4918

ԸՆԴԱՐՁԱԿ

ՕՐԼԱՅՈՅՆ

1903

2010

№ 20011

1903

ԸՆԴԱՐՁԱԿ

ՕՐԱՑՈՅՑ

Printed in Turkey

ՏՊԱՐԱՆ, ՎԻՄԱԳՐԱՏՈՒՆ, ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ ԵՒ ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ
Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ
Թիւ 27, Ֆինճանճըլար կոզուշու, Կ. Պոլիս

معارف نظارت جلیله‌سی و مطبوعات اداره‌ٔ علیه‌سی رخصتیله
طبع و نشر اولنمشدر فی ۳ آغستوس سنه ۱۳۱۸

I-396 Ա59 Ա-33

1903

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՅՑ

Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

ՀԱՅՈՑ

ՏՈՄԱՐ

ԶԱՆԱԶԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

9526

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Տ. Տ. ՄԿՐՏՉՔ Ա.

ՍՐԲԱԶԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ԱՄԵՆԱՑՆ ՀԱՅՈՑ

Ի ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ Ս. ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ

Տ. ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ

Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Ի ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ

Տ. ՄԱՂԱԿԻԱՅ

Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Printed in Turkey

Գ 225-49

ԶԵԿՈՅՑ

Օրացոյցը, թէ՛ Համառօտ և թէ՛ Ընդարձակ, ընթերցանութեան սահմանուած գիրք մը չէ, այլ բաղմակողմանի աղիւսակ մըն է որ կը ցուցնէ սովորաբար գիտցուած բաներուն փոփոխութիւնները. ասոնք հաստատուն կերպով միտքի առաջ չեն պահուիր, և հարկ է որ պէտք եղած պահուն ձեռքի տակ պատրաստ գտնուին։

Այդ նպատակին ծառայելու համար Ընդարձակ Օրացոյցն ալ պէտք է իրեն հաստատուն ձեւն ունենայ, ինչպէս ունի Համառօտը, և Օրացոյց գործածողը ծանօթ տեղ մը գտնուողի պէս, պէտք է գիտնայ թէ որ բանի համար ուր տեղ ձեռք երկնցնելու է։

Ընդարձակ Օրացոյցէն սպասուած տեղեկութիւնները, նախ տոմարականներն են՝ ժամանակագրական և տեղագրական ընդհանուր գիտելիքներով, յետոյ Կայսերական Կառավարութեան վերաբերեալ պաշտօնական տեղեկութիւններ. ասոնցմէ ետքը Պատրիարքարանի և իր վարչութեան և հաստատութեանց յատուկ գիտելիքներ, ի վերջոյ Առեւտրական և Գործնական ծանօթութիւններ որոնք ամէն անհատի սովորական գործառնութեանց անհրաժեշտ են։

Այս տարուան Ընդարձակ Օրացոյցը սոյն պէտքերու համապատասխանելու ջանացած ատեն, ապագայ տարիներուն ալ հաստատուն և որոշ ձև մը տալու նպատակը ունեցած է։

Այս տեսակ աշխատասիրութիւն մը յանկարծ կատարեալ վիճակի չի հասնիր, այլ հետզհետէ կը կատարելագործուի և կը լրանայ. հետեւաբար կը յուսանք թէ Ընդարձակ Օրացոյցը գործածողներ ներողամիտ պիտի գտնուին եթէ այս անգամ անոր ամէն մասերը անթերի և կատարեալ չգտնեն։

Իրենց ներողամտութեան հետ կ'սպասենք իրենց գործակցութեան ալ հանդիպիլ, որովհետև այսպիսի տեղեկութիւններ պատրաստ տեղէ մը չեն առնուիր, այլ աստի և անտի քաղելով և ճշդելով կ'ամբողջանան, և գործածողներու և մասնակցութիւն ունեցողներու ազնուաբար հաղորդած տեղեկութիւններով, փոփոխութիւններով և ուղղութիւններով հետզհետէ լիակատար և անթերի կը դառնան։

Կը խնդրուի ամէն անոնցմէ որոնք ոևէ դիտողութիւն ունին այս Ընդարձակ Օրացոյցին պարունակած տեղեկութեանց մասին, նշանակել այս թուղթին վրայ, և, կտրելով զայն գծուած տեղէն, ղրկել Հիւանդանոցի գրասենեակը, Կ. Պոլիս, Մեծ Նոր խան, մինչև 1 յուլիս 1903։

ՀԱՄԱՌՕՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

Աեպ.	Արքեպիսկոպոս	Ծվր.	Ծայրագոյն վարդապետ
Ամուս.	Ամուսնութիւն	Հյ.	Հայկարան
Ատդ.	Ատենադպիր	Հպ.	Հիւպատոս
Ատպ.	Ատենապետ	Մբ.	Միաբան
Առժ.	Առժամեայ	Մդս.	Մեծ դեսպան
Աքհ.	Աւագ քահանայ	Մճ.	Մեճիտիյէ
Բն.	Բնակիչ	Մքղ.	Մայրաքաղաք
Բնգտ.	Բնագիտութիւն	Ցջ.	Ցաջորդ
Գհժռ.	Գահաժառանգ	Նխ.	Նախկին
Գնձ.	Գանձապետ	Պտմ.	Պատմութիւն
Գհկլ.	Գահակալութիւն	Վն.	Վանահայր
Գծ.	Գծագրութիւն	Վր.	Վարդապետ
Գր.	Գրագիր	Տղ.	Տեղապահ
Դս.	Դեսպան	Տճ.	Տաճկաբան
Դքսթ.	Դքսութիւն	Տս.	Տեսուչ
Եպ.	Եպիսկոպոս	Տրծ.	Տարածութիւն
Զն.	Զինուորական	ՓԱռ.	Առաջնորդ. Փոխանորդ
Էֆ.	Էֆէնտի	Փխ.	Փոխանորդ
ԸՀպ.	Ընդհ. հիւպատոս	Քլմ.	Քիլոմեդր
Թագ.	Թագաւոր	Քհ.	Քահանայ
Թգրթ.	Թագաւորութիւն	Քռ.	Քառակուսի
Իշխնթ.	Իշխանութիւն	Քտ.	Քարտուղար
Խհ.	Խորհրդական	Քր.	Քարոզիչ
Ծն.	Ծնած	Օսմ.	Օսմանիյէ

ՏՈՄԱՐ ԿԱՄ ՕՐԱՑՈՅՑ

1903

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ԵՒ ԲՈՒՆ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ

ՏԵՂԵ—ՏԵՂԶ = 4395—4396

ԵՒ ՏՈՄԱՐԱԿԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ

ՌՃՆԲ—ՌՃՆԳ = 1352—1353

Գիր տարւոյն է . . . . . Հ
Եօքնեբեռակն . . . . . Գ
Վերադիրն . . . . . ԺԳ
Ինքնեւտասնեբեռակն . . . . . Բ
Տաճուտերն . . . . . Երկաւոր

Բուն ձայնիւն *ա՛. բ՛. գ՛. դ՛.* Զախակողմեան դասուն են՝ սկսեալ ի Բուն բարեկենդանէ:

ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՏՕՆՔ ԵՒ ՄԻՋՈՑՔ

ՏՕՆ ԾՆՆԴԵԱՆ	Բշ.	Յունուար	6
Միջոց ուտիք		Աւուրք	24
Առաջաւորաց բարեկենդան	Կիր.	Յունուար	26
Սուրբ Սարգիս	Շբ.	Փետրուար	1
Տեառնընդառաջ	Ուր.	»	14
Բուն բարեկենդան	Կիր.	»	16
ՉԱՏԻԿ	Կիր.	Ապրիլ	6
Տօն Աւետման	Բշ.	»	7
Երեւման Ս. Խաչ	Կիր.	Մայիս	4
Համբարձումն	Եշ.	»	15
Հոգեգալուստ	Կիր.	»	25
Բարեկենդան Լուսաւորչի	Կիր.	Յունիս	15
Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ (Գիւտ Նշխարաց)	Շբ.	»	21
Բարեկենդան Վարդավառի	Կիր.	Յուլիս	6

ՎԱՐԴԱՎԱՌ	Կիր.	Յուլիս	13
Միջոց Վարդավառի		Եօքնեակք հինգ	
Բարեկենդան Ս. Աստուածածնի	Կիր.	Օգոստոս	10
ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ	Կիր.	»	17
Միջոց Ս. Աստուածածնի		Եօքնեակք չորս	
Բարեկենդան Ս. Խաչի	Կիր.	Սեպտեմբեր	7
ԽԱՉՎԵՐԱՑ	Կիր.	»	14
Բարեկենդան Վարագայ Ս. Խաչի	Կիր.	»	21
Վարագայ Ս. Խաչ	Կիր.	»	28
Միջոց Ս. Խաչի		Եօքնեակք եօքն	
Գիւտ Խաչ	Կիր.	Հոկտեմբեր	26
Ս. Հրեշտակապետք	Շբ.	Նոյեմբեր	8
Ցիսնակաց բարեկենդան	Կիր.	»	16
Ս. Յակոբայ բարեկենդան	Կիր.	Դեկտեմբեր	7
Ս. Յակոբ Մծբնայ	Շբ.	»	13
Միջոց ուտիք		Աւուրք	17
Բարեկենդան Ծննդեան	Բշ.	Դեկտեմբեր	29

ԸՍՏ ԼԱՏԻՆԱՅԻՈՑ

Շրջանն լուսնի որ է սակեթիւն	4
Շրջանն արեւակնային փոքր	8
Վերադիրն	2
Ինդիկտիոնն Հռովմէական	1
Կիրակագիրն	4

Իսկ Զատիկ նոցա միով եօթնեկաւ յառաջ է քան զմերս:

ՁՈՐՍ ԵՂԱՆԱԿՔ

Դարուն և հասարակած	Մարտ	8
Ամառ և արեւադարձ	Յունիս	9
Աշուն և հասարակած	Սեպտեմբեր	11
Ձմեռ և արեւադարձ	Դեկտեմբեր	10

ՏԱՐԵՄՈՒՏՔ

Փրկչական թուականին (Հին տոմար)	1903	Յունուար	1
Թուին Հայոց ըստ յետին սովորութեան	1352	»	1

Տաճկաց եկմական Թուականին	1319	Մարտ	1
Տաճկաց Հիճրէթի Թուականին	1321	»	17
Փոքր Թուոյն Ազարիայի	288	»	21
Բուն և շարժական Թուականին Հայոց . . .	4396	Օգոստոս	8
Սովորական հաստատուն Թուին Հայոց . . .	1353	»	11
Հրէից Թուականին	5664	Սեպտեմբեր	9
Լատինացւոց Թուականին (Նոր տոմար) . .	1904	Դեկտեմբեր	19

ԹԱՒԱՐՄՈՒՆՔ

Ի Մարտի 16 մանեկաձեւ խաւարումն արեւու անտեսանելի ի Կ. Պոլիս։

Ի Մարտի 30 մասնական խաւարումն լուսնի տեսանելի ի Կ. Պոլիս.

Սկիզբն խաւարման	ի ժամ 5, րոպէ 48
Մէջ խաւարման	ի ժամ 7, րոպէ 26
Վերջ խաւարման	ի ժամ 9, րոպէ 5
Զափ խաւարման	11 մատնաչափ, 33 վայրկեան

Ի Սեպտեմբերի 8 բոլորական խաւարումն արեւու անտեսանելի ի Կ. Պոլիս

Ի Սեպտեմբերի 23-24 մասնական խաւարումն լուսնի մասամբ տեսանելի ի Կ. Պոլիս.

Սկիզբն խաւարման	ի Սեպտեմբերի 23 ի ժամ 21, րոպէ 54
Մէջ խաւարման	ի Սեպտեմբերի 23 ի ժամ 23, րոպէ 34
Ծագի լուսինն խաւարեալ ի Կ. Պոլիս	ի Սեպտեմբերի 23 ի ժամ 23, րոպէ 55
Վերջ խաւարման	ի Սեպտեմբերի 24 ի ժամ 1, րոպէ 14
Զափ խաւարման	10 մատնաչափ եւ 26 վայրկեան

ԱՂԻԻՍԱԿ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՄԱՍԱՆՑ ԱՒՈՒՐՑ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ				ՄԱՅԻՍ				ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ			
Օ.	Ծ. Ա.	Կ. Օ.	Ե. Տ.	Օ.	Ծ. Ա.	Կ. Օ.	Ե. Տ.	Օ.	Ծ. Ա.	Կ. Օ.	Ե. Տ.
	ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.		ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.		ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.
1	14.23	7.21	9.37	1	9.28	4.52	14·32	1	11.17	5.46	12.43
7	14.14	7.11	9.46	7	9.16	4.47	14.44	7	11 33	5.55	12 27
13	14. 3	7.16	9.57	13	9. 6	4.42	14.54	13	11.49	6. 5	12.11
19	13.51	7. 4	10. 9	19	8.58	4.37	15. 2	19	12. 5	6.11	11.55
25	13.38	6.58	10.22	25	8.15	4.35	15. 9	25	12.21	6.20	11.39
ՓԵՏՐՈՒԱՐ				ՅՈՒՆԻՍ				ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ			
	ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.		ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.		ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.
1	13.21	6.49	10.39	1	8.46	4.33	15.14	1	12.37	6.28	11.23
7	13. 6	6.42	10.54	7	8.44	4.32	15.16	7	12.53	6.37	11. 7
13	12.50	6.34	11.10	13	8.44	4.32	15.16	13	13. 9	6.43	10.51
19	12.35	6.26	11.25	19	8.47	4.33	15.13	19	13.24	6.51	10.36
25	12.19	6.17	11.41	25	8.51	4.36	15. 9	25	13.38	6 58	10.22
ՄԱՐՏ				ՅՈՒԼԻՍ				ՆՈՅԵՄԲԵՐ			
	ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.		ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.		ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.
1	12. 8	6.12	11.52	1	8.58	4.38	15. 2	1	13.53	7. 1	10. 7
7	11.51	6. 3	12. 9	7	9. 6	4.42	14.54	7	14. 5	7.12	9.55
13	11.30	5.56	12.30	13	9.16	4.47	14.44	13	14.16	7.17	9.44
19	11.14	5.47	12.46	19	9.28	4.52	14.32	19	14.25	7.22	9.35
25	10.58	5.38	13. 2	25	9.40	4.58	14.20	25	14.32	7.24	9.28
ԱՊՐԻԼ				ՕԳՈՍՏՈՍ				ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ			
	ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.		ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.		ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.
1	10.39	5.29	13.21	1	9.56	5. 7	14. 4	1	14.39	7.27	9.24
7	10.24	5.22	13.36	7	10.11	5.14	13.49	7	14.39	7.28	9.21
13	10. 8	5.13	13.52	13	10.26	5.20	13.34	13	14.39	7.28	9.21
19	9 54	5. 5	14. 6	19	10.42	5.26	13.18	19	14.36	7.27	9.24
25	9.40	4.58	14.20	25	10 58	5.37	13. 2	25	14.32	7.25	9.28

ԱՇԽԱՐՀԻ ՎԵՀԱՊԵՏՔ

ԾՆՆԴԵԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆԻ ԿԱՐԳԱՒ

	Նոր Տոմար	
ԱՊՏԻՒԼ-ՀԱՄԻՏ Բ. Վեհ. Սուլթան, Կայսր Թուրքիոյ (16 Շաբան 1258)	22 Սեպտմբ.	1842
ԱՏՈԼՖ, Մեծ դուքս Լիւքսեմբուրկի	24 Յուլիս	1817
ՔՐԻՍԹԻԱՆ Թ., Թագաւոր Տանիմարքայի	8 Ապրիլ	1818
ՖՐԻՏՐԻՀ, Մեծ դուքս Պատի	9 Սեպտմբ.	1826
ՈՍԿԱՐ Բ., Թագաւոր Շուէտ-Նորվէկիոյ	21 Յունուար	1829
ՖՐԱՆՑ-ԵՈՍԻՖ Ա., Կայսր Աւստրիոյ	18 Օգոստոս	1830
ԼԷՕՊՈԼՏ Բ., Թագաւոր Պելճիքայի	9 Ապրիլ	1835
ԿԱՐՈԼ, Թագաւոր Ռումանիոյ	20 Ապրիլ	1839
ԿԷՈՐԿ, Թագաւոր Սաքսոնիոյ	26 Յուլիս	1840
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Բ., Իշխան Լիխդենշթայնի	5 Հոկտեմբ.	1840
ՆԻԿՈԼԱ, Իշխան Զեռնակորայի	7 Հոկտեմբ.	1841
ԵԴՈՒԱՐԴ Է., Թագաւոր Մեծն Բրիտանիոյ	9 Նոյեմբեր	1841
ՄԵՆԵԼԻՔ Բ., Թագաւոր Հապէշստանի	17 Օգոստոս	1844
ԳԷՈՐԳ Ա., Թագաւոր Յունաստանի	22 Դեկտմբ.	1845
ՎԻԼՀԵԼՄ Բ., Թագաւոր Վիւրթեմպերկի	25 Փետր.	1848
ՕԹՈՆ Ա., Թագաւոր Պաւարիոյ	27 Ապրիլ	1848
ԱԼՊԵՐ, Իշխան Մոնաքոյի	13 Նոյեմբեր	1848
ԵՒ-ՀԷՕՆՆ, Թագաւոր Գորէայի	8 Սեպտմբ.	1852
ՄՈՒՋԻՀԻԴՈՅ, Կայսր Ճաբոնի	3 Նոյեմբեր	1852
ՄՈՒՋԱՖՖԵՐԻՏՏԻՆ, Շահ Պարսկաստանի	5 Սեպտմբ.	1853

ՇՈՒԼԱՁՈՆԿԻՍԱՆ, Թագաւոր Սիամի	20 Սեպտմբ.	1853
ՎԻԼՀԵԼՄ Բ., Կայսր Գերմանիոյ	27 Յունուար	1859
ԳԱԲԻԼՈՍ Ա., Թագաւոր Բորթուկալի	28 Սեպտմբ.	1863
ՆԻԿՈԼԱ Բ., Կայսր Ռուսիոյ	18 Մայիս	1868
ՎԻԹԹՈՐԻՈՅ ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ Դ. Թագաւոր Իտալիոյ	11 Նոյեմբեր	1869
ՋԱՑ ԹԻԷՆ, Կայսր Չինաստանի	2 Օգոստոս	1872
ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ Ա., Թագաւոր Սերվիոյ	14 Օգոստոս	1876
ՎԻԼՀԵԼՄԻՆԱ, Թագուհի Հոլանտայի	31 Օգոստոս	1880
ԱԼՖՈՆՍՈՅ ԺԳ., Թագաւոր Սպանիոյ	17 Մայիս	1886

ԳԱՇԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆԻ ԿԱՐԳԱՒ

ԱՊՏԻՒԼ-ՀԱՄԻՏ Բ. Վեհ. Սուլթան, Կայսր Թուրքիոյ	1 Սեպտմբ.	1876
ՖՐԱՆՑ-ԵՈՍԻՖ Ա., Կայսր Աւստրիոյ	2 Դեկտմբ.	1848
ՖՐԻՏՐԻՀ, Մեծ դուքս Պատի	24 Ապրիլ	1852
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Բ., Իշխան Լիխդենշթայնի	12 Նոյեմբեր	1858
ՆԻԿՈԼԱ, Իշխան Զեռնակորայի	14 Օգոստոս	1860
ԳԷՈՐԳ Ա., Թագաւոր Յունաստանի	5 Յունիս	1863
ՔՐԻՍԹԻԱՆ Թ., Թագաւոր Տանիմարքայի	15 Նոյեմբեր	1863
ԵՒ-ՀԷՕՆՆ, Թագաւոր Գորէայի	21 Յունուար	1864
ԼԷՕՊՈԼՏ Բ., Թագաւոր Պելճիքայի	10 Դեկտմբ.	1865
ԿԱՐՈԼ Բ., Թագաւոր Ռումանիոյ	20 Ապրիլ	1866
ՄՈՒՋԻՀԻԴՈՅ, Կայսր Ճաբոնի	13 Փետր.	1867
ՇՈՒԼԱՁՈՆԿԻՍԱՆ, Թագաւոր Սիամի	1 Օգոստոս	1868
ՋԱՑ ԹԻԷՆ, Կայսր Չինաստանի	12 Յունուար	1872
ՈՍԿԱՐ Բ., Թագաւոր Շուէտ-Նորվէկիոյ	18 Սեպտմբ.	1872
ԱԼՖՈՆՍՈՅ ԺԳ. Թագաւոր Սպանիոյ	17 Մայիս	1880
ՕԹՈՆ Ա., Թագաւոր Պաւարիոյ	13 Յունիս	1886

ՎԻԼՀԵԼՄ Բ., Կայսր Գերմանիոյ	15 Յունիս	1886
ՄԵՆԵԼԻՔ Բ., Թագաւոր Հապէշստանի		1889
ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ Ա., Թագաւոր Սերվիոյ	6 Մարտ	1889
ԱԼՊԻՐ, Իշխան Մոնաքոյի	10 Սեպտմբ.	1889
ԳԱԲԻԼՈՍ Ա., Թագաւոր Բորդուկալի	19 Հոկտեմբ.	1889
ՎԻԼՀԵԼՄԻՆԱ, Թագուհի Հոլանտայի	23 Նոյեմբեր	1890
ԱՏՈԼՖ, Մեծ Իշխան Լիւքսեմպուրկի	23 Նոյեմբեր	1890
ՎԻԼՀԵԼՄ Բ., Թագաւոր Վիւրթեմպերկի	6 Հոկտեմբ.	1891
ՆԻԿՈԼԱՍ Բ., Կայսր Ռուսիոյ	1 Նոյեմբեր	1894
ՄՈՒԶԱՖԵՐԻՏՏԻՆ, Շահ Պարսկաստանի	1 Մայիս	1896
ՎԻԹԹՈՐԻՈՅ ԷՄՄԱՆՈՒԷԼԻ Գ. Թագաւոր Իտալիոյ	30 Յուլիս	1900
ԵԴՈՒԱՐԴ Է., Թագաւոր Մեծն Բրիտանիոյ	15 Փետր.	1901
ԿԷՈՐԿ, Թագաւոր Սաքսոնիոյ	26 Մայիս	1902

ԱՒՈՒՐԲ ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԵԱՆՑ

ԵԿԵՂԵՑԵԱՑ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՍ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅ ԳԻՒՂՕՐԷԻՑ

Փետրուար	13	Ս. Վարդանանք, ի Ֆերիքէօյ։
Ապրիլ	6	Ս. Յարութիւն, ի Բերա-Թաքսիմ և ի Գումգարու։
»	13	Նոր կիւրակէ. Ս. Յարութիւն, Գումգարուի դուրս։
»	20	Աշխարհամատոյցն. Ս. Ստեփանոս, ի Խասքէօյ։
Մայիս	4	Երեւման Խաչ, ի Գուրուչշմէ։
»	15	Համբարձումն. Ս. Փրկիչ, ի Հիւանդանոց։
»	25	Հոգեգալուստ. Ս. Երրորդութիւն, ի Բերա։
Յունիս	1	Ս. Եղիա, Էյուպ։
»	2	Ս. Հռիփսիմէ, ի Պէօյիւքտէրէ։
»	5	Ս. Յովհաննէս Կարապետ, ի Սքէնիա։
»	7—8	Ելն է վերապէն Ս. Լուսաւորչին, ի Գուզկունճուգ և ի Բերա-Բանկալթի։
»	21—22	Գիւտ Նշխարաց Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին, ի Ղալաթիա և ի Գրնալը Կղզի։
»	24	Ս. Երեք Մանկունք, յԷմիրկէն։
»	29	Գիւտ Տփոյ Ս. Աստուածածնի, յԵէնիքէօյ և յԷյուպ։
Յուլիս	5	Ս. Առաքելք, ի Գանտիլլի։
»	13	Վարդավառ. Ս. Կարապետ, յԻսկիւտար - Եէնիմահալլէ։
»	19	Ս. Սանդուխտ, ի Բումելի-Հիսար։
Օգոստոս	17	Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի. Մայր Եկեղեցի Ս. Աստուածածնի, ի Գումգարու. և Ս. Աստուածածին, յԱգաթլը. Ս. Թադաւոր, ի Գատրգիւղ։ Ս. Նշան, յԱյէմոնաղ։
»	24	Ը. օր Վերափոխման Ս. Աստուածածնի. յՕրթաքէօյ։
»	31	Գիւտ Գօտւոյ Ս. Աստուածածնի, ի Պէշիկթաշ։
Սեպտ.	8	Ծնունդ Ս. Աստուածածնի, յԱննայէ, ի Մաքրիքէօյ։
»	14	Խաչվերաց. Ս. Խաչ, յԻսկիւտար-Սէլամսրզ։ Ս. Նշան, ի Գարրալ։
»	27—28	Ս. Գէորգ, ի Սամաթիա։
Հոկտ.	18—19	Ս. Յովհաննէս Աւետարանիչ, ի Նադրգաբու։
»	26	Գիւտ Խաչ, ի Ս. Խաչ Մայր Եկեղեցւոյ։
»	30	Ս. Յովհան Ոսկեբերան, ի Պալաթ փոխան Գարակեօմրիւկի։
Նոյմբ.	8—9	Ս. Հրեշտակապետ, ի Պալաթ։
»	29	Ս. Թադէոս և Բարթուղիմէոս, յԵէնիգարու։
Դեկտ.	6—7	Ս. Նիկողայոս, ի Թօրգարու և ի Պէյգօզ։
»	13—14	Ս. Յակոբ, ի Գասրմաշա և ի Զէյթինպուրնու։
»	25	Ս. Ստեփանոս, յԱյիսքէֆանօ։
»	29	Ս. Յակոբ Առաքեալ, յԱլթը-մէրմէր։ Ս. Յովհաննէս Աւետարանիչ, ի Կէտիկ-բաշա։ Ս. Որդիք Որոտման, ի Մայր Եկեղեցի։

Լաս.	Օր	ՔԵԱՆՈՒՆԻ ՍԱՆԻ ՕՐ 31	ՅՈՒՆՈՒԱՐ	ԵԷՎՎԱԼ ՕՐ 30	Տաղն.	Դասալ
14	1	ԴԵ. դձ. Դ. օր պահոց Ծննդեան և **ԿԱՂԱՆԴ.** Տարեմուտ **1903** Թուականին Քրիստոսի, ըստ հին տոմարի։ Տմ. Բաղդց 27։ Յայտ. Բաղդց 24։ Ա. Աբամ 17։ ՅԴ* Տօն Անուանակոչութեան Տէրունական, և յիշատակ Բարսղի հայրապետին։ Լ. Յանուար 14։ Տգ. Շեվվալ 10 և Դաղմ՛ դա։ Հր. Թէբէթ 15։	١٠	٦٨
15	2	ԵԵ. դկ. Դ. օր պահոց Ծննդեան։	١٦	٦٩
16	3	ՈՒՐ. աձ. Ե. օր պահոց Ծննդեան։	١٧	٧٠
17	4	ՇԲ. ակ. Զ. օր պահոց Ծննդեան։ Սրբոյն Բարսղի հայրապետին, և եղբօրն Դրիգորի Նիւսացւոյն, Սեբաստիոսի Հռոմայ հայրապետին և աբբայ Եփրեմի Խուրի Ասորւոյ։ Լ. Անդոնի աբբային։	١٨	٧١
18	5	✠ԿԻՐ. բձ. Ճրագալոյց Ծննդեան և Աստուածայայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի։ Նաւակոփ յերեկոյին։ Տմ. Աբաց (30 օր)։ ՅԴ. Ճրագալոյց յայտնութեան։ Լ* Տօն Անուանն Յիսուսի։	١٩	٧٢
19	6	✠ԲԵ. բկ. **Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի։** Ոտքի է սաղմոս։ ՅԴ* Յայտնութեան Տէրունական։	٢٠	٧٣
20	7	✠ԳԵ. զձ. Բ. օր Ծննդեան։ Յիշատակ մեռելոց։ ՅԴ* Յովհաննու Կարապետին։	٢١	٧٤
		Վերջին Քառորդ ժամ 20, տոպկ 39		
		Անձրեւային օր		
21	8	ԴԵ. զկ. Գ. օր Ծննդեան։ Յայտ. Աբաց (30 օր)։ Լ. Աբնեի է սաղմոս։	٢٢	٧٥
		Տար. Ծնող. Օսկար Բ. Թագ. Շուեդ-Նորվեկիոյ. 1829		
		Ի Նոր ժամ 14, տոպկ 3		
		Տն. Պուրնի Տէր		
22	9	ԵԵ. դձ. Դ. օր Ծննդեան։	٢٣	٧٦
23	10	ՈՒՐ. դկ. Ե. օր Ծննդեան։	٢٤	٧٧
		Տար. Գաճ. Էտուարտ Է. թագաւորին Անգղիոյ և Կայսեր Հնդկաստանի. 1901		
24	11	ՇԲ աձ. Զ. օր Ծննդեան։	٢٥	٧٨
25	12	✠ԿԻՐ. ակ. Է. օր Ծննդեան։	٢٦	٧٩
26	13	✠ԲԵ. բձ. Ը. օր Ծննդեան և **Տօն Անուանակոչութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի։** Հաղորդութիւն։	٢٧	٨٠
27	14	ԳԵ. բկ. Տօն Ծննդեան Սրբոյն Յովհաննու Կարապետին։ Լ. Յովհաննու Ոսկեբերանին։	٢٨	٧١
		Տար. Ծնող. Վիլհելմ Բ. Կայսեր Գերմանիոյ. 1859		
28	15	ԴԵ. զձ. Պահք։ Ա. Ովսան (30 օր)։	٢٩	٨٢

Լաս.	Օր	ՔԵԱՆՈՒՆԻՍ ԱՆԻ ՕՐ 31	ՅՈՒՆՈՒԱՐ	ՋԻԼՔԱՏԷ ՕՐ 30	Տաղն.	Դասալ
29	16	ԵԵ. զկ. Սրբոյն Պետրոսի հայրապետին, Վլասայ եպիսկոպոսին և Աբիսողոմայ սարկաւագին։ Լ. Փրանկիսկոսի Սալեզացւոյն։ Հր. Մեքիր (30 օր)։	٢٠	٨٢
		Ի Ծնունդ Լուսնի ժամ 1, տոպկ 31		
		Ջիւմաբեր օր		
30	17	ՈՒՐ. դձ. Պահք։ ՅԴ* Անդոնի անապատականին։ Տգ. Զիլ-ք գաղդե (29 օր)։ Ի Աբիրը արդեն, որ է Էրկ տարեսուն սասրց արաքնայ մասին յմերան։	١	٨٣
31	18	ՇԲ. դկ. Սրբոյն Անտոնի, Տրիրոնի, Պարսամայ և Ոնոփրիոսի ճգնաւորացն։ ՅԴ* Ամենասի և Կիւրղի հայրապետացն Աղեքսանդրիոյ։ Տգ. Լիվվելի խամնին, որ է սիկրն յեռասն սասրց երկրորդի մասին յմերան։	٢	٨٤
1	19	✠ԿԻՐ. աձ. Ա. զկնի Ծննդեան։ Հարանիք։ Լ. Փերգրաբ,	٣	٨٦
2	20	ԲԵ. ակ. Սրբոյն Թէոդոսի Ծագաւորին և հօՅն մանկանցն Եփեսոսի։ ՅԴ* Եղիազարի ճգնաւորին։ Լ* Տիեզերակալ։	٤	٨٧
3	21	ԳԵ. բձ. Սրբոյն Կիրակոսի և մօրն Յուղիտայի և վկայիցն Գորդիոսի, Պողիքարպոսի և Դրիգորիսի։ Լ. Վլասայ եպիսկոպոսին։	٥	٨٨
4	22	ԳԵ. բկ. Պահք։	٦	٨٩
5	23	ԵԵ. զձ. Սրբոյն Վահանայ Դողոնացւոյն, Եւգինեայ կուսին, և հօրն Փիլիպպոսի, և մօրն Կղոդեայ, և երկուց եղբարցն Սերգեայ և Ապիտոնի և երկուց ներքինեացն։ Լ. Ապոլոյ կուսին։	٧	٩٠
		Առաջին Քառորդ ժամ 18, տոպկ 45		
		Ամպամած եւ խոնաւ		
6	24	ՈՒՐ. զկ. Պահք։ Լ. Դոբրենայ կուսին։	٨	٩١
7	25	ՇԲ. դձ Սրբոյ հայրապետացն Աթանասի և Կիւրղի։ ՅԴ* Գրիգորի Աստուածաբանին։	٩	٩٢
8	26	✠ԿԻՐ. դկ. Ի. զկնի Ծննդեան։ Բարեկենդան պահոց Առաջաւորաց։ ՅԴ. Դրէօ՛գրիօն, որ է սիկրն վերասան կիրակէից։ Լ. Եօթանասնեարդարդոց կիրակէ։	١٠	٩٣
9	27	ԲԵ աձ Ա. օր պահոց Առաջաւորաց։ ՅԴ* Փոխարերութեան Նէլեարաց Սրբոյն Յովհաննու Ոսկեբերանին, և լուսածոն պահոց յայտ Եօթնէկէ։	١١	٩٤
10	28	ԳԵ. ակ. Բ. օր պահոց Առաջաւորաց։	١٢	٩٥
11	29	ԴԵ. բձ. Գ. օր պահոց Առաջաւորաց։ ՅԴ. Դարձ Նէլեարաց։ Իգնատիոսի հայրապետին։	١٣	٩٦
12	30	ԵԵ բկ. Դ. օր պահոց Առաջաւորաց։ ՅԴ* Հայրապետացն Բարսղի, Գրիգորի և Յովհաննու Ոսկեբերանին։ Հր. Տարեգլուխ տեսոց։	١٤	٩٧
		Լրումն Լուսնի ժամ 9, տոպկ 13		
		Անձրեւային աւուրք		
13	31	ՈՒՐ. զձ. Ե. օր պահոց Առաջաւորաց, և յիշատակ առաքման Յովսանու մարգարէին առ Նինուէացիսն։	١٥	٩٨

Լատ.	Օր	ՀՈՒՊԱՔ ՕՐ 28	ՓԵՏՐՈՒԱՐ	ԶԻՒԼՀԻԱՅԷ ՕՐ 30	Տաճկ.	Գարուն
14	1	ՇԲ. գկ.	Սրբոյն Սարգսի զօրավարին, և որդւոյ նորա Մարտիրոսին և չորեքտասան զինուորացն։		١٦	٩٩
15	2	✠ ԿԻՐ. դկ.	Դ. զկնի Ծննդեան։ Հարութենէ։ Յն* Տեառնընդառաջ Լր. Վարդանդրդոյ յիշատակ։		١٧	١٠٠
16	3	ԲՇ. դկ.	Սրբոց Ատովմանց զօրավարաց։		١٨	١٠١
17	4	ԳՇ. աճ.	Սրբոց Սուքիասանց վկայից։ Տոմ. Մեհեկան (30 օր)։		١٩	١٠٢
18	5	ԴՇ. ակ.	Պահք։		٢٠	١٠٣
19	6	ԵՇ. բկ.	Սրբոց Ոսկեանց քահանայից։		٢١	١٠٤
			☾ Վերջին Քառորդ ժամ 14, Ցրոյկ 36			
			Խաղնակ օդ			
20	7	ՈՒՐ. բկ.	Պահք։ Յայտ. Մեհեկան (30 օր)։ Տե. Ճեմրեթ եվ վերջ պեհովա, որ է օր էլանելոյ Ջերմոռեան արեւոյ։		٢٢	١٠٥
			○ ի Զուկն ժամ 3, ռոյկ 53			
			Տն. Պաւրցի Հուր			
21	8	ՇԲ. գկ.	Սրբոյն Սահակայ Պարթեւի հայրապետին մերոյ։ Յն. Յիշատակ մեռելոց, և երկոց թէոդորոսոյ վկայից։		٢٣	١٠٦
22	9	✠ ԿԻՐ. գկ.	Դ. զկնի Ծննդեան։ Հարութենէ։ Լր. Յիշատակ։		٢٤	١٠٧
23	10	ԲՇ. դկ.	Սրբոյն Մարկոսի եպիսկոպոսին, Պիոնի քահանային, Գիւրի և Բենիամինի սարկաւագացն և վկայիցն Աբդիսանեի, Որմզդանայ և Սայենի։ Յն. Նստաւորութիւն ի յայսմ եօթնեկի, և Լուսալմասի հանդէս։		٢٥	١٠٨
24	11	ԳՇ. դկ.	Սրբոց Ղեւոնդեանց քահանայից։ Յն* Վլասայ եպիսկոպոսին։ Լր. Մատթէոյ առաքելոյն։		٢٦	١٠٩
25	12	ԴՇ. աճ.	Պահք։ Լր Օր մեռելոց։		٢٧	١١٠
26	13	ԵՇ. ակ.	Սրբոց Վարդանանց զօրավարաց հազար երեսուն և վեց վկայից։ Յն. Մեռելոց։		٢٨	١١١
27	14	✠ ՈՒՐ. բկ.	Պահք։ Տեառնընդառաջ։ Ա. Նէրսեհ (30 օր)։ Տե. Ճեմրեթ ոանէ պեռոյ, որ է օր էլանելոյ Ջերմոռեան արեւոյ է Լուսոյ։		٢٩	١١٢
			● Ծնունդ Լուսնի ժամ 18, ռոյկ 43			
			Հողմ եւ ձիւն			
28	15	ՇԲ. բկ.	Կոստանդնուպոլսոյ Ս. Յովհաննէս հարիւր յիսուն հայրապետաց։ Տե. Զէլհէճէկ (30 օր)։ Հր. Ատոր (29 օր)։		١	١١٣
1	16	✠ ԿԻՐ. դկ.	Ա. Քառասնորդաց։ Բուն բարեկենդան։ Յն. Բառ բարեկենդան։ Լր. Մարդ և Քառասնորդաց յիշատակ։		٢	١١٤
2	17	ԲՇ. աճ.	Ա. օր մեծ պանոց։		٣	١١٥
3	18	ԳՇ. ակ.	Բ. օր մեծ պանոց։		٤	١١٦
4	19	ԴՇ. բկ.	Դ. օր մեծ պանոց։		٥	١١٧

Լատ.	Օր	ՀՈՒՊԱՔ ՕՐ 28	ՓԵՏՐՈՒԱՐ	ԶԻՒԼՀԻԱՅԷ ՕՐ 30	Տաճկ.	Գարուն
5	20	ԵՇ. բկ.	Դ. օր մեծ պանոց։ Հր. Կոմասոր ծոմ վասն մահանանդ Մովսէսի։		٦	١١٨
6	21	ՈՒՐ. գկ.	Ե. օր մեծ պանոց։ Յն. Տիմոթեոսի և Եւսդոքեոսի ճգնաւորացն։ Տե. Ճեմրեթ ուլու ֆէլ Թիրոպ, որ է օր էլանելոյ Ջերմոռեան արեւոյ է հանդ։		٧	١١٩
7	22	ՇԲ գկ.	Զ. օր մեծ պանոց։ Սրբոյն Թէոդորոսի զօրավարին։ Յն* Թէոդորոսի ղօրավարին։ Լր. Թովմայի Ագռանոցացւոյն։		٨	١٢٠
			Տար. Գան. Աղեքսանդր Թագաւորին Սերպիոյ. 1889			
			☽ Առաջին Քառորդ ժամ 00, ռոյկ 24			
			Ամպրեւ եւ ձիւն			
8	23	✠ ԿԻՐ. դկ.	Բ. Քառասնորդաց և Է. օր մեծ պանոց։ Տե. Ամէնֆէ		٩	١٢١
9	24	ԲՇ. դկ.	Ը. օր մեծ պանոց։ Յն* Դիոդ եպիսկոպոսի ուրբան Յովհաննու Կարգադրին։ Տե. Գարդման պայրամ սարար լուր։		١٠	١٢٢
10	25	ԳՇ. աճ.	Թ. օր մեծ պանոց։ Տե. Լիվիլի պերպէլ ճանալ, որ է ութերեն ցրոյն պարանոն որ տեսնի եօթն տիս և սոն գիլիր։ Հիսուսեան ֆարիսեանսը։		١١	١٢٣
11	26	ԴՇ. ակ.	Ժ. օր մեծ պանոց։		١٢	١٢٤
12	27	ԵՇ. բկ.	ԺԱ. օր մեծ պանոց։ Հր. Ծոմ վասն Եռեբրայ։		١٣	١٢٥
13	28	ՈՒՐ. բկ.	ԺԲ. օր մեծ պանոց։ Հր. Փարիսի, որն յիշատակէ Եռեբրայ, որ է Շեթերը պարարը սարար երկու։		١٤	١٢٦
			♈ Յեսին Լրումն Լուսնի ժամ 19, ռոյկ 56			
			Փոփոխական օդ			

Լատ.	Օր	ՄԱՐԹ ՕՐ 31	ՄԱՐՏ	ՁԻՒԼՁԻՒՃՃԷ ՕՐ 30	Տաճկ.	Գաւարիմ
14	1	Շբ. զձ. ԺԴ. օր մեծ պանոց։ Սրբոցն Կիւրղի Երուսաղիմայ հայրապետին և միւս Կիւրղի եպիսկոպոսին և մօր Նորա Աննայի։ Տ՞. Տաքէոսաբ ՌՀԹ Եկեղեցական թուականին։			١٥	١٢٧
15	2	✠ Կիր. զկ. Գ. Քառասնորդաց, և ԺԴ. օր մեծ պանոց։ Անառակին։			١٦	١٢٨
16	3	Բշ. ղձ. ԺԵ. օր մեծ պանոց։ Տ՞. Ակիրը պերդ է-լ աճապ, որ է վերջ ցրդոյն պարարանց։			١٧	١٢٩
17	4	Գշ. ղկ. ԺԶ. օր մեծ պանոց։			١٨	١٣٠
18	5	Գշ. ամ. ԺԷ. օր մեծ պանոց։ Լր. Գաբրիելի հրեշտակապետին։			١٩	١٣١
19	6	Եշ. ակ. ԺԸ. օր մեծ պանոց։ Տար. Արէգ (30 օր)։ Լր՞ Յովհ. Աւետարանչահօրն։			٢٠	١٣٢
20	7	Ուր. բձ. ԺԹ. օր մեծ պանոց։ Յն. Դէտ Նէնբաց սրբոյն Յովհաննու Կարապետին։			٢١	١٣٣
21	8	Շբ. իկ. Ի. օր մեծ պանոց։ Սրբոցն Յովհաննու Երուսաղիմայ հայրապետին, և հայրապետացն մերոց Յովհաննու Իմաստասիրին Օձնեցւոյ, Յովհաննու Որոտնեցւոյն և Գրիգորի Տաթեւացւոյն։ Տ՞. Ակիրը խոմէն, որ է վերջ օրհասն տարաց երիրդրդի մարին յՀնդրան։ Գարնանամարտ և հատարձակ և լենի գիր և գիշեր հատարաց։ Տ՞. Իրիդոնը ուրեմն։ Գարեգ Նեվրոպ, որ է նոր օր արեւելեան, և է նոցա Ամանոր և պայրամ։ Լր. Բենիգնիոսի աբեղային։			٢٢	١٣٤
		Վերջին Քառորդ ժամ 9, rnuyk 46 Անձրեւ եւ մերթ պարզ				
22	9	✠ Կիր. զձ Դ. Քառասնորդաց և ԻԱ. օր մեծ պանոց։ Տնտեսին։ Յն՞ Քարանան մանկանց։			٢٢	١٣٥
		Ի Խոյն ժամ 2, rnuyk 51 Տ՞. Պաւեցի Համլ.				
23	10	Բշ. զկ. ԻԲ. օր մեծ պանոց։			٢٤	١٣٦
24	11	Գշ. ղձ. ԻԳ. օր մեծ պանոց։			٢٥	١٣٧
25	12	Գշ. ղկ. ԻԴ. օր մեծ պանոց։ Մինչեւ։ Լր՞ Ա-Էպոստ։			٢٦	١٣٨
26	13	Եշ. ամ. ԻԵ. օր մեծ պանոց			٢٧	١٣٩
27	14	Ուր. ակ. ԻԶ. օր մեծ պանոց։			٢٨	١٤٠
28	15	Շբ. բձ. ԻԷ. օր մեծ պանոց։ Սրբոց Քառասնից մանկանցն Սեբաստիոյ։			٢٩	١٤١
29	16	✠ Կիր. բկ. Ե. Քառասնորդաց և ԻԸ. օր մեծ պանոց։ Դատաւորին։ Ա. Ա-Էլէոս (5 օր)։ Հր. Նէոն (30 օր) որ է ասաջին ամբ ըստ Ս. Գրոց, և Ապէպ որ է գարնանամարտ է ամ 15, բոպէ 51։			٣٠	١٤٢
		Ծնունդ Զատկական Լուսնի ժամ 8, rnuyk 55 Հողմաւոր եւ անձրեւ				

Լատ.	Օր	ՄԱՐԹ ՕՐ 31	ՄԱՐՏ	ՄՈՒՀԱՐԷՄ ՕՐ 29	Տաճկ.	Գաւարիմ
30	17	Բշ. զձ. ԻԹ. օր մեծ պանոց։ Տ՞ Մահարբէմ (29 օր) և գարնամարտ ՌՀԱ Եկեղեցական թուականին Հիշարբերեն։			١	١٤٣
31	18	Գշ. զկ. Լ. օր մեծ պանոց։ Յն. Կիրղի Երուսաղիմայ հայրապետին։			٢	١٤٤
1	19	Գշ. ղձ. ԼԱ. օր մեծ պանոց։ Լր. Ադրէս։			٣	١٤٥
2	20	Եշ. ղկ. ԼԲ. օր մեծ պանոց։			٤	١٤٦
3	21	Ուր. ամ. ԼԳ. օր մեծ պանոց։ Ա. Շարմ (30 օր) և գարնամարտ ՄՀԸ=288 ֆոտր Եկեղեցական Զանազանաց. և ֆոտրնամարտ ըստ հնոյ գամարին։			٥	١٤٧
4	22	†Շբ. ակ. ԼԴ. որ մեծ պանոց։ Սրբոյ Հօրն մերոյ ԳՐԻԳՈՐԻ Լուսաւորչին, յիշատակ յարչարանաց և մահն ի վիրապն։			٦	١٤٨
5	23	✠ Կիր. բձ. Զ. Քառասնորդաց և ԼԵ. օր մեծ պանոց։ Գալստեան։ Լր. Ծաղկազարդ և Վերջինոյսի Ծերբերն։			٧	١٤٩
		Առաջին Քառորդ ժամ 8, rnuyk 58 Ամպամած եւ խոնաւ				
6	24	Բշ. իկ. ԼԶ. օր մեծ պանոց։				
7	25	Գշ. զձ. ԼԷ. օր մեծ պանոց։ Յն՞ Ա-Էպոստ Ս Ա-ստուածածին։			٨	١٥٠
8	26	Գշ. զկ. ԼԸ. օր մեծ պանոց։ Յն. Տօն ամենայն երկնայնոց զբոց։ Տ՞. Ալեքսէ Լեռնէ։			٩	١٥١
		Տար. Մենդ. Բրիստիան Թ. Թագ. Տանիմարգայի. 1818			١٠	١٥٢
9	27	Եշ. ղձ. ԼԹ. օր մեծ պանոց։			١١	١٥٣
		Տար. Մենդ. Լեօբոլտ Բ. Թագ. Պելճիգայի. 1835				
10	28	Ուր. ղկ. Խ. օր մեծ պանոց։			١٢	١٥٤
11	29	Շբ. ամ. Յիշատակ Յարութեանն Զատարու։ Պահք։			١٣	١٥٥
12	30	✠ Կիր ակ. Ծաղկազարդ։ Պահք։ Դոն բացէք։ Յն՞ Ծաղկազարդ։ Լր. Զատիկ։ Հր. Պասէ, որ է խանարարաց պայրամը ասուր սրբ։			١٤	١٥٦
		Առաջ Լրումն Լուսնի ժամ 7, rnuyk 31 Ցուրտ եւ պարզ				
13	31	Առաջ երկուշաբթի. բձ. Պահք։ Լր՞ Բ օր Զատիկ։			١٥	١٥٧

Լատ.	Օր	ՆԻՍԱՆ ՕՐ 30	ԱՊՐԻԼ	ՍԷՖԷՐ ՕՐ 30	Տաճկ.	Գրգրյան
14	1	Աւագ երեքշաբթի. բկ Պահք։ Յիշատակ տասն կուսանաց։			١٦	١٥٨
15	2	Աւագ չորեքշաբթի. գկ. Պահք։			١٧	١٥٩
		Քաս հիմն տումարին այսօր է աւագ շրջումն ղուսնի				
16	3	✠Աւագ հինգշաբթի. դկ. Պահք։ Յիշատակ ընթրեաց Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի Յերեքեւոյն խորհ Ողորմելոյն			١٨	١٦٠
17	4	Աւագ ուրբաթ. եկ. Պահք։ Յիշատակ չարչարանաց և խաչելութեան և Թաղման Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի։			١٩	١٦١
18	5	Աւագ շաբաթ. զկ Ճրագալոյց Զատկի։ Նաւակատիք յերեքեւոյն։ Տօմ. Ահեղեան (30 օր)։			٢٠	١٦٢
19	6	✠ԿԻՐ. ա.ա. ՀԱՅՏՆՈՒ. Յարութիւն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի։ Ողջոյն ի մեզ ամենայն շնորհաւոր։ Յն՝ է՝ Զարդի և ասէր է նոցա ողջոյն ցնորկէրայիք։			٢١	١٦٢
20	7	✠ԵՇ. ակ. Բ. օր Զատկի։ Յիշատակ մեռելոց. և Աւետումն Մ. Աստուածածնի։			٢٢	١٦٤
		Վերջին Քառորդ ժամ 4, տոպկ 35				
		Պարզ եւ ցուրտ				
21	8	✠ԳԵ. բկ. Գ. օր Զատկի։ Յոյժ. Ահեղեան (30 օր)։			٢٣	١٦٥
		Տար. Ծննդ. Կարոլ Թագ. Ռումանիոյ։ 1839				
		Ի Յուշն ժամ 14, տոպկ 2				
		Տն. Պուրճի սէվր				
22	9	ԴԵ. բկ. Դ. օր Զատկի։			٢٤	١٦٦
23	10	ԵԵ. զկ. Ե. օր Զատկի։ Ի փաղաւ ինչ է էքզարքոս ոսն վասն արդարութեան։ Լր. Մ. Գէորգ։ Հր. Ծոմ վասն մահուանն Յեսուայ։			٢٥	١٦٧
		Տար. Գան. Կարոլ Թագ. Ռումանիոյ. 1866				
24	11	ՈՒՐ. գկ. Զ. օր Զատկի։ Յն՝ Տօն Պասքէն յոյժ մայրն։			٢٦	١٦٨
25	12	ԵՌ. դկ Է. օր Զատկի. Յիշատակ գլխատման Սրբոյն Յովհաննու Մկրտչին։ Լր. Մարիամ աբեղայուհի։			٢٧	١٦٩
26	13	✠ԿԻՐ. եկ Ը. օր Զատկի։ Նոր կիւրակէ էմ Կրնալոպոլիս Յն. Թովմայի առաքելոյն։			٢٨	١٧٠
27	14	ԵՇ. ա.ա. Թ օր Յինանց։ Անխոտիկ։ Տն. Զայրը քոռանոցը։			٢٩	١٧١
		Ծնունդ Լուսնի ժամ 20, տոպկ 28				
		Պարզ եւ մեր աճեր				
28	15	ԳԵ. ակ. Ժ. օր Յինանց։ Տն. Սէֆէր (30 օր)։ Հր. Եսայ (29 օր)։			١	١٧٢
29	16	ԴԵ. բկ. ԺԱ. օր Յինանց։			٢	١٧٣
30	17	ԵԵ. բկ. ԺԲ. օր Յինանց։			٣	١٧٤

Լատ.	Օր	ՆԻՍԱՆ ՕՐ 30	ԱՊՐԻԼ	ՍԷՖԷՐ ՕՐ 30	Տաճկ.	Գրգրյան
1	18	ՈՒՐ. զկ. ԺԴ օր Յինանց։ Լր. Մարիա. Ի տօն աստուածընկալ Փիլիպպոսի Ի Յոհաբայ։			٤	١٧٥
2	19	ԵՌ. գկ. ԺԴ. օր Յինանց։			٥	١٧٦
3	20	✠ԿԻՐ. Դ. դկ. ԺԵ. օր Յինանց։ Տօն Աշխարհամատրան։ Կանուչ Կիւրէղէ։ Ա. Ադամ (30 օր)։ Լր. Գէորգ խուլ։			٦	١٧٧
4	21	ԵԵ. դկ ԺԶ. օր Յինանց։			٧	١٧٨
		Առաջին Քառորդ ժամ 14, տոպկ 17				
		Ախորժելի աւուրք				
5	22	ԳԵ. ա.ա. ԺԷ. օր Յինանց։			٨	١٧٩
6	23	ԴԵ. ակ. ԺԸ. օր Յինանց։ Յն՝ Ս Գէորգ։ Տն Թարգելեանց։			٩	١
7	24	ԵԵ. բկ. ԺԹ. օր Յինանց։ Հր. Ծոմ վասն մահուանն Հեղեայ և էքբարեանն Տապանէն։			١٠	٢
8	25	ՈՒՐ. բկ. Ի. օր Յինանց։ Յն. Մարկոս աւետարանչին։			١١	٣
9	26	ԵՌ. զկ. ԻԱ. օր Յինանց։			١٢	٤
10	27	✠Զորրորդ Կիւրակէ. զկ ԻԲ. օր Յինանց։ (Կարդէր Կիւրէղ)։ Յն. Շմաւոնի ապէնտին Քրիստոսի։			١٣	٥
11	28	ԵԵ. դկ. ԻԴ. օր Յինանց։ Հր Եղիշէ Թամաբուանց։			١٤	٦
		Լրումն Լուսնի ժամ 20, տոպկ 17				
		Զատարքազին աւուրք				
12	29	ԳԵ. դկ. ԻԴ. օր Յինանց։			١٥	٧
13	30	ԴԵ. ա.ա. ԻԵ. օր Յինանց. Յն՝ Կիսապենտիկոստէ, և Յոհաբայ աստուածընկալն Եղբօրն Յովհաննու աւետարանչին.			١٦	٨

Լաս.	Օր	ՄԱՅՐՍ ՕՐ 31	ՄԱՅԻՍ	ՐԷՊԻԻԼ ԷՎՎԷԼ ՕՐ 29	Տաճկ.	Հրարկ.
14	1	ԵԵ. ակ. ԻԶ. օր Յինանց։ Յն. Երբեմեայ մարգարէին։			١٧	٩
15	2	ՈՒՐ. բձ. ԻԷ. օր Յինանց։ Յն. Գիւտ Նշխարաց Ամենասուրբ հայրապետին. Հր. Լուսաւորչի։			١٨	١٠
16	3	ՇԲ. բկ. ԻԸ. օր Յինանց։			١٩	١١
17	4	✠ Հինգերորդ Կիւրակէ. գձ. ԻԹ. օր Յինանց։ Տօն Երեւման Սրբոյ Խաչին։			٢٠	١٢
		Տար. Ծննդ. և Դահ. Ալֆիոս ԺԴ. Թագ. Սպանիոյ. 1886				
18	5	ԲԵ. գկ. Լ. օր Յինանց։ Տամ. Մարերի (30 օր)։			٢١	١٣
19	6	ԳԵ. դձ. ԼԱ. օր Յինանց։			٢٢	١٤
		Տար. Ծննդ. Նիքոլա Բ. Կայսեր Ռուսաց. 1868				
		☾ Վերջին Քառորդ ժամ 21, տոպկ 53				
		Ախարժելի եղանակ				
20	7	ԴԵ. դկ. ԼԲ. օր Յինանց։			٢٣	١٥
21	8	ԵԵ աձ. ԼԳ օր Յինանց։ Յայտ. Մարերի (30 օր)։ Յն. Յանձնումն սուրբ անէրն։ Լր՝ Համբարձումն Քրիստոսի։			٢٤	١٦
22	9	ՈՒՐ ակ. ԼԴ. օր Յինանց։ Յն. Եռայեայ մարգարէին։			٢٥	١٧
		○ Յերկաւորն ժամ 13, տոպկ 19				
		Տճ. Պաւրցի Ճէվզա				
23	10	ՇԲ. բձ ԼԵ. օր Յինանց.			٢٦	١٨
24	11	✠ Վեցերորդ Կիւրակէ. բկ ԼԶ. օր Յինանց։			٢٧	١٩
25	12	ԲԵ. գձ. ԼԷ. օր Յինանց։			٢٨	٢٠
26	13	ԳԵ. գկ. ԼԸ. օր Յինանց։			٢٩	٢١
27	14	ԴԵ. դձ. ԼԹ. օր Յինանց։ Հր. Սէվան (30 օր)։			٣٠	٢٢
		Տար. Թագադր. Նիքոլա Բ. Կայսեր Ռուսաց 1897				
		● Ծնունդ Լուսնի ժամ 5, տոպկ 36				
		Զավարար հողմունք				
28	15	✠ ԵԵ. դկ. Խ. օր Յինանց։ Համբարձումն Քրիստոսի Տեառն մերոյ յերկինս։ Վէճաւ։ Եռ Յն՝ Համբարձումն. Տճ. Բէպէ-լ Էվվէլ (29 օր)։			١	٢٣
29	16	ՈՒՐ աձ. ԽԱ. օր Յինանց։			٢	٢٤
30	17	ՇԲ ակ. ԽԲ. օր Յինանց։			٣	٢٥
31	18	✠ Եօթներորդ Կիւրակէ բձ. ԽԳ. օր Յինանց։ Երկրորդ Ծաղկազարդ։ Լր. Հոգեգալուստ։			٤	٢٦
1	19	ԲԵ. բկ. ԽԴ. օր Յինանց։ Լր. Յուն. *Բ. օր Հոգեգալուստեան։ Հր Սուրբն Իսմ Պենտեկոստէ որ է Կէս պայրամը Շ օր։			٥	٢٧
2	20	ԳԵ. գձ. ԽԵ. օր Յինանց։ Ա. Շաբաթ (30 օր)։			٦	٢٨

Լաս.	Օր	ՄԱՅՐՍ ՕՐ 31	ՄԱՅԻՍ	ՐԷՊԻԻԼ ԷՎՎԷԼ ՕՐ 29	Տաճկ.	Հրարկ.
		☽ Առաջին Քառորդ ժամ 19, տոպկ 47				
		Պայծառ. եղանակ				
3	21	ԴԵ. գկ. ԽԶ. օր Յինանց։ Պահք։ Յն. Կոստանդինոսի և Հելենէայ։			٧	٢٩
4	22	ԵԵ. դձ. ԽԷ. օր Յինանց։ Երիւսաղէմ վերջալոյսն։ Է յելոյսն վերջալոյս Մատթէայ աւետարանն։			٨	٣٠
5	23	ՈՒՐ. դկ. ԽԸ. օր Յինանց։ Պահք։			٩	٣١
6	24	ՇԲ. աձ. ԽԹ. օր Յինանց։ Եղասեղ։			١٠	٣٢
		Տար. Գահ. Եօրկիոս Ա. Թագ. Յունաստանի. 1863				
7	25	✠ ԿԻՐ. ակ. Ի. օր Յինանց։ Հոգեգալուստ. Պենտեկոստէ։ Բարեկենդան Եղիական պանոց։ Յն. Լա Պենտեկոստէ. Կէս-լ բանայսրը։ Լր. Տօն սրբոյն Երրորդութեան։			١١	٣٣
8	26	ԲԵ. բձ. Բ. օր Հոգեգալստեան։ Պահք։ Յն. Առէ՛ է յայսմ Եօթնէկի. Տճ. Մէվլուդ։			١٢	٣٤
		Տար. Թագադր. Ֆրանց Եօզէֆ Կայսեր Աւստրիոյ. 1867				
9	27	ԳԵ. բկ. Գ. օր Հոգեգալստեան։ Պահք։			١٣	٣٥
10	28	ԴԵ. գձ. Դ օր Հոգեգալստեան։ Պահք։			١٤	٣٦
		☽ Լուսնի Լուսնի ժամ 9, տոպկ 39				
		Զուարթագին աւուրք				
11	29	ԵԵ. գկ. Ե. օր Հոգեգալստեան Պահք։ Լր՝ Տօն Երրորդոյ Ս. Հոգւոյ։ Կէս-լ բանայսրը։ Ի Բարձունսն աւետարան։			١٥	٣٧
12	30	ՈՒՐ. դձ Զ. օր Հոգեգալստեան։ Պահք։			١٦	٣٨
13	31	ՇԲ. դկ. Է. օր Հոգեգալստեան։			١٧	٣٩

Լատ.	Օր	ՀԱՅԻՐԱՆ ՕՐ 30	ՅՈՒՆԻՍ	ՐԷՊԻՒԼ ԱԽԸՐ ՕՐ 29	Տաճկ.	Քրիստոս.
14	1	✠ԿԻՐ. աճ. Ա. Կիւրակէ Յարութեան, և յիշատակ Եղիայի մարգարէին։ Աւուրքն պոռ. հաբռանէ+ ուռանէր. Յն* Տօն ամենայն սրբոց, և Բարեկենդան Աւուրց։			١٨	٤٠
		Տար. Դան. Օթոն Թագաւորին Պավիէրայի. 1886				
15	2	ԲԵ. ակ. Սրբոց Հռիփսիմեանց կուսանաց։ Յն. Պահէ+ աւուրս (27 օր)։			١٩	٤١
		Տար. Գան. Վիլհէլմ Բ. Կայսեր Գերմանիոյ. 1888				
16	3	ԳԵ. բձ. Սրբոց Գայիանեանց կուսանաց։			٢٠	٤٢
17	4	ԴԵ. բկ. Պահք։ Տոմ. Մարգաց (30 օր)։			٢١	٤٣
18	5	ԵԵ. զձ. Սրբոյն Յովհաննու Կարապետին և Աղանագինեայ եպիսկոպոսին։			٢٢	٤٤
		☾ Վերջին Քառորդ ժամ 12, ռոպկ 59				
		Ախարժելի եղանակ				
19	6	ՈՒՐ. զկ. Պահք։ Լր. Տօն սրբոյն Յիսուսի։			٢٣	٤٥
20	7	ԹԵՌ. ղձ. Սրբոյ հօրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին յիշատակ ելից ի վիրապէն։ Յոյժ. Մարգաց (30 օր)։			٢٤	٤٦
21	8	✠ԿԻՐ. ղկ. Բ. Տօն Կաթողիկէ եկեղեցւոյ Սրբոյ Էջմիածնի։ Հաբռանէ+ Կարգաւ հանդէս յամենայն եկեղեցիս։			٢٥	٤٧
22	9	ԲԵ. աձ. Սրբոց մանկանցն Բեթղեհեմի. և Ակակիոսի վկայի, Մովկիմայ քահանային և Կոդրատիոսի զինաւորին Ամառնամուտ և արեւադարձ Խեղճերին, յերբին ուռանէ Կրճանալ, և գէղերն երկարիլ Տճ. Ինքլապը սայֆի։ Այնպէս սրտաբեռնեան Լաբրոյն Նեղոսի (Նիլ գետոյ+)։			٢٦	٤٨
		☺ Ի Խեցգետինն ժամ 21, ռոպկ 19				
		Տճ. Պաւրնի Սէրէքաճ				
23	10	ԳԵ. ակ. Սրբոց կուսանացն Նունեայ և Մանեայ։			٢٧	٤٩
24	11	ԴԵ. բձ. Պահք։ Յն. Սրբոյ սրտաբեռնեան Բարնաբասի և Բարեկենդան։ Լր* Ծնունդ Յովհաննու Կարապետին։			٢٨	٥٠
25	12	ԵԵ. բկ. Սրբոց իշխանացն Սահակայ և Յովսեփայ և վկայիցն Սարգսի և Բագոսի։			٢٩	٥١
		☻ Ծնունդ Լուսնի ժամ 12, ռոպկ 40				
		Պարզ եւ պայծառ աւուրք				
26	13	ՈՒՐ. զձ. Պահք։ Տճ. Բէպէլ սէբիր (29 օր)։ Հր. Թոմաս (29 օր)։			١	٥٢
27	14	ՇԲ. զկ. Սրբոյն Մեծին Ներսէսի հայրապետին մերոյ և Խաղայ եպիսկոպոսին։			٢	٥٣
28	15	✠ԿԻՐ. ղձ. Դ. զկնի Հոգեգալստեան։ Բարեկենդան Պահոց Լուսաւորչի։			٣	٥٤

Լատ.	Օր	ՀԱՅԻՐԱՆ ՕՐ 30	ՅՈՒՆԻՍ	ՐԷՊԻՒԼ ԱԽԸՐ ՕՐ 29	Տաճկ.	Քրիստոս.
29	16	ԲԵ. ղկ. Պահք։ Սրբոյն Եպիփանու Կիպրացւոյն, Բարեկայ հայրապետին և երից աշակերտաց նորին։ Լր* Աստուածածնի Պետրոսի և Պօղոսի։			٤	٥٥
30	17	ԳԵ. աձ. Պահք։ Սրբոյն Կոստանդիանոսի Թագաւորին և մօր նորա Հեղինեայ։			٥	٥٦
1	18	ԴԵ. ակ. Պահք։ Լր. Յուլիս։			٦	٥٧
2	19	ԵԵ. բձ. Պահք։ Սրբոյն Թէոդիտոնի Գաղատացւոյն, և Թալիլեայ բժշկին. և եօթն կուսանացն որք յԱնկիւրիա կատարեցան (է հնուն)։ Ա. Նախայ (30 օր)։ Լր. Այցելութիւն Ս. Աստուածածնի։			٧	٥٨
		☽ Առաջին Քառորդ ժամ 3, ռոպկ 16				
		Զուարթագին աւուրք				
3	20	ՈՒՐ. բկ. Պահք։			٨	٥٩
4	21	✠ՇԲ. զձ. Գիւտ նշխարաց սրբոյ հօրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին։			٩	٦٠
		Տար. Հաստատ Միաց. Նահանգաց Ամերիկայի. 1777				
5	22	✠ԿԻՐ. զկ. Դ. զկնի Հոգեգալստեան։ Հաբռանէ+։			١٠	٦١
6	23	ԲԵ. ղձ. Սրբոց վկայիցն Անտոնինոսի, Թէոփիլոսի, Անիքտոսի և Փոտինոսի։			١١	٦٢
7	24	ԳԵ. ղկ. Սրբոյն Դանիէլի մարգարէին և երից մանկանցն Սեդրաքայ, Միսաքայ և Աբեդնագովի։ Յն* Ծնունդ Յովհաննու Կարապետին։			١٢	٦٣
8	25	ԴԵ. աձ. Պահք։			١٣	٦٤
9	26	ԵԵ. ակ. Սրբոց Թարգմանչացն մերոց Սահակայ և Մեսրոպայ։ Կարգաւ հանդէս յամենայն դպրոցս։			١٤	٦٥
		☹ Լրումն Լուսնի ժամ 24, ռոպկ 00				
		Պարզ եւ մերթ անձրեւ				
10	27	ՈՒՐ. բձ. Պահք։			١٥	٦٦
11	28	ՇԲ. բկ. Սրբոյն Տրդատայ Թագաւորին, Աշխէն տիկնոջն և Խոսրովիդիտոնի։			١٦	٦٧
12	29	✠ԿԻՐ զձ. Ե. Գիւտ տփոյ Ս. Աստուածածնի։ Յն* Աստուածածնի։ Հր. Յոմ Լուն սուրբն Եղուարդ։			١٧	٦٨
13	30	ԲԵ. զկ. Սրբոյն Կալիստրատոսի և քառասուն և ինն վկայիցն. և Դուկիանոսի քահանային. Յն* Եղիսաբեթ սրտաբեռ։			١٨	٦٩

Լատ.	Օր	ԹԷՄՄՈՒԶ ՕՐ 31	ՅՈՒԼԻՍ	ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԷՎԼ. ՕՐ 30	Տաճկ.	Քրիստոս.
14	1	Գշ. դգ. Սրբոյն Զաքարեայ մարգարէին։ Տար. Հաստատ. Կառավարութեան Գաղղիոյ. 1789			١٩	٧٠
15	2	Դշ. դկ. Պահք։ Յն* Գէորգ դպոյ Ս. Առաքաւորին։			٢٠	٧١
16	3	Եշ. ամ. Սրբոյն Եղիսէի մարգարէին։ Լգ* Տօն հանդիսէն Ս Աստուածածնի։			٢١	٧٢
17	4	ՈՒԲ. ակ. Պահք։ Տամ. Հրդեց (30 օր)։			٢٢	٧٣
18	5	Շաբ. բգ. Սրբոց երկոտասան առաքելոյն և Պօղոսի երեքտասանեներորդ առաքելոյն։			٢٣	٧٤
		Є Վերջին Քառորդ ժամ 1, տոպի 45				
		Բարեխառն եղանակ				
19	6	✠ ԿԻՐ. բկ. Զ. Բարեկենդան պահոց Վարդավառի։			٢٤	٧٥
20	7	ԲՇ. գգ. Ա. օր պահոց Վարդավառի։ Յայտ. Հրդեց (30 օր)։ Յն. Սրբոհոյն Կիրակէաց։ Լգ. Մարգարէից խօսքն։			٢٥	٧٦
21	8	Դշ. գկ. Բ. օր պահոց Վարդավառի։			٢٦	٧٧
22	9	Դշ. դգ. Գ. օր պահոց Վարդավառի։ Լգ. Մարգարէաց Մաքրաքենայոյն։			٢٧	٧٨
23	10	Եշ. դկ. Դ. օր պահոց Վարդավառի։			٢٨	٧٩
24	11	ՈՒԲ. ամ. Ե. օր պահոց Վարդավառի։ Յն. Եւթնեայ խօսքն։			٢٩	٨٠
		○ Յառիւծն ժամ 8, տոպի 24				
		Տճ. Պուրճի Էսկ				
		● Մնուն Լուսնի ժամ 19, տոպի 26				
		Հողմային եւ պարզ				
25	12	ՇԲ ակ. Յիշատակ տասանակին հնոյ և տօն նորոյս Ս. Ե կեղեցւոյ։ Նաւախարիսխ։ Լգ Յանիէլայ առաքելոյն։ Տճ. Ձեմազէլ Եվվել (30 օր)։ Հր. Աբ (30 օր)։			١	٨١
26	13	✠ ԿԻՐ. բմ. Վարդավառ։ Տօն Այլակերպութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի։ Լգ. Անոյշ մօր Ս. Աստուածածնի։			٢	٨٢
27	14	✠ ԲՇ. բկ. Բ. օր Վարդավառի։ Յիշատակ մեռելոց։			٣	٨٣
28	15	Դշ. գմ. Գ. օր Վարդավառի։			٤	٨٤
29	16	Դշ. գկ. Պահք։ Լգ. Մարգարէից տէրն Զաքարիա։			٥	٨٥
30	17	Եշ. դմ. Սրբոյն Եսայեայ մարգարէին։ Յն. Մարգարէից խօսքն Տճ Լիվեալ Եսէ՛ էլ պահոր Սամ Եբէլ։			٦	٨٦
		Տր. Գն. Վիրգորիս Էմմանուէլի Գ Թագ. Իտալիոյ. 1900				
31	18	ՈՒԲ. դկ. Պահք։			٧	٨٧
		Ի Առաջին Քառորդ ժամ 13, տոպի 47				
		Պարզ եւ ջերմ				
1	19	†ՇԲ. ամ. Սրբոյն Թադէոսի առաքելոյն մերոյ և Սանդխտոյ կուսին։ Ա. Ղամբ (30 օր)։ Լգ. Օգոստոս։			٨	٨٨

Լատ.	Օր	ԹԷՄՄՈՒԶ ՕՐ 31	ՅՈՒԼԻՍ	ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԷՎԼ. ՕՐ 30	Տաճկ.	Քրիստոս.
2	20	✠ ԿԻՐ. ակ. Բ. զկնի Վարդավառի։ Հրամանէ։ Յն. Եղեսայ մարգարէին։ Հր. Ծամ վանն առերման Երուսաղէմի, որ է Դարբ պայրամ։			٩	٨٩
3	21	ԲՇ. բմ. Սրբոյն Դիոսքորոսի եպիսկոպոսին, և քառասուն և հինգ վկայիցն. և կուսանացն Յուստիանեայ, Եւփիմեայ և Քրիստինեայ։			١٠	٩٠
4	22	Դշ. բկ. Սրբոյն Ամանագինեայ եպիսկոպոսին, և տասն աշակերտացն և հինգ վկայիցն։ Յն. Մարիամա Մագդաղենացւոյն և Դիոս Նէքարացն Փոխասա հայրապետին։ Լգ. Սրբոյն Դանիէլոյ։			١١	٩١
5	23	Դշ. գմ. Պահք։			١٢	٩٢
6	24	Եշ գկ. Սրբոց Նախահարցն Ադամայ, Աբելի, Սեթայ, Ենովսայ, Ենովքայ, Նոյի, Մելքիսեդեկի, Աբրահամու, Իսահակայ, Յակովբայ, Յովսեփայ, Մովսիսի, Ահարոնի, Եղիազարու, Յեսուայ, Սամուէլի, Սամսոնի, Յեփթայեայ, Բարակայ, Գեդէոնի և այլոց Նախահարցն։ Լգ* Տօն Այլակերպութեան Քրիստոսի։ Տճ. Աբուրը Եւեամ էլ պահոր։			١٣	٩٣
7	25	ՈՒԲ. դմ. Պահք։ Յն. Անոյշ մօր Ս Աստուածածնի։			١٤	٩٤
8	26	ԵՇ. դկ. Սրբոց որդւոց և Յոռանց Սրբոյ հօրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչին, Արիստակիսի, Վրթանէսի, Յուսկանն, Գրիգորիսի և Դանիէլի։ Յն. Սրբոհոյն Պարապէտաց։			١٥	٩٥
		Ⓣ Լրումն Լուսնի ժամ 15, տոպի 39				
		Անձրեւ ապեր ջերմութիւն				
9	27	✠ ԿԻՐ. ամ. Գ. զկնի Վարդավառի։ Հրամանէ։ Յն* Պանդուխտաց բերելի։			١٦	٩٦
10	28	ԲՇ. ակ. Սրբոց Մակաբայեցւոցն՝ Եղիազարու քահանային, և Շամունեայ և եօթն որդւոց նորին։ Լգ. Լաբէնդոսի վկային։			١٧	٩٧
11	29	Դշ. բմ. Սրբոց երկոտասան մարգարէիցն՝ Ովսեայ, Ամովսայ, Միքիայ, Յովելեայ, Արդիու, Յովնանու, Նաւումայ, Ամբակումայ, Սոփոնիայ, Անգեայ, Զաքարեայ և Մաղաքեայ։ Լգ. Յիլանեայ խօսքն։			١٨	٩٨
12	30	Դշ. բկ. Պահք։ Յն. Շէղոյ առաքելոյն։			١٩	٩٩
13	31	Եշ. գմ. Սրբոցն Սոփիայ և երից դստերացն Պիստիսի, Ելպիսի և Ագապեայ։ Յն. Բարթէնդոս Ս. Աստուածածնի։			٢٠	١٠٠

Լատ.	Օր	ԱՂՕՍԹՈՍ ՕՐ 31	ՕԳՈՍՏՈՍ	ՀԷՄԱՁԻՒԼ ԱԽԸՐ ՕՐ 29	Տաճկ.	Թվական
14	1	ՈՒԲ. գկ. Պահք։ Յն. Սկիզբն պահոց Ս. Աստուածածնի։			ՀՅ	١٠١
15	2	ՇԲ դգ. Սրբոյն Գրիգորի Աստուածաբանին. Լտ* Վերածեալ Ս. Աստուածածնի։			ՀՀ	١٠٢
		Տար. Ծննդ. Ալեքսանդր Թագաւորին Սերպիոյ. 1876				
16	3	✻ԿԻՐ. դկ. Դ. զկնի Վարդավառի։ Հարանէ։ Տամ. Ամիսոյ (5 օր). Լտ. Ռոսոսի խոստովանողին։			ՀՀ	١٠٣
		☾ Վերջին Քառորդ ժամ 12, տոպկ 14				
		Պայծառ եւ զուարթ				
17	4	ԲԵ. աձ. Սրբոյն Եւգինէոսի, Մակարիոսի, Վաղերիոսի, Կանդիտոսի և Ակիւղտայ։			ՀԷ	١٠٤
18	5	ԳԵ. ակ. Սրբոյն Անդրէի զօրավարին, և բանակի նորին, Կալինիկոսի և Դիոմեդեայ վկայիցն։			ՀՈ	١٠٥
		Տար. Ծննդ. Ֆրանց-Եօզէֆ Ա. Կայսեր Աւստրոյ. 1830				
19	6	ԴԵ. բձ. Պահք։ Յայտ. Ամիսոյ (5 օր)։ Յն* Այլաւիրդոնրիսն Քրիստոսի։			ՀՆ	١٠٦
20	7	ԵԵ բկ. Սրբոյն Ադրիանոսի, և կնոջն Անատոլայ, և Թէոդորոսի և Եւեւթիւրոսի վկայիցն։			ՀՎ	١٠٧
21	8	ՈՒԲ. գձ. Պահք։ Տամ. Նոյեմբեր (30 օր). Ամանոր և Տարեմուտ ՏՅՂԶ=1396 թուն և զարձեալն թուականին Հայոց։			ՀԸ	١٠٨
22	9	ՇԲ. դձ. Եփեսոսի Ս. Ժողովոյն երկերիւր հայրապետացն։			ՀԹ	١٠٩
23	10	✻ԿԻՐ. դձ. Ե. զկնի Վարդավառի։ Բարեկենդան պահոց Ս. Աստուածածնի։			Ճ	١١٠
		● Ծնունդ Լուսնի ժամ 2, տոպկ 52				
		Անձրեւաբեր ջերմութիւն				
24	11	ԲԵ. դկ. Ա. օր պահոց Աստուածածնի։ Յայտ. Նոյեմբեր (30 օր) և Տարեմուտ ՌՅԾԳ=1353 ասորական և ան զարձեալն թուականին Հայոց ըստ Յայտնութեան։ Զի յԵրեքն ժամանակս ասորաբնակն եղեալ դնել զլիկքն թուականս ի Կալենդս Յունուարի ըստ հին դամբին։ Լտ. Բարեխոսութեամբ սուրբ Եղիսաբեթի։ Տճ. Ճիմազէլ-Լուրը (29 օր)։ Հր. Իլ-Լ (29 օր)։			Ա	١١١
		○ Ի Կոյսն ժամ 15, տոպկ 45				
		Տճ. Գուրճի Սիւմպիւլէ				
25	12	ԳԵ. աձ. Բ օր պահոց Աստուածածնի։			Բ	١١٢
26	13	ԴԵ. ակ. Դ. օր պահոց Աստուածածնի։			Գ	١١٣
27	14	ԵԵ. բձ. Դ. օր պահոց Աստուածածնի։			Դ	١١٤
28	15	ՈՒԲ բկ. Ե. օր պահոց Աստուածածնի։ Յն* Վերածեալ Ս. Աստուածածնի։ Լտ. Օգոստինոսի խոստովանողին։			Ե	١١٥
29	16	ՇԲ. գձ. Տօն Շողակաթի Սրբոյ Էջմիածնի, ըստ տեսլեանն			Զ	١١٦

Լատ.	Օր	ԱՂՕՍԹՈՍ ՕՐ 31	ՕԳՈՍՏՈՍ	ՀԷՄԱՁԻՒԼ ԱԽԸՐ ՕՐ 29	Տաճկ.	Թվական
		Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ։ Նոյեմբերի։ Լտ. Գլխատեսն Յովհաննու Մկրտչին։				
30	17	✻ԿԻՐ. գկ. Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի։ Օրհնութիւն խաղողոյ սուրբ Պատարագի։ Լտ. Ուղղութեան։			Ը	١١٧
		☽ Առաջին Քառորդ ժամ 3, տոպկ 46				
		Ախորժելի աւուրք				
31	18	✻ԲԵ. դձ. Բ. օր Վերափոխման։ Յիշատակ մեռելոց։ Ա. Նոյեմբեր (30 օր)։			Ա	١١٨
		Տար. Ծննդ. Վիլհելմինա Թագուհւոյն Հոլանտայի. 1880				
1	19	ԳԵ. դկ. Գ. օր Վերափոխման։ Լտ. Սեպտեմբեր։			Թ	١١٩
		Տարեդարձ Գահակալութեան Օգոստափառ. Սուլթան ԱՊՏԻԼ ՀԱՄԻՏ Բ. Կայսեր Թուրքիոյ 11 Շաբաթ 1293 և 19 Աղանոս 1292 (1876)				
2	20	ԴԵ. աձ. Դ. օր Վերափոխման։ Պահք։			Ժ	١٢٠
3	21	ԵԵ. ակ. Ե. օր Վերափոխման։ Յն. Թարգմանութեան սուրբ գրոց։			ԺԱ	١٢١
4	22	ՈՒԲ. բձ. Զ. օր Վերափոխման։ Պահք։			ԺԲ	١٢٢
5	23	ՇԲ. բկ. Է. օր Վերափոխման։ Յն* Թ. օր Վերափոխման։			ԺԳ	١٢٣
6	24	✻ԿԻՐ. գձ. Ը. օր Վերափոխման։			ԺԴ	١٢٤
7	25	ԲԵ. գկ. Թ. օր Վերափոխման։			ԺԵ	١٢٥
		Տար. Ծննդ. Մուզաֆէրէտտին Շահին Պարսից. 14 Ճիմազէ-Լ ուրը 1255				
		◑ Լրումն Լուսնի ժամ 7, վայրկեան 53				
		Զուարթագին աւուրք				
8	26	ԳԵ. դձ. Սրբոյն Յովակիմայ և Աննայի ծնողաց Ս. Աստուածածնի, և կանանցն Իւղաբերիցի։ Լտ* Ծնունդ Ս. Աստուածածնի։			ԺԶ	١٢٦
9	27	ԴԵ. դկ. Պահք։			ԺԷ	١٢٧
10	28	ԵԵ. աձ. Սրբոյն Երեմեայ մարգարէին։			ԺԸ	١٢٨
11	29	ՈՒԲ. ակ. Պահք։ Յն* Գլխատեսն Յովհաննու Մկրտչին և պահք։			ԺԹ	١٢٩
12	30	ՇԲ. բձ. Սրբոց առաքելոցն Թովմայի, Յակոբայ և Շմաւոնի։			Ի	١٣٠
13	31	✻ԿԻՐ. բկ. Գ. զկնի Վերափոխման։ Գիւտ գօտւոյ Ս. Աստուածածնի։ Հարանէ։ Յն* Դիւտ գօտւոյ Ս. Աստուածածնի։			ԻԱ	١٣١

Լատ.	Օր	ԻԼՈՒԼ ՕՐ 30 — ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ — ՐԷՃԷՊ ՕՐ 29	Տաճկ.	Դիվանագ.
14	1	ԲԵ. զձ. Սրբոց վկայիցն Ստեփանոսի Ուլնեցւոյն, և Գոնարինեայ, Ժամիդոսի, Տուրիկոսի և Ռատիկոսի։ Յն. Սէ-ֆոնի Սէռնոլեցի. Եկեղեցական գրքոյդ ի նոսա։	ՀՀ	ՃՀՀ
		Є Վերջին Բառորդ ժամ 17, տոպի 45		
		Բարեխառն օդ		
15	2	ԳԵ. զկ. Սրբոց մարգարէիցն Եզեկիէլի, Եզրի և Զաքարիայ հօրն Յովհաննու Մկրտչին։	ՀՀ	ՃՀՀ
16	3	ԴԵ. դձ. Պահք. Լ. Եօթն յաւուց Կուսին։	ՀԷ	ՃՀԷ
17	4	ԵԵ. դկ. Սրբոյն Յովհաննու Կարապետին և Յոբայ արդարոյն։	ՀՈ	ՃՀՈ
18	5	ՈՒԲ աձ. Պահք։	ՀՂ	ՃՀՂ
		Տար. Գահ. Օսկար Բ. Թագ. Շուէտ-Նորվէկիոյ. 1859		
19	6	ՇԲ. ակ. Նիկիոյ Ս. Ժողովոյն երեք հարիւր ութսնեան հայրապետաց։	ՀՂ	ՃՀՂ
20	7	✠ԿԻՐ. բձ. Դ. զկնի Վերափոխման։ Բարեկենդան պահոց Ս. Խաչի։ Տամ. Հոյ (30 օր)։	ՀՁ	ՃՀՁ
21	8	✠ԲԵ. բկ. Ա. օր պահոց Խաչի։ Ծնունդ Ս. Աստուածածնի յԱնմայէ։ Յն* Ծնանդ Ս. Աստուածածնի։ Լ. Մարդիկոսի սարկաւագին։	ՀԹ	ՃՀԹ
		Ⓢ Ծնունդ Լուսնի ժամ 12, տոպի 18		
		Պարզ եւ հողմ		
22	9	ԳԵ. զձ. Բ. օր պահոց Խաչի։ Տճ. Ամիսդ (29 օր). Իսկ յայլս։ Հր. Թվրէ (30 օր). և գրքոյդ 5664 ամսոյնդն նոցա, զոր ի նոցա սուրբ երիցս։	Ա	ՃԼ
23	10	ԴԵ. զկ. Դ. օր պահոց Խաչի։ Յայտ. Հոյ (30 օր)։	Բ	ՃԼԱ
24	11	ԵԵ. դձ. Դ. օր պահոց Խաչի։ Աղանանոյ և հուսարեաց և լինի գէ՝ և գիշեր հաւասար։ Տճ. Իրիդուլը հարիցի, որ ի ալանայնոյն ամսոյ։ և սիրելի նուազութեան ջուրցն Նեղոսի։ (Նիլ գէոպրիէ)։ Հր. Ծամ վան ողանման Գորոգիոյ արքայ Ա։էիմայ։	Բ	ՃԼԲ
		Ⓞ Ի Կշիռն ժամ 13, տոպի 38		
		Տճ. Պուրճի Միզան		
25	12	ՈՒԲ. դկ. Ե. օր պահոց Խաչի։ Տճ. Գանդիլ էիճիսի։	Ը	ՃԼԳ
26	13	ՇԲ. աձ. Յօն Եկեղեցւոյ ի նաւակատիս սրբոյ Խաչի։ Նահապետ։	Օ	ՃԼԴ
27	14	✠ԿԻՐ. ակ. **Խաչվերաց։** Յերեկոյին կարգ Խաչվերացի։ Յն* Խաչվերաց և պահք։	Ղ	ՃԼՕ
28	15	✠ԲԵ. բձ. Յօն Խաչի։ Յիշատակ մեռելոց։	Վ	ՃԼԶ
		Տար. Ծնանդ. Քարլոս Ա. Թագ. Փորթուկալի. 1863		
		Ⓑ Առաջին Բառորդ ժամ 21, տոպի 12		
		Ախորժելի եղանակ		

Լատ.	Օր	ԻԼՈՒԼ ՕՐ 30 — ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ — ՐԷՃԷՊ ՕՐ 29	Տաճկ.	Դիվանագ.
29	16	ԳԵ. բկ. Յօն եկեղեցւոյ։ Լ. Մէ՝։ այելի հրեշտակապետին։	Ա	ՃԼԶ
30	17	ԴԵ. զձ. Պահք։ Յօն եկեղեցւոյ։ Ա. Թէրայ (30 օր)։ Լ. Յօն սրբոյն Դիոնիսիոսի Լուսաւորչին մերոյ է սահմանս հաւատոյ և նեղասլոյս, և հերետիկոսի վերդապետին։	Ը Թ	ՃԼԷ ՃԼԸ
1	18	ԵԵ. զկ. Յօն եկեղեցւոյ։ Լ. Հոկտեմբեր։ Հր. Փիքաս. զոն փասարեան, որ է Զօրաց պայրամ և է նոցա ծամ մեջ։	Ժ	ՃԼԹ
2	19	ՈՒԲ. դձ. Պահք։ Յօն Խաչի։ Լ. Պահապան հրեշտակաց։	ԺԱ	Ճ
3	20	ՇԲ. դկ. Յօն Խաչի։ Յն. Եւոդոքիոսի մարտիրոսին։	ԺԲ	ՃԱ
4	21	✠ԿԻՐ. աձ. Բ. զկնի Խաչի։ Բարեկենդան պահոց Վարագայ սրբոյ Խաչին։ Լ. Յօն Վարդանի, և Քրոնիկոսի Աստղագրոյն։	ԺԲ	ՃԲ
5	22	ԲԵ. ակ. Պահք։ Սրբոցն Մամասայ, Փիլիկոտիմոնի և Սիմէոնի Սիւնակեցին։	ԺԳ	ՃԳ
6	23	ԳԵ բձ. Պահք։ Սրբոց կուսանացն Փերբոնեայ և Մարիանեայ և վկայուհւոյն Շուշանայ դստեր մեծին Վարդանայ։ Յն* Յաղթիւն Յովհաննու Կարապետին։ Հր. Սոփոն. զոն պաղատարհարց, որ է Դամբլ պայրամ սուրբ ինն։	ԺԴ	ՃԴ
		Ⓑ Լրումն Լուսնի ժամ 23, տոպի 40		
		Պայծառ աւուրք		
7	24	ԴԵ. բկ. Պահք։ Յն. Գիտ պարիսիոյ Ս. Աստուածածնի։	ԺԵ	ՃԵ
8	25	ԵԵ. զձ. Պահք։ Սրբոց հայրապետացն Բարազամու, Անթիմոսի և Երանոսի։ Լ. Պիրիճիանոյ խոնին։	ԺԶ	ՃԶ
9	26	ՈՒԲ. զկ. Պահք։ Յն. Նշանաւոր Յովհաննու աւետարանչին։	ԺԷ	ՃԷ
10	27	ՇԲ դձ. Սրբոցն Գէորգայ զօրավարին և Աղոկտոսի և Ռոմանոսի երգեցողին։	ԺԸ	ՃԸ
11	28	✠ԿԻՐ. դկ. Դ. զկնի Խաչի։ Յօն Վարագայ Սրբոյ Խաչի։ Աստղէն էլբրանէ Եօթն ջրհեղեղաց։ Հարանէ։	Ժ	ՃԹ
12	29	ԲԵ. աձ. Սրբոցն Դաւթի Դունեցւոյն և վկայիցն Ղամբէոսի և Ղամբէուհւոյ։	ԺԱ	Ճ
13	30	ԳԵ. ակ. Սրբոցն Եւստաթէոսի, և կնոջն Թէոպիստեայ և երկուց որդւոցն. և կուսանացն Երմոնեայ և Նեկտարիոնեայ։ Յն. Յօն սրբոյն Դիոնիսիոսի Լուսաւորչին մերոյ։ Լ. Եպիսկոպոս Թոխատրին։ Տճ. Դամլ էիլիի փոսրիսանամը։	ԺԲ	ՃԱ

Լաս.	Օր	ՓԵՏՐՈՒՆԻԷՎՎԷԼ ՕՐ 31	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	ՇԱՊԱՆ ՕՐ 30	Տաճկ.	Գարնանք
14	1	Դշ. բձ. Պահք։ Յն. Անանիայ առաքելոյն։			ՀՀ	ՃՂՀ
		Є Վերջին Քառորդ ժամ 3, rnuyk 36				
		Ախորժելի եղանակ				
15	2	Եշ. բկ. Սրբոց իշխանացն Սահակայ և Համազասպայ։ Լգ. Թիւրեպոյ խոսին։			ՀՀ	ՃՂՀ
16	3	ՈՒԲ. զձ. Պահք։			ՀՈ	ՃՂՀ
17	4	ՇԲ. զկ. Սրբոց եօթանասուն և երկու աշակերտաց Քրիստոսի։			ՀՂ	ՃՂՈ
18	5	✠ԿԻՐ. ղձ. Դ զկնի Խաչի։ Երէրորդ ՀԻՐԻՒՆ ԵՕԹՆ ԼՈՒԹՈՒՆՑ։ Հարութենէ։ Լգ. Ղուկասայ աւետարանէն. Տճ. Մէրտ ՀԻՏՃԷԼ։			ՀՀ	ՃՂՂ
19	6	ԲԵ ղկ. Սրբոյն Փոկասու հայրապետին, և Երանոսի հեռեւորդին առաքելոյ։ Յն. Թումայ առաքելոյն։			ՀՁ	ՃՂՎ
		Տար. Գահ. Բարլօս Ա. Թազ. Փորթուկալի. 1888				
20	7	Գշ. աձ. Սրբոց կուսանացն Թեկղեայ, Վատուռեայ և Պեղագեայ։ Տամ Սահմ (30 օր)։			ՀՂ	ՃՂՁ
21	8	Դշ. ակ. Պահք։ Լգ. Սրբոյն Լուսաւորչի խոսին։ Տճ. Շապան (30 օր)։			Ա	ՃՂՂ
		● Մնուն Լուսնի ժամ 00, rnuyk 7				
		Անձրեւաբեր եղանակ				
22	9	Եշ. բձ. Սրբոյն Պանդալէոնի բժշկին, Երմոդեայ քահանային, և Եւպրաքսեայ կուսին։ Յն. Յովհաննայ Տէրտէր Եղբօր։ Հր. Խեռոսան (30 օր)։			Հ	ՃՂՀ
23	10	ՈՒԲ. բկ. Պահք։ Յոյսմ. Սահմ (30 օր)։			Հ	ՃՂՂ
24	11	ՇԲ զձ. Սրբոց Թարգմանչաց վարդապետացն մերոց Մեսրոպայ, Եղիշէի, Մովսէսի քերթողին, Դաւթի անյաղթ փիլիսոփային, Գրիգորի Նարեկացւոյն, և Ներսէսի Կլայեցւոյն։ Լգ. Ռոփսէլ։ հրեշտակապետին։			Հ	ՃՂՂ
		○ ի Կարիճն ժամ 23, rnuyk 7				
		Տճ. Պարեզի Ագրկ				
25	12	✠ԿԻՐ. զկ. Ե. զկնի Խաչի։ Երէրորդ ՀԻՐԻՒՆ ԵՕԹՆ ԼՈՒԹՈՒՆՑ։ Հարութենէ։			Օ	ՃՂՀ
26	13	ԲԵ. ղձ. Սրբոյն Գրիգորիսի Աղուանից կաթողիկոսին (յիշատակ գիւտի նշխարաց), և սրբոց հարցն՝ Թադէոսի, Վարոսի, Թովմասու, Անտոնի և Կրոնիդեայ, և եօթն Թոտա ճարակացն՝ որք յինանկնեան վանսն կատարեցան։			Ղ	ՃՂՀ
27	14	Գշ. զկ. Սրբոց առաքելոյն Անանիայ, Մատաթիայ, Բառնաբայ, Փիլիպպոսի, Յովհաննու, Շիմայի և Սիղուանոսի։			Ղ	ՃՂՀ
28	15	Դշ. աձ. Պահք։ Լգ. Սրբոյն Սէմանէ և Յոդոյէ։			Ա	ՃՂՂ
		Ⓓ Առաջին Քառորդ ժամ 18, rnuyk 33				
		Պարզ եւ մերթ անձրեւ				
29	16	Եշ. ակ. Սրբոյն Դիոնեսիոսի Արիսպագացւոյն, և առաքելոյն՝ Տիմոթէոսի և Տիտոսի։ Յն. Ղուկիանոսի հրեշտակապետին։			Ա	ՃՂՂ
30	17	ՈՒԲ. բձ. Պահք։ Ա. Դամայ (30 օր)։			Ա	ՃՂՁ

Լաս.	Օր	ՓԵՏՐՈՒՆԻԷՎՎԷԼ ՕՐ 31	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	ՇԱՊԱՆ ՕՐ 30	Տաճկ.	Գարնանք
31	18	ՇԲ. բկ. Սրբոց աւետարանչացն Մատթէոսի, Մարկոսի, Ղուկասու և Յովհաննու։ Յն. Ղուկասու աւետարանչին։ Տճ. Գօշ գոթիշը։			ՃԱ	ՃՂՁ
1	19	✠ԿԻՐ. զձ. Զ. զկնի Խաչի։ Զերրորդ ՀԻՐԻՒՆ ԵՕԹՆ ԼՈՒԹՈՒՆՑ։ Հարութենէ։ Յն. Յովէլեանց մարգարէին։ Լգ. Նչեմբեր, Ա *գօն ամենայն սրբոց։			ՃԲ	ՃՂՁ
2	20	ԲԵ. զկ. Սրբոյն Ղուկիանոսի հարիւրապետին, և Յովսեփայ Աստուածահօրն, և Յովսեփայ Արիմաթացւոյն. և բարեկամին Քրիստոսի Ղազարու. և թերց նորա Մարթայի և Մարիամու։ Յն* Սարգսայ խոսին. գօն է Սարգսոյ։ Լգ. Յելուսալէմ հմայրէն ՆՆԷՅԵԼՈՅ։			ՃԲ	ՃՂՁ
3	21	Գշ. ղձ. Սրբոյն Թէոդիտոնի քահանային, և Զենոնի զինաւորին, և Մակարայ, և Եւդոքսեայ, և Ռամելայ։			ՃԳ	ՃՂՂ
		Տար. Գահ. Նիքոլա Բ. Կայսեր Ռուսիոյ. 1894				
4	22	Դշ. ղկ. Պահք։ Տճ. Պէրաբ ՀԻՏՃԷԼ։			ՃԴ	ՃՂՂ
5	23	Եշ. աձ. Սրբոց Խարիզեանց և վկայիցն Արսենեայ և Քրիստափորի. և երկուց կատանցն Կալինիկեայ և Ակիւլինեայ։			ՃԵ	ՃՂՃ
		Տարեդարձ Մենդեան Օգոստափառ Սուլթան ԱՊՏԻԼ ՀԱՄԻՏ Բ. Կայսեր Թուրքիոյ (1258 Շապան 16 = 1842 Սեպտեմբեր 10)				
		Ⓣ Լրումն Լուսնի ժամ 15, rnuyk 1				
		Ախորժելի աւուրք				
6	24	ՈՒԲ. ակ. Պահք։			ՃԵ	ՃՂՄ
7	25	ՇԲ. բձ. Սրբոց երկոտասան վարդապետացն՝ Ռեմէոսի, Դիոնեսիոսի, Սեղբեստրոսի, Ամանասի, Կիւրղի Երուսաղիմացւոյն, Եփրեմի Խուրին Ասորւոյ, Բարսղի Կեսարացւոյն, Գրիգորի Նիւսացւոյն, Գրիգորի Աստուածաբանին, Եպիփանու Կիպրացւոյն, Յովհաննու Ոսկեբերանին և Կիւրղի Աղեքսանդրացւոյն։			ՃԵ	ՃՂՄ
8	26	✠ԿԻՐ. բկ. Է. զկնի Խաչի։ Գիւտ Խաչ։ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՀԻՐԻՒՆ ԵՕԹՆ ԼՈՒԹՈՒՆՑ։ Հարութենէ։ Յն* Դիմիտրէոյ վկային։ Տճ. Գասմ. Գասմ ֆարիսեանաց։			ՃԶ	Ա
9	27	ԲԵ.զձ.Սրբոյն Անաստասայ քահանային, և Վարոսի, և Թէոդորիտեայ, և որդւոց նորա, և որոց ընդ նմա կատարեցան։			Հ	Հ
		Տար. Մեն՝ ղ. Էտուարտ Է. Թազաւորին Անգղիոյ և Կայսեր Հնդկաստանի. 1841				
10	28	Գշ. զկ. Սրբոց Հիպերիքեանց որք ի Սամոսատ կատարեցան. և Սեբերիանոսի Սեբաստացւոյն և Բարեյայ ծերոյն, և ութսուն և չորից աշակերտաց նորին։			ՃԸ	Հ
11	29	Դշ. ղձ. Պահք։			ՃՀ	Է
		Տր. Մն. Վիքթորիո Էմմանուէլ Գ Թագ. Իտալիոյ. 1869				
12	30	Եշ. ղկ. Սրբոյն Յովհաննու Ոսկեբերանին։			ՃՀ	Օ
		Є Վերջին Քառորդ ժամ 13, rnuyk 28				
		Խառնակ օդ				
13	31	ՈՒԲ. աձ. Պահք։			ՃԷ	Ղ

Լաս.	Օր	ԹՐԵՐԻՆԻ ՍԱՆԻ ՕՐ 30	ՆՈՅԵՄԲԵՐ	ՐԱՄԱԶԱՆ ՕՐ 30	Տաճկ.	Գարմ
14	1	ԵԲ. ակ.	Ամենայն սրբոց հնոց և նորոց, յայտից և անյայտից։ Յն. Կոստանդ Ի Դարձեալ։		ՀՐ	ՀՐ
15	2	✠ԿԻՐ. բձ.	Ը. զկնի Խաչի։ Վերջերորդ ՀԻՐԱՒԷ ԵՕՆ ՀԱԲԵՈՅ։ Հաբանիթ։		ՀՂ	ՀՐ
		Տար. Գահ. Քրիստիան Թ. Թագ. Տանիմարգայի. 1863				
16	3	ԲԵ. բկ.	Սրբոյն Ստեփանոսի Հռոմայ հայրապետին, և քահանայից և սարկաւագաց և ժողովրդոյ որք ընդ նմա։		ՀՂ	ՀՐ
17	4	ԳԵ. գձ.	Սրբոյն Ակեփսիմեայ եպիսկոպոսին, Յովսեփայ քահանային և Այիթալայ սարկաւագին, և Պատոնի վկային։		ՀՀ	Ի
18	5	ԴԵ. գկ.	Պահք։		ՀՂ	ԺԱ
19	6	ԵԵ. դձ.	Սրբոց հայրապետացն Մեսրոպիանոսի, Ադեքսան դրոսի, և Պողոսի Խոստովանողին. և նստարացն Մարկիանոսի և Մարտիրոսի։ Տ.Տ. Տրէ (30 օր)։		ՀՀ	ԺԱ
		☉ Տնուանդ Լուսնի ժամ 14, տոպկ 41				
		Հաղորդութիւն եւ անձրեւք				
20	7	ՈՒՐ. դկ.	Պահք։ Տ.Տ. Բոնաղան (30 օր)։ Հր. Բոդեր (30 օր)։		Ի	ԺԲ
21	8	ՇԲ. ամձ.	Սրբոց հրեշտակապետացն Գաբրիէլի և Միքայէլի և ամենայն երկնային զօրաց։ Յն* Միխայէլ հրեշտակապետին, և ամենայն երկնային զօրաց։ Լտ. ԸնդյոնՇ Ս. Ապոստոլաց։		Ի	ԺԲ
22	9	✠ԿԻՐ. ակ.	Թ. զկնի Խաչի։ ԵՕՆԵՐԵՐՈՐԴ ՀԻՐԱՒԷ ԵՕՆ ՀԱԲԵՈՅ։ Հաբանիթ։ Յայտ. Տրէ (30 օր)։ Լտ. Զիրիլեայ։		Ի	ԺԱ
23	10	ԲԵ. բձ.	Սրբոյն Մելիտոնի Անտիոքայ հայրապետին, և Մի նասայ Եգիպտացւոյն, և միւս Մելիտոնի եպիսկոպոսին, Բուրայ քահանային, և Շինու սարկաւագին։		Ի	ԺԱ
		Տար. Գահ. Վիլհելմինա Թագուհւոյն Հոլանտայի. 1889				
		☉ Յանդենաւորն ժամ 20, տոպկ 35				
		Տն. Պաւրնի Դաւմ				
24	11	ԳԵ. բկ.	Սրբոյն Դեմետրեայ վկային, և Բասիլիսկոսի քահանային։		Օ	ԺԱ
25	12	ԴԵ. գձ.	Պահք։ Յն. Յովհաննու ողորմածին. զոր Ի ՀԻՐԱՒՇՈՅ։ Լտ. Կոստանդինայ։		Ղ	ԺԱ
26	13	ԵԵ. գկ.	Սրբոյն Դուբիասայ, Սամնասայ, Աբիբայ սարկաւագին, Թոմանոսի միայնակեցին, Մանկան խոստովանողին և Հիւսիքոսի զինաւորին։ Յն. Յովհաննու Ոսկեբերանին, Ի ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ ՀԱՐՈՒՆՈՅ ՊԱՀՈՅ ԾՆՆԴԵԱՆՆ ԲՂԻՒՈՒՆ։		Ի	ԺԱ
27	14	ՈՒՐ. դձ.	Պահք։ Յն. Փիլիպպոսի առաքելոյն։		Ա	Ի
		☽ Առաջին Քառորդ ժամ 13, տոպկ 16				
		Անձրեւաբեր հաղորդութիւն				

Լաս.	Օր	ԹՐԵՐԻՆԻ ՍԱՆԻ ՕՐ 30	ՆՈՅԵՄԲԵՐ	ՐԱՄԱԶԱՆ ՕՐ 30	Տաճկ.	Գարմ
28	15	ԵԲ. դկ.	Սրբոց առաքելոցն Անդրէի և Փիլիպպոսի։ Յն. Սէնէքա Ի ՀԱՐՈՒՆՈՅ ՊԱՀՈՅ ԾՆՆԴԵԱՆՆ ԲՂԻՒՈՒՆ։		Ա	ԻԱ
29	16	✠ԿԻՐ. ամձ.	Ժ. զկնի Խաչի։ Բարեկենդան պահոց Յիսնակաց։ Ա. Հաֆրոյ (30 օր)։ Յն. Մարդիքոսի առաքելոյն։ Լտ. Առաջին ՀԻՐԱՒԷ Գալատեան, որ Ի ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ ՀԱՐՈՒՆՈՅ ՊԱՀՈՅ ԾՆՆԴԵԱՆՆ ԲՂԻՒՈՒՆ։		Ա	ԻԲ
30	17	ԲԵ. ակ.	Ա. օր պահոց Յիսնակաց։ Լտ. Անդրէի առաքելոյն։		ԺԱ	ԻԲ
1	18	ԳԵ. բձ.	Բ. օր պահոց Յիսնակաց։ Լտ. Դեկտեմբեր։		ԺԲ	ԻԲ
2	19	ԴԵ. բկ.	Դ. օր պահոց Յիսնակաց։		ԺԳ	Ի
		Տար. Գահ. Ֆրանց Եոզէֆ Ա. Կայսեր Աւստրիոյ-Հունգարիոյ. 1846				
3	20	ԵԵ. գձ.	Դ. օր պահոց Յիսնակաց։		ԺԴ	ԻԶ
4	21	✠ՈՒՐ. գկ.	Ե. օր պահոց Յիսնակաց։ Ընծայումն Ս. Աստուածածնի երից ամաց իտանարն։ Յն* ԸնդյոնՇ Ս. Ապոստոլաց։		ԺԵ	ԻԷ
5	22	ՇԲ. դձ.	Սրբոյն Գրիգորի սքանչելագործին, Նիկողայոսի հայրապետին և Միւռոնայ եպիսկոպոսին։		ԺԶ	ԻԸ
		☽ Լրումն Լուսնի ժամ 00, տոպկ 21				
		Փոփոխական օր				
6	23	✠ԿԻՐ. դկ.	Ա. Յիսնակաց։ Հաբանիթ։ Ըմբռնեաղ։ Լտ. Նիկոլայոսի հայրապետին պաշտպանին Նոսավարաց։ Տ.Տ. Եպիսկոպոս ՖՈՐՏՈՒՆՈՍԸ։		ԺԷ	ԻԹ
7	24	ԲԵ. ամձ	Սրբոց կուսանացն Յուլիանայ և Վասիլուհւոյ։ Լտ. Ամբրոսիոսի եպիսկոպոսին։		ԺԸ	Լ
8	25	ԳԵ. ակ	Սրբոյն Զուկիանոսի քահանային, Տարազոսի, Պրոբոսի, և Անդրոնիկոսի վկայից, և Մնեսիմայ և այլոց աշակերտացն առաքելոյն Պողոսի։ Յն. Նեկտարիոսի ՀՈՍԻՆ։ Լտ* Յաղարիա Ս. Ապոստոլին յԱՆՈՅԻ։		ԺԹ	ԼԱ
9	26	ԴԵ բձ.	Պահք։		Լ	ԼԲ
10	27	ԵԵ. բկ.	Սրբոյն Կղեմայ հայրապետին, և Բազարատայ Տոռոմենայ եպիսկոպոսին։		ԼԱ	ԼԲ
		Տար. Գահ. Լեոպոլտ Բ. Թագ. Պելգիզայի. 1865				
11	28	ՈՒՐ. զձ.	Պահք։		ԼԲ	ԼԳ
		☾ Վերջին Քառորդ ժամ 23, տոպկ 43				
		Խառնակ եւ անձրեւային				
12	29	✠ՇԲ. գկ.	Սրբոց առաքելոց և առաջին Լուսաւորչացն մեր Թադէոսի և Բարթուղիմէոսի։		ԼԳ	ԼԱ
13	30	✠ԿԻՐ. դձ.	Բ Յիսնակաց։ Հաբանիթ։ Յն* Անդրէի առաքելոյն։ Լտ. Լուկայ։		ԼԴ	ԼԲ

Լատ.	Օր	ՔԵԱՆ. ԷՎՎԷԼ ՕՐ 31	ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	ՇԷՎՎԱԼ ՕՐ 29	Տայսկ.	Գասարդ
14	1	ԲԵ. դկ. Սրբոյն Դենարիոսի եպիսկոպոսին, և Մերկերիոսի զինուորին. Յակովկայ և Իրաւափառաւ վկայից. Յն Նոտոմայ մարգարէին։ Հր. Խանուէյ, որ է Դանդէլ պարտամբ։			ՀՕ	ՀՇ
15	2	ԳԵ. ամ. Սրբոյն Կուռնելիոսի հարիւրապետին և Շնաւորի ազգականին Բրիստոսի, և Պողիկարպոսի հայրապետին Զմիւռնիոյ. և վկայիցն որք ընդ նմա կատարեցան։ Յն. Ամբակումայ մարգարէին։			ՀՇ	ՀՈ
16	3	ԴԵ. ակ. Պահք։ Յն. Սոփոնիայ մարգարէին։ Տն. Դարբը կնճեռ։			ՀՇ	ՀՊ
17	4	ՆԵ. բմ. Սրբոյ հարցն Եգիպտացւոց Պողոսի, Պողայ, Մակարայ, Եւագրի, Յովհաննու գրեցւոյն, Յովհաննու կարճահասակին, Նեղոսի, Արսենի, Սիսիանու, Դանիէլի, Սրապիոնի, Մակարիոսի, Պիմէնի և այլոց սրբոց հարց Յն Վարվարայ կուսին։			ՀՈ	Հ.
18	5	ՈՒԲ. բկ. Պահք։ Յն. Հօրն Սաքարէ։			ՀՊ	Հ.
19	6	ՇԲ. զմ. Սրբոյն Նիկողայոսի Զմիւռնացւոյ սքանչելագործ հայրապետին։ Տամ. Քաղց (30 օր)։ Յն* Նիկողայոսի հայրապետին պարարանին նահատակաց։ Տն. Արքիք։			Հ.	ՀՀ
		Տօն անուան Նիքոլա Բ. Կայսեր Ռուսիոյ				
		☽ Ծնունդ Լուսնի ժամ 6, տոպկ 52				
		Անձրեւք եւ հողմուք				
20	7	✠ԿԻՐ. զկ. Դ. Յիսնակաց։ Բարեկենդան պահոց Սրբոյն Յակոբայ։ Տն. Շեղվաց (29 օր), և պարամ առաջ երէց։ Հր. Թէրեքի (29 օր)։			Հ.	ՀՀ
21	8	ԲԵ. դմ. Պահք։ Սրբոյն Մինասայ, Երմոգինեայ, և Գրիգորիոսի, և կամաւոր աղքատացն Յովհաննու և Աղեքսանդրոսի։ Լր. Թովմայի առաքելոյն։			Հ	ՀՀ
22	9	✠ԳԵ. դկ. Պահք։ Յոյժ Ի Ն Ս. Աստուածածնի յԱննայէ։ Յայտ. Քաղց (30 օր)։ Յն* Յղութիւն Ս. Աստուածածնի յԱննայէ։			Հ	ՀՕ
23	10	ԳԵ. ամ. Պահք։ Զմերանոցաց և արբեցողաց այնքեղջիր. ցերբէն ոմանք երթարէլ և գէղերն էրցնելու։ Տն. Ինքլապէ լեռնէն, եմ նվէրէ սրդոն, որ է ոլէղն տուրանաւ առաջ տալոնայ մանն յմերան, որ էսէ Գրա գէլ Զեմհերէր։ Կեան գիօնիսիա քարանոցաց։			Հ	ՀՀ
		☾ Յայծեղջիւրն ժամ 9, տոպկ 35				
		Տն. Պուրնի ձէտի				
24	11	ՆԵ. ակ. Պահք։ Սրբոց վկայիցն Եւտոքատիոսի, Օքսենտիոսի, Եւգինէոսի, Ավրաստեսի և Մարդարիոսի։			Հ	ՀՀ
25	12	ՈՒԲ. բմ. Պահք։ Յն* Սպէրիդոնի եպիսկոպոսին։ Լր* Ծնունդ Քրիստոսի։			Հ	ՀՀ
26	13	ՇԲ. բկ. Սրբոյն Յակոբայ Մծբնայ հայրապետին, Մարուգէի ճգնաւորին և Մելիտոսի եպիսկոպոսին։ Լր. Պրեքանոսի նախաւվայրին։			Հ	ՀՀ
		Տար. Ծնունդ. Եսրկիոս Ա. Թագ. Ցունաստանի. 1845				

Լատ.	Օր	ՔԵԱՆ. ԷՎՎԷԼ ՕՐ 31	ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	ՇԷՎՎԱԼ ՕՐ 29	Տայսկ.	Գասարդ
27	14	✠ԿԻՐ. զմ. Դ Յիսնակաց։ Հարանդէ։ Լր* Յանդանոս առաքելոյն։			Ա	Օ.
		☽ Առաջին Քառորդ ժամ 11, տոպկ 35				
		Յրաւանգն հողմուքի				
28	15	ԲԵ. զկ. Սրբոց հայրապետացն Իգնատիոսի և Աղդէի և Մարուքայի եպիսկոպոսին։ Լր. Մանանդոն Բէրեզեհեի։			Ա	ՕՀ
29	16	ԳԵ. զմ. Սրբոյն Թէոպոմպայ եպիսկոպոսին, և Թէոնիլայ վկայի. և չորից զինուորացն Բասոսի, Եւսեբի, Եւտիքի և Բասիլիդեայ։ Ա. Արամ (30 օր)։ Հր. Ծամ վան պարարամ Երուսաղէմի է Նաքաքարանասրայ։			ԱԱ	ՀՕ
30	17	ԴԵ. դկ. Պահք։ Յն. Դանիէլի մարգարէին։			ԱՀ	ՀՀ
31	18	ՆԵ. ամ. Սրբոց կուսանացն Ինդոսի և Դոմնայի, և Դղերիկոսի քահանային, և երկուց բիւրուցն որք այրեցան յեկեղեցին Նիկոմիդացւոյ։ Լր Սեղբէնոդրոսի Հռովմայ հայրապետին։			ԱՀ	ՀՀ
1	19	ՈՒԲ. ակ. Պահք։ Լր. Յանանաց և գարեմաց 1904 Նահանգ Բանալանի նոր գամբին և գնօրենութեան Տէրան։			ԱՀ	ՕՕ
2	20	ՇԲ. բմ. Նախավկայ և ի Բրիստոս հաւատացեալ անդրանիկ Քաղաւորին Սրբոյն Արգաթու։			ԱՀ	ՕՀ
3	21	✠ԿԻՐ. բկ. Ե. Յիսնակաց։			ԱՕ	ՕՄ
		☾ Լրումն Լուսնի ժամ 15, տոպկ 20				
		Ջիւնաքեր աւուրք				
4	22	ԲԵ. զմ. Սրբոց քահանայիցն Աբրահամու և Խորենայ. և անարծաթ բժշկացն Կոզմայի և Դամիանոսի. և Աստուածատրոյ վկայի։			ԱՀ	ՕՄ
5	23	ԳԵ. զկ. Սրբոյն Դաւթի մարգարէին և Յակոբայ առաքելոյն։			ԱՀ	ՕՑ
6	24	ԴԵ. զմ. Պահք։ Յն. Ճրագալուցն Ծննդեանն։ Լր* Յայտնութեան Տէրան։			ԱՄ	Հ.
7	25	ՆԵ. դկ. Սրբոյն Ստեփանոսի նախատարկաւագին և առաջին մարտիրոսին։ Յն* Ծննդեան Տէրան մեր։ և սոքա է նոցա մինչև է չարս Յանանաց։			ԱՄ	ՀԱ
8	26	ՈՒԲ. ամ. Պահք։ Յն* Բ. օր Ծննդեան։			Հ.	ՀՀ
9	27	ՇԲ. ակ. Սրբոց առաքելոյն Պետրոսի և Պողոսի։ Յն* Դ. օր Ծննդեան և Ադամանդի նախաւվայրին։			ՀԱ	Հ.
10	28	✠ԿԻՐ բմ. Զ. Յիսնակաց։			ՀՀ	Հ.
		☾ Վերջին Քառորդ ժամ 10, տոպկ 54				
		Հողմ ձիւն անձրեւ				
11	29	ԲԵ. բկ. Սրբոց Որդւոյն Որոտման Յակոբայ առաքելոյն, և Յովհաննու աւետարանչին։ Բարեկենդանապահոց Ծննդեան։			ՀՀ	Հ.
12	30	ԳԵ. զմ. Ա. օր պահոց Ծննդեան։			ՀՀ	Հ.
13	31	ԴԵ. զկ. Բ. օր պահոց Ծննդեան։			ՀՕ	Հ.

ԱՆՈՒԱՆՑ ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆՔ

ԱՅԲՈՒԲԵՆԻ ԿԱՐԳԱՒ

ԱՐԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆՆԵՐ

Աբգար	Դեկտեմբեր	20
Աբդիաս	Յուլիս	29
Աբդլմեհ	Փետրուար	10
Աբեդնագով	Յունիս	24
Աբել	Յուլիս	24
Աբիբաս	Նոյեմբեր	13
Աբիսողոմ	Յունուար	16
Աբրահամ (Նհ.)	Յուլիս	24
Աբրահամ (Բհ.)	Դեկտեմբեր	22
Ադաթանգեղոս	Նոյեմբեր	27
Ադապիոս	Սեպտեմբեր	30
Ադամ	Յուլիս	24
Ադդէ	Դեկտեմբեր	15
Ադոկտոս	Սեպտեմբեր	27
Ադրիանոս	Օգոստոս	7
Ազարիա	Յունիս	24
Ամֆանագինէ	Յուլիս	22
Ամֆանաս	Յունուար	25
Ալեքսիանոս	Դեկտեմբեր	8
Ակակիոս	Յունիս	9
Ակեփսիմա	Նոյեմբեր	4
Ակիւղաս	Օգոստոս	4
Ահարոն	Յուլիս	24
Աղան	Հոկտեմբեր	11
Աղեքսանդր	Նոյեմբեր	6
Ամբակում	Յուլիս	29
Ամենաւագ	Յ. Մարտ	10
Ամոս	Յուլիս	29
Ամֆիթալաս	Նոյեմբեր	4
Անանիա	Հոկտեմբեր	14
Անաստաս	Հոկտեմբեր	27
Անարծաթ	Դեկտեմբեր	22
Անդէոս	Յուլիս	29
Անդրանիկ	Յունուար	6
Անդրէաս	Նոյեմբեր	15
Անդրոնիկոս	Նոյեմբեր	25
Անթիմոս	Սեպտեմբեր	25
Անիկտոս	Յունիս	23
Անտոն	Յունուար	18
Անտոնինոս	Յունիս	23
Աշոտ	Յ. Մայիս	20
Ապիտոն	Յունուար	23
Առաքել	Յուլիս	5
Աստուածատուր	Նոյեմբեր	22
Ատոմ	Փետրուար	3
Արամ	Փետրուար	13
Արայ	Փետրուար	13
Արթուն	Յունիս	21
Արիստակէս	Յուլիս	26
Արմենակ	Փետրուար	13
Արշակ	Փետրուար	13
Արշէն	Փետրուար	11
Արսէն (Ձգ.)	Դեկտեմբեր	4
Արսէն (Վկ.)	Փետրուար	13
Արտակ	Փետրուար	13
Արտաւազդ	Փետրուար	13
Արտեմիոս	Հոկտեմբեր	23
Աւագ	Յ. Փետրուար	23
Աւետիս	Յունուար	6
Բարգէն	Հոկտեմբեր	11
Բարեղաս	Յունիս	16
Բագարատ	Նոյեմբեր	27
Բագոս	Յունիս	12
Բառնաբաս	Հոկտեմբեր	14
Բասիլիդէս	Դեկտեմբեր	16
Բասիլիսկոս	Նոյեմբեր	11
Բասոս	Դեկտեմբեր	16
Բարակ	Յուլիս	24
Բարաղամ	Սեպտեմբեր	25
Բարթողիմէոս	Նոյեմբեր	29
Բարուլա	Նոյեմբեր	13
Բարսեղ	Յունուար	3
Բենիամին	Փետրուար	10
Բուրա	Նոյեմբեր	10
Գաբրիէլ	Նոյեմբեր	8
Գալուստ	Մայիս	25
Գառնիկ	Յունիս	21
Գասպար	Յունուար	6
Գարեգին	Փետրուար	13
Գեղէոն	Յուլիս	24
Գենարիոս	Դեկտեմբեր	1
Գէորգ	Սեպտեմբեր	27
Գիւտ	Հոկտեմբեր	11
Գլակ	Յունիս	5

Գղերիկոս	Դեկտեմբեր	18
Գնել	Փետրուար	13
Գոհարինոս	Սեպտեմբեր	1
Գորգիոս	Յունուար	21
Գուրգէն	Յ. Մայիս	21
Գուրիաս	Նոյեմբեր	13
Գրաբոս	Դեկտեմբեր	8
Գրիգոր	Յունիս	21
Գրիգորիս	Յուլիս	26
Դամիանոս	Դեկտեմբեր	22
Դանան	Հոկտեմբեր	11
Դանիել	Յունիս	24
Դասիոս	Յ. Մայիս	11
Դաւիթ	Դեկտեմբեր	23
Դեմետր	Նոյեմբեր	11
Դիոնեսիոս	Հոկտեմբեր	16
Դոմետ	Օգոստոս	5
Եզեկիել	Սեպտեմբեր	2
Եղնիկ	Հոկտեմբեր	11
Եղբ	Սեպտեմբեր	2
Եղեւթիւրոս	Օգոստոս	7
Եղիա	Յունիս	1
Եղիազար	Յուլիս	18
Եղիշէ	Հոկտեմբեր	11
Եղիսէ	Յուլիս	3
Ենովք	Յուլիս	24
Ենոքվ	Յուլիս	24
Եպիփան	Յունիս	16
Եռայլ	Յուլիս	17
Երանոս	Հոկտեմբեր	6
Երեմիա	Օգոստոս	28
Երեւում	Մայիս	4
Երմոգինէս	Դեկտեմբեր	8
Երմողէս	Հոկտեմբեր	9
Երուանդ	Փետրուար	13
Եւագր	Դեկտեմբեր	4
Եւգինէոս	Դեկտեմբեր	11
Եւդոքսիոս	Հոկտեմբեր	21
Եւսեբիոս	Դեկտեմբեր	16
Եւստաքէոս	Սեպտեմբեր	30
Եւստաթիոս	Դեկտեմբեր	11
Եւտիքիոս	Դեկտեմբեր	16
Եփրեմ	Յունուար	3
Զարեհ	Փետրուար	13
Զատիկ	Ապրիլ	6
Զաւէն	Փետրուար	13
Զաքարիա	Յուլիս	1
Զգոն	Դեկտեմբեր	13
Զինոբ	Հոկտեմբեր	21
Զենոն	Հոկտեմբեր	21
Զուիթա	Յ. Փետրուար	2
Իմմանուէլ	Յունուար	6
Իշմիածին	Յունիս	8
Թադեոս	Դեկտեմբեր	23
Թադէոս	Յուլիս	19
Թաթիկ	Փետրուար	11
Թաթուլ	Հոկտեմբեր	13
Թալիլէոս	Յունիս	19
Թէոդիտոն	Յունիս	19
Թէոդոս	Յունուար	20
Թէոդորոս	Փետրուար	22
Թէոպոմպոս	Դեկտեմբեր	16
Թէոփիլոս	Դեկտեմբեր	16
Թէոփիլէ	Յունիս	23
Թէոփիստոս	Սեպտեմբեր	30
Թոդիկ	Սեպտեմբեր	28
Թոռնիկ	Յուլիս	26
Թովմաս	Օգոստոս	30
Թարգամ	Փետրուար	13
Թորոս	Փետրուար	22
Իգնատիոս	Դեկտեմբեր	15
Իմաստասէր	Մարտ	8
Իսահակ	Յուլիս	24
Իսրայէլ	Յուլիս	24
Իրաւափառ	Դեկտեմբեր	1
Խաղ	Յունիս	14
Խաչանուն	Սեպտեմբեր	14
Խաչատուր	Սեպտեմբեր	14
Խաչերես	Սեպտեմբեր	14
Խարիթոն	Հոկտեմբեր	23
Խոսրով	Յ. Ապրիլ	21
Խորէն (Վկ.)	Փետրուար	13
Խորէն (Քահ.)	Դեկտեմբեր	22
Ծամիդոս	Սեպտեմբեր	1
Ծնունդ	Յունուար	6
Կալինիկոս	Օգոստոս	5
Կալիստրատոս	Յունիս	30
Կանդիդոս	Օգոստոս	4
Կարապետ	Յունուար	14
Կոփաս	Դեկտեմբեր	27
Կիպրիանոս	Յուլիս	21
Կիրակոս	Յունուար	21
Կիւրեղ	Յունուար	25
Կղեմէս	Նոյեմբեր	27
Կոդրատոս	Յունիս	9
Կոզմաս	Դեկտեմբեր	22

Կոմիտաս	Հոկտեմբեր	12
Կոստանդիանոս	Յունիս	17
Կոբիւն	Հոկտեմբեր	11
Կուռնելիոս	Դեկտեմբեր	2
Կրօնիդէս	Հոկտեմբեր	13
Համազասպ	Հոկտեմբեր	2
Համբարձում	Մայիս	15
Հայրապետ	Փետրուար	15
Հիպոլիքոս	Հոկտեմբեր	28
Հիւսիւքոս	Նոյեմբեր	13
Հմայեակ	Փետրուար	13
Հրանտ	Փետրուար	13
Ղազարոս	Հոկտեմբեր	20
Ղամբէոս	Սեպտեմբեր	29
Ղեւոնդ	Փետրուար	11
Ղուկաս	Հոկտեմբեր	18
Ղուկիանոս	Հոկտեմբեր	20
Մաթուսաղա	Յուլիս	24
Մակաբէ	Յուլիս	28
Մակար	Դեկտեմբեր	4
Մաղաքիա	Յուլիս	29
Մամաս	Սեպտեմբեր	22
Մամբրէ	Հոկտեմբեր	11
Մանասէհր	Փետրուար	3
Մանուկ	Մարտ	15
Մաշթոց	Յունիս	26
Մատաթիա	Հոկտեմբեր	14
Մատթէոս	Հոկտեմբեր	18
Մարգար	Յունուար	14
Մարդարիոս	Դեկտեմբեր	11
Մարկիանոս	Նոյեմբեր	6
Մարկոս	Հոկտեմբեր	18
Մարութա	Դեկտեմբեր	15
Մարուքէ	Դեկտեմբեր	13
Մարտիրոս	Նոյեմբեր	6
Մարտիրոս	Փետրուար	1
Մելէս	Նոյեմբեր	10
Մելիտոս	Դեկտեմբեր	13
Մելքիսեդեկ	Յուլիս	24
Մելքոն	Յունուար	6
Մեղրիկ	Յ. Յուլիս	30
Մեսրոպ	Յունիս	26
Մեսրոպիանոս	Նոյեմբեր	6
Մերկերիոս	Դեկտեմբեր	1
Միանդակ	Հոկտեմբեր	11
Միհրան	Փետրուար	13
Մինաս	Դեկտեմբեր	8
Միսաք	Յունիս	24
Միւռոն	Նոյեմբեր	22
Միքայէլ	Նոյեմբեր	8
Միքիա	Յուլիս	29
Մխիթար	Մայիս	25
Մկրտիչ	Յունուար	14
Մովկիմոս	Յունիս	9
Մովսէս	Յուլիս	24
Մուշեղ	Փետրուար	11
Յակինթոս	Յունուար	23
Յակոբ (Մծբ.)	Դեկտեմբեր	13
Յակոբ (Առ.)	Դեկտեմբեր	23
Յակոբոս	Դեկտեմբեր	29
Յակովիկ	Դեկտեմբեր	1
Յարութիւն	Ապրիլ	6
Յեսու	Յուլիս	24
Յեփթայէ	Յուլիս	24
Յեղանիրուղդ	Դեկտեմբեր	22
Յոբ	Սեպտեմբեր	4
Յովակիմ	Օգոստոս	26
Յովէլ	Յուլիս	29
Յովհան	Հոկտեմբեր	30
Յովհաննէս (Աւ.)	Դեկտեմբեր	29
Յովհաննէս (Մկր.)	Յունուար	14
Յովսան	Յուլիս	26
Յովսէփ	Հոկտեմբեր	20
Յորդանան	Յունուար	6
Յուսիկ	Յուլիս	26
Նազարէթ	Յունուար	6
Նաթանայէլ	Նոյեմբեր	29
Նահապետ	Յուլիս	24
Նարեկ	Հոկտեմբեր	11
Նաւում	Յուլիս	29
Նեղոս	Դեկտեմբեր	4
Ներսեհ	Փետրուար	13
Ներսէս (Մեծ.)	Յունիս	4
Ներսես (Շնորհ.)	Հոկտեմբեր	11
Նիկողայոս	Դեկտեմբեր	6
Նշան	Սեպտեմբեր	28
Նոյ	Յուլիս	24
Շահապ	Յ. Յուլիս	22
Շաղիտա	Յ. Փետրուար	2
Շէն	Նոյեմբեր	10
Շիղա	Հոկտեմբեր	14
Շմաւոն	Օգոստոս	30
Շնորհալի	Հոկտեմբեր	11
Ոնեսիմոս	Նոյեմբեր	25
Ոնոփրիոս	Յունուար	18
Ոսկան	Փետրուար	6

Ոսկիբերան	Հոկտեմբեր	30
Ոսկի	Փետրուար	6
Ոստանիկ	Փետրուար	3
Ովսէէ	Յուլիս	29
Ովրեստես	Դեկտեմբեր	11
Որդիկ	Յուլիս	26
Որմզդան	Փետրուար	10
Պաղտասար	Յունուար	6
Պանդալէոն	Հոկտեմբեր	9
Պատուական	Հոկտեմբեր	26
Պատրիկ	Յ. Մարտ	19
Պարթև	Փետրուար	8
Պարսամ	Յունուար	18
Պետրոս	Դեկտեմբեր	27
Պիմէն	Դեկտեմբեր	4
Պիոն	Փետրուար	10
Պլակիդոս	Սեպտեմբեր	30
Պղատոն	Նոյեմբեր	4
Պսակ	Դեկտեմբեր	25
Պրոբոս	Նոյեմբեր	25
Պրոտոս	Յունուար	23
Պող	Դեկտեմբեր	4
Պողիկարպոս	Դեկտեմբեր	2
Պողիքրատոս	Յունուար	21
Պողոս	Դեկտեմբեր	27
Ռամելոս	Հոկտեմբեր	21
Ռատիկոս	Սեպտեմբեր	1
Ռափայէլ	Նոյեմբեր	8
Ռեթէոս	Հոկտեմբեր	25
Ռոմանոս	Սեպտեմբեր	27
Ռուսինոս	Յ. Ապրիլ	5
Ռուբէն	Յուլիս	24
Սահակ	Փետրուար	8
Սամոնաս	Նոյեմբեր	13
Սամուէլ	Յուլիս	24
Սամփսոն	Յուլիս	24
Սպիէն	Փետրուար	10
Սարգիս	Փետրուար	1
Սեդրաք	Յունիս	24
Սեթ	Յուլիս	24
Սեղբեստրոս	Յունուար	3
Սեսուհ	Յունիս	21
Սերգիոս	Յունուար	23
Սերովբէ	Նոյեմբեր	8
Սեւերիանոս	Հոկտեմբեր	28
Սիղուանոս	Հոկտեմբեր	19
Սիմէոն	Փետրուար	14
Սիոն	Մարտ	30
Սիսիանոս	Դեկտեմբեր	4
Սիրական	Մայիս	25
Սիրուն	Յ. Օգոստոս	5
Սմբատ	Սեպտեմբեր	2
Սուքիաս	Փետրուար	4
Սոփոնիա	Յուլիս	29
Ստեփանոս	Դեկտեմբեր	25
Սրապիոն	Դեկտեմբեր	4
Վահան	Յունուար	23
Վահրամ	Փետրուար	13
Վահրիճ	Հոկտեմբեր	11
Վաղերիոս	Օգոստոս	4
Վարազ	Սեպտեմբեր	28
Վարդ	Փետրուար	13
Վարդան	Փետրուար	13
Վարդավառ	Յուլիս	13
Վարդերես	Փետրուար	13
Վարձաւոր	Փետրուար	3
Վարոս	Հոկտեմբեր	13
Վարս	Փետրուար	3
Վյաս	Յունուար	16
Վրթանէս	Յուլիս	26
Տաթև	Մարտ	8
Տաճատ	Փետրուար	13
Տարագոս	Նոյեմբեր	25
Տիգրան	Փետրուար	13
Տիմոթէոս	Հոկտեմբեր	16
Տիտոս	Հոկտեմբեր	16
Տիրայր	Հոկտեմբեր	11
Տիրան	Փետրուար	13
Տիրատուր	Յունուար	13
Տուքիկոս	Սեպտեմբեր	1
Տրդատ	Յունիս	28
Տրիփոն	Յունուար	18
Ընտատես	Յուլիս	24
Փիլիկսիմոն	Սեպտեմբեր	22
Փիլիպպոս	Նոյեմբեր	15
Փոկաս	Հոկտեմբեր	6
Փոտինոս	Յունիս	23
Քաջաջ	Փետրուար	11
Քերովբէ	Նոյեմբեր	8
Քրիստափոր	Հոկտեմբեր	8
Քրիստոսատուր	Յունուար	13
Օքսենտիոս	Դեկտեմբեր	11

ԻԴԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆՆԵՐ

Ագապէ	Յուլիս	31
Ազնիւ	Օգոստոս	17
Ակիւլինէ	Հոկտեմբեր	23
Ազաւնի	Յունուար	6
Աղեքսանդրա	Յունիս	19
Աղուիթա Յ.	Մայիս	11
Անաստոլա	Օգոստոս	7
Անթառամ	Օգոստոս	18
Աննա	Օգոստոս	26
Աշխէն	Յունիս	28
Արմուէնի	Մարտ	30
Արուսեակ	Օգոստոս	17
Արտեմիս	Հոկտեմբեր	23
Բեթղեհէմ	Յունուար	6
Բերկրուհի	Օգոստոս	17
Գայիանէ	Յունիս	3
Գերանդուխտ Յ.	Յուլիս	22
Գոհար	Սեպտեմբեր	1
Դշխոյ	Յունիս	17
Դոմնա	Դեկտեմբեր	18
Ելպիս	Յուլիս	31
Եղիսաբէթ	Օգոստոս	26
Երանեակ	Օգոստոս	17
Երանուհի	Օգոստոս	17
Երմոնէ	Սեպտեմբեր	30
Եւա	Յուլիս	24
Եւդոքէ	Յունուար	23
Եւպրաքսէ	Հոկտեմբեր	9
Եւփիմէ	Յուլիս	21
Եւփրոսիա	Յունիս	9
Զապէլ Յ.	Յունուար	22
Զարմանդուխտ	Յուլիս	19
Զուարթ	Նոյեմբեր	8
Ընծայ	Նոյեմբեր	21
Թագուհի	Օգոստոս	17
Թամար Յ.	Ապրիլ	24
Թեկղի	Հոկտեմբեր	7
Թէոդիտէ	Հոկտեմբեր	27
Թէոփիստէ	Սեպտեմբեր	30
Իմաստիկ	Մարտ	8
Ինդոս	Դեկտեմբեր	18
Իսկուհի	Օգոստոս	17
Իւղաբեր	Օգոստոս	26
Լուսաբեր	Օգոստոս	17
Լուսաժին	Օգոստոս	17
Լուսարփի	Օգոստոս	17
Լուսինէ	Օգոստոս	26
Խնկաբեր	Օգոստոս	26
Խոսրովիդուխտ	Յունիս	28
Ծաղիկ	Մարտ	30
Կալենիկէ	Հոկտեմբեր	23
Կատարինէ	Սեպտեմբեր	30
Կղոդիա	Յունուար	23
Կուսինէ	Օգոստոս	17
Հեղինէ	Յունիս	17
Հռիփսիմէ	Յունիս	2
Ղամբէուհի	Սեպտեմբեր	29
Մագդալինէ	Օգոստոս	26
Մանէ	Յունիս	10
Մարգարիտ	Սեպտեմբեր	23
Մարթա	Հոկտեմբեր	20
Մարիամ	Օգոստոս	17
Մարիանէ	Սեպտեմբեր	23
Մարգուհի	Օգոստոս	17
Միւռոպէ Յ.	Մայիս	14
Յովհաննա	Օգոստոս	26
Յուլիանէ	Նոյեմբեր	24
Յուղիտա	Յունուար	21
Յուսինէ	Յուլիս	31
Յուստինէ	Յուլիս	21
Նեկտարինէ	Սեպտեմբեր	30
Նունէ	Յունիս	10
Շամունէ	Յուլիս	28
Շնորհիկ	Հոկտեմբեր	11
Շողակաթ	Օգոստոս	16
Շուշան	Սեպտեմբեր	23
Ոգուհի	Նոյեմբեր	29
Ոլորանա	Մարտ	30
Պայծառ	Յուլիս	13
Պեղագիա	Հոկտեմբեր	7
Պիսիդ	Յուլիս	31
Ռամելա	Հոկտեմբեր	21
Ռաքէլ	Յուլիս	24
Ռեբեկա	Յուլիս	24
Ռեհան	Սեպտեմբեր	14
Սանդուխտ	Յուլիս	19
Սառա	Յուլիս	24
Սողոմէ	Օգոստոս	26
Սոփիա	Յուլիս	31
Տեփանիա	Դեկտեմբեր	25

Սրբուհի	Օգոստոս	17
Վառվառէ	Հոկտեմբեր	7
Վասիլուհի	Նոյեմբեր	24
Վարդանոյշ	Սեպտեմբեր	23
Վերոնիկէ	Օգոստոս	26
Վերգինէ	Օգոստոս	17
Տեկուսա	Յունիս	19
Տենչալի	Օգոստոս	17
Տիրուհի	Օգոստոս	17
Փերոնէ	Սեպտեմբեր	23
Փիննա	Յունիս	19
Փոտինէ	Օգոստոս	26
Քրիստինէ	Յուլիս	21

ՓՈԽՈՒԱԾ ԱՆՈՒՆՆԵՐ

ԱՐԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆՆԵՐ

Աբեդիկ	=	Աբեդնագով
Աբիկ	=	Աբիսողոմ
Աբրիկ	=	Աբրահամ
Ագաթան	=	Ագաթանգեղոս
Ամիկ	=	Ամիանաս
Ալիքսան	=	Ալեքսիանոս
Աղեք	=	Աղեքսանդր
Ապրոյ	=	Աբրահամ
Աստուր	=	Աստուածատուր
Արթին	=	Յարութիւն
Աւետ	=	Աւետիս
Աքսենտ	=	Օքսենտիոս
Բաբէլ	=	Բաբելաս
Բառնիկ	=	Բառնաբաս
Բասիլ	=	Բասղեղ
Բարթամ	=	Բարթողիմէոս
Բարթիկ	=	Բարթողիմէոս
Բենիկ	=	Բենիամին
Դիոն	=	Դիոնեսիոս
Երամ	=	Երեմիա
Երեմ	=	Երեմիա
Երմոգ	=	Երմոգենէս
Եփրիկ	=	Եփրեմ
Զուտա	=	Զուիթոս
Թիւրոս	=	Եղեւթիւրոս
Թորոս	=	Թէոդորոս
Թումա	=	Թովմաս
Իւանէ	=	Յովհաննէս
Խաչիկ	=	Խաչատուր
Խաչոյ	=	Խաչատուր
Խաչուկ	=	Խաչատուր
Խունկիանոս	=	Ղուկիանոս
Ծատուր	=	Աստուածատուր
Կակոս	=	Կիրակոս
Կարապիս	=	Կարապետ
Կոստան	=	Կոստանդիանոս
Կոստանդին	=	Կոստանդիանոս
Կրօն	=	Կրօնիդէս
Համբար	=	Համբարձում
Հայրիկ	=	Հայրապետ
Հանէս	=	Յովհաննէս
Հիւրմիւզ	=	Որմզդան
Ճիվան	=	Յովհաննէս
Մաթոս	=	Մատթէոս
Մաթուս	=	Մատթուսաղա
Մանուէլ	=	Իմմանուէլ
Մասեհ	=	Աբդլմեհ
Մելիք	=	Մելքիսեդեկ
Մելքիսէթ	=	Մելքիսեդեկ
Մելքում	=	Մելքոն
Մեսիա	=	Աբդլմեհ
Մեսիհ	=	Աբդլմեհ
Միրիճան	=	Միհրան
Մկրտում	=	Մկրտիչ
Յարոյ	=	Յարութիւն
Յովիկ	=	Յովակիմ
Նազար	=	Նազարէթ
Նաթան	=	Նաթանայէլ
Նապիկ	=	Նահապետ
Շնորհք	=	Շնորհալի
Ոսկեհան	=	Ոսկան
Պաղտիկ	=	Պաղտասար
Ռատակէս	=	Արիստակէս
Սամիկ	=	Սամուէլ
Սեբէոս	=	Եւսեբիոս
Սեղբոս	=	Սեղբեստրոս

Սեփոն	= Սոփոնիա	Տատուբ	= Աստուածատուբ
Սիմոն	= Սիմէոն	Տիոն	= Դիոնեսիոս
Ստեփան	= Ստեփանոս	Տունկի	= Տուքիկոս
Սրապ	= Սրապիոն	Փանոս	= Ստեփանոս
Վասիլ	= Բասեղ	Փիլիպէ	= Փիլիպպոս
Վարդեւան	= Վարդան	Օննիկ	= Յովհաննէս
Տատ	= Աստուածատուբ	Օքսէնտ	= Օքսենտիոս

ԻԳԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆՆԵՐ

Արուս	= Արուսեակ	Մանան	= Մանէ
Գաթինկոյ	= Կատարինէ	Մաննիկ	= Մարիանէ
Գալինիկ	= Կալինիկէ	Մատէն	= Մագդալինէ
Ելիզա	= Եղիսաբեթ	Մարի	= Մարիամ
Եղսա	= Եղիսաբեթ	Մարինոս	= Մարիանէ
Երան	= Երանուհի	Մարինքա	= Մարիամ
Եփրոս	= Եւփրոսիա	Մէօհրիւպէ	= Միւռոպէ
Զապլուն	= Զապէլ	Նադալիա	= Անատոլա
Զարման	= Զարմանդուխտ	Նեկտար	= Նեկտարինէ
Էլիզ	= Եղիսաբեթ	Պեղիք	= Պեղագիա
Էլմոն	= Երմոնէ	Սանդիկ	= Սանդուխտ
Իսամ	= Եղիսաբեթ	Սիմոն	= Հռիփսիմէ
Էֆթիկ	= Եւփիմէ	Սուրբիկ	= Սրբուհի
Էֆթիկ	= Եւդոքիէ	Սրմա	= Հռիփսիմէ
Թէփան	= Ստեփանէ	Վառիկ	= Վառվառէ
Թոփիկ	= Թէոփիստէ	Տիրուն	= Տիրուհի
Իզապէլ	= Զապէլ	Փուրուլ	= Փերրոնէ
Լիմոնիա	= Երմոնէ	Ֆանի	= Ստեփանէ
Կաբիէնէ	= Գայիանէ	Ֆիմի	= Եւփիմէ
Կիւլիկ	= Ակիւլինէ	Ֆլոր	= Ծաղիկ
Հռուփ	= Հռիփսիմէ	Ֆուլիկ	= Յուլիանէ

ՏՈՄԱՐՆԵՐ

ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԲՈՒՆ ՉԱՓԵՐԸ

ՕՐ. — Ժամանակի նախնական ու հիմնական չափը զգալի կերպով արեւուն մեր շուրջն ամբողջ շրջան մ ընելը, կամ գիտական կերպով Երկրիս իր առանցքին վրայ ամբողջ շրջան մը լրացնելն է և կը կոչուի օր։ Օրը կը բաժնուի 24 հաւասար մասերու որ կը կոչուին ժամ։ Ասիկա կը բաժնուի 60 մասերու որ կը կոչուին վայրկեան. սա ալ կը բաժնուի 60 մասերու որ կը կոչուին երկվայրկեան կամ ակնթարթ կամ ռոպէ և կամ վանրերկրորդ։ Երկվայրկեանը դարձեալ կը բաժնուի 60 մասերու որ կրնան կոչուիլ եռվայրկեան։ Ժամն ու իր բաժանումները կը գրուին սա նշաններով, 11⁰, 21′, 31″, 41‴։

ԱՄԻՍ. — Ամսուան զգալի ու սկզբնական չափը եղած է լուսնի շրջանը որուն ճիշտ չափն է 29,53059 կամ օր 29, 12⁰, 44′, 2″, 58‴ որ է 29 օր, 12 ժամ 44 վայրկեան, 2 երկվայրկեան ու 58 եռվայրկեան. բայց սովորական կերպով լուսնի շրջան մը 29 ու կէս օր հաշուելով՝ ամիսներն ալ փոփոխակի 29 կամ 30 օր կը հաշուեն։ Ամիսն որ ի սկզբան լուսնի շրջան մը էր յետոյ սկսաւ կամաւոր չափեր առնել, և արեգակնային կոչուած ամիսներ կազմուեցան որ լուսնէ անկախ կերպով սկիզբ ու տեւողութիւն ու երկարութիւն ունեցան։

ԵՕԹՆԵԱԿ. — Լուսնի շրջանը չորս քառորդի բաժնուեցաւ համաձայն իր չորս երեւոյթներուն, Ծագումն, Առաջին քառորդ, Լրումն ու Վերջին քառորդ, և ամբողջ շրջանը 29 ու կէս օր հաշուուած ատեն, իւրաքանչիւր քառորդին տեւողութիւնը կ'ըլլայ դրեթէ 7 օր և մէկ երրորդ, և ըստ այսմ լուսնի քառորդ մը հաշուեցաւ պարզապէս 7 օր, և եօթնեակի դրութիւնն ընդհանրացաւ համաձայն Ս. Գրոց աւանդած եօթնօրեայ աբարչութեան սկզբունքին։

ՏԱՐԻ. — Տարուան ղգալի չափն է եղանակներուն և պտղաբերութեան շրջանը, կամ գիտական կերպով երկրիս արեւուն շուրջը կատարած ամբողջ շրջանը։ Այդ շրջանին ճիշդ չափն է օր 365,242417 այսինքն օր 365, 5⁰, 48′, 47″, 33‴, որ է 365 օր, 5 ժամ, 48 վայրկեան, 47 երկվայրկեան ու 33 եռվայրկեան։ Սովորական կերպով այդ շրջանն առնուեցաւ 365 ու մէկ քառորդ օր։ Եղանակներուն ու պտղաբերութեան շրջանը ճիշտ օրերու թուով անհնար էր որոշել, լուսնային ամիսներ այդ մեծ շրջանին հետ համեմատական չէին, հետեւաբար տարի մը կազմելու դրութիւնը ամէն ժողովուրդի համար միեւնոյնը չկրցաւ ըլլալ, իւրաքանչիւր երկիր իրեն յատուկ ձեւն ու հաշիւն ունեցաւ, և ասոնք են զանազան տոմարները։

ՀԻՆ կամ ՅՈՒԼԻԱՆ ՏՈՄԱՐ

Այդ տոմարով կը վարուինք մենք հիմայ և մեզի պէս բոլոր արեւելեան քրիստոնեայ ժողովուրդներն ալ։ Այս տոմարը կազմուեցաւ Յուլիոս Կեսարի նախաձեռ-

նութեամբ ու իշխանութեամբ, և անկէ առած է իր անունը, թէպէտեւ գիտական մասը կը պատկանի Սոսիգենէս աղեքսանդրացի աստեղագէտին։ Հռոմայեցւոց մինչեւ այն ատեն գործածած տոմարը շատ չփոթութեանց ենթարկուած և տոմարի ուղղութիւնն անհրաժեշտ դարձած էր։ Յուլեան տոմարին իբր հիմ առնուեցաւ տարին ճիշդ 365 օր և մէկ քառորդ ընդունիլ, և տարիներու շրջանը ուղղելու համար կարգադրուեցաւ որ քառորդ օրերը իրարու հետ գումարելով՝ օր մը կազմած ատեններն, իւրաքանչիւր չորրորդ տարւոյ վրայ օր մը աւելնայ, այնպէս որ երեք տարիներ ունենան 365 օր, և չորրորդ տարին՝ 366 օր։ Իսկ ամիսներուն բաժանումները պահուեցան նախընթաց հռոմայեցւոց ամիսներուն նման, միայն ամսուան օրերուն թիւը փոփոխուեցաւ, տարեգլուխն ալ նշանակուեցաւ Յունուար (կամ Յանուարիոս) ամսուն մէկին։

Ամիսներուն անունները ու օրերուն թիւերը հետեւեալներն են.

Յունուար		31 օր
Փետրուար	28 կամ	29 »
Մարտ		31 »
Ապրիլ		30 »
Մայիս		31 »
Յունիս		30 »
Յուլիս		31 »
Օգոստոս		31 »
Սեպտեմբեր		30 »
Հոկտեմբեր		31 »
Նոյեմբեր		30 »
Դեկտեմբեր		31 »

Յուլեան տոմարին սկզբնաւորութիւնն եղաւ Հռո-

մայեցւոց 710 թուին տարեգլխին, այսինքն է Քրիստոսի թուականէն 45 տարի յառաջ։ Սակայն Քրիստոսի Ծնունդէն ետքը հետզհետէ հռոմայեցւոց թուականը խափանուեցաւ և Քրիստոսի թուականը տարածուեցաւ, որ և ընդհանրացաւ և պաշտօնական եղաւ վեցերորդ դարուն սկիզբները 525 ին Դիոնեսիոս Փոքր գիտնականին հաշուով, և որուն համեմատ այս տարի Քրիստոսի Ծնունդէն 1903 տարի կը հաշուենք, մինչ նոր ժամանակագիրներու և նոր զննութեանց համաձայն Քրիստոսի ծնունդը այդ թուականէն չորս տարի առաջ կը դրուի այժմ։

Յունուար մէկին տարեգլուխ ընդունելը լոկ կամայական ըլլալով՝ երկնային շարժումներու հետ բնաւ յարաբերութիւն չունէր։ Այդ մասին ալ հիմնակէտ մը ունենալու և Զատկական հաշիւը ճշդելու համար՝ Նիկիոյ Ս. Ժողովին ատեն (325ին) որոշուեցաւ Մարտ 21ը հաստատապէս գարնանային գիշերահաւասար ընդունիլ, և այդ հիման վրայ զատկական հաշիւները կատարել։

Այս տոմարը մեզի համար գործածական ըլլալով և հատորիս գլուխը տարեկան օրացոյցն ամբողջապէս դրուած ըլլալով՝ աւելորդ կը դառնայ ուրիշ մանրամասնութիւններ աւելցնել հոս տարեկան տօներուն վրայ։ Իսկ ասոր տեղ կը դնենք հինգ անցած ու հինգ գալիք տարիներու օրացոյցներու համառօտութիւնները՝ մերձաւոր տարիներու գործածութեան ու ծանօթութեան մասին դիւրութիւն ընծայելու համար։

ՀԻՆԳ ԱՆՑԱԾ ՏԱՐԻՆԵՐ

	1898	1899	1900	1901	1902
	Ե. Գ.	ՈՒ. Դ.	ՇԱ. Ե.	Ռ. Շ.	Դ. ՈՒ.
Օր Կարգդաց	Յունվ. 15	Յունվ. 14	Յունվ. 15	Յունվ. 15	Յունվ. 14
Օր Մշնդեան	» 25	Փետր. 7	» 30	» 21	Փետր. 3
Ս. Յովհ. Կարապետ	Փետր. 15	» 28	Փետր. 20	Փետր. 11	» 24
Առաջաւորաց բարեկենդան . . .	» 21	Մարտ 3	Մարտ 25	Մարտ 18	Մարտ 30
Բուն բարեկենդան	Ապրիլ 5	» 18	Ապրիլ 9	Ապրիլ 1	Ապրիլ 14
Մուտք ի մեծապահք Ս. Դր. Լ.	Մայիս 3	Մայիս 16	Մայիս 7	» 29	Մայիս 12
Զատիկ Յարութեան	» 14	» 27	» 18	Մայիս 10	» 23
Նստումն թաղ.	» 24	Յունիս 6	» 28	» 20	Յունիս 2
Հոգեգալուստ	Յունիս 20	Յունիս 3	Յունիս 24	Յունիս 16	» 29
Գիւտ Նշխարաց Ս. Գր. Լ. . . .	» 25	» 8	» 29	» 21	Յուլիս 4
Ս. Սարգիսի և Ս. Մեսրոպ . . .	Յուլիս 12	» 25	Յուլիս 16	Յուլիս 8	» 21
Վերափոխումն Աստուածածնայ . . .	Օգոստոս 16	Օգոստոս 15	Օգոստոս 13	Օգոստոս 12	Օգոստոս 18
Խաչվերաց	Սեպտ. 13	Սեպտ. 12	Սեպտ. 17	Սեպտ. 16	Սեպտ. 15
Վերամբարձ թաղ.	» 27	» 26	Հոկտ. 1	» 30	» 29
Գիւտ թաղ.	Հոկտ. 25	Հոկտ. 24	» 29	Հոկտ. 28	Հոկտ. 27
Յիշատակաց բարեկենդան . . .	Նոյեմբ. 15	Նոյեմբ. 21	Նոյեմբ. 19	Նոյեմբ. 18	Նոյեմբ. 17
Ս. Յակոբ Մծբնայ	Դեկտ. 12	Դեկտ. 18	Դեկտ. 16	Դեկտ. 15	Դեկտ. 14
Ս. Սահակ Պարթևաց նախակրեայ . . .	» 26	» 25	» 25	» 25	» 24
Ս. Ծննդեան Աստուծոյ . . .	» 29	» 28	» 28	» 29	» 28

ՀԻՆԳ ԳԱԼԻՔ ՏԱՐԻՆԵՐ

	1904		1905		1906		1907		1908	
	Եշ.	Գշ.	Եշ.	Նշ.	Նիս.	Ոստ.	Բշ.	Շեր.	Գշ.	Նոյ.
Օր կանգնեցոյ	Յունվ.	15	Յունվ.	15	Յունվ.	14	Յունվ.	15	Յունվ.	14
Օր Ծննդեան	»	18	Փետր.	4	»	22	Փետր.	11	Փետր.	3
Ս. Յովհ. Կարապետ	Փետր.	8	»	27	Փետր.	12	Մարտ	4	»	24
Առաջաւորաց բարեկենդան . . .	Մարտ	13	Ապրիլ	2	Մարտ	18	»	24	Մարտ	29
Բուն բարեկենդան	»	28	»	17	Ապրիլ	2	Ապրիլ	22	Ապրիլ	13
Մուտն ի միջոցաց Ս. Գր. Լ. . .	Ապրիլ	25	Մայիս	15	»	30	Մայիս	20	Մայիս	11
Զատիկ Յարութեան	Մայիս	6	»	26	Մայիս	11	»	31	»	22
Երեսնեան խաչ	»	16	Յունիս	5	»	21	Յունիս	10	Յունիս	1
Համբարձումն	Յունիս	12	Յուլիս	2	Յունիս	17	Յուլիս	7	»	28
Հոգեգալուստ	»	17	»	7	»	22	»	12	Յուլիս	3
Դիւտ Նշխարաց Ս. Գր. Լ. . .	Յուլիս	4	»	24	Յուլիս	9	»	29	»	20
Ս. Սահակ և Ս. Մեսրոպ	Օգոստ.	15	Օգոստ.	14	Օգոստ.	13	Օգոստ.	12	Օգոստ.	17
Վարդավառ	Սեպտ.	12	Սեպտ.	11	Սեպտ.	17	Սեպտ.	16	Սեպտ.	14
Վերափոխումն	»	26	»	25	Հոկտ.	1	»	30	»	28
Խաչվերաց խաչ	Հոկտ.	24	Հոկտ.	23	»	29	Հոկտ.	28	Հոկտ.	26
Դիւտ խաչ	Նոյեմբ.	21	Նոյեմբ.	20	Նոյեմբ.	19	Նոյեմբ.	18	Նոյեմբ.	16
Ցիսնամաց յարութիւնդան . . .	Դեկտ.	18	Դեկտ.	17	Դեկտ.	16	Դեկտ.	15	Դեկտ.	13
Յ. Յակոբ Մծբնայ	»	25	»	26	»	25	»	25	»	25
Ս. Սահակ Պարթևոց Դամասկոյ . . .	»	28	»	29	»	28	»	28	»	29

Յոյն եկեղեցւոյ գործածած տոմարը միեւնոյն ըլլալով՝ չարժական տօներն ալ միեւնոյն օրերը կը հանդիպին, սակայն ծնունդ և ուրիշ տէրունական և սուրբեր հատատուն օրերով կատարուելուն՝ յունադաւան եկեղեցիներուն մէջ տարբեր օրերով կատարուած տօներէն քանի հատը կը քաղենք հետեւեալ կերպով.

Յունուար	1.	Ութօրէք Ծննդեան և Անուանակոչութիւն Տեառն։
»	6.	Յայտնութիւն և Մկրտութիւն Տեառն։
»	7.	Ս. Յովհ. Կարապետ։
Փեբրուար	2.	Տեառնընդառաջ։
Մարs	25.	Աւետումն Ս. Աստուածածնի։
Յունիս	24.	Ծնունդ Ս. Յովհ. Կարապետի։
Յուլիս	2.	Դիւտ տփոյ Ս. Աստուածածնի։
Օգոստոս	6.	Այլակերպութիւն Տեառն։
»	15.	Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի։
»	23.	Ինն օրէք Վերափոխման Ս. Աստուածածնի։
»	31.	Դիւտ Գօտւոյ Ս. Աստուածածնի։
Սեպտեմբեր	14.	Վերացումն Ս. Խաչի։
»	30.	Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ։
Դեկտեմբեր	25.	Ծնունդ Տեառն։

ՆՈՐ կամ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ ՏՈՄԱՐ

Հին տոմարի դրութեամբ տարին 365 ու մէկ քառորդ օր հաշուուած էր որ իսկականէն 11′, 12″, 27‴, այսինքն 11 վայրկեան, 12 երկվայրկեան ու 27 եռվայրկեան աւելի կ'ըլլար իւրաքանչիւր տարի. միւս կողմէ գարնանային գիշերահաւասարն ալ մարտ 21ին

կապուած ըլլալուն՝ իրապէս այդ հաշիւը կը չեղէր և գիշերահաւասարը հետզհետէ մարտ 21ին նախընթաց օրերուն մէջ կը ճշմարտուէր, թէպետեւ տոմարական հաշիւը դայն մարտ 21ին վրայ հաստատուն կ'ենթադրէր։ Այս շեղումը հետզհետէ զգալի եղած ըլլալով՝ տոմարի ուղղութեան հարկ տեսնուեցաւ Գրիգոր ԺԳ. Բոնոնիացի՝ Հռոմայ հայրապետին նախաձեռնութեամբ, ուստի նոր տոմարը իր անունը ստացաւ, թէպետեւ գիտական մասը կը պատկանի Լիլիոս, Կլաւիոս ու Սերլետոս աստղաբաշխներուն։

Նիկիոյ Ս. Ժողովի տարիէն, այսինքն 325էն մինչեւ 1582, տոմարի նորոգութեան տարին, 1257 տարիներու մէջ 10 օրուան տարբերութիւն գոյացած ըլլալով՝ նոյն տարուոյն Հոկտեմբեր 4էն ետքը 10 օրուան ոստում մ'ըրին, և Հոկտ. 5ի տեղ 15 ըսին և այնպէս շարունակեցին։ Ապագային ալ նորէն տարբերութիւններ չգոյացնելու համար՝ որոշեցին որ դարավերջի տարիներու նահանջները զեղչուին և սովորական տարիներու պէս 365 օր ունենան, իրաց առեալ իւրաքանչիւր չորրորդ դարավերջը։

Իսկ հին տոմարը այդ ոստումը չընդունելով՝ 1582 էն 10 օր տարբերութիւն ունեցաւ, և վերոյիշեալ նահանջներու զեղչերը չընելով, 1700ին տարբերութիւնն եղաւ 11 օր. 1800ին 12 օր, և վերջերս ալ 1900ին տարբերութիւնն 13 օր եղաւ։ Իսկ յաջորդ դարավերջին 2000ին նոր տոմարն ալ նահանջ պիտի ընէ և այս պատճառաւ միայն 2100ին տարբերութիւնը 14 օր պիտի ըլլայ, եթէ մինչեւ այն ատեն տոմարները համաձայնեցնելու խնդիրը լուծում չգտնէ որուն համար այժմէն նախապատրաստութիւն եղած է։

Նոր տոմարին թէ՛ թուականն և թէ՛ ամիսները հաւասար են Հին տոմարի թուականին և ամիսներուն,

միայն 13 օրուան տարբերութեամբ 1903ի ամսամուտները մեր տոմարին հետեւեալ օրերուն կ'իյնան.

Յունր.	1	մեր	Դեկտ. 19	Յուլիս	1	մեր	Յունիս 18
Փետր.	1	»	Յունր. 19	Օգոստ.	1	»	Յուլիս 19
Մարտ	1	»	Փետր. 16	Սեպտ.	1	»	Օգոստ. 19
Ապրիլ	1	»	Մարտ 19	Հոկտ.	1	»	Սեպտ. 18
Մայիս	1	»	Ապրիլ 18	Նոյեմ.	1	»	Հոկտ. 19
Յունիս	1	»	Մայիս 19	Դեկտ.	1	»	Նոյեմ. 18

Իսկ գլխաւոր տօնները կը հանդիպին հետեւեալ օրերուն.

Յունր.	1.	Ութօրէք Ծննդեան և Անուանակոչութիւն Տեառն	մեր Դեկտ.	19
»	6.	Յայտ. և Մկրտ. Տեառն	» »	24
Փետր.	2.	Ընծ. Տեառն (Տեառնընդառ.)	» Յուն.	20
»	8.	Եօթանասներորդաց կիւրակէ (Առաջաւորայ երկրորդ)	» Դեկտ.	26
»	22.	Յիսներորդաց կիւրակէ (Բուն բարեկենդան)	» Փետր.	9
»	25.	Օր մոխրոց (Սկիզբն պէց.)	» »	12
Մարտ	19.	Ս. Յովսէփ Աստուածահայր	» Մարտ	6
»	25.	Աւետումն Ս. Աստուածնի.	» »	12
Ապրիլ	12.	Զատիկ Յարութեան	» »	30
Մայիս	21.	Համբարձում	» Մայիս	8
»	31.	Հոգեգալուստ	» »	18
Յունիս	7.	Ամենասուրբ Երրորդութիւն	» »	25
»	11.	Տօն Մարմնոյ Տեառն	» »	29
Յունիս	24.	Ծնունդ Ս. Յովհ. Մկրտչի	» Յունիս	11
»	29.	Ս. Պետրոս և Ս. Պօղոս	» »	16
Օգոստ.	6.	Այլակերպութիւն Տեառն	» Յուլիս	24
»	15.	Վերափոխումն Ս. Աստուածնի.	» Օգոստ.	2

Սեպտ.	8. Ծնունդ Ս. Աստուածածնի.	»	»	26
»	14. Վերացումն Ս. Խաչի	»	Սեպտ.	1
Նոյ.	21. Ընծայումն Ս. Աստծնի.	»	Նոյեմ.	8
Դեկտ.	1. Գալստեան Ա. կիւրակէ	»	»	18
»	8. Յղութիւն Ս. Աստծնի.	»	»	25
»	25. Ծնունդ Տեառն	»	Դեկտ.	12

ԱՐԱԲԱԿԱՆ կամ ՀԻՃՐԷԹԻ ՏՈՄԱՐ

Արաբական տարին բոլորովին լուսնային է, և տարին կը կազմուի 12 լուսնային ամիսներէ, որոնց իւրաքանչիւրը 29 ու կէս օր հաշուելով և ամիսներէն մէկը 30 և միւսը 29ը հաշուելով, տարին կ'ունենայ բովանդակ 354 օր, իսկ երեսնամեայ շրջանի մէջ տասն ու մէկ անգամ օր մը կ'աւելցուի վերջին ամսուան վրայ և տարին 355 օր կ'ունենայ։

Հիճրէթի թուականին սկիզբը Իսլամութեան սկզբնաւորութենէն կը հաշուի, և կ'սկսի 622 Յուլիս 16էն, սակայն տարուէ տարի 11 օրուան տարբերութեան պատճառաւ համեմատութիւնը նուազելով՝ այս տարի Մարտ 16ին, երբ սկսի Հիճրէթի 1321 թուականը, տարբերութիւնը 582 տարուոյ իջած պիտի գտնուի։

Արաբական տոմարի ամսամուտները ներկայ 1903 տարուան ընթացքին մէջ հետեւեալ կերպով պիտի հանդիպին.

1320.	Զիլգատէ	1	մեր Յունուար	17
	Զիլհիճճէ	1	» Փետր.	15
1321.	Մուհարրէմ	1	» Մարտ	17
	Սէֆէր	1	» Ապրիլ	15
	Ռէպ-իւլ-Էվվէլ	1	» Մայիս	15

Ռէպ-իւլ-Ախիր	1	մեր	Յունիս	13
Ճէմազիւլ-Էվվէլ	1	»	Յուլիս	12
Ճէմազիւլ-Ախիր	1	»	Օգոստոս	11
Ռէճէպ	1	»	Սեպտ.	9
Շաբան	1	»	Հոկտ.	8
Ռամազան	1	»	Նոյեմբ.	7
Շէվվալ	1	»	Դեկտ.	7

Արաբական Տոմարի կրօնական տօներն ու օրերն ալ հետեւեալներն են.

Զիլհիճճէ	10	Դուրպան պայրամը	մեր Փետր.	24
Մուհարրէմ	10	Աշուրէ կիւնիւ	» Մարտ	26
Ռէպ-իւլ-Էվվէլ	12	Մէվլուտը Նեպէվի	» Մայիս	26
Ռէճէպ	4	Դանիշ կեճէսի	» Սեպտ.	12
Ռէճէպ	27	Մերաճ կեճէսի	» Հոկտ.	5
Շաբան	15	Պէրաթ կեճէսի	» »	22
Ռամազան	27	Դասրը կեճէսի	» Դեկտ.	3
Շէվվալ	1	Բաւազան Պայրամը	» »	7

Լոկ լուսնային տոմար ունենալու հետեւանքն է որ այդ տօները, ինչպէս և ամսամուտները արեգակնային դրութեան բազդատմամբ հետզհետէ ընկրկելով՝ տարուան 4 եղանակներուն վրայ պատայտ մը կը կատարեն։ Եղանակներու շրջանն ալ տարուոյն պաղաբերութեան և արդիւնաւորութեան հետ կապուած ըլլալով՝ ի հնուց արեգակնային հաշիւ մըն ալ պահեցին Արաբացիք, և ըստ այնմ տարին երկու հաւասար մասերու բաժնեցին, Խըր կամ Խըրեղեզ որ կ'սկսի Ապրիլ 23ին, և Դասրմ որ կ'սկսի Հոկտ. 26ին։ Խարբելէզն ունի 186 օր և նահանջ տարիներուն 187 օր, իսկ Դասրմը միշտ 179 օր։ Այդ բաժանման գործածութիւնը դիւրին չըլլալով և միւս կողմէ արդիւնաւորութիւնը արեգակնային և

վճարումները լուսնային դրութեամբ կատարուած ատեն, 33 արեգակնային տարին 34 լուսնային տարիներ կազմելով, և մուտքը ելքէն տարի մը նուազ ըլլալուն՝ վերջ ի վերջոյ Օսմանեան Կայսրութիւնն ալ Եղեւմտեան թուական անունով իր մատակարարական վարչութեան համար Արեգակնային տոմարն ընդունեց ասկէ իբր 65 տարի առաջ։

Օսմ. Եղեւմտեան տոմարը ըստ ամենայնի Յուլեան կամ հին տոմարն է, միայն տարեգլուխը կ'սկսի մարտ 1ին և փետրուարը կ'ըլլայ վերջին ամիս որ աւելի համաձայն է ոչ միայն եղանակներու փոփոխման, այլ և սկզբնական տոմարին Հռոմայեցւոց, ինչպէս որ Նումայէ կարգադրուեցաւ։ Իսկ թուականը կամ լաւ եւս տարւոյն թիւը միեւնոյն արաբական կամ Հիճրէթի թուականը պահուեցաւ, ինչպէս էր այդ փոփոխութիւնը ընդունուած օրը։ Այլ կամաց կամաց տարեգլուխները իրարմէ հեռանալով, այժմ գրեթէ ամբողջ երկու տարի եղած է տարբերութիւնը, վասն զի յառաջիկայ 1903 մարտ 1ին Եղեւմտական 1319 թուականի սկսելէն քիչ օր ետքը, 1903 մարտ 16ին Հիճրէթի 1321 թուականը պիտի սկսի։ Այլ եթէ Հիճրէթի թուականի սկիզբէն ճշդիւ արեգակնային թուական հաշուուէր, ներկայ 1903 տարւոյն մէջ 1281 արեգակնային տարւոյ սկիզբը պէտք էր հանդիպեր։

Եղեւմտական տոմարին մէջ ամիսները նոյն պահուած ատեն՝ անունները միայն մասնակի փոփոխութիւն կրած են, և հետեւեալ կերպով կը կոչուին.

Մարտ	= Մարթ	Սեպտ.	= Իյլուլ
Ապրիլ	= Նիսան	Հոկտ.	= Թըշրինի էվվել
Մայիս	= Մայըս	Նոյեմբ.	= Թըշրինի սանի
Յունիս	= Հազիրան	Դեկտ.	= Քեանունի էվվել
Յուլիս	= Թեմուզ	Յունար.	= Քեանունի սանի
Օգոստոս	= Ավուստոս	Փետր.	= Շուպատ

ՀՐԷԱԿԱՆ ՏՈՄԱՐ

Հրէական տոմարն ալ պարզապէս լուսնային է արաբականին նման, միայն թէ Զատկի տօնը միշտ գարնանամուտին մօտ պահելու օրէնքը, և միւս կողմէ լոկ 12 լուսնային ամիսներու շրջանի վրայ հաստատած տօներուն բոլոր եղանակներուն մէջ պտտիլը, շրջանին ուղղութեան հարկը յառաջ բերաւ, և նախադասուեցաւ երկու կամ երեք տարին անգամ մը, կամ աւելի ճիշդ 19 տարիներու շրջանին մէջ 7 անգամ՝ 13 լուսնային ամիսներով տարի կազմել։ Այդ կերպով սովորական տարիները կ'ունենան 354 օր որ երբեմն 353 և երբեմն 355 օր կ'ըլլայ, որովհետեւ Ադդա ու Հիլել բաբունիներուն Դ. դարուն մէջ կազմած տոմարը նկատի առած է որ տօները չաբաթ օրերուն կցուելով չերկարին։ Իսկ նահանջ տարիները կ'ունենան 383 կամ 384 օր։

Հրէից տարեմուտը դրուած է Թշրին ամսուն մէկին, և անցեալ Սեպտ. 19ին սկսաւ իրենց թուականին 5663 տարին որ և ընդունուած է իրենց մէջ իրր աշխարհի արարչութեան թուական։ Այդ թուականին սկիզբը Քրիստոսէ առաջ 3761 թուին իյնալով՝ ուրիշ հաշիւներէ նուազ կ'ըլլայ, քանի որ աշխարհի կամ լաւ եւս մարդուն ստեղծագործութեան թուականը ըստ Վուլկաթայի կը հաշուուի 4004, իսկ ըստ Եօթանասնից 5508 տարի Ն. Ք.։

Հրէական տոմարի ամիսներն ու ամսամուտները ներկայ 1903 տարւոյն համար հետեւեալներն են։

5663.	Շեբաթ	1	մեր Յունուար	16	ունի	30 օր
	Ադար	1	» Փետրուար	15	»	29 »
	Նիսան	1	» Մարտ	16	»	30 »

	Եար	1	»	Ապրիլ	15	ունի	29	»
	Սիվան	1	»	Մայիս	14	»	30	»
	Թամուզ	1	»	Յունիս	13	»	29	»
	Աբ	1	»	Յուլիս	12	»	30	»
	Իլուլ	1	»	Օգոստոս	11	»	29	»
5664.	Թշրին	1	»	Սեպտեմբեր	9	»	30	»
	Խեսու	1	»	Հոկտեմբեր	9	»	29	»
	Քասղեւ	1	»	Նոյեմբեր	7	»	30	»
	Թեբէթ	1	»	Դեկտեմբեր	7	»	29	»

Նահանջ տարիներու երեքտասաներորդ ամիսը կը կոչուի Վէհադար և կը հետեւի անմիջապէս Աղար ամսուն։

Հրէական տոմարի տօներն ու յիշատակները հետեւեալներն են այս տարւոյ համար։

5663	Շէբաթ	15.	Տօն պաղոց	մեր	Յունվ.	30
	Աղար	7.	Մահ Մովսէսի (ծոմ)	»	Փետր.	20
	»	13.	Յիշատակ Եսթերի »	»	»	27
	»	14.	Փուրիմ (Շէքէր պայրամը) երկու օր	»	»	28
	Նիսան	1.	Կրօն. տարեգլուխ	»	Մարտ	16
	»	15.	Պասէք (Բաղարջակերք) ութ օր	»	»	30
	»	26.	Մահ Յեսուայ (ծոմ)	»	Ապրիլ	10
	Եար	15.	Երկրորդ Բղրջկրք.	»	»	29
	Սիվան	6.	Սաւղոդ (Պենտեկոստէ) երկու օր	»	Մայիս	19
	Թեմուզ	17.	Աւերումն առաջին տաճարին (ծոմ)	»	Յունիս	29
	Աբ	9.	Աւերումն երկրորդ տաճարին (ծոմ)	»	Յուլիս	20
5664.	Թշրի	1.	Տարեմուտ (տօն)	»	Սեպտ.	9

	Թշրի	2.	Բ. օր տարեմուտի (տօն)	»	»	10
	»	3.	Մահ Գոթոլիայ (ծոմ)	»	»	11
	»	10.	Քիփուր (տօն Քաւութեան) ինը օր	»	»	18
	»	15.	Սուքքոթ (տօն Տաղաւարաց)	»	»	23
	»	21.	Է. օր (տօն Արմաւենեաց)	»	»	29
	»	23.	Թ. օր (օր ուրախութ.)	»	Հոկտ.	1
	Քասղեւ	25.	Խանուկա (Նաւակատիք տաճարին) 8 օր	»	Դեկտ.	1
	Թեբէթ	10.	Փոփոխութիւն եղանակաց (ծոմ)	»	»	16

ԲՈՒՆ կամ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՏՈՄԱՐ

Այս տոմարը Հայոց հին տոմարն է որ Հայերէն զատ, Պարսից, Եգիպտացւոց և ուրիշ ազգերու ալ հասարակ էր։ Այս տոմարին հիմն է տարին պարզապէս 365 օր համրել հաստատուն կերպով, և 12 ամիսներն ալ հաւասարապէս 30 օր համրել և մնացած 5 օրերն ալ առանձին հաշուել իբր յաւելուած։ Ըստ այսմ իւրաքանչիւր տարի քառորդ օր մը կը կորսնցնէ, և 4 տարուան մէջ օր մը կը խախտի տարեմուտը, և այսպէս եղանակներու պտոյտը կը լրացնէ. իսկ չորս անգամ 365 քառորդ օրեր, կամ որ նոյնն է 365 օրեր, 1460 տարիներու մէջ ամբողջ տարի մը կազմելուն՝ 1460 տարիներ մէկ շրջան համարուեցան, և իւրաքանչիւր տարւոյն կորուսած քառորդ օրը մէկ տարիի լրացած ատեն, ամբողջ տարի մը իբր Նահանջ տարի կցուեցաւ շրջանին վրայ, առանց տարիներու թուականին անցնելու։ Այդ շրջաններուն իբր հաստատուն կէտ առնուած է Տարե-

մուտը Օգոստ. 11ին դնել, և այս ալ վերջին անգամ իրականացաւ 1888, երբ սկսաւ Դ. շրջանը, ուսկէ յետոյ դառնալով Գ. շրջանին սկիզբը կ'իյնայ Քրիստոսի 428 թուականին, Բ.ին սկիզբը Քրիստոսէ առաջ 1032 թուին և Ա. շրջանը Քրիստոսէ առաջ 2492 թուականին որ կը համեմատի Բաբելոնի աշտարակաշինութեան թուականին։ Ներկայ թուականն է 4395, նահանջ տարիները հաշուի չառնելով, կամ թէ սովորական նահանջաւոր տարիներու պէս համրելով։ Երեք լրացեալ շրջանները մինչեւ 1888 Օգոստոս 10, կը կազմեն 4380 տարի, իսկ 1888 Օգոստոս 11 էն կ'սկսի Չորրորդ շրջանը, որուն այժմ 15 րդ թուին, կամ գումարեալ հաշուով 4395 թուականին մէջ ենք։ Իսկ տարեմուտի օրը որ 1888 ին, Օգոստոս 11 էր, 1892 նահանջին եղաւ Օգոստոս 10, 1896 ին Օգոստոս 9, և 1900 ին եղաւ Օգոստոս 8, ինչպէս պիտի ըլլայ և 4396 տարւոյ տարեմուտը։ Իսկ յաջորդ 1904 տարւոյն մէջ 4397 տարեմուտը պիտի ըլլայ Օգոստոս 7 ին, այսպէս հետզհետէ չորս տարի օր մը ետ դարձնելով։

Ցառաջիկայ տարուան մէջ ամիսներու անուններն և ամսամուտները հետեւեալ կերպով պիտի հանդիպին։

4395.	Ա.բաց	1	Մեր Յունուար	5	ունի	30	օր
	Մեհեկան	1	» Փետր.	4	»	»	»
	Արեգ	1	» Մարտ	6	»	»	»
	Ահեկան	1	» Ապրիլ	5	»	»	»
	Մարերի	1	» Մայիս	5	»	»	»
	Մարգաց	1	» Յունիս	4	»	»	»
	Հրոտից	1	» Յուլիս	4	»	»	»
	Աւելեաց	1	» Օգոստոս	3	»	5	»
4396.	Նաւասարդ	1	» »	8	»	30	»
	Հոռի	1	» Սեպտ.	7	»	»	»

Սահմի	1	մեր Հոկտ.	7	ունի	30	օր	
Տրէ	1	» Նոյեմբեր	6	»	»	»	
Քաղոց	1	» Դեկտեմ.	6	»	»	»	

Այս տոմարին համեմատ տօներ հաշուել բոլորովին աւելորդ է. քանի որ մեր տոմարն ալ, տօնացոյցն ալ Յուլեան տոմարին վրայ ձեւուած են, և ըստ այնմ կը գործադրուին։

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ կամ ԱՆՇԱՐԺ ՏՈՄԱՐ

Զատկական տօնին կարգը առիթ տուած էր տոմարական հաշիւներու և աշխատանքներու։ Զատկական աղիւսակի մը կազմութիւնը Նիկիոյ ժողովէն ետքը անհրաժեշտ հարկ մը դարձաւ, և մեզի հասած յիշատակներէն դիտենք թէ Անդրէաս Բիւզանդացի 200 տարիներու աղիւսակ մը կազմեց՝ սկսեալ 353 թուականէն որ վերջացաւ 552 տարւոյն Զատկին։ Կը կարծուէր թէ Անդրէասեան շրջանը լմնալէն ետքը հնար պիտի ըլլար նորէն դլուխ դառնալ, բայց տոմարական հաշիւները հակառակը ցոյց տուին, և անկէ սկսեալ տոմարները սկսան չփոթիլ։ Հայերն ալ նոյն չփոթութիւնը զգացին և Ներսէս Բ. Բագրեւանդացի Կաթողիկոսը 555 Մարտ 21 ին Դուինայ ժողովը գումարեց և տոմարի խնդրով ալ զբաղեցաւ, բայց վերջնական ձեւը չկրցաւ տալ, մինչեւ որ Էսաս Աղեքսանդրացին հինգհարիւրամեակը, այսինքն 532 տարիներու շրջանը յօրինեց 561ին, և Մովսէս Բ. Եղիվարդեցի կաթողիկոսը 574ին պաշտօնի անցնելով՝ Էսասին հինգհարիւրամեակը ընդունեցաւ, անոր սկիզբը հաշուելով 552 տարւոյ Նաւասարդէն, այսինքն է Անդրէասեան Երկերիւրամեակի վերջացած կէտէն, և այդ առթիւ սովորութիւն

եղաւ Հայոց Նոր Թուական հաշուել 552 տարւոյ Նաւասարդէն։

Ստոյգ չենք գիտեր թէ Մովսէս կաթողիկոս Անդրէասեան Հինգհարիւրամեակին հետ նահանջաւոր տարիներու Յուլեան դրութիւնն ալ ընդունեցա՞ւ, և որչափ ալ անուերկբայաբար կարենանք հաստատել թէ տոմարական հաշիւներու համար անհրաժեշտ էր որ ընդունէր, սակայն միւս կողմէ պատմական թուականներէ կը տեսնենք որ առանց նահանջի տարիներով կը վարուէին Հայերը իրենց հին բուն ու անշարժ տոմարին ձեւով։ Սակայն երբ ամբողջ հինգհարիւրամեակ մը լրացաւ 1083ին, Յովհ. Սարկաւագ Վրդ.ի նախաձեռնութեամբ և Գրիգոր Բ. Վկայասէր կաթողիկոսի օրով, սովորական հաշիւներու մէջ ընդունուեցաւ նահանջի դրութիւնը, Յուլեան տոմարին նահանջ ցուցուցած տարիներուն մէջ Աւելեաց օրերը 5ի տեղ 6 համրելով, և այսպէս Նաւասարդ 1ը հաստատ կերպով Օգոստոս 11ին դնելով։ Այդ կարգադրութիւնը իրականացաւ նախապէս Յայսմաւուրքին վրայ, ու ոմանք սկսան 1084էն նոր թուական համրել որ կոչուեցաւ Սարկաւագի թուական իսկ նահանջաւոր տոմարն ալ Սարկաւագաղիր կամ Յայսմաւուրաց տոմար։

Ըստ այնմ ամսամուտները Յուլեան տոմարին հետ հաստատուն ձեւ մ'առին հետեւեալ կերպիւ և փոխադարձ հաշւով.

Նաւասարդ	1=Օգոստոս	11	Յուն.	1=	Քաղոց		24
Հոռի	1=Սեպտ.	10	Փետր.	1=	Արաց		25
Սահմի	1=Հոկտ.	10	Մարտ	1=	Մեկն.	23կմ.	24
Տրէ	1=Նոյեմ.	9	Ապրիլ	1=	Արեգ	24 »	25
Քաղոց	1=Դեկտ.	9	Մայիս	1=	Առկն.	24 »	25
Արաց	1=Յունուար	8	Յունիս	1=	Մար.	25 »	26

Մեհեկան	1=Փետր.	7	Յուլիս	1=	Մրգց.	25կմ.	26
Արեգ	1=Մարտ	9կմ. 8	Օգոստ.	1=	Հրտց.	26 »	27
Առեկան	1=Ապր.	8 » 7	Սեպտ.	1=	Նաւաս.		22
Մարերի	1=Մայս.	8 » 7	Հոկտ.	1=	Հոռի		22
Մարգաց	1=Յուն.	7 » 6	Նոյ.	1=	Սահմի		23
Հրոտից	1=Յուլ.	7 » 6	Դեկտ	1=	Տրէ		23
Աւելեաց	1=Օգոս.	6 » 5					

«Կամ»ով դրուած ամսաթիւերը նահանջ տարիներու համար են։

Մեր տոմարի կիրառութիւնն այնչափ նոյնացաւ Յուլեան տոմարին հետ որ վերջին դարերու մէջ սովորութիւն եղաւ Հայոց անշարժ թուականը գործածել Հռոմէական կամ Յուլեան ամիսներու հետ, և որովհետեւ Յուլեան տարեմուտը Յունուար 1ին էր, Հայոց թուականի տարեմուտն ալ անոր հետ նոյնացուցին և փոխանակ 552 տարւոյ Նաւասարդին նոր տարեգլուխ ընդունելու, 552 Յունուարին սկսածի պէս Հայ թուական նշանակեցին։ Եւ ուստի այն սովորական հաշիւը առանց բացառութեան, միշտ 551 տարիներու յաւելմամբ Հայ թուականը Քրիստոսի թուականին կը վերածուի։

ԱԶԱՐԻԱՅԻ կամ ՋՈՒՂԱՅԵՑԻՈՅ ՏՈՄԱՐ

Երբ երկրորդ Հինգհարիւրամեակն ալ լրացաւ 1616ին Ազարիա Ջուղայեցի Վրդ.ի նախաձեռնութեամբ և Դաւիթ և Մելքիսեդեկ Դառնեցի կաթողիկոսներուն օրով, Ջուղայի վիճակին փայլուն ատենը, տոմարի նոր կարգադրութիւն մ'եղաւ, միեւնոյն տոմարի ձեւով ու կարգադրութեամբ։ Ամիսները միշտ 12 են, և իւրաքանչիւրը 30 օրով և 5 օր ալ Աւելեաց. իւրաքանչիւր չորս

տարի նահանջ. միայն թէ աւելցած օրը ո՛չ թէ Աւելեացի վրայ, այլ վերջին ամսուան վրայ կը բարդուի որ կունենայ 31 օր, և Աւելեացը կը մնայ հաստատապէս 5 օր։ Տարեմուտը ոչ եւս Օգոստոս 11ին կը կատարուի այլ Մարտ 21ին, դարնանային գիշերահաւասարին, իբրեւ բնութեան մէջ ալ եղական օր մը։ Ամիսներու անուններն ալ նոր են բոլորովին, և կ'երեւայ թէ տեղական սովորութենէ առնուած են։ Աղարիայի թուականը 1616 Մարտ 21 ին օրէն կ'սկսի համրուիլ, և այս տարւոյ 1903 Մարտ 21ին, 288 տարւոյ տարեմուտը պիտի ըլլայ։ Ամիսներու անունները և ամսամուտները փոխադարձաբար հետեւեալ կերպով կ'ըլլան հաստատապէս։

Շամս	1=	Մարտ	21	Յունր.	1=	Առամ	17
Ադամ	1=	Ապրիլ	20	Փետր.	1=	Ովտան	18
Շբաթ	1=	Մայիս	20	Մարտ	1=	Նիրհն.	16-17
Նախայ	1=	Յունիս	19	Ապրիլ	1=	Շամս	12
Ղամար	1=	Յուլիս	19	Մայիս	1=	Ադամ	12
Նաբար	1=	Օգոստ.	18	Յունիս	1=	Շբաթ	13
Թիրայ	1=	Սեպտ.	17	Յուլիս	1=	Նախայ	13
Դամայ	1=	Հոկտ.	17	Օգոստ.	1=	Ղամար	14
Համիրայ	1=	Նոյ.	16	Սեպտ.	1=	Նաբար	15
Առամ	1=	Դեկտ.	16	Հոկտ.	1=	Թիրայ	15
Ովտան	2=	Յունր.	15	Նոյ.	1=	Դամայ	16
Նիրհան	1=	Փետր.	14	Դեկտ.	1=	Համիրայ	16
Աւելեաց	1=	Մարտ	16				

Աղարիայի տոմարը մինչեւնոյն Հայոց Եկեղեցւոյ տօնացոյցը ունենալուն և հաշիւներն ալ Յուլեան տոմարի հաշիւներուն հաւասար ըլլալուն, նոր ծանօթութեան կամ բացատրութեան տեղի չի մնար։ Աղարիայի տոմարը միայն Զուղայեցւոց յատուկ եղած է ժամանակ մը, և հիմայ անոնք ալ լոկ իբր յիշատակ կը պահեն իրենց անունով նորոգեալ տոմարը։

ՆՇԱՆԱՒՈՐ ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐ

ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷ

ՔՐԻՍՏՈՍԷ ԱՌԱՋ

5508· Ստեղծագործութիւն առաջին մարդոյն ըստ Եօթանասնոցի, իսկ ըստ Վուլկաթային 4004։
3846· Նոյի ծնունդը։
3246· Զրհեղեղ։
2492· Բաբելոնի աշտարակաշինութիւնը։
2400· Մենէս կը հիմնէ Եգիպտոսի Ա. Հարստութիւնը. Եգիպտացւոց հաշուով աւելի կանուխ կը դրուի։
2205· Զինական Ա. Հարստութեան (Հիա) սկիզբը։
2210· Ասուր կը հիմնէ Նինուէ քաղաքը։
2000· Փիւնիկեցիք կը հնարեն այբուբենը։
1996· Աբրահամ նահապետի ծնունդը։
1921· Աբրահամ նահապետի կոչումը։
1800· Սոդոմ ու Գոմոր կը կործանուին։
1821· Աբրահամ նահապետի մահը։
1763· Զինական Բ. Հարստութեան սկիզբը։
1746· Յակոբ նահապետի ծնունդը, ուրկէ յառաջ եկած են Երբայեցւոց տասներկու ցեղերը։
1716· Յակոբ ու իր ընտանիքը Եգիպտոս կը գաղթեն Յովսէփին քով որ Փարաւոնի առաջին պաշտօնատարն եղած էր։
1689· Յակոբ նահապետի մահը։
1650· Քաղդէաստանի ինքնակալ Համուրաբի մեծ ջրանցք մը բանալ կուսայ որ աշխարհիս վրայ առաջին ջրանցքը կը նկատուի։
1600· Փիւնիկեցիք կը հաստատուին Ասորիքի ծովափը, կը հիմնեն Սիդոն ու Բիբլոս քաղաքները։
1530· Մովսէս մարգարէին ծնունդը։
1491· Երբայեցիք Եգիպտոսէն կ'ելլեն և Կարմիր ծովը կ'անցնին։

1489. Աստուած Սինա լերան վրայ «Տասնաբանեայ օրէնքներ»ը կուտայ Մովսէսի։
1450. Հռամնէս Բ. Փարաւոն կը տիրէ Եգիպտոսի։
1444. Հրէաստան կը բաժնուի Յակոբի զաւակներուն միջև։
1426. Յեսու դատաւորին մահը։
1300. Լինոս կը հնարէ քնարերգութիւնն և կը պատրաստէ առաջին աղերսաղս երաժշտական գործիքը։
1209. Գեդէոն դատաւորին մահը։
1182. Յեփթայէ դատաւորին մահը։
1117. Ուանկ չինական ինքնակալը կը կառուցանէ աստղագիտական դիտարան. — Չինացիք կը դանեն կողմնացոյցը։
1086. Դաւիթ մարգարէին ծնունդը։
1059. Սաւուղի մահը։
1033. Սողոմոն իմաստուն կը ծնի։
1016. Դաւիթ մարգարէին մահը։
1012. Երուսաղէմի տաճարին շինութեան սկիզբը։
1005. Երուսաղէմի տաճարին նուակատիքը։
980. Սողոմոն իմաստունի մահը։
896. Եղիա մարգարէին վերանալը։
838. Տիւրոսի ինքնակալ Պիգմալիոնի քոյր Դիդոն կը հիմնէ Կարքեդոն քաղաքը։
885. Լիկուրգոսի օրէնքները կը հրատարակուին։
870. Կորնթացի Կլեսթենես կը հնարէ միագոյն նկարը։
838. Եղիսէ մարգարէին մահը։
776. Ոլիմպիական խաղերը կը հնարուին Յունաստանի մէջ և կ'սկսի Ոլիմպիական թուականը։
754. Հռոմ քաղաքը կը հիմնարկուի։
709. Սարգոն կը տիրէ Բաղդէտատանի։
700. Դիոկ Մարատանի Ա. թագաւոր կ'ըլլայ։
692. Բաբելոն կ'ապրուի Ասորեստանցիներէն։
677. Եսայի մարգարէի մահը։
670. Արգոսցի Բիւզանդ կը հիմնէ Բիւզանդիոն քաղաքը։
625. Կիաքսար Մարաց թագաւոր, իսկ Նաբուպոլոսար Բաբելոնի թագաւոր կ'ըլլան։
624. Դրակոն Աթենացւոց օրէնքներ կը խմբագրէ։
620. Մելիտացի Թաղէս իմաստասէրը Մեմֆիսի քուրմերէն սորվելով Յունաստան կը բերէ Գիտութիւնը։
598. Բաբելացիք Երուսաղէմը կ'առնեն ու կը կործանեն։

584. Երեմիա մարգարէի մահը։
575. Եզեկիել մարգարէի մահը։
559. Մեծն Կիւրոս Մարաց ու Պարսից թագաւոր կը հռչակուի.
538. Մեծն Կիւրոս կը տիրէ Տիւրոսի ու Բաղդէտատանի։
536. Հրեաները Բաբելոնէն Պաղեստին կը դառնան։
535. Երուսաղէմի Բ. տաճարին հիմնարկութիւնը։
523. Կամբիւս Պարսից թագաւորը կը տիրէ Եգիպտոսի։
521. Դարեհ Վշտասպեայ կ'ըլլայ Պարսից թագաւոր։
516. Երուսաղէմի Բ. տաճարին նուակատիքը։
490. Մարաթոնի ճակատամարտ։
479. Քսերքսէսի զօրապետ Մարդոնիոս կը յաղթուի Յոյներէն Պլատէի մէջ։
449. Հռոմէական Տասն տախտակաց օրէնքը կը հրատարակուի որ է Հռոմէական օրէնսգիտութեան առաջին յիշատակարանը։
429. Դարպլուխ Ատիկեան Գեղեցիկ-Պարութեանց ու Գեղարուեստից Ոսկեդարուն։
400. Քսենոփոնի «Կոյանջ Բիւրուց»ը։
356. Մեծն Աղեքսանդրի ծնունդը. նոյն օրը Եւստրատոս կ'այրէ Տիանայի տաճարը։
336. Մեծն Աղեքսանդր քսանամեայ կը յաջորդէ իր Փիլիպպոս հօրը։
334. Մեծն Աղեքսանդր Ասիոյ վրայ կը յարձակի, կը շահի Կրանիկէի յաղթութիւնը և կը լուծէ Գորդեան հանգոյցը։
332. Իսոսի ճակատամարտ։
331. Աղեքսանդր Նեղոսի գետաբերանին եզերքը կը հիմնէ Աղեքսանդրիա քաղաքը։ Արբելայի ճակատամարտ՝ ուր Աղեքսանդր կը յաղթէ Դարեհի։
323. Աղեքսանդր յաղթանակաւ կը մտնէ Բաբելոն ուր և կը մեռնի։
323. Աղեքսանդրի զօրապետները կը հիմնեն Եգիպտական, Ասորական ու Մակեդոնական պետութիւնները։
321. Կարքեդոնացիք կը տիրեն Սիկիլիոյ։
315. Զենոն մեծ պարսպին շինութիւնը կ'սկսի։
300. Զենոն յոյն իմաստասէրը կը հիմնէ Ստոյիկեան դպրոցը։
280. Պաղեմէոս եղբայրասէր, Եգիպտոսի թագաւորը, կը հիմնէ Աղեխանդրիոյ մատենադարանը, կը շինէ Փարոսը, և Եղիազար քահանայապետին տեսչութեան տակ՝ յունարէնի թարգմանել կուտայ Ս. Գիրքը, որ է Եօթանասնից թարգմանութիւնը։
264. Հռոմայեցւոց ու Կարքեդոնացւոց միջև Պունիկեան Ա. պատե-

բազմը կ'սկսի որ տեւեց 23 տարի։

149. Ոնիա Եգիպտոսի մէջ կը կանգնէ տաճար մը յար և նման Երուսաղէմի տաճարին։

146. Սկիպիոն կը կործանէ Կարքեդոնը եռամեայ պաշարումէ ետք։

120. Միհրդատ Եւպատոր կը գահակալէ Պոնտոսի մէջ։

88. Հռոմի Մեբակոյսը Սիլլան կը ղրկէ Միհրդատ Եւպատորի վրայ։

80. Կեսար, Պոմպէոս ու Կրասոս Ս. Եռապետութիւնը կը կազմեն։

47. Աղէքսանդրիոյ հռչակաւոր մատենադարանը կ'այրի։

45. Յուլիոս Կեսար կը բարեկարգէ Հռոմէական տոմարը։

43. Ոկտաւիոս, Անտոնինոս ու Լեպիտոս Բ. Եռապետութիւնը կը կազմեն։

40. Հերովդէս Հրէաստանի թագաւոր կը կարգուի։

31. Ակտիոնի ճակատամարտ. Ոկտաւիոս Կայսր կը հռչակուի։

5. Ծնունդ Յովհաննու Կարապետի։

4. Ծնունդ Տեառն, նոր ժամանակագիրներու ուսումնասիրութեանց համեմատ ճշդուած։

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԹՈՒԱԿԱՆ

1. Յիսուսի Քրիստոսի ծննդեան թուականը կ'սկսի սովորական հաշուոյն համեմատ։

26. Պիղատոս Հրէաստանի կուսակալ կը կարգուի։

34. Թադէոս առաքեալ կը քարոզէ Հայոց։

40. Անտիոքի մէջ Քրիստոսի հետեւողները Քրիստոնեայ կոչուիլ կ'սկսին։

43. Ս. Թադէոս առաքեալ և Ս. Սանդուխտ կոյս կը նահատակուին։

60. Ս. Բարթողիմէոս առաքեալ և Ս. Ոգուշի կոյս կը նահատակուին։

61. Ս. Յակոբոս Տեառնեղբայր կը նահատակուի։

67. Ս. Պետրոս ու Ս. Պօղոս առաքեալք կը նահատակուին։

70. Տիտոս Երուսաղէմը կ'առնէ և կը կործանէ։

100. Հանգիստ Յովհաննու Աւետարանչի։

226. Արտաշիր Սասանեան կը յաղթէ Պարթեւաց և Սասանեան հարստութիւնը կ'սկսի։

239. Ծնունդ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի։

301. Նահատակութիւն Ս. Հռիփսիմեանց. — Եկն ի վերապէն Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի (Նոյ. 20)։

302. Տեսիլ Իջման Միածնին՝ երեւեալ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի (Յունուար 25)։

303. Նաւակատիք Մեծի Տաճարին Ս. Էջմիածնի (Օգոստոս 15)։

325. Նիկիոյ ժողովը կը գումարուի Կոստանդիանոս կայսեր հրամանաւ։

326. Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ կը վախճանի։

328. Կոստանդիանոս Բիւզանդիոնի տեղ Կ. Պոլիսը կը հիմնէ։

330. Նաւակատիք Կ. Պոլիս Նոր քաղաքի (Մայիս 11)։

347. Ս. Յովհ. Ոսկեբերանի ծնունդը։

381. Կ. Պոլսոյ Ս. ժողովը կը գումարուի Թէոդոս կայսեր հրամանաւ։

395. Թէոդոսի մահուամբ Հռոմէական կայսրութիւնը երկուքի կը բաժնուի։

406. Հայ գիրը կը գտնուի Ս. Սահակի ու Ս. Մեսրոպի ձեռքով։

431. Եփեսոսի Ս. ժողովը կը գումարուի։

439. Ս. Սահակ Պարթեւ կը վախճանի (Սեպտ. 7)։

440. Ս. Մեսրոպ Մաշթոց կը վախճանի (Փետր. 17)։

450. Անգլոսաքսոնք կը հաստատուին Մեծն Բրիտանիա։

481. Գերմանական Փրանկ ցեղը Կլովիսի առաջնորդութեամբ կը տիրէ Գաղղիոյ։

484. Կաթողիկոսական աթոռը հաստատապէս կը փոխադրուի Դուին։

505. Սաքսոնցի Ելլա կը տիրէ Մեծն Բրիտանիոյ և հոն կը հիմնէ Սուէքսի և Քենդի թագաւորութիւնները։ Կլովիս Քրիստոնեայ կը դառնայ։

529. Մեծն Յուստինիանոսի օրով Տրիբոնիոս իրաւագէտը կը հրատարակէ Հռովմէական օրէնքները։

530. Շերամը Սերեկիայէն (Զինաստան) Եւրոպա կը փոխադրուի թուղթը կը յաջորդէ պապիրոսին։

552. Սկիզբն Նոր թուականին Հայոց (Նաւասարդ 1 = Յուլիս 11)։

596. Վրացիք կը բաժնուին Հայ. Եկեղեցիէն։

622. Իսլամութիւնը կը հաստատուի։ Հիճրէթի թուականին սկիզբը (Յուլիս 16)։

628. Հերակլ կայսր կը յաղթէ Պարսից և ետ կ'առնէ Երուսաղէմը զոր Պարսիկները գրաւած էին։

672. Արաբացիք Կ. Պոլիսը կը պաշարեն։

680. Արաբացիք կը տիրեն Փ. Ասիոյ։

700. Թատրոն ու երաժշտութիւն կ'սկսին Զինաստան։

711. Արաբացիք Խերէսի (Սպանիա) ճակատամարտը կը շահին և

կը հիմնեն Կրանատայի թագաւորութիւնը։

756· Պեպինոս Կարճահասակ փրանկ թագաւորը Հռոմի հայրապետին աւատական իշխանութիւն կուտայ։

769· Մեծն Կարոլոս կայսր կը պսակուի։

807· Թուղթի գործածութիւնը կ'սկսի Եւրոպիոյ մէջ։

809· Հարուն-էլ-Ռաշիտ Մեծն Կարոլոսի նուէր կը ղրկէ Գողգոթայի եկեղեցւոյն բանալիները։

827· Մեծն Եկկերդ կը հիմնէ Անգղիոյ թագաւորութիւնը։

843· Մեծն Կարոլոսի կայսրութիւնը կը բաժնուի, և Իտալիոյ, Գերմանիոյ ու Գալլիոյ թագաւորութիւնները կը կազմուին։

850· Շաքարի գիւտը Արաբացիներու ձեռքով։

871· Մեծն Ալֆրեդ Լոնտրան կ'ընէ մայրաքաղաք Անգլիոյ։

1000· Հունգարական թագաւորութիւնը կ'սկսի։

1066· Հաստինքսի ճակատամարտ։

1143· Բորդուկալի կոմսութիւնը թագաւորութեան կը բարձրանայ։

1147· Հայ. Կաթողիկոսական աթոռը Հռոմկլայ կը փոխադրուի։

1175· Սալահէտտինը Երուսաղէմը կ'առնէ (Յուլիս 5)։

1200· Ֆրանսայի մէջ կ'սկսի կողմնացոյցի գործածութիւնը։

1205· Անգլիոյ թագաւորը կ'ստորագրէ «Մեծ օրինագիրքը», որ է Անգլ. օրէնքներու հիմնագիծը։

1206· Դեմուճին (Ճինկիզ խան) կը նուաճէ Եւրոպական Ռուսաստանի մեծ մասը, և Ասիոյ մէջ կը հիմնէ Մոնղոլական ընդարձակ ինքնակալութիւնը։

1248· Առաջին թղթադրամի երեւումը Միլանի մէջ։

1250· Ռոպէր Սորբոն կը հիմնէ Բարիզի մէջ իր անունով կոչուած Սորբոնի համալսարանը։ — Մեմլուքները կը տիրեն Եգիպտոսի։

1257· Թաթարաց արշաւանքներուն սկիզբը։

1290· Ֆիորենցացի Սալվինոյ Տէ Լի-Արմոդի կը հնարէ ակնոցը։

1294· Անգլիացի վանական Ռոճէր Պացն վառօդը կը գտնէ։

1299· Սուլթան Օսման Ա. Օսմանեան կայսրութիւնը կը հիմնէ։

1304· Իտալացի Ֆլավիոյ Ճիոյա կը կատարելագործէ կողմնացոյցն որ արդէն դարեր առաջ Չինացիներու ծանօթ էր։

1308· Հելուետիա (Զուիցերի) իշխանութիւն կ'ըլլայ։

1311· Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութիւնը Ֆէրմանով կը հաստատուի։

1361· Էտիրնէ Օսմանեան կայսրութեան մայրաքաղաք կ'ըլլայ։

1370· Լենկդիմուր կը հիմնէ Սմրղանտի մէջ ինքնակալութիւն մը։

1440· Կութենպէրկ Մայանցի մէջ կը հնարէ տպագրութիւնը։

1442· Օսմանցիք առաջին անգամ կը պաշարեն Կ. Պոլիսը։

1453· Ֆաթիհ Սուլթան Մէհմէտ երկամեայ պաշարումով կը տիրէ Կ. Պոլսոյ (Մայիս 29)։

1454· Ս. Գիրքը առաջին անգամ կը տպագրուի։

1477· Իվան կը հիմնէ Ռուսական կայսրութիւնը։

1483· Մարտինոս Լուտերի ծնունդը։

1492· Ֆերտինանտ ու Իզաբելա կը տիրեն Կրանատայի, և Պուտտիլ Մաւրիտանական վերջին ամիրապետը կ'ազատանի Ափրիկէ։—Քրիստափոր Գոլոմպոս կը գտնէ Սան Սալվատոր, Գուատա և Սան Տոմինկոյ կղզիները։

1512· Յուլիոս Բ. Պապը կ'սկսի շինել Վատիկանի Ս. Պետրոս եկեղեցւոյ կաթողիկէն։

1517· Լուտեր կ'սկսի քարոզել բողոքականութիւնը։

1520· Լուտեր Վիթենպէրկի հրապարակին վրայ կ'այրէ Լեւոն ԺԹ. պապին բանադրանքի կոնդակը։ Ֆերտինանտ Գորդէզ սպանիացին կը տիրէ Մէքսիկայի, և Բորթուկալցի Մակելլան նաւորդը առաջին անգամ աշխարհի շրջանը կ'ընէ։

1529· Սուլթան Սիւլէյման Գանունի կը պաշարէ Վիեննան։

1530· Լուտերականները Աւկսպուրկի մէջ կը գծեն իրենց «Հանգանակ հաւատոյ»ն որուն խմբագրութիւնը կը կատարէ Մելանքթոն։ Լուտերականները «Բողոքական» անունը կ'առնեն։

1535· Կալուին կ'սկսի իր անունով կոչուած բողոքական յարանուանութիւն մը քարոզել։

1549· Գերման Կոպերնիկոս աստղաբաշխը կը ճշդէ արեգակնային դրութիւնը։

1561· Բորթուկալի Ֆրանսիսկան դեսպան Նիկոթ Ֆրանսա կը ներմուծէ ծխախոտը որ գտնուած էր Ամերիկայի Թագաքո կղզին։

1567· Արգաբ դպիր Թոքատցին առաջին անգամ Վենետիկի մէջ կը տպագրէ Աղմանը։

1582· Տոմարը կը նորոգուի և Գրիգորեան տոմարը կ'սկսի (Հոկ. 15)։

1609· Կալիլէոս կը գտնէ «ծանրութեան օրէնքը»։

1618· Տրեբել կը հնարէ ջերմաչափը զոր կը կատարելագործէ Ռէօմիւր։

1636· Ռիշլիէոյ կը հիմնէ Ֆրանսական Ակադեմիան։

1643· Թորիչելլի կը փորձէ օդին ծանրութիւնը և կը հնարէ օդաչափը։

1648· Վ.եսդֆալիոյ խաղաղութիւն։
1663· Շոգեշարժ մեքենան կը հնարուի։
1690· Ռուսիոյ ձար Մեծն Պետրոս կը շինէ Ս. Բեդերսպուրկ քաղաքը։
1761· Անգլիա կը տիրէ Հնդկաստանի։
1769· Նաբոլէոն Պոնապարդ կը ծնի Ա.յաչիոյի մէջ (Օգոստ. 15)։
1776· Ֆրանքլին, Ատամ ու Ճերոն Ամերիկեան օրէնդրութիւնը կը խմբագրեն։
1781· Հերշէլ աստղագէտը կը գտնէ Ուրանոս մոլորակը։
1799· Ռուսք Վ.ըռասան կը յարձակին։
1802· Պոնապարդ ցկեանս հիւպատոս կ'ընտրուի (Օգոստ. 2)։
1804· Նաբոլէոն Ա. կայսր կը հռչակուի (Դեկտ. 2)։ — Քաղաքական օրինագրքի հրատարակութիւն։ — Աղագրութիւնը կ'սկսի Ֆրանսայի մէջ։ — Շոգենաւը կը հնարուի։
1815· Վ.ադերլոյի ճակատամարտ (Յունիս 18)։
1820· Նաբոլէոն Պոնապարդ կը մեռնի Ս. Հեղինէ կղզին (Մայիս 5)։
1832· Ֆրանսայի մէջ Լ.ոնէն մինչև Սէնդ-Եդիէն երկաթուղայ փորձ կը կատարուի։ Պուիերայի Ոթոն իշխանը Յունաստանի թագաւոր կ'ընտրուի։
1849· Հեռագիրը կը հնարուի։
1852· Նաբոլէոն Գ. Ֆրանսայի կայսր կ'ընտրուի (Դեկտ. 2)։
1854· Ֆրանսա և Անգլիա կը մասնակցին Օսմանցւոց Ռուսիոյ դէմ մղած պատերազմին։ — Սեւաստարոլի պաշարումը (Հոկտ. 9)։ — Ինքերմանի գրաւումը (Նոյ. 5)։
1855· Բարիզի Ա. ցուցահանդէսը (Մայիս 15.—Նոյ. 15)։ — Սեւաստարոլի առումը (Սեպտ. 8)։
1856· Անգլիացիք կը վերջացնեն Հնդկաստանի տիրապետութեան գործը։
1859· Սոլֆերինոյի ճակատամարտ (Յունիս 24)։ — Վ.իլաֆրանկայի խաղաղութիւնը կը կնքուի (Յուլիս 12)։ Նաբոլէոն Լոմբարտան կը յանձնէ Բիեմոնտի թագաւորին։ Ֆրանսացիք ու Անգլիացիք Զինաստան կ'արշաւեն։
1860· Անգլէֆրանսական բանակը կը յաղթէ Զինաստանի (Օգոստ. 23)։—Բէքին կը մտնեն (Սեպտ.ին)։— Զինաստանի ու Եւրոպայի միջև դաշնագիր կը կնքուի (Հոկտ. 25)։
1861· Իտալիոյ թագաւորութիւնը կ'սկսի։
1864· Բրուսիոյ, Աւստրիոյ ու Տանիմարքայի միջև խաղաղութեան դաշնագիր կը կնքուի (Հոկտ. 30)։

1866· Սատովայի ճակատամարտին մէջ Բրուսիացիք կը յաղթեն Աւստրիոյ (Յուլիս 3)։ — Աւստրիոյ կայսրը Ֆրանսայի կը թողու Վ.ենետիկը (Յուլիս 5)։ Հանովը կը կցուի Բրուսիոյ (Օգոստ. 17)։ Գերմանական դաշնակցութիւնը կը ջնջուի և կը հիմնուի Հիւսիսային դաշնակցութիւնը (Օգոստ. 23)։ Վ.ենետիկ կը կցուի Իտալիոյ (Հոկտ. 14)։ Ֆրանսական բանակը կը հեռանայ Հռոմէն (Դեկտ. 11)։
1867· Կարիպալտի կ'արշաւէ Պապի երկիրները։
1869· Սուէզի ջրանցքը կը բացուի։ — Աւստրիա և Հունգարիա կը միանան։
1870· Ֆրանքֆորտ պատերազմը կ'սկսի (Յուլիս 30)։
1871· Ֆրանքֆորդի դաշնագիր Ֆրանսայի ու Գերմանիոյ միջև (Մայիս 18)։
1872· Ֆրանսա կը վճարէ 5 միլիար ֆրանք պատերազմական տուգանք։
1873· Պուլկարը կը մերժեն ճանչնալ Որդոտոքս Պատրիարքին իրաւասութիւնը։ — Նաբոլէոն Գ. կը մեռնի Անգլիոյ մէջ (Յունուար 9)։ — Թիէր նախագահ կ'ընտրուի Ֆրանսայի (Մայիս 24)։
1879· Եղէքտրական լապտերներու գիւտը։
1880· Հեռախօսի գիւտը։
1881· Զայնագրի գիւտը։
1889· Բարիզի համաշխարհային արուեստահանդէս։
1893· Զիքագոյի համաշխարհային արուեստահանդէս։
1898· Անթել հեռագրի գիւտը։
1898· Թուրքա-հելլենական պատերազմ։
1898· Սպանա-Ամերիկեան պատերազմ։
1899· Անգլա-պոյէր պատերազմ (Հոկտ. 11)։
1900· Եւրոպացիք Զինաստան կ'արշաւեն։
1902· Անգլիանց Մարգինիք կղզոյն Բրլէ հրալեռը կը բորբոքի և կը կործանէ Սէն-Բիէր բազմամարդ քաղաքը (Մայիս 8 ը.ե.)։ — Վերջ անգլա-պոյէր պատերազմին (Մայիս 31)։ Թրանսվալ ու Որանժ Անգլ. գաղթականութիւն կ'ըլլան։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ, ԴՊՐՈՅԱԿԱՆ, ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐ

ՎԵՐՋԻՆ ԴԱՐԵՐՈՒ ՀԱՅ ՏԱՐԵԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ ՔԱՂՈՒԱԾ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1. — 1839. Իզմիրի մէջ կը սկսի հրատարակուիլ Շտեմարան հանդէսը։ Դադրած է 1854ին։ — 1851. Բանասէր հանդէսը կը սկսի հրատարակուիլ Յովհաննէս Հիսարեանի ձեռքով։ Դադրած է 1852ին։ — 1851. Սամուէլ Ս. Սահակեան վարժարանի տարեները կը սկսին հրատարակել Բուրաստան հանդէսը։ Դադրած է 1852ին։ — 1857. Տէրոյենց կը սկսի հրատարակել Երեւակ հանդէսը Կ. Պոլսոյ մէջ։ Դադրած է 1866ին։ — 1858. Ստեփաննոս Նազարեանց կը սկսի հրատարակել Հիւսիսափայլ հանդէսը՝ Մոսկուայի մէջ։ Դադրած է 1864ին։ — 1860. Մարկոս Աղաբէգեան կը սկսի Կռունկ հանդէսը հրատարակել Թիֆլիսի մէջ։ Դադրած է 1863ին վերջը։ — 1866. Ծիլն հանդէսը կը սկսի հրատարակուիլ Կ. Պոլիս՝ խմբագրութեամբ Մարկոս Աղաբէգեանի։ Դադրած է 1867ին։ — 1866. Սիսն ամսագիրը կը սկսի հրատարակուիլ Երուսաղէմի միաբանութեան ձեռքով։ Դադրած է 1878ին։ — 1871. Արեւելեան Մամուլ հանդէսը կը սկսի հրատարակուիլ Իզմիրի մէջ։ — 1883. Երկրագուտ նորէն կը հրատարակուի իբր ամսօրեայ հանդէս գրասէր խումբի մը կողմէ, ամսօրէնութեամբ Յակոբ Պարոնեանի որուն յաջորդած է իբր ամսօրէն-խմբագրապետ Եղիա Տէմիրճիպաշեան 1884ին։ Դադրած է 1888ին վերջը։ — 1883. Եղիա Տէմիրճիպաշեան կը սկսի հրատարակել Գրական և Իմաստասիրական հանդէսը, ամփոփելով իր խմբագրութեամբ։ Դադրած է 1888ին։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 2. — 1777. Երեւանցի Սիմէոն Կաթողիկոս կը հրամայէ գործադրութեան դնել իր պատրաստած Նոր Տօնացոյցը։ — 1863. Ստեփան Փափազեան կը սկսի հրատարակել Կ. Պոլսոյ մէջ

ժամանակ հանդէսը։ Դադրած է 1869ին։ — 1868. Մահ Արիստակէս Ալթունեան Տիւրքիի, նախկին պաշտօնատար Եգիպտոսի՝ լեզուագէտ, խմբագիր Եգիպտոսի պաշտօնաթերթին, յետոյ Պոլսոյ մէջ Գերագոյն ժողովի և Պատրիարքարանի ուրիշ ժողովներու գործօն անդամ։ Ծնած է 1804 մարտ 18ին։ — 1884. Արեւելք օրաթերթը կը սկսի հրատարակուիլ Կ. Պոլսոյ մէջ։ — 1899. Նուպար բաշա կը մեռնի Բարիզի մէջ։ Ծնած էր 1825ին։ — 1901. Մատթէոս Մամուրեան, Իզմիրցի գրագէտ ու հրապարակագիր, կը մեռնի 70 տարեկան։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 3. — 1834. Եէտի Գուլէի Հիւանդանոցի հիմնադիր Յարութիւն ամիրա Պէզճեան կը մեռնի Կ. Պոլսոյ մէջ և կը թաղուի Գուլ Դարուի Մայր Եկեղեցին։ Ծնած էր 1771 ապրիլ 10ին։ — 1855. Աւետարեր կը սկսի հրատարակուիլ Կ. Պոլսոյ մէջ։ — 1870. Շահնազարեան վարժարանի աշակերտները Թասգիւղի մէջ կը սկսին հրատարակել Երկրագուտ հանդէսը։ Դադրած է 1871ին։ — 1894. Թասգիւղի աւագերէց Տ. Գէորգ քահանայ Արծրունի, անդամ 1847ի Հոգեւոր Ժողովին, կը վախճանի Կ. Պոլիս, 107 տարեկան։ — 1901. Վիլպասանուհի Տիկին Սրբուհի Տիւսաբ կը մեռնի։ Ծնած էր 1842ին։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 6. — 1758. Գէորգ վարդապետ Մխլոյիմ, Հմուտ հայ, յոյն, լատին լեզուներու, և հեղինակ կրօնական գրուածքներու, կը վախճանի Կ. Պոլիս 77 տարեկան։ — 1830. Հայ հումէականք յատուկ հատարակութիւն մը կը կազմեն «Բաթոլիկ Միլլէթի» անունով։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 9. — 1858. Մահ Մանուէլ բժիշկ Նաշէանի, որ 1775 դեկտ. 26ին ծնած և ԺԹ. դարուն սկիզբները Բատուայի բժշկական համալսարանէն վկայուած է։ Նախապատճառ եղած է 1836ին Բանկալթիի Ս. Յակոբայ անկեղանոցին հիմնարկութեան։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 13. — 1629. Մովսէս Տաթեւացի որ վերանորոգած է Էջմիածինը՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս կ'օծուի Էջմիածնի մէջ։ — 1832. Կ. Պոլսոյ առաջին հայ թերթը՝ Լրոյ Դիր Մեծի Տէրութեանն Օսմանեան (Թագվիմ Վաղայի) կը սկսի հրատարակուիլ։ Դադրած է 1833ին — 1888. Գրիգոր Մարկոսեան, 1852ին հրատարակուող Նոյեան Աղաւնի հանդէսին խմբագիրներէն, և 1860ի առաջին Բաղաժողովին ատենապետ, լեզուագէտ և ուսուցչական, կը վախճանի Կ. Պոլսոյ մէջ։ — 1893. Մահ Սարգիս Կիւլպէնկեանի որ իր եղբօրը՝ Սերովբէ Կիւլպէնկեանի հետ սատարած է Ազգ. Հիւանդանոցի վերաշինութեան, և հիմնած Զոմախլի եկեղեցին, ինչպէս նաև Կեսարիոյ Թալաս գիւղի աղջկանց վարժարանը։ Ծնած էր 1836 յունուար 28ին։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 14. — 1897. Մահ Վիեննայի Մխիթարեան միաբանութեան անդամ՝ բանասէր Հ. Ղեւոնդ Վ. Յովհաննէսեանի. իր ամէնէն

կարեւոր երկը եղած է ուսումնասիրութիւն մը «Նախնեաց ռամկօրէն»ի վրայ։ Ծնած էր Կ. Պոլիս 1817 հոկտ. 28ին։ — 1902 (Ն. տ. 27)։ Օկիւզ Գարբէր, Ֆրանսացի հայագէտ, ուսուցիչ Բարիզի Արեւելեան լեզուներու վարժարանին, կը մեռնի Բարիզ։ Ծնած էր 1837ին։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 17։—1824։ Մահ Ստեփանոս Ադոնց արքեպիսկոպոսի, մատենագիր, արբահայր Վենետիկի Մխիթարեանց։ Ծնած էր 1740 Նոյեմբեր 20ին։ — 1869։ Կ. Պոլսոյ Պատրիարք Թագիադեան Պօղոս արքեպիսկոպոսի հրաժարականը կ'ընդունուի և Ադրիանուպոլսոյ առաջնորդ Արիստակէս արքեպիսկոպոս Ռափայէլեան Կ. Պոլսոյ Պատրիարքական տեղապահ կը կարգուի։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 20։ — 1838։ Մահ Տ. Անտոն Նուրիճան արքեպիսկոպոսի որ 1830էն ի վեր կը վարէր Հռոմէական Հայոց նախագահի պաշտօնը։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 21։ — 1872։ Պետրոս Դուրեան, բանաստեղծ ու թատերագիր, կը մեռնի 21 տարեկան և կը թաղուի Սկիւտար։ Ծնած էր 1851 մայիս 20ին։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 22։ — 1885։ Մերենցի աղջիկը, Տիկին Թագուհի Մելիք-Աղաբեանց (Օրիորդ Մենիկ), նորահաս գրագիտուհի, կը վախճանի 25 տարեկան։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 24։ — 1826։ Մահ Յովակիմ Լազարեանցի որ իր եղբօրը՝ Յովհաննէս Լազարեանցի կտակը գործադրելով կառուցած է Մոսկուայի Լազարեան Ճեմարանը 1815ին։ Ծնած էր Նոր Ջուղա, 1743 սեպտ. 5ին։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 25։ — 1855։ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքարանը պաշտօնական յայտարարութեամբ կ'արգիլէ Ռուսինեանի Ուղղախօսութեան և Տարեցոյցին գործածութիւնը վարժարաններու մէջ, դատապարտելով անոնց նոր լուսկ ոճը և պատուիրելով հայ գրողներուն՝ աշխարհաբարը մշակելու «նախնեաց բուն լեզուին»։ — 1885։ Էրզրումի նախկին առաջնորդ Տ. Յարութիւն արքեպիսկոպոս Վեհապետեան (հիմա Պատրիարք Երուսաղէմի) Կ. Պոլսոյ Պատրիարք կ'ընտրուի։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 27։ — 1780։ Ռափայէլ տիրացու, նկարիչ, կը մեռնի Կ. Պոլիս։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 28։ — 1837։ Կ. Պոլսոյ Խասքէօյի եկեղեցւոյն մէջ կը մկրտուի Պօղոս Վարժապետեան որ յետոյ եղաւ Ներսէս Պատրիարք Կ. Պոլսոյ։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 29։ — 1846։ Սուքիաս արքեպիսկոպոս Սոմալ, արբահայր Վենետիկի Մխիթարեան միաբանութեան, կը վախճանի։ Ծնած էր 1780 յունուար 24ին։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 31։ — 1858։ Միսաք ամիրա Միսաքեան, սեղանաւոր, որ միջոց մը միւրեվէլլի եղած է Հիւանդանոցի և ազդեցիկ դեր ունեցած է Պատրիարքարանի գործերուն մէջ, կը մեռնի և կը թաղուի Պոյաճը գիւղի իր կառուցած եկեղեցւոյն շրջափակին մէջ։ Ծնած էր 1790ին։ — 1901։ Մխիթարեան Միաբանութեան անդամ, Հ. Գարեգին Զարբհանէլեան, բանասէր, կը վախճանի Վենետիկ։ Ծնած էր Կ. Պոլիս, 1827 Նոյ. 22ին։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1։ — 1882։ Բացուի Ա. Խիթապի Վարդանեան վարժարանին։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 2։ — 1852։ Կարապետ Իւթիւճեան կը սկսի հրատարակել Կ. Պոլսոյ մէջ Մասիս լրագիրը իր շաբաթեան, աջակցութեամբ Նիկողայոս Զորայեանի։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 3։ — 1840։ Մահ Տ. Յովհան Միրզա Վանանդեցի քահանային, հմուտ հայկաբան և բանաստեղծ, որ գրած է գրաբար ընդարձակ քերթուածներ։ Ծնած էր Վան 1772ին։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 4։ — 1900։ Մահ Յովհաննէս Նուրեանի որ Պատրիարքարանի ժողովներուն մէջ գործօն դեր ունեցած է և վարած Բաղաքական ժողովի ատենապետութեան պաշտօնը։ Ծնած էր 1839ին։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 5։ — 1754։ Մահ Ակնցի Սեղբոս ամիրային որ իր ժամանակին ազդեցիկ դեր ունեցած է Պատրիարքարանի գործերուն մէջ և նշանաւոր դարձած իր բարեգործութիւններով։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 6։ — 1858։ Կոմս Յովհաննէս Լազարեանց, որդի Յովակիմ Լազարեանցի, կը վախճանի։ Պետական խորհրդական և ասիճանաւոր Ռուսիոյ, իր հօր և հօրեղբօր հիմնած Լազարեան Ճեմարանին հոգաբարձու կարգուած է 1815 մայիս 3ին, և այդ պաշտօնը վարած մինչև իր մահը։ Ծնած էր 1786 փետրուար 1ին։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 7։ — 1771։ Դալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին որ հիմնուած էր 1391ին և 1733ին վերստին շինուած հիմէն, կ'այրի։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 8։ — 1886։ Օծուի Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյն որ վաղեմի յունական եկեղեցի մն է, քանիցս այրած և վերաշինուած։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 9։ — 1841։ Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյն նախկին Պատրիարքարանը կ'այրի։ Այստեղ կը նստէին Կ. Պոլսոյ Պատրիարքները Դուռ Գարու փոխադրուելէ առաջ, այսինքն մինչև 1641։ — 1855։ Բացուի Բարիզի Արեւելեան վարժարանին որ յետոյ կոչուեցաւ Հայկազեան վարժարան։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 10։ — 1823։ Հիմնարկութիւն Կ. Պոլսոյ Մայր Եկե-

ղեցւոյն որ այրած էր 1826ին և որ նորէն կառուցուեցաւ Պէզճեան Յարութիւն ամիրայի ջանքով և նպաստով։ — 1886· Մահ Սերովբէ Կիւլպէնկեանի, հոգաբարձու Հիւանդանոցին, տեղեկապետ Սովէլոց Յանձնաժողովին։ Իր եղբօրը Սարգիս Կիւլպէնկեանի հետ ստեղծած է Հիւանդանոցի վերաշինութեան և հիմնած Զոմախլրի եկեղեցին, ինչպէս նաև կեսարիոյ Թալաս գիւղի աղջկանց վարժարանը։ Ծնած էր 1833ին։— 1900· Մահ Երուսաղէմի միաբան Աստուածատուր եպիսկոպոս Յովհաննէսեանի, պատմագիր Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութեան։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 11· — 1841· Կ. Պոլսոյ Պատրիարք Ամեն. Տ. Մաղաքիա Օրմանեան կը ծնի Կ. Պոլիս, Բերա։ — 1874· Կ. Պոլսոյ Պատրիարքական տեղապահ Նիկողոս եպիսկոպոս կը վախճանի 48 տարեկան և կը թաղուի Գուրուչէշմէի եկեղեցւոյն բակը։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 12· — 1721· Գրիգոր Նղիծեանցիներ որ 1715ին Պատրիարք կարգուած էր Երուսաղէմի, վանքին մեծաքանակ պարտքը վճարելու համար՝ վիզէն շղթայ անցուցած տարիներով նպաստ հաւաքելէ ետքը կը հասնի Երուսաղէմ, և կը բաղմի Պատրիարքական աթոռը։ Միաբանութեան պարտքը վճարած, նոր շինութիւններ բրած և բարեկարգութիւններ մուցուցած է Ս. Յակոբայ վանքին մէջ։ Վախճանած է 1749ին։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 13· — 1741· Կ. Պոլսոյ Պատրիարք Յովհաննէս Կոլոտ կը վախճանի և կը թաղուի Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին։ Պատրիարք ընտրուած էր 1715ին։—1857· Մահ Նեբսէս Ե. Աշտարակեցի Կաթողիկոսին որ ծնած էր Երևանայ մօտ, Աշտարակ գիւղին մէջ, 1771 օգոստոս 13ին։ — 1873· Գիշերօթիկ վարժարան հաստատուելով Արմաշու վանքին մէջ, բացման հանդէսը տեղի կ'ունենայ։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 14· — 1706· Աւետիք Պատրիարք Եւդոկիացի կը հրաժարեցուցուի Պոլսոյ Պատրիարքական աթոռէն։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 15· — 1741· Յակոբ վարդապետ Նալեան Կ. Պոլսոյ Պատրիարք կ'ընտրուի։ — 1830· Հռոմէական Հայերը ժողով կը գումարեն Կ. Պոլիս, Ֆենէր թաղը և նախագահ կ'ընտրեն Նուբիճեան Անտոն վարդապետը։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 16· — 1884· Մահ Տ. Անտոն կարդինալ Հասունեանի, նախկին Պատրիարք Հռոմէական Հայոց։ Ծնած էր Կ. Պոլիս 1809 յունիս 1ին։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 17· — 1888· Մահ Ծերենցի (Տոքթ. Յովսէփ Շիշմանեան) Թիֆլիսի մէջ, վիպասան և հրապարակագիր, ուշագրաւ տեղ մը գրաւած է Հայ գրականութեան մէջ։ Ծնած էր Կ. Պոլիս 1822 սեպտ. 16ին։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18· — 1887· Մահ Հերման Կուսաբշմիդի (Նոր Տոմար 2 մարտ), գերմանի գիտնական, որ զբաղած է Հայ հնախօսութեամբ։ Ծնած էր 1831ին։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 19· — 1854· Մահ Մխիթարեան հմուտ միաբան Հ. Մկրտիչ Աւգերեանի որ Հայկազեան Բառարանին երեք հեղինակներէն մէկն է և թողած է ուրիշ կարեւոր աշխատասիրութիւններ ալ։ Ծնած էր 1762ին։ — 1889· Ստեփաննոս Պալասանեան, ռուսահայ նշանաւոր ուսուցիչ, բանաստեղծ և պատմագէտ և քննադատ, կը մեռնի Էջմիածնի մէջ։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 21· — 1851· Կ. Պոլսոյ Պատրիարքարանին մէջ եկեղեցականներ, ամիրաներ և ուսումնականներ ժողով կը գումարեն քննելու համար թէ Շահնազարեան Կարապետ վարդապետ որ 1850ին Պոլիս եկած էր, իրապէս Հայ. Եկեղեցւոյ դաւանութեան հակառակ կարծիքներ յայտնած է, ինչպէս կը պնդէին գլխաւորաբար Տէրոյենց պատուելին և Յովհաննէս եպիսկոպոս Սեթեան։ Ժողովը Շահնազարեան վարդապետին նպաստաւոր որոշում կուտայ։ — 1902· Աղեքսանդր Երէցեան, ռուսահայ բանաստեղծ, կը մեռնի Թիֆլիս։ Ծնած էր 1841 հոկտ. 4ին։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 22· — 1837· Հանդիսաւոր բացում Էջմիածնի Սինոդին, Պոլժենիայի հաստատութենէն ետքը։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 23· — 1631· Հայերը օրինական կալուածագրով կը տիրանան Պալաթու Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցւոյն որ յունական վանքի մատուռ մըն էր։ — 1860· Եղիշէ եպիսկոպոս Դուրեան, կը ծնի Ակիտար։ — 1861· Տ. Մարգար քահանայ Միրզա Վանանդեցի, հայագէտ ուսուցիչ, որդի Վանանդեցի Տ. Յովհան Միրզա քահանայի, կը վախճանի Իզմիրի մէջ։ — 1872· Տատեան Յովհաննէս պէյ որդի Ներսէս պէյ որ ունի քանի մը գրուածներ, կը մեռնի։ — 1901· Սահակեան Ոսկան, գրագէտ, հրապարակագիր, կը մեռնի Իզմիրի մէջ։ Ծնած էր Իզմիր 1825ին։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 24· — 1853· Կարապետ ամիրա Աղնաւուրեան, սեղանաւոր, կը վախճանի 108 տարեկան։ ԺԹ. դարու առաջին կէսին ազդեցիկ դեր ունեցած է Պատրիարքարանի գործերուն մէջ, Հայ հասարակութեան կարեւոր ծառայութիւններ մատուցանելով։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 25· — 1584 Ազարիա եպիսկոպոս Ջուղայեցի Կիլիկիոյ կաթողիկոս կ'ընտրուի. 1591ին Պատրիարք եղած է Կ. Պոլսոյ։ — 1886· Գրիգոր վարդապետ Էնֆիէճեան, Հակահաստատական կուսակցութեան վարիչներէն, հրապարակագիր և քարոզիչ, կը վախճանի Կ. Պոլսոյ մէջ։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 26. — 1799. Մահ Ֆրանսացի Հայագէտ Սիմոն Լուբոտէի (Ն. Տ. 9 մարտ) որ 1785-86ին մէկուկէս տարի Վենետիկ Ս. Ղազարու վանքը բնակած և ուսումնասիրած է Հայ լեզուն։ Ծնած էր 1729ին։ — 1899. Յարութիւն ՄերեէմԳիւլի, Պատրիարքարանի ժողովներուն գործօն և խօսուն անդամ, քանիցս ատենապետ, կը վախճանի Կ. Պոլսոյ մէջ։ — 1900. Յորելեան ռուսահայ Սեդրաք Մանդինեանի քսանըհինգամեայ մանկավարժական գործունէութեան։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 27. — 1726. Ուշնեցի Կարապետ եպիսկոպոս Էջմիածնի Կաթողիկոս կ'օծուի Կ. Պոլսոյ մէջ, և հետեւեալ օրը եպիսկոպոս կը ձեռնադրէ Յովհաննէս Կոլոտ վարդապետը որ տասնըմէկ տարիէ ի վեր Կ. Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքն էր արդէն։ — 1858. Մահ Նիկողոս Պայեանի, արքունի ճարտարապետ. տաղանդաւոր արուեստագէտ, հմուտ էր հայ և օտար դպրութեանց։ Ծնած էր 1826 Նոյեմբեր 19ին։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 28. — 1852. Սահակ Ապրօ և Գրիգոր Մարկոսեան կը սկսին հրատարակել Կ. Պոլսոյ մէջ Նոյեան Աղաւնի հանդէսը։ Դադրած է 1853ին։— 1847. Աբիսողոմ Իւթիւճեան, առաջին երէց Բաղրամեան Հայոց, կը մեռնի. ձեռնադրուած էր 1846 յունիսին։

ՄԱՐՏ 4. — 1832. Աբքունի վարդապետ Սիմոն ամիրա Տատեան, հայր Տատեան Պօղոս պէյի և եղբայր Տատեան Յովհաննէս պէյի, կը վախճանի Կ. Պոլսոյ մէջ։ Շինած է Ա.յ-Սթեփանոյի Ս. Սարգիս եկեղեցին։

ՄԱՐՏ 5. — 1870. Մահ Ֆրիտրիխ Նայման գերման հայագէտին (Ն. Տ. 17 մարտ) որ ծնած էր 1790ին։ Անգլիերէնի և գերմաներէնի վերածած է հին հայ մատենագիրներու քանի մը երկերը։

ՄԱՐՏ 6. — 1857. Մահ Ռուբէն Անդրէաս Բարազանի, հայկաբան և լեզուագէտ։ ԺԹ. դարուն սկիզբները Խարիսխ կրթուած, Իզմիրի Ս. Մեսրոպեան վարժարանին արդիւնաւոր ուսուցիչը եղած է 26 տարի։ Ծնած էր 1806 ապրիլ 11ին։

ՄԱՐՏ 8. — 1892. Սրապիոն Հէքիմեան, բանաստեղծ և լեզուագէտ, կը մեռնի Կ. Պոլսոյ մէջ։ Գրած է տաղեր և թատերգութիւններ։ Ծնած էր 1832ին։ — 1899. Սուրհանդակ օրաթերթը կը սկսի հրատարակուիլ։ — 1900. Գէորգ պէյ Երամեան, նախկին սեղանաւոր Եգիպտոսի Խեդիվին, անդամ Գերագոյն ժողովին և ապա Բաղրամեան ժողովին, կը վախճանի Բարիզի մէջ։ Ծնած էր 1816ին։

ՄԱՐՏ 9. — 1889. Մահ ռուսահայ ուսուցիչ և կրօնական գիրքերու հեղինակ Պետրոս Շանշեանցի։ Ծնած էր 1819 օգոստոս 13ին։

ՄԱՐՏ 10. — 1801. Յովսէփ արքեպիսկոպոս Արղութեանց որ կաթողիկոս ընտրուած էր, Էջմիածին գացած պահուն Թիֆլիզի մէջ կը վախճանի՝ գեռ չօծուած։ — 1898. Տիգրան Զուխաճեան, հայ երաժշտագէտ որ հեղինակած է չորս օրերգ և զանազան երաժշտական հատուածներ, կը մեռնի Իզմիրի մէջ։

ՄԱՐՏ 11. — 1709. Ագաթանգեղոս կը սկսի տպագրուիլ առաջին անգամ, Կ. Պոլիս, Գրիգոր դպրի տպարանին մէջ, Աստուածատուր վարդապետի ջանքով։—1799. Մահ Կ. Պոլսոյ Պատրիարք Կաղզուանցի Զաքարիա Փոգուլեան արքեպիսկոպոսին։ Ծնած էր 1719ին։— 1836. Ռուս կառավարութիւնը կը հաստատէ Պոլժենիան որ օրէնքն է Ռուսիոյ մէջ Հայ. Եկեղեցւոյ վարչական գործերուն։

ՄԱՐՏ 13. — 1839. Սահակ Աղաւնի Պատրիարք Կ. Պոլսոյ որուն օրով շինուած են Եէնի Դուլէի Հիւանդանոցը և Կ. Պոլսոյ եկեղեցիներէն մանք, կը քաշուի իր առաջին Պատրիարքութենէն և իրեն կը յաջորդէ Ամասիոյ առաջնորդ Յակոբոս Սերոբեան Պատրիարք։ — 1891. Պետրոս Մաղաքեան, ճարտար դերասանապետ, կը վախճանի Կ. Պոլսոյ մէջ։

ՄԱՐՏ 15. — 1891. Խաչատուր Միսաքեան, նշանաւոր գրագէտ, կը վախճանի Սկիւտար, 80 տարեկան։

ՄԱՐՏ 16. — 1831. Յովհաննէս Կարբեցի Կաթողիկոս կ'ընտրուի Էջմիածնի մէջ։ Իր օրով հաստատուած է Պոլժենիան։ — 1888. Սահակ Բարազեան, ծանօթ ուսուցիչ և հեղինակ, խմբագիր ժամանակի, կը վախճանի Կ. Պոլիս։ Գործօն դեր մը ունեցած է Պատրիարքարանի ժողովներուն մէջ։

ՄԱՐՏ 17.— 1799 Դանիէլ եպիսկոպոս Սուրմաւեցի Պատրիարք կ'ընտրուի Կ. Պոլսոյ։

ՄԱՐՏ 18. — 1849. Մահ Միքայէլ ամիրա Բիշմիշեանի, սեղանաւոր, առաջին միւրեվելլի Հիւանդանոցին։ Նորոգած է Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցին։ Ծնած էր Ակնայ Ապուչէխ գիւղը, 1788ին։

ՄԱՐՏ 20. — 1700. Երուսաղէմի Պատրիարք Մինաս արքեպիսկոպոս Նարեկը տպագրել կու տայ Կ. Պոլիս, Աստուածատուրի տպարանին մէջ։ Նարեկի ամբողջական առաջին տպագրութիւնն է այս։ — 1784. Մահ Նիկոմիդիոյ առաջնորդ Ղափանցի Պետրոս եպիսկոպոսի, բանաստեղծ և ռամկաբան երգիչ։

ՄԱՐՏ 21. — 1615. Ազարիայի փոքր թուականը կ'սկսի։ — 1714. Յովհ. վրդ. Գանձակեցի Կ. Պոլսոյ Պատրիարք կ'ընտրուի։ — 1763.

Մահ Շամախեցի Յակոբ Ե. Կաթողիկոսին որ 1759ին բազմած էր Էջմիածնի աթոռը։

ՄԱՐՏ 22. — 1793. Ղազար Փարպեցի առաջին անգամ կը սկսի տպագրուիլ Վենետիկի մէջ։ — 1878. Թորոս Նաղաշեան, հայագէտ, բազմարդիւն ուսուցիչ, կը վախճանի Կ. Պոլիս 47 տարեկան։

ՄԱՐՏ 24. — 1777. Մահ Կիլեմ Վիլիքրուա Ֆրանսացի հայագէտին (Ն. Տ. 4 ապրիլ) որ կարեւոր ուսումնասիրութիւններ հրատարակած է հին հայ ձեռագիրներու վրայ։ Ծնած էր 1690ին։

ՄԱՐՏ 25. — 1655. Փիլիպպոս Կաթողիկոս Աղբակեցի կը վախճանի Էջմիածին. ընտրուած էր 1633 յունուար 13ին։ — 1809. Մահ Արմաշու և Նիկոմիդիոյ առաջնորդ Բարթուղիմէոս արքեպիսկոպոս Կապուտիկեանի որ Նորէն շինած է Արմաշու վանքը կանոնաւոր միաբանութիւն և ուսումնարան հաստատելով հոն։ Ծնած էր 1749ին և առաջնորդ եղած 1786ին։

ՄԱՐՏ 26. — 1750. Սահակ Մելքոնեան կ'ընտրուի Արբահայր Վենետիկի Մխիթարեանց, յաջորդելով Մխիթար Աբբայի, և այդ պաշտօնը կը վարէ մինչև 1800։ Իր օրով 1773ին, մաս մը միաբաններ զատուեցան Վենետիկի Մխիթարեաններէն և Թրիէսթի հաստատեցին անջատ միաբանութիւն մը որ 1811ին Վիեննա փոխադրուեցաւ։ — 1842. Յովհաննէս Ը. Կարբեցի Կաթողիկոս կը վախճանի Էջմիածնի մէջ։ Ծնած էր 1761 մարտ 23ին։

ՄԱՐՏ 27. — 1902. Գրիգորափոր Կարա Մուրզա, ռուսահայ երաժիշտ, կը մեռնի Թիֆլիս։

ՄԱՐՏ 28. — 1879. Նշանաւոր հրապարագիր Վարդան բաշա (Յովսէփ Վարդանեան) կը վախճանի։ Ծնած էր Կ. Պոլիս 1816 սեպտ. 26ին։

ՄԱՐՏ 30. — 1751. Ղազար Ջահկեցի Կաթողիկոսը կը վախճանի. ընտրուած էր 1737ին։

ՄԱՐՏ 31. — 1782. Զաքարիա Կաղզուանցի երկրորդ անգամ կ'ընտրուի Պատրիարք Կ. Պոլսոյ։ — 1863. Առաջին պատարագը կը մատուցուի Մանչէսթրի նորահաստատ հայ մատուռին մէջ, Կարապետ վարդապետ Շահնազարեանի կողմէ։ — 1902. Իզմիրի Հիւանդանոցի հիմնադրութեան հարիւրամեայ յոբելեանը կը տօնուի։

ԱՊՐԻԼ 1. — 1861. Մկրտիչ ամիրա Ճէզայիրլեան, սեղանաւոր, հիմնադիր Խարբէրդի Ներսէսեան վարժարանին, կը վախճանի և կը թաղուի Խարբէրդ։ Ծնած էր 1805ին։

ԱՊՐԻԼ 2. — 1860. Սարգիս Միրզա Վանանդեցի կը սկսի հրատարակել Իզմիրի մէջ կիսամեայ հանդէս մը։ Դադրած է քիչ ժամանակէն։ — 1889. Բրոֆէսէօր Գերովէ, ռուսահայ հմուտ բանասէր և հնագէտ որ 1858էն ի վեր հայ լեզուի ուսուցիչ էր Բեթերսպուրգի համալսարանին մէջ, կը վախճանի։ Գրած է հնախօսական ուշագրաւ երկեր։ Ծնած էր 1833 մայիս 4ին, Նոր Նախիջեւանի մէջ։

ԱՊՐԻԼ 3. — 1845. Տ. Անտոն արքեպիսկոպոս Հասունեան Հռոմէական Հայոց նախագահ կ'ընտրուի։

ԱՊՐԻԼ 4. — 1820. Ն. Ս. Օծութիւն Տ. Տ. Մկրտիչ Ա., Կաթողիկոս ամենայն Հայոց, կը ծնի Վանայ մէջ։

ԱՊՐԻԼ 5. — 1628. Գառնեցի Մելքիսեդեկ Կաթողիկոս կը վախճանի Կամենիցց։ — 1880. Մկրտիչ Միանասարեանց որ ունի ռուսերէն և հայերէն զանազան գրուածներ, կը վախճանի 51 տարեկան։

ԱՊՐԻԼ 6. — 1853. Սահակ Սեբաստիոս արքեպիսկոպոս Աղաւնի առաջնորդ Արմաշու որ երկերգս Կ. Պոլսոյ Պատրիարքը եղած և վերջին անգամ 1841ին հրաժարած էր, 80 տարեկան կը վախճանի Նիկոմիդիոյ մէջ, թաղուած է Նիկոմիդիոյ Մայր-եկեղեցւոյն գաւիթը։ — 1888. Սկզբնաւորութիւն Ս. Էջմիածնի Մայր Տաճարին նորոգութեան, և հիմնարկութիւն նոր տպարանին։

ԱՊՐԻԼ 7. — 1845. Հրամայուեցաւ Թուրքիոյ հայ եպիսկոպոսներուն և վարդապետներուն կրել սեւ ու մանիշակագոյն թաւիշէ փակեղ և հայ քահանաներուն՝ սեւ չուխայէ։ — 1864. Մահ Կարապետ Գալուստեանի, Վանեցի վաճառական, որ կառուցած է Գահիրէի թաղ. վարժարանը 1848ին, և ընդարձակ հողեր կտակած է անոր իբր կալուած։

ԱՊՐԻԼ 8. — 1655. Յակոբ Դ. Ջուղայեցի ամենայն Հայոց Կաթողիկոս կ'օծուի Ս. Էջմիածին։ — 1880. Գարբիէլ արքեպիսկոպոս Այվազովսքի, հմուտ պատմագրաց և լեզուագէտ, կը վախճանի Թիֆլիսի մէջ։ Բազմաթիւ կարեւոր երկեր։ Ծնած էր 1812 մայիս 10ին Թէոդոսիոյ մէջ։

ԱՊՐԻԼ 9. — 1812. Տիւզեան Յովհաննէս Զէյթի, տեսուչ արքունի փողերանոցին, կը վախճանի։ Նիւթապէս սատարած է հայ դպրութեանց։ Ծնած էր 1749 ապրիլ 24ին։ — 1845. Տատեան Յովհաննէս պէյ մատուցած խնդրանքամբ Երջանկայիշատակ Սուլթան Ապդուլ-Մէճիտ Կայսրը Իզմիրի չուխայի նորահաստատ գործարանը գտնուած միջոցին, կը բարեհաճի հրամայել որ օրական 37½ օխա հացի պետական պարէն յատկանայ Հիւանդանոցին։ — 1892. Յոբելեան Սմբատ Շահազիզեանի մանկավարժական և գրական երես-

նամեայ գործունէութեան։ — 1893· Տիկին Եպրու Երամեան Գարա-քէհեա որ գլխաւոր գործիչն էր Հիւանդանոցի Տիկնանց 1860ին կազմուած առաջին Խնամակալութեան, կը մեռնի Բարիզ։

ԱՊՐԻԼ. **10**· — 1764· Եղիշէ առաջին անգամ կը սկսի տպագրուիլ Կ. Պոլիս, Աստուածատուրի տպարանին մէջ, Էջմիածնի միաբան և Իզմիրի նախկին առաջնորդ Աբրահամ վարդապետի ծախքով։ — 1812· Սողոմոն Մալան, անգլիացի հայագէտ, կը ծնի (Ն. Տ. 22 ապրիլ)։ Կարևոր ուսումնասիրութիւններ հրատարակած է Հայ. Եկեղեցւոյ պատմութեան, դաւանութեան և ծէսերու մասին։

ԱՊՐԻԼ. **11**· — 1876· Մահ Գէորգ արքեպիսկոպոս Հիւրմիւզեանի, Աբրահայը Վենետիկի Մխիթարեանց։ Թարգմանած է կարևոր երկեր։ Ծնած էր Կ. Պոլիս 1797 Նոյ. 11ին։

ԱՊՐԻԼ. **12**· — 1900· Օսեայի մէջ կը վախճանի Շամախեցի Ենովք Բուդաղեան, ռուսահայ վաճառական, որ 655,000 բուպլի կտակած և 90,000 բուպլի ի կենդանութեան նուիրած է (ընդամէնը գրեթէ 82,000 օսմ. ոսկի) զանազան բարենպատակ հաստատութեանց։

ԱՊՐԻԼ. **13**· — 1878· Մահ տիրացու Արիստակէս Յովհաննէսեանի, նշանաւոր երաժիշտ, որ 40 տարիի չափ դասախօսած է Կ. Պոլիս, բազմաթիւ երաժիշտ աշակերտներ հասցնելով։ — 1884· Յովսէփ Իզմիրեանց կը կտակէ 20,000 բուպլի որուն կէսը յատկացած է իրը դրամագլուխ Իզմիրեանց գրական մրցանակին, և միւս կէսին տոկոսը սահմանուած է Էրզրումի կամ Մշոյ աղջկանց վարժարանին։

ԱՊՐԻԼ. **14**· — 1891· Վահան Էֆէնտի (Յովհաննէս Վահանեան), օրէնագէտ, երկար տարիներ դատական նախարարութեան խորհրդական, կը վախճանի Կ. Պոլսոյ մէջ։

ԱՊՐԻԼ. **16**· — 1749· Մահ Մխիթար Աբրոյ Սեբաստացւոյ, հիմնադիր Մխիթարեան Միաբանութեան, որ թողած է ատատուածաբանական և ուսումնական գրուածներ։ Ծնած էր 1676 փետր. 7ին։ — 1891· Մահ Մակար Կաթողիկոսի, Էջմիածնի մէջ։ Ծնած էր 1813 ապրիլ 6ին Պուլանրխի Թեղուտ գիւղը։

ԱՊՐԻԼ. **17**· — 1843· Ներսէս Ե. Աշտարակեցի Կ՚ընտրուի Կաթողիկոս Այնտեղի Հայոց։

ԱՊՐԻԼ. **18**· — 1737· Մահ Կրետացի Աբրահամ Բ. Կաթողիկոսին որ օծուած էր 1734 Նոյեմբեր 24ին։ — 1869· Տատեան Յովհաննէս պէյ, արքունի վաստակաւոր բարերար Հիւանդանոցին, կը վախճանի Կ. Պոլսոյ մէջ։ Ծնած էր 1798 փետրուար 14ին։ — 1899· Ռուսահայ ծանօթ վիպագիր Պերճ Պռոշեանցի բառանամեայ գրական գործունէութեան յոբելեանը կը տօնուի Թիֆլիսի մէջ։

ԱՊՐԻԼ. **19**· — 1843· Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութիւնը կը սկսի հրատարակել Բազմավէպ հանդէսը (Ն. Տ. մայիս 1) — 1880· Տ. Երեմիա աւագ քահանայ, հանրածանօթ տոմարագէտ, կը վախճանի Խարբերդի մէջ։ — 1899· Մահ Տ. Ստեփան Ազարեան Պատրիարքին Հռովմէական Հայոց։ Ծնած էր 1826 դեկտեմբեր 19ին և ընտրուած 1881 յունիս 24ին։

ԱՊՐԻԼ. **20**· — 1816· Մահ Հնդկահայ Սամուէլ Մուրատի որուն կտակած դուսմբով Մխիթարեանք հիմնած են Մուրատեան վարժարանը, հիմնոյ միացած Ռափայէլեան վարժարանին՝ Մուրատ-Ռափայէլեան անունով։ Ծնած էր Թոքատ, 1760 օգոստոս 6ին։ — 1900· Խրիմի մէջ կը մեռնի հանրածանօթ ծովանկարիչ Յովհաննէս Այվազովսքի։ Ծնած էր 1817 յուլիս 17ին։

ԱՊՐԻԼ. **21**· — 1860· Կ. Պոլսոյ Պատրիարք Գէորգ արքեպիսկոպոս հրաժարի։ — 1878· Զաքէն Խոճասարեան, ծանօթ հրապարակագիր Օրագիրի, կը վախճանի Սամսմիրոյ մէջ, 45 տարեկան։ — 1878· Մահ Ֆրանսացի հայագէտ Էօժէն Պորէի որ ծնած էր 1809ին, Ֆրանսերէնի թարգմանած է հին հայ մատենագրութենէն հատուածներ։

ԱՊՐԻԼ. **22**· — 1704· Ներսէս եպիսկոպոս Պալանցի կ՚ընտրուի Պատրիարք Կ. Պոլսոյ։ — 1868· Գրիգոր Աղամեան, տաղանդաւոր մտաւորական, լեզուագէտ, պաշտօնեայ Օսմ. Պետութեան, կը վախճանի Բարիզի մէջ, Թուրքիոյ հանրային շինութեանց նախարար ընտրուելէ քիչ եաթը։ Ունի ֆրանսերէն դիտական գրուածներ։ Մասնակցած է Պատրիարքարանի ժողովներուն։ Ծնած էր 1823 յուլիս 4ին։ — 1874· Յարութիւն Սվաճեան, երգիծարան, խմբագիր Մեղու ծաղրաթերթին, կը վախճանի 43 տարեկան։

ԱՊՐԻԼ. **23**· — 1858· Ղարարաղի Շուշի քաղաքին մէջ գտնուող Ամարասու վանքին նոյնութեան պահուն, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի թոռ Ս. Գրիգորիս Աղուանից կաթողիկոսի գերեզմանը և նշխարները կը գտնուին։ — 1890· Վիթիթորիոյ Էմմանուէլէ, թագաժառանգ, այժմ թագաւոր Իտալիոյ, Ս. Էջմիածին կ՚այցելէ։

ԱՊՐԻԼ. **24**· — 1871· Մահ Յարութիւն Խալիպեանի, հիմնադիր Թէոդոսիոյ Խալիպեան ուսումնարանին։

ԱՊՐԻԼ. **25**· — 1861· Զաքրասոճեան Գէորգ պատուելի, հայկաբան, ծանօթ ուսուցիչ, կը վախճանի Հիւանդանոցին մէջ։ — 1888· Բեռերսբուրգի և Մոսկուայի հայ եկեղեցիներու հոգաբարձու Սիմէոն Աբամելիք Լազարեանց կը վախճանի։

ԱՊՐԻԼ. **26**· — 1798· Յովհան քահանայ Միրզա Վանանդեցի ուսուցիչ կը կարգուի Իզմիրի հայ վարժարանին։ — 1871· Մահ Իզմիրցի

հրապարակագիր Սարգիս Միրզա Վանանդեցւոյ։ — 1874. Ներսէս եպիսկ. Վարժապետեան Կ. Պոլսոյ Պատրիարք կ'ընտրուի։

ԱՊՐԻԼ 27. — 1879. Բրոֆէսէօր Ստեփաննոս Նազարեանց, ռուսահայ մատենագիր, խմբագիր Հիւսիսափայլ հանդէսին և արարերէնի ու պարսկերէնի ուսուցիչ Լազարեան Ճեմարանին մէջ, կը վախճանի Մոսկուա։ Ծնած էր 1810ին։

ԱՊՐԻԼ 28. — 1801. Դաւիթ եպիսկ. Ղորղանեան բռնութեամբ ինքզինքը կաթողիկոս օծել կուտայ Էջմիածնի մէջ։ — 1869. Ռուսիոյ կայսեր եղբայր Կոստանդին մեծ դուքսը, կ'այցելէ Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց վանքը։

ԱՊՐԻԼ 29. — 1878. Պարսից Նասրէտտին Շահը կ'այցելէ Ս. Էջմիածին։ — 1888. Մահ Յովհաննէս Ստեփանոս Յովնանեանցի, հիմնադիր Թիֆլիսի Յովնանեան աղջկանց վարժարանին։

ՄԱՅԻՍ 1. — 1705. Բերա, Պերոսի տպարանին մէջ, երկրորդ անգամ կը սկսի տպագրուիլ Սուրբ Գիրքը (Հին և Նոր Կտակարան), որուն առաջին տպագրութիւնը կատարած էր Ոսկան վարդապետ 1668, Ամստերդամ։ — 1788. Ներսէս Շնորհալոյ Ընդհանրականը առաջին անգամ կը սկսի հրատարակուիլ Բեղերպուրկ, Գրիգոր Թոջամարեանի տպարանին մէջ։ — 1850. Աբրահամ Մուրատեան, տասնը-եօթնամեայ պատանի, Իզմիրի մէջ կը սկսի հրատարակել շաբաթաթերթ մը զոր ինք կը խմբագրէր, կը շարէր և կը տպէր առանց մամուլի։ — 1868. Էջմիածնի Արարատ կրօնաթերթը կը սկսի հրատարակուիլ։ — 1872. Ռուսահայ բանաստեղծ Պետրոս Մատաթեանց (Սեյեան) կը վախճանի Կ. Պոլսոյ մէջ։ Ծնած էր 1810ին։

ՄԱՅԻՍ 2. — 1767. Կ. Պոլսոյ Պատրիարք Գրիգոր վարդապետ արտօնութիւն խնդրած բլլալով Երեւանցի Սիմէոն կաթողիկոսէն՝ Կ. Պոլիս գտնուող եպիսկոպոսներու ձեռամբ եպիսկոպոս ձեռնադրուելու, կաթողիկոսը կը գրէ անոր որ Հայ. Եկեղեցւոյ օրէնքները չեն ներեր տալ խնդրուած արտօնութիւնը։ — 1860. Աղբիանուպոլսեցի Սարգիս եպիսկոպոս կ'ընտրուի Պատրիարք Կ. Պոլսոյ։ — 1869. Մահ նշանաւոր հայագէտ Վիքթոր Լանկլուայի (Ն. Տ. Մայիս 14) որ Տիբրի մէջ ծնած էր 1829 մայիս 8ին։ Հրատարակած է հին հայ մատենագիրներու թարգմանութիւններ և կարեւոր ծառայութիւններ մատուցած հայ բանասիրութեան։

ՄԱՅԻՍ 3. — 1887. Բերայի Արուեստանոցին բացման հանդէսը տեղի կ'ունենայ։

ՄԱՅԻՍ 4. — 1853. Ադրիանուպոլսեցի Պօղոս արքեպիսկոպոս որ 1815էն 1823 Պատրիարք եղած էր Կ. Պոլսոյ և 1828ին Երուսաղէմի պատրիարքութեան «Ծայրագոյն կառավարիչ» կարգուած, կը վախճանի 90 տարեկան։ Ունի կրօնական երկասիրութիւններ։ Մեծ ծառայութիւններ մատուցած է Երուսաղէմի վանքին որուն պարքերը վճարել յաջողած է։

ՄԱՅԻՍ 5. — 1815. Մոսկուայի Լազարեան Ճեմարանին բացումը տեղի կ'ունենայ։ — 1892. Ն. Ս. Օծութիւն Տ. Տ. Մկրտիչ Ա. կ'ընտրուի Կաթողիկոս ամենայն Հայոց։

ՄԱՅԻՍ 7. — 1715. Աստուածատուր Համատանցի Կաթողիկոս կ'ընտրուի Էջմիածնի մէջ։

ՄԱՅԻՍ 8. — 1829. Վերապոյի մէջ կը մեռնի Յովհաննէս վարդապետ Զոհրապեան՝ Վենետիկի Մխիթարեան որուն գլխաւոր աշխատութիւնն է Աստուածաշնչին նախնեաց թարգմանութեան ճշդութեամբ հրատարակութիւններ 1805։ Ծնած էր 1765ին։ — 1858. Աւետիս Բիրոյեան, բարերար Թիֆլիսի Ներսէսեան վարժարանի, կը մեռնի։

ՄԱՅԻՍ 9. — 1847. Կայսերական հրովարտակով կը հաստատուին, Մատթէոս Պատրիարքի օրով, Կ. Պոլսոյ Հոգեւոր և Դերագոյն ժողովները։ — 1884. Կ. Պոլսոյ Պատրիարք Ներսէս Վարժապետեան Էջմիածնի Կաթողիկոս կ'ընտրուի և կը հրաժարի։

ՄԱՅԻՍ 11. — 1878. Հնագէտ Հ. Կղեմէս Սիպիլեան, միաբան Վիեննայի Մխիթարեանց, կը մեռնի Սեւերեկ, Տիրարկիրի մօտ։

ՄԱՅԻՍ 12. — 1753. Ակնցի Մինաս Կաթողիկոս կը վախճանի Էջմիածին։ Ընտրուած էր 1751ին։

ՄԱՅԻՍ 13. — 1764. Գրիգոր վարդապետ Պասմաճեան Կ. Պոլսոյ Պատրիարք կ'ընտրուի։ — 1869. Մահ Տոքթ. Յովսէփ Թորոսեանի, հիմնադիր Լեմպերկի Թորոսեան Հաստատութեան ուր կը կրթուին Հայազգի մանուկներ։ — 1898. Մահ գերման հայագէտ Ֆրիտրիհ Միւլլէրի (Ն. Տ. 25 մայիս), որ ծնած էր 1834 փետրուար 21ին Պոհեմիոյ մէջ։ Գրած է լեզուաբանական ուշագրաւ ուսումնասիրութիւններ հայերէնի վրայ։ — 1899 Զարմայր Մսերեանց, ռուսահայ խմբագիր, որդի Մսեր Մսերեանցի, կը վախճանի Մոսկուայի մէջ։

ՄԱՅԻՍ 12. — 1448. Թովմաս Մեծոփեցի պատմագիրը կը վախճանի Մեծոփայ վանքը։ — 1632. Մովսէս Կաթողիկոս Տաթեւացի կը վախճանի Երեւան։ — 1844. Յովսէփ Թաղիադեան, եւրոպական լեզուներու հմուտ ուսուցիչ, որ Պոլսոյ աշխարհաբարը մշակող անդրանիկ գրողներէն մէկը եղած է, կը մեռնի Կ. Պոլսոյ մէջ։ Ծնած էր 1808ին։

ՄԱՅԻՍ 15. — 1813. Զամուշբրճեան Բաբերդցի Յովհաննէս Պատրիարք որ 13 տարիէ ի վեր կը պաշտօնավարէր, ծերացած՝ կը հրաժարի Կ. Պոլսոյ Պատրիարքական ամբոխէն, և ի՛նք իրեն յաջորդ կը կարգէ Աբրահամ Պատրիարքը որ կ'ընդունուի։

ՄԱՅԻՍ 18. — 1800. Բաբերդցի Յովհաննէս եպիսկոպոս կ'ընտրուի Պատրիարք Կ. Պոլսոյ։ — 1856. Մխիթարեան Մխբանութենէն Հ. Սարգիս վարդապետ Թէոդորեան, Հ. Գաբրիէլ վարդապետ Այվազովսքի և Հ. Ամբրոսիոս վարդապետ Դալֆաեան կ'ընդունին Հայ. Եկեղեցւոյ դաւանութիւնը։ — 1858. Մատթէոս արքեպիսկոպոս, նախկին Պատրիարք Կ. Պոլսոյ, Էջմիածնի Կաթողիկոս կ'ընտրուի։

ՄԱՅԻՍ 19. — 1890. Մկրտիչ աղա Սանասարեանց, հիմնադիր Սանասարեան վարժարանին, կը վախճանի Բարիզի մէջ։ Ծնած էր 1818 ապրիլ 10ին։

ՄԱՅԻՍ 20. — 1562. Արգար դպիր Թոգատցի Հռոմ կը զրկուի Միքայէլ Կաթողիկոսի կողմէ Հայ տպագրութիւնը ծաղկեցնելու համար։—1737. Յաճախապատումի առաջին տպագրութիւնը կ'աւարտի՝ Կ. Պոլիս, Ատուածատուրի տպարանին մէջ։—1799. Ծնունդ Յովհաննէս եպիսկոպոս Շահխաթունեանի որ գրած է Էջմիածնի և շրջակայ դաւառներուն տեղագրութիւնը։ — 1867. Կ. Պոլսեցի Դէոորգ արքեպիսկոպոս Բէրբէսէճեան նախկին պատրիարք՝ Էջմիածնի Կաթողիկոս կ'օծուի։

ՄԱՅԻՍ 22. — 1891. Գրիգոր Բագրատպանեան, հունգարահայ երեւելի բժիշկ, կը վախճանի։ Ծնած էր 1830ին, Եղիսաբեթուպոլսոյ մէջ։

ՄԱՅԻՍ 24. — 1834. Յարութիւն վարդապետ Ալամդարեան, ուսումնական բանաստեղծ, ուսուցիչ, տեսուչ Ներսէսեան վարժարանի, կը վախճանի Նոր Նախիջեւան։ Ծնած էր 1796ին։—1870. Մեծ հրդեհ Բերայի մէջ՝ ուր կ'այրի Հայոց Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ կալուածներուն մեծ մասը։

ՄԱՅԻՍ 25. — 1659. Բեֆէցի Մարտիրոս վարդապետ Կ. Պոլսոյ Պատրիարք կ'ընտրուի։ — 1763. Մահ Ղազար ամիրայի, սեղանաւորներու պէտ, որ իր ժամանակին ազդեցիկ դեր ունեցած է Պատրիարքարանի գործերուն մէջ։ — 1802. Դանիէլ Կաթողիկոս կ'օծուի Ալաշկերտի Իւշ Քիլիսէ վանքին մէջ, Աղթամարայ Կարապետ Կաթողիկոսէն. 15 եպիսկոպոս, 28 վարդապետ և 28 քահանայ կը մասնակցին օծման արարողութեան։

ՄԱՅԻՍ 26. — 1859. Մարզուանի Ս. Սահակեան վարժարանին հիմնարկութիւնը տեղի կ'ունենայ։ — 1886. Առաքել Ալիտուն Տիւրքի

որ Խասքէոյի Հայ թատրոնը հիմնած է 1859ին քանի մը ընկերներով ու յետոյ Բերայի Արեւելեան թատրոնը, կը վախճանի Կ. Պոլսոյ մէջ։ Ծնած էր 1840ին Եգիպտոս։

ՄԱՅԻՍ 27. — 1891. Յակոբ Պարոնեան, տաղանդաւոր երգիծաբան-գրագէտ, կը վախճանի Կ. Պոլիս՝ Օրթաքէոյ։ Ծնած էր 1842ին։

ՄԱՅԻՍ 28. — 1878. Իզմիրի Արշալոյսին խմբագիր Ղուկաս Պալդազարեան կը վախճանի. 38 տարի իր թերթը յարատեւ կերպով հրատարակած է։

ՄԱՅԻՍ 29. — 1859. Մաքսուտ ամիրա Սարիմեան, սեղանաւոր, կը վախճանի Կ. Պոլիս՝ Գատըքէոյի մէջ։

ՄԱՅԻՍ 30. — 1827. Աբրահամ ամիրա Թէրզեանց, Հօրեղբայր Քարաքէշեա Դէոորգ և Կարապետ պէյերու, որ տպարան հաստատած է Կ. Պոլիս 1824ին և մեծապէս նպաստած է Խասքէոյի Ս. Ստեփանոս եկեղեցւոյն շինութեան, կը վախճանի։

ՅՈՒՆԻՍ 1. — 1816. Պէլժ հայագէտ Ֆէլիքս Նեւ կը ծնի Պէլժիգայի մէջ (Ն. Տ. 13 յունիս)։ Մեռած է 1893 մայիսին։ Ուսումնասիրած է հայ եկեղեցական գրականութիւնը և շարականները։ — 1855. Արծիւ ամսաթերթը կը սկսի հրատարակուիլ և յետոյ կը փոխադրուի Վարագ։ Դադրած է 1863ին։ — 1874. Լոյս կը հրատարակուի խմբագրութեամբ Հմայեակ վարդապետ, այժմ եպիսկոպոս Դիմաքսեանի։ — 1885. Ճերիտեի Շարգիյէ կը սկսի հրատարակուիլ Կ. Պոլսոյ մէջ։

ՅՈՒՆԻՍ 2. — 1601. Աղարիա Ջուղայեցի կաթողիկոս Կիլիկիոյ կը վախճանի Սիս։ — 1781. Յովհաննէս Համատանցի Կ. Պոլսոյ Պատրիարք կ'ընտրուի։ — 1891. Մահ Նշանաւոր դերասան և բանաստեղծ Պետրոս Ադամեանի որ 1849ին ծնած էր Էնկիւրիի մէջ։

ՅՈՒՆԻՍ 3. — 1837. Պերճ Պռոշեանց, ուսումնական ծանօթ վիպագիր, կը ծնի Երեւանայ մօտ, Աշտարակ գիւղը։ — 1845. Քիթապճի Մարգար, Կ. Պոլսոյ Հայ գրավաճառներուն հնագոյնը կը վախճանի։ Ծնած էր 1789ին։ — 1854. Երկրագործական դասախօսութիւն կը հաստատուի Հիւսնդանոցի ճեմարանին մէջ, ուսուցչութեամբ Կրինեանի հողագործական վարժարանէն վկայուած Յակոբ Ամատեանի։ — 1877. Սարգիս Վրդ. Թէոդորեան որ գրած է Մուրատեան վարժարանի պատմութիւնը՝ կը վախճանի Բարիզ և կը թաղուի Բէր Լաշէզի գերեզմանատունը։ Ծնած էր 1783ին, Բաղէշի մէջ։

ՅՈՒՆԻՍ 4. — 1889. Երեւանի թեմական հոգեւոր դպրոցին յիսնամեայ յոբելեանը կը տօնուի։ — 1894. Խարէն արքեպիսկոպոս Աշրգեան կը հրաժարի Կ. Պոլսոյ պատրիարքութենէն։

ՅՈՒՆԻՍ 5. — 1889. Պատրիարքական կոնդակով Արմաշու Դրպրեվանքին խնամակալութիւնը կը հաստատուի և Մաղաքիա եպիսկոպոս Օրմանեան վերատեսուչ կը նշանակուի։

ՅՈՒՆԻՍ 6. — 1820. Արմաշու վանքին վերաշինութիւնը կ'աւարտի Արմաշու և Նիկոմիդիոյ առաջնորդ Գարագաշեան Պօղոս արքեպիսկոպոսի ջանքով։

ՅՈՒՆԻՍ 7. —1886. Նիկողոս Թիւլպէնտճեան, աշխատակից Օրագիրի և յետոյ խմբագիր Լրագիրի, կը մեռնի Կ. Պոլսոյ մէջ 45 տարեկան։

ՅՈՒՆԻՍ 8. — 1752. Զարպհանէ Սարբաքի Ծերոն ամիրա կը վախճանի Կ. Պոլիս։

ՅՈՒՆԻՍ 9. — 1706. Միքայէլ երէց Խարբերդցի Կ. Պոլսոյ Պատրիարք կ'ընտրուի։ — 1847. Ներսէս Ե. Աշտարակեցի Կաթողիկոս կ'օծուի։ — 1855. Կ. Պոլսոյ մէջ կը մեռնի Ֆիզիքա Պօղոս պատուելի, ընագէտ և բնաբանագէտ, իր ժամանակին փիլիսոփայի համբաւ ունեցած է։ Ծնած էր 1788ին, Երզրգաղաձի մէջ։

ՅՈՒՆԻՍ 10. — 1858. Մեսրոպ Թաղիադեան, հեղինակ և խմբագիր, կը մեռնի Պարսկաստանի Շիրազ քաղաքը։ Ծնած էր 1803ին։

ՅՈՒՆԻՍ 11. — 1733. Մահ Հաննա վարդապետի (Յովհաննէս եպիսկոպոս Երուսաղէմացի), ժամանակագիր և նկարիչ։ Գրած է իր ժամանակին անցքերը և նկարած կրօնական պատկերներ։ — 1846. Մուրատեան վարժարանը Բատուայէն կը փոխադրուի Բարիզ։ — 1856. Մահտեսի Ճանիկ Ամիրա Փափազեան, սեղանաւորներու արհեստապետ, 80 տարեկան կը վախճանի և կը թաղուի Կ. Պոլիս Օրթաքէոյի մէջ։

ՅՈՒՆԻՍ 13. — 1705. Մահ Նահապետ Եղեսացի Կաթողիկոսին որ ընտրուած էր 1691 օգոստոս 10ին։

ՅՈՒՆԻՍ 14. — 1791. Ռափայէլեան վարժարանի հիմնադիր Եղուարդ Ռափայէլ Ղարամեան, կը վախճանի առագաստանաւի մը մէջ, Հնդկաստանէն Լոնտոն եկած ատեն։ Ծնած էր Նոր Ջուղա 1734ին։ — 1848. Մատրասի մէջ կը սկսի հրատարակուիլ վիմատիպ Բանասէր հանդէսը, խմբագրութեամբ Ս. Պ. Յովհաննէսի։ Դադրած է 1849 յունիսին։

ՅՈՒՆԻՍ 15. — 1751. Գէորգ վարդապետ Ղափանցի կ'ընտրուի Պատրիարք Կ. Պոլսոյ։

ՅՈՒՆԻՍ 17. — 1847. Եւրոպա հանդէսը կը սկսի հրատարակուիլ Վիեննայի Մխիթարեանց ձեռքով։ Դադրած է 1863ին։ — 1869. Բացուած Թիֆլիսի Ս. Գայիանեանց աղջկանց վարժարանին։

ՅՈՒՆԻՍ 18. — 1881. Մալէզեան Յովսէփ պատուելի, Հայկաբան, ծանօթ ուսուցիչ, կը վախճանի 80 տարեկան։

ՅՈՒՆԻՍ 19. — 1847. Հայնրիհ Գելցէր, գերման Հայագէտ, կը ծնի Պերլինի մէջ (Ն. Տ. յուլիս 6)։ Գրուածքներ ունի Հայ դիցաբանութեան և Հայ. Եկեղեցւոյ վրայ։ — 1848. Հ. Հիւպշման, գերման Հայագէտ, կը ծնի Բրուսիոյ մէջ (Ն. Տ. յուլիս 6)։ Լեզուաբանութենէն քննած է Հայ լեզուն։ — 1855. Ստեփան Ոսկան Բարիզի մէջ կը սկսի հրատարակել Արեւելք հանդէսը (Ն. Տ. յուլիս 6)։ — 1858. Հովսեան Նիկողոս աղա, բանասէր, երկար տարիներ Խաբէջոյի Ներսէսեան վարժարանին հոգաբարձու, կը մեռնի 62 տարեկան և կը թաղուի Խաբէջոյ։

ՅՈՒՆԻՍ 20. — 1833. Մահ Հ. Ղուկաս Ինճիճեան վարդապետի, աշխարհագրիր, հնախօս և քերթող, միաբան Վենետիկի Մխիթարեանց։ Ունի բազմաթիւ երկասիրութիւններ։ Ծնած էր Կ. Պոլիս 1757ին։ — 1840. Գեղանաշարժ Մասիս լերան շրջակաները որու միջոցին Մասիսի կողերէն ժայթքած «բլրահատակ կարմրագոյն վէմ» մը դահավիժելով, կը կորզէ իր հիմունքէն Ս. Յակոբայ վանքը որ կը թաւալի Ակռուի գիւղին վրայ և հիմայատակ կը կործանէ զայն։

ՅՈՒՆԻՍ 21. — 1817. Միրզաեան Մանուկ պէյ կը վախճանի։

ՅՈՒՆԻՍ 22. — 1888. Յովհաննէս Տէրոյենց պատուելին, կրօնագէտ, լեզուագէտ, բազմաթիւ երկասիրութեանց հեղինակ, խմբագիր, կը վախճանի Սկիւտար ուր և կը թաղուի։ Ծնած էր 1800ին։

ՅՈՒՆԻՍ 23. — 1627. Մովսէս վարդապետ Տաթեւացի, ապա կաթողիկոս, կը սկսի նորոգել Էջմիածնի տաճարը։ — 1876. Պուքրէշի Հայ հասարակութենէն բարերար Կարապետ Անոյշեան կը վախճանի։

ՅՈՒՆԻՍ 24. — 1858. Սերվէրեան Յովհաննէս ամիրա, արքունի ճարտարապետ, ուսումնասէր և բարեգործ, կը վախճանի Կ. Պոլսոյ մէջ 72 տարեկան։ Պալեան Կարապետ ամիրայի հետ պատճառ եղած է Սկիւտարի ճեմարանին հիմնարկութեան, 1839ին, և միջոց մը հոգացած անոր մատակարարութեան ծախքերը։ Շինած է Գուզկունճուքի եկեղեցին ու դպրոցը։

ՅՈՒՆԻՍ 25. — 1848. Մուրատ վարժապետ Պոյաճեանց, բազմարդիւն ուսուցիչ Արմաշու, որ քաջ հմուտ էր Հայերէնի, արաբերէնի և լատիներէնի, կը վախճանի։ Ծնած էր 1801ին։ — 1884 Մեսմուայի Ախալար թերթը կը սկսի հրատարակուիլ Կ. Պոլսոյ մէջ։ —

1901· Արշակ Տէր Մելքոյէլեան, կրօնագէտ, մատենագիր, կը վախճանի Շուշի։ Ծնած էր 1864, Փետր. 1ին։

ՑՈՒԼԻՍ 26· — 1844 Աստուածատուր Պատրիարք հրաժարած ըլլալով Մատթէոս եպիսկոպոս Զուխաճեան կ'ընտրուի պատրիարք Կ. Պոլսոյ։

ՑՈՒՆԻՍ 27· — 1865· Բարիզի նորահաստատ առաջամասեայ մատուռին մէջ առաջին պատարագը կը մատուցուի Տ. Յովհաննէս աւագ քահանայ Հիւնքէարպէյենեանի կողմէ։

ՑՈՒՆԻՍ 29· — 1845· Պաղտասար արքեպիսկոպոս Հասան Ջալալեան (Աղուանից մետրապոլիտ) կը վախճանի։

ՑՈՒՆԻՍ 30· — 1873· Յովհաննէս եպիսկոպոս Սեթեան որ ճեմարանի վէճերուն առնն էսնապիներուն ջերմ կուսակիցը եղած է, քանիցս անդամ Հոգեւոր և Կրօնական ժողովներուն, կը վախճանի և կը թաղուի Դուդկունճուգի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն մէջ։

ՑՈՒԼԻՍ 1· — 1849· Ուսումնասէր լրագիրը, վիմատիպ, կը սկսի հրատարակուիլ Սինկարուրի մէջ, խմբագրութեամբ Գ. Դ. Գալըստանեանի։ Դադրած է 1853ին։ — 1855· Զոնալ հանդէսը կը սկսի հրատարակուիլ Կ. Պոլիս՝ խմբագրութեամբ Տերոյենցի։ — 1861· Գրիգոր Զիլինկիրեան կը սկսի հրատարակել Ծաղիկը Իզմիրի մէջ։ Դադրած է 1867ին։ — 1882· Բիւրակն հանդէսը կը սկսի հրատարակուիլ Կ. Պոլսոյ մէջ։

ՑՈՒԼԻՍ 3· — 1839· Կ. Պոլսեցի Գրիգոր վարդապետ, գրչագիր Աւետարանի մը յիշատակարանը կարդալով, Թարբերդի Ղուլէ վանքին մէջ կը գտնէ Ս Գէորգի և ուրիշ սուրբերու մասունքներ և Ս-Միւռոն պարունակող շիշ մը, Ներսէս Շնորհալի Կաթողիկոսէն կընքուած։

ՑՈՒԼԻՍ 4· — 1762· Կը սկսի առաջին անդամ տպագրուիլ, Եղնիկ Կողբացւոյ Եղծ Աղանդոցը՝ Իզմիր, Մարկոսի տպարանին մէջ, Յակոբ Նալեան Պատրիարքի սրբագրութեամբ, և Իզմիրի առաջնորդ Աբրահամ վարդապետի խնամքով։ — 1832· Մահ Սէն Մարթէն ֆրանսացի հայագէտին (Ն. Տ. յուլիս 17), որ ծնած էր 1791ին։ Ֆրանսերէնի թարգմանած է քանի մը հին հայ մատենագրական երկեր։ — 1847 Յակոբ Զէյլպի Տիւզեան, արքունի ոսկերչապետ, ապա փողերանոցի տեսուչ, կը վախճանի։ Իր յորդորանքով և ձեռնտուութեամբ հրատարակուած է Եւրոպա հանդէսը։ Ծնած էր 1793 յունուար 3ին։

ՑՈՒԼԻՍ 5· — 1781· Ծնունդ Միւհէնթոս Գէորգի, չափագէտ ու տոմարագէտ, որ Ադրիանուպոլսեցի Պօղոս Պատրիարքի օրով, ԺԹ. դարուն սկիզբները, Յունաց Պատրիարքարանին տոմարագէտներուն հետ համաձայնած և վերջ տուած է Ծուռազատիկի անպատեհութեանց։ Մեռած է 1830ին։ — 1846· Յովհաննէս Տերոյենցի և Մկրտիչ Աղաթոնի խմբագրած շաբաթաթերթը կը սկսի հրատարակուիլ Կ. Պոլսոյ մէջ։ — 1889· Սբրուհի Մայրապետ Գալֆեան որ 1865ին հիմնած է Խասքէոյի Որբանոցը՝ կը վախճանի։ Ծնած էր 1822ին Կ. Պոլիս, Գաբրթալ գիւղը։

ՑՈՒԼԻՍ 6· — 1900· Գարակէօմիւկի Ս. Յովհան Ոսկեբերան եկեղեցին, ուխտատեղի, որ ծանօթ է «Փոքրիկ Արմաշ» անունով, կ'այրի։

ՑՈՒԼԻՍ 8· — 1756· Մահ գերման հայագէտ Եոհան Շրէօտրի (Ն. Տ. յուլիս 21)։ Ծնած էր 1680ին։ Հրատարակած է հայ լեզուի վրայ ուսումնասիրութիւն մը՝ քերականութեամբ։ Թողած է նաև բառարան մը հայ լեզուի որ կը մնայ ձեռագիր Դասէլի (Գերմանիա) մատենադարանին մէջ։ — 1902· Մահ Հ. Արսէն վրդ. Այտընեանի, արբահայր Վենետիկի Մխիթարեանց, հմուտ քերական, բանասէր և արուեստագէտ։ Ծնած էր Կ. Պոլիս 1824 յունուար 8ին։

ՑՈՒԼԻՍ 9· — 1752· Մահ Եաղուբ ամիրայի, Ակնցի սեղանաւոր, որ իր ժամանակին ամէնէն ազդեցիկ Հայը եղած է Պոլսոյ Պատրիարքարանի գործերուն մէջ։

ՑՈՒԼԻՍ 10· 1711· Տաղերգու Աւետիք Պատրիարք Եւդոկացի կը վախճանի Բարիզի մէջ և կը թաղուի Սէն-Սիւլբիս եկեղեցւոյ դամբարանը։ Ծնած էր Թոգատ, 1657 ապրիլ 7ին։

ՑՈՒԼԻՍ 11· — 1706· Ցայսմաւուրքը առաջին անդամ կը սկսի տպուիլ Գրիգոր Մարզուանցւոյ տպարանին մէջ, Կ. Պոլիս։

ՑՈՒԼԻՍ 14· — 1660· Մեծ հրդեհ Կ. Պոլսոյ մէջ ուր կ'այրին Զինիլի Համամի Ս. Սարգիս և Հիսար տիպի Ս. Նիկողայոս հայ եկեղեցիները։

ՑՈՒԼԻՍ 15· — 1860· Մ. Գ. Տէրիմէնճեան կը սկսի Պոլսոյ մէջ հրատարակել Արեւելեան Դար երկշաբաթաթերթը։ Դադրած է 1862ին։

ՑՈՒԼԻՍ 16· — 1835· Եփրեմ Կաթողիկոս Զորագեղցի, հրաժարեալ, կը վախճանի Էջմիածնայ մէջ։ — 1887· Մահ Եւրոպացի արեւելագէտ Յովհաննէս Հանուշի որ հրատարակած է ուսումնասիրութիւն մը Լեհահայոց լեզուին վրայ։ Երիտասարդ հասակին մէջ մեռած է կաթուածէ, Բարիզ։

ՑՈՒԼԻՍ 17· — 1841· Մեծ հրդեհ Իզմիրի մէջ ուր կ'այրին Ս.

Ստեփանոս եկեղեցին և վարժարանը։ — 1884· Մահ տիկին Նազլը Վ.ահանի, գործոն խնամակալուհի Օրթաքէյի Հռիփսիմեանց վարժարանին։ — 1900· Դրիգոր Զանչեանց, ռուսահայ գրագէտ, որ ունի ռուսերէն գրուած կարեւոր հեղինակութիւններ և ծանօթ է Թուրքիոյ Հայոց իր աղքատասիրական արդիւնաւոր գործունէութեամբ, կը վախճանի Մոսկուայի մէջ։

ՑՈՒԼԻՍ 18· — 1838։ Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին կ'օծուի։ — 1863· Երկրագունտ կը սկսի հրատարակուիլ Մանչէսթրի մէջ, Կարապետ վարդապետ Շահնազարեանէ խմբագրուած։ Դադրած է 1864ին։

ՑՈՒԼԻՍ 19· — 1764· Յակոբ արքեպիսկոպոս Նալեան որ 20 տարի Պատրիարքութիւն ըրած է Կ. Պոլսոյ մէջ, կը վախճանի և կը թաղուի Բանկալթիի գերեզմանատունը։ Ունի կրօնական երկասիրութիւններ։

ՑՈՒԼԻՍ 20· — 1856· Խաչատուր Պարտիզպանեան, ծանօթ ուսուցիչ, լեզուագէտ, չափագէտ, կը վախճանի Կ. Պոլիս։ Ծնած էր 1809 Նոյեմբեր 24ին։ — 1900· Աւետիք Ղուկասեան, ռուսահայ գրասէր, տարեկան 500 ռուբլի կը կտակէ Դրական մրցանակի մը համար։

ՑՈՒԼԻՍ 21· — 1891· Բրիստոսատուր Ղազարոսեան, հիմնադիր և երկար տարիներ անձնուէր ուսուցիչ Ղալաթիոյ կիրակնօրեայ վարժարանին, պահ մը հոգաբարձու Հիւանդանոցին, շարունակ անդամ Պատրիարքարանի ժողովներուն, կը վախճանի Կ. Պոլսոյ մէջ։ Ծնած էր 1816 յունիս 27ին։

ՑՈՒԼԻՍ 23· — 1699· Մխիթար վարդապետ Բիւրտիսանցի կ'ընտրուի Պատրիարք Կ. Պոլսոյ։

ՑՈՒԼԻՍ 24· — 1842· Տատեան Յովհաննէս պէյի խնդիրքով, Երջանկայիշատակ Սուլթան Ապտուլ-Մէճիտ Կայսրը կը բարեհաճի հրամայել որ օրական 15 օխա միսի պետական պարէն յատկանայ Հիւանդանոցին։ — 1858· Պետրոս եպիսկոպոս Պիւլպիւլ Աղթամարայ Կաթողիկոս կ'օծուի։

ՑՈՒԼԻՍ 25· — 1792· Յովսէփ արքեպիսկոպոս Արղութեանց որ 1800ին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս ընտրուած է՝ կը հիմնէ Դրիգորուպոլիս քաղաքը։

ՑՈՒԼԻՍ 26· — 1780· Երեւանցի Սիմէոն Կաթողիկոս, նորոգիչ Տօնացոյցին և մատենագիր, կը վախճանի։ Ընտրուած էր 1763ին։ — 1817· Զամաշըճեան Յովհաննէս Պատրիարք կը վախճանի Սկիւտար։ — 1882· Հ. Արսէն Սիւքրեան երիտասարդ վարդապետը, միաբան Վենետիկի Մխիթարեանց, հմուտ հայկաբան, լեզուագէտ, պատմագէտ, կը վախճանի, ծնած էր Կ. Պոլիս 1851 սեպտ. 6։

ՑՈՒԼԻՍ 27· — 1900· Յովհաննէս էֆէնտի Էսատեան որ իր եղբօրը Էսատեան Մկրտիչ էֆէնտիի հետ նպաստած է Կեսարիոյ Ս. Կարապետի ժառանգաւորաց դպրոցին, շինած է Էսատեան վարժարանը և վերաշինած է Բերայի Ս. Յարութիւն եկեղեցին՝ կը մեռնի Ֆրանսա, Պուլոյն-Սիւռ Մէռ։ Ծնած էր Կեսարիա 1841ին։

ՑՈՒԼԻՍ 29· — 1846· Պետրոս ամիրա Եուսուֆ, սեղանաւոր և Եգիպտոսի փոխարքային Թրիէսդէէ դործակալ, բարեբար և մեկենաս, կը մեռնի Կորիձայի մէջ և կը թաղուի Իզմիր ուր ծնած էր 1780ին։

ՑՈՒԼԻՍ 30· — 1844· Ասորւոց Եղիա Կաթողիկոսը կը պատարագէ Բերայի Հայոց եկեղեցւոյն մէջ, և Մատթէոս Պատրիարք այդ եկեղեցւոյն կից մատուռը կը յատկացնէ Ասորւոց որոնք այն ատեն եկեղեցի չունէին դեռ Կ. Պոլիս։

ՑՈՒԼԻՍ 31· — 1801· Ծնունդ գերման հայագէտ Բեդրմանի (Ն. Տ. օգոստոս 13), որ մեռած է 1876ին։ Ունի բանասիրական գրուածներ հայ լեզուի և ժամանակագրութեան վրայ։ — 1850· Մահ Կ. Պոլսոյ հրաժարեալ Պատրիարք՝ Պալաթցի Կարապետ արքեպիսկոպոսի որ թաղուած է Սկիւտար։

ՕԳՈՍՏՈՍ 1· — 1658· Թովմաս Բերիացի Կ. Պոլսոյ Պատրիարքը կը վախճանի։ — 1812· Դիոտակ Բիւզանդիոսն կը սկսի հրատարակուիլ ձեռամբ Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան։ Դադրած է 1816ին։ — 1862· Օրիորդ Ե. Կ. Տ. Հայկուհի կը սկսի հրատարակել Կիրառ. հանդէսը որ դադրած է քանի մը ամիսէն։ — 1864· Արմաշու միաբանութիւնը կը սկսի հրատարակել Յոյս հանդէսը որ դադրած է 1870ին։

ՕԳՈՍՏՈՍ 2· — 1680· Յակոբ Դ. Զուղայեցի Կաթողիկոս կը վախճանի Կ. Պոլիս և կը թաղուի Բերայի գերեզմանատունը։ — 1873· Մսեր Մագիստրոս Մսերեանց, հմուտ աստուածաբան, որ 25 տարի կրօնագիտութիւն դասախօսած է Լազարեան Ճեմարանին մէջ, հեղինակած է շատ մը կարեւոր երկեր և խմբագրած Ճուաքաղ հանդէսը, կը մեռնի Մոսկուայի մէջ։ Ծնած էր 1808 մայիս 16ին Իզմիր։ — 1887· Հրդեհ Սկիւտարի մէջ՝ ուր կ'այրին Ս. Կարապետ եկեղեցին և Ճեմարանը։

ՕԳՈՍՏՈՍ 6· — 1825· Արմաշու վանքին վանահայր և նորոգիչ Պօղոս արքեպիսկոպոս Դարագոչեան կը վախճանի։ Ծնած էր 1751ին։

ՕԳՈՍՏՈՍ 7· — 1890· Ղալաթիոյ մատենագարանին հիմնադիր

Յակոբ Արշակ կը վախճանի։ — 1893· Տիգրան Կիւմիւշկէրտան, գործոն հոգաբարձու Հիւանդանոցին, կը վախճանի Բարիզի մէջ։

ՕԳՈՍՏՈՍ 8· — 1691· Եղիազար Այնթապցի Կաթողիկոս կը վախճանի Էջմիածին։

ՕԳՈՍՏՈՍ 10·—1782· Մեծ Հրդեհ Կ. Պոլսոյ մէջ՝ ուր կ'այրի Սամանթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցին։ — 1840· Ղուկաս Պալդազարեան կը սկսի հրատարակել Իզմիրի Արշալոյս լրագիրը։ Վերջնապէս դադրած է 1886ին։

ՕԳՈՍՏՈՍ 11· — 1871· Մատթէոս Այվազեան կը սկսի Կ. Պոլսոյ մէջ հրատարակել Արարատ լրագիրը։

ՕԳՈՍՏՈՍ 12· — 1869· Մահ Կ. Պոլսոյ Նորընթեր պատրիարքը Իգնատիոս արքեպիսկոպոս Գաղմանճեանի որ 12 օր առաջ ընտրուած էր։

ՕԳՈՍՏՈՍ 14· — 1834· Մուրատեան վարժարանը կը հիմնուի Բատուայի մէջ ուրկէ Բարիզ փոխադրուեցաւ 1846ին։ — 1864· Եսայի վարդապետ Կարապետեան կ'ընտրուի Երուսաղէմի Պատրիարք։ Աթոռը չորս տարիէ ի վեր թափուր մնացած էր (Ներսէն դուրսէն)ի վէճերուն հետեւանքով։ — 1878· Սիմոն Մէքայէլեան, քանանագէտ, ուսուցիչ և հեղինակ, կը վախճանի 52 տարեկան։ — 1898· Գալուստ Կոստանդեան, Իզմիրցի հայ գիտունը, կը վախճանի Իզմիրի մէջ։

ՕԳՈՍՏՈՍ 15· — 1684· Եփրեմ վարդապետ Ղափանցի Կ. Պոլսոյ պատրիարք կ'ընտրուի։ — 1773· Յակոբ Շահմիրզեան Մատրասի մէջ կը հաստատէ Հնդկաստանի առաջին հայ տպարանը։ — 1859· Զուխաճեան Տ. Մատթէոս արքեպիսկոպոս ամենայն Հայոց Կաթողիկոս կ'օծուի Էջմիածնի մէջ։ — 1899· Գրիգորիս արքեպիսկոպոս Ալէքսիանեան կը վախճանի Սկիւտարի։ Ծնած էր 1840ին։

ՕԳՈՍՏՈՍ 16· — 1845· Մեսրոպ Թաղիադեանց կը սկսի հրատարակել քաղաքական և անտեսական շաբաթաթերթ մը որ դադրած է 1852ին։

ՕԳՈՍՏՈՍ 18· — 1826· Մեծ Հրդեհ Կ. Պոլսոյ մէջ՝ ուր այրեցան Գուլ Դալաբի Մայր Եկեղեցին և Պատրիարքարանը, իր հին արձանագրութիւնները և ուրիշ հին թանկագին ձեռագիրներ։ — 1888· Եէսի Գուլէի Հիւանդանոցի նոր շէնքին հիմնարկէքը տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր կերպով։

ՕԳՈՍՏՈՍ 19· — 1851· Միքայէլ արքեպիսկոպոս Սալլանթեան, երբեմն անդամ Անտոնեան Միաբանութեան, տեսուչ Մոսկուայի Լազարեան Ճեմարանին, աստուածաբանութեան ուսուցիչ և տաղանդաւոր հեղինակ, կը վախճանի։

ՕԳՈՍՏՈՍ 20· — 1898· Գրեանց, հայոց առաջին կատակերգակ դերասանը, կը վախճանի Կովկասի մէջ։ Ծնած էր Կ. Պոլիս 1840ին։

ՕԳՈՍՏՈՍ 21· — 1898· Ն. Կ. Վեհափառութիւն ՍՈՒԼԹԱՆ ԱԶԻԶ-ԻԲՆ-ՀԱՄԻԴ ԽԱՆ Բ.ի բարձրագոյն Իրատէով, Ամեն. Տ. Մաղաքիա Պատրիարքի խնդրանաց վրայ, Հիւանդանոցի միսի պարէնը օրական 51 օխայէն կը բարձրանայ 150 օխայի և հացի պարէնն ալ 340 օխայէն օրական 600 օխայի։

ՕԳՈՍՏՈՍ 22· — 1865· Մահ Մատթէոս Ա. Կաթողիկոսի, աստուածաբան և մատենագիր, որ ծնած էր 1802ին Կ. Պոլսոյ մէջ։ Բաբեկարգեց Էջմիածնի թմատենադարանը։ — 1880· Մահ Ֆրանսացի նշանաւոր հայագէտ Պրոսէի (Ն. Տ. սեպտ. 3), որ ունի բազմաթիւ ֆրանսերէն գրուածներ հայ լեզուի ու հնախօսութեան վրայ։ Ծնած էր 1802 յունուար 24ին։

ՕԳՈՍՏՈՍ 23· — 1830· Ֆրանսացի նշանաւոր հայագէտ Լը Վայեան տը Ֆլորիվալ հայ լեզուի ուսուցիչ կը կարգուի Բարիզի Արեւելեան լեզուներու վարժարանին։

ՕԳՈՍՏՈՍ 24· — 1862· Մահ Յովսէփ Էֆէնտիեանցի որ 60,000 բուպլի կտակած է Թիֆլիսի Ներսէսեան վարժարանին։ — 1865· Մաղաքեան Տ. Ստեփանոս արքեպիսկոպոս, առաջնորդ Նիկոմիդիոյ և վանահայր Արմաշու վանքին՝ ուր տպարան հաստատած է, և Պատրիարքական Տեղապահ 1861էն մինչև 1863, կը վախճանի Պարիզակի մէջ։ Ծնած էր 1801ին։

ՕԳՈՍՏՈՍ 25· — 1795· Նախկին Պատրիարք Յովհաննէս Համամանցի կը վախճանի Մարզուանի մէջ։ — 1860· Առաջին Կրօնական և առաջին Քաղաքական ժողովները կ'ընտրուին Պատրիարքարանի մէջ։

ՕԳՈՍՏՈՍ 26· — 1836· Կ. Պոլսոյ ամիրաներէն ոմանք հաւաքուելով Պատրիարքարան, ժողով կը գումարեն Ստեփանոս Աղաւնի Պատրիարքի նախագահութեամբ և կ'որոշեն հիմնել Սկիւտարի ճեմարանը։ — 1901 (Ն. Տ. Սեպտ. 8)· Վենետիկի Մխիթարեան միաբանութեան Երկերիւրամեակը կը տօնուի։

ՕԳՈՍՏՈՍ 27· — 1717· Վենետիկի Ծերակոյտը Մխիթարեան Միաբանութեան կը նուիրէ Վենետիկի մօտ գտնուող Ս. Ղազար կղզեակը։ — 1870· Մահ Յակոբիկ Մանուէլեանի, 1838 դեկտեմբերին բացուած Ճեմարանին տնօրէն, որ կարեւոր դեր ունեցած է 1840—41 Ճեմարանի վէճերուն մէջ։ Ծնած էր 1802 դեկտեմբեր 14ին։

ՕԳՈՍՏՈՍ 29· — 1865· Կարապետ վարդապետ Շահնազարեան, պատմագէտ, հեղինակ և հրատարակիչ, հիմնագիր Շահնազարեան

վարժարանին, կը վախճանի Խարբերդ և կը թաղուի գիւղին գերեզմանատունը։ Ծնած էր Պարսկաստանի Համատան քաղաքը 1810 մայիս 14ին։ — 1885· Մահ Երուսաղէմի Պատրիարք Եռայի արքեպիսկոպոսի որուն յաջորդած է Տ. Յարութիւն Պատրիարք Վ.հՀապետեան։

ՕԳՈՍՏՈՍ 31· — 1812· Մահտեսի Առաքել Տատեան բարեգործ ամիրան, առաջին վառօդապետ, կը վախճանի Կ. Պոլսոյ մէջ։ Ծնած էր 1753 դեկտեմբեր 20ին։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1· — 1861· Գարբիէլ Յ. Երանեան և Նիկողոս Ս. Թաշճեան ծանօթ երաժիշտները կը սկսին հրատարակել Կ. Պոլսոյ մէջ Քնար երաժշտական երկշաբաթաթերթը։ Դադրած է 1863ին։— 1875· Լրագիր կը սկսի հրատարակուիլ Նիկողոս Թիւլզենտճեանի խմբագրութեամբ։ — 1886· Ղալաթիոյ Կեդր. Վարժարանին դասախօսութիւնները կը սկսին։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2· — 1837· Բացում Երեւանի Հայոց Հոգեւոր Թեմական դպրոցին։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 4· — 1831· Կարապետ Պատրիարք Կ. Պոլսոյ հրաժարած ըլլալով իրեն կը յաջորդէ Ստեփանոս Աղաւնի Պատրիարք։ — 1869· Մկրտիչ արքեպիսկոպոս Խրիմեան, այժմ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, Կ. Պոլսոյ Պատրիարք կ'ընտրուի։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 5· — 1835· Ռուսահայ պատմագէտ և բանաստեղծ, պետական խորհրդական Կարապետ Եղեանց կը ծնի։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 6· — 1784· Թէոդորոս եպիսկոպոս Կ. Պոլսոյ մէջ Կիլիկիոյ Կաթողիկոս կ'օծուի Կաղզուանցի Զաքարիա կաթողիկոսէն։ — 1869· Օրագիր որուն խմբագիրն էր Օ.բսէն Խոճասարեան՝ կը սկսի հրատարակուիլ Կ. Պոլսոյ մէջ։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 7· — 1835· Օծում Պալաթու Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցւոյն որ 1631ին Հայոց յանձնուած և քանիցս վերաշինուած է։ — 1857· Արմենակ Հայկունի կը սկսի հրատարակել Մուսայք թատերական շաբաթաթերթը Կ. Պոլսոյ մէջ։ — Յակոբ փաշա Գազազեան, եկմոգէտ, նախարար Կայս. Անձնական Գանձուն, կը վախճանի 60 տարեկան։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 8·— 1701· Մխիթար Աբբա Կ. Պոլսոյ մէջ կը հիմնէ Մխիթարեան Միաբանութիւնը զոր վերահաստատեց 1717ին, Վենետիկ Ս. Ղազարու կղզւոյն մէջ։ — 1703· Գալուստ Կայծակ բա-

նաստեղծ եպիսկոպոսը Կ. Պոլսոյ Պատրիարք կ'ընտրուի։ — 1860· Անտոն Ճէվահիրճեան կը սկսի հրատարակել Կ. Պոլսոյ մէջ Սեր երկշաբաթաթերթը։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 9· — 1715· Յովհաննէս Կոլոտ կ'ընտրուի Կ. Պոլսոյ Պատրիարք։ — 1872· Կ. Պոլսոյ նախկին Պատրիարք Պօղոս արքեպիսկոպոս Թագիադեան կը վախճանի Իզմիրի մէջ 78 տարեկան։ — 1885· Նիկողոս Թաշճեան, երաժշտագէտ, կը վախճանի։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 10· — 1898· Մահ Բրոֆէսէօր Անդրէաս Արծրունեաց, ռուսահայ գիտուն, որ հանրաբանութիւն դասախօսած է գերմանական համալսարաններու մէջ և ունի 50է աւելի գիտական աշխատութիւններ, գլխաւորաբար գերմաներէն։ Ծնած էր 1847 նոյեմբեր 15ին, Մոսկուայի մէջ։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 11· — 1836· Բացում Վենետիկի Թարգմանչեան վարժարանին։ — 1848· Մահ Վենետիկի Մխիթարեան Միաբան Հ. Եղիա Թովմաճանի, հայկաբան, հելլենագէտ և թարգմանիչ։ Ծնած էր 1777ին։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 12· — 1844· Կ. Պոլսոյ Պատր. ժողովը կ'որոշէ Պատարագի տեղ յիշել Էջմիածնի Ներսէս Աշտարակեցի կաթողիկոսին անունը Թուրքիոյ Հայ եկեղեցիներու մէջ ուր 1828էն ի վեր Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին անունը չէր յիշատակուեր։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 15· — 1751· Մինաս Ակնցի Կ. Պոլսոյ Պատրիարքը Էջմիածնի Կաթողիկոս կ'օծուի։ — 1840· Կ. Պոլսոյ Յակոբոս Պատրիարքը կը հրաժարի և Ստեփաննոս Աղաւնի վերստին Պատրիարք կ'ընտրուի։ — 1855· Յարութիւն Սվաճեան կը սկսի հրատարակել Մեղուն որ Հայոց առաջին պատկերազարդ ծաղրաթերթը եղած և մեծ յաջողութիւն գտած է։ Դադրած է 1874ի սկիզբը։ — 1883· Ընտանիք հանդէսը կը սկսի հրատարակուիլ Կ. Պոլսոյ մէջ։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 17· — 1659· Եղիազար եպիսկոպոս Ա.ղթամարցի ետ կ'առնէ Յունաց ձեռքէն Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց վանքը։ — 1858· Տոքթ. Անդրէաս Փոփովիչ, հմուտ բժիշկ, հեղինակ առողջապահական հրատարակութեան մը, կը վախճանի Խարբերդ։ Ծնած էր Սուչովա, 1803ին։ — 1866· Գէորգ արքեպիսկոպոս, նախկին Պատրիարք Կ. Պոլսոյ, կ'օծուի Կաթողիկոս Էջմիածնի մէջ։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 18· — 1889· Բացում Արմաշու Դպրեվանքին՝ Մաղաքիա եպիսկոպոս Օրմանեանի վերատեսչութեամբ։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 19· — 1841· Ստեփաննոս Աղաւնի որ երկրորդ անգամ Կ. Պոլսոյ Պատրիարք եղած էր, հրաժարած ըլլալով, իրեն կը յաջորդէ Աստուածատուր Պատրիարք։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 20. — 1638. Փիլիպպոս Կաթողիկոս Պարսկաստանէն Էջմիածին կը բերէ Ս. Լուսաւորչի Ս.ջը։ — 1893. Էրսեան եղբայրներուն Բերայի մէջ կառուցած վարժարանին հիմնարկէքը կը կատարուի կրօնական հանդէսով։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 25. — 1864. Աղթամարայ միաբանութիւնը և թեմականները խաչտուր եպիսկոպոս Շերոյեանը Աղթամարայ Կաթողիկոս կ'օծեն իր նախորդին կենդանութեանը։ — 1899. ՔանըՀինգամեայ յոբելեան Էջմիածնի Գէորգեան ճեմարանին հիմնադրութեան։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 26. — 1893. Ն. Ս. Օծութիւն Տ. Մկրտիչ Ա., Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, կ'օծուի Էջմիածնի մէջ։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 27. — 1888. Արմաշու վանքին հին վարժարանը, հիւրանոցը և ուրիշ շէնութիւնները կ'այրին։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 28. — 1672. Մեծ Հրդեհ Կ. Պոլսոյ մէջ ուր կ'այրի Պալատու Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցին։ — 1864. Մահ Աղթամարայ Կաթողիկոս Պետրոս Պիւլպիւլի։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 29. — 1888. Խորէն արքեպիսկոպոս Աշրգեան, վանահայր Արմաշու, Կ. Պոլսոյ Պատրիարք կ'ընտրուի։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 30. — 1889. Յովհաննէս քահանայ Մաւեան, Արմաշեցի, հայկաբան, արդիւնաւոր ուսուցիչ, կը վախճանի Արմաշի մէջ։ Թողած է երկասիրութիւններ, ձեռագիր և տպագիր։ Ծնած էր 1813ին։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1. — 1846. Վերաբացում Սկիւտարի ճեմարանին որ փակուած էր 1841 հոկտ. 3ին։ — 1848. Մատթէոս Պատրիարք կը հրաժարի Կ. Պոլսոյ Պատրիարքական ոսոռէն։ — 1865. Բացում Մեզպուրեան աղջկանց վարժարանին՝ Հիսար Տիպի ուրկէ 1879ին փոխադրուած է Սկիւտար։ Փակուած է 1896ին։ — 1866. Ծիածան կը սկսի հրատարակուիլ խմբագրութեամբ Կարապետ Զուխաճեանի։ — 1876. Բացում Պէրպէրեան վարժարանին Գատրգիւղի մէջ ուրկէ փոխադրուած է Սկիւտար 1878ին։ — 1881. Բացում Էրզրումի Սանասարեան վարժարանին։ — 1886. Տնտես հանդէսը կը սկսի հրատարակուիլ Կ. Պոլիս։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2. — 1729. Ուշնեցի Կարապետ Կաթողիկոս կը վախճանի։ — 1827. Էջմիածին Պարսիկներէն Ռուսաց իշխանութեան տակ կ'անցնի։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 3. — 1897. Մահ Տոքթ. Սերվիչէնի որ երկար ատեն ազդեցիկ ձայն ունեցած է Պատրիարքարանի ժողովներուն մէջ։ Ունի բժշկական աշխատութիւններ։ Ծնած էր 1815ին Կ. Պոլսոյ մէջ։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 5. — 1868. Մահ Տոքթ. Բարունակ պէյ Ֆէրուհխանի, բժիշկ, գրագէտ, անդամ և քանիցս ատենապետ Պատրիարքարանի ժողովներուն։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 6. — 1838. Վիեննայի Մխիթարեանց վանքին հիմնարկութիւնը տեղի կ'ունենայ։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 7. — 1848. Յակոբ արքեպիսկոպոս Սերոբեան, առաջնորդ Ամասիոյ և Մարզուանի, կը վերընտրուի Պատրիարք Կ. Պոլսոյ։ — 1901. Տատեան Յարութիւն բաշա, դիւանագէտ և ատենապետ Քաղաքական ժողովոյ, կը մեռնի Բերա։ Ծնած էր 1830 ապրիլ 4ին։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 8. — 1830. Եփրեմ Կաթողիկոս Զորագեղցի որ 1809ին ընտրուած էր և յաջորդած Դանիէլի՝ վերջնապէս կը հրաժարի։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 9. — 1808. Դանիէլ Կաթողիկոս Սուրմառեցի կը վախճանի Էջմիածնի մէջ։ — 1873. Կ. Պոլսոյ Պատրիարք Մկրտիչ արքեպիսկոպոս Խրիմեան, հիմայ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, կը հրաժարի իր Պատրիարքական պաշտօնէն։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 10. — 1725. Ասատուրատուր Կաթողիկոս Համատանցի կը վախճանի Օշական գիւղին մէջ՝ լուսնին խաւարումը դիտած պահուն տունիքէ մը վար իյնալով։ Ընտրուած էր 1715ին։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 12. — 1858. Բացում Խալիպեան ուսումնարանին, Թէոդոսիոյ մէջ, հայադգի վաճառական Պ. Յարութիւն Խալիպեանի նպաստով։ — 1899. Սիմէոն Գուլամիրեանց, ռուսահայ հրատարակիչ վեցամեայ գեղարուեստական պատկերազարդ հանդէսի մը, կը վախճանի Երեւանի մէջ։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 13. — 1668. Ոսկան Վարդապետ կ'աւարտէ Ս. Գիրքի առաջին տպագրութիւնը Ամստերդամի մէջ։ — 1862. Գաբրիէլ Երանեան, հմուտ երաժիշտ, որ Նիկողոս Թաշճեանի հետ հրատարակած է Քնար երաժշտական հանդէսը, կը վախճանի 35 տարեկան։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 14. — 1828. Օծում Գում Գարուի Մայր եկեղեցւոյն։ — 1865. Մահ Յակոբ Կրճիկեանի որ ծնած էր 1806ին։ 1847ին ընտրուած էր լոդոթէք = ատենապետ Գերագոյն ժողովին. քաղաքագէտ, լեզուագէտ, իր ժամանակին կարեւոր դէմքերէն մէկը եղած է։ — 1876. Վենետիկի Մխիթարեան միաբան Հ. Եդուարդ արքեպիսկոպոս Հիւրմիւզ կը վախճանի։ Ծնած էր 1791 յունուար 10ին։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 15. — 1863. Իզմիրի առաջնորդ Թադեոսեան Պօղոս արքեպիսկոպոս կ'ընտրուի Կ. Պոլսոյ Պատրիարք։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 16. — 1794. Հայերէն առաջին Թերթը, Ազդարար, կը սկսի հրատարակուիլ Մատրասի մէջ, խմբագրութեամբ Յարութիւն Շմաւոնեան Շիրազցի աւագ քահանային որ 1789ին տպարան մը հաստատած էր հոն։ Դադրած է 1796ին։ — 1874. Էջմիածնի նորաշէն ճեմարանին շէնքը մասամբ կ'այրի։ — 1879. Մահ Սարգիս արքեպիսկոպոս Ջալալեանցի որ հայ ուսումնարաններու կտակած է 25,600 ռուպլի, պայման դնելով որ այդ գումարը իր նպատակին յատկացնելէ առաջ 125 տարի շահեցուցուի դրամատան մը մէջ։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 17. —1858. Գէորգ արքեպիսկոպոս Բէրբէսէճեան, առաջնորդ Պրուսայի, կ'ընտրուի Պատրիարք Կ. Պոլսոյ։ — 1884. Յովհաննէս Զամիչ, անտեսագէտ և երկնագէտ, որ Թուրքիոյ հանրային շինութեանց նախարար եղած է, կը վախճանի։ — 1899. Մատթէոս Մամուրեանի Հիմնադրական գործունէութեան յոբելեանը կը տօնուի Իզմիրի մէջ։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 18. — 1823. Ադրիանուպոլսեցի Պօղոս Պատրիարք Գրիգորեան կը հրաժարի Կ. Պոլսոյ Պատրիարքական ոսկոռէն։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 19. — 1652. Յովհաննէս արեղայ կը գտնէ Ս. Գայեանեանց Նշխարները։ — 1892. Վենետիկի միաբաններէն Հ. Աբրահամ Վ. Ճարեան որ բազմաթիւ գործեր թարգմանած է գրաբարի՝ կը վախճանի Վենետիկ 74 տարեկան։ Ծնած էր 1819 սեպտ. 1ին։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 20. — 1886. Ճանիկ Եաղլճեան, երիտասարդ բանաստեղծ, որ գրած է ֆրանսերէն քերթուածներ, կը վախճանի Կ. Պոլսոյ մէջ 27 տարեկան։ — 1873. Մահ Թադէոս Միհրդատեանցի, բանաստէր, որ առաջին անգամ Կ. Պոլսոյ մէջ հրատարակած է Սեբէոսը 1851ին, և ունի շատ մը տպուած ու անտիպ գրուածներ իր ժամանակին յուզուած կրօնական խնդիրներուն վրայ։ Ծնած էր 1816 մայիս 29ին։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 21. — 1827. Ծնունդ դերման հմուտ հայագէտ Բ. Տրլակարով (Ն. Տ. Նոյեմբեր 2) որ մեռած է 1894ին։ Սաուդարանական և լեզուաբանական ուսումնասիրութիւններ հրատարակած է հայ լեզուի վրայ։ — 1879. Օշականի Ս. Մեսրոպայ նորաշէն եկեղեցին ուր կը գտնուի Ս. Մեսրոպայ գերեզմանը՝ կ'օծուի։ — 1882. Մահ Տոքթ. Յ. Բեսթիպեանի, բարեգործ և հմուտ բժիշկ, վկայեալ Բարիզի բժշկական համալսարանէն։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 22. — 1853. Պատրիարքարանի Գերագոյն ժողովը կ'ընտրէ առաջին Ուսումնական խորհուրդը որուն անդամակցած են

Օտեան, Ռուսինեան, Նիկողոս Պալեան, Խաչատուր Պարտիզպանեան, և այլն։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 23. — 1896. Հանրագիտակ հանդէսը կը սկսի հրատարակուիլ Կ. Պոլսոյ մէջ։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 24. — 1801. Մահ Յովհաննէս Լազարեանցի որ շինած է Բեգերսբուրկի մէջ երկու հայ եկեղեցի և կտակած է 200,000 ռուպլի Մոսկուայի մէջ ճեմարան մը հիմնելու համար։ Ծնած էր Նոր Ջուղա 1735 նոյեմբեր 23ին։ — 1823. Կարապետ եպիսկոպոս Պալաթցի կ'ընտրուի Կ. Պոլսոյ Պատրիարք։ — 1862. Օտեան Պօղոս աղա, ուսումնասէր և բարեգործ մարդ, որ 75,000 ղրշ. կտակած է Գարակէօմրիւկի եկեղեցւոյն, կը վախճանի 70 տարեկան։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 25. — 1866. Ամենեակ Հայկունի, ծանօթ հեղինակ և խմբագիր, կը վախճանի Կ. Պոլսոյ մէջ։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 26. — 1707. Կոմիտաս քահանայ Բէօմիւրճեան կը վախճանի Կ. Պոլիս։ — 1861. Սարգիս արքեպիսկոպոս Դուլուճեան կը հրաժարի Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութենէն։ — 1884. Մահ Ներսէս Պատրիարք Վարժապետեանի որ ծնած էր 1837 յունուարին։ — 1899. Խորէն Աշըգեան, նախկին Պատրիարք Կ. Պոլսոյ, կը վախճանի Մագրիբէջի։ Ծնած էր 1842 նոյեմբեր 4, Բերեմէտ։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 27. — 1871. Մարաշցի Մկրտիչ եպիսկոպոս Բէճիսլեան Կիլիկիոյ Կաթողիկոս կ'ընտրուի Աւանտայի մէջ։ — 1875. Գաբրիէլ Աճէմեան, բարերար Պուքրէշի հայ հասարակութեան, կը վախճանի։ — 1901. Մկրտիչ Պենտէրեան, ճարտար փորագրիչ, կը մեռնի Կ. Պոլիս։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 28. — 1900. Տիկին Դայիանէ Մատակեան, մանկավարժուհի, որ հիմնած է Կ. Պոլսոյ առաջին Մանկապարտէզները, կը մեռնի Կ Պոլիս։ — 1901. Պերպէրեան վարժարանի հաստատութեան քսանհինգամեայ յոբելեանը կը տօնուի։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 30. — 1840. Խաչատուր Ոսկանեան կը սկսի հրատարակել Կ. Պոլսոյ մէջ Ազդարար Բիւզանդեանը։ Դադրած է 1841ին։ — 1875. Յակոբ Պալեան, ճարտարապետ, արուեստագէտ և մեկենաս հայ թատրոնին, կը վախճանի Բարիզի մէջ։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 31. — 1801. Գրիգոր Խամենցի եպիսկոպոսը Կ. Պոլսոյ Պատրիարք կ'ընտրուի։ — 1880. Տոքթ. Ներսէս Մեզպուրեան, նախ ուսուցիչ, յետոյ բժիշկ, կը վախճանի։ Ծնած էր 1842ին։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1. — 1869. Եփրատ լրագիրը կը սկսի հրատարակուիլ Կ. Պոլսոյ մէջ։ Դադրած է 1872ին։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2. — 1704. Մահ Անդրէաս Ակոլութ նշանաւոր բարեւելագէտին (Ն. Տ. Նոյեմբեր 15) որ հայ լեզուն ուսումնասիրող առաջին Գերմանացին եղած է։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 3. — 1847. Կայսերական Իրատէով Հայ Բողոքականները կը ճանչցուին իբր անջատ հասարակութիւն։ — 1862. Մինէճի Անդրանիկ, Սամսթիոյ Սահակեան և Նունեան վարժարաններուն անխոնջ հոգաբարձուն, որուն ջանքով ի լոյս ելած է Բուրաստան Ս. Սահակեան հանդէսը, կը վախճանի 58 տարեկան։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 4. — 1892. Խորէն արքեպիսկոպոս Նար Պէյ, լեզուագէտ, բանասեղծ և մատենագիր, կը վախճանի։ Ծնած էր Կ. Պոլիս 1831 սեպտ. 6։ — 1895. Լոյս շաբաթաթերթը կը վերսկսի հրատարակուիլ Կ. Պոլսոյ մէջ։ — 1896. Բիւզանդիոն օրաթերթը կը սկսի հրատարակուիլ Կ. Պոլսոյ մէջ Բիւզանդ Բէյեանի ձեռամբ։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 6. — 1810. Եփրեմ Զորագեղցի Կաթողիկոս կ'օծուի Էջմիածնի մէջ։ — 1862. Կ. Պոլսոյ Պատրիարք Սերոբեան Յակոբ արքեպիսկոպոս որ հրաժարած և ուխտի գացած էր Երուսաղէմ՝ հոն կը վախճանի 82 տարեկան։—1896. Ամենապատիւ Տ. Մաղաքիա արքեպիսկոպոս Օրմանեան Կ. Պոլսոյ Պատրիարք կ'ընտրուի։ — 1897. Մահ Փորթուգալ Միքայէլ փաշայի, Կայս. Անձնական Գանձուն նախարար, հմուտ երկրագէտ, տնտեսագէտ և բանասէր։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 7. — 1899. Սարգիս պէյ Պալեան, արքունի ճարտարապետ, կը վախճանի Գուրուչէշմէ, իր կղզեակին մէջ։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 8. — 1831. Յովհաննէս Կարբեցի Կաթողիկոս կ'օծուի Էջմիածնի մէջ։ — 1877. Մարիամեան-Յովնանեան աղջկանց վարժարանը կը բացուի Թիֆլիս, Յովհաննէս Յովնանեանի ծախքով։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 9. — 1830. Հիմնարկութիւն Ս. Ստեփանոս եկեղեցւոյն Խասքեղի։ — 1901. Հ. Ղեւոնդ Ափիշան, Վենետիկի Մխիթարեան միաբան, նշանաւոր բանասէր և պատմագէտ, կը վախճանի Վենետիկ։ Ծնած էր 1820 յուլիս 6ին։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 11. — 1734. Աբրահամ Բ. Կաթողիկոս Խոշաբեցի որ նորոգած է Էջմիածնի վանքը՝ կը վախճանի։ — 1880. Տիկին Կատարինէ Լազարեանց որ 70,000 ռուբլի նուիրած է Լազարեան Ճեմարանին և Բեռլերսպուրկի ու Մոսկուայի Հայ եկեղեցիներուն՝ կը վախճանի Բեռլերսպուրկի մէջ։ Ծնած էր 1809ին։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 12. — 1854. Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութենէն Հ. Յարութիւն Աւգերեան, լեզուագէտ, կը վախճանի։ Ծնած էր 1774ին։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 13. — 1842. Քանրլեօթը հսնապիներու ժողովը կը հրաժարի վերջնապէս և ամիրաներու ձեռքը կ'անցնի նորէն Պատրիարքարանի վարչութիւնը։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 14. — 1704. Երուսաղէմի Պատրիարք Մինաս վարդապետ Համդեցի որ գրած է ժամանակագրութիւն մը Երուսաղէմի (անտիպ), կը վախճանի։ Իրմէ առքը 14 տարի մինչև Գրիգոր Շղթայակիր, Կ. Պոլսոյ Պատրիարքները վարեցին Երուսաղէմի Պատրիարքութիւնն ալ։ — 1900. Խորէն եպիսկոպոս Ստեփանէ, ուսումնասէր գրագէտ, կը վախճանի։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 15. — 1775. Իզմիրի Մեսրոպեան վարժարանը կը հաստատուի։ — 1851. Մխիթարեան Միաբաններէն Հ. Մինաս վարդապետ Բժշկեան որ ունի պատմական և բանասիրական աշխատութիւններ, կը վախճանի։ Ծնած էր 1777ին։ — 1866. Աբրունի ճարտարապետ Կարապետ ամիրա Պալեան Հիւսնդանոցի բարերար, և նշանաւոր բարեգործ, կը վախճանի։ — 1883. Յովսէփ Իզմիրլեանց որ հաստատած է Սահակ-Մեսրոպեան մրցանակը, կը վախճանի։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 17. — 1861. Մահ ռուսահայ հրատարակիչ Գէորգ Ախվերտեանցի։ — 1892. Գարեգին եպիսկոպոս Սրուանձտեանց, գրագէտ, կը վախճանի Հիւանդանոցի մէջ։ Ծնած էր Վան, 1840 դեկտեմբեր 12ին։ — 1901. Ստեփան բաշա Ալանեան, զինուորական բժիշկ ու անդամ Պատրիարքարանի ժողովներուն, կը մեռնի։ Ծնած էր Կ. Պոլիս 1822 դեկտ. 25ին։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 18. — 1823. Մահ Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան անդամ, հնախօս և լեզուագէտ Հ. Միքայէլ Վ. Զամէեանի որ ծնած էր 1738ին։ — 1881. Դերվիշեան Պօղոս՝ Գերմանիա կրթուած, Սանասարեան սան, կը վախճանի։ Ծնած էր Վաղշէն 1851ին։ — 1891. Մահ հայ փորագրիչ և տպագրիչ, ճարտար արուեստագէտ Յովհաննէս Միւհէնտիսեանի։ Ծնած էր 1810 փար. 21ին։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 19. — 1847. Կ. Պոլիս, Օրթաքէօյի մէջ կը հաստատուի Վերծանութեան Թանգարանը։ — 1863. Տատեան Պօղոս պէյ, արքունի վարդապետ, բարերար Հիւանդանոցի, կը մեռնի Բաբիկի մէջ և Կ. Պոլիս բերուելով՝ կը թաղուի Գում Գարուի Մայր Եկեղեցւոյն գաւիթը։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20. — 1888. Սկիւտարի վերաշինուած Ս. Կարապետ եկեղեցին կ'օծուի։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 21. — 1821. Թիֆլիսի մէջ կը հիմնուի Ներսէսեան վարժարանը որ այսօր հնագոյնն է երկրորդական կրթութիւն տուող Հայ վարժարաններուն մէջ։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 22. — 1714. Մահ Աղեքսանդր Ա. Ջուղայեցի Կաթողիկոսին որ ընտրուած էր 1706ին։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 23. — 1890. Աղաթոն Մկրտիչ, լեզուագէտ, խմբագիր, Պատրիարքարանի գործօն ժողովական, կը վախճանի Միխլլիի մէջ, 70 տարեկան։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 24. — 1836. Տ. Մելքիսեդեկ արքեպիսկոպոս Մուրատեանց, կրօնագէտ և մատենագիր, կը ծնի Շամշատին։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 27. — 1858. Հ. Ռափայէլ Վ. Թրեանց, լեզուագէտ և մատենագիր Վենետիկի Մխիթարեան, կը վախճանի Բարիզի մէջ։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 28. — 1773. Կաղզուանցի Զաքարիա արքեպիսկոպոս Փոքրուզեան Պատրիարք կ'ընտրուի Կ. Պոլսոյ։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 29. — 1868. Մահ Մկրտիչ Պէշիքթաշլեանի, բանաստեղծ և թատերագիր։ Ծնած էր 1827ին։ — 1896. Մահ Տոքթ. Նահապետ Ռուսինեանի, լեզուագէտ, գրագէտ և ինքնատիպ հեղինակ։ Գործօն անդամներէն եղած է Պատրիարքարանի ժողովներուն։ Ծնած էր 1819 սեպտեմբեր 28ին։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 30. — 1859. Նիկողոս Զորայեան, մատենագիր, մատենագէտ, գրագէտ և ուսուցիչ, կը վախճանի։ Ծնած էր 1821ին։ — 1881. Մահ Բաստամեան Վահան վարդապետին, ռուսահայ օրէնդէտ, բանասէր, որ լուրջ ուսումնասիրութիւններ բրած է Հայ եկեղեցւոյ օրէնքներուն վրայ և հրատարակած է Դպրոց մանկավարժական թերթը։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1. — 1815. Ադրիանուպոլսեցի Պօղոս Պատրիարք Գրիգորեան կը յաջորդէ Աբրահամ Պատրիարքի։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 3. — 1883. Համբարձում Խիէբճեան, ռուսահայ ուսուցիչ, որ ունի մանկավարժական գրուածներ, կը վախճանի Կ. Պոլսոյ մէջ, 45 տարեկան։ — 1889. Տոքթ. Վիչէն Օրմանեան, եղբայր Կ. Պոլսոյ Պատրիարք Ամեն. Օրմանեան Արքազանի, հմուտ, խղճամիտ բժշկապետ Հիւանդանոցին, որուն բժշկական ճիւղը բարեկարգած է, կը վախճանի։ Ծնած էր Կ. Պոլիս 1844 փետրուար 20ին։ — 1892. Ֆրանսացի հայագէտ Գ. Շրու

տատուի 27 հանասֆներու ժողովը որ կոչուած էր վարել Պատրիարքարանի գործերը։ — 1866· Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան անդամ Հ. Արսէն Վ. Բագրատունի մեծ քերթող և քերական կը վախճանի։ Ծնած էր Կ. Պոլիս 1790ին։ — 1876· Մատթէոս Աշվատեան, խմբագիր, կը վախճանի Կ. Պոլսոյ մէջ և կը թաղուի Գալատիոյ եկեղեցւոյն շրջափակին մէջ։ — 1890· Մահ ռուսահայ Բրոֆէսոր Մկրտիչ Էմինի, պատմագէտ, բանասէր։ Ունի կարեւոր երկասիրութիւններ՝ հայերէն և ռուսերէն։ Ծնած էր 1845 Նոյեմբեր 25ին Նոր Ջուղայի մէջ։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 14. — 1876· Մահ Աբել արքեպիսկոպոս Մխիթարեանի որ ունի կրօնական երկասիրութիւններ։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 15. — 1894· Մկրտիչ Քէֆսիզեան, Կաթողիկոս Կիլիկիոյ, կը վախճանի Հալէպ։ Ծնած էր Մարաշ 1815ին։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 17. — 1876· Աբրահամ Սագաեան, նշանաւոր նկարիչ, կը վախճանի Սկիւտար ուր և թաղուած է։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 18. — 1879· Մահ արուեստագէտ Մորթմանի։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 19. — 1772· Յակոբ Շահան Ջրպէտ, ուսուցիչ և բանասէր, կը ծնի Ուրֆայի մէջ։ — 1878· Մանուկ Մնակեան որ հայ վարժարանի մը հիմնարկութեան համար կարեւոր գումար մը կտակած է՝ կը վախճանի և կը թաղուի Սամոթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցին, որուն շինութեան համար ալ 500 ոսկի կտակած էր։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 20. — 1858· Ստեփան Ոսկան կը սկսի Բարիզի մէջ հրատարակել Արեւմուտք հանդէսը (Ն. Տ. 1 յունուար 1859) որ վերջնապէս դադրած է 1865ին։ — 1886· Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութիւնը կը սկսի հրատարակել Հանդէս Ամսօրեայ պարբերականը (Ն. Տ. 1 յունուար 1887)։ — 1891· Հ. Սերովբէ Վ. Տէրվիշեան, Վենետիկի Մխիթարեան, հմուտ բանասէր և լեզուագէտ, կը մեռնի Կ. Պոլսոյ մէջ։ Ծնած էր 1846 յունուար 10ին։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 22. — 1835· Հ. Մանուէլ Վ. Ջախջախեան, Վենետիկի Մխիթարեան միաբան, մատենագիր, բանաստեղծ և լեզուագէտ, կը վախճանի։ — 1887· Իզմիրցի հայ բարերար Յովհաննէս Սպարթալեան որ իր եղբօր՝ Յակոբ Սպարթալեանի հետ նորէն կառուցած է Իզմիրի Հիւանդանոցը՝ կը վախճանի։ Ծնած էր 1831 յունուար 10ին։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 23. — 1860· Հիւանդանոցի Տիկնանց առաջին խնամակալութիւնը որուն գլխաւոր գործիչն էր Տիկին Էպրու Եբամեան՝ կը կազմուի։ — 1860· Մահ Երուսաղէմի Յովհաննէս Պատրիարքին որուն յաջորդին ընտրութեան առթիւ ծագեցաւ «Ներսէն դուրսէնի վէճը։ — 1886· Ծաղիկ կը սկսի հրատարակուիլ Կ. Պոլսոյ մէջ։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 24. — 1837· Մահ Փեշտիմալճեան Գրիգոր վարժապետի, հայկաբան, կրօնագէտ և մատենագիր։ Ծնած էր 1773ին։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 27. — 1799· Մահ Ղուկաս Կարնեցի Կաթողիկոսին որ ընտրուած էր 1780ին։ — 1868· Յարութիւն Տէտէեան, Իզմիրցի տպարանապետ, խմբագիր և թարգմանիչ, կը մեռնի 36 տարեկան։ Ծնած էր 1832 մարտ 10ին։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 28. — 1881· Հ. Յովսէփ Վ. Գաթրճեան, միաբան Վենետիկի Մխիթարեանց, հմուտ մատենագիր, կը վախճանի։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 29. — 1843· Մահ Պօղոս պէյ Նուսուֆի որ վարած է պետական կարեւոր պաշտօններ Եգիպտոսի մէջ։ Ծնած էր 1768ին։ — 1894· Յովհաննէս աւագ քահանայ Հիւնքեարպէ յէնտեան, ուսուցիչ և լեզուաբան, որ զբաղած է հայ բառերու ստուգաբանութեամբ, կը վախճանի։ Ծնած էր 1818 Նոյեմբեր 25ին։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 31. — 1779· Եդուարդ Ռափայէլ Ղարամեան, հնդկահայ վաճառական, կարեւոր գումար մը կը կտակէ որով կը հիմնուի Ռափայէլեան վարժարանը։ — 1882· Իզմիրցի հայ բարերար Յակոբ Սպարթալեան կը վախճանի։ Ծնած էր 1825 հոկտեմբեր 25ին։

ԱՅԲՈՒԲԵՆԱԿԱՆ ՑԱՆԿ

«ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐ» ԳԼԽՈՒՆ ՄԷՋ ՅԻՇՈՒԱԾ ԱՆՈՒՆՆԵՐՈՒՆ

ԾԱՆՈԹ. — Իւրաքանչիւր անունի քով դրուած թուականները մահուան թուականներ են. իսկ ծննդեան թուականները նշանակուած են Ծ. տառով։

Ա.

Ազոնց Դիւվէր Աբրայ Յուն. 17
Ադամեան Պետրոս Յունիս 2
Ադրիանուպ. Յոզոս Պ. Կ. Մայիս 4
Ազարեան Ստեփ. Պատր. Ապրիլ 19
Ազարիա Զուղայեցի ԿԹ. Փետր. 25
Ազնաւուրեան Կարապետ » 24
Ալամդար Յարութիւն վր. Մայիս 24
ԱլէանՇ Գրիգորիս արք. Օգոստ. 15
ԱլԹուն Տիւրքի Առաքել Մայիս 26
» » Արիստակ. Յուն. 2
Ալիշան Հ. Ղեւոնդ Նոյեմ. 9
Ախվէրտեանց Դէորգ » 17
Ակնեցի Մինաս ԿԱԹ. Մայիս 12
ԱկոլուԹ Անդրէաս Նոյեմ. 2
ԱդաԹոն Գրիգոր Ապրիլ 22
» Մկրտիչ Նոյեմ. 23
Ադաւնի Ստեփաննոս Պ. Կ. Ապրիլ 6
Ամէմեան Գաբրիէլ Հոկտ. 27
ԱմիրտովլաԹ բժիշկ Դեկտ. 8
ԱյնԹապցի Եղիազար ԿԹ Օգոստ. 8
Այվազովսքի Դաբր արք Ապրիլ 8
» Յովհաննէս » 20
Այվատեան ՄատԹէոս Դեկտ 13
Այտընեան Արսէն արք. Յուլիս 8
Անոյշեան Կարապետ » 23
Անտոն Նուրիճան արք. Յուն. 20
Աշըգեան Խորէն Պ. Կ. Սեպտ. 29
Աշտարակեցի Ներսէս ԿԹ. Փետր. 13
Արծրունի Բրոթ. Անդրէաս Սեպտ. 10
» Տ. Դէորգ Յուն. 5
ԱրղուԹեանց Յովսէփ ԿԹ. Մարտ 10
Արշակ Յակոբ Օգոստ. 7
Աւգերեան Հ. Մկրտիչ Փետր. 19
» Հ. Յարութիւն Նոյեմ. 12
Աւետիք Պատրիարք Յուլիս 10
Աւետիքեան Հ. Դաբր. Դեկտ. 12

Բ.

Բագրատունի Հ. Արսէն Դեկտ. 12
Բաղրուպանեան Գրիգոր Մայիս 22
Բաստամեան Վահան վր. Նոյեմ 30
Բեղբրման Ծ. Յուլիս 31
Բժշկեան Հ. Մինաս Նոյեմ. 15
Բուդաղեան Ենովք Ապրիլ 12

Գ.

Գագմաճեան Իգնատ. Պատր. Օգոստ. 12
ԳաԹրճեան Հ. Յովսէփ Դեկտ 28
Գալուստեան Կարապետ Ապրիլ 7
Գալֆաեան Սրբուհի Մայր. Յուլիս 5
Գառնեցի Մելքիսեդեկ ԿԹ. Ապրիլ 5
Գարագաշեան Պօղոս արք. Օգոստ. 6
Գէլցըր Հայնրիհ Ծ. Յունիս 19
Գէորգ Դ. ԿաԹողիկոս Դեկտ. 6
Գուլամիրեանց Սիմէոն Հոկտ. 12

Դ.

Դելիեան Պօղոս Նոյեմ. 18
Դուրեան Պետրոս Յուն. 21
Դրեանց Դաւիթ Օգոստ. 20

Ե.

Եազըճեան Ճանիկ Հոկտ. 20
Եաղուպ ամիրա Յուլիս 9
Եղեսացի Նահապետ ԿԹ. Յունիս 13
Եզեանց Կարապետ Ծ. Սեպտ. 5
Եուսուֆ Պետրոս ամիրա Յուլիս 29
Եուսուֆ Պօղոս պէյ Դեկտ. 29
Եսայի Պ. Երուս. Օգոստ. 29
Երամեան Դէորգ պէյ Մարտ 8
» Եպրուհի Ծ. Ապրիլ 9
Երանեան Գաբրիէլ Հոկտ. 13
Երեմիա աւագ քհնյ. Ապրիլ 19
Երէցեան Ագեքսանդր Փետր. 21
Երեւանցի Սիմոն ԿԹ. Յուլիս 26

Զ.

Զարբանէլեան Հ. Դար. Յուն. 31
Զարբհանէ սարաֆը Յունիս 8
Զորաեան Նիկողոս Նոյեմ. 30
Զոհրապեան Հ. Յովհ. Մայիս 8

Է.

Էմին Մկրտիչ Դեկտ. 13
Էնֆիէճեան Հ. Գրիգոր Փետր. 25
Էսաեան Յովհաննէս Յուլիս 27
Էֆէնտիեանց Յովսէփ Օգոստ. 24

Թ.

Թաղիադեան Մեսրոպ Յունիս 10
Թաշճեան Նիկողոս Սեպտ. 9
Թավուգճեան Յովսէփ Մայիս 14
ԹազԹագեան Պօղոս Պ. Կ. Սեպտ. 9
Թերզեանց Արր. ամիրա Մայիս 30
Թէոդորեան Հ. Սարգիս Յունիս 3
Թէոդորոս ԿԹ. Կիկ. Սեպտ. 6
Թիւլեան Յարութիւն Դեկտ. 7
Թիւլպէնտճեան Նիկողոս Յունիս 7
Թոմմաճեան Հ. Եղիա Սեպտ. 11
Թորոսեան Տոքթ. Յովսէփ Մայիս 13
Թրեանց Հ. Ռափայէլ Նոյեմ. 27

Ի.

Իզմիրեանց Յովսէփ Նոյեմ. 15
Ինճիճեան Հ. Ղուկաս Յունիս 20
ԻԹիճեան Աբիսողոմ Փետր. 28
Իրիէքճեան Համբարձում Դեկտ. 3

Լ.

Լազարեանց Խաչատուր Դեկտ. 9
» Յովհ. Կոմս Փետր. 6
» Յովակիմ Յուն. 24
» Յովհաննէս Հոկտ. 24
» Ս. Աբրահամ Ապրիլ 25
» Կատարինէ Նոյեմ. 11
Լանկլուա Վիքթոր Մայիս 2
Լուրտէ Սիմոն Փետր. 26

Խ.

Խալիպեան Յարութիւն Ապրիլ 24

Խամեցի Գրիգոր Պ. Հոկտ. 31
Խարբերդցի Միքայէլ Պ. Յունիս 9
Խոշաբեցի Աբրահ. ԿԹ. Նոյեմ. 11
Խրիմեան Մկրտիչ ԿԹ. Ծ. Ապրիլ 4
Խոճասարեան Օրսէն » 21
Խորասանճեան Պետրոս Դեկտ. 10

Ծ.

Ծերենց (Տքթ. Նիշմանեան) Փետր. 17

Կ.

Կաղզուանցի Զաք. Պ. Կ. Մարտ 11
Կապուտիկեան Բ. արք. » 25
Կարբեցի Յովհ. ԿԹ. » 26
Կարնեցի Ղուկաս ԿԹ. Դեկտ. 27
Կիւլպէնկեան Սարգիս Յունր. 13
» Սերովբէ Փետր. 10
Կիւմիւշկէրտան Տիգրան Օգոստ. 7
Կոլոտ Յովհաննէս Պ. Կ. Փետր. 13
Կոստանդեան Գալուստ Օգոստ. 14
Կ. Պոլսեցի Գէորգ ԿԹ. Մայիս 20
Կ. Պոլսեցի Կրպտ. Պ. Կ. Յուլիս 31
Կուտրշմիդ Հերման Փետր. 18
Կրետացի Աբրահամ ԿԹ. Ապրիլ 18
Կրճիկեան Յակոբ Հոկտ. 14

Հ.

Համատանցի Աստծոտր. ԿԹ. Հոկտ. 10
» Մինաս ԿԹ. Նոյեմ. 14
» Յովհաննէս Յունիս 2
Հայկունի Արմենակ Հոկտ. 25
Հաննա վարդապետ Յունիս 11
Հանուշ Յովհաննէս Յունիս 16
Հասունեան Անտոն Պտր. Փետր. 16
Հեքիմեան Սրապիոն Մարտ 8
Հիւնքերպ. Յովհ. Բ. Դեկտ. 29
Հիւպշման Յունիս 19
Հիւրմիւզեան Գէորգ արք. Ապրիլ 11
Հիւրմիւզ Եղուարդ » Հոկտ. 14
Հովուեան Նիկողոս Յունիս 19

Ձ.

Ձորագեղցի Եփրեմ ԿԹ. Յուլիս 16

Ղ.

Ղազար ամիրա Մայիս 25
Ղազարոսեան Բրիստոստ. Յուլիս 21
Ղարամեան Ռափայէլ Յունիս 14
Ղափանցի Գէորգ Պ. Յունիս 15
» Պետրոս եպս. Մարտ 20

Ճ.

Ճարեան Հ. Աբրահամ Հոկտ. 19
Ճէզայիրլեան Մկրտիչ Ապրիլ 1

Մ.

Մաղաքեանց Պետրոս Մայիս 1
Մալան Սողոմոն Ծ. Ապրիլ 10
Մալէզեան Յովսէփ Յունիս 18
Մակար Կաթողիկոս Ապրիլ 16
Մաղաքեան Պետրոս Մարտ 13
» Ստեփանոս արք. Օգոստ. 24
Մամուրեան Մատթէոս Յունր. 2
Մանավեան Տիգրան Դեկտ. 7
Մանուէլեան Յակոբիկ Օգոստ. 27
Մավեան Յովհաննէս քհ. Սեպտ. 30
Մատակեան Դայիանէ Հոկտ. 28
Մատթէոս Ա. ԿԹ. Օգոստ. 22
Մարաշցի Մկր. ԿԹ. Կլկ. Նոյեմ. 15

Մարկոսեան Գրիգոր Յունր. 13
Մելիք Ազարեանց Թգհի. Յունր. 22
Մերեէմզուլի Յարութիւն Փետր. 26
Մեզպուրեան Տր. Ներսէս Հոկտ. 31
Միանսարեանց Միքայէլ Ապրիլ 5
Միհրդատեանց Թադէոս Հոկտ. 20
Մինէճի Անդրանիկ Նոյեմ. 3
Միսաքեան Խաչատուր Մարտ 15
» Միսաք ամիրա Յունր. 31
Միրզաեան Մանուկ պէյ Յունիս 21
» Տէր Մարգար Փետր. 23
Մխիթար արքայ Ապրիլ 16
Մխիթարեան Աբէլ արք. Դեկտ. 14
Մխլայիմ Գէորգ Յունր. 6
Մնակեան Մանուկ Դեկտ. 19
Մորթման Դեկտ. 18
Մուրատեանց Մելք. Ծ. Նոյեմ. 24
Մուրատ Սամուէլ Ապրիլ 20
Մսերեանց Զարմայր Մայիս 13
» Մսեր Մագիստրոս Օգոստ. 2
Միլլէր Ֆրիտրիհ Մայիս 13
Միւհէնտիսեան Գէորգ Ծ. Յուլիս 5
» Յովհաննէս Նոյեմ. 18
Միքայէլեան Սիմոն Օգոստ. 14

Յ.

Յակոբ Պ. Կոստ. Նոյեմ. 6
Յովհաննէս Գանձակեցի Մարտ 21
Յովհաննէս Պ. Երուս. Դեկտ. 13
Յովհաննէսեան Աստծոտր. եպ. Փետր. 10
Յովհաննէսեան Տիր. Արա. Ապրիլ 13
Յուլնանեան Հ. Ղեւոնդ Յունր. 14
Յուլնաննեանց Յովհ. Ստփ. Ապրիլ 29

Ն.

Նազարեան Թորոս Մարտ 22
Նազարեանց Ստեփան Ապրիլ 27
Նալեան Յակոբ Պ. Կ. Յուլիս 19
Նայման Ֆրիտրիհ Մարտ 5
Նար Պէյ Խորէն արք. Նոյեմ. 4
Նեւ Ֆելիքս Ծ. Յունիս 1
Նիկողոս արք. Փետր. 11
Նուպար բաշա Յունր. 2
Նուրեան Յովհաննէս Փետր. 4

Շ.

Շահան Ջրպետ Յակոբ Ծ. Դեկտ. 19
Շահխաթունեան Յ. եպ. Ծ. Մայիս 20
Շահնազար Կրպտ. վր. Օգոստ. 29
Շամախեցի Յակոբ ԿԹ. Մարտ 21
Շանշեանց Պետրոս Մարտ 9
Շաշիեան Տքթ. Մանուէլ Յունր. 9
Շղթայակիր Գրիգոր Պ. Ե. Փետր. 12
Շրէյտեր Եոհան Յուլիս 8
Շրուտրֆ Դեկտ. 2

Ո.

Ոսկեան Սեֆէրեան Փետր. 23
Ուլնեցի Կարապետ ԿԹ. Հոկտ. 2

Զ.

Զամաշըրճեան Յովհ. Պ. Կ. Յուլիս 26
Զամիչ Յովհաննէս Հոկտ. 17
Զամչեան Հ. Միքայէլ Նոյեմ. 18
Զաքրաստեան Գէորգ Ապրիլ 25
Զուխաճեան Մատ. ԿԹ. Օգոստ. 15
» Տիգրան Մարտ 10

Պ.

Պալաթցի Կարապետ Պ. Հոկտ. 24

Պալասանեան Ստեփան Փետր. 19
Պալդազարեան Ղուկաս Մայիս 28
Պալեան Կրպտ. ամիրա Նոյեմ. 15
» Նիկողոս Փետր. 27
» Յակոբ Հոկտ. 30
» Սարգիս Նոյեմ. 7
Պարոնեան Յակոբ Մայիս 27
Պարտիզպանեան Խչտր. Յուլիս 20
Պեզճեան Յրթն. ամիրա Յունր. 3
Պենտէրեան Մկրտիչ Հոկտ. 27
Պէշիկթաշլեան Մկրտիչ Նոյեմ. 29
Պիլպիլ Պետրոս կթ. Սեպտ. 28
Պոյաճեան Մուրատ վրժ. Յունիս 25
Պռոշեանց Պերճ Ծ. Յունիս 3
Պրոսէ Օգստ. 22
Պորէ Լոժէն Ապրիլ 21

Ջ.

Ջահկեցի Ղազար Տ. Մարտ 30
Ջանշեանց Գրիգոր Յուլիս 17
Ջալալեանց Սարգիս եպս. Հոկտ. 16
Ջախչախեան Հ. Մանուէլ Դեկտ. 22
Ջուղայեցի Աղեքս. կթ. Նոյեմ. 22
» Ազարիա » Յունիս 2
» Յովհ. » Օգստ. 2

Ռ.

Ռափայէլ տիրացու Յունր. 27
Ռուսինեան Տր. Նհպտ. Նոյեմ. 29

Ս.

Սագաեան Աբրահամ Դեկտ. 17
Սալլանթեան Մկր. արք. Օգստ. 19
Սանասարեան Մկրտիչ Մայիս 19
Սարիմեան Մթստ. ամիրա Մայիս 29
Սեթեան Յովհ. եպս. Յունիս 30
Սեղրոս ամիրա Փետր. 5
Սերվէրեան Յովհ. ամիրա Յունիս 24
Սերվիչէն Տոքթ. Հոկտ. 3
Սէն Մարթէն Յուլիս 4
Սիպիլեան Հ. Կղեմէս Մայիս 11
Սիբբրեան Հ. Արսէն Յուլիս 26
Սուրմառեցի Դանիէլ կթ. Հոկտ. 9
Սուքիաս Սոմալ արքեպ. Յունր. 29
Սպարթալեան Յակոբ Դեկտ. 22
» Յովհաննէս Դեկտ. 29
Սվաճեան Յարութիւն Ապրիլ 22
Սրուանձտեան Գր. եպ. Նոյեմ. 17

Վ.

Վահան Յովհաննէս Ապրիլ 14
Վահան Նազլը Յուլիս 17
Վենդցի. Յովհան Միրզա Փետր. 3
» Սարգիս Միրզա Ապրիլ 26
Վարդան բաշա Յովսէփ Մարտ 28
Վեհապետեան Յար. Պ. Կ. Յունր. 25
Վրժպտեն. Ներսէս Պ. Կ. Հոկտ. 26
Վիլֆռուա Կիյեոմ Մարտ 24

Տ.

Տաթեւացի Մովսէս կթ. Յունր. 13
Տատեան Առաքել ամիրա Օգստ. 31
» Յարութիւն բաշա Հոկտ. 7
» Յովհաննէս պէյ Ապրիլ 19
» Ներսէս պէյ Փետր. 23
» Պօղոս պէյ Նոյեմ. 18
» Սիմոն ամիրա Մարտ 4
Տէր Միքէլեան Արշակ Յունիս 25
Տէրոյենց Յովհաննէս Յունիս 22
Տէտէեան Յարութիւն Դեկտ. 27
Տէրվիշեան Հ. Սերովբէ Դեկտ. 20
Տըլակարտ Բ. Ծ. Հոկտ. 21

Տիլորիէ Էտուար Դեկտ. 9
Տիւզեան Յակոբ Զելէպի Յուլիս 4
Տիւզեան Յովհ. Զելէպի Ապրիլ 9

Փ.

Փափազեան Ճանիկ ամր. Յունիս 11
» Ռբ. Անդր. Մարտ 6
» Ստեփան Մարտ 16
Փէշտիմալճեան Գրիգոր Դեկտ. 24
» Տր. Տիգ. բաշա Դեկտ. 3
Փիշմիշեան Մբ. ամիրա Մարտ 18
Փիլիպոսկթ. Աղբակեցի Մարտ 25
Փիրղալէմեան Ղևոնդ վ. Դեկտ. 11
Փիրոյեան Աւետիս Մայիս 8
Փորթուգալ Միքայէլ բշ. Նոյեմ. 6
Փոփովիչ Տքթ. Անդրէաս Սեպտ. 17

Քէ.

Քազազեան Յակոբ բաշա Սեպտ. 7
Քեռթիպեան Տքթ. Յ. Հոկտ. 21
Քերովբէ (բրոֆէսոր) Ապրիլ 2
Քոֆէցի Մարտիրոս Մայիս 25
Քէօմիւրճեան Կմիտաս. բհ. Հոկտ. 25
Քէֆսիզեան Մկրտիչ կթ. Դեկտ. 15
Քիթապճի Մարգար Յունիս 3
Քիւրտիստանցի Մխիթար Յուլիս 27

Օ.

Օկիւսդ Գարիէր Յունր. 14
Օտեան Պօղոս Հոկտ. 24
Օրմանեան Պատրիարք Ծ. Փետր. 11
Օրմանեան Տոքթ. Վիչէն Դեկտ. 3

Ֆ.

Ֆերուհիան Տր. Բրնկ. Հոկտ. 5
Ֆիզիքա Պօղոս պատուելի Յունիս 9

ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԻՒՆ

Տե՛ս առանձին եւ ընդարձակ կերպով բացատրուած

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆ = Եղլադա

Թգրբ. — *Ժառանգական.* 1832 ։

Թագ. — *Գէորգ Ա. Ծն.* 1845 *Դեկտ.* 3, *Շլեզուիկ-Հոլշդայն ցեղէ* ։ *Գհկլ.* 1863 *Մայիս* 24 ։ *Ամուսն.* 1867 *Հոկտ.* 15 *ընդ Օլկա Կոստանդինովա մեծ դքսուհոյն Ռուսիոյ*, *Ծն.* 1851 *Օգոստ.* 9 ։ — *Գանիաժառանգ Կոստանդին՝ Սպարտայի դուքս*, *Ծն.* 1868 *Յուլիս* 8 ։ *Ամուսն.* 1889 *Հոկտ.* 15 *ընդ Սոֆիա իշխանուհւոյն Բրուսիոյ*, *Ծն.* 1870 *Յունիս* 14 ։

Տարած. — 64,679 *քմ. բաժնուած* 26 *նոմոսներու* = *գաւառներու* ։

Բն. — 2,600,000, *առ մէն մի քմ.* 40 ։

Կրօնք — *Տիրող Յունադաւան, նաեւ Իսլամ ու Կաթոլիկ։*

Մ. քղ. — *Աթէնք* 130,000 ։

Գլ. քաղաքներ. — *Բիրէ* 42,000, *Բադրաս* 38,000, *Գորֆու* 30,500, *Շիրա* 30,000, *Թրհալա* 21,000 ։

Մուտք. (1900) — 112,206,849 *տրահմի։* — Ելք. 114,000,000 *տրահմի կամ ֆր.* ։

Հանր. պարտք. — 875,000,000 *ֆր.* ։

Ներածում. — 128,000,000 *ֆր.* ։ — Արտած. 95,000,000 *ֆր.* ։

Առեւտ. շարժում. — *Մտած* 5,394 *նաւ*, 3,113,688 *տակառաչափ* ։ *Ելած* 5,223 *նաւ*, 3,101,066 *տկռչափ.* ։

Երկաթուղի. — 1,000 *քմ.* ։ — Հեռագիր 8,380 *քմ.* 225 *կայարան.* — Հեռաձայն 151 *կայարան* ։ — Թղթատար 401 *կայարան* ։

ՉԵՌՆԱԿՈՐՍ = Գարատաղ կամ Մոնթէնեկրոյ

Իշխ. — *Ժառանգական* 1832 ։

Իշխանապետ. — *Նիքոլա Ա. Ծն.* 1841 *Սեպտ.* 3, *Բեթրովիչ-Նիէկոչ ցեղէ* ։ *Գհկլ.* 1860 *Օգոստ.* 1 ։ *Ամուսն.* 1860 *Հոկտ.* 4 *ընդ Մեկինայի Վուքսիչ*, *Ծն.* 1847 *Ապրիլ* 9 ։ — *Գիժոնգ. Տանիլոյ Աղեքսանտր*, *Ծն.* 1871 *Յունիս* 17 ։ *Ամուսն.* 1899 *Յուլիս* 2, *ընդ Մելիձա դքսուհւոյն Մեքլեմպուրկի*, *Ծն.* 1880 *Յունիս* 11 ։

Տարած. — 9,080 *քմ.* ։

Բն. — 230,000։

Կրօնք. — *Յունադաւան եւ մասամբ Կաթոլիկ* ։

Մ. քղ. — *Զեթինէ* 3,000 ։

Գլ. քաղաքներ. — *Բոգկորիձա* 7,000, *Նիքշիչ* 4,000, *Տուլչինօ* 5,000, *Անդիվարի* 2,200 ։

Մուտք. (1901) — 813,000 *ֆիորին։* — Ելք 387,000 *ֆիորին* ։

Հանր. պարտք. — 2,300,000 *ֆր.* ։

Ներածում (1898). — 1,405,580 *ֆիորին* ։ — Արտածում 1,179,960 *ֆիորին* ։

Առեւտ. շարժում (1900). — 17 *առագաստանաւ*, 3772 *տակառաչափ* ։

Երկաթուղի. — 650 *քմ.* ։ — Հեռագիր 688 *քմ.* 21 *կայարան* ։ — Թղթատար 18 *կայարան* ։

ՍԵՐՎԻՍ.

Թգրբ. — 1878 ։

Թագ. — Ալեքսանդր Ա. Ծն. 1876 Օգոստ. 7, Միլոշ Օպրենովիչ ցեղէն ։ Գհկլ. 1889 Փետր. 21 ։ Ամուսն. 1900 Յուլիս 20 ընդ այրի Տրակա Մաչինի ։ Ծն. 1867 Օգոստ. 29 ։

Տարած. — 48,303 քլմ. բաժանուած 17 գաւառներու։

ԲՅ. (1900) . — 2,535,000 ։

Կրօնք . — Յունադաւան ։

Մ. քղ. — Պելկրատ 71,000 ։

Գլ. քաղաքներ . — Նիշ 25,000 , Գրակուեվաց 16,000 , Լեսքովաց 14,000 , Բոժարեվաց 13,000 ։

Մուտք (1901). — 74,018,070 ֆր. ։ — Ելք 74,000,000 ֆր.։

Հանր. պարտք . — 425,000,000 ֆր. ։

Ներածուն. — 46,000,000 ֆր.։ — Արտաց. 66,000,000 ֆր.։

Երկաթուղի . — 580 քլմ. ։ — Հեռագիր 4,700 քլմ. 127 կայարան։ — Հեռաձայն 4,110 քմ. ։ — Թղթատար . . .

ՌՈՒՄԱՆԻԱ.

Թգրբ . — 1856 ։

Թագ. — Կարոլ Ա. Ծն. 1839 Օգոստոս 7, Հոհենձոլեռն ցեղէն ։ Գհկլ. 1866 Մարտ 26 ։ Ամուսն. 1869 Նոյ. 2 ընդ Եղիսաբէթ Վիւրի իշխանուհւոյն , Ծն. 1843 Դեկտ. 16 ։ — Փանիաժառանգ Եղբօրորդին Ֆերտինանտ Վիկտոր , իշխան Ռումանիոյ , Ծն. 1865 Օգոստ. 11 ։ Ամուսն. 1895 Հոկտ. 16 ընդ Մարի իշխանուհւոյն Սաքս-Գոպուրկ Կոթայի ։

Տարած. — 131,020 քառ. քլմ. բաժնուած 31 գաւառներու ։

ԲՅ. — 5,912,520 ։

Կրօնք . — Գլխաւորապէս Յունադաւան , նաեւ Իսլամ Հայ , Կաթոլիկ , Բողոքական ու Հրէայ ։

Մ. քղ. — Պուքրէշ 290,000 ։

Գլ. քաղաքներ. — Եաշ 78,600 , Կալաց 63,000 , Պրայլա 58,000 , Գրայովա 46,000 ։

Մուտք (1901 - 1902) . — 218,500,000 լէի կամ ֆր. ։ — Ելք 238,000,000 ֆր. ։

Հանր. պարտք . — 1,450,000,000 ֆր. ։

Ներած. — 233,000,000 ֆր.։ — Արտաց. 149,0000,000 ֆր.։

Առեւտ. շարժուն. — Մտած 27,090 նաւ, 7,528,855 տոկչփ.։ Ելած 27,015 նաւ , 7,084,990 տոկչփ. ։

Երկաթուղի . — 3,180 քլմ. ։ — Հեռագիր 9,800 քլմ. 613 կայարան ։ — Հեռաձայն 5430 քլմ. ։ — Թղթատար 3449 կայ. ։

ՌՈՒՍԻԱ.

Մեծ Դքսութիւն 850 . — Կայսրութիւն 1554 , բացարձակ ու ժառանգական նոյն իսկ իգական ճիւղին մէջ։

Զար կամ թագաւոր կայսր . — Նիքոլա Բ. Ալեքսանդրովիչ Ծն. 1868 Մայիս 6 , Ռոմանով ցեղէ ։ Գհկլ. 1894 Հոկտ. 21 ։ Ամուսն. 1894 Նոյ. 1 ընդ Ալիկա կամ Ալեքսանդրա Ֆէոդորովնա իշխանուհւոյն Հէս-Հռենոսի , Ծն. 1895 Հոկտ 23 ։ — Փանիաժառանգ Եղբայրը Միքայէլ Ալեքսանդրովիչ մեծ դուքս Ռուսիոյ , Ծն. 1878 Նոյ. 22 ։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ. — Տարած. — 4,889,062 քառ. քլմ. ։ Լեհաստան 127,319 քառ. քլմ. ։ Ֆինլանտայի մեծ դքսութիւն 373,604 քառ. քլմ. բաժնուած 60 գաւառներու ։

ԲՆ. — *Եւրոպական բաժնին* 94,206,195 ։ *Լեհաստան* 9,455,945 , *Ֆինլանտիա* 2,563,000 ։

Բովանդակ Ռուսական կայսրութեան ասիական գաւառներն ալ միասին Տրծ. 22,695,005 *քառ. քլմ.* ։ *Բն.* 137,000,000 ։

Մ. քղ. — *Բեգրսպուրկ* 1,270,000 ։

Գլ. քաղաքներ . — *Մոսկուա* 1,040,000 , *Վարշաւիա* 640,000 , *Օտեսա* 410,000 , *Լոձ* 320,000 ։

Մուտք (1900) . — 1,788,482,000 *ռուբլի* ։ — *Ելք* 4,850,000,000 *ֆր.* ։

Հաւր. պարտք . — 16,800,000,000 *ֆր.* ։

Ներած. — 1,840,000,000 *ֆր.* ։ — Արտ. 1,800,000,000 *ֆր.* ։

Առեւտ. շարժում . — 12,180 *նաւ* , 643,500 *ակռչափ* ։

Երկաթուղի . — 42,500 *Եւր. Ռուսիա* , *իսկ Ասիական միասին՝* 148,800 *քլմ.* ։

Թղթատար . — 11,064 *կայարան* ։ — Հեռագիր 151,544 *քլմ.* 331,813 *կայարան* ։ — Հեռաձայն 31,845 *քլմ.* ։

ԱՍԻԱԿԱՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ. — 1. Սիպերիա. — *Տրծ.* 12,568,000 *քառ. քլմ.* ։ *Բն.* 5,750,000 *բաժնուած* 9 *գաւառներու* ։

2. Կովկասիա . — *Տրծ.* 472,554 *քլմ.* ։ *Բն.* 10,250,000 *բաժնուած* 11 *գաւառներու* ։

3. Կեդր. ասիա . — *Տրծ.* 4,000,000 *քլմ.* ։ *Բն.* 7,700,000 *բաժնուած* 9 *գաւառներու* ։

Քաղաքներ . — *Սիպերիա. Թոմսք* 52,430 , *Իրքուտսք* 51,434, *Կովկասիա. Թիֆլիզ* 160,645, *Պագու* 112,253։ *Կեդր. ասիա. Թաշքենդ* 156,414 , *Խոքանտ* 82,054։

ԳԵՐԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ ԵՐԿԻՐՆԵՐ

1. ՊՈՒԽԱՐԱՑԻ ԽԱՆՈՒԹԻՒՆ . — Էմիր *Սէյիտ-Ասատ-իւլ Ս-*

խատ խան Ծն. 1859 *Մարտ* 26 , *Մանքի ցեղէն* ։ *Գ-հկլ.* 1885 ։ — Գահաժառանգ. *Սայիտ-Միր-Ալիմ խան Քարշիի պէյ* , *Ծն.* 1880 *Յունուար* 3 ։ — *Տրծ.* 205,000 *քլմ.* , *բն.* 1,250,000 ։ *Մ. քղ. Պուխարա* 70,000 ։ *Կրօնք Իսլամ* ։

2. ԽԻՎԱՅԻ ԽԱՆՈՒԹԻՒՆ . — Խան. *Սէյիտ-Մէհէմմէտ-Բահիմ-Պահատուր, Ծն.* 1845, *Գանկրատ ընտանիքէն* ։ — Գահաժառանգ *Սակար Մահմուտ* ։ — *Տրծ.* 60,000 *քլմ.* , *բն.* 800,000 , *մ. քղ. Խիվա* 30 *հազար* ։ *Կրօնք Իսլամ* ։

ՇՈՒԷՑ — ՆՈՐՎԷԳԻՈՅ.

Միացեալ թագաւորութիւն . — 1814 , *Նոյ.* 4 ։

Թագ. — *Ոսկար Բ. Ծն.* 1829 *Յունուար* 8 , *Պեռնատոթ ցեղէն* ։ *Ամուսն.* 1857 *Մայիս* 24 *ընդ Սոֆիա իշխանուհւոյն Նասաւի* ։ *Գ-հկլ.* 1892 *Սեպտ.* 5 ։ — Գահաժառանգ. *Ոսկար-Կուստաւ-Ատոլֆ՝ դուքս Վերմելանտի* , *Ծն.* 1858 *Յունիս* 3 ։ *Ամուսն.* 1881 *Սեպտ.* 7 *ընդ Վիկտորիա Պատի իշխանուհւոյն* , *Ծն.* 1862 *Յուլիս* 25 ։

Տարած. — *Շուէտ-Նորվեկիա* 776,000 *քլմ.*

ԲՆ. — 7,400,000 ։

ՇՈՒԷՑ. — Տարած. — 450,574 *քլմ.* , *առ մէն մի քլմ.* 11 , *բաժնուած* 28 *գաւառներու* ։

ԲՆ. — 5,160,000 ։

Կրօնք . — *Մեծ մասամբ Լութերական* ։

Մ. քղ. — *Ստոքհոլմ* 305,000 ։

Գլ. քաղաքներ . — *Կէօթէպուրկ* 140,000 , *Մալմէօ* 60,000 , *Նորքէօբինկ* 40,000 , *Կէֆլէ* 28,000 ։

Մուտք (1902) . — 156,143,000 *քրոնա* : — Ելք 205,000,000 *ֆրանք* :
Հանր. պարտք . — 87,000,000 *ֆր.* :
Ներածուն. — 704,000,000 *ֆր.* : — Արտած. 500,000,000 *ֆրանք* :
Առեւտ. շարժուն. — . . . :
Երկաթուղի. — 14,090 *քլմ.* — Թղթատար 3,069 *կայ.* : — Հեռագիր 12,700 *քլմ.* (*Նորվեկիոյ հետ*) : Հեռաձայն 47,381 *քլմ.* :

ՆՈՐՎԵԿԻԱ. — Տարած. — 325,426 *քլմ. առ մէն մի քլմ.* 7, *բաժնուած* 20 *գաւառներու* :
Բն. — 2,250,000 *Լուտերական* :
Մ. քղ. — *Քրիստիանիա* 230,000 :
Գլ. քաղաքներ . — *Պերկէն* 72,000 , *Դրոնդհայմ* 38,000 , *Սդավանկէր* 30,000 , *Տրամէն* 23,000 :
Մուտք . — 78,827,000 *ֆր.* : — Ելք 140,000,000 *ֆրանք* :
Հանր. պարտք . — 115,000,000 *ֆրանք* :
Ներածուն. — 435,000,000 *ֆր.* : Արտած. 210,000,000 *ֆր.* :
Երկաթուղի . — 1980 *քլմ.* : — Թղթատար 2,465: — Հեռաձայն 31,905 *քլմ.* :

ՏԱՆԻՄԱՐՔԱՅԻ

Թագր . — 770 *ին* : *Ժառանգական* :
Թագ . — *Քրիստիան Թ. Ծն.* 1818 *Մարտ* 26 , *Սոնտերպուրկ-Կլուքսպուրկ-Հոլշդայն ցեղէն* : *Ամուսն.* 1843 *Մայիս* 13 *ընդ Լուիզ Հէս-Գասէլի Ծն.* 1817 *Սեպտ.* 4, *վախ.* 1898 *Սեպտ.* 15 : *Գ.հկլ.* 1863 *Նոյ.* 15 : — *Գահաժառանգ . Քրիստիան-Ֆրեդերիհ-*

Վիլհէլմ-Գարլ Ծն. 1843 *Մայիս* 21 : *Ամուսն.* 1861 *Հոկտ.* 8 *ընդ Լուիզ Շուէյտ-Նորվեկիոյ իշխանուհւոյն* :
Տարած. — 39,780 *քռ. քլմ. առ մէն մի քլմ.* 62 : *Բաժնուած* 4 *գաւառներու* :
Բն. — 2,460,000 , *Լուտերական* :
Մ. քղ. — *Գոբենակ* 480,000 :
Գլ. քաղաքներ . — *Արհիւս* 52,000 , *Օսենսէ* 40,000 , *Ալպորկ* 31,000 , *Հորսէնս* 22,000 :
Մուտք . — 74,662,225 *հարիւրնոց քրոնէր* : — Ելք 102,000,000 *ֆրանք* :
Հանր. պարտք . — 290,000,000 *ֆր.* :
Ներած. — 558,000,000 *ֆր.* : — Արտած. 377,000,000 *ֆր.* :
Առեւտ. շարժուն. — 3844 *նաւ* , 423,549 *տկռչփ.* :
Երկաթուղի . — 2750 *քլմ.* : — Հեռագիր 6790 *քլմ.* : — Թղթատար 1126 *քլմ.* : — Հեռաձայն 26,889 *քլմ.* :

ՏԱՆՄԱՐՔԱՅԻ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐ

1. ԻՍԼԱՆԴԻԱ . — *Տարած.* 104,785 *քլմ.* , *բն.* 75 *հազար* , *առ մէն մի քլմ.* 0, 7 : *Գլ. քղ. Թայքաւիք* :
2. ԿՐՈՒՆԼԱՆԴԻԱ . — *Տարած.* 90,310 *քռ. քլմ.* , *բն.* 10,516 *առ մէն մի քլմ.* 0, 1 :

ԴԵՐՄ. ԿԱՅՍԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դաշնակցային կայսրութիւն . — 1871 *Յունվար* 5 :
Կայսր . — *Վիլհէլմ Բ. Ծն.* 1859 *Յունվ.* 14 , *Հոհենձոլլեռն ցեղէն* : *Ամուսն.* 1881 *Փետր.* 14 *ընդ Սաքսէսթա Վիկտորիա Հոլշթայնի իշխանուհւոյն* . *Ծն.* 1858 *Հոկտ.* 9 : *Գ.հկլ.* 1888 *Յունիս* 2 : — *Գահաժառանգ Ֆրեդերիկ-Վիլհէլմ, Ծն.* 1882 *Ապր.* 23:

Տարած. — 540,658 քառ. քլմ. ։
ԲՑ. — 56,365,000 մէն մի քլմ. 104 ։
Գերմ. կայս. մուտք (1901-1902). — 2,354,121,046 մրք, — Ելք 5,800,000,000 ֆր. ։
Հանր. պարտք. — 16,000,000,000 ֆր. ։
Ներած. — 7,500,000,000 ֆր. ։ — Արտած. 5,900,000,000 ֆրանք ։
Առեւտ. շարժում. — Մտած 88,646 նաւ, 17,990,051 տոննա. ։ Ելած 89,329 նաւ, 18,026,371 տոննա. ։
Երկաթուղի. — 51,000 քլմ.։ — Թղթատար 37,242 կայ.։ — Հեռագիր 167,000 քլմ. ։ — Հեռաձայն 289,647 քլմ.։

1. ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԲՐՈՒՍԻՈՅ

Մարկրաւ եւ դքսութիւն 1415. — Թագիթ. 1701 ։
Թագ. — Վիլհելմ Բ. կայսր Գերմանիոյ ։
Տարած. — 348,607 քլմ. ։
ԲՑ. — 34,468,307, առ մէն մի քլմ. 99։ Բաժնուած 14 գաւառներու ։
Կրօնք. — Բողոքական ։
Մ. քղ. — Պերլին 1,890,000 ։
Գլ. քաղաքներ. — Պրեսլաւ 425,000, Մակտեբուրկ 230,000, Գոլոնիա 372,200, Շթեթին 211,000 ։

2. ՊԱՒԵՐԻԱ

Թագր. — 1805 Դեկտ. 26 ։
Թագ. — Ոթոն Ա.–Վիլհելմ-Լուիթբոլտ Ծն. 1848 Ապրիլ 13, Վիթելսպախ ցեղէն ։ Գահակ. 1886 Յուն. 1 ։ Ամուսի ։ — Խնամակալ Հօրեղբօրորդին Լուի Լուիթբոլտ, Ծն. 1845 Դեկտ. 23 ։ Ամուսն. 1868 Փետր. 7 ընդ Մարիա Թերեզա արքիդքսուհոյն Աւստրիոյ, Ծն. 1849 Յունիս 20 ։

Տարած. — 75,870 քլմ. ։ Բաժնուած 8 գաւառներու ։
ԲՑ. — 6,175,153, առ մէն մի քլմ. 81 ։
Կրօնք. — Կաթոլիկ ։
Մ. քղ. — Մինխէն 499,900 ։
Գլ. քաղաքներ. — Նիւրնմպերկ 261,000, Աւկսպուրկ 89,100, Վուրձպուրկ 75,500, Լուդվիկսհայֆէն ։ 61,900 ։

3. ՍԱՔՍՈՆԻԱ

Թագր. — 1806 Դեկտ. 11 ։
Թագ. — Կէորկ Ծն. 1865 Յուլիս 26, Ալպրեխտէն ցեղէն ։ Ամուսն. 1859 Ապրիլ 28 ընդ Մարիա Իշխանուհւոյն Բորդուկալի, Ծն. 1848 Յուլիս 14, վախճ. 1884 Փետր. ։ Դիկլ. 1902 Մայիս 26 ։ — Գահաժառանգ Ֆրետրիհ Աւկուստ, Ծն. 1865 Ապրիլ 29 ։ Ամուսն. 1891 Հոկտ. 27 ընդ Լուիզ Անդուանէդ Մարի արքիդքսուհոյն Աւստրիոյ ։
Տարած. — 14,993 քլմ. բաժնուած 5 գաւառներու ։
ԲՑ. — 4,200,000, մէն մի քլմ. 280 ։
Կրօնք. — Կաթոլիկ ։
Մ. քղ. — Տրեզդէն 395,349 ։
Գլ. քաղաքներ. — Լայբցիկ 445,000, Շեմնից 206,000, Բլաուէն 73,800, Զուիկաու 55,800 ։

4. ՎԻՒՐԹԵՄՊԵՐԿ

Թագր. — 1806 ։
Թագ. — Վիլհելմ Բ. Ծն. 1848 Փետր. 12, Կոնտար ցեղէ ։ Գահակ. 1891 Սեպտ. 24 ։ Բ. Ամուսն. 1886 Ապրիլ 15 ընդ Գարլոթ իշխանուհւոյն Շաումպուրկ-Լիբբէի ։ — Գահաժառանգ փեսայն Ֆրիտրիհ իշխան Վիւրթ, Ծն. 1872 Յունիս 14 ։ Ամուսն. ընդ Բաուլին Օլկայի, Ծն. 1877 Դեկտ. 9 ։

Տարած. 19,517 քլմ. բաժնուած է 4 դաւառ։
Բն. — 2,170,000, մէն մի քլմ. 111։
Կրօնք. — Բողոքական։
Մ. քղ. — Շտուտկարտ 176,700։
Գ. քաղաքներ. — Ուլմ 43,000, Հայլպրոն 38,000, Էսլինկէն 27,300, Գանշդատ 27,000։

5. ՊԱՏԷՆ

Մեծ դքսք. — Ժ. դար։
Մեծ դուքս. — Ֆրեդերիհ-Վիլհէլմ-Լուի Ծն. 1826 Սեպտ. 9, Զահրինկէն ցեղէ. Գահակ. 1856 Օգոստ. 22։ Ամուսն. 1856 Սեպտ. 7 ընդ Բրուսիոյ Լուիզ իշխանուհւոյն, Ծն. 1838 Հոկտ. 23։— Դսհատառանց Ֆրեդերիհ-Վիլհէլմ, Ծն. 1857 Յունիս 25։ Ամուսն. 1885 Սեպտ. 20 ընդ Նասաւի Հիլտա իշխանուհւոյն, Ծն. 1864 Նոյ. 22։
Տարած. — 15,081 քլմ. բաժնուած է 4 դաւառներու։
Բն. — 1,867,000, առ մէն մի քլմ. 124։
Կրօնք. — Բողոքական և Կաթոլիկ։
Մ. քղ. — Գարլսրուհէ 97,164։
Գլ. քաղաքներ. — Մանհայմ 140,300, Ֆրայպուրկ 61,500, Բֆորձհայմ 43,300, Հայտելպերկ 40,000, Գոստանձա 21,300։

6. ՀԷՍ

Մեծ դքսք. — (1596)։
Մեծ դուքս. — Էռնէստ-Լուի Ծն. 1868 Նոյ. 12։ Գահակ. 1892։ Ամուսն. 1894 Ապրիլ 3 ընդ Վիկտորիա իշխանուհւոյն Սաքս-Գոսպուրկ-Կոթայի, Ծն. 1876 Նոյ. 12։
Տարած. — 7,682 քլմ. բաժնուած 3 դաւառ։

Բն. — 1,120,000 առ մէն մի քլմ. 146։
Կրօնք. — Լութերական։
Մ. քղ. — Տարմշդատ 72,381։
Գլ. քաղաքներ. — Մայանց 84,200, Օֆենպախ 50,400, Վորմս 40,705, Կիսէն 25,491։

7. ՄԵՔԼԵՄՊՈՒՐԿ-ՇՈՒԵՐԻՆ

Մեծ դքսք. — (1756)։
Մեծ դուքս. — Ֆրեդերիհ-Ֆրանց Դ. Միքայէլ Ծն. 1882 Մարտ 26։ Գահակ. 1901 Մարտ 26։ Ամուրի։
Տարած. — 13,127 քլմ.։
Բն. — 608,000, առ մէն մի քլմ. 46։
Կրօնք. — Լութերական։
Գլ. քաղաքներ. — Ռոսթաք 24,700, Շուերին 38,600, Վիզմար 20,000, Կրեստրով 16,000, Բարխիմ 10 հազար։

8. ՍԱՔՍ-ՎԱՅՄԱՐ

Մեծ դքսք.։
Մեծ դուքս. — Վիլհէլմ Էռնէստ Ծն. 1876 Յունիս 10։
Տարած. — 8615 քլմ.։
Բն. — 363,000, առ մէն մի քլմ. 100։
Կրօնք. — Լութերական ու Կաթոլիկ։
Գլ. քաղաքներ. — Այզենախ 31,500, Վայմար 28,300, Ապոլտա 20,300։

9. ՄԵՔԼԵՄՊՈՒՐԿ-ՇԹՐԵԼԻՑ

Մեծ դքսք.։
Մեծ դուքս. — Ֆրեդրիհ Վիլհէլմ Ծն. 1819 Հոկտ. 4։ Ամուսն. 1843 Յունիս 10 ընդ Ալեքսանդրա Գարոլին իշխանուհւոյն Մեծն Բրիտանիոյ, Ծն. 1822 Յուլ. 19։

Գ.հկլ. 1860 Սեպտ. 6։ — Գահաժառանգ Կէորկ-Ստոլթ, Ծն. 1848 Յուլիս 9։ Ամուսն. 1877 Ապրիլ 17, ընդ Եղիսաբեթ իշխանուհւոյն Անհալդի, Ծն. 1857 Օգոստ. 25։

Տարած. — 2930 քլմ.

Բն. — 103 000, առ մէն մի քլմ. 25։

Կրոնք. — Լութերական։

Գլ. քաղաք. — Նայ-Շթելրլից 11,300։

10. ՕԼՏԵՆՊՈՒՐԳ

Մեծ դքսք. — 1088։

Մեծ դուքս. — Ֆրեդերիհ Ավկուստ Ծն. 1852 Նոյ. 15։ Ամուսն. 1878 Փետր. 5 ընդ Եղիսաբէթ Բրուսիոյ իշխանուհւոյն, Ծն. 1857 Յունր. 24 վխճ. 1895 Օգոստ. 28։ Բ. ամուսն. 1896 Հոկտ. 3, ընդ Եղիսաբեթ Մեքլեմպուրկի դքսուհւոյն, Ծն. 1869 Յուլիս 19։ — Գահաժառանգ Նիքոլա Ֆրեդերիհ իշխան, Ծն. 1897 Օգոստ. 10։

Տարած. — 6 427 քլմ.։

Բն. — 399,000, առ մէն մի 102։

Կրոնք. — Լութերական։

Գլ. քաղաք. — Օլդենպուրկ 26,600։

11. ՊՐՈՒՆՍՈՒԻՔ

Դքսք. — Պրունսուիք-Լունեպուրկ, Կելֆեան ընտանիքէն Ժ. Դար։

Դուքս. — Էռնէստ-Ավկուստ Ծն. 1845 Սեպտ. 8։ Ամուսն. 1878 Դեկտ. 8, ընդ Թիրա Տանբմարքայի իշխանուհւոյն, Ծն. 1853 Սեպտ. 26։ — Գահաժառանգ Կէորկ-Վիլհելմ, Ծն. 1880 Հոկտ. 5։

Տարած. — 3672 քլմ.։

Բն. — 464,330, առ մէն մի քլմ. 126։

Կրոնք. — Բողոքական։

12. ՍԱՔՍ-ՄԱՅՆԻՆԿԷՆ

Դքսք.։

Դուքս. — Կէորկ Բ. Ծն. 1826 Մարտ 30։ Բ. ամուսն. 1873 Մարտ 5, ընդ Հեղինէ Ֆրանձի, Ծն. 1839 Մարտ 17։ — Գիձռնգ. (Ս. ամուսնութենէն) Պեռնար, Ծն. 1851 Մարտ 19։ Ամուսն. 1878 Փետր. 5, ընդ Բրուսիոյ Գարլոթ իշխանուհւոյն, Ծն. 1879 Յուլիս 11։

Տարած. — 2468 քլմ.։

Բն. — 51,000, առ մէն մի քլմ. 102։

Կրոնք. — Բողոքական։

Գլ. քաղաքներ. — Մայնինկէն 14,500, Սոննեպերկ 13,300։

13. ՍԱՔՍ-ԱԼԹԵՆՊՈՒՐԳ

Դքսք.։

Դուքս. — Էռնէստ-Ֆրեդերիհ Ծն. 1826 Սեպտ. 3։ Ամուսն. 1853 Ապրիլ 15 ընդ Անհալդի Ագնէս իշխանուհւոյն, Ծն. 1824 Յունիս 11 վխճ. 1897 Հոկտ. 10, անզաւակ։ — Գիձռնգ. իր եղբայր Մորիձ-Ֆրանձ, Ծն. 1829 Հոկտ. 11։ Ամուսն. 1862 Հոկտ. 2 ընդ Սաքս-Մայնինկէնի Ավկուստա իշխանուհւոյն։

Տարած. — 1324 քլմ.։

Բն. — 195 հազար, առ մէն մի քլմ. 147։

Կրոնք. — Բողոքական։

Գլ. քղ. — Ալթենպուրկ 37 հազար։

14. ՍԱՔՍ-ԳՈԹՈՒՐԳ-ԿՈԹԱ

Դքսք. — Համանուն ընտանիք։

Դուքս. — Էռնոլտ, Ծն. 1884 Յուլիս 6։ Ամուրի։

Տարած. — 1958 *քմ.* :
Բն. — 30 *հազար առ մէն մի քմ.* 117 :
Կրօնք. — *Բողոքական* :
Գլ. քաղաքներ. — *Կոթա* 34,600, *Գոպուրկ* 20 *հազար* :

15. ԱՆՇԱԼԴ

Դիրք. — *Սկանդինաւեան ճիւղ* :
Դուրս. — *Լէոբոլտ Ֆրիտրիհ Ծն.* 1831 *Ապրիլ* 16 : *Գահակ.* 1871 *Մայիս* 22 : *Ամուսն.* 1854 *Ապրիլ* 9 *ընդ Անդուանէդ իշխանուհւոյն Սաքս-Ալթենպուրկի, Ծն.* 1838 *Ապրիլ* 4 : — *Գահաժառանգ. Լէոբոլտ-Ֆրեդրիհ, Ծն.* 1856 *Օգոստ.* 6 : *Ամուսն.* 1889 *Յունիս* 19 *ընդ Պատի Մարի իշխանուհւոյն, Ծն.* 1865 *Յուլիս* 13 :
Տարած. — 2294 *քմ.* :
Բն. — 316,000, *առ մէն մի քմ.* 138 :
Կրօնք. — *Բողոքական* :
Գլ. քաղաքներ. *Տեսաւ* 50,800, *Պռոնպուրկ* 34,400, *Կէօթէն* 22,000 :

16. ՇՈՒԱՐՋՊՈՒՐԿ-ՍՈՆՏԵՐՍԱՈՒԶԵՆ

Իշխանք. :
Իշխան. — *Գարոլ-Կիւնթէր, Ծն.* 1830 *Յուլիս* 25 : *Ամուսն.* 1869 *Մայիս* 29, *ընդ Սաքս-Ալթենպուրկի Մարի իշխանուհւոյն, Ծն.* 1865 *Յունիս* 15 : *Անպաւակ* :
Տարած. — 862 *քմ.* :
Բն. — 81,000 *առ մէն մի քմ.* 95 :
Կրօնք. — *Լութերական* :
Գլ. քաղաքներ. — *Սոնտերսհաուզէն* 7000, *Առնշդատ* 14,000 :

17. ՇՈՒԱՐՋՊՈՒՐԿ-ՌՈՒԴՈԼՇՏԱՏ

Իշխանք. :
Իշխան. — *Կիւնթէր, Ծն.* 1852 *Օգոստ.* 8 : *Ամուսն.* 1891 *Նոյ.* 26 *ընդ Շէօնեպուրկ-Վալտենպուրկի Աննա Լուիզ իշխանուհւոյն, Ծն.* 1871 *Փետր.* 6 : *Անպաւակ* :
Տարած. — 941 *քմ.* :
Բն. — 93,000, *առ մէն մի քմ.* 99 :
Կրօնք. — *Լութերական* :
Գլ. քղ. — *Ռուդոլշդատ* 12,400 :

18. ՎԱԼՏԷՔ

Իշխանք. :
Իշխան. — *Ֆրեդերիհ-Ատոլֆ-Հերման, Ծն.* 1865 *Յուն.* 7 : *Գահակ.* 1893 *Ապրիլ* 29 : — *Գահաժառ. Եոզիաս-Վիլհէլմ, Ծն.* 1896 *Ապրիլ* 30 :
Տարած. — 1121 *քմ.* :
Բն. — 80,000 *առ մէն մի քմ.* 51 :
Կրօնք. — *Բողոքական* :
Գլ. քղ. — *Արոլսէն* 2,00 :

19. ՌԱՅՍ-ԿՐԱՅՑ

Իշխանք. :
Իշխան. — *Հայնրիհ ԺԴ., Ռայս-Շլայց ճիւղէն, Ծն.* 1832 *Մայիս* 15 : *Ամուսն.* 1858 *Յունվ.* 24 *ընդ Վիւրդեմպերկի Ամնէս դքսուհւոյն* : *Բ. ամուսն. ընդ Ֆրեդերիհ Սա՛ալպուրկ դերասանուհւոյն* :
Տարած. — 316 *քմ.* :
Բն. — 68,000, *առ մէն մի քմ.* 216 :
Կրօնք. — *Լութերական* :
Գլ. քղ. — *Կրայց* 22,300 :

20. ՌԱՅՍ-ԵԼԱՅՑ

Իշխանք. :

Իշխան. — *Հանրիհ Իլ. Ծն.* 1858 *Հոկտ.* 28 : *Ամուսն. ընդ Հոհենլոհէ-Լանկենպուրկի Էլիզա իշխանուհւոյն։* — *Գիժռնգ. Հայնրիհ, Ծն.* 1893 *Յուլիս* 12 :

Տարած. — 826 *քլմ.* :

ԲՑ. — 139,000, *առ մէն մի քլմ.* 168 :

Կրօնք. — *Լութերական* :

Գլ. քղ. — *Կերա* 45,600 :

21. ՇԱՈՒՄՊՈՒՐԿ-ԼԻՊԷ

Իշխանք. :

Իշխան. — *Ադոլֆան-Ալպրեխտ Ծն.* 1846 *Սեպտ.* 27 : *Ամուսն.* 1864 *Մարտ* 1 *ընդ Սաքս-Ալթենպուրկի Մարի Աննա իշխանուհւոյն, Ծն.* 1844 *Մարտ* 1 : — *Գիժռնգ. Ատոլֆ-Պեռնար, Ծն.* 1882 *Փետր.* 10 :

Տարած. — 340 *քլմ.* :

ԲՑ. — 43,000, *առ մէն մի քլմ.* 127 :

Կրօնք. — *Բողոքական* :

Գլ. քղ. — *Պիւքեպուրկ* 5600 :

22. ԼԻՊԷ

Իշխանք. :

Իշխան. — *Գարոլ-Աղեքսանդր Ծն.* 1831 *Յունվ.* 3 : *Ամուրի* :

Տարած. — 1215 *քլմ.* :

ԲՑ. — 139,000, *առ մէն մի քլմ.* 114 :

Կրօնք. — *Բողոքական* :

Գլ. քղ. — *Տետմոլտ* 11,900 :

23. ԼԻԻՊէՔ

Իցիցորէն քաղաք. :

Տարած. — 298 *քլմ.* :

ԲՑ. — 96,000, *առ մէն մի քլմ.* 325 :

24. ՊՐԵՄԱ

Իցիցորէն քաղաք. :

Տարած. — 257 *քլմ.* :

ԲՑ. — 225,200, *առ մէն մի քլմ.* 875 :

25. ՀԱՄՊՈՒՐԿ

Իցիցորէն քաղաք. :

Տարած. — 415 *քլմ.* :

ԲՑ. — 768,000, *առ մէն մի քլմ.* 1851 :

26. ԱԼԶԱՍ-ԼՈՐԷՆ (*Էլզաս-Լոթրինկէն*)

Կայս. գաւառ :

Տարած. — 14,511 *քլմ.* :

ԲՑ. — 1,718,000, *առ մէն մի քլմ.* 118 :

Կրօնք. — *Կաթոլիկ և Բողոքական* :

Գլ. քաղաքներ. — *Սդրազպուրկ* 250,200, *Մուլհաուզէ* 89,000, *Մէց* 58,400, *Գոլմար* 36,700, *Հակենաու* 17,900 :

ԳԵՐՄ. ԿԱՅՍՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱԼՈՒԱԾՔ

Ա. ԱՖՐԻԿԷ. — *Թակօ տրծ.* 87,200 *քլմ.*, *բն.* 2,000,000 : — *Գամերուն տրծ.* 496,600 *քլմ.*, *բն.* 3,500,000 : — *Արեւմ. հար. Ափրիկէ տրծ.* 830,960 *քլմ.*, *բն.* 200,000 : — *Արեւել. Ափրիկէ տրծ.* 941,100 *քլմ.*, *բն.* 6,106,000 :

Գումար 2,352,860 *քլմ. տարած. ու* 11,800,000 *Բն.* :

Բ. ՈՎԿԻԱՆԻԱ. — *Նոր-Կուինէա.* — *Տարած.* 240,826 *քլմ.* : ԲՑ. — 400,000 : *Գայզեր-Վիլհելմսլանտ.* — *Տարած.* 1816 *քլմ.* : *Բն.* 1,100 :

Պիզմարքեան արքիպեղագոս. — Տարած 571 քլմ. և Գարոլինեան, Մարեանեան, Մարշալ, Սամոա։ Գումար Նոր Կուինիոյ հետ 243,819 քլմ.։ Բն. 449,000։

Գ. ԱՍԻԱ. — Քիաո-Չեու. — Տարած. 501 քլմ.։ Բն. — 84,100։

Համագումար 2,592.362 քլմ. տարած. և 12,500,000 Բն. որուն միայն 5998 Գերմանացի։

ԼԻԽՏԵՆՇԹԱՅՆ

Իշխանապետութիւն. — 1719, ժառանգական։

Իշխանապետ. — Յովհան Բ. Ծն. 1840 Հոկտ. 5։ Ամուրի։ Գհկլ. 1858։

Տարած. — 1591 քլմ.։

Բն. — 9434։

Կրօնք. — Կաթոլիկ։

Գլ. քղք. — Վատուշ 1,200։

ԱՒՍՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Միացեալ պետութիւն. — 1867 Դեկտ. 8։ Վերնապետը կը կոչուի Կայսր Աւստրիոյ ու Թագաւոր Հունգարիոյ։

Թագաւոր-Կայսր. — Ֆրանց-Եոզէֆ Ա. Ծն. 1830 Օգոստոս 5, Հապսպուրկ ցեղէն։ Գհկլ. 1848 Նոյ. 19։ Ամուսն. 1854 Ապրիլ 11 ընդ Եղիսաբէթ իշխանուհւոյն Պաւերիոյ, Ծն. 1837 Դեկտ. 11 վիճ. 1898 Օգոստ. 28։ Գահաժառանգ Ֆրանց Ֆերտինանդ Արքիդուքս Աւստրիոյ. ծն. 1863 Դեկտ. 5։ Ամուսն. 1900 Յունիս 1 ընդ Սոֆիա իշխանուհւոյն Հոհենպէրկի. ծն. 1868 Փետր 14։

Ա. ԱՒՍՏՐԻԱ. — Տարած. — 300,010 քլմ. առ մէն մի քլմ. 87։ Բաժնուած 16 երկրի։

Բն. — 26,170,000։

Բ. ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ. — Տարած. — 325,325 քլմ. բաժնուած 3 երկրի։

Բն. — 19,203,531։

Աւստրիոյ-Հունգարիոյ բնակիչներէն 10,569,157 Գերման, 7,434,861 հունգարացի, 7,383,150 Չեհ, Մորաւ ու Սլովաք, 3,711,223 Լեհ, 3,348,613 Բութէն, 3,249.166 Խրուադ ու Սերբ, 1,271,351 Սլովէն, 2,801,015 ռումանացի, 697,166 իտալացի և լադին։

Կրօնք. — 27,754,935 Կաթոլիկ, 4,487,365 յունադէս Կաթոլիկ, 3,177,071 յունադաւան, 3,865,518 Բողոքական, 1,868,527 Հրեայ եւն.։

Տարած. — Աւստրիոյ Հունգարիոյ համագումար տարածութիւնն է 625,518 քլմ.։

Բն. — 41,310,835, առ մէն մի քլմ. 72։

Մ. քղ. — Վիեննա 1,680,000։

Գլ. քաղաքներ. — Պուտա-Բեշդ 720,000, Բրակա 410,000, Թրիէսդ 180,000, Լեմպէրկ 160,000, Կրաց 138,000։

Մուտք. — . . .։ — Եկ 2,930,100,000 ֆր.։

Հանր. պարտք. — 14,700,000,000։

Ներած. — 1,810,000,000 ֆր.։ — Արտած. 2,080,000,000 ֆրանք։

Առեւտ. շարժում. — Մտած 95,103 նաւ, 12,095,183 տոկոչփ.։ Ելած 95,848, 12,014,473 տոկոչփ.։

Երկաթուղի. — 39,000 քլմ. — Թղթատար 11,630 կայ։ Հեռագիր 78,250 քլմ.։— Հեռաձայն 43,712։ քլմ.։

ՉՈՒԻՑԵՐԻ

Դաշնակցային հասարակապետութիւն. — ԺԸ. դարուն վերջերը, վերակազմութիւն 1874 Մայիս 16։
Նախագահ. — Տ.քդ. Ժ. Զեմբ.։ Ընտրուած 1902 տարուոյ համար։
Տարած. — 41,346, բաժնուած 23 գաւառներու կամ ուրոյն հասարակապետութիւններու։
Բն. — 3,328,000 առ մէն մի քլմ. 80։
Կրօնք. — Բողոքական և Կաթոլիկ։
Մ. քղ. — Պեռն 64,800։
Գլ. քաղաքներ. — Զուրիխ 170,000, Պազէլ 110,000, Ժընէվ 106,000, Լոզան 46,000։
Մուտք. — 101,033 716 ֆր.։ — Ելք 186,000,000 ֆր.։
Հանր. պարտք. — 106,000,000 ֆր.։
Ներած. — 1,287,000,000 ֆր.։ — Արտած. 866,000,000 ֆրանք։
Երկաթուղի. — 3,930 քլմ.։ — Թղթատար 1584 կայ.։ — Հեռագիր 8800 քլմ.։ — Հեռաձայն 39,161 քլմ.։

ԻՏԱԼԻԱ.

Թագր. — 1861 թն, կազմակերպութիւն 1861 Մարտ 4։
Թագ. — Վիքթորիո-Էմմանուէլէ Գ. Ծն. 1869 Հոկտ. 9. Սավոյայի ցեղէն Ամուսն. 1896 Դեկտ. 11 ընդ Էլէնա իշխանուհւոյն Զեռնակորայի։ Գահակ. 1900 Յուլ. 17։
Տարած. — 286,648 քլմ. բաժնուած 69 գաւառներու։
Բն. — 32,450,000 առ մէն մի քլմ. 113։
Կրօնք. — 28,350,000 Կաթոլիկ։
Մ. քղ. — Հռոմ 510,000։
Գլ. քաղաքներ. — Նաբոլի 570,000, Միլան 500,000,

Դորինոյ 360,000, Բալերմոյ 310,000, Ճենովա 240,000։
Մուտք. — 1,752,167,440 ֆր.։ — Ելք 1,730,000,000 ֆր.։
Հանր. պարտք. — 12,260,000,000 ֆր.։
Ներած. — 1,510,000,000 ֆր.։ — Արտած. 1,450,000,000 ֆրանք։
Առեւտ. շարժում. — Մտած 103,601 նաւ, 27,170,230 տոննի։ Ելած 103,439 նաւ, 27,218,203 տոննի։
Երկաթուղի. — 15,750 քլմ.։ — Թղթատար 8,041 կայ.։ — Հեռագիր 44,000 քլմ.։ — Հեռաձայն 14,007 քլմ.։

ԳԱՂԹԱՅԻՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐ

1. ԷՐԻԹՐԷԱ (Ափրիկէ). — Տրծ. 247,380 քլմ., 237,000 բն.։
2. ԱՍՏՈՒԱ ՈՒ ՏԱՆՈՒՔԻԼՍ. — Իտալիոյ պաշտպանութեան տակ։
3. ՍՈՄԱԼ. — Թերակղզի Հնդկայ ովկիանոսին եզերքը։ Համագումար 477,300 քլմ., բն. 600,000։

ՓՈՔՐԻԿ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

ՍԱՆ ՄԱՐԻՆՈՅ

Տարած. — 61 քլմ.։
Բն. — 9535։
Հիւպատոսներ. — Ա. Պէլուձզի և Բ. Գուլինեանի։
Մուտք. — 361,344 ֆր.։ Ելք 356,879 ֆր.։

ՄՈՆԱԳՈՅ

Իշխանապետութիւն. — 1200։
Իշխան. — Ալպէր Բ. Ծն. 1848 Հոկտ. 31։ Գահակ. 1890։ Ամուսն. 1869 Սեպտ. 8 ընդ Մարի Տիւդլաս-Համիլդէնի, լուծեալ 1850 Նոյ. 20, Բ. ամուսն.

1889 Հոկտ. 17 ընդ Ալիսի։ — Գահաժառանգ Ա. ամուսնութենէն Լուի Ոնորէ, Ծն. 1870 Յուն. 29։

ՍՊԱՆԻԱ

Թգրբ. — 1506ին։ Կղմկ. 1876 Յունիս 30։

Թագ. — Ալֆոնսոյ ԺԴ. Ծն. 1886 Մայիս 4, Պուրպոն Անժու ցեղէն։ Իր ծնած օրը թագաւոր հռչակուած իր Քրիստինէ մօր խնամակալութեամբ։ Ինքնիշխան թագաւոր 1902 Մայիս 4։

Տարած. — 597,244 քլմ., բաժնուած 48 դաւառներու։

Բն. — 18,200,000, առ մէն մի քլմ. 36։

Կրօնք. — Կաթոլիկ։

Մ. քղ. — Մատրիտ 510,000։

Գլ. քաղաքներ. — Պարչելոնա 510,000, Վալենչիա 205,000, Սեւիլա 146,000, Մալակա 135,000։

Մուտք. — 936,006,165 ֆր.։ — Ելք 927,000,000 ֆր.։

Հանր. պարտք. — 9,200,000,000 ֆր.։

Ներած. — 860,000,000 ֆր.։ — Արտած. 725,000,000 ֆր.։

Առեւտ. շարժում (1900). — Մտած 17,721 նաւ, 14,172,872 տոկոչփ.։ — Ելած 17,036 նաւ, 14,075,261 տոկոչփ.։

Երկաթուղի. — 13,300 քլմ.։ — Թղթատար 3274 կայ.։ — Հեռագիր 74,560 քլմ.։ — Հեռաձայն 12,400 քլմ.։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ա. ԱՓԲԻԿԷ. — 1 Ֆեռնանտոյ-Բօ, 2. Անտոպոն, 3. Բիոմունի 15,600 քլմ., 4. Բիո-տէ-Օրոյ, Գանարեանք։ Գումար տրծ. 9760 քլմ. բն. 340,000։

ԲՈՐԴՈՒԿԱԼ

Կոմսութիւն 1095, թագաւորութիւն 1139, կղմկ. 1826 ու 1884։

Թագ. — Գարլոս Ա. Ծն. 1863 Սեպտ. 15, Սաքս-Գոպուրկ-Կոթա-Պրականցա ցեղէն։ Ամուսն. 1886 Մայիս 9 ընդ Մարի-Ամելիա Ֆրանսայի իշխանուհւոյն, Ծն. 1875 Սեպտ. 15։ — Գահաժառանգ Լուի-Ֆիլիպ, դուքս Պրականձայի, Ծն. 1887 Մարտ 8։

Տարած. — 92,157 քռ. քլմ., բաժնուած 16 դաւառներու։

Բն. — 5,430,000, առ մէն մի քլմ. 61։

Կրօնք. — Կաթոլիկ։

Մ. քղ. — Լիզպոնա 310,000։

Գլ. քղ. — Բորդոյ 140,000, Պրակա 23,000, Սեդուպալ 21,100, Գոյիմպրա 18,400։

Մուտք. — 52,188,125։ — Ելք 307,000,000 ֆր.։

Հանր. պարտք. — 2,700,000,000 ֆր.։

Ներած. — 226,000,000 ֆր.։ — Արտած. 128,000,000 ֆր.։

Առեւտ. շարժում. — Մտած 90,112 նաւ, 9,770,000 տոկոչփ.։ Ելած 9,677 նաւ, 9,700,000 տոկոչփ.։

Երկաթուղի. — 2,380 քլմ.։ — Թղթատար 2,810 կայ։ — Հեռագիր 7,380 քլմ.։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ա. ԱՓԲԻԿԷ. — Դալարի գլուխ տրծ. 3851 քլմ., բն. 114,000։ — Կուինեա տրծ. 37,000 քլմ., բն. 200,000։ — Ս. Թոմաս ու Իշխանի կղզիք տրծ. 1080 քլմ., բն. 39,000։ — Անկոլա տրծ. 1,315,460 քլմ., բն. 4,180,000։ — Արեւելեան Ափրիկէ տրծ. 768,740 քլմ., բն. 3,120,000։ Գումար 2,126,130 քլմ. բն. 14,200.000։

Բ. ԱՍԻԱ. — Կոա, Տաճաոյ ու Տիու, տրծ. 3658 քլմ., բն. 572,200: — Մազաոյ 12 քլմ., բն. 78,627: — Դիմոր ու Քանպինկ տրծ. 16,248 քլմ., բն. 200,000: Գումար տրծ. 19,970 քլմ., բն. 950,000:

Համագումար 2,146,000 քլմ. տրծ. և 15,150,000 բն.:

ԱՆՏՈՐԷ

Հասարակապետութիւն Ֆրանսայի պաշտպանութեան ու Սպանիոյ Ուրկէլի եպիսկոպոսին հովուութեան տակ: Տրծ. 452 քա. քլմ., բն. 6000:

Հիւպատոս. — Եոզէֆ Գալուա:

ՖՐԱՆՍԱ.

Հասարակապետութիւն (Գ. անգամ) 1870 Օգոստ. 22, կգմկ. 1875 Փետր. 11:

Նպգն. — Էմիլ Լուբէ: Ընտրուած 1899 Փետր. 5: Եօթնամեայ պաշտօնավարութիւն:

Տարած. — 536,408, բաժնուած 81 դաւառներու:

Բն. — 38,960,000, առ մէն մի քլմ. 73. որուն 37,490,484 ֆրանսայի ու միւսը օտարական:

Մ. քղ. — Բարիզ 2,720,000:

Գլ. քաղաքներ. — Մարսիլիա 500,000, Լիոն 460,000, Պորտոյ 260,000, Լիլ 211,000:

Մուտք. — 3,552,602,862 ֆր.: — Ելք 3,550,000,000 ֆր.:

Հանր. պարտք — 30,060,000,000 ֆր.:

Ներած. — 4,400,000,000 ֆր.: — Արտած. 4,080,000,000 ֆրանք:

Առեւտ. շարժում. — Մտած 26,647 նաւ, 18,358,801 տոննայ: Ելած 20,260 նաւ, 12,887,372 տոննայ:

Երկաթուղի.—42,500 քլմ.: — Թղթատար՝ Ֆրանսա 9830 կայ., արտասահման՝ 632: — Հեռագիր 127,900 քլմ.: — Հեռաձայն 63,167 քլմ.:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

Ա. ԱՐԵՒՄՏ. ԱՓՐԻԿԷ. — 1. Սենեկալ-Սուտան տրծ. 950,000, բն. 4,960,000: — 2. Սահարա (հովանաւորութեան շրջանակ) տրծ. 4 միլիոն քլմ. և 2,960,000, բն.: — 3. Կուինեա տրծ. 224,000, քլմ. և 1,500,000 բն.: — 4. Փղատամի ափունք տրծ. 323,000 քլմ., 2,250,000 բն.: — 5. Տահոմէ տրծ. 113,000 քլմ., 1,130,000 բն.: — 6. Գոնկոյ ու Զաս տրծ. 3,000,000 քլմ., 10,000 բն.: — Սոմալի ափունք տրծ. 120,000, 200,000 բն.:

Բ. ԱՍԻԱ. — Հնդկաստանի գաղութ տրծ. 509 քլմ., 273,185 բն.: — Հնդկաչին տրծ. 663,509 քլմ., 15,863,200 բն.: —Քոչինչին (1867) տրծ. 60,000 քլմ., 2,262,000 բն.: — Գանկոն (1863) պաշտպանութեան տակ, տրծ. 110,900, 2,000,000 բն.: Թագ. Նորոդոմ Ս.: — Սնամ (1884) պաշտպանութեան տակ տրծ. 230,000 քլմ., բն. 6 միլիոն: Թագ. Թանթայ: — Լաոս (1893) տրծ. 310,000 քլմ., բն. 13 միլիոն:

Գ. ԱՄԵՐԻԿԱ. — Սենիկեանք ու Ֆրանս. Կույանա տրծ. 81,983 քլմ., 4,180,000 բն.:

Դ. ՀԻՒՍԻՍՍԱՑԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՄԷՋ ԿՂԶԻՔ. — Տրծ. 24,255 քլմ., 88 հազար բն.:

Ե. ՀՆԴԿԱՑ ՕՎԿԻԱՆՈՍԻ ՄԷՋ. — Մատակասգար (1896 Յուլիս 24) տրծ. 591,967 քլմ.: — Ս. Պօղոս, Ռէիւնիոն, Մայոտ, Գոմորին: Գումար 599,406 քլմ. տրծ. և 2,503,000 բն.:

Ֆրանս. ընդհ. գաղթականութեանց տարած. 8,812,710 քլմ., 56,550,000 բն.:

ՊԵԼՃԻՔԱ.

Թգրբ. — 1831 Մայիս 21, կազմակերպութիւն 1831 Յունիս. 25, ժառանգական:

Թագ. — Լէոբոլտ Բ. Ծն. 1835 Մարտ 27, Սաքս Գոպուրկ-Կոթա ցեղէն: Սմուսն. 1853 Օգոստ. 9 ընդ Մարի Հայնրիէդ արքիդքսուհւոյն Աւստրիոյ, Ծն. 1836 Օգոստ. 10: Գհկլ. 1865 Նոյ. 27: — Գահաժառանգ, եթէ արական ժառանգորդ չըլլայ, ինչպէս է հիմայ, թագաւորը իր յաջորդը կ'ընտրէ խորհրդարանի հաւանութեամբ:

Տարած. — 29,547 քլմ., բաժնուած 9 գաւառներու:

Բն. — 6,820,000 առ մէն մի քլմ. 231:

Կրօնք. — Կաթոլիկ:

Մ. ֆր. — Պրուսէլ 570,000:

Գլ. քաղաքներ. — Անվերսա 290,000, Լիէժ 170,000, Կանդ 165,000, Մալին 56,000:

Մուտք. — 488,429,760 ֆր.: — Ելք 488,000,000 ֆր.:

Հանր. պարտք. — 2,610,000,000 ֆրանք:

Ներած. — 2,260,000,000: — Արտած. 1,950,000,000 ֆր.:

Առեւտ. շարժում. — Մտած 8619 նաւ, 8,500,000 տկշփ.: Ելած 8620 նաւ, 8,476,874 տկշփ.:

Երկաթուղի. — 6200 քլմ.: — Թղթատար 1085: — Հեռագիր 6400: — Հեռաձայն 14,942 կայ.:

ՀՈԼԱՆԴԱ.

Կոմսութ. — 1494, տեղակալութիւն 1559, թագ. 1806, կազմակերպութիւն 1814:

Թագուհին. — Վիլհելմինա Ծն. 1880 Օգոստ. 18, Օրանժ Նասաւ ցեղէն: Գհկլ. իր Էմմա մօր խնամակալութեամբ մինչեւ 1898 Օգոստ. 18, այնուհետեւ ինքնին: Սմուսն. 1901 Յունիս. 25 ընդ Հայնրիհ դքսին Մեքլեմպուրկի:

Տարած, — 33,000 քլմ., բաժնուած 11 գաւառներու:

Բն. — 5,200,000 առ մէն մի քլմ. 157:

Կրօնք. — Բողոքական:

Մ. ֆր. Լա-Հէյ 210,000:

Գլ. քաղաքներ. — Ամստերտամ 530,000 Ռոտերտամ 330,000, Ուտրեխտ 100,000, Կրոնինկ 67,000:

Մուտք. — 149,472,180: — Ելք 325,000,000 ֆր.:

Հանր. պարտք. — 2,450,000 ֆր.:

Ներած. — 4,020,000,000 ֆր.: — Արտած. 3,320,000,000 ֆրանք:

Առեւտ. շարժում. — 383 նաւ, 455,600 տկշփ.:

Երկաթուղի. — 2840 քլմ.: — Թղթատար 1321. — Հեռագիր 8000 քլմ.: — Հեռաձայն 14,990:

ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ճաւա ու Մատուրա, տրծ. 131,508 քլմ., 25,697,701, բն. առ մէն մի քառ. քլմ. 195: — Զանազանք 1,783,909 քմ., 9,362,000 բն.: — Հար. արեւմտ. Սումատրա տրծ. 82,332 քառ. քլմ., 1,352,505 բն.: — Պենֆոնկեն տրծ. 24,440 քլմ., 158,767 բն.: — Լամբոկ տրծ. 29,366 քլմ., 137,501 բն.: — Բալեմպակ տրծ. 139,128 քլմ., 692,317 բն.: — Արեւելեան Սումատրա տրծ. 91,894 քլմ., բն. 597,900: — Ակեն տրծ. 52,222 քլմ. բն. 53170: — Ռիուվ, տրծ. 42,420 քլմ., 150,000 բն.: — Պանֆա տրծ. 11,857 քլմ., 93,600 բն.: — Պիլիդոն տրծ. 4,842 քլմ., 41558 բն.: — Արեւմտեան

Պոռնիոյ տրծ. 145,195 քլմ. , 371,000 բն. : — Արեւելեան ու հար. Պոռնիոյ տրծ. 408,145 քլմ. ,810,000: բն. — Զելեպեանիք տրծ. 128,478 քլմ. , 1,448,800 բն. : — Մենասոյ 57,436 քլմ. , 549,200 բն. : — Ամպուան տրծ. 51,465 քլմ. , բն. 295,768 :— Դեռնասէ տրծ. 62,592 քլմ. , 103,400 բն. : — Արեւմ. Նոր Կուինիա տրծ. 394,789 քլմ. , 240,000 բն. : — Թիմոր տրծ. 46,056 քլմ., 742,000 բն. : — Պալի ու Լոմպոք տրծ. 10,522 քլմ. , 1,044,800 բն. : — Գուրաչօ տրծ. 1,130 քլմ. , 51877 բն. : — Սուրինամ տրծ. 129,100 քլմ. , 82,300 բն. : — Հոլանտ. Սենիկեանիք տրծ. 130,230 քլմ. , 134,200 բն. :

Համագումար տրծ. 2,045,700 քլմ. քռ., 35,500,000 բն. առ մէն մի քռ. քլմ. 17 :

ԼԻՈՒՍԵՆՊՈՒՐԿ

Մեծ Դքսութիւն . — Ժառանգական 1848 :

Մեծ Դուքս . — Ատոլֆ-Վիլհելմ Ծն. 1817 Յուլիս 11 , Լիւքսենպուրկ ցեղէն : Ա. ամուս. 1844 Յունր. 18 ընդ Ելիզապէթ Միքայելովնա իշխանուհւոյն Ռուսիոյ. Ծն. 1826 Մայ. 13, վախ. 1845 Յունր. 15: Բ. ամուսն. 1851 Ապրիլ 10, ընդ Ատելտայիտ Անհալթի իշխանուհւոյն Ծն. 1833 Դեկտ. 12:—Գահաժառանգ (Բ. ամուս.) Վիլհելմ Ալեքսանդր , Ծն. 1852 Ապրիլ 9 : Ամուսն. 1893 Յունիս 8 , ընդ Մարի Աննա Բորդուկալի , Ծն. 1861 , Յունիս 30 :

Տարած. — 2,597 քլմ. :

Բն. — 237,000 առ մէն մի քլմ. 91 :

Կրօնք. — Մեծ մասամբ Կաթոլիկ :

Մ. քղք. — Լիւքսեմպուրկ 21,000 :

Մուտք. — 12,098,920 ֆր. : — Ելք 12,500,000 ֆր. : — Հանր. պարտք 50 միլիոն ֆր. :

ՄԵԾՆ ԲՐԻՏԱՆԻԱ

Թգրբ. — 827 :

Թագ. — Էդուարդ Է. Ծն. 1841 Հոկտ. 27 , Սաքս-Գոպուրկ-Կոթա-Պրունսուիկ ցեղէն : Ամուսն. 1863 Փետր. 25 ընդ Ալեքսանդրա իշխանուհւոյն Տանիմարքայի, Ծն. 1844 Նոյ. 18: Գահակ. 1901 Փետր. 15: — Գահաժառանգ Ճորճ Ֆրեդերիկ՝ իշխան Կալէսի , 1865 Մայիս 21 : Ամուսն. 1893 Մայ. 24 ընդ Դէքի Վիքթորիա Մարի իշխանուհւոյն , Ծն. 1867 Մայիս 13 :

Տարած. — Մեծն Բրիտանիա կը բաղկանայ 1. Անգլիա ու Կալէս 151,450 քլմ. առ մէն մի քլմ. 215 , 2. Սկոտիա 78,890 քլմ. առ մէն մի քլմ. 56 , Իրլանտա 84,252 քլմ. մէն մի քլմ. . . . միւս կողմէ՝ Մեն 588 քլմ., Նորմանտական 196 քլմ.: Համագումար 314,950 քլմ. բաժնուած Անգլիա ու Կալէս 52 կոմսութ. , Սկոտիա 32 կոմսութ. , Իրլանտա 33 կոմսութ. :

Բն. — Անգլիա-Կալէս 32,600,000 , Սկոտիա 4,480,000 , Իրլանտա 4,460,000 : Համագումար 41,840,000 :

Կրօնք . — Բողոքական և Կաթոլիկ 3,310,028 :

Մ. քղք. — Լոնտոն 6,550,000 :

Գլ. քաղաքներ. — Կլէսկոյ 860,000 , Լիվրբուլ 690,000 , Մանչէսդրը 550,000 , Պիրմինկհէմ 530,000 :

Մուտք . — 244,693,733 սոդերլին : — Ելք 2,900,000,000 ֆրանք : — Հնդկ. կայս. ելք 1,520,000,000 ֆր. :

Հանր. պարտք . — 15,800,000,000 ֆր. :

Ներած. — 12,980,000,000 ֆր. : — Արտած. 7,230,000,000 ֆրանք :

Առեւտ. շարժում (1900). — *Բրիտանական նաւով մտած* 31,445,328 *տկոչփ.*, *օտար նաւով* 17,727,478 *տկչ.* : *Ելած՝ Բրիտանական նաւով* 31,265,508 *տկոչփ.*, *օտար նաւով* 18,035,508 *տկոչփ.* :

Երկաթուղի. — 35,000 *քլմ.* : — Թղթատար 21,945 *կայ.* : — Հեռագիր 70,000 *քլմ.* : — Հեռաձայն 56,079 *քլմ.* :

ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՄԻՋԵՐԿՐԱՅԻՆ. — *Ճիպրաղդար* 5 *քլմ.*, 27,460 *ռն.* : *Մաղդա* 325 *քլմ.*, 184,333 *ռն.* : *Գումար* 330 *քլմ.*, 211,793 *ռն.*, *մէն մի քլմ.* 645 :

Բ. ԱՍԻԱ. — *Հնդկաստան*, *Հնդկաչին*, *Պեղուճիստան*, *Սումատ*, *Ստեն*, *Սոմոդրա* (*փոխարքայութիւն*), *տրծ.* 5,036,600 *քլմ.*, 295,252,700 *ռն.*, *առ մէն մի քլմ.* 59, *բաժնուած* 19 *երկիրներու որոնց մէկն է Պեղուճիստան՝ Խանութիւն* (1747) *տրծ.* 350,000 *քլմ.*, 500,000 *ռն.*. *Խան Միր Խոսատատ* : *Մ. քղ. Կալկատա* 1,320,000: *Գլ. քաղաքներ. Պոմպայ* 850,000, *Մադրաս* 510,000, *Հայտերապատ* (*Տէքան*) 450 000, *Լուքնով* 280 000, *Բանկուն* 230,000 : — *Հնդկաչինի կղզի*. *Սեյլան տրծ.* 65,610 *քլմ.*, 3,596,170 *ռն.*, *մէն մի քլմ.* 55 : *Մաղտիվեան տրծ.* 300 *քլմ.*, 300,000 *ռն.*, *առ մէն մի քլմ.* 100 :

Սորեոս Սիղմեան տրծ. 8998 *քլմ.*, 604,916 *ռն. մէն մի քլմ.* 151: — *Սինգապուր* 555 *քլմ.*, 184,554 *ռն. մէն մի քլմ.* 333 : — *Մաղլագա տրծ.* 1839 *քլմ.* 92,170 *ռն. մէն մի քմ.* 50 : — *Բենկեն* 1604 *քլմ.*, 235,618 *ռն. մէն մի քլմ.* 147 : — *Քրիսդնաս կղզի* 102 *քլմ.*, 733 *ռն.*:— *Քեղենկ* 8,000 *քլմ.*, 160,000 *ռն.*: — *Մաղեզիա տրծ.* 700,000 *քլմ.*, 620,000 *ռն.* : — 1874էն *ի վեր Անգ. պաշտպանութեան տակ Նեկրի*

Սեմպրեն տրծ. 7,000 *քլմ.*, 85,000 *ռն.* : — *Սեղանկոր* 8,000 *քլմ.* և 160,000 *ռն.* և *Բահենկ* 36,000 *քլմ.*, 80,000 *ռն. որոնք ունին իրենց բաճանները* :— *Ճոհոր* 18,000 *քլմ.*, 200,000 *ռն.*: — *Հիւս. Պոռնեոյ* 73,240 *քլմ.*, 180,000 *ռն.* : — *Լապուան* 133 *քլմ.* 5,853 *ռն.* : — *Պրունեի իշխանութիւն տրծ.* 21,000 *քլմ.*, 50,000 *ռն.* : — *Սարեվեքի իշխանութիւն* (*բաճա Շ. Ֆ. Պրուք*) *տրծ.* 103,321 *քլմ.*, 320,000 *ռն.* : — *Հոնկ-Բոնկ* 1,079 *քլմ.*, *ռն.* 359,310 : — *Գաւարաան կղզի* 130 *քլմ.*, 100 *ռն.* : — *Ուեյի-հեյի-ուեյի* 700 *քլմ.*, 118,000 *ռն.* : — *Պարեն կղզի տրծ.* 600 *քլմ.*, 680,000 *ռն.* : — *Գումար* 5,394,740 *քլմ.*, *տրծ.* 301,406,400 *ռն.* :

Գ. ԱՖՐԻԿԷ. — *Կաղպիա տրծ.* 10,690 *քլմ.*, 90,404 *ռն.* : — *Սիերա-Լէոնէ* 71,900 *քլմ.*, 126,833 *ռն.* : — *Ոսկեափունիֆ տրծ.* 187,900 *քլմ.*, *ռն.* 1,500,000 : — *Լակոս* 52,000 *քլմ.*, 3,000,000 *ռն.* : — *Նիկերիա* 898,000 *քլմ.*, 24,000,000 *ռն.* : — *Սրեւելեան Սուդանի տրծ.* 700,000 *քլմ.*, 2,500,000 *ռն.* : — *Ուկանտա* 150,000 *քլմ.*, 1,000,000 *ռն.* : — *Զանզիպար* 2,560 *քլմ.*, 260,000 *ռն.* : — *Օրանժ* (1902) *տրծ.* 131,070 *քլմ.*, 210,000 *ռն.* : — *Թրանսվալ* (1902) 308,560 *քլմ.*, 1,100,000 *ռն.* : — *Բարեյոյս* 756,803 *քլմ.*, 2,265,556 *ռն. մէն մի քլմ.*, 2,5 : — *Պասուտոլենտ* 31,490 *քլմ.*, 263,600 *ռն.* : — *Պեչուանա-Բոսեզիա տրծ.* 1,665,300 *քլմ.*, 1,350,000 *ռն.* : — *Նադալ-Զուլուլենտ տրծ.* 70 890 *քլմ.*, 929,970 *ռն.* : — *Գումար* 5,037,130 *քլմ.*, *տրծ.* 38,547,200 *ռն. մէն մի քլմ.* 8 :

Քաղաքներ. — *Բարեյոյս* 100,000, *Լակոս* 40,000, *Բորդ Լուի* 60,000, *Տուրպան* 60,000, *Նադալ* 34,000 :

Դ. ԱՄԵՐԻԿԱ. — *Գանատա տրծ.* 8,767,700 *քլմ.*, 5,338,883,

բն. բաժնուած 6 *նահանգներու* : Մ. քաղաք. *Օմթաւա* 60,000 : Գլ. քաղաքներ *Մոնրէալ* 270,000 : — *Թարանդօ* 210,000 : — *Բուէպէք* 70,000 : — Նոր Եռկիր *տրծ.* 110,670 *քմ.*, 210000 *բն.* : — *Լապրատոր* 210,800 *քմ.*, 4,106 *բն.* : — *Անգղ. Հոնտուրաս տրծ.* 21,475 *քմ.*, 37,479 *բն.* : — *Պահամա* 13,960 *քմ.*, 53,735 *բն.* : — *Ճաւայգա* 10,859 *քմ.*, 742,942 *բն. մէն մի քմ.* 68: — *Հողմոց կղզի* 1827 *քմ.*, 127,434 *բն.* : — *Ուռհն կղզի* 165 *քմ.*, 4,908 *բն.* : — *Անկուիլա* 91 *քմ.* 3,890 *բն.* : — *Ս. Քրիստափոր կղզի* 176 *քմ.*, *բն.* 29,782 : — *Բեռնիսա* 118 *քմ.*, 12,800 *բն.* : — *Պարպուս* 189 *քմ.*, 775 *բն.* : — *Անդիկուա* 251 *քմ.*, 34,178 *բն.* : — *Մոնսերա* 82 *քմ.*, 12,215 *բն.* : — *Տոմինիքոյ* 754 *քմ.*, 28,884 *բն.* : — *Սու-Լիւ-Վան կղզի* 1,425 *քմ.*, 158,626 *բն.* : — *Ս. Լուիզա* 608 *քմ.* : 49,895 *բն.* : — *Ս. Վենսան* 381 *քմ.*, 44,633 *բն.* : — *Կրենատ* 430 *քմ.*, 64,098 *բն.* : — *Պարպաս* 430 *քմ.*, 191,000 *բն.* : — *Ս. Երրորդութիւն ու Դապակո* 4,389 *քմ.*, *բն.* 269,760 : — *Անգղ. Կուայանա* 246,460 *քմ.*, 294,943 *բն.* :

Գումար 9,491,570 *քմ. տրծ.*, 7,438,000 *բն.* :

Ե. ՕՎԿԻԱՆՈՍ. — *Նոր Զեղանտա տրծ.* 270.935 *քմ.*, *բն.* 822,860 : — *Ֆիճի* 20,837 *քմ.*, 122,673 *բն.* : — *Դոնկա* (*Թագ. Ճորճ Բ. Դուպու*) *տրծ.* 1,137 *քմ.*, 26,000 *բն.* : — *Սողոմոնեան կղզի* 33,900 *քմ.*, 140,000 *բն.* :

Զ. ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ. — 1901 *Յունիս* 1 *դաշնակից պետութիւնք*, *տրծ.* 7,929,014 *քմ.*, 4,357,350 *բն.* : *Բաժնուած* 11 *նահանգի* : Մ. Քղ. *Սիտնէյ* 490,000 : Գլ. քղ. ներ *Մելպըրն* 500,000, *Ատելայիտ* 160,000, *Պրիսպան* 120,000, *Ուիլենկդըն* 48,000 :

Գումար Ովկիանիոյ և Աւստրալիոյ տրծ. 8,258,000 *քմ.*, 5,505,400 *բն.* :

Է. ՀՆԿԱՑ ՕՎԿԻԱՆՈՍԻ ՄԷՋ. — *Մորիս տրծ.* 1,914 *քմ.*, 379,659 *բն.* : — *Սեյշելեան* 264 *քմ.*, 19,638 *բն.* : *Գումար* 2,812 *քմ.*, *բն.* 403,300 :

Ը. ԱՏԼԱՆՏ. ՕՎԿԻԱՆՈՍԻ ՄԷՋ. — *Վերափոխում* 88 *քմ.*, 434 *բն.* : — *Ս. Հելինէ* 123 *քմ.*, 9,850 *բն.* : — *Պերմուտեան* 50 *քմ.*, 17,535 *բն.* :

Բրիտանական Դաղթ. կայսրութեան համագումար տրծ. 32,077,882 *քմ.*, 409,410,800 *բն.* :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ

Անգլ. գաղութ. — *ԺԶ. դարուն վերջերը*, *կը հաստատուի հասարակապետութիւն* 1776 *Յունիս* 21 : *Կազմ.* 1787 *Սեպտ.* 4 :

Նախագահ. — *Թէոդոր Ռոզվէլդ*, *ԼԴ. նախագահ*, 4 *ամեայ շրջանով մինչև* 1905 *Մարտ* 4 :

Տարած. — 9,450,000 *քառ. քմ.*, *բաժնուած* 44 *նահանգի*, 1 *գաւառի և* 6 *երկրի* :

Բն. — 78,500,000, *որուն* 53,372,703 *ընիկ*, 9,249,549 *Սպիտակածին*, 6,337,980 *Սեւամորթ*, *Մէն մի քմ.* 8:

Մ. քղ. — *Ուաշինկդըն* 300,000 :

Գլ. քաղաքներ.—*Նոր-Եորք* 3,500,000, *Զիքակո* 1,700,000, *Ֆիլատելֆիա* 1,300,000, *Պոսդըն* 600,000, *Սէն Լուի* 580,000 :

Մուտք. — 669,594,431 *տոլար* : — Ելք 3,150,000,000 *ֆր.* :

Հաշիւ. Պարտք. — 7,560,000,000 *ֆր.* :

Ներած. — 4,820,000,000 *ֆր.*, — Արտած. 7,650,000,000 *ֆր.* :

Առեւտ. շարժուն. — 3,010 *նաւ*, 2,465,000 *տոնէպ.* :

Երկաթուղի. — 76,285 քլմ.:— Հեռագիր 1,501,737 քլմ.: — Հեռաձայն 1,655,994 քմ.:

ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Բորդո-Ռիզօ տրծ. 9,314 քլմ., 953,243 բն.: — Կուսամ 514 քլմ., 9000 բն.: — Սամոա կղզի 199 քլմ., 4,000 բն.: (Թագ. Մալիէոդա, Ծն. 1853: Գ.հկլ. 1899): — Փիլիպեանք 296,180 քլմ, տրծ., բն. 7 միլիոն: Գլ. քղ. Մանիլա 350,000: Գուամ 306,341 քմ. տրծ., 8,000,000 բն.: — Հաւայի կամ Սանտուիչ 17,710 քմ., բն. 154,000 գլ. քղ. Հոնոլուլու 30,000 բն.:

ՄԵՔՍԻԿԱ

Սպան. գաղութ. — Փոխարքայութիւն ժէ. դարուն վերջերը. հասարակապետութիւն դաշնակցային 1821 կազմ. 1857 Յունր. 23 ու 1898 Մայիս 28:

Նախագահ. — Բորֆիրիո Տիազ ընտ. 1896:

Տարած. — 1,987,320 քլմ. բաժնուած 27 նահանգի, 1 դաւառի և 2 երկիրներու:

Բն. — 13,600,000 քռ. քլմ.:

Կրօնք. — Կաթոլիկ:

Մ. էր. — Մեքսիկա 340,000:

Գլ. քաղաքներ. — Բուեպլա 95,000, Լէոն 90,000, Վերագրուզ 90,000, Կուատալախարա 85,000, Սէն Լուի Բոդոզի 70000:

Մուտք. — 19,952,524. — Ելք 19,695,936:

Հանր. պարտք. — 224,411,351:

Ներած. — 65,083,451 տոլար: — Արտած. . .

Առեւտ. շարժում՝ —Մտած 1541 նաւ. 2,245,166 տկռչփ.:

Երկաթուղի. — 15,454 քլմ.: — Թղթատար 594 կայ.: — Հեռագիր 45,820 քլմ.:

ԳՈՒԱՄ

Սպանիական գաղութ ( ) Մ. Նահանգաց վարչութեան 1899, Դեկտ. 19 առանձին հասարակապետութիւն 1902 Մայիս 7:

Տարած. — 198 833 քլմ., բն. 1,572,727:

Կրօնք. — Կաթոլիկ:

Մ. էր. — Հաւանա 240,000:

Գլ. էր. — Սանդիակօ 43,000, Մադանչաս 36,300, Զիէնֆիւէկաս 30,000, Բուէրդօ Բրենչիւլ 25,000:

ՀԱՒԱՒ

Հասարակապետութիւն. — Կազմ. 1889 Սեպտ. 26:

Նշգն. — (7 ամեայ շրջանով) Դերեղեան Կիւստին Սիմոն Սամ:

Տարած. — 28,680 քլմ., բն. 1,220,000: Տիրող լեզուն ֆրանսերէն:

Կրօնք. — Կաթոլիկ:

Մ. էր. — Բորդ-Օ-Բրենս 65,000:

Մուտք. — 4,198,333 ֆր.: — Ելք 4,202,204: — Հանր. պարտք 27000000 տոլար:

Ներած. — 35,940,000 ֆր. — Արտած. — 70,000,000 ֆր:

Առեւտ. շարժում. — 186 նաւ., 285,000 տկռչփ.:

ՏՈՄԻՆԻԳԱՆԱ

Հասարակապետութիւն. — Կազմ. 1844 Հոկտ. 24 ու 1896 Յայիս 30:

Նիզգի. — (1899-1903) *Ժուան Ժիմենէս* :
Տարած. — 48,580 *քմ.*, *բն.* 530,000, *մէն մի քռ. քմ.* 9 : *Լեզու՝ Սպանիերէն* :
Մ. ֆղֆ. — *Սանդօ-Տոմինիկօ* 15,000 :
Մուտ. — 1,604,294 *սուերլին* : — Ելք :
Հաճր. պարտ. — 4,236,750 :
Ներած. — 3233178 *բեչետա* : — Արտած. 6,005,864 *բեչ.* :
Առեւտ. շարժում. — *Մտած* 594 *նաւ*, *ելած են* 380 *նաւ* :
Երկաթուղի. — 188 *քմ.* : — Թղթատար 50 *կայ.* : — Հեռագիր 690 *քմ. երկայն.* :

ՀՈՆԿՈՒՐԱՍ

Հասարակապետութիւն. 1840 : — *Կազմ.* 1895 :
Նիզգի. — *Դեպէնչօ Սիերա* 1899 *Յունուար* 19 — 1903 :
Տարած. — 119,820:
Բն. 590,000 :
Մ. ֆղֆ. — *Դեկուչիկալբա* 13,000 :
Գլ. ֆղֆ. — *Թոմարակուա* 10,000 :
Մուտ. — 2,842,000 *ֆր.* : — Ելք 1,662,650 *ֆր.* :
Հաճր. Պարտ. 309,000 *տոլար* :
Ներած. — 2,416,624 *տոլար* : — Արտած. 5,936,104 *տոլ.* :
Առեւտ. շարժ. — *Մտած* 943 *նաւ*, 20,168 *տոննի* :
Երկաթուղի. — 92 *քմ.* — Թղթատար 240 *կայ.* : — Հեռագիր 44,000 *քմ.* :

ԿՈՒԱԴԵՄԱԼԱ

Հասարակապետութիւն. 1821 : — *Սահմ. կազմ.* 1879 :
Նիզգի. — *Էսպրադա Թապրերա ընտր.* 1899—1905 :
Տրծ. — 125,000 *քմ.* :

Բն. 1,620,000 :
Մ. ֆղֆ. — *Կուադեմալա* 75,000 :
Գլ. ֆղֆ. — *Դոպան* 30,000 :
Մուտ. — 9,777,000 *բեզո* : — Ելք 9,611,201 *բեզո* :
Հաճր. Պարտ. — 34,851,341 *բեզո* :
Ներած. — 4,118,000 : — Արտած. — 8,371,000 :
Առեւտ. շարժում. — *Մտած* 825 *նաւ*, *ելած* 815 *նաւ* :
Երկաթուղի. — 460 *քմ.* : — Թղթատար 279 *կայ.* : — Հեռագիր 5474 *քմ.* :

ՍԱԼՎԱՏՈՐ

Հասարակապետութիւն. 1840 : — *Կազմ.* 1864 *ու* 1886 *Յուլիս* 31 :
Նիզգի. — *Թոմաս Բեկալատս Փեռր.* 16, 1899—1903 :
Տրծ. 21,070 *քմ.* :
Բն. 920,000, *մէն մի քմ.* 43 :
Մ. ֆղֆ. — *Սան Սալվատոր* 50,000:
Գլ. ֆղֆ. — *Սանթ Աննա* 30,000 :
Մուտ. — 4,992,520 *տոլար* : — Ելք 5,201,720 *տոլար* :
Հաճր. պարտ. — 9,000,000 *տոլար* :
Ներած. — 3,348,000 *տոլար* : — Արտած. 7,485,000 *տոլ.* :
Առեւտ. շարժ. — *Մտած* 338 *նաւ* :
Երկաթուղի. — 117 *քմ.* — Թղթատար 252 *կայ.* : — Հեռագիր 2,777 *քմ.* :

ՆԻԿԱՐԱԳՈՒԱ

Հասարակապետութիւն. 1840 : — *Կազմ.* 1894 *Յունիս* 28:
Նիզգի. — *Սանդոս Զիլայա*, 1898 *Յունուար* 19, 1902 :
Տրծ. — 123,950 *քմ.* :

Բն. 420,000 . մէն մի քլմ. 4 :
Մ. քղք. — Լէոն 54,000 :
Գլ. քղք. — Մանակուա 30,000 :
Մուտք. — 4,009,603 բեզօ : — Ելք 4,824,138 բեզօ :
Հաշիւ. պարտք. — 13,028,282 բեզօ :
Ներած. — 703,400 սթերլին : Արտած. 792,203 սթերլին :
Առեւտ. շարժում. — Մտած 182 նաւ , 176,747 տոննա. եկած 128 նաւ, 168,559 տոննա:
Երկաթուղի. — 146 քլմ. : — Թղթատար. 119 կայ. : — Հեռագիր 2006 քլմ. :

ԴՈՍԴԱՐԻՔԱ.

Հասարակապետութիւն . — 1840 : Կազմ. 1859 Դեկ. 7, 1871 , և 1882, Ապրիլ 13 :
Նախագ. — Բաֆայէլ Իկլեսիաս , 1892 Մայիս 5 — 1902:
Տրծ. — 54,070 քլմ. :
Բն. 310,000 , մէն մի քլմ. 6 :
Մ. քղք. — Սան Ճոզէ 25,000 :
Գլ. քղք. — Գարտակո 15,000 :
Մուտք. — 5,720,890 բեզօ. — Ելք՝ 7,448,121 բեզօ:
Հաշիւ. պարտք. — 6,916,072 քոլոն = 553,280 Սդերլին:
Ներած. — 5,390,000 բեզօ ոսկի : — Արտած. 5.974,000 սթերլին :
Առեւտ. շարժում. — 601 նաւ :
Երկաթուղի. — 261 քլմ. : — Թղթատար 85 կայ. : — Հեռագիր. — 1413 քլմ. : — Հեռաձայն 327 քլմ. :
ԾԱՆՕԹ. — Կուադեմալա , Հոնտուրաս , Սալվատոր , ու Գոստարիկա միացեալ՝ կը կազմեն Կեդր. Ամերիկայի դաշնակցային հասարակապետութիւնը :

ԳՈԼՈՄԲԻԱ.

Սպան. գաղութ . — Նոր Կրենատա անունով հասարակապետութիւն 1822 : — Կազմ. 1886 Յուլիս 22 :
Նախագ. — Ժ. Մ. Մարոքին , 1900 Յուլիս 18 — 1904 :
Տրծ. — 1,203,100 քլմ. , բաժ. 9 նահանգ :
Բն. 4,000,000 , մէն մի քլմ. 3 :
Կրօնք. — Կաթոլիկ :
Մ. քղք. — Պոկոթա 120,000 :
Գլ. քղք. — Մեդելին 40,000 , Բանամա 30,000 , Սոքորրոյ 20,000 , Պուգայամանկա 20,000 :
Մուտք. — 29,918,640 բեզօ : — Ելք 37,007,875 բեզօ :
Հաշիւ. պարտք. — Ներքին 11,359,324 բեսօ : — Արտաքին 2,747,250 սդերլին :
Ներած. — 11,083,028 բեզօ, —Արտած. 19,156,788: բեզօ:
Առեւտ. շարժում. — Մտած 266 նաւ, 441,673 տոննա. եկած 263 նաւ , 442,777 տոննա :
Երկաթուղի. — 605 քլմ. : — Թղթատար : — Հեռագիր 13,840 քլմ. :

ՎԵՆԵՑՈՒԵԼԱ.

Սպան. գաղութ. — Հասարակ. 1825: — Կազմակերպ. 1830
Նախագ. — Զիբրիանս Գասդրօ :
Տրծ. — 1,043,000 քլմ. , բաժ. 9 նահանգ :
Բն. 2,650,000 :
Մ. քղք. — Գարագաս 75,000 :
Գլ. քղք. —Վալենչիա 40,000 , Պարքիսիմեդոյ 32,000 , Մերիտա 12,000 :
Մուտք. — 38,000,000 պոլիվար . Ելք նոյնչափ :

Հաճր. պարտք. — 194,202,343 ։
Ներած. —52,797,500 *պոլիվար* ։— Արտած.— 14,497,555 *պոլիվար* ։
Առեւտ. շարժ. — *Մտած* 30 *նաւ* ։
Երկաթուղի. — 852 *քլմ.* ։ — Թղթատար 214 *կայ.* ։ — Հեռագիր 5679 *քլմ.* ։

ԷՔՈՒԱԴՈՐ

Սպան. գաղութ. — *Հասարակապետութիւն* 1830՝ *Գոլոմպիայէն բաժնուելով* ։ — *Կազմ.* 1830 *ու* 1897 ։
Նպգն. — *Լէոնիդաս Բլանա*, 1901 *Օգոստ.* 19 — 1905։
Տարած. — 307,240 *քլմ.*, *բաժնուած* 15 *գաւառ* ։
Բն. 1,400,000, *մէն մի քլմ.* 4 ։
Մ. ֆղ. — *Գուիդոյ* 80,000 ։
Գլ. ֆղ. — *Կուայաքուիլ* 51,000, *Գուէնքա* 30,000, *Բիսպամպա* 18,000, *Լատաքունկա* 15,000 ։
Մուտ. — 8,137,161 *սուքր* ։ — Ելք 7,375,140 *սուքր* ։
Հաճր. պարտք. — 4,580,000 *սուքր* ։
Ներած. — 13,416,878 *սուքր* ։ — Արտած. 15,671,712 *սուքր* ։
Առեւտր. շարժում. — *Մտած* 862 *նաւ*, 55,358 *տկռչփ.* *Ելած* 850 *նաւ*, 50,651 *տկռչփ.* ։
Երկաթուղի. — 96 *քլմ.* ։ — Թղթատար . . . ։ — Հեռագիր 1838 *քլմ.* ։

ՊԱՐԱԳՎԻԼԻԱ

Բարդուկալ գաղութ. — . . . *Կայսրութիւն* 1808, *հասարակ. դաշնակցային* 1889, *Նոյ.* 2 ։ — *Կազմ.* 1891, 11 *Փետր.* ։

Նախագահ. — *Մանուէլ Դամբոս Սալէս* 1898 *Նոյ.* 2 — 1902 ։
Տարած. — 8,361,404 *քլմ.*, *բաժնուած* 20 *նահանգ* ։
Բն. 17,000,000, *առ մէն մի քլմ.* 7 ։
Մ. ֆղ. — *Բիոյ Եանեիրոյ* 830,000 ։
Գլ. քաղաքներ. — *Պահիա* 200,000, *Ռեսիֆէ* 190,000, *Սան Բաուլոյ* 100,000, *Պէլէմ* 68,000 ։
Մուտ. — 258,011,000 *միլրէյ։* —Ելք 224,445,348 *միլրէյ։*
Հաճր. պարտք. — 10,135,729 *ոսկերլին* ։
Ներած. — 671,603,280 *միլրէյ* ։ — Արտած. 831,806,918 *միլրէյ* ։
Առեւտր. շարժում. — *Մտած* 591 *նաւ*, 79,857 *տկռչփ.* ։
Երկաթուղի. — 14,030 *քլմ.* ։ — *Թղթատար* 2687 *կայ.* ։ — Հեռագիր . . . ։

ԲԵՐՈՒ

Սպան. գաղութ. — *Հասարակապետութիւն* 1821 *Յուլ.* 15 ։ — *Կազմ.* 1856 *Հոկտ.* 3 — 1860, *Նոյ.* 12 ։
Նախագահ. — *Լեոնարտոյ տէ Բոմանա*, 1899 *Օգոստոս* 27 — 1903 ։
Տարած. — 1,137,000 *քլմ.*, *բաժնուած* 20 *գաւառ* ։
Բն. 4,600,000, *մէն մի քլմ.* 2,6 ։
Մ. ֆղ. — *Լիմա* 110,000 ։
Գլ. քաղաքներ. — *Գալլաօ* 48,000, *Արեքուիպա* 35,000, *Գուզքո* 30 000, *Գաղաոս* 25,000 ։
Մուտ. — 1,530,990 *սթերլին։* — Ելք 1,371,744 *սթերլին։*
Հաճր. պարտք. — 46,000,000 ։
Ներած. — 2,317,000 *սթերլին* ։ — Արտած. 4,498,000 *սթերլին* ։

Առեւտր. շարժում. — *Մտած* 1415 *նաւ*, 743,998 *տկռչփ.* *Եկած* 1394 *նաւ*, 743,728 *տկռչփ.* :

Երկաթուղի. — 1667 *քլմ.* : — Թղթատար 389 *կայ.* : — Հեռագիր 3111 *քլմ.* :

ՊՈԼԻՎԻԱ.

Սպան. գաղութ. — *Հասարակապետութիւն* 1826 : — *Կազմ.* 1826 *Յուլիս* 24, 1888 *Յուլիս* 21, 1898 *Ապրիլ* 1 *եւ* 1899 *Հոկտ.* 7 :

Նախագահ. — *Ժոզէ-Մանուէլ Բանտոյ*, 1899 *Յուլիս* 24 — 1904 :

Տարած. — 1,334 200 *քլմ.*, *բաժնուած* 9 *գաւառ* :

Բն. 2 400,000, *մէն մի քլմ.* 2 :

Մ. քղ. — *Լաբաղ* 63,000 :

Գլ. քաղաքներ. — *Գոխապամպա* 30 000. *Սուքրէ* 28,000, *Բոտոգի* 16,000:

Մուտք. — 10 117,709 *պոլիվիանս*: — Եկ 9 891,153 *պոլ.* :

Հաշիւ. պարտք. — 13 476,206 :

Ներած. — 13,795 870 *պոլ.* : — Արտած. 6 915,376 *պոլ.* :

Երկաթուղի. — 972 *քմ.* : — Թղթատար 330 *կայ.* : — Հեռագիր 6,641 *քլմ.* :

ՉԻԼԻ

Նախկին Սպան. գաղութ. — . . . *Հասարակապետութիւն* 1810 *Սեպտ.* 5 : — *Կազմ.* 1833 :

Նախագահ. — *Կ. Ռիէսքոյ*, *ընտր.* 1901 *Սեպտ.* 5:

Տարած. — 776,100 *քլմ.*, *բաժնուած* 24 *գաւառի* :

Բն. 3,350,000, *մէն մի քլմ.* 3,6 :

Մ. քղ. — *Սանթիակոյ* 320 600 :

Գլ. քաղաքներ. — *Վալպարիզոյ* 150,000, *Գոնչեպչիոն* 55,400, *Չիլան* 35,000, *Իքուիքուէ* 34,000 :

Մուտք. — 96,950,000 *բեչո* : — Եկ 95,850,000 *բեչո* :

Հաշիւ. պարտք. — 54,443.598 *բեչո* :

Ներած. — 128,538,142 *բեչո* : — Արտած. 167,674,635 *բեչո* :

Առեւտր. շարժում. — *Մտած* 7267 *նաւ*, 10.016,704 *տկռչփ.*, *եկած* 7154 *նաւ*, 9,738,769 *տկռչփ.* :

Երկաթուղի. — 4586 *քլմ.*: — Թղթատար 723 *կայ.* : — Հեռագիր 17 905 *քլմ.* :

ԱՐՃԵՆԴԻՆԱ.

Նախկին Սպան. գաղութ. — *Դաշնակցային հասարակապետութիւն* 1853 *Մայիս* 12 :

Նախագահ. — *Ջորավար Ա. Ռոքա*, 1898 *Սեպտ.* 30 - 1904 :

Տարած. — 2 885,620 *քլմ.*, *բաժնուած* 14 *գաւառի*:

Բն. — 4,800,000, *առ մէն մի քլմ* 16, *որուն* 1,004,527 *օտարական*: *Տարուէ տարի նոր գաղութներ կը հաստատուին* :

Մ. քղ. — *Պուէնոս-Այրէս* 840,000:

Գլ. քաղաքներ. — *Ռոզարիոյ* 94,025, *Գորտոպա* 48,000, *Լաբլատա* 45,410, *Դուքուման* 35,000, *Մենտոզա* 29,000 :

Մուտք. — 62,045,458 *բեչո* : — Եկ՝ 89,940,499 *բեչո* :

Հաշիւ. պարտք. — 231,732.720 *բեչո* :

Ներած. — 113,485,000 *բեչո* : — Արտած. 154,600 000 *բեչո* :

Առեւտ. շարժում. — *Մտած* 12,917 *նաւ*, 6,193,783 *տոննայի*:
Երկաթուղի. — 16,767 *քլմ.*: — Թղթատար 1830 *կայ.*: — Հեռագիր 94,046 *քլմ.*:

ՌՈՒՐՈՒԿՈՒՍ.

Նախկին Սպան. գաղութ.—*Հասարակապետութիւն* 1811: *Կազմ.* 1870, *Նոյ.* 5:
Նիսգի.— *Էմիլ Աշեւալ* 1898, *Նոյ.* 12 — 1902:
Տրծ. 253,100 *քլմ.*,
Բն. — 660,000 *որուն* 100,000*ը բնիկ Ամերիկացի*:
Մ. ֆրֆ. — *Սանտիսիոն* 45,000:
Գլ. քաղաքներ. — *Գարաբեկուա*, 15,000, *Գոնշերչիոն* 12,000, *Սան Բենդրօ* 12,000:
Մուտք. — 9,866,000 *բեչօ*: — Ելք 8,122,000: *բեչօ*
Հանր. պարտք. — 30,7646,223 *բեչօ*:
Ներած. — 2 555,924 *բեչօ*: — Արտած. 2,652,067: *բեչօ*
Առեւտ. շարժ. — *Մտած* 596 *նաւ*, *ելած* 483 *նաւ*:
Երկաթուղի. — 247 *քիլմ.*: — Թղթատար 142 *կայ.*: — Հեռագիր

ՈՒՐՈՒԿՈՒՍ.

Նախկին Սպան. գաղութ.— *Հասարակապետ.* 1825, *Օգոստ.* 12: — *Կազմ.* 1829, *Օգոստ.* 28:
Նիսգի.—*Նուսան Գուանդաս*, 1899, *Փետրուար* 16— 1903:
Տրծ.— 186,920 *քլմ.*, *բաժ.* 19 *գաւառի*:
Բն. — 930.000, *առ մէն մի քլմ.* 4:
Մ. ֆրֆ.— *Մոնդեվիտէոյ* 260,000:

Գլ. քաղաքներ. — *Սալթոյ* 5,000, *Բայանտոռ* 5,000:
Մուտք. — 16,124,324 *բեչօ*: — Ելք. 16,123,921 *բեչօ*:
Հանր. պարտք. — 125,502,753 *բեչօ*:
Ներած. — 24,000,000 *բեչօ*: — Արտած. 29,400,000 *բեչօ*:
Առեւտ. շարժում. — *Մտած* 23 *նաւ* 15,848 *տոննայի*:
Երկաթուղի. — 1841 *քլմ.*: — Թղթատար 638 *կայ.*: — Հեռագիր 5,685 *քլմ.*:
Ծանօթ. — *Հար. Ամերիկայի բոլոր այս հասարակութեանց կրօնքը Կաթոլիկ է*:

ՄԱՐՈՔ = ՄԱՂՐԻԲ-ԷԼ-ԱՔՍԱ.

Էմիր. — *Մեկուլաի Ապտիւլէլաղիզ. ծն.* 1878 *Փետր.* 11: — *Գահակ.* 1894 *Մայիս* 24: Գահաժառանգ, *Հասան, ծն.* 1899:
Տրծ. — 812,400 (*Թուաղ անապատը միասին առնելով*):
Բն. — 8,000,000:
Կրօնք. — *Իսլամ*:
Մ. ֆրֆ. — *Ֆէս* 150,000:
Գլ. քաղաքներ. — *Մարոք* 50,000, *Մաքինէզ* 25,000, *Դանճէր* 20,000, *Մոկատոր* 20,000, *Դեքուան* 20,000:
Մարոքի վիճակագրական միւս մասերուն վրայ ստոյգ տեղեկութիւնք կը պակսին:

ԼԻՊԵՐԻԱ.

Ամերիկեան սեւամորթ գաղութ. — *Հասարակ.* 1822: *Կազմ.* 1847, *Յուլիս* 13*ին*:
Նիսգի. — *Կ. Վ. Կիպսըն*:
Տրծ. — 85,350 *քլմ.*:
Բն. — 2,000,000:

Մ. քղք. — *Մոնրովիա* 5,000 :
Մուտք. — 158,861 *տոլար* : — Ելք 151,976 *տոլար*,
Հաճր պարտք. — 264,500 *ստերլին* :

ԳՈՆԿՈՒ

Գոնկոյի անկախ իշխանութիւնը Պելճիքայի թագաւորին վերապահութեամբ չեզոք իշխանութիւն մնաց 1885 *Փետր.* 13*էն ի վեր* :
Տրծ. — 2,252,000 *ֆր.* :
Բն. — 14,000,000 :
Մուտք. — 30,751,054 *ֆր.* : — Ելք 31,256,054 *ֆր.* :
Ներած. (1900) — 56,527,000 *ֆր.* :— Արտած. 99,153,000 *ֆր.* :
Առեւտր. շարժում. — *Մտած են Պանանաու-Պոմա նաւանանգիստը* 638 *նաւ*, 483,906 *տոննէլ* :
Երկաթուղի. — 398 *քլմ.* : — Թղթատար 20 *կայ.* :

ՉԱՆՉԻԲԱՐ

Էմիրութիւն, (1861). — *Անգլիոյ պաշտպանութեան տակ* 1896 *Օգոստ.* 18 :
Էմիր. — *Սայիտ Սալի. Դհկլ.* 1902, *Յուլիս* 8 :
Տրծ. — 2,640 *քլմ.* :
Բն. —150,000 :
Մ. քղք. — *Զանզիպար* 30,000 :

ԵԹՈՊԻԱ = Հապեշիստան

Թագաւորութիւն. —
Նեկուս Նեկուսթին է *Մենելիք Բ.* 1844 *Օգոս.* 4 : *Ամուսն.* 1883. *ընդ Ուիչերոյ Դայդուի. ծն.*

1854, *դուստր Ուպիէ ցեղէն Պուտոլի* : *Դհկլ.* 1889: *Գահաժառանգ կը սեպուի Ռաս Մաքոնէն* :
Տարած. — 540,000 *քմ.* : *Բաժ.* 7 *թագաւորութ.* :
Բն. — 4 *միլիոն քրիստոնեայ* :
Մ. քղք. — *Ատիս Ապպա* 80,000 :
Գլ. քղք. — *Տեպրա Դապոր* 35,000, *Անքոպէր* 7,000, *Գոնտար* 5,000, *Անկոլալա* 4,000 :
Ներած.— 6,800,000 *Ֆլորին*: —Արտած. 4,947,000 *Ֆլորին*:

ՕՄԱՆ կամ ՄԱՇԿԱՏ

Էմիրն է *Սէյիտ-Ֆէյզալ*, *ծն.* . . . : *Ահմէտ-պին-Սահիտ Գանչու ցեղէն* : *Դհկլ.* 1888, *Յունիս* 4 : *Սէյիտ Թայմուր*
Տարած. — 194,200 *քլմ.* :
Բն. — 1,000,000 *Իսլամ* :
Մ. քղք. — *Մաշկատ* 20,000 :
Գլ. քաղաքներ. — *Սահար* 25,000, *Մատրահ* 10,000 :

ԱՖԳԱՆԻՍՏԱՆ

Էմիրութիւն *ժառանգական*. — 1747 :
Էմիրն է Հապիպ-Ուլլահ խան, *ծն.* . . . *Տոստ Մէհէմմէտ ցեղէ* : *Դհկլ.* 1901 *Սեպտ* 19 :
Տարած. — 558,000 *քլմ.* :
Բն. — 5,000,000 *Իսլամ* :
Մ. քղք. — *Գապուլ* 60,000 :
Գլ. քաղաքներ. — *Մէնմէն* 60,000, *Գանտահար* 30,000, *Հերատ* 30,000 :
Ներած. — 3,914,568 *ռուբլի* — Արտած. 3,983,070 *ռուբլի*

ՍԻԱՄ

Կայսր. — *Ժառանգական*, 1782։
Կայսրն է *Բարամինտոր Մանա Շուլալոնկքորն*, *ծն.* 1853 *Մանչու Զինկ հարստութենէ*. *Ամուսն.* 1864 *Դեկտ.* 18, *ընդ Սուվայա Բոնկսի իշխանուհւոյն։ Գինկ.* 1868. *Գիժունգ. Մանա Վաժիրալուտ*, *ծն.* 1881 *Մայիս* 18։
Տարած. — 510,000 *քմ.*։
Բն. — 6,400,000։ *Կրօնք պուտտայական*։
Մ. քղ. — *Պանքոք* 200,000։
Մուտք. — 30,500,000 *տիգալ*։ — Ելք . . .
Առեւտր. շարժում. — *Մտած* 454 *նաւ*, 380,477 *տկռչփ.*։
Ներած. — 26,036,615 *տոլար*։ — Արտած. 31,203,228։
Երկաթուղի. — 327 *քմ.*։ — Թղթատար 176 *կայ.*։ — Հեռագիր 4,735։

ՃԱՊՈՆ

Կայս. ժառանգ. —
Կայսրն է *Միքատոյ Մուձուհիդոյ ծն.* 1852 *Հոկտ.* 22 *Թենոյ ցեղէն։* — *Գինկ.* 1867. — *Ամուսն.* 1869 *Յուն.* 28, *ընդ Հարուքոյի, Ցուճիւարա Իչիճոյ ցեղէն ծն.* 1850 *Մայիս* 16։ — *Գինժունգ. Եոչիհիտոյ Հարունոմիյա*, *ծն.* 1879, *Օգոստ.* 19։ — *Ամուսն.* 1900 *Ապրիլ* 27, *ընդ Սատա իշխանուհւոյն*, *ծն.* 1884 *Յունիս* 13։
Տարած. — 1. *Բուն Ճապոն* 382,416 *քմ.*։
Բն. — 43,760,815 *առ մէն մի քմ.* 114։
2. *Ֆորմոզա-Դայուան* 34,974 *քմ.*։ — Բն. 2,690,096։
3. *Վուլգանոյ կղզի* 32 *քմ.*. —
Գումար 417,400 *քմ.*։ — *Տրծ.* 45,700,000։ — *Բն. Մէն մի քմ.* 111։ *Ճապոնէն դուրս կան* 99,039 *Ճապոնցի*։

Մ. քղ. — *Դոքիոյ* (*Եէտոյ*) 1,440,000։
Գլ. քղ. — *Ոսաքա* 820,000. — *Քիոդոյ* 350,000. — *Նակոյա* 250,000. — *Դայուան* 240,000։
Մուտք. — 254,549,818 *եէն.*։ — Ելք 660,000,000 *ֆր.*։
Հանր. պարտք. — 1,110,000,000 *ֆր.*։
Ներած. — 600,000,000 *ֆր.*։ — Արտած. — 580,000,000 *ֆրանք*։
Առեւտր. շարժում. — *Մտած* 3403 *նաւ*, 3,608,494 *տա-կառաչափ*, *Եկած* 3594 *նաւ*, 3,777,716 *տկռչափ.*։
Երկաթուղի. — 7648 *քմ.*։ — Թղթատար 4129 *կայ.*։ — Հեռագիր 25,674 *քմ.*։ — Հեռաձայն 12,077։

ԳՈՐԻՍ = ՁԻՕ-ՍՈՆ

Թագ. ժառանգ. 1391—*Անկախ Զինաստանէն* 1876 *Փետր.* 15։ — Թագաւոր *Եի-Հունկ*։ *Ծն.* 1852 *Օգոս.* 27. *Գինկ.* 1864 *Յունր.* 9, *և Հոանկ Թոյի։ Վեհապետ կը կոչուի* 1897 *Սեպտ.* 30։ — *Ամուսն.* 1876 *ընդ Մինի*, *ծն.* 1851 *Սեպտ.* 5, *մեռած* 1895 *Սեպտ.* 26։ — *Գինժունգ. Եի-Զոք*, *ծն.* 1874 *Մարտ* 12։
Տարած. — 218,650 *քմ.*։
Բն. — 10,500,000։
Մ. քղ. — *Սէուլ* 210,000։
Գլ. քղ. — *Ֆուզան* 60,000. — *Կենսան* 15,000։
Մուտք. — 9,079,456 *տոլար*։ — Ելք՝ 9,078,682 *տոլար*։
Հանր. պարտք. — 250,000 *Ճապոնի տոլար*։
Ներած. — 15,263,881 *տոլ.*։ — Արտած. 16,898,200։
Առեւտր. շարժում. — *Մտած* 4,409 *նաւ*, 842,377 *տա-կառաչափ*։
Երկաթուղի. — 42 *քմ.*։

ՉԻՆԱՍՏԱՆ

Կայսր — (3000 Ն. Ք.). *Ժառանգ.* :

Կայսր. — *Զայ Թիէն-Բուանկ սու, Մանչու Զինկ ցեղէն Ծն. 1872 Յուլիս 21. որ իր մօր խնամակալութեամբ կը յաջորդէ հօրեղբօր Զայ-Զունի : Բաձարձակ իշխան 1889, Փետր. 20-1898 Սեպտ. 10 : Սմուան. 1889, Փետր. 14 ընդ Եէ-Հօ-Նա-Լայի : — Դահիճառանգ իր հօրեղբոր որդին Ֆու-Զին :*

Տարած. — 11,081,180 *քլմ.* — *Բաժ.* 1. *Բուն Զինաստան* 3,970,180 *քլմ.* : 2. *Մանչուրիա* 942,000 *քլմ.* : 3. *Մոնկոլիա և Թիպէդ* 6,169,000 *քլմ.* : *Այս վերջինին հոգեւոր իշխանութիւնը կը վարէ Տալայի Լաման : Բուն Զինաստան ունի* 18 *կուսակալութիւն* :

Բն. — 370,000,000, *մէն մի քլմ.* 30, *որուն* 30 *միլիոն Խալամ,* 1,094,00 *Կաթոլիկ,* 33,750 *Բողոքական, միւսները Պուտտայական, Կոնֆիւկեան ու Դաոյական* :

Մ. Քղ. — *Բէքին* 1,000,000 :

Գլ. քաղաքներ. — *Գանդոն* 2,000,000, *Սիանկդուն* 1,000,000, *Դիէնձին* 950,000, *Հանքէու* 800,000, *Հանկ-Զէու* 800,000, *Ֆուչէու* 650,000 :

Մուտք. — 88,979,000 *Դայէլ* : — Ելք 334,000,000 *ֆր.* —

Հանր Պարտք. — 1,240,000,000 *ֆր.* :

Ներած. — 1,090,000,000 *ֆր.* : — Արտած. 750,000,000 *ֆր.* :

Առեւտ. շարժում. — *Մտած* 69,230 *նաւ,* 40,807,242 *տոն.* :

Երկաթուղի 470 *քլմ.* : — Թղթատար 8,000 *կայ.* : — Հեռագիր 230,000 : *քլմ.* :

ՊՈՒԴԱՆ

Հոգեւոր իշխանապետ. — *Հիմալայի հար. գառիթափին վրայ : Ունի* 2 *իշխան։ 1. Տարմա Բաճա որ Պուտտայի մարմնացումը կը համարուի, և է ժառանգական, և 2. Տէպ-Բաճա որ կ'ընտրուի, և է Բամ-Սանկայ-Տաճի : Իսկ Տարմա-Բաճան է ճիք Մեխենկեալ* :

Տարած. — 34,000 *քլմ.* :

Բն. — 200,000 *մէն մի քլմ.* 6։

Մ. Քղ. — *Բանաքա* :

Գլ. քաղաքներ. — *Դասխուդան, Դաւանկ* :

ՆԵՊԱԼ

Թագաւորութիւն. — 1791-1816 *հարկատու Զինաստանի*

Թագաւոր. — *Մահարաճա Տէվրաճ Բիրթիվի-պիր-Պիհրամ, Խաս կամ Կուրխաս ցեղէն, Ծն.* 1875, *Օգոստ.* 6 : — *Գահակ.* 1881 *Մայիս* 5 :

Տարած. — 154,000 *քլմ.* :

Բն. — 3,000,000, *առ մէն մի քլմ.* 19 :

Մ. Քղ. — *Գատմանտու* 50,000 :

Գլ. քաղաքներ. — *Պադկոնկ* 50,000, *Քիրոնկ, Բադադ։*

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Կայսրութ. — *Ժառանգական։*
Շահն է Մուզաֆֆէրէտ-տին, ծն. 1853, *Մարտ* 13։ *Գահակ.* 1896 *Ապրիլ* 19, *Ե. Շահ Խաճար հարստութեան* (1794)։ — *Գահաժառանգ Մահէմմէտ-Ալի-Միրզա, ծն.* 1872 *Յունիս* 9։

Տարած. — 1,645,000 *քմ.*, *բաժնուած տասը կուսակալութեան։*

Բն. — 9,000,000, *որուն* 2,500,000*ը թափառաշրջիկ։*

Կրօնք. — *Իսլամ չիի։*

Մ. քղ. — *Թեհրան* 230,000։

Գլ. քաղաքներ. — *Դաւրէժ* 200,000, *Սպահան* 90,000, *Մեշէտ* 70,000, *Պալֆրուշ* 70,000, *Քերման* 70,000։

Մուտք. — 1,500,000 *տոլար։* — Եկ . . .

Հաշր. պարտք. — 22,500,000 *ռուբլի* 5 *առ* %, *վճարելի* 75 *տարիէն։*

Ներած. — 127,675,000 *ադերլին։* — Արտած. 72,325,000 *ադերլին։*

Առեւտր. շարժում. — *Մտած* 1647 *նաւ*, 551,995 *տոննայ։* *Ելած* 1496 *նաւ*, 473,748 *տոննայ։*

Երկաթուղի. 13 *քմ.։* — Թղթատար 97 *կայ.։* Հեռագիր 11,300 *քմ.։*

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԻՒՆ

ԻՆՔՆԱԿԱԼՔ

ԾԱՆՕԹ. — Երջանկայիշատակ Սուլթաններու ծննդեանն, գահակալութեան եւ վախճանման թուականները թէ՛ Հիճրէթի եւ թէ Քրիստոսի թուականներով նշանակուած են։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՕՍՄԱՆ Ա. ՂԱԶԻ. *Ծն.* 656=1256։ *Գահակ.* 699=1299. *տիրեց Մարմարայի ասիական եզերքին* 708=1308 *ու Պրուսա քաղքին* 724=1324։ *Վախճ.* 726=1325։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՕՐԽԱՆ ՂԱԶԻ. *Ծն.* 680=1281։ *Գահակ.* 726=1325. *տիրեց Մարմարայի եւրոպական եզերքին* 759=1357։ *Վախճ.* 761=1359։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՄՈՒՐԱՏ Ա. ԽԻՒՏԱՎԵՆՏԻԿԵԱՐ ՂԱԶԻ. *Ծն.* 726=1325։ *Գահակ.* 761=1359. *տիրեց Էտիրնէի, Սելանիկի ու Իսթիմանի* 764=1362, *Դուռնովայի ու Շումլայի* 766=1364։ *Վախճ.* 791=1388։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՊԱՅԱԶԻՏ Ա. ԵԼԼՏԸՐԸՄ. *Ծն.* 761=1359։ *Գահակ.* 791=1388. *Նիկոպոլի յաղթութիւն* 793=1390. *Լենկթիմուրի արշաւանքն ու Էնկիւրիի ճակատամարտը* 781=1379։ *Վախճ.* 805=1402։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՄԻՀԻՄԻՏ Ա. ՁԻԼԻՊԻ. Ծն. 781=1379։ Գահկլ. 816=1413։ Վախճ. 824=1421։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՄՈՒՐԱՏ Բ. ՂԱԶԻ. Ծն. 806=1403։ Գահկլ. 824=1421. Հունգարացւոց հետ տասնամեայ զինադադար 848=1444, Գոսովայի ճակատամարտ 852=1448։ Վախճ. 855=1451։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՄԻՀԻՄԻՏ Բ. ՖԱԹԻՀ. Ծն. 833=1429։ Գահկլ. 855=1451. կը տիրէ Կ. Պոլսոյ 857=1453, Սերվիոյ 858=1454, Տրապզոնի կայսրութեան 866=1461, Մորայի 867=1462, Վալաքիոյ 867=1462, Գարամանի 877=1472, Ալպանիոյ 883=1479։ Վախճ. 886=1481։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՊԱՅԱԶԻՏ Բ. ՂԱԶԻ. Ծն. 851=1447։ Գահկ. 886=1481. Հաշտութիւն Հունգարացւոց 901=1495։ Վախճ. 918=1512։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՍԵԼԻՄ Ա. ԵԱՎՈՒԶ. Ծն. 875=1470։ Գահկլ. 918=1512. Զալտրանի ճակատամարտը 920=1514, կը տիրէ Մարտինի ու Մուսուլի 921=1515. կը հուչակուի Պաշտպան Մեքքէի ու Մետինէի 922=1516. կը տիրէ Եգիպտոսի 925=1519։ Վախճ. 926=1520։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՍԻԼԻՅՄԱՆ Ա. ԳԱՆՈՒՆԻ. Ծն. 900=1494։ Գահկլ. 926=1520. կը տիրէ Պելկրատի, Պուսա-Բեչդի. կը պաշարէ Վիեննան, կը տիրէ Դաւրէժի 956=1549. հաշտութիւն Պարսից հետ 963=1555։ Վախճ. 974=1566։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՍԵԼԻՄ Բ. ՂԱԶԻ. Ծն. 930=1523։ Գահկլ. 974=1566. Հունգարացւոց հաշտութիւն 976=1568. կը տիրէ Կիպրոսի 979=1571. Վենետիկցւոց հաշտութիւն 950=1572։ Վախճ. 983=1575։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՄՈՒՐԱՏ Դ. ՂԱԶԻ. Ծն. 953.=1546։ Գահկլ. 983=1574։ Վախճ. 1003=1594։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՄԻՀԻՄԻՏ Գ. ՂԱԶԻ. Ծն. 974=1566։ Գահկլ. 1003=1594։ Վախճ. 1012=1603։

ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՀՄԷՏ Ա. ՂԱԶԻ. Ծն. 998=1589։ Գահկլ. 1012=1603։ Վախճ. 1026=1618։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՄՈՒՍԹԱՖԱ Ա. Ծն. 1001=1592։ Գահկլ. 1026=1617։ Վախճ. 1028=1618։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՕՍՄԱՆ Բ. Ծն. 1013=1604։ Գահկլ. 1028=1618։ Վախճ. 1031=1621։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՄՈՒՐԱՏ Դ. ՂԱԶԻ. Ծն. 1018=1609։ Գահկլ. 1032=1622։ Վախճ. 1049=1639։

ՍՈՒԼԹԱՆ ԻՊՐԱՀԻՄ Ա. Ծն. 1024=1615։ Գահկլ. 1049=1639. կը տիրէ Կրետէի 1056=1646։ Վախճ. 1058=1648։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՄԻՀԻՄԻՏ Դ. ՂԱԶԻ. Ծն. 1051=1641։ Գահկլ. 1058=1648։ Վախճ. 1104=1692։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՍԻԼԻՅՄԱՆ Բ. Ծն. 1052=1642։ Գահկլ. 1099=1687։ Վախճ. 1102=1690։

ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՀՄԷՏ Բ. Ծն. 1052=1642։ Գահկլ. 1102=1690։ Վախճ. 1106=1694։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՄՈՒՍԹԱՖԱ Բ. Ծն. 1074=1663։ Գահկլ. 1106=1694։ Գարլովիցի հաշտութիւնը 1111=1699։ Վախճ. 1115=1703։

ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՀՄԷՏ Գ. ՂԱԶԻ. Ծն. 1084=1073։ Գահկլ. 1115=1703։ Վախճ. 1149=1736։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՄԱՀՄՈՒՏ Ա. ՂԱԶԻ. Ծն. 1108=1696։ Գահկլ. 1143=1730։ Վախճ. 1168=1754։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՕՍՄԱՆ Գ. Ծն. 1110=1698։ Գահկլ. 1168=1754։ Վախճ. 1171=1757։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՄՈՒՍԹԱՖԱ Գ. ՂԱԶԻ. Ծն. 1129=1716։ Գահկլ. 1172=1758 Վախճ. 1187=1773։

ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՊՏ-ԻԼ-ՀԱՄԻՏ Ա. ՂԱԶԻ. Ծն. 1137=1724։ Գահկլ. 1187=1773։ Գայնարճըգի հաշտու-

թիւն 1188=1774։ Վախճ. 1203=1788։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՍԷԼԻՄ Գ. ՂԱԶԻ. Ծն. 1175=1761։ Գահակ. 1203=1788. Զիչթովի հաշտութիւն 1205=1790 Օգոստ. 4. Եաչի հաշտութիւն։ Վախճ. 1223=1808։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՄՈՒՍԹԱՖԱ Դ. Ծն. 1193=1799։ Գահակ. 1222=1807։ Վախճ. 1223=1808։

ՍՈՒԼԹԱՆ ՄԱՀՄՈՒԴ Բ. ԱՏԻԼ. Ծն. 1199=1784։ Գահակ. 1223=1808. Պուքրէշի հաշտութիւն 1227=1812. Էտիրնէի դաշնագիր 1245=1829։ Վախճ. 1255=1839։

ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՊՏ-ԻԻԼ-ՄԷՃԻՏ Ա. ՂԱԶԻ. Ծն. 1237=1821։ Գահակ. 1255=1839. Լոնտոնի դաշնագրութիւն 1257=1841. Ռանդէմրի հաստատութիւն 1255=1839. Խրիմի պատերազմ 1271=1854. Բարիզի դաշնագիր 1273=1856։ Վախճ. 1277=1860։

ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՊՏ-ԻԻԼ-ԱԶԻԶ. Ծն. 1245=1829։ Գահակ. 1277=1860։ Վախճ. 1293=1876։

ՎԵՀԱՓԱՌ

ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՊՏ-ԻԻԼ-ՀԱՄԻՏ Բ.

ԽԱՆ ՂԱԶԻ

ՕԳՈՍՏԱՓԱՌ ԻՆՔՆԱԿԱԼ ԿԱՅՍՐ

Լդ. Կայսր Օսմ. Հարստութեան եւ Իր. Կայսր յառմանէ Կ. Պոլսոյ. Ծն. 16 Շապան 1258 (10/22 Սեպտ. 1842) Գահակ. 11 Շապան 1293 (19/31 Օգոստոս 1876)։

Օսմանեան երկիրներ

Օսմ. կայսրութեան սահմանները կը տարածուին Եւրոպա, Ասիա ու Ափրիկէ։

Ասիական գաւառներ	*Տրծ.*	1,777,700	*Բն.*	15,430,000
Եւրոպական »	»	177,151	»	5,907,000
Ափրիկեան »	»	779,040	»	8,000,000
Եգիպտոս	»	994,300	»	6,848,000
Պուլկարիա եւ Ա. Բումելի	»	96,660	»	3,390,000
Հերսեֆ եւ Պոսնա	»	58,460	»	1,489,000
Կիպրոս	»	9,282	»	227,900
Սամոս	»	468	»	54,830
		3,579,408		41,259,799

Կը պարունակէ 32 *Վիլայէթ*=*կուսակալութիւն*, 94 *սանճաք*=*նահանգ*, 560 *գազա*=*գաւառ*, 1,282 *Նահիյէ*=*գաւառակ*, 60,317 *գիւղէյէ*=*գիւղ։ Ասոնցմէ զուրս են իշխանապետութիւնք և իրենց պարունակութիւնները։*

Մայրաքաղաք Կոստանդնուպոլիս 1,200,000։

Զօրաբանակներ. — 1. *Կոստանդնուպոլիս*, 2. *Էտիրնէ*, 3. *Մանաստիր*, 4. *Երզնկա*, 5. *Շամ*, 6. *Պաղտատ*, 7. *Եէմէն։ Իսկ Ղարպ-Դարասպլուս ունի մէկ զօրագունդ։ Իւրաքանչիւր զօրաբանակ ունի* 1 *Նիզամիյէ*, 2 *Ռեսիֆ* և 1 *Մուսդանիֆլիզ։*

Ծով. զօրութիւն. — 250 *նաւ*, 13,600 *զինուոր։*

Մուտք (1898). — 18,511,322 *օսմ. ոսկի*. — Ելք (1901) 428,000,000 *ֆր.*

Հաւիր. Պարտք. — 150,000,000 *ֆր.։* Հաւիր. Պարտուց Վարչ. Մուտք 2,189,738 *օսմ. ոսկի։*

Ներածում. — 552,000,000 *ֆր.* Արտածում 315,000,000 *ֆր.*

Առեւտր. շարժում. — *Մտած* 39,680 *նաւ*. 32,446,320 *տոննփ. առագաստանաւ* 134,059, *տոննփ.* 2,207,137 *գումար* 173,739 *նաւ*, և 34,653,457 *տոննփ.։*

Հեռագիր. — 36,150 *քմ.* Թղթատար 1031 *կայ.։*

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ

Ա. ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԹՈՒՐՔԻԱ

Եւրոպական Թուրքիոյ մէջ երկաթուղւոյ հինգ գիծեր կան։

1. Կ. Պոլիս-Էտիրնէ-Մուսթաֆա բաշա. — Կ. Պոլիս-Էտիրնէի գիծը Թուրքիոյ առաջին երկաթուղւոյ գիծն է որ ապա երկարած է մինչև Մուսթաֆա բաշա եւն։ Այս գիծը Աւստրիական ընկերութեան մը կը վերաբերի որ արտօնուած է 1869ին և որ 1886ին կցուեցաւ Բարիզ-Վիեննա մեծ գծին։

Կ. Պոլիս-Էտիրնէ-Մուսթաֆա փաշա գծին երկայնութիւնն է 356 *քմ.* որուն գլխաւոր կայաններն են, իրենց հեռաւորութեամբ, Կ. Պոլսէ սկսելով. Եէսի-Գուլէ (8 *քմ.*), Մագրիքէյ (13 *քմ.*), Սան-Սթեֆանոյ (18 *քմ.*), Ֆիւշիւ-Զէքմէճէ (22 *քմ.*), Զաթալճա (72 *քմ.*), Զեր-քէս-քէյ (130 *քմ.*), Զորլու (155 *քմ.*), Լուլէ Պուրկաղ (214 *քմ.*), Ուզուն Ֆէօփրիւ (272 *քմ.*), Գուլէլի-Պուրկաղ (283 *քմ.*), Էտիրնէ (319 *քմ.*)։

Այս գիծով Կ. Պոլիս կը կցուի Բարիզի հետ որուն հեռաւորութիւնն է 3045 *քմ.։* Այս մեծ գծի գլխաւոր կայաններն են Էտիրնէ (319 *քմ.*), Հաարմ քէյ (337

քմ.), Մուսթաֆա բաշա (356 քմ.), Հեպիպչեվոյ (357 քմ.), Հարմանլը (383 քմ.), Ֆիլիպէ (499 քմ.), Սոֆիա (651 քմ.). Նիշ (815 քմ.), Պելկրատ (1059 քմ.), Պուտապէշթ (1418 քմ.), Վիեննա (1696 քմ.), Միւնիխ (2124 քմ.), Շթութկարտ (2366 քմ.), Շթրազպուրկ (2542 քմ.)։

Արեւելեան ճեպընթացը այս 3045 քիլոմէթրը կը կտրէ 65 ժամէն որուն 2 ժամը դադարի յատկացուած է։

2. Տեսէ ազան-Տիմոթէքա գիծը սոյն Աւստրիական ընկերութեան կը վերաբերի և 99 քիլմ երկայնութիւն ունի։ Տիմոթէքա կցուած է Գուլէլի Պուրկազի հետ որ Կ. Պոլիս-Էտիրնէ գծին վրայ կը գտնուի որով Տեսէ ազանի նաւահանգիստը կցուած կ'ըլլայ Կ. Պոլիս-Բարիզ մեծ գծին հետ։

3. Սելանիկ-Իսկիւպ-Մերոմիցա գիծը որ 327 քմ. երկայնութիւն ունի՝ միեւնոյն Աւստրիական ընկերութեան կը վերաբերի։ Այս գիծը ճիւղ մ'ունի Սկիւպ-Զեպեֆճէ որուն երկայնութիւնն է 86 քմ.։

4. Սելանիկ-Տեսէ ազանի գիծը Ֆրանսական ընկերութեան մը կը վերաբերի և 1892էն ի վեր սկսած է շահագործուիլ։ Այս գծին երկայնութիւնն է 444 քմ.։ Սելանիկ-Տեսէ ազան գիծը ո՛չ միայն Սելանիկը Տեսէ ազան-Տիմոթէքա գծին միջոցաւ Կ. Պոլսոյ կը կցէ, այլև Սելանիկ-Սկիւպի գիծը ու անոր ճիւղերը։

5. Սելանիկ-Մանիասբիր գիծը որ Գերման ընկերութեան մը կը վերաբերի՝ 219 քիլմ. երկայնութիւն ունի։ Բացի այս գծէն, Եւրոպական Թուրքիոյ երկաթուղիները իրարու կցուած են։

Բ. ԱՍԻԱԿԱՆ ԹՈՒՐՔԻԱ

Ասիական Թուրքիոյ մէջ երկաթուղւոյ ինը գիծեր կան։

1. Հայտար-բաշա-Իզմիտ-Էնկիւրիւ. — Այս գիծը

որ Գերման ընկերութեան մը կը վերաբերի՝ նախ մինչեւ Իզմիտ կ'երկարէր, յետոյ 1888 Սեպտեմբերն արտօնուեցաւ երթալ մինչև Էնկիւրիւ։

Այս գծին մինչև Իզմիտ կայարաններն են. Ֆենէրբոլու (5 քմ.). Էրէն-քէոյ (7 քմ.), Պոսթանճըգ (10 քմ.), Մալթէպէ (15 քմ.), Գարթալ (21 քմ.), Բէնտիք (25 քմ.), Թուզլա (35 քմ.), Կեպզէ (45 քմ.), Տիլ իսկէլէսի (56 քմ.), Թավշանճըգ (60 քմ.), Հերէքէ (64 քմ), Եարըմճա (74 քմ.), Թիւթիւն Զիֆթլիկ (81 քմ), Տերինճէ (84 քմ), Իզմիտ (92 քմ.)։

Իզմիտ-Էսկիշէհիրի կայարաններն են. Պէյիւք Տերպէնտ (111 քմ.), Սաղանճա (125 քմ.), Աստրազար (142 քմ.), Մեքեճէ (183 քմ). Լէֆքէ (197 քմ.), Պիլէճիք (233 քմ.), Գարա քէոյ (250 քմ.), Ինէօնիւ (281 քմ.), Զուգուր հիսար (296 քմ.), Էսկի շէհիր (315 քմ.)։

Էսկի շէհիր-Էնկիւրիւ կայարաններն են. Ալիի քէոյ (354 քմ.). Պէյլիկ ախըր (376 քմ.), Սարը քէոյ (407 քմ), Պիշէր (434 քմ.), Սաղրլար (454 քմ.), Պէյլիկ քէօփրիւ (468 քմ.), Բոլաթլը (488 քմ.), Մալիքէոյ (523 քմ.), Սինճան քէոյ (553 քմ.), Էնկիւրիւ (578 քմ.)։

2. Էսկի շեհիր-Գոնեա. — Այս գիծը արտօնուած է 1893ի Մայիսին և սոյն Գերման ընկերութեան կը վերաբերի, երկայնութիւն 435 քմ.։ Կայարաններն են. Սլայուտ (382 քմ.), Բեօթանեա (393 քմ.), Զէքիւրլէր (402 քմ), Ինանիէ (443 քմ.), Աֆիոն Գարահիսար (477 քմ.), Պէյիւք-Զոսանլար (496 քմ.). Ագշէհիր (575 քմ.), Մէյտան (700 քմ.), Բունար պաշի (427 քմ.), և Գոնեա (750 քմ.)։

3. Իզմիր-Մանիսա-Աֆիոն Գարահիսարին որ 420 քմ. երկայնութիւն ունի և որ կը վերաբերի Ֆրանսական ընկերութեան մը, գլխաւոր կայարաններն են Իզմիր, Մանիսա, Գասապա, Սարդիկէ, Ալաշէհիր, Թոդմաղ

և Աֆիոն Գարահիսար, որով կը կցուի վերին գծին և անով Հայտար-բաշայի։

Այս գիծն ունի Մանիսա-Սոմա ճիւղ մը 92 քմ. և Իզմիրէն Գուռնովա երկարող փոքր գիծ մը $7^1/_2$ քմ. երկայնութեամբ։

4. Իզմիր-Մանիսա-Ազիսար-Սոմա Ֆրանսական ընկերութեան գիծը 158 քմ. երկայնութիւն ունի։

5. Իզմիր-Այտըն-Տինիր-Զիվրիլ 512 քմ. երկայնութեամբ Անգլիական ընկերութեան գիծ մըն է։ Ասոր երկայնքը գտնուող Այտընլուքէն կ'երկարին երկրորդական երկու ճիւղեր, մին դէպի Թիրէ և միւսը Էօտէմիշ։

6. Մուտանիա-Գրուսա 42 քմ. երկայն. 1891 Փետր. հիմնուած։ Ունի երկու ճիւղեր, մին դէպի Եէնի-Շէհիր և միւսը Եէնիկէօյ։ Այս գիծը Պելճիական ընկերութեան մը կը վերաբերի։

7. Մերսին-Ատանայի գիծը որ 69 քմ. երկայնութիւն ունի՝ Ֆրանսական ընկերութեան մը կը վերաբերի։

8. Եաֆա-Երուսաղէմի գիծը Ֆրանսական ընկերութեան մըն է, 100 քմ. երկայնութիւն ունի և 1888 Սեպտ.ին արտօնուած է։

9. Պերուբ-Շամ-Հորան 405 քմ. երկայնութեամբ Ֆրանսական ընկերութեան գիծ մըն է որ արտօնուած է 1891 Յունուարին։

Շամէն Մէքքէ երկարող Համիտիէ Հիճազ երկաթուղւոյն առաջին մասը մինչեւ 120 քիլոմեթր վերջին օրեր բացուեցաւ, և շինութիւնը կը շարունակուի։

Ա. ՊՈԼԻՍ իբր Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 13,712 քմ. ըն. 1,250,000։ Բաղաքապետ Բրուսան բաշա։

Սանճակներ. — Սթամպոլ, Սկիւտար, Պէյօղլու=Բերա։

Բաժանում. — 10 տայիրէի = բաղաքական շրջանակի. 1. Սուլթան Պայազիտ, 2. Սուլթան Մէհէմմէտ, 3. Ճէրահ բաշա, 4. Պէշիքթաշ, 5. Եէնի-քէօյ, 6. Պէյօղլու=Բերա, 7. Պէյլիք-տէրէ, 8. Անատոլու հիսար, 9. Սկիւտար, 10. Գասրքէօյ։

Գազաներ. — Քիւչիւք չէքմէճէ 37 գիւղ, Սատալար (4 կղզիք), Կէպզէ 43 գիւղ, Գարթալ 24 գիւղ, Պէյգօզ 18 գիւղ, Շիլէ 18 գիւղ։

Ինքնուրոյն սանճակներ. — 1. Իզմիտ=Գոնա Եէլի։ Գազաներ. — Իզմիտ 83 գիւղ, Գարամուսալ 71 գիւղ, Սապաջար 229 գիւղ, Գանտրա 523 գիւղ, Կէյվէ 110 գիւղ։

2. Զաթալճա։ Գազաներ. — Զաթալճա 56 գիւղ, Սիլիվրի 19 գիւղ, Պէյլիք Չէքմէճէ 21 գիւղ։

3. Պիղա։ Գազաներ. — Զանադ գալէ, Եղինէ, Պիղա, Այվալըգ ու Լաբաքի։

ԽԻՏԱՎԻՆԴԻԿԵԱՐ=ՊՐՈՒՍԱ. — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 65,800 քմ. ըն. 1,636,800, Կուսակալ, Իպրահիմ Խալիլ պէյ։

Սանճակներ. — 1. Պրուսա։ — Գազաներ. Պրուսա 155 գիւղ. Մուտանիա 19 գիւղ, Միխալըճ 13 գիւղ, Կէմլէյիկ 32 գիւղ, Քիրմասդի 140 գիւղ, Ադրանոս 159 գիւղ։

2. Քէօթահեա։ — Գազաներ. Քէօթահեա 381 գիւղ, Էսկիշէհիր 170 գիւղ, Բաղարքէօյ 18 գիւղ, Կեռոս 88 գիւղ. Սիմաւ 124 գիւղ, Ուշագ 155 գիւղ։
3. Էրթողրուլ=Պիլէճիկ։ —Գազաներ. Պիլէճիկ 193 գիւղ, Սէօյիւդ 88 գիւղ, Իյնէկէօլ 125 գիւղ, Եէնի-Շէհիր 113 գիւղ։
4. Գարահիսարը սահիպ=Աֆիոն Գարա Հիսար։ — Գազաներ. Աֆիոն Գարա Հիսար 156 գիւղ, Սանտըգլը 240 գիւղ, Պոլավատին 38 գիւղ, Ազիզիյէ 71 գիւղ։
5. Գարասի=Պալըքէսիր։ — Գազաներ. Պալըքէսիր 342 գիւղ, Այվալըդ 1 գիւղ, Պիւրհանիէ 10 գիւղ, Էսքիմիա 166 գիւղ, Էրտէք 42 գիւղ, Պանտըրմա 104 գիւղ, Կէօնէն 76 գիւղ, Պիղատըճ 52 գիւղ, Սունտուրլը 71 գիւղ, Գուլիա 76 գիւղ։

ԴՈՆԵԱ — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 102,100 քմ. բն. 1,069,000, Կուսակալ Մէհէմմէտ Ֆէրիտ բաշա։

Սանճակներ. — 1. Դոնեա։ —Գազաներ. Դոնեա 86 գիւղ, Ադշէհիր 90 գիւղ, Պէյշէհիր 76 գիւղ, Սէյտի շէհիր 43 գիւղ, Ըվկըն 43 գիւղ, Պոզգըր 79 գիւղ, Գարաման=Լարենտէ 84 գիւղ, Խաթրմ 18 գիւղ, Էրէյլի 62 գիւղ, Գարաբունար 33 գիւղ, Գոչ Հիսար 80 գիւղ։
2. Նիյտէ։ Գազաներ.— Նիյտէ 31 գիւղ, Նէվշէհիր 34 գիւղ, Իւրկիւպ 28 գիւղ, Ադսէրայ 160 գիւղ, Պոր 122 գիւղ, Մաուէն=Համիտիյէ 43 գիւղ, Արապսոն 14 գիւղ։
3. Պուրտուր։ Գազաներ.— Պուրտուր 88 գիւղ, Դեֆիէնի 33 գիւղ։

4. Սպարտա=Համիտապատ։ Գազաներ. Սպարտա 163 գիւղ, Օլուպորլու 11 գիւղ, Էկիրտիր 45 գիւղ, Գարա աղաճ 46 գիւղ, Եալովաչ 36 գիւղ։

ԱՃԱՐՆ=ԻԶՄԻՐ — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 55,900 քմ. բն. 1,396,000։ Կուսակալ, Քեամիլ բաշա։

Սանճակներ. — 1. Իզմիր 140 գիւղ, Գուշատա 28 գիւղ, Զեշմէ 13 գիւղ, Թիրէ 76 գիւղ, Էօտէմիշ 141 գիւղ, Ուրլա 21 գիւղ, Ֆոչիա 8 գիւղ, Պայանտրը 44 գիւղ, Մենեմէն 45 գիւղ, Էֆէզիրիհիսար 13 գիւղ, Պերկամա 183 գիւղ։
2. Սարուխան=Մանիսա։ Գազաներ.— Մանիսա 196 գիւղ, Գասապա 33 գիւղ, Ալաշէհիր 66 գիւղ, Գուլա 98 գիւղ, Ադհիսար 60 գիւղ, Սալիհլի 86 գիւղ, Կէօրտէս 135 գիւղ, Դիմուրճէ 128 գիւղ, Էշմէ 36 գիւղ, Գըրդ աղաճ 23 գիւղ, Սոմա 72 գիւղ։
3. Այտըն։ Գազաներ. — Այտըն 148 գիւղ, Նազիլլի 74 գիւղ, Պոզտողան 53 գիւղ, Սէօքէ 54 գիւղ, Զենէ 92 գիւղ, Գարաճասու 19 գիւղ։
4. Մենթեշէ։ Գազաներ.— Մենթեշէ 55 գիւղ, Միլաս 95 գիւղ, Մաղրի 81 գիւղ, Մերմերիս 23 գիւղ, Պոտորում 29 գիւղ, Քէօյճէ 66 գիւղ։
5. Տենիզլի։ Գազաներ.— Տենիզլի 123 գիւղ, Տավաս 2, Պուլատան 42 գիւղ, Սարայի 38 գիւղ, Զալ 63 գիւղ, Ղարպի Գարաաղաճ 87 գիւղ։

ԴԱՍԴԵՄՈՒՆԻ — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 50,700 քմ. բն. 61,000։ Կուսակալ Ենիս բաշա։

Սանճակներ.— 1. Դասդեմունի։ Գազաներ. — Դասդեմունի 272 գիւղ, Ինէպոլու 268 գիւղ, Զաֆրանպոլու 243 գիւղ, Դաշքէօբրիւ 163 գիւղ, Թաթա 157 գիւղ, Ճիտէ 163 գիւղ, Դոսիա 62 գիւղ, Սրաճ 170 գիւղ։

2. Պոլու։ Գազաներ. — Պոլու 190 գիւղ, Էրէյլի 148 գիւղ, Պարդէն 215 գիւղ, Կերաէ 173 գիւղ, Կէօնիւք 78 գիւղ, Տիւզճէ 167 գիւղ, Համիտիյէ 173 գիւղ, Մուտուրնու 142 գիւղ։

3. Զանղըրը։ Գազաներ.— Զանղըրը 208 գիւղ, Ջերքէզ 208 գիւղ։

4. Սինոպ։ Գազաներ. — Սինոպ 144 գիւղ, Պոյապատ 211 գիւղ, Այանճըգ 131 գիւղ։

ԷՆԿԻՒՐԻ — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 70,900. քն. 932,800։ Կուսակալ Ճէվատ պէյ։

Սանճակներ. — 1. Էնկիւրիւ։ Գազաներ. — Էնկիւրիւ 43 գիւղ, Այաշ 41 գիւղ, Պէյբազար 46 գիւղ, Սիվրիհիսար 76 գիւղ, Զաուգապատ 81 գիւղ, Նալը խան 58 գիւղ, Հայմանա 146 գիւղ, Եապանապատ 175 գիւղ, Միխալիճճըգ 85 գիւղ, Ջիր=Սթանոս 92 գիւղ, Պալիա 81 գիւղ, Գալեճիք 134 գիւղ։

2. Գըրշէհիր։ Գազաներ. — Գըրշէհիր 158 գիւղ, Քէսկին=Տենեքմատէն 189 գիւղ, Մէճիտիյէ 70 գիւղ, Սուանոս 56 գիւղ։

3. Զորում։ Գազաներ. — Զորում 273 գիւղ, Օսմանճըգ 95 գիւղ, Սունկուրլու 104 գիւղ, Իսկիլիպ 116 գիւղ։

4. Գայսերի։ Գազաներ. — Գայսերի 102 գիւղ, Տեվէլի 75 գիւղ, Ինճէ սու 22 գիւղ։

5. Եոզղատ։ Գազաներ. — Եոզղատ 228 գիւղ, Մատէն 165 գիւղ, Պոզազիյան 113 գիւղ։

ԴՐԱՊԶՈՆ—Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 32,400 քմ. բն. 948,500։ Կուսակալ Դաարի պէյ։

Սանճակներ. — 1. Դրապզոն։ Գազաներ. — Դրապզոն 172 գիւղ, Օրտու 237 գիւղ, Կիրասոն 138 գիւղ, Դիրէպոլու 114 գիւղ, Կէօրէլէ 56 գիւղ, Վագիբ Քէպիր 55 գիւղ, Սիւրմենէ 69 գիւղ, Ագճէապատ 82 գիւղ, Օֆ։

2. Ճանիկ=Սամսոն։ Գազաներ. — Ճանիկ 183 գիւղ, Պաֆրա 161 գիւղ, Իունիա 117 գիւղ, Ֆաթսա 84 գիւղ, Զարշամպա 261 գիւղ, Թերմէ 158 գիւղ։

3. Բիզէ=Լազիստան։ Գազաները. —Աղինա 102 գիւղ, Խորա 144 գիւղ, Բիզէ 218 գիւղ։

4. Կիւմիւշխանէ։ Գազաներ. — Կիւմիւշխանէ 99 գիւղ, Գէլքիա 85 գիւղ, Շիրան 72 գիւղ, Տորուլ 94 գիւղ։

ՍՎԱՍ—Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 83,700 քմ. բն. 900,000։ Կուսակալ Բէշիա Աքիֆ պէյ։

Սանճակներ.— 1. Սվաս։ Գազաներ.—Սվաս 210 գիւղ,

Սգիդիյէ 295 գիւղ, Գոչկիրի=Զարա 238 գիւղ, Տիվրիկ 124 գիւղ, Տարենտէ 14 գիւղ, Կիւրին 30 գիւղ, Թենոս 132 գիւղ, Հաֆիք 147 գիւղ, Եըլ-տըզ Էլի 155 գիւղ, Պիւնեանը Համիտ 155 գիւղ։

2. Սմասիա։ Գազաներ. — Սմասիա 128 գիւղ, Մարզուան 47 գիւղ, Վեզիր Քէօրրիւ 160 գիւղ, Մէնֆիտ իւղի. Լատիք 68 գիւղ, Հաւզա 86 գիւղ, Կիւմիշ-Հաճի քէօյ 45 գիւղ, Օսմանճըգ 50 գիւղ։

3. Գարահիսարը չարգը։ Գազաներ. Շապին-Գարահիսար 77 գիւղ, Սու չէհրի 130 գիւղ, Համիտիյէ 140 գիւղ, Գոյուլ հիսար 69 գիւղ, Ալըճորա 66 գիւղ։

4. Թոգադ։ Գազաներ. — Թոգադ 236 գիւղ, Արպասա 145 գիւղ, Զիլէ 183 գիւղ, Նիքսար 83 գիւղ։

ԷՐԶՐՈՒՄ — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 49.700 քմ. ընդ. 645,700։ Կուսակալ Նազիմ պէյ։

Սանճակներ. — 1. Էրզրում։ Գազաներ. — Էրզրում 169 գիւղ, Պայբուրդ 169 գիւղ, Բասէնէր=Հասանգալէ 236 գիւղ, Խնուս 276 գիւղ, Բզի 206 գիւղ, Դեր-ջան=Մամախաթուն 231 գիւղ, Կիսկիմ 68 գիւղ, Սպեր 134 գիւղ, Թորդում 62 գիւղ, Նամերուան 95 գիւղ։

2. Էրզինկեան։ Գազաներ. — Էրզինկեան 184 գիւղ, Քեմախ 89 գիւղ, Բիֆահիյէ=Կերճանիս 148 գիւղ, Գուրուչայ 57 գիւղ, Գուզուչան 60 գիւղ։

3. Պայազիտ։ Գազաներ. — Պայազիտ 110 գիւղ, Տիա-տին 78 գիւղ, Գարաքիլիսէ 155 գիւղ, Ալաշկերտ=Թորբագգալէ 111 գիւղ, Անդապ=Թուքթադ 96 գիւղ։

ՎԱՆ — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 39,300 քմ. ընդ 379,800։ Կուսակալ Դահիր բաշա։

Սանճակներ. — 1. Վան։ Գազաներ. — Վան 172 գիւղ, Կարճկան 79 գիւղ, Մահմուտի 83 գիւղ, Շատախ 162 գիւղ, Աստլճիվազ 44 գիւղ, Կաւաշ 50 գիւղ, Էրճիշ 122 գիւղ, Պարկիրի 121 գիւղ, Մոկս 53 գիւղ։

2. Հեքեարի։ Գազաներ. — Հեքեարի 144 գիւղ, Ճուլամերկ 165 գիւղ, Գեւար 184 գիւղ, Շեմտինան 131 գիւղ, Մամուրէդ-իւլ-Համիտ 34 գիւղ, Պէյդ-իւլ-Շիւպապ 31 գիւղ։

ՊԻԹԼԻՍ — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 27,100 քմ. ընդ. 398,700։ Կուսակալ Հիւսնի պէյ։

Սանճակներ. — 1. Պիթլիս։ Գազաներ. — Պիթլիս 188 գիւղ, Ախլատ 33 գիւղ, Խիզան 168 գիւղ, Մոսկէն 52 գիւղ։

2. Մուշ։ Գազաներ. — Մուշ 191 գիւղ, Մալազկերտ 126 գիւղ, Գուլանըգ 53 գիւղ, Վարդոյ 89 գիւղ, Սասուն 118 գիւղ։

3. Սղերդ։ Գազաներ. — Սղերդ 70 գիւղ, Շիրուան 150 գիւղ, Պերուարի 61 գիւղ, Էրուն 105 գիւղ, Խարզան 183 գիւղ։

4. Կինճ։ Գազաներ. — Կինճ 219 գիւղ, Ճապաղջուր 91 գիւղ, Խուլի 113 գիւղ։

ՏԻԱՐԲԵՔԻՐ — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 37,500 քմ. բն. 471,500։ Կուսակալ Ֆայիզ փաշա։

Սանջակներ. — 1. Տիարբէքիր։ Գաւառներ.— Տիարբէքիր 297 գիւղ, Սեւերեկ 497 գիւղ, Սիլուան 222 գիւղ, Լիճէ 133 գիւղ, Տիրէք 78 գիւղ, Պէչիրի 173 գիւղ։

2. Մարտին։ Գաւառներ. — Մարտին 230 գիւղ, Նիզիպին 243 գիւղ, Ճիզրէ 219 գիւղ, Մեռիթադ 226 գիւղ, Աւնիյէ 114 գիւղ։

3. Արղընի-Մաուէն։ Գաւառներ. — Արղընի 258 գիւղ, Բալու 311 գիւղ, Զերմիկ 128 գիւղ։

ՄԱՄՈՒՐԷԴ-ԻԼ-ԱԶԻԶ = Խարբուդ — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 32,900 քմ. բն. 575,200։ Կուսակալ Ռէուֆ պէյ։

Սանջակներ. — 1. Մամուրէդ-իլ-Ազիզ։ Գաւառներ. — Մամուրէդ-իլ-Ազիզ, Խարբուդ 60 գիւղ, Արաբկիր 61 գիւղ, Կապան-Մաուէն 61 գիւղ, Էգին 83 գիւղ, Բեդիրկէ 105 գիւղ։

2. Մալաթիա։ Գաւառներ. — Մալաթիա 66 գիւղ, Հիւսնի մանսուր 174 գիւղ, Պեհեսնի 115 գիւղ, Սգճէ տաղ 122 գիւղ, Քեսխաէ 146 գիւղ։

3. Տէրսիմ։ Գաւառներ. — Խոզաղ 106 գիւղ, Մաղկերտ 201 գիւղ, Զարսանճադ 110 գիւղ, Զմշկածադ 95 գիւղ, Դըզել-Հիսարէ 33 գիւղ, Օվանըդ 83 գիւղ։

ԱՏԱՆԱ — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 39,900 քմ. բն. 425,000։ Կուսակալ Պահրի բաշա։

Սանջակներ. — 1. Ատանա։ Գաւառներ. — Ատանա 349 գիւղ, Գարահիսար 88 գիւղ, Համիտիյէ 62 գիւղ։

2. Մերսին։ Գաւառներ. — Մերսին 88 գիւղ, Թարսուս 181 գիւղ։

3. Ճեպելի-Պերէքէթ։ Գաւառներ. — Ճեպելի-Պերէքէթ 8 գիւղ, Ըսլահիյէ 67 գիւղ, Բայաս 46 գիւղ, Օսմանիյէ 23 գիւղ, Խասսա 38 գիւղ, Պաղչէ=Պուլանըդ 40 գիւղ։

4. Գոզան։ Գաւառներ. — Սիս 94 գիւղ, Կարսը Զիլգաուէրիէ 50 գիւղ, Հաճըն 66 գիւղ, Ֆեքէ=Բիլան քէոյ 91 գիւղ։

5. Իչ-իլ։ Գաւառներ. — Իչ-իլ 66 գիւղ, Էրմէնաք 47 գիւղ, Մութ 65 գիւղ, Կիլէնար 53 գիւղ, Անամուր 77 գիւղ։

ՀԱԼԷՊ — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 86,6000 քմ., բն. 995,800։ Կուսակալ Մէճիտ պէյ։

Սանջակներ. — 1. Հալէպ։ Գաւառներ. — Հալէպ Այնթապ 202 գիւղ, Քիլիս 460 գիւղ, Պէյլան 48 գիւղ, Իսքենտերուն 24 գիւղ, Անդաքիէ 175 գիւղ, Հարէմ 131 գիւղ, Ճիսրի Շուղուր 101 գիւղ, Իսլիպ 105 գիւղ, Մա'արա 127 գիւղ, Պապը Ճիսրուլ 182 գիւղ, Մեմբիճ 127 գիւղ, Ճեպէլը Սամա'ան 143 գիւղ, Ռագա 148 գիւղ։

2. Ուրֆա։ Գաւառներ. — Ուրֆա 404 գիւղ, Բում-դալէ

Հռոմկլայ 171 գիւղ, Արուճ 360 գիւղ, Պիրէճիք 135 գիւղ։

3. Մարաշ։ Գազաներ. — Էլպիստան 141 գիւղ, Զէյթուն 22 գիւղ, Բազարճըգ 88 գիւղ, Էնտէրին 81 գիւղ։

ՄԱՒՍՈՒԼ — Կուսակալութիւն

Տարած. — 90,000 քմ. մն. 351,200։ Կուսակալ Հաճի Բէշիր բաշա։

Սանճակներ. — 1. Մուսուլ։ Գազաներ. — Մուսուլ 506 գիւղ, Ամատիէ 185 գիւղ, Զախու 109 գիւղ, Տէհոք 215 գիւղ, Ակրա 132 գիւղ, Սինճար, Զիպար։

2. Քերքուք=Շէհրիզոր։ Գազաներ. — Քերքուք 348 գիւղ, Բեվէնտուզ 283 գիւղ, Բէօյանճագ 121 գիւղ, Բանիյէ 90 գիւղ, Էրպիլ 230 գիւղ, Սալահիյէ 91 գիւղ։

3. Սիւլէյմանիէ։ Գազաներ. — Սիւլէյմանիէ 139 գիւղ, Կիւլանպէր 473 գիւղ, Մահմուդէդ-իւլ-Համիա 176 գիւղ, Պազիան 158 գիւղ, Շէհրի պազար 125 գիւղ։

ՊԱՂԴԱԴ — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 141,300 քմ. մն. 614,400։ Կուսակալ Նամըգ բաշա։

Սանճակներ. — 1. Պաղտատ։ Գազաներ. — Պաղտատ, Խորասան, Ազիզիյէ 22 գիւղ, Բեազիմիէ 5 գիւղ, Ճեզիրէ 11 գիւղ, Տէլիմ 5 գիւղ, Քիւտ-էլ-Ամարա, Խանքին, Մենտէլի, Սամրա, Պեարէ, Անա։

2. Տիւանիէ։ Գազաներ. — Տիւանիէ, Հիլէ, Սեմաւէ, Շամիյէ։

3. Քերպելա։ Գազաներ. — Քերպելա, Հինտիյէ, Նէճֆէքը Էշրէֆ, Զերարէ։

ՊԱՍՐԱ — Կուսակալութիւն

Տարած. — 138,800 քմ. մն. 67,261։ Կուսակալ Մուսթաֆա Նուրի բաշա։

Սանճակներ. — 1. Պասրա։ Գազաներ. — Պասրա 99 գիւղ, Խուռնա 22 գիւղ, Քիւվէյթ։

2. Միւնթէֆիք. Գազաներ. — Սէվք-իւշ-Շույուխ, Շադրա 5 գիւղ, Հայ 1 գիւղ։

3. Ամարա։ Գազաներ. — Ամարա 15 գիւղ, Շադրէդիւլ-Ամարա, Զեպիր, Տուպրիճ։

4. Նէճֆ։ Գազաներ. — Գատիֆ 15 գիւղ, Գաղրբ 19 գիւղ։

ԶՕՐ — Ինքնուրոյն Սանճակ

Տարածութիւն. — 78,000 քմ. մն. 41,059։ Միւդէսարրիֆ Շիւքրի բաշա։

Գազաներ. — Աշերա 36 գիւղ, Ռէս-իւլ-Այն 14 գիւղ, Էլպու-Քեմալ 19 գիւղ, Աերպան.

ՍՈՒՐԻԱ=ՇԱՄ — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 95,900 քմ. մն. 719,500։ Կուսակալ Նազիմ բաշա։

Սանճակներ. — 1. Շամ։ Գազաներ. — Շամ, Պա'ալպէք 76 գիւղ, Պեքա-իւլ-Ազիզ 60 գիւղ,

Ուատի-էլ-Ա.ճէմ 35 գիւղ, Տումա 66 գիւղ, Նեպէք 30 գիւղ, Հասպայա 18 գիւղ, Ռաշայա 21 գիւղ։

2. Համա։ Գազաներ. — Համա 95 գիւղ, Հոմս 109 գիւղ, Համիմիյէ 61 գիւղ, Սելիմիյէ 51 գիւղ։

3. Հորան։ Գազաներ. — Հորան 53 գիւղ, Քենեատրա 46 գիւղ, Պասրէլ-Հարիր 36 գիւղ, Տերա 31 գիւղ, Ճեպէլ-իլ-Տիւրզ 94 գիւղ, Լէճլուն։

4. Կերիք։ Գազաներ. — Սալդ 25 գիւղ, Մա'ան, Գաֆիլէ։

ՊԻՑՐՈՒԹ — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 16,0000 քլմ. բն. 533,500։ Կուսակալ Բէյիա պէյ։

Սանճակներ. — 1. Պէյրութ։ Գազաներ. — Պէյրութ... գիւղ, Սայտա 149 գիւղ, Սուր 145 գիւղ, Մերճիուն 59 գիւղ։

2. Ա.քքեա։ Գազաներ. — Ա.քքեա 58 գիւղ, Հայֆա 62 գիւղ, Դիպերիա 30 գիւղ, Սաֆէտ 78 գիւղ, Նազարա 27 գիւղ։

3. Շամ-Դարաղլուս։ Գազաներ. — Շամ-Դարաղլուս 91 գիւղ, Սաֆիդա 301 գիւղ, Ա.քեար 174 գիւղ, Հասն-էլ-Էքրաա 106 գիւղ։

4. Լաղ.քիյէ=Լաղ.ա.քիա։ Գազաներ. — Լաղ.ա.քիա 181 գիւղ, Ճեպլէ 256 գիւղ, Մերդաշ 569 գիւղ, Սեհիուն 434 գիւղ։

5. Նապլուս։ Գազաներ. — Նապլուս 46 գիւղ, Ճենին=Սալդի 90 գիւղ, Պէնի-սա'ատ 43 գիւղ, Ճեմային 49 գիւղ։

ՃԵՊԷԼ ԼԻԲԱՆԱՆ=ԼԻԲԱՆԱՆ — Թիֆլիսէն սանճակ

Տարածութիւն. — 3,100 քլմ. բն. 450,000։ Միւթէսարրիֆ Մուղաֆֆէր բաշա։

Գլ. քաղ. — Տէյր-իլ-Գամէր։

Գազաներ. — Շուֆ 222 գիւղ, Տէնձին... գիւղ, Մեթին 183 գիւղ, Զահլէ 1. գիւղ, Քեսրուան 236 գիւղ, Պեդերոն 159 գիւղ, Քիւրէ 53 գիւղ, Տէյր-իլ-Գամէր 7 գիւղ, Ճեղին 109 գիւղ։

ԳՈՒՏՍ. ՇԷՐԻՖ=ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ — Թիֆլիսոյն սանճակ

Տարածութիւն. — 17,100 քլմ. բն. 341,600։ Միւթէսարրիֆ, Քեազիմ պէյ։

Գազաներ. — Երուսաղէմ 127 գիւղ, Նաֆա 127 գիւղ, Խալիլ Բահման 52 գիւղ, Պէյր-իլա-Սէպի. Գազա 75 գիւղ։

ՀԻՃԱԶ — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 250,000 քլմ. բն. 1,050,000։ Կուսակալ Ահմէտ Բաթիպ բաշա։

Սանճակներ. — 1. Մէքքէի-Միւքէրրէմէ։

2. Մեդինէի-Միւնեվվերէ։ Գազաներ. — Եանպոյ, Սլուճէ, Ուգպէ։

3. Ճիտտէ։ Գազաներ. — Ճիտտէ 11 գիւղ, Մամուրէդ-իլ-Համիա 4 գիւղ, Սիւարքիյէ։

ԵԷՄԷՆ — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 191,100 քմ. բն. 750,000: Կուսակալ Հիլմի բաշա:

Սանճակներ. — 1. Եէմէն: Գազաներ. — Հաճէէ 42 գիւղ, Զեմար 339 գիւղ, Եէրիմ 109 գիւղ, Իւմրան 256 գիւղ, Բեռա 314 գիւղ, Հարազ 897 գիւղ, Քեւ-քեպան 156 գիւղ, Իւնա 519 գիւղ:

2. Հոռեյտա: Գազաներ. — Հոռեյտա 20 գիւղ, Զեպիտ 394 գիւղ, Ապու Սրիշ 8 գիւղ, Լահիյէ 61 գիւղ, Զէյիտիէ, Հաճուր 2684 գիւղ, Ճեպէլ-Բիւմէ 720 գիւղ, Պէյդ-էլ-Ֆրգիհ 30 գիւղ, Պաճէլ 141 գիւղ:

3. Սաիր: Գազաներ. — Բէճալ Իւլմա, Մէհայիլ, Պենի-չէհիր, Սապիա, Կամէա, Գանէֆաէ:

4. Թա'ազ: Գազաներ. — Թա'ազ 902 գիւղ, Էպ 561 գիւղ, Գաղապա 570 գիւղ, Մոքքա, Հաճերիէ 453 գիւղ, Սոին 780 գիւղ:

ԴԱՐԴԱՆԷԼԼԻՍ — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — Պենկազիի հետ 1,633,400 քմ., բն. 1,000,000: Կուսակալ Հաֆըզ Մէհէմմէտ բաշա:

Սանճակներ. — 1. Դ. Դարապլուս. — Գազաներ. — Դ. Դարապլուս Գուլօղլու պաշ աղալըը 5 գիւղ, Կուբրան, Որֆլէ, Դերհունա, Զաւիէ, Զեւարա, Սճիլաղ:

2. Ճեպէլի-Դարպ: Գազաներ. — Դըրտէս, Ֆեռադա, Նալոդ, Հաւզ 2 գիւղ:

3. Խումուս: Գազաներ. — Սերդ, Մեսի-բաղա, Զալ-դին, Մեսլաղա:

4. Ֆիղան: Գազաներ. — Շաղի, Դաա 8 գիւղ, Սէֆ-քինէ:

ՊԵՆԿԱԶԻ — Ինքնուրոյն Սանճակ

Տարածութիւն. — Տես Դ. Դարապլուս, բն. 261,000: Միւդեսարրըֆ Ահմէտ Դահիր բաշա:

Գազաներ. — Պենկազի , Տիրնէ 3 գիւղ, Մերճ 1 գիւղ, Ուճլա վէ Ճալօ:

ՃԵԶԱՅԻՐԻ ՊԱՀՐԻ ՍԼՖԻՏ=ԱՐԳԻՊԵԴԱՈՍ Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 6,900 քմ., բն. 322,300: Կուսակալ Ապտուին բաշա:

Սանճակներ. — 1. Ռաոոս=Հռոդոս. Գազաներ. — Ռա-ոոս 45 գիւղ, Քաչոտ, Միս, Սիւմպէքի, Քերբէ 9 գիւղ, Սթանքէօյ=Քոս=Կոզ 7 գիւղ:

2. Միտիլի: Գազաներ. — Միտիլի 85 գիւղ, Բլումարի, Սիւֆրի 4 գիւղ, Մոլիվոյ 2 գիւղ, Եունաա:

3. Քիոս=Սաքզ: Գազաներ. — Սաքզ 58 գիւղ, Քա-լիմնոս, Լերոս, Քարիոդ, Իփսարա:

4. Լեմնոս: Գազաներ. — Լեմնոս 35 գիւղ, Իմպրոս 6 գիւղ, Պոլչա ատա=Թենեդոս:

ԿՐԵՏԷ ԿՂԶԻ

Տարածութիւն. — 8,618 քմ. բն. 307,000։
Գլ. քղք. — Գանտիա։

ԷՏԻՐՆԷ — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 39,050 քմ. բն. 1,013,258։ Կուսակալ Մէհէմմէտ Սրիփ բաշա։

Սանճագներ. — 1. Էտիրնէ։ Գազաներ. — Էտիրնէ, Հաւզա 36 գիւղ, Ուզուն Քէօփրիւ, Մուստաֆա բաշա 55 գիւղ, Տեմոդէքա 46 գիւղ, Օրթաքէօյ 80 գիւղ, Գըրճ-աալի 102 գիւղ, Ճեսրի-Էրկինէ 70 գիւղ։

2. Կիւմիւլճինա։ Գազաներ. — Կիւմիւլճինա 288 գիւղ, Սուլթան Եէրի 150 գիւղ, Ախը Զէլէպի 47 գիւղ, Քանդի=Էսքէճէ 107 գիւղ, Էյրի-տերէ 72 գիւղ, Տարը-տերէ 22 գիւղ։

3. Գըրդ-քիլիսէ։ Գազաներ. — Գըրդ-քիլիսէ 70 գիւղ, Վիղէ 50 գիւղ, Պապա-Էսկի 34 գիւղ, Լուլէ Պուրկաղ 60 գիւղ, Դոնուվոյ 28 գիւղ, Ահտարոլ 5 գիւղ, Միտիա 8 գիւղ։

4. Տեռէ-աղաճ։ Գազաներ. — Տեռէ-աղաճ 48 գիւղ, Էնոզ 19 գիւղ, Սոֆուլու 104 գիւղ։

5. Կելիպոլու։ Գազաներ. — Կելիպոլու 25 գիւղ, Շարքէօյ 36 գիւղ, Միւրեֆթէ 14 գիւղ, Քեչան 44 գիւղ, Ահէապատ 16 գիւղ։

6. Թեքֆուրտաղ։ Գազաներ. — Թեքֆուրտաղ 80 գիւղ, Զորլու 41 գիւղ, Մալկարա 87 գիւղ, Հայրապոլու 86 գիւղ։

ՍԵԼԱՆԻԿ—Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 35,450 քմ. բն. 1,131,834։ Կուսակալ Հասան Ֆէհմի բաշա։

Սանճագներ. — 1. Սելանիկ։ Գազաներ. — Սելանիկ 104 գիւղ, Սդրումճա 659 գիւղ, Այնորոզ, Դեքուէշ 94 գիւղ, Դոյիրան 85 գիւղ, Սուրէդ-Հիսար 143 գիւղ, Դաղերին 74 գիւղ, Գարաֆերիէ 46 գիւղ, Քէօփրիւլիւ, Կէվկիլի 57 գիւղ, Գեսանտրա 87 գիւղ, Լանդազա 96 գիւղ, Վոտինա 82 գիւղ, Եէնիճէ Վարտար 100 գիւղ։

2. Սերէս։ Գազաներ. — Սերէզ 163 գիւղ, Բեդրիչ 70 գիւղ, Դիմուր Հիսար 78 գիւղ, Ճումայի Պալա 42 գիւղ, Զիճնէ 47 գիւղ, Ռազլըդ 12 գիւղ, Մենլիք 50 գիւղ, Նեւրոդոբ 120 գիւղ։

3. Տրամա. Գազաներ. — Տրամա 133 գիւղ, Բրաւիչդէ 1 գիւղ, Սարը-Շապան 62 գիւղ, Գաւալա 21 գիւղ, Բոպճուզ 39 գիւղ։

ԳՈՍՈՎՈ—Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 31,350 քմ. բն. 1,700,000։ Կուսակալ Բէչատ պէյ։

Սանճագներ. — 1. Սկիւպ։ Գազաներ. — Սկիւպ 141 գիւղ, Գոչանա 103 գիւղ, Գարատովա 69 գիւղ, Գուսմանովա 108 գիւղ, Բատովիչէ 54 գիւղ, Բալանդա 46 գիւղ, Օրխանիէ 19 գիւղ, Օսմանիյէ 13 գիւղ, Քէօփրիւլիւ 93 գիւղ։

2. Բրեչինա։ Գազաներ. — Բրեչինա 241 գիւղ,

Մեդրովիձա 170 գիւղ, Վելճեարին 125 գիւղ, Կէյլան 190 գիւղ, Բրեչովա 134 գիւղ։

3. Եէնի բազար։ Գազաներ. — Եէնի բազար 364 գիւղ, Գուլաչինիզիր 35 գիւղ, Եէնի-Վարուշ 19 գիւղ, Սգովա 137 գիւղ։

4. Իբէք։ Գազաներ. — Իբէք 190 գիւղ, Եագովա 149 գիւղ, Պերանա 24 գիւղ, Կոսինէ 8 գիւղ, Գերկավեչտէ 62 գիւղ։

5. Դաչլըճա։ Գազաներ. — Դաչլըճա 44 գիւղ, Բիրէ բոլ 30 գիւղ։

6. Բրիզրէն։ Գազաներ. — Բրիզրէն 191 գիւղ, Գալ-գան-Տէլէն=Կաստիւար 161 գիւղ, Լումա 49 գիւղ։

ՄԱՆԱՍԳԴՐ — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 27,700 քլմ. բն. 847,000։ Կուսակալ Մէհէմմէտ Էմիլ բաշա։

Սանճագներ. — 1. Մանասդր։ Գազաներ. — Մանասդր 245 գիւղ, Բերլեբէ 132 գիւղ, Ֆլորինա 78 գիւղ, Ոխրիտա 105 գիւղ, Գրրչովա 113 գիւղ։

2. Սերֆիչէ։ Գազաներ. — Սերֆիչէ 30 գիւղ, Գոզանա 82 գիւղ, Ճումա'ա=Գայալար 56 գիւղ, Նասլիչ 95 գիւղ, Ալասոնիա 75 գիւղ, Բերեպինա 78 գիւղ,

3. Տեպրէ։ Գազաներ. — Տեպրէ 111 գիւղ, Մադ 32 գիւղ, Տեպրէզիր 37 գիւղ, Բաղդալար 44 գիւղ։

4. Էլպասան։ Գազաներ. — Էլպասան 155 գիւղ, Կրամէչ 66 գիւղ, Բեքլին 53 գիւղ։

5. Կեօրիճէ։ Գազաներ. — Կեօրիճէ 162 գիւղ, Քեսրիէ 123 գիւղ, Գոլոնիէ 54 գիւղ։

ԵԱՆԵԱ. — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 18,250 քլմ. բն. 520,700։ Կուսակալ, Օսման բաշա։

Սանճագներ. — 1. Եանեա։ Գազաներ. — Եանեա 225 գիւղ, Այոանադ 62 գիւղ, Ֆիլադ 68 գիւղ, Մեճովա 3 գիւղ, Գոնիճա 34 գիւղ, Լեսգովիք 43 գիւղ։

2. Էրկերի։ Գազաներ. — Էրկերի-Գասդրոյ 64 գիւղ, Թեբէ-Տելէն 63 գիւղ, Տելնիա 93 գիւղ, Բերմէտի 100 գիւղ, Բոկոն 38 գիւղ, Խիմարա 14 գիւղ։

3. Պերադ։ Գազաներ. — Պերադ 219 գիւղ, Ալոնա 71 գիւղ, Սքրապար, 101 գիւղ, Լոչնա 216 գիւղ։

4. Բրեւեղա։ Գազաներ. — Բրեւեղա 36 գիւղ, Մարկելէճ 73 գիւղ, Լորոս 69 գիւղ։

ՇԳՈՏՐԱ. — Կուսակալութիւն

Տարածութիւն. — 11,700 քլմ. բն. 191,820։ Կուսակալ Մէհէմմէտ Շաքիր բաշա։

Սանճագներ. — 1. Շգոտրա։ Գազաներ. — Շգոտրա 93 գիւղ, Լէչ 46 գիւղ, Ադճէ Հիսար 63 գիւղ, Մերտիդ 5 գիւղ, Թուզ 24 գիւղ, Բոդա 46 գիւղ։

2. Տուրաձոյ=Տրաչ։ Գազաներ. — Տուրաձոյ 5 գիւղ, Դիբրան 101 գիւղ, Գաւայա 57 գիւղ, Շայադ 56 գիւղ։

ՀԵՐՍԷԳ. ՊՈՍՆԱ.

Տարածութիւն. — 58,460 քլմ. բն., 1,489,000։

ՍԱՄՈՍ

Օսմ. գերիշխանութեան տակ իշխանապետութիւն (1832 Դեկտ. 11)։

Իշխան. — *Մաւրոկէնի պէյ*։

Տարած. — 468 *քլմ.* — Բն. — 54,830. — Կրօնք *Յունադաւան*. Մ. քղք. *Վիդի*։

Ներած. — 20,312,215 *ղրշ.*։ — Արտած. 19,853,546 *ղրշ.*։

ԿԻՊՐՈՍ ԿԱՂԶԻ

Տարած. — 9,282 *քլմ.*։ — Բն. 227,000։

ԵԳԻՊՏՈՍ

Օսմանեան գերիշխանութեան տակ Փոխարքայութիւն (1811)։

Փոխարքայ. — *Խեդիվ է Աբբաս Բ. Հիլմի*. Ծն. 1874. *Յուլիս* 14

Տրծ. — *Բուն Եգիպտոս* 994,300 *քլմ.*։ —Բն.—6,848,000 *Սուտանը միասին*. Տրծ. 2,899,000 *քլմ.*, *բն.* 20 *միլիոն*։

Մ. քղք. — *Գահիրէ* 570,000։

Գլ. քաղաքներ. — *Աղեքսանդրիա* 320,000, *Թանդա* 58,000, *Բոր-Սայիտ* 42,000, *Սիուդ* 42,000։

Մուտք. — Ելք 105,000,000 *ֆր.*

Հաշիւ. Պարտք. 103,438,580 *ոսկերլին*։

Ներած. — 473,000,000 *ֆր.*։ — Արտած. 502,000,000 *ֆր.*։

Առեւտրական. — *Մտած* 2830 *նաւ*, 2,375,619 *տոն. կառաչափ*. *Ելած* 2,784 *նաւ* 2,364,672 *տոն.չափ*։

Երկաթուղի. — 4,648 *քլմ.* — Թղթատար. — 912 *կայ.*

Հեռագիր. — 3510 *քլմ.*։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Օսմ. գերիշխանութեան տակ իշխանապետութիւն (1878)։

Իշխան. — *Ֆերտինանտ Ա. Ծն.* 1861 *Փետ.* 14 *Սաքս-Գոպուրկ-Կոթա ցեղէն*։ — *Գահակ.* 1887, *Յուլիս* 7։ *Ամուսն.* 1893, *Ապրիլ* 20, *ընդ Մարի Լուիզ իշխանուհւոյն Պուրպոն Բարմայի*, *Ծն.* 1870 *Յունուար* 5։ *Վախճ.* 1898, *Յունուար* 19։

Գործակատար. — *Պ. Իվան Կէշով*, *Բերա*, *Գապրիսան փողոց*. — *Պ. Ժ. Բանտորով՝ Ա. քարտուղար*. — *Պ. Տովրէվ՝ Ա. թարգման*։

Տրծ. — 63,972 *քլմ.* — Բն. 2,642,000։

Բաժնմ. — *Գաւառներ*. *Սոֆիա*, *Բուսճուդ*, *Վառնա*, *Դոնովա*, *Շումլու*, *Վիտին*, *Բէօսդինտիլ*, *Բլեւնա*, *Վրաձա*, *Լովէձ*, *Բազկրատ*, *Սիլիսդրէ*։

Մ. քղք.— *Սոֆիա* 67,900։ —

Գլ. քղք. — *Վառնա* 33,400, *Բուսճուդ* 32,600, *Սլեւնոյ* 24,500, *Շումլա* 22,900։

Մուտք. — Ելք 84,000,000 *ֆր.*

Հաշիւ. Պարտք. — 70,000,000 *ֆր.*

Ներած. — 60,000,000 ֆր. — Արտած. 54,000,000 ֆր.
Առեւտ. շարժում. — *Մտած* 10,827 *նաւ*, 2,360,914 *տա-կառաչափ* : — *Ելած* 10,833 *նաւ*, 2,317,727 *տա-կառաչափ* :
Երկաթուղի. —1560 *քլմ.* : — Հեռագիր 5220 *քլմ.* : — Թղթատար 2001 *կայ.* — Հեռաձայն 389 :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՐՈՒՄԵԼԻ

Տրծ. — 35,900 *քլմ.* : — ԲՆ. 1,200,000 : *Կուսակալ Ֆէր-տինանտ իշխան* :
Բժնմ. — *Գաւառներ. Ֆիլիպպէ, Սդարա Զակրա, Պուր-կազ, Հասքովոյ=Խասքէօյ և Սլիւնոյ* :
Գլ. քղք. — *Ֆիլիպպէ* 43,000, *Սլիւնոյ* 23,000, *Սդարա Զակրա* 13,000, *Հասքովոյ* 6,000, *Պուրկազ* 5,000 :

ԿԱՑՍԹԲԱՆԱՆ ԱՐՔԱՈՒՆԻՔ

Մեծ Ներքինապետ, ԱՊՏ-ԻՍԼ-ԳԱՆԻ ԱՂԱ։
Առաջին սենեկապետ, ՀԱՃԻ ԱԼԻ ԲԱՇԱ։
Երկրորդ սենեկապետ, ՆՈՒՐԻ ԲԱՇԱ։
Սենեկապետ, ՄԵՀՄԷՏ ՊԷՑ։
Սենեկապետ, ԲԱՂԸՊ ՊԷՑ։
Սենեկապետ, ԷՄԻՆ ՊԷՑ։
Սենեկապետ, ՄԵՀՄԷՏ ԱԲԻՑ ՊԷՑ։
Սենեկապետ, ՊԷՔԻՐ ՍԱՏԸՊ ՊԷՑ։
Սենեկապետ, ՖԱՑԻՊ ՊԷՑ։
Առաջին քարտուղար, ԹԱՀՍԻՆ ԲԱՇԱ։
Երկրորդ քարտուղար ու սենեկապետ, ԻԶՋԷԹ ԲԱՇԱ։
Մեծ Աբարողապետ ու կայս. Թարգման, ԻՍՊԱՀԱՆ ՊԷՑ։
Առաջին Թիկնապահ, ՄԵՀՄԷՏ ԲԱՇԱ։
Երկրորդ Թիկնապահ, ՇԱՔԻՐ ԲԱՇԱ։
Առաջին Թարգմանիչ, ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԲԱՇԱ ԳԱՐԱԹԷՈՏՈՐԻ։
Երկրորդ Թարգմանիչ, ՆՇԱՆ ԷՖԷՆԴԻ ՍԵՖԷՐԵԱՆ։
Առաջին Իմամ, ԲԱՇԻՏ ԷՖԷՆԴԻ։
Առաջին Մուսահիպ, ՀԷՎՀԷՐ ԱՂԱ։
Նախարար Կայս. Անձնական Գանձուն, ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՖԷՆԴԻ ՍԱԳԸՋ։
Վերատեսուչ Ծախսուց Կայս. Կանանոցին, ՀԱՃԻ ԱԲՈՅԻ ԷՖԷՆԴԻ։
Հրամանատար սպասարկուաց և Նուագածուաց, ՍԻՍԼԷՄԱՆ ԲԱՇԱ։
Առաջին բժշկապետ, ՍԱՒՏ ԲԱՇԱ։

ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐ

Մեծ Եպարքոս, ՍԱՑԻՏ ԲԱՇԱ։
Շէյխ-ուլ-Իսլամ, ՄԵՀՄԷՏ ՀԵՄԱԼԷՏՏԻՆ ԷՖԷՆԴԻ։
Դատական ու Կրօնական Նախարար, ԱՊՏԻՒՐԲԱՀՄԱՆ ԲԱՇԱ։
Պատերազմի, ՄԵՀՄԷՏ ՌԻԶԱ ԲԱՇԱ։
Ծովային Նախարար, ՀԱՍԱՆ ՀԻԻՍՆԻ ԲԱՇԱ։
Պետական Խորհրդոյ Նախագահ, ՄԵՀՄԷՏ ՍԱՑԻՏ ԲԱՇԱ։
Արտաքին գործոց Նախարար, ԱՀՄԷՏ ԹԷՎՖԻՔ ԲԱՇԱ։
Ներքին գործոց Նախարար, ՄԵՀՄԷՏ ՄԷՄՏՈՒՀ ԲԱՇԱ։
Թղթանոցի-արանի մուշիր, ՄՈՒՍԹԱՖԱ ՀԱՆԻ ԲԱՇԱ։
Էվգաֆի Նախարար, ԱՊՏՈՒԼԼԱՀ ԳԱԼԻՊ ԲԱՇԱ։

Առևտ. ու Հանր. Շինութ. նախարար, ՄՈՒՍԹԱՖԱ ՋԻԱՆԻ ԲԱՇԱ։
Ելեւմտական նախարար, ԲԻՇԱՏ ԲԱՇԱ։
Կրթական նախարար, ՃԷԼԱԼ ՊԷՑ։
Եպարքոսական խորհրդական, ՄԵՀՄԷՏ ԹԷՎՖԻԳ ԲԱՇԱ։

ՄԵԾ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՆԵՐ

Նախագահ Հաշուակալութեան Ատեանին, ՀԻԼՄԻ ԷՖԷՆԴԻ։
Վերատեսուչ Հանգստ. Թոշ. Մնուածքին, ՆՈՒՐԻ ՊԷՑ։
Վերատեսուչ Տէֆթէրխանէի, ՋԵՑԱ ԲԱՇԱ։
Մաքսային Վերատեսուչ, ՆԱՋԻՖ ԲԱՇԱ։
Նախարար Անտառ. Հանք. և Երկրագործ. ՍԻԼԻՄ ՄԷԼՀԱՄԷ ԲԱՇԱ։
Վերատեսուչ Հեռագր. ու Թղթատար. ՀԻՒՍԷՅԻՆ ՀԱՍԻՊ ՊԷՑ։
Քաղաքապետ, ԻՍՄԱՅԻԼ ԲԸՏՎԱՆ ԲԱՇԱ։
Ոստիկանութեան Նախարար, ՇԷՖԻՔ ԲԱՇԱ։
Նուահանդիստի Վերատեսուչ, ՍԱՄԻ ԲԱՇԱ։
Ոստիկանապետ Պէշիքթաշի, ՀԱՃԻ ՀԱՍԱՆ ԲԱՇԱ։
Ոստիկանապետ Ստամպոլի, ՄԱՋՀԱՐ ՊԷՑ։
Կառավարիչ Բերայի, ՀԱՄՏԻ ՊԷՑ։
Կառավարիչ Սկիւտարի, ՀԱՄՏԻ ՊԷՑ։
Հրամանատար Ջրհանկիր զօրքերու, ՋԵՋԻՆԵԻ ԲԱՇԱ։

ՕՏԱՐ ՏԻՐՈՒԹԵԱՆՑ ՌՈՎ. ԴՏՆՈՒՈՂ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐ

Անգլիա. — Մեծ դեսպան՝ ԳՈՍԹԱՖԻ ԲԱՇԱ. ԱՆԹՈՐԱՒԼՈՅ։
Աւստրիա. — Մեծ դեսպան՝ ՄԱՀՄՈՒԴ ՆԵՏԻՄ ՊԷՑ։
Պարսպտղ. — Դեսպան՝ ԱՀՄԷՏ ՖԻԼԶԻ ԲԱՇԱ։
Գերմանիա. — Մեծ դեսպան՝ ԹԷՎՖԻԳ ԲԱՇԱ։
Զուիցերիա. — Դեսպան՝ ՍԱԼԻՀ ՄԻՒՆԻՐ ՊԷՑ։
Իտալիա. — Մեծ դեսպան՝ ՄՈՒՍԹԱՖԱ ԲԷՏԻՏ ՊԷՑ։
Հունաստան. — Դեսպան՝ ՑՈՎՍԷՖ ՄԻՍԱՔ ԷՖԷՆԴԻ։
Միացեալ-Նահանգներ. — Դեսպան՝ ՄՈՒՍՏԱՖԱ ՇԷՔԻՊ ՊԷՑ։
Ցուճոսլաւ. — Դեսպան՝ ԲԻՖԱԹ ՊԷՑ։
Շուէց.-Նորվեկիա. — Դեսպան՝ ՇԷՐԻՖ ԲԱՇԱ։
Պարսկաստան. — Մեծ դեսպան՝ ՇԷՄՍԷՏՏԻՆ ՊԷՑ։
Պելճիգա. — Դեսպան՝ ՍԱԼԻՀ ՄԻՒՆԻՐ ՊԷՑ։

Ռումանիա. — Դեսպան՝ ՀԻՒՍԷՅԻՆ ՔԵԱՋԻՄ ՊԷՑ։
Ռուսիա. — Մեծ դեսպան՝ ՀԻՒՍԷՅԻՆ ՀԻՒՍՆԻ ԲԱՇԱ։
Սերբիա. — Դեսպան՝ ԻՍՊԱՀԻՄ ՖԵԹՀԻ ԲԱՇԱ։
Սպանիա. — Դեսպան՝ ԻԶԶԷԹ ԲԱՇԱ։
Ֆրանսա. — Մեծ դեսպան՝ ՍԱԼԻՀ ՄԻՒՆԻՐ ՊԷՑ։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԳՏՆՈՒՈՂ ՕՏԱՐ ՏԻՐՈՒԹԵԱՆՑ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐ

Անգլիա. — Բերա, Թէրէպաշը փողոց. — Սրբ Նիքոլաս Օ'Քոնքը (O'Conor) մեծ դեսպան, անուանուած 1898ին. — Պ. Ուայթհէտ (Whitehead) Ա. Քարտուղար. —Պ. Պլոք (Block) Ա. Թարգման։

Աւստրիա.-Հունգարիա. — Բերա, Թոմթոմ փողոց. — Պարոն Հայնրիխ ֆոն Քալիչէ (von Calice) մեծ դեսպան, անուանուած 1880ին. — Պարոն ֆոն Պրաուն (von Braun) խորհրդական. — Պ. Եմուարտ Օթթոյ (E. Otto) Ա. Թարգման։

Բորբուգալ. — Գործերը կը վարէ Իտալիոյ դեսպանատունը։

Պարսպտղ. — Էմիրկէն. — Պ. Պաքիչ (Bakich) դեսպան։

Գերմանիա. — Ա.յաս-բաշա, Թաքսիմ. — Պարոն Մարշալ ֆոն Պիպէրշթայն (Marschall von Biberstein) մեծ դեսպան, անուանուած 1897ին. — Պարոն ֆոն Վանկենհայմ (von Wangenheim) Ա. քարտուղար.— Պ. Հերման Կիս (Gies) Ա. Թարգման։

Իտալիա. — Բերա, Մէզարլըք փողոց. — Մարքէզ Մալասբինա տի Քարպոնարա (Malaspina di Carbonara) մեծ դեսպան, անուանուած 1901ին. — Մարքէզ Քարլոդի (Carlotti) Ա. քարտուղար. — Պ. Գանճիա (Cangia) Ա. Թարգման։

Հոլանտա. — Բերա, Մեծ փողոց. — Տոքթ. Վան Վէքերլին (van Wekherlin) դեսպան. — Մկրտիչ Կարապետեան (Garabedian) Ա. Թարգման։

Միացեալ-Նահանգներ. — Բերա, Մեծ փողոց. — Պ. Լայշմէն (Leishman) դեսպան, անուանուած 1901ին. — Պ. Սբինսէր (Spencer) Ա. քարտուղար. — Պ. Ալէքսանտր Կարճիուլոյ (Gargiulo) Ա. Թարգման։

Ցուճոսլաւ. — Բերա, Աղա Համամ. — Իշխան Նիքոլա Մաւրոքորտաթոյ (Maurocordato) դեսպան, անուանուած 1898ին. —

Պ. Բոթին (Polin) Ա. *քարտուղար.* — Պ. Ա. Նաում (Naoum) Ա. *թարգման։*

Շուէց-Նորվեկիա. — *Բերա, Մեծ փողոց.* — *Կոմս Օթոյ Սթենպոք* (Steenbock) *դեսպան, անուանուած* 1890*ին.* — Պ. Քարլ Ֆրէտոլմ (Carles Fredholm) Ա. *թարգման։*

Պարսկաստան. — *Սթամպոլ, Պապը Ալի ճատտէսի.* — *Միրզա Բիզա խան՝ Ալրֆա իւլ Տէօվլէ, մեծ դեսպան, անուանուած* 1901*ին.* — *Միրզա Մուսդաֆա խան՝ Սէֆա իւլ Մէմալիք, Ա. խորհրդական.* — *Յովհաննէս խան՝ Մէնի իւլ Սալթանա, Ա. թարգման։*

Պելգիքա. — *Բերա, Սբրա Սէվլի փողոց.* — *Կոմս Երենպոլ տը Տիւտզէլէ* (Errembault de Dudzeele) *դեսպան, անուանուած* 1899*ին.* — *Կոմս Ֆրից վան տէն Շթէն տը Ժէհէ* (van den Steen de Jehay) *խորհրդական.* — *Պառոն Կիւսթավ տը Հիւպշ* (de Hubsh) *Ա. թարգման։*

Ռումանիա. — *Բերա, Քարլիստան փողոց.* — Պ. Ա. Լահովարի (A. Lahovary) *դեսպան, անուանուած* 1902*ին.* — Պ. Տերուսի (Derussi) *Ա. քարտուղար.* — Պ. Ալֆրէտ Լահոյ (Lahaille) *Ա. թարգման։*

Ռուսիա. — *Բերա, Մեծ փողոց.* — Պ. Զինովիէվ (Zinoview) *մեծ դեսպան, անուանուած* 1898*ին.* — Պ. Զերպաչէւ (Stcherbatcheff) *խորհրդական.* — Պ. Մաքսիմով (Maximoff) *Ա. թարգման։*

Սերվիա. — *Բերա, Սուլթէրպրի փողոց.* — *Զօրավար Սավա Կրուիչ* (Sava Gruitch) *դեսպան, անուանուած* 1900*ին։* — Պ. Քրիսթիչ (Cristitch) *խորհրդական.* — Պ. Գաբրիէլ Սամանճի (Samandji) *Ա. թարգման։*

Սպանիա. — *Բերա.* — *Մարքէզ տէ Քամփոսակրատոյ* (de Campo Sagrado) *դեսպան, անուանուած* 1898*ին.* — Պ. Բապլոյ Սոլէր (Pablo Soler) *Ա. քարտուղար.* — Պ. Բէտրոյ Սիկալլոյ (Pedro Cigallo) *Ա. թարգման։*

Տանիմարքա. — *Գործերը կը վարէ Շուէտ-Նորվեկիոյ դեսպանատունը։*

Ֆրանսա. — *Բերա, Մեծ փողոց.* — Պ. Էմիլ Քոնսթան (E. Constans) *մեծ դեսպան՝ անուանուած* 1899*ին.* — Պ. Էմանի Պարսթ (E. Bapst) *խորհրդական.* — Պ. Էտուար Ռուէ (E. Rouet) *Ա. թարգման։*

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅ ԱՍՏԻՃԱՆԱՒՈՐՆԵՐԸ

(Այբուբենական կարգով)

Վ. Եզիր

(Ամենաբարձր աստիճան)

Աբրահամ բաշա Երամեան, *Անդամ Քաղաքական ճիւղի Պետական Խորհրդոյ, Օսմ. Ականակուռ, Մճ.* 1։

Պալա

(Բարձրագոյն աստիճան)

Աբիկ էֆ. Ունճեան, *Առաջնակարգ վաճառական, Օսմանիէ* 2, *Մեճիտիէ* 2։

Արամ էֆ. (Յովակիմ Երամեան), *Նախագահ Երկրագործական Մասնագիտական Ժող., Օսմ.* 2, *Մճ.* 1։

Գաբրիել էֆ. Նորատունկեան, *Իրաւագէտ Խորհրդական Բ. Դրան, Օսմ.* 1, *Մճ.* 1։

Գրիգոր էֆ. Խտրեան, *Անդամ Հաշուակալութեան ատենի, Օսմ.* 2, *Մճ.* 1։

Զարեհ էֆ. Տիլպէր, *Անդամ Պետական Խորհրդոյ Օրէնսդիր ճիւղի, Օսմ.* 1, *Մճ.* 1։

Մկրտիչ էֆ. Սինապեան, *Օգնական Առեւտր. և Հանր. Շին. Նախարարութեան, Օսմ.* 3, *Մճ.* 1։

Յովհաննէս էֆ. Սագրզ, *Նախարար Կայս. Անձնական Գանձուն, Օսմ. Ականակուռ, Մճ.* 1։

Նշան էֆ. Սեֆերեան, *Երկրորդ Թարգմանիչ Կայս. Պալատան և Տեսուչ Օտար Մամլոյ Դիւանին, Օսմ.* 1, *Մճ. Ականակուռ։*

Ֆերիզ

(Զօրաբաժնի զօրապետութեան աստիճան)

Անտոն բաբա Նաֆիլեան, *Առաջին Վիրահատ Հայոտար Բաշայի Հիւանդանոցին*, *Օտմ.* 2, *Մճ.* 1։

Ուլա Էվէլի

(Առաջին աստիճան առաջին դաս)

Աբրահամ էֆ. Ֆրէնկեան, *Անդամ Ցանձնաժողովոյ անցագրոց*, *Օտմ.* 2, *Մճ* 2։

Գրիգոր էֆ. Քիւբէկեան, *Անդամ Նախադատ Ատենի Բերայի*, *Օտմ.* 3, *Մճ.* 2։

Գրիգոր էֆ. Շապանեան, *Տնօրէն Վարչութեան Հանր. Պարտուց Տրապիզոնի*, *Օտմ.* 4, *Մճ.* 2։

Համբարձում էֆ. Նազարեան, *Բժիշկ Կայս. Պալատան և Կիւմիւշսուլու Հիւանդանոցին*, *Օտմ.* 4, *Մճ.* 4։

Միհրան էֆ. Դավաֆեան, *Խորհրդական Պրիւքսէլի դեսպանատան*, *Օտմ.* 2, *Մճ.* 2։

Միհրան էֆ. Նազարեան, *Արտօնատէր Սապահ լրագրոյ*, *Օտմ.* 2, *Մճ.* 1։

Միսաք էֆ. (Յովսէփ Միսաքեան), *Օտմ. դեսպան Լահէյի*, *Օտմ.* 2, *Մճ.* 1։

Միքայէլ էֆ. Խորասանեան, *Բժիշկ Կայս. Պալատան*, *և նախ. Ուսուցիչ Բժշկ. Համալ.*, *Օտմ.* 2, *Մճ.* 1։

Միքայէլ էֆ. Մամիկոնեան, *Տնօրէն Թարգմ. սենեկին Սպարապետութեան*, *Օտմ.* 2, *Մճ.* 2։

Միշէլ էֆ. (Միքայէլ էֆ. Մրսարեան), *Խորհրդական Ընդհ. Տնօրէնի և Տնօրէն Պաշտօնէից Դիւանի Հանր. Պարտուց Վարչութեան*, *Օտմ.* 2, *Մճ.* 3։

Մկրտիչ էֆ. Հեքիմեան, *Տեսուչ Անատաց և Հանքաց Կայս. Անձնական Դանձուն Նախարարութեան*, *Օտմ.* 3, *Մճ.* 2։

Յակոբ էֆ. Իսկենտէր, *Շիրքէթի Խայրիէի Ընդհ. Քննիչ*, *Մճ.* 3։

Յարութիւն էֆ. Զէքի, *Անդամ Մաքսային Ժողովոյ*, *Օտմ.* 4, *Մճ.* 2։

Յովհաննէս էֆ. Ալլանվերտեան, *Նախկին անդամ Հաշուակալութեան ատենի*, *Մճ.* 3։

Ռոպէր էֆ. Եազրնեան, *Տնօրէն Առեւտրական ու Հանրային Շինութեանց Նախարարութեան Ընդհ. Վիճակագրական Դիւանի*, *Օտմ.* 2, *Մճ.* 1։

Սեպուհ պէյ Մաքսուս, *Առաջնակարգ սեղանաւոր*, *Օտմ.* 3, *Մճ.* 2։

Սերվիչէն էֆ. (Գաբրիէլ Սերվիչէն), *Նախագահ Մասնագիտական Ժողովոյ Հանրօգուտ Շինութեանց Նախարարութեան*, *Մճ.* 3։

Սէֆէր էֆ. (Հմայեակ Սէֆէրեան), *Տնօրէն օտար Թղթ. Դիւ. Արտ. գործոց Նախարարութեան*, *Օտմ.* 2, *Մճ.* 1։

Տիգրան էֆ. Եուսուֆեան, *Անդամ Վճռարեկ Ատենի*, *Մճ.* 4։

Տիգրան էֆ. Տ. Ներսէսեան, *Ս. Գործակատար Պատրիարքարանի*, *Մճ.* 2։

Պէյլէրպէյի

(Բղեշխութեան աստիճան)

Եավէր բաբա (Անտոն Թրնկրեան), *Կայսերական Քննիչ Օտմ. Հանրային Պարտուց Վարչութեան և Ռէժիի*, *Մճ.* 1։

Միրիլիվա

(Զօրապետութեան աստիճան)

Գաբրիէլ բաբա Սեւեան, *Նախկին անդամ Առողջապահական Ժողովոյ Ծովային Նախարարութեան*, *Օտմ.* 3, *Մճ.* 3։

Իսկենտէր բաբա (Կարապետ Իսկենտէրեան), *Բժիշկ Սելանիկի Զօրաբանակին*, *Մճ.* 4։

Միրիմիրան

(Հրամանատարութեան աստիճան)

Տիգրան բաբա Պապայեան, *Քաղաքական բժիշկ։*

Ուլա սանիսի

(Առաջին աստիճանի երկրորդ դաս)

Անտոն էֆ. Ազնաւորեան, *Անդամ Քաղաքապետութեան Ժողովոյ, Օտմ. 2, Մճ. 2։*

Ասատուր էֆ. Գուլասալեան, *Անդամ Ժողովոյ Մաքսային վերատեսչութեան, Օտմ. 3, Մճ. 2։*

Ասլան էֆ. (Գէորգ Ասլանեան), *Օգնական Տեսուչ խմբուղիներու և կամուրջներու, Օտմ. 3, Մճ. 3։*

Արամ էֆ. Մարկոսեան, *Օգն. Երկաթուղեայ Տեսչութեան և Գօմիսէր Արև. Երկաթ. Ընկերութեան, Մճ. 3։*

Արմենակ էֆ. Կոսանեան, *Օգնական Իրաւագէտ Խորհրդականի Բ. Դրան, Օտմ. 4, Մճ. 3։*

Արմենակ էֆ. Սագրզ, *Անդամ Թարգմ. Դիւանի Ելեւմտից Նախարարութեան, Օտմ. 3։*

Աւետիս էֆ. Գոլոլեան, *Նախկին Փաստաբան Ներքին գործոց Նախարարութեան, Օտմ. 3, Մճ. 3։*

Գէորգ էֆ. Թորգոմեան, *Երկրագործ. Խորհրդ. Հանր. Պարտ. Վարչ. և Տնօրէն Պրուսայի Շերամաբուծական Վարժարանին, Օտմ. 2, Մճ. 2։*

Լեւոն պէյ Բաբազեան, *Քննիչ մաքսային Վերատեսչութեան։*

Խաչիկ էֆ. Բաբազեան, *Դիւանապետ Հաշուակալութեան Դիւանի Արտաքին գործոց Նախարարութեան, Օտմ. 2, Մճ. 2։*

Խաչիկ էֆ. Օտեան, *Նախկին պաշտօնեայ Իրաւագէտ Խորհրդականաց Սենեկին Բ. Դրան, Մճ. 3։*

Կարապետ էֆ. Գարագաշ, *Նախկին Անդամ Հաշուակալութեան Ատենին, Մճ. 3։*

Կարապետ պէյ Երամեան, *Նախկին Սեղանաւոր Խափէին Եգիպտոսի, Մճ. 3։*

Կարապետ էֆ. Թագւորեան, *Նախկին Ընդհանուր Բարտուղար Արև. Բումէլիի կուսակալութեան, Մճ. 3։*

Հրանտ պէյ Ապրոյ, *Առաջին Դիւանապետ Խորհրդականաց Սենեկին Բ. Դրան, Օտմ. 4, Մճ. 2։*

Մանաս էֆ. (Էտուար Մանասեան), *Առաջին խմբագիր Սերվիք ֆրանսերէն լրագրին։*

Մանուկ էֆ. Ազարեան, *Օսմանեան Ընդհանուր հիւպատոս Կալացի, Օտմ. 2, Մճ. 2։*

Մատթէոս էֆ. Պալեոզեան, *Անդամ Թաղապետական Ժողովոյ Իզմիրի, Օտմ. 4։*

Միհրդատ էֆ. Պապաեան, *Օգնական Տնօրէն արձանագրութեանց Սենեկին Օտար Թղթակց. Արտ. գործոց Նախարարութեան, Օտմ. 3, Մճ. 3։*

Միհրան էֆ. Գարագաշեան, *Տնօրէն Երկրագործական Դրամատան Հաշուակ. Դիւանի, Մճ. 3։*

Միհրան էֆ. Միսաք, *Առաջին Թարգման Փարոսներու Վարչութեան Կ. Պոլսոյ, Մճ. 4։*

Միքայէլ էֆ. Կիւլլապեան, *Տնօրէն Արձանագրութեանց Դիւանի Խորհրդականաց Սենեկին Բ. Դրան, Օտմ. 4, Մճ. 2։*

Յակոբ էֆ. Ճինեան, *Տնօրէն Կալուածներու Դիւանին Կայս. Գանձուն Նախարարութեան, Մճ. 3։*

Յակոբ էֆ. Պոյանեան, *Ազգապետ Բոլոքական Հասարակութեան, Օտմ. 3, Մճ. 3։*

Յակոբ էֆ. Ֆրէնկեան, *Նախկին Տնօրէն Ապահովութեան Արկեղ Կ. Պոլսոյ։*

Յարութիւն էֆ. Ասլանեան, *Արկղակալ Իսարէի Մախսուսէի Շոգենաւային Վարչութեան, Օտմ. 3.*

Յարութիւն էֆ. Խանտանեան, *Տնօրէն Արտասահմանի անցագիրներու դիւանին, Մճ. 4։*

Ցարուբիւն էֆ. Սարաֆեան, *Նախկին անդամ Ժողովոյ Հանրային Կրթութեան Նախարարութեան։*

Յովհաննէս պէյ Գուլումեան, *Ս. Բարուղար Օսմ. Դեսպանատան Հռոմի, Օսմ. 3, Մճ. 2։*

Յովհաննէս Ֆէրիս էֆ. (Պոյանեան), *Օգնական Կուսակալութեան Վանայ, Մճ. 2։*

Յովսեփ էֆ. Թագւորեան, *Ճարտարապետ Կայսերական Պալատան, Օսմ. 3, Մճ. 3։*

Նշան էֆ. Այվազեան, *Բժիշկ Բերայի Թաղապետական Հիւանդանոցին, Օսմ. 3, Մճ. 3։*

Նշան էֆ. Գազազեան, *Անդամ Ժողովոյ Մաքսային Վարչութեան, Մճ. 3։*

Նշան էֆ. Ճիվանեան, *Օգնական Բ. Դրան Իրաւագէտ Խորհրդականի, Օսմ. 3, Մճ. 3.*

Պատրիկ էֆ. Կիւլպէնկեան, *Անդամ Առեւտրական Սենեկի Կ. Պոլսոյ, Մճ. 2։*

Պեսրոս էֆ. Ազարեան, *Նախագահ Առեւտրական Սենեկի Կ. Պոլսոյ։*

Պեսրոս էֆ. Բերեսքենեան, *Տնօրէն Թարգմանութեան Սենեկի Ելմտական Նախարարութեան, Օսմ. 3, Մճ. 3։*

Ռուբէն էֆ. Գարագաշ, *Առաջին արձանագրիչ Օտար Թղթակցութեանց Դիւանի Արտաքին գործոց Նախարարութեան, Օսմ. 3, Մճ. 2։*

Սարգիս էֆ. Թաշճեան, *Սեղանաւոր և նախկին արհեստապետ սեղանաւորներու դասուն, Մճ. 3։*

Ստեփան էֆ. Գարաեան, *Անդամ Պոլսոյ Առեւտր. Սենեկի Ս. Ատեանի, Մճ. 5։*

Տիրան էֆ. Աճնանեան, *Ընդհանուր Դատախազ Վերաքննիչ Ատենին Հռոդոսի, Մճ. 5։*

Տիրան պէյ Տատեան, *Անդամ Քաղաքային Պաշտօնէից Ցանձնաժողովոյ, Օսմ. 3, Մճ. 2։*

Միրալայ

(Գեղապետութեան աստիճան)

Աղեքսանդր պէյ Արապեան, *Անդամ Առողջապահական Քննիչ Ցանձնաժողովոյ Սպարապետութեան, Օսմ. 4, Մճ. 3։*

Գաբրիէլ պէյ Թաշճեան, *Անդամ Զինուորական Բժշկական Ժողովոյ Սպարապետութեան, Օսմ. 2, Մճ. 2։*

Կոմիտաս պէյ Միճասեան, *Իրաւագէտ Բժիշկ Ոստիկանութեան, Օսմ. 3, Մճ. 3։*

Ճիվան պէյ Անանեան, *Ուսուցիչ Կայսերական Բժշկ. Վարժարանի, Մճ. 2։*

Մանուէլ պէյ Իւրիւճեան, *Բժիշկ Կիւմիւշ սույու Հիւանդանոցին, Օսմ. 4, Մճ. 4*

Յովհաննէս պէյ Գրիգոեան, *Բժիշկ Հայտար բաշայի Հիւանդանոցին Օսմ. 2, Մճ. 3։*

Տիգրան պէյ Անեմեան, *Ուսուցիչ Ակնաբուժութեան Կայս. Բժշկ. Վարժարանի, Օսմ. 3, Մճ. 3։*

Միրամայիզ

(Երկրորդ աստիճանի վերին դաս)

Ալիքսան էֆ. Սագայեան, *Նախկին Գործակատար Պատրիարքարանի, Մճ. 4։*

Արտաշես էֆ. Սիւրմելեան, *Վիճակագրութեան պաշտօնեայ Անտառաց և Հանքաց Նախ. Օսմ. 4, Մճ. 5։*

Բարթող էֆ. Թելեան, *Վարչ. Դիւանապետ Պատրիարքարանի, Մճ. 3։*

Բարսեղ էֆ. Հալանեան, *Վաճառական, Մճ. 3։*

Գաբրիել էֆ. Գաբրիելեան, *Անդամ Վերաքննիչ Ատենի։*

Եդուարդ պէյ Մարլեան, *Օգնական Իրաւ. Խորհ. Բ. Դրան, Մճ. 4։*

Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան, *Ցարաբ. Դիւանապետ Պատրիարքարանի, Մհ.* 3։

Կոմիտաս էֆ. Օրմանեան, *Անդամ Ընդհ. Առողջապահական Ժողովոյ Քաղաքապետութեան և Բժիշկ Կայս. Պալատան, Օսմ.* 3։

Մարկոս էֆ. Աղաբէկեան, *Նախկին Քննիչ Բէժիի։*

Մելքոն էֆ., *Քարտուղար Կայս. Անձնական Դանձուն։*

Մելքոն էֆ. Նազիկեան, *Անդամ Թարգմ. Դիւանի Սպարապետութեան։*

Մելքոն էֆ. Պարոնիկեան, *Անդամ Վերաքննիչ Ատենի Պատժական ճիւղի։*

Մինաս էֆ. Աբիկեան, *Անդամ Թարգմ. Դիւանի Սպարապետութեան, Օսմ.* 4, *Մհ.* 3։

Մինաս էֆ. Կամսար, *Դրաքննիչ Հայ թերթերու, Մհ.* 4։

Մկրտիչ էֆ. Գազանճեան, *Օգնական տնօրէնի և Դանձապետ Հեռագրատան Բերայի։*

Յովհաննէս էֆ. Թորոսեան, *Անդամ Վերաքննիչ ատենի, Մհ.* 3։

Նազար էֆ. (Ղազարոս Երամեան), *Տնօրէն Թղթակցութեանց Դիւանի Հանր. Պարտուց, Օսմ.* 3, *Մհ.* 3։

Պետրոս էֆ. Պերպերեան, *Արձանագր. Արտաքին Գործոց Նախարարութեան Օտար Թղթակցութեանց Դիւանի, Մհ.* 3։

Պօղոս էֆ. Քերէստէճեան, *Օգնական Իրաւ. Խորհ. Բ. Դրան, Օսմ.* 4, *Մհ.* 3։

Սերվիչէն էֆ. Զագրեան, *Տպարանապետ։*

Սիսակ էֆ. Այնթապի (Պոյանեան), *Տպարաններու Քննիչ, Օսմ.* 4, *Մհ.* 4։

Ստեփան էֆ. Սպարդալեան, *Վաճառական, Օսմ.* 3, *Մհ.* 2։

Տիգրան էֆ. Ճիվելեկեան, *Արտօնատէր Սուրհանդակ և Ճերիտեի Շարգիչ լրագիրներու, Օսմ.* 4, *Մհ.* 4։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐ

ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՅՍ. ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԳԱՆՁՈՒՆ. — Նախարար՝ *Յովհաննէս էֆ. Սագըզ։* — Արքունի Կալուածոց տեսուչ՝ *Յակոբ էֆ. Ճինճեան։* — Աւտառաց տեսուչ՝ *Մկրտիչ էֆ. Հէքիմեան։* — Երկրագործական մասնագէտ խորհրդական՝ *Դէորգ էֆ. Թորգոմեան։* — Հերեմէի գործարանին հաշուակալ՝ *Կարապետ էֆ.*, Գծագրիչ՝ *Թովմաս էֆ.։*

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ. — Քաղաքային ճիւղի անդամներ՝ *Աբրահամ բաչա Երամեան։* — Օրենսդիր ճիւղի անդամ՝ *Զարեհ էֆ. Տիլպէր։* — Դատական ճիւղի անդամ՝ *Անտոն էֆ. Բէօսէկեան։* — Նախագահ Ատենի օգնական՝ *Պետրոս էֆ. Զէբի* (*Կարապետեան*)։

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՊԱՇՏՕՆԵՐԻՑ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ. — Անդամ՝ *Տիրան պէյ Տաստան։*

ՀԱՇՏՈՒԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԱՏԵԱՆ. — Անդամ՝ *Դրիգոր էֆ. Խաբրեան։*

ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. — Հայ թերթերու գրաքննիչ՝ *Մինաս էֆ. Կամսար*, Օգնական գրաքննիչներ՝ *Լեւոն էֆ. Սուրէնեան, Երուանդ էֆ. Եուսուֆեան։* — Տպարանների քննիչ՝ *Սիսակ էֆ. Այնթապի։* — Մարդահամարի տեսչութեան արտասահմանի անցագիրներու դիւանապետ՝ *Յարութիւն էֆ. Խանտամեան։* — Կուսակալի օգնականներ, Վանայ՝ *Յովհաննէս Ծէրիա էֆ.*, Մամուրէթ-իլ-Ազիզի՝ *Յովհաննէս էֆ. Սասսեան*, Պիթլիսի՝ *Սմբատ էֆ. Տէր Ներսէսեան։* — Կառավարիչի

օգնականներ, Ամասիոյ՝ *Նազարէթ էֆ.*, Թոգատի՝ *Յակոբ էֆ. Թընկըրեան*, Գայսերիի՝ *Ալիքսան Սերվէթ էֆ.*, Մշոյ՝ *Նազարէթ էֆ. Ալիքսանեան*, Բրեւեզայի՝ *Յակոբ էֆ.* : — Փոխ-կառավարիչներ, Իբսարայի՝ *Յարութիւն էֆ. Աբարդեան*, Միւրեֆթէի՝ *Մինրան էֆ.*, Գարիոբի՝ *Լեւոն էֆ.*, Կինճի՝ *Յակոբ էֆ. Համամճեան* : — Փոխ-կառավարիչի օգնականներ, Եուճեայի՝ *Վարդան էֆ. Եըլտըզեան*, Էրեկլի՝ *Մկրտիչ էֆ.*, Շիրվանի՝ *Սարգիս էֆ.*, Զարսանճազի՝ *Մինաս էֆ. Զուգասըզեան*, Շատախի՝ *Կարապետ էֆ.*, Գաւաշի՝ *Վարդան էֆ.*, Տիմբոքոյի՝ *Յակոբ Եավէր էֆ.*, Սիլիվրիի՝ *Արսլանեան Ֆիքրի էֆ.*, Սոֆուլուի՝ *Մանուէլ էֆ.*, Մալկարայի՝ *Կարապետ էֆ.*, Ֆիլորինայի՝ *Պետրոս էֆ.*, Մատէնի՝ *Նշան էֆ.*, Կիւրինի՝ *Բաղդասար էֆ.*, Բալուի՝ *Արմենակ էֆ.*, Գարամուսայի՝ *Մանուէլ էֆ.*, Ագցաղ Մատէնի՝ *Յարութիւն Պողոսեան էֆ.*, Վիզեի՝ *Նշան Ակեան էֆ.* : — Նահանգի թարգմաններ, Խիւսավենտիկեարի՝ *Գէորգ էֆ.*, Ատանայի՝ *Աւետիս էֆ. Սիսլեան*, Էրզրումի՝ *Միքայէլ էֆ. Հէքիմեան*, Տրապիզոնի՝ *Անտոն էֆ.* :

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԲԱՐՈՒԹԻՒՆ. — Կեդրոնական Ոստիկանութեան բժիշկ՝ *Կոմիտաս պէյ Մինասեան*, Բեռայի ոստիկանութեան բժիշկ՝ *Տիգրան էֆ.* — Երկրորդ գոմիսեր եւ թարգմանիչ Քնճիչ Յանձնաժողովոյն՝ *Պետրոս Սեղայի էֆ.* : Երկրորդ գոմիսեր Բեռայի՝ *Կարապետ էֆ. Հավլուճեան*, Առաջին դեղագործ Կեդր. բանտին՝ *Խաչիկ էֆ.* :

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. — Անդամ քաղաքապետական խորհուրդին՝ *Անտոն էֆ. Աղնաւորեան* :

ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱԲԱՐՈՒԹԻՒՆ. — Օտար թղթակցութեանց դիւանի Տեսուչ՝ *Սեֆէր էֆ.* (*Հմայեակ Սեֆէրեան*, Քարտուղարներ՝ *Տիգրան էֆ. Տեմիրճեան*, *Ռուբէն*

էֆ. Դարագաշ, Օգնական քարտուղարներ՝ *Գրիգոր էֆ. Զրաճեան*, *Անդրէաս էֆ. Հասուն*, *Ներսէս էֆ. Ալլահվերտի*, *Տիգրան էֆ. Զայեան* : — Արձանագրութեանց Սենեկի դեր-ցնորեն՝ *Մինրդատ էֆ. Պապեան*, քարտուղար՝ *Լեւոն էֆ. Սուբէնեան*, Ս. Արձանագրիչ՝ *Պետրոս էֆ. Պերպէրեան*, Բ. Արձանագրիչ՝ *Յակոբ էֆ Բարսեղեան*. — Հաշուակալութեան դիւանի Ս. քարտուղար՝ *Խաչիկ էֆ. Փափազեան* : — Օտար մամլոյ դիւանի տեսուչ՝ *Նշան էֆ. Սեֆէրեան*, Անդամ՝ *Խաչիկ էֆ. Մուրատեան* : — Իրաւագէտ խորհրդական՝ *Դաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան*, Իրաւագէտ խորհրդականի օգնականներ՝ *Հրանտ պէյ Ապրոյ*, *Նշան էֆ. Ճիվանեան*, *Արմենակ էֆ. Կոստանեան*, *Պողոս էֆ. Քերեստէճեան*, *Էտուար պէյ Մըսրլեան*, *Սրամ էֆ. Սաթլ*, *Հրանտ էֆ. Նորատունկեան* : Տնօրեն արձանագրութեանց դիւանի՝ *Միքայէլ էֆ. Կիւլլապեան* : — Դեսպան Լա Հէի՝ *Յովսէփ էֆ. Միսաք* : — Խորհրդական Պրիւսելի դեսպանատան՝ *Մինրան էֆ. Գալաֆեան* : — Դեսպանատան առաջին քարտուղար Հռոմի՝ *Յովհաննէս պէյ Գուլումճեան* : Պուքրեշի՝ *Մկրտիչ էֆ. Նորիկեան* : — Դեսպանատան պատուակալ քարտուղար Բարիզի՝ *Լեւոն պէյ Երամեան* : — Ընդհանուր հիւպատոսներ, Կալացի՝ *Մանուկ էֆ. Աղարեան*, Նաբոլիի՝ *Մինաս Երամ էֆ.* : — Հիւպատոսներ, Մեսինայի՝ *Հրանտ պէյ Տիւզ*, Զեմլինի՝ *Գրիգոր էֆ. Եալտըզեան*, Սանքթամաւրայի՝ *Յովհաննէս էֆ. Մաժակեան*, Նաշի՝ *Լեւոն պէյ Կոստանեան*, Պարիի՝ *Սարգիս էֆ. Պալեան* : — Փոխ-հիւպատոսներ, Զանքթայի՝ *Մկրտիչ էֆ. Էնրամճեան*, Թիֆլիզի՝ *Յովհաննէս էֆ. Նաֆիլեան* :

ՍՊԱՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԴՈՒՌ. — Թարգմանութեանց սենեակի տնօրեն՝ *Միքայէլ էֆ. Մամիկոնեան*, Օգնականներ՝ *Մելքոն էֆ. Նազիկեան* և *Մինրան էֆ. Սրիկեան* :

— Առողջապահական երկրորդ նիւղի տնօրէնի օգնական՝ *Դոկտոր Գաբրիէլ պէյ Թաշճեան* : — Առողջապահական Քննիչ Յանձնաժողովոյ անդամ՝ *Դոկտոր Ալեքսանդր պէյ Արապեան* : — Գուլելիի զինուորական նախակրթարանին Ֆրանսերէնի ուսուցիչներ՝ *Սրապիոն էֆ. Թղլեան* և *Պօղոս էֆ. Քերեստէճեան* :

ԾՈՎԱՏԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. — Մախսուսէի վարչութեան գանձապետ՝ *Յարութիւն էֆ. Ասլանեան* :

ԴԱՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. — Վճռաբեկ ատեանի անդամ՝ *Տիգրան էֆ. Եուսուֆեան* : — Վերաքննիչ ատեանի եղեռնադաս նիւղին անդամ՝ *Յովհաննէս Զիրաք էֆ. Թորոսեան* : — Վերաքննիչ ատեանի պատժական նիւղի անդամ՝ *Մելքոն էֆ. Պարոնիկեան* : — Վերաքննիչ ատեանի Առեւտրական նիւղի անդամ՝ *Թադեոր էֆ. Համամճեան* : — Վերաքննիչ ատեանի Քաղաքական նիւղի անդամ՝ *Գաբրիէլ էֆ. Գաբրիէլեան* : — Առեւտրական առաջին դատարանի անդամ՝ *Ստեփան էֆ. Գարաեան*: — Առեւտրական Ծովային դատարանի անդամ՝ *Մարգար էֆ. Ունճեան* : — Բերայի պատժական դատարանի Ա. նիւղի անդամ՝ *Գրիգոր էֆ. Քիւրէլեան*, Բ. նիւղի անդամ՝ *Յարութիւն էֆ. Մոսմիչեան* : — Բերայի ընդհանուր դատախազ՝ *Թադէոս Բէֆքի էֆ.* : — Դատական քննիչներ, Էյիրնեի եւ Սելանիկի՝ *Վիչէն էֆ. Հոդոյեան*, Դասդեմունիի եւ Դրապզոնի՝ *Գէորգ էֆ. Ֆիքրի*, Այտընի եւ Ճեզայիրը Պահրը Սէֆիտի՝ *Մխաք էֆ. Մակարեան* : — Նախագահներ, Այտընի առեւտրական դատարանին՝ *Եղիազար էֆ.*, Ճեզայիրը Պահրը Սէֆիտի պատժական նախադաս ատեանին՝ *Յովակիմ էֆ. Բէյիլեան*, Բիլմար գաւառակի նախադաս ատեանի՝ *Հայրապետ էֆ.*, Ճիարբէրկեանք գաւառակի նախադաս ատեանին՝ *Գրիգոր էֆ.* : — Ընդհանուր դատախազ՝ Ճեզայիրը Պահրը Սէֆիտի՝

Տիրան էֆ. Աչնան : — Ընդհանուր դատախազի օգնական Պրուսայի՝ *Գաբրիէլ էֆ. Նեչթէրճեան* : — Կ. Պոլսոյ նօտարի օգնական՝ *Անտոն էֆ. Հաճեան* :

ԵԼԵՒՄՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. — Օտար բղբակցութեանց եւ թարգմանութեանց դիւանին տնօրէն՝ *Պետրոս էֆ. Քերեստէճեան*, Ա. խմբագիր՝ *Արմենակ էֆ. Սաղըզ*, Ա. քարտուղար՝ *Տիրան էֆ. Սաղայեան*, Քարտուղարի օգնական՝ *Յակոբ Մելիք էֆ.* — Տրոց Վարչութեան դրոշմաթղթի պատասխանեայ՝ *Խոսրով էֆ. Տեմիրճիպաշեան* : — Փողերատնոցի ձուլարանի պատասխանեայ՝ *Սիմոն էֆ.*, Մեքենատներու պատասխանեայ՝ *Յովսէփ էֆ. Պեհլամեան*, Օգնական՝ *Ստեփան էֆ. Շաչեան* :

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ. — Կայս. Կառավարութեան կողմէ քննիչ՝ *Եավէր բաշա Թընկըր* : — Ընդհ. Տեսչութեան եւ պատասխանեից դիւանի տնօրէն խորհրդական՝ *Միշել էֆ. Մարլը* : — Տնօրէն Թղթ. Դիւանի Ընդհ. Տեսչութեան՝ *Ղազարոս էֆ. Երամեան* (*Նազար էֆ.*), Ա. քարտուղարներ՝ *Էթիէն էֆ. Տիրացուեան* և *Պօղոս էֆ. Հաճիպիար*, Քարտուղար-թարգման՝ *Միհրան էֆ. Երազեան*, Քարտուղարներ՝ *Էլի էֆ. Գուլյումճեան*, *Պետրոս էֆ. Քիւրքճիխանլեան* : — Երկրագործութեան նիւղ. Մասնագէտ խորհրդական՝ *Գէորգ էֆ. Թորգոմեան որ է նաև* Տնօրէն Պրուսայի Շերամաբուծական վարժարանի: — Պատասխանեաներու նիւղի Դեր-տնօրէն՝ *Արայ էֆ. Արապեան*, Արձանագրիչ՝ *Յովհաննէս էֆ. Ասլան* : — Համարակալութեան նիւղի Տնօրէն օսմաներէնի՝ *Լեւոն էֆ. Տէմիրճիպաշեան*, և Ֆրասերէնի՝ *Պօղոս էֆ. Հաճեան*, Մայր Տոմարի դիւանի օգնական՝ *Գրիգոր էֆ. Հիւրմիւզեան*, Քարտուղարներ՝ *Յակոբ էֆ. Ինճէեան*, *Պետրոս էֆ. Մարգարեան*, *Պետրոս էֆ. Մինասեան* : — Ոգելից ըմպելիքներու, Մեսամսի ու Ձկնորսութեան նիւղի Դեր-տնօրէն՝

Թովմաս էֆ. Թովմասեան : — Ադի ճիւղի Դեր-ցiorեն՝ *Սերովբէ էֆ. Նիկոդիմոսեան*, Քարտուղար՝ *Երուանդ էֆ. Խերբէկեան* : — Վիճակագրութեան ճիւղի Դեր-ցiorեն՝ *Անտոն էֆ. Բաբաղեան*, Քարտուղար՝ *Կոմիտաս էֆ. Եասպալեան*, Հաշուակալ՝ *Մարգար էֆ. Պեզաղեան* : — Իրաւագիտութեան ճիւղի Ցiorեն՝ *Տիրան էֆ. Պետրոսեան*, Օգնական խորհրդական՝ *Շարլ պէյ Սարդիս* (*Կարապետ Համամճեան*), Քարտուղար՝ *Մէֆիա էֆ. Պրունսուզեան*, Թարգմանիչ Ֆրանս. Օսմ. *Ատոմ էֆ. Տէրոյենց*, Ֆրանս. քարտուղար՝ *Յարութիւն էֆ. Ունճեան* (*Արթաբի էֆ.*) և *Էմմանուէլ էֆ. Պեշիրեան*, Բեժիի գոմիսարի քարտուղար՝ *Գառնիկ էֆ. Ճիւմպիւշեան* : Քարտուղարներ՝ *Արթուր էֆ. Արդարեան* և *Լեւոն էֆ. Գլըճճեան*. Ընդօրինակիչ՝ *Երուանդ էֆ. Աղաթոն* : — Տրապզոնի վարչութեան Ցiorեն՝ *Գրիգոր էֆ. Շապանեան*. — Գաւառական ճնչիչներ. Էնկիւրիւ՝ *Գրիգոր էֆ. Մարգարեան* (*ընդհ.*) և *Խոսրով էֆ. Պէյլիքճեան* (*օգնական*), Տուրացոյ՝ *Արայ էֆ. Խանճեան* (*օգնական.*), Մաճաստրա՝ *Խորէն էֆ. Ճամճեան* (*օգնական.*), Պրուսա՝ *Պօղոս էֆ. Ալան*, Իզմիր՝ *Պօղոս Մարլը* (*օգնական.*), Սելանիկ՝ *Սեպուհ էֆ. Թապիկեան* (*օգնական.*) : — Գաւառական վարչութիւններ. Էտիրնէ, Գանձապետ՝ *Աւետիս էֆ.*, և Օգնական հաշուակալ՝ *Յակոբ էֆ. Զէբի* Գոնեա. Հաշուակալ՝ *Գրիգոր էֆ.* : Էնկիւրիւ, Արձանագրիչ՝ *Յովսէփ էֆ. Զինդի*, Հաշուակալ՝ *Յովսէփ էֆ. Ֆիլիպի*, և Օգնական գանձապետ՝ *Պօղոս էֆ.* : Իզմիր, Ըմպելիի քարտուղար՝ *Անտոն էֆ.*, և Տասանորդի քարտուղար՝ *Միքայէլ էֆ. Ալեմշահ* : Էրզրում, Քարտուղար՝ *Մկրտիչ էֆ.* : Միտիլի, Հաշուակալ՝ *Գառնիկ էֆ. Ազարեան*, և Քարտուղար՝ *Զենոբ էֆ.* : Պենկազի, Հաշուակալ՝ *Յակոբ էֆ. Պալենց* : Պրուսա, Գանձապետ՝ *Գրիգորիս էֆ.* : Սելանիկ, Արձանագրիչ՝ *Գրի-*

գոր էֆ. Զէբի : Սիւազ, Քարտուղարներ՝ *Գարեգին էֆ.*, *ու Միքայէլ էֆ.* :

ԱԳԵՒՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆՑ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. — Նախարարութեան օգնական՝ *Մկրտիչ էֆ. Սինապեան* : — Մասնագետ խորհրդական եւ Կ. Պոլսոյ քարտիներուն գոմիսար՝ *Գաբրիէլ էֆ. Սերվիչէն* : — Ընդհանուր վիճակագրութեանց ցiorեն՝ *Ռոպէր էֆ. Եաղըճեան* : — Երկաթուղիներու տեսչութեան օգնական եւ Արեւելեան երկաթուղիներու կեդր. գոմիսար՝ *Արամ էֆ. Մարկոսեան* : — Խնուդիներու եւ կամուրջներու տեսչութեան օգնական եւ Կ. Պոլսոյ ջուրի բնկերութեան գոմիսար՝ *Գէորգ էֆ. Ասլանեան* : — Իրաւագետ խորհրդականի օգնականներ՝ *Պետրոս էֆ. Խորասանճեան* և *Յովհաննէս էֆ. Գարտաչեան* : — Առաջին գծագրիչներ՝ *Տաճատ էֆ.*, և *Գրիգոր էֆ.* : — Մասնագիտական դիւանին Ա. քարտուղար՝ *Յարութիւն էֆ.* : — Գծագրիչ՝ *Ստեփան էֆ. Բաբաղեան* : — Արձանագրութեանց դիւանի օտար ճիւղին պետ՝ *Տիրան էֆ. Մելիքեան* : — Թարգմանութեանց դիւանի քարտուղարներ՝ *Պօղոս էֆ. Խազեան*, *Գարեգին էֆ. Ղազարոսեան*, և *Աբիկեան էֆ.* : — Եաֆա-Երուսաղէմ երկաթուղւոյն գոմիսար՝ *Միհրան էֆ. Մամիկոնեան* : — Ալաշեհիր – Ասիոն Գարահիսարի երկաթուղւոյն գոմիսար՝ *Գալուստ էֆ. Մարկոսեան* : — Պասրայի նահանգին երկրաչափ՝ *Միսաք էֆ.*, Էտիրնէի երկրաչափ՝ *Ստեփան էֆ.*, Երուսաղէմի երկրաչափ՝ *Խնտամ էֆ. Խնտամեան* : — Ապահովութեան սնուցկի արկղակալ՝ *Լեւոն էֆ. Շնորհքեան*, Իրաւագետ խորհրդական՝ *Յովհաննէս էֆ. Գարտաչեան*, Թղթապահ՝ *Պետրոս էֆ. Փափազեան* : — Շիրէքի խայրիէի հաշուակալ ու արկղակալ՝ *Յովսէփ էֆ. Եուսուֆեան*, Ընդհանուր ճնչիչ՝ *Յակոբ էֆ. Իսկենտէր*, Արկ-

դակալի օգնական՝ *Յարութիւն էֆ. Բիշմիշեան*, Հաշուակալի օգնականներ՝ *Էմմանուէլ էֆ. Եսայեան* և *Պետրոս էֆ. Վասիլեան* : — Կ. Պոլսոյ Առեւտրական սենեկի նախագահ՝ *Պետրոս էֆ. Ազարեան*, Առաջին խորհրդական՝ *Սենեքերիմ էֆ. Մանուկեան*, Անդամներ՝ *Պատրիկ էֆ. Կիւլպէնկեան*, *Գրիգոր էֆ Գարակէօզեան*, *Տիգրան էֆ. Մանուկեան* : — Երկրագործական դրամատան հաշուակալութեան դիւանին Ա. քարտուղար՝ *Մինրան էֆ. Գարագաշեան*, Քարտուղար՝ *Հրանտ էֆ. Ֆերուհան*, Քննիչ՝ *Սերովբէ էֆ. Պերպէրեան* : — Գրգ Քիլիսէի երկրագործական դրամատան պաշտօնեայ՝ *Գրիգոր էֆ. Հեքիմեան* :

ԿՐԹԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. — Գրաքննիչ՝ *Միքայէլ էֆ. Աշճեան* : — Կայս. Համալսարանի ուսողութեան ուսուցիչ՝ *Յովսէփ էֆ. Եուսուֆեան* : — Միլիթի ուսուցիչներ, Հայերէնի՝ *Յովհաննէս էֆ. Հիսարլեան*, Ֆրանսերէնի՝ *Թովմաս էֆ. Թերզեան*, Տարրաբանութեան՝ *Նշան էֆ. Ղուկասեան*, Գծագրութեան՝ *Դաւիթ էֆ. Զրաճեան*, Ընդհանուր հսկող՝ *Մատթէոս էֆ. Եէկէնեան*, Գանձապետ՝ *Բեթրի էֆ.* : — Գեղարուեստից վարժարանին ներքին տնօրէն եւ ուսուցիչ քանդակագործութեան՝ *Երուանդ էֆ. Ոսկան* : — Կայս. Լիսէի ուսուցիչներ, Հայերէնի եւ Ֆրանսերէնի՝ *Թովմաս էֆ. Թերզեան*, Ֆրանսերէնի՝ *Սկսուհ էֆ. Թապիսեան*, Պատմութեան՝ *Յարութիւն էֆ. Յովհաննէսեան*, Երկրորդ հսկող՝ *Սարեան էֆ.* :

ԲԺՇԿԱԿԱՆ, ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՂԱՐԱՑԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐ. — Ակնաբուժութեան ուսուցիչ՝ *Տոքթ. Տիգրան պէյ Սճէմեան* : — Ականջի, քիթի եւ կոկորդի հիւանդութեանց ուսուցիչ՝ *Տոքթ. Ճիվան պէյ Անանեան* : — Տարրաբանութեան ուսուցիչներ՝ *Նշան էֆ. Ղուկասեան* և

Յովսէփ էֆ. Ճելալեան : — Ֆրանսերէնի ուսուցիչ՝ *Խընդիր էֆ. Սիմոնեան* :

ՄԱՔՍԱՑԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. — Վարչական խորհուրդին անդամներ՝ *Յարութիւն Զէքի էֆ.*, *Նշան էֆ. Գազազեան*, *Աստուր էֆ. Գուշատալեան* և *Անտոն Վահան պէյ Կէօչէեան* : — Քննիչ ժողովի անդամներ՝ *Լեւոն պէյ Բաբազեան*, *Լեւոն էֆ. Սիսլեան*. Թարգմ. դիւանի անդամներ՝ *Հասուն էֆ.*, *Արթին էֆ.*, *Արսէն էֆ.*, *Ազնիւ էֆ. Տէր Ահարոնեան*. Իրաւագիտական տեսչի օգնական՝ *Գառնիկ էֆ. Տ. Գասպարեան* (*Ատիլ*) :

ԱՆՏԱՌԱՑ. ՀԱՆՔԱՑ ԵՒ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. — Երկրագործութեան մասնագիտական խորհրդին նախագահ եւ առաջին ճիւղին քննիչ եւ երկրագործական դրամատան վարչական խորհուրդին անդամ՝ *Արամ էֆ.* (*Յովակիմ Երամեան*), Երկրորդ եւ չորրորդ ճիւղերու քննիչ՝ *Վահան էֆ. Սուրէնեան* : — Թարգման նախարարութեան՝ *Աթանագինէ էֆ. Արապեան* : — Հալգալրի երկրագործական վարժարանին անտառաբանութեան ուսուցիչ՝ *Մկրտիչ էֆ. Հեքիմեան*, Երկրագործութեան ուսուցիչ՝ *Հայկազն էֆ. Պէկեան* : — Քաղաքային անասնաբուժական վարժարանին ներքին ախտաբանութեան ուսուցիչ՝ *Դեր-գնդապետ Տոքթ. Մինաս էֆ. Պենլեան* : — Անտառաց նահանգական քննիչներ, Հալէպի՝ *Մագսուտ էֆ.*, Այնթապի՝ *Յակոբ էֆ.*, Գասդամունիի՝ *Կարապետ էֆ.*, Շղոտրայի՝ *Մինրան էֆ. Գաբամանեան*, Գոսովայի՝ *Յովսէփ էֆ. Էքչեան*, Էնկիւրիի՝ *Խաչատուր էֆ.* : — Գաւառական քննիչներ, Կիւմիւլճինեի՝ *Յակոբ էֆ. Հանըմեան*, Գրգ Քիլիսէի՝ *Երուանդ էֆ.*, Իզմիտի՝ *Յովսէփ էֆ.*, Տրաչի՝ *Արթին էֆ.*, Արղնի-Մատենի՝ *Պարգեւ էֆ. Մարկոսեան* : — Երկրագործական քննիչներ, Սուրիայի՝ *Մելքոն էֆ.*,

Էնկիւրիի՝ *Մանուկ էֆ.*, Այրնի՝ *Ցակոբ էֆ. Զաքարեան*, Դրապզոնի՝ *Մանուկ էֆ.*, Էյիրնէի՝ *Ռուբէն էֆ. Քեսթիպեան*։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ. — Osmr թղթակցութեանց դիւանին տնօրէն՝ *Մելքոն էֆ. Եիւզպաշեան*։ — Ճարտարագէտներու դիւանին տնօրէն՝ *Մկրտիչ էֆ. Սէֆէմեան*։ — Osmr հաշուակալութեանց դիւանին տնօրէն՝ *Միքայէլ էֆ. Էնդարէլեան*։ — Տնօրէն իրաւագիտական դիւանին՝ *Գարեգին էֆ. Զերքէզեան*։ — Բերայի հեռագրատան Դեր-Տնօրէն՝ *Մկրտիչ էֆ. Գազանճեան*։ — Թղթատարական եւ հեռագրական բարեճորոգմանց գործադիր դիւանի քարտուղարներ՝ *Տիգրան էֆ. Մարտիրոսեան, և Գարեգին էֆ. Տէմիրճիպաշեան*։ — Հեռագրական osmr թղթակցութեանց առաջին պաշտօնեաներ՝ *Մելքոն էֆ. Պերխուտար*, *Կրօն էֆ. Մութաֆեան*։ — Ղալաթիոյ նաւակատան՝ Osmr երկիրներ դրկուած նաւակներու սենեակին պետ՝ *Տիգրան էֆ. Առաքելեան*, Ընդունուած նաւակներու սենեակին պետ՝ *Բարունակ էֆ.*։

ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑԻ

ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԱԹՈՌ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Ս. ԹԱԴԷՈՍ ԱՌԱՔԵԼ. — Քրիստոսի համբառնալէն ետքը եկաւ քարոզել Հայոց յամին 35, շրջեցաւ առաքելութեամբ. նահատակեցաւ 43 մարտ 28. գերեզմանն է Մակու, Ս. Թադէոս վանքը։

Ս. ԲԱՐԹՈՂԻՄԷՈՍ ԱՌԱՔԵԼ. — Ս. Թադէոսի վկայակէն ետքը եկաւ յամին 44. առաքելութիւնը շարունակեց և շրջեցաւ. նահատակեցաւ 60. գերեզմանն է Պաշդալէ, Ս. Բարթողիմէոս վանքը։

Ս. ՋԱՔԱՐԻԱ. — Ս. Թադէոսի աշակերտ և Ս. Առաքելոց գործակից, յաջորդեց 60. վարեց 6 տարի, նահատակեցաւ 76։

Ս. ՋԵՄԵՆՏՈՍ. — Աշակերտ Ս. Առաքելոց. վարեց Արտաղէան աթոռը 4 տարի, 77—81։

Ս. ԱՏՐՆԵՐՍԷՀ. — Նստաւ 82, վարեց Արտաղէան աթոռը 15 տարի, կատարեցաւ նահատակութեամբ 97։

ՄՈՒՇԷ. — Պարսից աշխարհէն, Արտաղէան աթոռի վրայ պաշտօնավարեց 30 տարի. 98—128։

ՇԱՀԷՆ. — Արտաղէան աթոռը կառավարեց 25 տարի. 129—154։

ՇԱՒԱՐՇ. — Աղուանից երկրէն. Արտաղէան աթոռը վարեց 20 տարի. 155—175։

Ս. ՂԵՒՈՆԴԻՈՍ. — Նստաւ 176. Արտաղէան աթոռը կառավարեց 17 տարի։ Նահատակեցաւ 193։ Յաջորդին անունը յիշատակաց մէջ չկայ, և որովհետև օրէն չէ զանազան աթոռոց հայրապետներով մէկ յաջորդութիւն կազմել, լաւագոյն է համառօտ միջոցի մը համար յիշատակները կորած և անունները մեղ չհասած ըսել։

Ս. ՄԵՀՐՈՒԺԱՆ. — Կը յիշուի Հայոց եպիսկոպոս յամին 254, և միայն Արտաղէան առաքելական աթոռոյն կրնայ պատկանիլ այս անունը. հաւանաբար իբր 30 տարի պաշտօնավարած է, 230—260։ Իր յաջորդները դարձեալ անծանօթ կը մնան համառօտ միջոց մը։

Ս. ԳՐԻԳՈՐ Ա. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ. — Վիրապէն ելաւ և սկսաւ քարոզել յամին 301. ձեռնադրուեցաւ և Հայոց աթոռը վերանորոգեց

302 · Էջմիածնի Մայր եկեղեցին հիմնեց 303 , նուիրապետութիւնը և պաշտամունքը կարգադրեց· Արիստակէս որդին օգնական առաւ 306· Ճգնողական կեանքը սիրեց · հանգեաւ Սեպուհ լերան Ճգնարանին մէջ 325ի վերջերը , 86 տարեկան : Նշխարները գտնուեցան և փոխադրուեցան Թորգոմու վանքը Վրթանէսի ժամանակ :

Ս· ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ Ա· ՊԱՐԹԵՒ , — Յաջորդեց 19 տարի օգնականութենէ ետքը 325 , վարեց 7 տարի . նահատակեցաւ 333 , 69 տարեկան . գերեզմանն է Թիլի վանքը :

Ս· ՎՐԹԱՆԷՍ Ա· ՊԱՐԹԵՒ . — Լուսաւորչի երէց որդին . յաջորդեց 333 , վարեց 8 տարի . հանգեաւ 341 , 80 տարեկան , գերեզմանն է Թորգոմու վանքը , Ս· Լուսաւորչի գերեզմանին տեղը : Մեծ զաւակը, Ս· Գրիգորիս Աղուանից կաթողիկոս , նահատակեցաւ 337 , 41 տարեկան :

Ս· ՅՈՒՍԻԿ Ա· ՊԱՐԹԵՒ , — Վրթանէսի կրտսեր որդին , ընտրեցաւ և ձեռնադրեցաւ 337 , վարեց 6 տարի , հանգեաւ Թորգոմ 347 , 53 տարեկան , թաղեցաւ անդ : Ս· Դանիել Ասորի ծերունին պաշտօնի չանցած նահատակեցաւ 347· Հայրապետաց շարքին չանցաւ:

ՓԱՌԵՆ Ա· — Որ և Փառներսէհ աշակերտ Լուսաւորչի . ընտրեցաւ 348 Յուսիկի զաւակներուն անարժան դատուելուն համար . վարեց 4 տարի . հանգեաւ 352 ի խոր ծերութեան : Ամիսը թափուր մնաց 1 տարի . և տեղակալեց Շահակ Մամագէկերտացի , ուրիշ կաթողիկոս կոչուած :

Ս· ՆԵՐՍԷՍ Ա· ՊԱՐԹԵՒ ՄԵԾՆ . — Յուսիկի թոռ , ընտրեցաւ 353 , 27 տարեկան , տակաւին աշխարհական , բարեկարգութեան աշխատեցաւ , դարձէ քաշուեցաւ 4 տարի 359—363, և հայրապետոնցը վարեց Ջոնակ որ է նոյն ինքն Շահակ Մամագէկերտացի : Ներսէս վարեց 20 տարի , հանգեաւ 373 յուլիս 25 , 47 տարեկան , թաղեցաւ Թիլ :

ՇԱՀԱԿ Ա· ՄԱՄԱԳԷԿԵՐՏԱՑԻ· — Յաջորդեց 373 Լուսաւորչի ցեղէն պատրաստ անձ չգտնուելուն , գրութեանց տարբերութեամբ կոչուած է նաև Սահակ և Յուսակ և Ջոնակ , Ներսէսէ առաջ 1 տարի, և Ներսէսի ժամանակ 4 տարի տեղակալութիւն ըրած էր . վարեց 4 տարի , հանգեաւ 377 ի խոր ծերութեան :

ՉԱՒԷՆ Ա· ՄԱՄԱԳԷԿԵՐՏԱՑԻ . — Շահակի աղգական, ընտրեցաւ 377 , վարեց 4 տարի , հանգեաւ 381 : Շահակ Կորճեայ « դլուխ եպիսկոպոսաց » կոչուածը Յայնկոյսմիգրիսեան բաժնին կրօնական պետը եղած է :

ԱՍՊՈՒՐԱԿԷՍ Ա· ՄԱՄԱԳԷԿԵՐՏԱՑԻ . — Չաւէնի եղբայր , յա-

ջորդեց 381 · վարեց 5 տարի , հանգեաւ 386 : Ամիսը 1 տարի պարապ մնաց անհամաձայնութեանց պատճառով :

Ս· ՍԱՀԱԿ Ա· ՊԱՐԹԵՒ ՄԵԾՆ . — Ներսէսի որդի , ընտրեցաւ 387 , 39 տարեկան . գիրի գիւտը կատարեց Ս· Մեսրոպի հետ 404 , Աստուածաշունչը և մատենագրութիւններ թարգմանեց աշակերտաց դործակցութեամբ : Սուրմակ Մամագէկերտացի հակաթոռ դրուեցաւ 428 . մերժեցաւ 429 : Բրքիշոյ Ասորի հակաթոռ 429 , մերժեցաւ 432 : Շմուէլ Ասորի հակաթոռ 432 , մեռաւ 437 : Սուրմակ Մամագէկերտցի դարձեալ հակաթոռ 437 : Ս· Սահակ վարեց 52 տարի . հանգեաւ 439 սեպտեմբեր 7 , 91 տարեկան . գերեզմանն է Տերիքի եկեղեցին : Հոգեւոր պաշտօնին տեղակալեց Ս· Մեսրոպ 439 , վարեց 6 ամիս , հանգեաւ 440 փետրվար 17 , 86 տարեկան . գերեզմանն է Օշականի եկեղեցին :

Ս· ՅՈՎՍԷՓ Ա· ՀՈԳԵՈՐԱԿԱՆ . — Հոգեւորական պաշտօնին յաջորդեց 440 : Սուրմակ հակաթոռ մեռաւ 444 , և Յովսէփ պաշտօնապէս ճանչցուեցաւ, ժողով Շահապիվանու 445, բանտարկուեցաւ 451· հրաժարեցաւ 452 , նահատակեցաւ Պարսկաստան 454 յուլիս 25 , իբր 60 տարեկան :

ՄԵԼԻՏԷ Ա· ՄԱՄԱՆԱԶԿԵՐՏԱՑԻ . — Ընտրեցաւ 452 Յովսեփայ բանտարկութեան ատեն , վարեց 5 տարի , հանգեաւ 456 :

ՄՈՎՍԷՍ Ա· ՄԱՄԱՆԱԶԿԵՐՏԱՑԻ . — Ընտրեցաւ 456 , վարեց 5 տարի , հանգեաւ 461 :

Ս· ԳԻՒՏ Ա· ԱՐԱՌԷԶԱՑԻ . — Ընտրեցաւ 461 · տարուեցաւ Տիզբոն 471 · առանձնացաւ Ոթմուս 472 · վարեց 17 տարի , հանգեաւ 478 : Բրիստափոր Արծրունի անուն կաթողիկոսի մը գոյութիւնը չի հաստատուիր :

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ա· ՄԱՄԴԱԿՈՒՆԻ . — Ընտրեցաւ 478 · եկեղեցին խաղաղեց , ամիսը պաշտօնապէս փոխադրեց Դուին 484 · վարեց 12 տարի , հանգեաւ 490 , իբր 80 տարեկան :

ԲԱԲԳԷՆ Ա· ՈՓԹՍԵՑԻ . — Ընտրեցաւ 490 , ժողովական թուղթեր գրեց 506 և 513 , վարեց 25 տարի , հանգեաւ 515 :

ՍԱՄՈՒԷԼ Ա· ԱԲԾԿԵՑԻ . — Ընտրեցաւ 516 · վարեց 10 տարի , հանգեաւ 526 :

ՄՈՒՇԷՂ Ա· ԱՑԼԱԲԵՐԵՑԻ . — Ընտրեցաւ 526 · վարեց 8 տարի , հանգեաւ 534 :

ՍԱՀԱԿ Բ· ՈՒՂԿԵՑԻ . — Ընտրեցաւ 534 · վարեց 5 տարի , հանգեաւ 539 :

ԳՐԻՍՏԱՓՈՐ Ա· ՑԻՐԱՌԻՉԵՑԻ . — Ընտրեցաւ 539 · վարեց 6 տարի , հանգեաւ 545 :

ԴԵՒՈՆԴ Ա. ԵՌԱՍՏԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 545, վարեց 3 տարի, հանգեաւ 548։

ՆԵՐՍԷՍ Բ. ԲԱԳՐԵՒԱՆԴԱՑԻ. — Ընտրեցաւ 548, երկերիւրամեակը լրացաւ 551. ժողովն Դըւնայ 555 մարտ 21, տոմարով զբաղեցաւ և 552 տարւոյ նաւատարդէն նոր թուական հաստատեցաւ։ Վարեց 9 տարի, հանգեաւ 557։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Բ. ԳԱՐԵՂԵԱՆ. — Ընտրեցաւ 557. վարեց 17 տարի, հանգեաւ 574։

ՄՈՎՍԷՍ Բ. ԵՂԻՎԱՐԴԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 574. հինգհարիւրամեակը ընդունեց՝ գլուխը 552 տարիէ սկսելով։ Յովհաննէս Բագարանցի առանձինն կաթողիկոս Յունաց բաժնին մէջ 590 որով Հայրապետաց շարքին Ջանցնիր։ Մովսէս վարեց 30 տարի, հանգեաւ 604 ի խոր ծերութեան։ Աթոռը պարապ մնաց 3 տարի և Վրթանէս Քերթող տեղակալութիւն վարեց։ Վրաց խնդիրը սկսաւ։

ԱԲՐԱՀԱՄ Ա. ԱՂԲԱԹԱՆԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 607 ապրիլ 30, Վրաց բաժանումը կատարեցաւ 608. Յովհաննէս Բագարանցի գերեցաւ 611, վարեց 26 տարի, վախճանեցաւ 615 և հակաթոռութիւնը վերջացաւ։ Աբրահամ վարեց 8 տարի, հանգեաւ 615։

ԿՈՄԻՏԱՍ Ա. ԱԳՑԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 615. Ս. Հռիփսիմեանց տաճարը նորոգեց 617, վարեց 13 տարի, հանգեաւ 628։

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ Բ. ԱՊԱՀՈՒՆԻ. — Ընտրեցաւ 628. վարեց 2 տարի, հակառակութեանց պատճառաւ հրաժարեցաւ 630. ճգնողական կեանք անցուց։

ՆՇՐ Ա. ՓԱՌԱՋՆԱԿԵՐՏԱՑԻ. — Ընտրեցաւ 630. միաբանական ժողովը գումարեցաւ 631. վարեց 11 տարի, հանգեաւ 641։

ՆԵՐՍԷՍ Գ. ԻՇԽԱՆՑԻ ՇԻՆՈՂ. — Ընտրեցաւ 641. ժողովներ գումարեց 645 և 648. առանձնացաւ 652, դարձաւ 658. վարեց 20 տարի, հանգեաւ 661։

ԱՆԱՍՏԱՍ Ա. ԱԿՈՌՆԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 661. վարեց 6 տարի, հանգեաւ 667։

ԻՍՐԱՅԵԼ Ա. ՈՒԹՄՍԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 667. վարեց 10 տարի, հանգեաւ 677։

ՍԱՀԱԿ Գ. ՋՈՐԱՓՈՐԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 677. Յոյներէ կալանաւորեցաւ 687. Դամասկոս աքսորեցաւ 694. դառնալուն հանգեաւ 703. վարեց 26 տարի։

ԵՂԻՍԱ Ա. ԱՐՃԻՇԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 703. Աղուանից բաժանումը արգիլեց, վարեց 14 տարի, հանգեաւ 717։

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ Գ. ՕՁՆԵՑԻ ԻՄԱՍՏԱՍԷՐ. — Ընտրեցաւ 717. քարեկարգութեանց աշխատեցաւ, վարեց 11 տարի, հանգեաւ 728։

ԳԱՒԻԹ Ա. ԱՐԱՄՈՆԱՑԻ. — Ընտրեցաւ 728. Վարեց 13 տարի, հանգեաւ 741։

ՏՐԴԱՏ Ա. ՈՒԹՄՍԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 741. Վարեց 23 տարի, հանգեաւ 764։

ՏՐԴԱՏ Բ. ԴԱՍՆԱԻՈՐԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 764. Վարեց 3 տարի, հանգեաւ 767։

ՍԻՈՆ Ա. ԲԱՒՈՆԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 767. Պարտաւոյ ժողով 768. վարեց 8 տարի, հանգեաւ 788։

ԵՍԱՅԻ Ա. ԵՂԻՊԱՏՐՈՒՇԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 775. Վարեց 13 տարի, հանգեաւ 788։

ՍՏԵՓԱՆՈՍ Ա. ԴՐԻՆԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 788. Վարեց 2 տարի, հանգեաւ 790։

ՅՈՎԱՆ Ա. ԴՐԻՆԵՑԻ. — Որ և Յոր. Ընտրեցաւ 790 ի խոր ծերութեան, վարեց 6 ամիս, հանգեաւ 791։

ՍՈՂՈՄՈՆ Ա. ԳԱՌՆԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 791 ի խոր ծերութեան, վարեց 1 տարի, հանգեաւ 792։

ԳԷՈՐԳ Ա. ՕՇԱԿԱՆՑԻ ՀՈՑԼՈՐԲՈՒԿ. — Ընտրեցաւ 792. Վարեց 3 տարի, հանգեաւ 795։

ՅՈՎՍԷՓ Բ. ՓԱՐՊԵՑԻ ԿԱՐԻՃ. — Ընտրեցաւ 795. Վարեց 11 տարի, հանգեաւ 806։

ԳԱՒԻԹ Բ. ԿԱԿԱՂԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 806. Վարեց 27 տարի, հանգեաւ 833։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Դ. ՈՎԱՅԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 833. Վարեց 22 տարի, հանգեաւ 855։

ՋԱՔԱՐԻԱ Ա. ՋԱԳԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 855 տակաւին աշխարհական, վարեց 22 տարի, հանգեաւ 877։

ԳԷՈՐԳ Բ. ԳԱՌՆԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 898. Վարեց 21 տարի, հանգեաւ 898։

Ս. ՄԱՇԹՈՑ Ա. ԵՂԻՎԱՐԴԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 898. Վարեց 7 ամիս, հանգեաւ 899 հոկտեմբեր 13։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ե. ԴՐԱՍԽԱՆԱԿԵՐՏԱՑԻ ՊԱՏՄԱՐԱՆ. — Մաշթոցի աղգական, ընտրեցաւ 899. փոխադրուեցաւ Վան, վարեց 32 տարի, հանգեաւ 931։

ՍՏԵՓԱՆՈՍ Բ. ՌՇՏՈՒՆԻ. — Ընտրեցաւ 931. Նստաւ Աղթամար, վարեց 1 տարի, հանգեաւ 932։

ԹԷՈԴՈՐՈՍ Ա. ՌՇՏՈՒՆԻ. — Ընտրեցաւ 932, Նստաւ Աղթամար, վարեց 6 տարի, հանգեաւ 938։

ԵՂԻՇԷ Ա. ՌՇՏՈՒՆԻ, — Եղբայր Թէոդորոսի, ընտրեցաւ 938. նստաւ Աղթամար, վարեց 5 տարի, հանգեաւ 943։

ԱՆԱՆԻԱ Ա. ՄՈԿԱՑԻ. — Ընտրեցաւ 943 Աղթամար, նստաւ Արգինա 959, վարեց 23 տարի, հանգեաւ 967։

ՎԱՀԱՆ Ա. ՍԻՒՆԻ. — Ընտրեցաւ 968 Արգինա, վարեց 1 տարի, ժողովով փոխուեցաւ 969. քաշուեցաւ Վան, վախճանեցաւ 971։

ՍՏԵՓԱՆՈՍ Գ. ՍԵՒԱՆՑԻ. — Ընտրեցաւ 969. նստաւ Արգինա, վարեց 2 տարի, հանգեաւ 971։

ԵԱԶԻԿ Ա. ԱԲՇԱԲՈՒՆԻ. — Ընտրեցաւ 972. նստաւ Արգինա, գաղթականութեանց հայ եպիսկոպոսներ յղեց, նոր հայրապետանոցը հիմնեց 990. վարեց 20 տարի, հանգեաւ 992։

ՍԱՐԳԻՍ Ա. ՍԵՒԱՆՑԻ. — Ընտրեցաւ 992 մարտ 29. վարեց 27 տարի, հրաժարեցաւ և յաջորդը դրաւ 1019. հանգեաւ 1022։

ՊԵՏՐՈՍ Ա. ԳԵՏԱԳԱՐՁ. — Եղբօրորդի Խաչիկի, ընտրեցաւ 1019, քաշուեցաւ Վան, Դիոսկորոս Սանահնեցի հակաթոռ 1036, ընկեցաւ 1038 յունուար 6։ Պետրոս աթոռը թողուց 1045, Խաչիկ Անեցի քեռորդին աթոռակից առաւ 1049, վարեց 35 տարի, հանգեաւ Սբվաղ 1054։

ԽԱՉԻԿ Բ. ԱՆԵՑԻ. — Յաջորդեց 5 տարի աթոռակցութենէ ետքը 1054, վարեց 6 տարի, հանգեաւ 1060։ Ընտրութիւնը յապաղեցաւ 5 տարի։

ԳՐԻԳՈՐ Բ. ՎԿԱՅԱՍԷՐ. — Առջի անունը Վահրամ, որդի Գրիգոր Մագիստրոսի, ընտրեցաւ 1065. Դէսբդ Գ. Լոռեցին աթոռակից առաւ 1069. ընկեց 1072։ Սարգիս քեռորդի Պետրոսի հակաթոռ Հոնի 1076. վախճանեցաւ 1077։ Թէոդորոս Ալեքսիկ յաջորդ հակաթոռ Հոնի 1077. ընկեցաւ 1090։ Բարսեղ Անեցի քեռորդի Վկայասէրին աթոռակից 1081։ Պօղոս Վարագեցի հակաթոռ Մարաշ 1085. հրաժարեցաւ 1087, վախճանեցաւ 1091։ Վկայասէր շրջեցաւ շարունակ, վարեց 40 տարի, հանգեաւ Կարմիր Վանք 1105 յունիս 3, իբր 75 տարեկան։

ԲԱՐՍԵՂ Ա. ԱՆԵՑԻ, — Քեռորդի Վկայասէրին, յաջորդեց 24 տարի աթոռակցութենէ ետքը 1105. վարեց 8 տարի, հանգեաւ 1113։

ԳՐԻԳՈՐ Գ. ՊԱՀԼԱՒՈՒՆԻ, — Քեռորդի Վկայասէրին, ընտրեցաւ 1113, 20 տարեկան։ Դաւիթ Թոռնիկեան հակաթոռ Աղթամար 1114. աթոռը փոխադրեց Հռոմկլայ 1147. վարեց 53 տարի, յաջորդը օծեց և 3 ամիս ետքը հանգեաւ 1166 յուլիս։

Ս. ՆԵՐՍԷՍ Գ. ԿԼԱՅԵՑԻ ՇՆՈՐՀԱԼԻ, — Եղբայր Պահլաւունի,

ոդ, ընտրեցաւ 1166 ապրիլ 17, 64 տարեկան, բարեկարգութեանց և մատենագրութեանց աշխատեցաւ, վարեց 7 տարի, հանգեաւ 1173 օգոստոս 13։

ԳՐԻԳՈՐ Դ. ՏՂԱՑ, — Եղբօրորդի Շնորհալւոյ, ընտրեցաւ 1173 իբր 40 տարեկան ժողով Հռոմկլայի 1179 ապրիլ 1. վարեց 20 տարի, հանգեաւ 1193 մայիս 16։

ԳՐԻԳՈՐ Ե. ԳԱՐԱՎԷԾ, — Որ է Վահրամ քեռորդի Տղային, ընտրեցաւ 1193 իբր 20 տարեկան, վարեց 16 ամիս, հանգեաւ 1194։

ԳՐԻԳՈՐ Զ. ԱՊԻՐԱՏ, — Եղբօրորդի Շնորհալւոյն, ընտրեցաւ 1194, 72 տարեկան, Բարսեղ Բ. Անեցի հակաթոռ 1195. վարեց 9 տարի, հանգեաւ Սիս 1203։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Զ. ՄԵՆԱՐԱՐՈՑ. — Ընտրեցաւ 1203, նստաւ Հռոմկլայ։ Անանիա Սեբաստացի հակաթոռ Սբվաղ 1204, Դաւիթ Բ. Աբբակաղնեցի աթոռակից Սիս 1204. Բարսեղ և Անանիա և Դաւիթ վախճանեցան 1206, և Յովհաննէս մնաց խաղաղ, վարեց 18 տարի, հանգեաւ 1221։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆ Ա. ԲԱՐՋԲԵՐԴՑԻ. — Ընտրեցաւ 1221. վարեց 46 տարի, հանգեաւ 1267 ապրիլ 9։

ՅԱԿՈԲ Ա. ԿԼԱՅԵՑԻ ԳԻՏՆԱԿԱՆ. — Ընտրեցաւ 1267. վարեց 19 տարի, հանգեաւ 1286։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆ Բ. ԿԱՏՈՒԿԵՑԻ ՊՐՕՆԱԳՈՐԾ. — Առաջնորդ Խորին Վանուց, ընտրեցաւ 1286 ապրիլ 13. վարեց 3 տարի, հակառակութեանց պատճառաւ հրաժարեցաւ 1289. մնաց Լամբրոն 4 տարի, յետոյ առաջնորդ Ակեւոյ վանքին, հանգեաւ անդ։

ՍՏԵՓԱՆՈՍ Գ. ՀՌՈՄԿԼԱՅԵՑԻ. — Երզնկայի Խախ գիւղէն, ընտրեցաւ 1290. վարեց 3 տարի, հանգեաւ Եգիպտոս 1293։

ԳՐԻԳՈՐ Ե. ԱՆԱՒԱՐԶԵՑԻ ՏՈՒԲԲԵՐԻՑԱՆՑ. — Տեղակալ Ստեփանոսի, ընտրեցաւ 1293. աթոռը փոխադրեց Սիս, վարեց 14 տարի, հանգեաւ 1307ի սկիզբը։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆ Գ. ԿԵՍԱՐԱՑԻ. — Եպիսկոպոս Կեսարիոյ, Կատուկեցի Պրօնագործէն տարբեր. ընտրեցաւ 1307 մարտ 19. վարեց 15 տարի, հանգեաւ 1322։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆ Դ. ԼԱՄԲՐՈՆԱՑԻ. — Ընտրեցաւ 1322. վարեց 4 տարի, հանգեաւ 1326։

ՅԱԿՈԲ Բ. ՏԱՐՕՆԱՑԻ. — Քեռորդի Անաւարզեցւոյն, ընտրեցաւ 1327. հակառակութեանց պատճառով հրաժարեցաւ 1341, և աթոռը Մխիթարի անցաւ. դարձեալ կաթողիկոս 1355. վարեց նախ 14 յետոյ 4 տարի. հանգեաւ 1359։

ՄԽԻԹԱՐ Ա. ԳՈՆԵՐՑԻ. — Ընտրեցաւ 1341 Յակոբի հրաժարելէն ետքը, վարեց 14 տարի, հանգեաւ 1355։

ՄԵՍՐՈՊ Ա. ԱՐՏԱՁԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 1359 Յակոբի մահուընէ ետքը, վարեց 13 տարի, հանգեաւ 1372։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆ Ն. ՍՍԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 1372. վարեց 2 տարի, հանգեաւ 1374։

ՊՕՂՈՍ Ա. ՍՍԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 1374. գնաց Եգիպտոս 1375 ապրիլ 22, Եգիպտոսէ դարձաւ յուլիս 22, վարեց 3 տարի, հանգեաւ 1377։

ԹԷՈԴՈՐՈՍ Բ. ԿԵԼԻԿՍԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 1377. վարեց 15 տարի, մեռաւ 1392. ընտրութիւնը յապաղեցաւ 1 տարի։

ԿԱՐԱՊԵՏ Բ. ԿԵՂՆԵՑԻ ԲՈՊԻԿ. — Ընտրեցաւ 1393. Յիշատակարաններով ստուգուած է թէ ցուցակներու մէջ դրուած Դաւիթը Աղթամարի կաթողիկոս է սոյն Կարապետի հետ և անկէ ետք յիշուած Կարապետը միևնոյն անձն է։ Վարեց 15 տարի, մեռաւ 1408։

ՅԱԿՈԲ Գ. ՍՍԵՑԻ. — Գրաւեց 1408. Ս. Գրիգոր Տաթեւացի Աքճէշ գնաց 1409. Յակոբ վարեց 3 տարի, հանգեաւ 1411։

ԳՐԻԳՈՐ Ը. ԽԱՆՁՈՂԱՑ. — Գրաւեց 1411. վարեց 5 տարի, ընկեցաւ 1416. վախճանեցաւ 1420։

ՊՕՂՈՍ Բ. ԳԱՌՆԵՑԻ. — Պատրիարք Երուսաղէմի, գնաց Սիս 1415. ընտրեցաւ 1416. վարեց 13 տարի, հանգեաւ 1429։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆ Զ. ՎԱՁԿԱՑԻ. — Գրաւեց 1429. վարեց 10 տարի, վախճանեցաւ 1439. Յովսէփ երէց ջանաց աթոռը գրաւել, բայց չյաջողեցաւ։

ԳՐԻԳՈՐ Թ. ՄՈՒՍԱԲԷԳԵԱՆ. — Գրաւեց 1439, վարեց 2 տարի, ընկեցաւ և հաւանեցաւ 1441. վախճանեցաւ 1442։ Յովսէփ երէց նորէն ջանաց, բայց չյաջողեցաւ։

ԿԻՐԱԿՈՍ Ա. ՎԻՐԱՊԵՑԻ. — Ընտրեցաւ Ս. Էջմիածին 1441 մայիս 28 և աթոռը փոխադրուեցաւ Ս. Էջմիածին, վարեց 2 տարի, հակառակութեանց պատճառով հրաժարեցաւ 1443. հանգեաւ 1448։

ԳՐԻԳՈՐ Ժ. ՄԱԿՈՒԵՑԻ ՋԱԼԱԼԵԼԻԳԵԱՆ. — Ընտրեցաւ 1443. Կարապետ Եւդոկիացի հակաթոռ Սիս 1446։ Արիստակէս աթոռակալ կամ աթոռակից օծուեցաւ Էջմիածին 1448. Զաքարիա Կաթողիկոս Աղթամարայ գրաւեց Էջմիածին 1461. մերժեցաւ 1462։ Սարգիս որ Ս. Աջը տարեր էր աթոռակից եղաւ 1462։ Գրիգոր վարեց 23 տարի, հանգեաւ 1466։

ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ Բ. ԱԹՈՌԱԿԱԼ. — Յաջորդեց 18 տարի աթոռակցութենէ ետքը 1466. Սարգիս Աջատարը աթոռակից պահեց, մերժեց

Աղթամարայ Ստեփանոս կաթողիկոսը որ Էջմիածինը գրաւել գնաց 1447. վարեց 4 տարի, հանգեաւ 1470։

ՍԱՐԳԻՍ Բ. ԱՋԱՏԱՐ. — Յաջորդեց 4 տարի Գրիգորի և 4 տարի Արիստակէսի հետ աթոռակցութենէ ետքը 1470. Յովհաննէս որ Ս. Աջը բերել տուաւ, աթոռակից եղաւ 1470։ Սարգիս վարեց 4 տարի, հանգեաւ 1474։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Է. ԱՋԱԿԻՐ. — Յաջորդեց 4 տարի աթոռակցութենէ ետքը 1474։ Միւս այլ Սարգիս մը աթոռակից առաւ 1474։ Ս. Աջը Աղթամարէ դարձուց 1477. վարեց 10 տարի, հրաժարեցաւ 1484 և գնաց Լեհաստան։

ՍԱՐԳԻՍ Գ. ՄԻԻՍԱՑԻ. — Յաջորդեց 10 տարի աթոռակցութենէ ետքը 1484։ Շատ աթոռակիցներ առաւ, Արիստակէս Գ. 1484, դադարեալ 1499. Յոսիկ 1488, այլ քննելի է. Թադէոս Ա. 1499, դադարեալ 1504. Դաւիթ 1500, այլ քննելի է, Եղիշէ Բ. 1504, դադարեալ 1506. Յովհաննէս 1505, մեռաւ Կոստանդնուպոլիս 1508. Ներսէս 1506, դադարեալ 1507. Զաքարիա 1506։ Սարգիս վարեց 31 տարի, հանգեաւ 1515։

ՋԱՔԱՐԻԱ Բ. — Յաջորդեց 9 տարի աթոռակցութենէ ետքը 1515. Սարգիս Վրաստանցին աթոռակից առաւ 1515. վարեց 5 տարի, հանգեաւ 1520։

ՍԱՐԳԻՍ Դ. ՎՐԱՍՏԱՆՑԻ. — Յաջորդեց 5 տարի աթոռակցութենէ ետքը 1520. վարեց 17 տարի, հանգեաւ 1537։

ԳՐԻԳՈՐ ԺԱ. ԲԻՒԶԱՆԴԱՑԻ. — Ընտրեցաւ 1537. Հաւանաբար սա է Գրիգոր եղբօրորդի Զաքարիայի որ 1526-1536 Կոստանդնուպոլսոյ պատրիարք եղաւ, վարեց 5 տարի, հանգեաւ 1542։

ՍՏԵՓԱՆՈՍ Ե. ՍԱԼՄԱՍՏԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 1542. Միքայէլ Սեբաստացին աթոռակից առաւ 1542. գնաց Եւրոպա 1548. դարձաւ Էջմիածին 1551։ Ուրիշ աթոռակիցներ ալ առաւ, Բարսեղ Բ. 1549. Գրիգոր 1552. Արիստակէս 1555, դադարեալ 1563. վարեց 22 տարի, հանգեաւ 1564։

ՄԻՔԱՅԷԼ Ա. ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ. — Յաջորդեց 22 տարի աթոռակցութենէ ետքը 1564. աթոռակից պահեց Բարսեղը, դադարեալ 1567. և Գրիգորը։ Աւելցուց Ստեփանոս Զ. Առինջեցին 1567. վարեց 6 տարի, հանգեաւ 1570։

ԳՐԻԳՈՐ ԺԲ. — Յաջորդեց Ստեփանոսի հետ 12 և Միքայէլի հետ 6 տարի աթոռակցութենէ ետքը 1570. աթոռակից պահեց Ստեփանոս Զ. Առինջեցին, վախճանեալ 1575։ Եւ նորեր ալ առաւ, Թադէոս Բ. 1571, որ գնաց Լեհաստան 1576. դարձաւ 1577. վախճա-

նեցաւ 1579։ Ամաքել 1575, վախճանեալ 1586։ Դաւիթ 1579։ Գրիգոր վարեց 17 տարի, հանգեաւ 1587, 90 տարեկան։

ԴԱՒԻԹ Գ. — Յաջորդեց 8 տարի աթոռակցութենէ եաքը 1587. աթոռակիցներ առաւ, Մելքիսեդեկ Դաւնեցի 1593 որ Կոստանդնուպոլսոյ պատրիարք եղաւ 1599. դարձաւ Էջմիածին 1600. մեկնեցաւ 1624, վախճանեցաւ Կամենից 1628 ապրիլ 5։ Գրիգոր ԺԳ. Սրապիոն 1603 օգոստոս 14 որ հրաժարեցաւ 1605, հանգեաւ Տիարպէքիր 1606 ապրիլ 23։ Սահակ Դ. Դաւնեցի եղբօրորդի Մելքիսեդեկի 1624 որ մեկնեցաւ 1628. վախճանեցաւ 1639։ Դաւիթ վարեց 41 տարի, հրաժարեցաւ 1628. վախճանեցաւ 1633։

ՄՈՎՍԷՍ Գ. ՏԱԹԵՒԱՑԻ. — Ընտրեցաւ 1629 յունուար 13, Էջմիածինը վերանորոգեց, վարեց 3 տարի, հանգեաւ 1632 մայիս 14։

ՓԻԼԻՊՊՈՍ Ա. ԱԳԱԲԱԿԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 1633 յունուար 13, գնաց Երուսաղէմ 1651, Կոստանդնուպոլիս 1652. դարձաւ 1653. վարեց 22 տարի, հանգեաւ 1655 մարտ 25, 63 տարեկան։

ՅԱԿՈԲ Դ. ՋՈՒՂԱՑԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 1655 ապրիլ 8. Եղիազար Այնթապցի հակաթոռ Երուսաղէմ 1663։ Յակոբ գնաց Երուսաղէմ 1665, Կոստանդնուպոլիս 1666. դարձաւ 1667, դարձեալ Կոստանդնուպոլիս 1679. վարեց 25 տարի, հանգեաւ Կոստանդնուպոլիս 1860 օգոստոս 1, թաղեցաւ Բերա։ Ընտրութիւնը յապաղեցաւ 2 տարի։

ՍԱՀԱԿԱՐ Ա. ԱՅՆԹԱՊԵՑԻ. — Յաջորդեց 19 տարի հակաթոռութենէ եաքը 1682. վարեց 9 տարի, հանգեաւ 1691 օգոստոս 8։

ՆԱՀԱՊԵՏ Ա. ԵԴԵՍԱՑԻ. — Ընտրեցաւ 1691 օգոստոս 10. վարեց 14 տարի, հանգեաւ 1705 յունիս 13, ընտրութիւնը յապաղեցաւ 1 տարի։

ԱԳԱՆԱՆԴԱՐ Ա. ՋՈՒՂԱՑԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 1706. վարեց 8 տարի, հանգեաւ 1714 նոյեմբեր 22, ընտրութիւնը յապաղեցաւ 6 ամիս։

ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ Ա. ՀԱՄԱՏԱՆՑԻ. — Ընտրեցաւ 1715 մայիս 7։ վարեց 10 տարի, հանգեաւ 1725 հոկտեմբեր 10։

ԿԱՐԱՊԵՏ Բ. ՈՒԼՆԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 1726 և օծուեցաւ Կոստանդնուպոլիս փետրուար 27, հասաւ Էջմիածին 1728. վարեց 4 տարի, հանգեաւ 1729 հոկտեմբեր 2։

ԱԲՐԱՀԱՄ Բ. ԽՈՇԱԲԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 1730. վարեց 4 տարի, հանգեաւ 1734 նոյեմբեր 11։

ԱԲՐԱՀԱՄ Գ. ԿԲԵՏԱՑԻ. — Ընտրեցաւ 1734 նոյեմբեր 25, վարեց 3 տարի, հանգեաւ 1737 ապրիլ 18։

ՂԱԶԱՐ Ա. ՋԱՀԿԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 1737. օծուեցաւ 1738. Յովհաննէս Ագուլեցի հակաթոռ 1740. մերժեցաւ 5 ամիս եաքը։ Ղազար մերժեցաւ և Պետրոս Բ. Քիւթուր ընտրեցաւ 1748, բայց Ղազար զօրացաւ 10 ամիս եաքը։ Պետրոս հանգեաւ 1749։ Ղազար վարեց 13 տարի, վախճանեցաւ 1751։

ՄԻՆԱՍ Ա. ԱԿՆԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 1751 սեպտեմբեր 15, վարեց 2 տարի, հանգեաւ 1753 մայիս 12։

ԱԳԱԹԱՆԳԵԱՆԴԱՐ Բ. ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍԵՑԻ, — Մականուանեալ Ղարաղաշ, ընտրեցաւ 1753. օծուեցաւ 1754 մարտ 6, վարեց 2 տարի, հանգեաւ 1755։ Սահակ Ե. Կեղեցի, մականուանեալ Սհակին, ընտրեցաւ 1755, մնաց Կոստանդնուպոլիս 2 տարի, Էրզրում 3 տարի, դադարեցաւ 1759 օծում չառած, վախճանեցաւ 1760։

ՅԱԿՈԲ Ե. ՇԱՄԱԽԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 5 տարի տեղակալութենէ եաքը 1759 նոյեմբեր 24, վարեց 4 տարի, հանգեաւ 1763 յուլիս։

ՍԻՄՈՆ Ա. ԵՐՍԻՆԱՑԻ. — 1763. Տօնացոյցը վերանորոգեց 1777. վարեց 17 տարի, հանգեաւ 1780 յուլիս 26։

ԴԱՒԿԱՍ Ա. ԿԱՐՆԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 1870 օգոստոս 2, վարեց 19 տարի, հանգեաւ 1799 դեկտեմբեր 27. ընտրութիւնը երկարեցաւ. Յովսէփ Արղութեան ընտրեցաւ 1800ի վերջ. օծում չառած հանգեաւ Թիֆլիս 1801 մարտ 19։

ԴԱՒԻԹ Ե. ԵՆԵԳԻԹՑԻ. — Ղորղանեան, դրաւեց 1801 ապրիլ 28, վարեց 3 տարի, ընկեցաւ 1804 սեպտեմբեր, վախճանեցաւ 1810։

ԴԱՆԻԷԼ Ա. ՍՈՒՐՄԱՌՑԻ. — Ընտրեցաւ 1801. օծուեցաւ Ալաշկերտի վանքը 1802 մայիս 28, նստաւ աթոռ 1804 սեպտեմբեր 21, վարեց 4 տարի, հանգեաւ Երեւան 1808 օգոստոս 21, ընտրութիւնը յապաղեցաւ 1 տարի։

ՆԵՓԵՍ Ա. ՋՈՐԱԳԵՂՑԻ. — Ընտրեցաւ և օծուեցաւ 1809 դեկտեմբեր 26, վարեց 22 տարի, հրաժարեցաւ 1831 մարտ 6, հանգեաւ 1835 յուլիս 16։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ը. ԿԱՐԲԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 1831 մարտ 16, օծուեցաւ նոյեմբեր 8. Պոլսոյ Ժենիան տարուեցաւ 1836 մարտ 11. վարեց 11 տարի, հանգեաւ 1842 մարտ 26։ Ընտրութիւնը յապաղեցաւ 1 տարի։

ՆԵՐՍԷՍ Ե. ԱՇՏԱՐԱԿԵՑԻ. — Ընտրեցաւ 1843 մայիս 18, օծուեցաւ 1846 յունիս 9, վարեց 14 տարի, հանգեաւ 1857 փետրուար 13, 86 տարեկան. ընտրութիւնը յապաղեցաւ 1 տարի։

ՄԱՏԹԷՈՍ Ա. ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍԵՑԻ. —Զուխաճեան, ընտրեցաւ 1858 մայիս 18, օծուեցաւ 1858 օգոստոս 15, վարեց 6 տարի,

հանգեաւ 1865 օգոստոս 22, 63 տարեկան։ Ընտրութիւնը յապաղեցաւ 1 տարի։

ԳԷՈՐԳ Դ. ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍԵՑԻ. — Քերեստէճեան, ընտրեցաւ 1866 սեպտեմբեր 17, օծուեցաւ 1867 մայիս 21, ձեմարանը հիմնեց 1874. վարեց 16 տարի, հանգեաւ 1882 դեկտեմբեր 6, 69 տարեկան։ Ընտրութիւնը յապաղեցաւ 3 տարի։ Ներսէս Վարժապետեան ընտրեալ 1884 մայիս 9, հրաժարեցաւ, և հանգեաւ Կոստանդնուպոլիս 1884 հոկտեմբեր 26։

ՄԱԿԱՐ Ա. ԹԵՂՈՒՏՑԻ. — Տէր Պետրոսեան, ընտրեցաւ 1885 ապրիլ 21, օծուեցաւ 1885 նոյեմբեր 10, վարեց 6 տարի, հանգեաւ 1891 ապրիլ 16, 78 տարեկան։ Ընտրութիւնը յապաղեցաւ 1 տարի։

ՄԿՐՏՈՒՉ Ա. ՎԱՆԵՑԻ. — Խրիմեան, ընտրեցաւ 1892 մայիս 5, 72 տարեկան, օծուեցաւ 1893 սեպտեմբեր 22։

ԱԹՈՌ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆԵՐ

ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՒԴՈԿԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1447, վախճանեցաւ 1477։

ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՍԱՐԱՁՈՐԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1478, վախճանեցաւ 1488։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՆՏԻՈՔԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1488, վախճանեցաւ 1515։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԼԿՈՒՐԱՆՑԻ Բանաստեղծ. — Ընտրուեցաւ 1515, վախճանեցաւ 1525։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՔԻԼԻՍՑԻ ԿԱՑԹԱԿ. — Ընտրուեցաւ 1525, դադրեցաւ 1539։

ՍԻՄՈՆ ՈՒԼՆԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1539, դադրեցաւ 1545։

ՂԱԶԱՐ ՈՒԼՆԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1545, դադրեցաւ 1547։

ԹՈՐՈՍ ՍՍԵՑԻ ՄԱՑՍԵՆՑ. — Ընտրուեցաւ 1548, դադրեցաւ 1553։

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՁՈՐԻԿ. — Ընտրուեցաւ 1553, դադրեցաւ 1560։

ԽԱՉԻԿ ՈՒԼՆԵՑԻ. — Երաժիշտ Ընտրուեցաւ 1560, դադրեցաւ 1584։

ԱԶԱՐԻԱ ՁՈՒՂԱՑԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1584, դադրեցաւ 1602։ Տիրատուր դիտնական ու Յովհաննէս կը բռնաբարեն աթոռը 1588-1602։

ՊԵՏՐՈՍ ԿԱՐԿԱՌԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1602, դադրեցաւ 1609։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՅՆԹԱՊԵՑԻ ԲԱՐԵԲԱՐՈՑ. — Պատմագիր Ընտրուեցաւ 1609, վախճանեցաւ 1622։

ՄԻՆԱՍ ԿԱՐՆԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1622, վախճանեցաւ 1636։

ՆԵՐՍԷՍ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ կամ ԱՐԵՒԵԼՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1636, վախճանեցաւ 1643։

ԹՈՐՈՍ ՍՍԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1643, վախճանեցաւ 1658։

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1658, վախճանեցաւ 1663։

ԳՐԻԳՈՐ ԱՏԱՆԱՑԻ ՊԻՇԱԿ. — Ընտրուեցաւ 1663, վախճանեցաւ 1669։

ԴԱՒԻԹ ԲԵՐԻԱՑԻ կամ ԿԱՏԱԿՈՒՑԻ. — Բռնակալեց 1669-1673։

ՍԱՀԱԿ ՄԷԼԱՆԷՃԻ. — Ընտրուեցաւ 1673, վախճանեցաւ 1683։ Աթոռը թափուր 8 տարի։

ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ՍԱՄՈՒԵԼՑԻ ՆԱՐԻՆ. — Ընտրուեցաւ 1691, վախճանեցաւ 1694։

ՄԱՏԹԷՈՍ ԿԵՍԱՐԱՑԻ ՍԱՐԸ. — Ընտրուեցաւ 1694, դադրեցաւ 1701։

ՊԵՏՐՈՍ ԲԵՐԻԱՑԻ. — Բռնակալեց 1701-1705։

ՅՈՎՀԱՆ ՀԱՃՆԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1705, դադրեցաւ 1721։

ԳՐԻԳՈՐ ԿԵՍԱՐԱՑԻ ՈՒՂՈՒՐԼՈՒ. — Ընտրուեցաւ 1721, վախճանեցաւ 1726։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՀԱՃՆԵՑԻ ՏԷՐ ԱԴԱՄ. — Ընտրուեցաւ 1726, վախճանեցաւ 1730։

ՂՈՒԿԱՍ ԱԶՊԱՀԵԱՆՑ. — Ընտրուեցաւ 1730, վախճանեցաւ 1734։

ՄԻՔԱՅԷԼ ԱԶՊԱՀԵԱՆՑ. — Ընտրուեցաւ 1734, վախճանեցաւ 1758։

ԳԱԲՐԻԷԼ ԱԶՊԱՀԵԱՆՑ. — Ընտրուեցաւ 1758, վախճանեցաւ 1770։

ՍԿԲԵՍ ԱԶՊԱՀԵԱՆՑ. — Պատմագիր Ընտրուեցաւ 1771, վախճանեցաւ 1785։

ԹՈՐՈՍ ԱԶՊԱՀԵԱՆՑ. — Ընտրուեցաւ 1785, վախճանեցաւ 1796։

ԿԻՐԱԿՈՍ ԱԶՊԱՀԵԱՆՑ ՄԵԾ. — Որուն յիշատակը պահուած

է «Գոհութիւն և փառաբանութիւն մատուցանեմք» քարոզին մէջ։ Ընտրեցաւ 1796, վախճանեցաւ 1825։

ԵՓՐԵՄ ԱԶՊԱՀԵԱՆՑ. — Ընտրուեցաւ 1825, հրաժարեցաւ 1833։

ՄԻՔԱՅԷԼ ՍՍԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1833, վախճանեցաւ 1853։

ԿԻՐԱԿՈՍ ԱԶՊԱՀԵԱՆՑ. — Ընտրուեցաւ 1853, վախճանեցաւ 1866։ Շփոթութեանց պատճառով աթոռը թափուր մնաց 5 տարի։

ՄԿՐՏԻՉ ՄԱՐԱՇԵՑԻ ՊԷՅՍԻԶԵԱՆ. — Ընտրուեցաւ 1871, վախճանեցաւ 1894։ Աթոռը թափուր է 8 տարիներէ ի վեր և երկու ընտրութիւններ մնացին ապարդիւն։

ԱԹՈՌ ԱՂԹԱՄԱՐԱՅ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆԵՐ

Ծանօթ. — Աղթամարայ կաթողիկոսներուն գաւազանագիրքը դեռ լաւ ուսումնասիրուած չէ։

ԴԱՒԻԹ ԹՈՌՆԻԿԵԱՆ. — Ընտրուեցաւ 1113ին, վախճանեցաւ... Գաւազանագիրքը ընդհատուած։

ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՏՂԱՑ. — Ընտրուեցաւ 1288, վախճանեցաւ 1292։

ԵՂԻՇԷ ԱՂԲԱԿԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1292, վախճանեցաւ 1300։

ՋԱՔԱՐԻԱ. — Ընտրուեցաւ 1300, վախճանեցաւ 1334։

ՍՏԵՓԱՆՈՍ. — Ընտրուեցաւ 1334, վախճանեցաւ 1346։

ԴԱՒԻԹ. — Ընտրուեցաւ 1346, վախճանեցաւ 1368։

Հակաթոռներ. — 1368-1371։

ՆԵՐՍԷՍ ԲՈԼԱՑ. — Ընտրուեցաւ 1371, վախճանեցաւ 1378։

ՋԱՔԱՐԻԱ. — Ընտրուեցաւ 1378, վախճանեցաւ 1393։

Հակաթոռներ. — 1393-1400։

ԴԱՒԻԹ ՀԵՂԱՒՈՐԴ. — Ընտրուեցաւ 1400, վախճանեցաւ 1423։

Հակաթոռներ. — 1423-1439։

ՋԱՔԱՐԻԱ. — Ընտրուեցաւ 1439, վախճանեցաւ 1462։

Հակաթոռներ. — 1462-1466։

ՍՏԵՓԱՆՈՍ. — Ընտրուեցաւ 1466, վախճանեցաւ 1487։

ՆԵՐՍԷՍ. — Ընտրուեցաւ 1487, վախճանեցաւ 1496։

ԱՏՈՄ. — Ընտրուեցաւ 1496, վախճանեցաւ 1509։

ԳՐԻԳՈՐԻՍ. — Ընտրուեցաւ 1509, վախճանեցաւ 1534։

ԵՂԻԱԶԱՐ. — Ընտրուեցաւ 1534, վախճանեցաւ 1542։

ԳՐԻԳՈՐԻՍ ՓՈՔՐ. — Ընտրուեցաւ 1542, վախճանեցաւ 1610։

ԱԲՐԱՀԱՄ. — Ընտրուեցաւ 1610, վախճանեցաւ 1614։

ՍՏԵՓԱՆՈՍ. — Ընտրուեցաւ 1614, վախճանեցաւ 1648։

ԿԱՐԱՊԵՏ Քռնած = Ծաղկասպի. — Ընտրուեցաւ 1648, վախճանեցաւ 1661։

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԳՈՒՌՅԻ. — Ընտրուեցաւ 1661, վախճանեցաւ 1663։

ՄԱՐԿՈՍ ԱՐՔԻՇԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1663, վախճանեցաւ 1669։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԻՒԹԻՒՆՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1669, վախճանեցաւ 1683։

ԹՈՒՄԱ ՑԵՐԻՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1683, վախճանեցաւ 1698։

ՍԱՀԱԿ ԱՐԾԿՆԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1698, վախճանեցաւ 1699։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Կեծոկ = Կայծակ. — Ընտրուեցաւ 1699, վախճանեցաւ 1704։

ՀԱՅՐԱՊԵՏ ՓԱՑԽԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1704, վախճանեցաւ 1711։

ԳՐԻԳՈՐ ԳԱԻԱՇԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1711, վախճանեցաւ 1730։

ԿԱՐԱՊԵՏ ԿՐԸՄԳԻՍՄԵՆՑ ՃԳՆԱԶԳԵԱՑ. — Ընտրուեցաւ 1798, վախճանեցաւ 1804։

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՎԱՆԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1804, վախճանեցաւ 1814։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐՏՈՆԵՑԻ ԿԱԳԱՒ. — 1814, վախճանեցաւ 1823։ Աթոռը թափուր 2 տարի։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՏԱԽՈՒ — Ընտրուեցաւ 1825, վախճանեցաւ 1842։

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՄՈԿԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1842, վախճանեցաւ 1850։ Աթոռը թափուր 4 տարի։

ԳԱԲՐԻԷԼ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ. — Վանայ տեղապահ 1850—1854։

ՊԵՏՐՈՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼ. — Ընտրուեցաւ 1859, վախճանեցաւ 1864։

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՊՈՂՈՍԻՍՑԻ ՇԷՐՈՑԵԱՆ. — Ընտրուեցաւ 1864, վախճանեցաւ 1895։ Աթոռը թափուր եօթը տարիէ ի վեր։

ԱԹՈՌ Ս. ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ

ՊԱՏՐԻԱՐՔՆԵՐ

ԱԲՐԱՀԱՄ. — Ընտրուեցաւ 637 և հաստատուեցաւ Իսմէր Ամիրապետին հրովարտակով, վախճանեցաւ 669։

ԳՐԻԳՈՐ ԵԶԵՆԿԻԼԵԱՆ. — Ընտրուեցաւ 669, վախճանեցաւ 696։

ԳԷՈՐԳ. — Ընտրուեցաւ 696, վախճանեցաւ 708։

ՄԿՐՏԻՉ. — Ընտրուեցաւ 708, վախճանեցաւ 730։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ. — Ընտրուեցաւ 730, վախճանեցաւ 758։

ՍՏԵՓԱՆՈՍ. — Ընտրուեցաւ 758, վախճանեցաւ 774։

ԵՂԻՍ. — Ընտրուեցաւ 774, վախճանեցաւ 797։

Անյայտ աթոռակալներ 797 — 885։

ԱԲՐԱՀԱՄ. — Ընտրուեցաւ 885, վախճանեցաւ 916։

Անյայտ աթոռակալներ 916 — 981։

ԳՐԻԳՈՐ. — Ընտրուեցաւ 981, վախճանեցաւ 1006։

ԱՐՍԷՆ. — Ընտրուեցաւ 1006, վախճանեցաւ 1038։

Անյայտ աթոռակալներ 1038 — 1090։

ՍԻՄԷՈՆ. — Ընտրուեցաւ 1090. Խաչակիրք Երուսաղէմը կ'առնեն 1099, վախճանեցաւ 1109։

ՄՈՎՍԷՍ. — Ընտրուեցաւ 1109, հրաժարեցաւ 1133, վախճանեցաւ 1134։

ԵՍԱՅԻ, Մովսէսի եղբայրը. — Ընտրուեցաւ 1133. ժողով Երուսաղէմի 1141, վախճանեցաւ 1152։

ՍԱՀԱԿ. — Ընտրուեցաւ 1152, վախճանեցաւ 1180։

ԱԲՐԱՀԱՄ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1180, վախճանեցաւ 1191։

ՄԻՆԱՍ. — Ընտրուեցաւ 1191, գնաց Սիս 1198, վախճանեցաւ 1205։

ԱԲՐԱՀԱՄ. — Ընտրուեցաւ 1205, Առաքել եպիսկ. աթոռակից 1218, վախճանեցաւ . . .

ԱՌԱՔԵԼ. — Ընտրուեցաւ 1218, վախճանեցաւ 1230։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԱՐՆԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1230, վախճանեցաւ 1238։

ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1238, վախճանեցաւ 1254։

ՅԱԿՈԲ. — Ընտրուեցաւ 1254, վախճանեցաւ 1281։

ՍԱՐԳԻՍ. — Ընտրուեցաւ 1281, վախճանեցաւ 1313։

ԱՍՏՎԱԾԱՏՈՒՐ. — Ընտրուեցաւ 1313, վախճանեցաւ 1317։

ԴԱՒԻԹ. — Ընտրուեցաւ 1317, վախճանեցաւ 1321։

ՊՕՂՈՍ. — Ընտրուեցաւ 1321, վախճանեցաւ 1331։

ՎԱՐԴԱՆ ԱՐԵՒԵԼՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1331, վախճանեցաւ 1341։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ. — Ընտրուեցաւ 1341, վախճանեցաւ 1353։

ԲԱՐՍԵՂ. — Ընտրուեցաւ 1353, վախճանեցաւ 1358։

ԳՐԻԳՈՐ. — Ընտրուեցաւ 1358, Մկրտիչ եպիսկ. աթոռակից 1365, հրաժարեցաւ և վախճանեցաւ 1366։

ՄԿՐՏԻՉ. — Ընտրուեցաւ 1366, վախճանեցաւ 1381։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԼԵՀԱՑԻ.—Ընտրուեցաւ 1381, վախճանեցաւ 1385։

ԳՐԻԳՈՐ ԵԳԻՊՏԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1385, վախճանեցաւ 1390։

ԵՍԱՅԻ. — Ընտրուեցաւ 1390, աթոռակից առաւ իր Սարգիս եղբայրը, վախճանեցաւ 1393։

ՍԱՐԳԻՍ. — Ընտրուեցաւ 1395, վախճանեցաւ 1417։

ՊՕՂՈՍ ԳԱՌՆԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1417, յետոյ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց 1419։

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԵԳԻՊՏԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1419, Եսայի աթոռակից 1428։ Աթոռը յանձնեց իր աթոռակցին 1430, վախճանեցաւ 1439։

ԵՍԱՅԻ ԱԹՈՌԱԿԱԼ. — Ընտրուեցաւ 1430, վախճանեցաւ 1439։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ. — Ընտրուեցաւ 1441, վախճանեցաւ 1445։

ԱԲՐԱՀԱՄ. — Ընտրուեցաւ 1445, Մեսրոպ եպիսկ. աթոռակից 1453, վախճանեցաւ 1454։

ՄԵՍՐՈՊ. — Ընտրուեցաւ 1454, Պետրոս աթոռակից, և վախճանեցաւ 1461։

ՊԵՏՐՈՍ. — Ընտրուեցաւ 1461, վախճանեցաւ 1476։

ՄԿՐՏԻՉ. — Ընտրուեցաւ 1476, վախճանեցաւ 1479։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԱԼԻՇ կամ ԵՐԿԱՑՆ ՀԱՍԱԿ. — Ընտրուեցաւ 1479, վախճանեցաւ 1491։

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՊՐՈՒՍԱՑԻ.—Ընտրուեցաւ 1491, վախճանեցաւ 1501։

ՊԵՏՐՈՍ. — Ընտրուեցաւ 1501, վախճանեցաւ 1507։

ՍԱՐԳԻՍ. — Ընտրուեցաւ 1507. Սուլթան Սէլիմ հաստատեց և նորոգեց Երուսաղէմի աթոռին հրովարտակները 1517, վախճանեցաւ 1523։

ԱՍՏՎԱԾԱՏՈՒՐ ՄԵՐՏԻՆՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1523, դադրեցաւ 1544։

ՓԻԼԻՊՊՈՍ. — Ընտրուեցաւ 1544, վախճանեցաւ 1564։

ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ՄԵՐԻՒՆՑԻ. — Դարձեալ 1564, *ամիսոնակից առաւ իր եղբօրորդին Անդրէաս, վախճանեցաւ* 1566։

ԱՆԴՐԷԱՍ ՄԵՐԻՒՆՑԻ. —Ընտրուեցաւ 1566, *վախճանեցաւ* 1595։

ԴԱՒԻԹ ՄԵՐԻՒՆՑԻ *եղբօրորդի Անդրէասի*. — Ընտրուեցաւ 1595, *վախճանեցաւ* 1615։

ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԳԱՆՁԱԿԵՑԻ ՊԱՐՈՆ ՏԷՐ. — Ընտրուեցաւ 1615, *վճարեց վանքին պարտքերը, դնեց կալուածներ և կառոյց նոր շէնքեր, վախճանեցաւ* 1647։

ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ՏԱՐՕՆՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1647 *յանձնարարութեամբ Պարոն Տէրի, դադրեցաւ* 1666։

ԵՂԻԱԶԱՐ ԱՑՆԹԱՊՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1666, *դադրեցաւ* 1667։

ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ՏԱՐՕՆՑԻ. — Դարձեալ 1667, *դադրեցաւ* 1668։

ԵՂԻԱԶԱՐ ԱՑՆԹԱՊՑԻ. — Դարձեալ 1668, *դադրեցաւ* 1669։

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԿԱՖԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1669, *դադրեցաւ* 1670։

ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ՏԱՐՕՆՑԻ. — *Երրորդ անգամ* 1670, *վախճանեցաւ* 1672։

ԵՂԻԱԶԱՐ ԱՑՆԹԱՊՑԻ. — *Երրորդ անգամ* 1672, *դադրեցաւ* 1682։ *Այդ թուականին ընտրուեցաւ Կաթողիկոս Էջմիածնի։*

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԿԱՖԱՑԻ —*Երրորդ անգամ* 1682, *վախճանեցաւ* 1684։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1684, *Ա. տարին աշխարհական ամիսոնակիցներ, յետոյ միանակ* 1685, *դադրեցաւ* 1691, *վախճանեցաւ* 1694։

ՄԻՆԱՍ ՀԱՄԴԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1691, *Յովհաննէս ամիսոնակից* 1691 — 1694. *յետոյ միանակ։* 1694 — 1703 *Ս. Ամիսոնը Մինասի ու Գալուստ Կայծակի ըսխդախնդրութեան առաջեայ*, 1701 — 1703 *Աւետիք կը գրաւէ Ամիսոնը, Գրիգոր Պիծակ ամիսոնակից։ Մինաս Համդեցի վախճանեցաւ* 1703։ *Կ. Պոլսոյ Պատրիարքներու կողմէ տեղապահներ* 1703—1715։

ԳՐԻԳՈՐ ՇՂԹԱՑԱԿԻՐ ՇԻՐՎԱՆՑԻ.—Ընտրուեցաւ 1715, *վճարեց ծանր պարտքերը, մեծամեծ շինութիւններ ըրաւ, վախճանեցաւ* 1749։

ՅԱԿՈԲ ՆԱԼԵԱՆ ՋՄԱՐԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1749, *դադրեցաւ* 1752։

ԹԷՈԴՈՐՈՍ ԽՈՐԵՆԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1752, *վախճանեցաւ* 1761։

ԿԱՐԱՊԵՏ ԳԱՆՁԱԿԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1761, *վախճանեցաւ* 1768 *Յունիս* 14։

ՊՕՂՈՍ ՎԱՆԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1768, *վախճանեցաւ* 1775 *Ապրիլ* 18։

ՅՈՎԱԿԻՄ ՔԱՆԱԳԵՌՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1775, *վախճանեցաւ* 1793 *Սեպտ.* 24։

ՊԵՏՐՈՍ ԹՈԳԱՏՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1793, *վախճանեցաւ* 1800 *Յունիս* 18։

ԹԷՈԴՈՐՈՍ ՎԱՆԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1800, *վախճանեցաւ* 1819։

ԳԱԲՐԻԷԼ ՆԻԿՈՄԻԴԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1819, *կանչուեցաւ Կ. Պոլիս* 1824, *մնաց հոն. Զմիւռնիա ղրկուեցաւ* 1829։ *Պօղոս Ադրիանուպոլսեցի նախկին Պատրիարք Կ. Պոլսոյ փոխանորդ* 1824—1834. *Գաբրիէլ Երուսաղէմ դարձաւ* 1834, *վախճանեցաւ* 1840 *Ապրիլ* 25։

ՋԱԳԱՐԻԱ ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ ԿՈՓԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1840, *վախճանեցաւ* 1844։

ԿԻՐԱԿՈՍ ՄՆԱՑԱԿԱՆԵԱՆ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1844, *վախճանեցաւ* 1850։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄՈՎՍԵՍԵԱՆ ԻԶՄԻՐՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1850, *վախճանեցաւ* 1860 *Դեկտ.* 23։ *Ամիսոնը թափուր* 1860—1864։

ԵՍԱՅԻ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ ԹԱԼԱՍՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1864 *Օգոստ.* 14, *վախճանեցաւ* 1885 *Օգոստ.* 29։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎԵՀԱՊԵՏԵԱՆ. — Ընտրուեցաւ 1885 *Նոյեմ.* 15, *Կ. Պոլսոյ Պատրիարք եղած տեղն, և տեղապահութիւնը շարունակեց, մնաց պաշտօնի* 1888 *Յուլիս։*

ԱԹՈՌ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ

ՊԱՏՐԻԱՐՔՆԵՐ

ՅՈՎԱԿԻՄ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՊՐՈՒՍԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1461։ *Սդամպոլի մէջ Հայերը Աւրբ Հիմ՝՝՝՝ կը կազմեն, վախճանեցաւ* 1478։

ՆԻԿՈՂԱՈՍ ԵՊԻՍԿ. — Ընտրուեցաւ 1478, *վախճանեցաւ* 1489։

ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊԻՍԿ. — Ընտրուեցաւ 1489, *վախճանեցաւ* 1509։

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԵՊԻՍԿ. — Ընտրուեցաւ 1509, *վախճանեցաւ* 1526։

ԳՐԻԳՈՐ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ *եղբօրորդի Զաքարիա Կաթողիկոսի*. — Ընտրուեցաւ 1526, *վախճանեցաւ* 1537։

ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ՎԱՐԴԱՊԵՏ. — Ընտրուեցաւ 1537, վախճանեցաւ 1550։

ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՎԱՐԴ. — Ընտրուեցաւ 1550, վախճանեցաւ 1561։

ՏԻՐԱՏՈՒՐ ՍՍԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1561, դադրեցաւ 1563։

ՑԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ. — Ընտրուեցաւ 1563, վախճանեցաւ 1573։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՏԻԱՐՊԼԻՔԻՐԻ. — Ընտրուեցաւ 1573, վախճանեցաւ 1581։

ԹՈՎՄԱՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԳԱՂԱՏԻՈՑ. — Ընտրուեցաւ 1581, վախճանեցաւ 1587։

ՍԱՐԳԻՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՈՒԼՆԻՈՑ. — Ընտրուեցաւ 1587, վախճանեցաւ 1590։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՊԻՍԿ. — Ընտրուեցաւ 1590, վախճանեցաւ 1591։

ԱԶԱՐԻԱ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՋՈՒՂԱՅԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1591, դադրեցաւ 1592։

ՍԱՐԳԻՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ. — Ընտրուեցաւ 1592, վախճանեցաւ 1596։

ՏԻՐԱՏՈՒՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՍՍԵՑԻ. — Նախկին պատրիարք դարձեալ ընտրուեցաւ 1596, դադրեցաւ 1599։

ՄԵԼՔԻՍԵԴԵԿ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԳԱՌՆԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1599, դադրեցաւ 1600։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԽՈՒԼ Կ. ՊՈԼՍԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1600, դադրեցաւ 1601։

ԳՐԻԳՈՐ ԿԵՍԱՐԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1601, դադրեցաւ 1608։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԽՈՒԼ Կ. ՊՈԼՍԵՑԻ. — Դարձեալ 1610, դադրեցաւ 1611։

ԳՐԻԳՈՐ ԿԵՍԱՐԱՑԻ. — Դարձեալ 1611, դադրեցաւ 1621։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԽՈՒԼ Կ. ՊՈԼՍԵՑԻ. — Երրորդ անգամ 1621, դադրեցաւ 1623։

ԳՐԻԳՈՐ ԿԵՍԱՐԱՑԻ. — Երրորդ անգամ 1623, դադրեցաւ 1626, վախճանեցաւ 1635։

ԶԱՔԱՐԻԱ ՎԱՆԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1626, դադրեցաւ 1631։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԽՈՒԼ Կ. ՊՈԼՍԵՑԻ. — Չորրորդ անգամ 1631, վախճանեցաւ 1636։

ԶԱՔԱՐԻԱ ՎԱՆԵՑԻ. — Դարձեալ 1636, դադրեցաւ 1639։

ԴԱՒԻԹ ԱՐԵՒԵԼՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1639, դադրեցաւ 1641։

ԿԻՐԱԿՈՍ ԵՐԵՒԱՆՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1641, վախճանեցաւ 1642։ Պատրիարքարանը Սամատիայէն Գում-գապու կը փոխադրուի։

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ ՄԻՆՏԻՐՃԻ. — Ընտրուեցաւ 1642, դադրեցաւ 1643, յետոյ Կիլիկիոյ Կաթողիկոս ընտրուեցաւ 1658։

ԴԱՒԻԹ ԱՐԵՒԵԼՑԻ. — Դարձեալ 1643, դադրեցաւ 1644։

ԹՈՎՄԱՍ ԲԵՐԻԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1644, պաշտօնավարեց հաղիւ երկու ամիս։

ԴԱՒԻԹ ԱՐԵՒԵԼՑԻ. — Երրորդ անգամ 1644, դադրեցաւ 1649։

ԴԱՒԻԹ ԱՐԵՒԵԼՑԻ. — Չորրորդ անգամ 1650, դադրեցաւ 1651։ Աշխարհական տեղակալներ քանի մ'ամիս։

ԵՂԻԱԶԱՐ ԱՑՆԹԱՊՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1651, դադրեցաւ 1652։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄՈՒՂՆԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1652, դադրեցաւ 1655. իբր 4 տարի աշխարհական տեղակալներ կը վարեն, փոխանորդութեամբ Կաֆայի Մարտիրոս վարդապետի։

ԹՈՎՄԱՍ ԲԵՐԻԱՑԻ. — Դարձեալ 1657էն մինչև 1659 անուանական կերպով։

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԿԱՖԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1659 մայիս 25, դադրեցաւ 1660. յետոյ Պատրիարք Երուսաղէմի 1669 — 1670։

ԶԱՔԱՐ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ — Ընտրուեցաւ 1660, դադրեցաւ 1663։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԻԹԹԻՆՃԻ. — Ընտրուեցաւ 1663, դադրեցաւ 1664։

ՍԱՐԳԻՍ ԹԵՔԻՐՏԱՂՑԻ — Ընտրուեցաւ 1664, դադրեցաւ 1665։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԻԹԹԻՆՃԻ. — Դարձեալ 1665, վախճանեցաւ 1667։

ՍԱՐԳԻՍ ԹԵՔԻՐՏԱՂՑԻ. — Դարձեալ 1667, վախճանեցաւ 1670։

ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՄԵՂՐԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1670, վախճանեցաւ 1674։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՄԱՍԻԱՑԻ մականուանեալ ԹՈՓԱԼ. — Ընտրուեցաւ 1674, դադրեցաւ 1675։

ԱՆԴՐԻԱՍ ՍՏԱՄՊՈԼՑԻ մականուանեալ ՃԵՂԵՆՆԷՄ ՎԵՐՏԻՎԷՆԻ. — Ընտրուեցաւ 1675, դադրեցաւ 1676։

ԿԱՐԱՊԵՏ ԿԵՍԱՐԱՑԻ մականուանեալ ՏԷՐ ԿՐՊՕ. — Ընտրուեցաւ 1676, դադրեցաւ 1679։

ՍԱՐԳԻՍ ԷՔՄԻԷՃԻ — Աշխարհականութենէ քահանայութեան կոչուելով ընտրուեցաւ 1679, դադրեցաւ 1680։

ԿԱՐԱՊԵՏ ԿԵՍԱՐԱՑԻ. — Դարձեալ 1680, դադրեցաւ 1681։

ԹՈՐԱՍ ՍՏԱՄՊՈԼՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1681, հաղիւ 40 օր պաշտօն վարեց։

ԿԱՐԱՊԵՏ ԿԵՍԱՐԱՑԻ — Երրորդ անգամ 1681, դադրեցաւ 1684։

ԵՓՐԵՄ ԶԱՓԱՆՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1684 Օգոստ. 15, դադրեցաւ 1686։

ԿԱՐԱՊԵՏ ԿԵՍԱՐԱՑԻ.—Չորրորդ անգամ 1686, դադրեցաւ 1687։

ԹՈՐՈՍ ՍՏԱՄՊՈԼՑԻ. — Դարձեալ 1687, դադրեցաւ 1688։

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՃԼԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1688, 7 ամիս պաշտօն կը վարէ։

ԿԱՐԱՊԵՏ ԿԵՍԱՐԱՑԻ. — Հինգերորդ անգամ 1688, վախճանեցաւ 1689։

ՄԱՏԹԷՈՍ ԿԵՍԱՐԱՑԻ ՍԱՐԸ. — Ընտրուեցաւ 1692, դադրեցաւ 1694, Կիլիկիոյ Կաթողիկոս ընտրուեցաւ նոյն տարին 1694, վախճանեցաւ 1701։

ՍՓԲԵՍ ՂԱՓԱՆՑԻ. — Դարձեալ 1694, դադրեցաւ 1698։

ՄԵԼՔԻՍԵԴԵԿ ՍԱՒՊԷ. — Ընտրուեցաւ 1698 Մայիս, դադրեցաւ 1699։

ՄԽԻԹԱՐ ՔԻՒՐՏԻՍԱՆՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1699 Յուլիս 23, դադրեցաւ 1700։

ՄԵԼՔԻՍԵԴԵԿ ՍԱՒՊԷ. — Դարձեալ 1700 Դեկտ. 4, դադրեցաւ 1701։

ՍՓԲԵՍ ՂԱՓԱՆՑԻ. — Երրորդ անգամ 1701 Սեպտ. 1, դադրեցաւ 1702։

ԱՒԵՏԻՔ ԵՒԴՈԿԻԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1702, կ'ելլայ միանգամայն Պատրիարք Երուսաղէմի 1702 Յուլիս 10, դադրեցաւ 1703։

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԱՅԾԱԿՆ ԱՄԱՍԻԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1703, Սեպտ. 8, դադրեցաւ 1704։

ՆՇԲՍԷՍ ՊԱԼԱԹՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1704 Ապրիլ 23, դադրեցաւ նոյն տարւոյն Դեկտեմբերին, եղաւ առաջնորդ Պրուսայի, վախճանեցաւ անդ 1741։

ԱՒԵՏԻՔ ԵՒԴՈԿԻԱՑԻ. — Դարձեալ 1704 — 1706, վախճանեցաւ Բարիզ 1711 Յուլիս 10, 54 տարեկան։

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԵՐԶՆԿԱՑԻ, ՔԻԼԻՃԱՆՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1706 Փետր. 11, դադրեցաւ 1707։

ՄԻՔԱՅԷԼ ԽԱՐԲԵՐԴՑԻ. — Ընտրուեցաւ տեղապահի անունով 1706 Յուլիս 9, պաշտօնավարեց իբր 8 ամիս։

ՍԱՀԱԿ ԱՊՈՒՔԵԽՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1707 Յունուար 22, պաշտօնավարեց 9 ամիս։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԻԶՄԻՐՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1707 Սեպտ. 26, դադրեցաւ 1708։

ՍԱՀԱԿ ԱՊՈՒՔԵԽՑԻ. — Դարձեալ 1708 Սեպտ. 7, դադրեցաւ 1714։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԳԱՆՁԱԿՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1714 Մարտ 21, դադրեցաւ 1715։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿՈԼՈՏ ԲԱՂԻՇԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1715 Սեպտ. 9, վախճանեցաւ 1741 Փետր. 13։

ՅԱԿՈԲ ՆԱԼԵԱՆ ՋՄԱՐԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1741 Փետր. 15, դադրեցաւ 1749 Մարտ 26։

ՊՐՈԽՈՐՈՆ ՍԻԼԻՍՏՐԻՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1749 Մարտ 26, դադրեցաւ 8 օրէ։

ՄԻՆԱՍ ԱԿՆՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1749, Էջմիածնի Կաթողիկոս ընտրուեցաւ 1751։

ԳԷՈՐԳ ՂԱՓԱՆՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1751 Յունիս 15, դադրեցաւ 1752, առաջնորդ դնաց Պրուսա, ուր և վախճանեցաւ և թաղուեցաւ 1756։

ՅԱԿՈԲ ՆԱԼԵԱՆ. — Դարձեալ 1752 Մայիս 16, հրաժարեցաւ 1764, վախճանեցաւ 1764 Յուլիս 20։

ԳՐԻԳՈՐ ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ Կ. ՊՈԼՍԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1764 Մայիս 15, դադրեցաւ 1773, առաջնորդ դնաց Կիպրոս 1774, Պոլիս դարձաւ 1787 և դնաց Ս. Էջմիածին։

ՋԱՔԱՐԻԱ ՓՈՔՈՒՉԵԱՆ ԿԱՂՋՈՒԱՆՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1773 Նոյեմ. 28, դադրեցաւ 1781 Մայիս 20։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՀԱՄԱՏԱՆՑԻ, ըստ ոմանց Պաղտատցի. — Ընտրուեցաւ 1781 Յունիս 2, դադրեցաւ 1782 և առաջնորդ դնաց Ամասիա, վախճանեցաւ 1796 Օգոստոս 28 Մարզուանի Ս. Աստուածածին վանքը։

ՋԱՔԱՐԻԱ ՓՈՔՈՒՉԵԱՆ. — Դարձեալ 1782 Մարտ 11, վախճանեցաւ 1799 Փետր. 11։

ԳԱՆԻԷԼ ՍԱՒՐՄԱԴԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1799 Մարտ 17, դադրեցաւ 1800, յետոյ ընտրուեցաւ Կաթողիկոս Էջմիածնի 1801, վախճանեցաւ և թաղուեցաւ անդ 1808 Օգոստոս։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՋԱՄԱՇԵՐՃԵԱՆ ԲԱԲԵՐԴՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1800 Մայիս 19, դադրեցաւ 1801 Հոկտ. 19։

ԳՐԻԳՈՐ ԽԱՄՈՍԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1801 Հոկտ. 31, դադրեցաւ 1802, վախճանեցաւ Տփղիս։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՋԱՄԱՇԵՐՃԵԱՆ ԲԱԲԵՐԴՑԻ. — Դարձեալ 1802 Դեկտ. 3, դադրեցաւ 1813, վախճանեցաւ 1817 Յուլիս 27։

ԱԲՐԱՀԱՄ ԳԱԼԵԱՆ ՏԱԹԵՒԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1813 Սեպտ. 6, դադրեցաւ 1815 Նոյ. 29։

ՊՕՂՈՍ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼՍԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1815, Դեկտ. 1, դադրեցաւ 1823 Հոկտ. 18, վախճանեցաւ 1853 Մայիս 5։

ԿԱՐԱՊԵՏ ՊԱԼԱԹՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1823 Հոկտ. 27, դադրեցաւ 1831 Սեպտ. 4, վախճանեցաւ 1850 Յուլիս 31։

ՍՏԵՓԱՆՈՍ ԱՂԱՒՆԻ ՁԱՌԱՐԵԱՆ. — Ընտրուեցաւ 1831 Սեպտ. 4, դադրեցաւ 1839 Մարտ 6։

ՅԱԿՈԲՈՍ ՍԵՐՈԲԵԱՆ. — Ընտրուեցաւ 1839 Մարտ 13, դադրեցաւ 1840 Սեպտ.

ՍՏԵՓԱՆՈՍ ԱՂԱՒՆԻ. — Դարձեալ 1840 — 1841, վախճանեցաւ 1853 Ապրիլ 6, և թաղուեցաւ Իշնիմիտ։

ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ Կ. ՊՈԼՍԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1841 Սեպտ. 19, դադրեցաւ 1844 Յուլիս, վախճանեցաւ 1846 Յունուար 2, թաղուեցաւ Իւակիւտար։

ՄԱՏԹԷՈՍ ՁՕՒԽԱՃԵԱՆ. — Ընտրուեցաւ 1844 Յուլիս 17, դադրեցաւ 1848 Ապրիլ 1, յետոյ 1857 Մայիս 17 ընտրուեցաւ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, վախճանեցաւ 1865 Օգոստոս 22։

ՅԱԿՈԲՈՍ ՍԵՐՈԲԵԱՆ. — Դարձեալ 1848 Հոկտ. 7, դադրեցաւ 1856, վախճանեցաւ Երուսաղէմ 1862 Նոյ. 6։

ԳԷՈՐԳ ՔԷՐԻՍՏԻՃԵԱՆ Կ ՊՈԼՍԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1856, դադրեցաւ 1860 Մարտ 24, յետոյ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս 1866 Սեպտ. 17, վախճանեցաւ 1882 Դեկտ. 6։

ՍԱՐԳԻՍ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ ԱԴԻԱՆՈՒՊՈԼՍԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1860, դադրեցաւ 1861 Հոկտ. 26, վախճանեցաւ 1865 Յուլիս 28։

ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՄԱՂԱԿԵԱՆ ԱՏԱԲԱԶԱՐՑԻ տեղապահ անուանով պատրիարքական գործերը վարեց երկու տարի 1861 — 1863։

ՊՕՂՈՍ ԹԱԳԹԱԳԵԱՆ ՊԵՐԻՍԱՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1863 Հոկտ 15, դադրեցաւ 1869, վախճանեցաւ 1872 Սեպտ. 9։

ԻԳՆԱՏԻՈՍ ԳԱԳՄԱՃԵԱՆ Կ. ՊՈԼՍԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1869, վախճանեցաւ նոյն տարին Օգոստոս 12։

ՄԿՐՏԻՉ ԽՐԻՄԵԱՆ ՎԱՆԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1869 Սեպտ. 4, դադրեցաւ 1874 Հոկտ. 9, յետոյ Կաթողիկոս 1892 Մայիս 5։

ՆԵՐՍԷՍ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ Կ. ՊՈԼՍԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1874, վախճանեցաւ 1884 Հոկտ. 26։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎԵՀԱՊԵՏԵԱՆ. — Ընտրուեցաւ 1885 Յուն. 25, և յետոյ Երուսաղէմի Պատրիարք 1888 Նոյեմ. 15։

ԽՈՐԷՆ ԱՇԸԳԵԱՆ ՔԵՐԵՄԷԹՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1888 Սեպտ 29, դադրեցաւ 1894 Յունիս 4, վախճանեցաւ 1899 Հոկտ. 26։

ՄԱՏԹԷՈՍ ԷԶՄԻՐԼԵԱՆ Կ. ՊՈԼՍԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1894 Դեկտ. 7, դադրեցաւ 1896 Օգոստոս 8։

ՄԱՂԱԿԻԱ ՕՐՄԱՆԵԱՆ Կ. ՊՈԼՍԵՑԻ. — Ընտրուեցաւ 1896 Նոյեմ. 6։

ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Տ. Տ. ՄԿՐՏԻՉ Ա.

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ

ԵՒ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Ծնեալ ի Վան 4 Ապրիլ 1820. Ձեռնադրեալ Եպիսկոպոս 18 Հոկտեմբեր 1868. Ընտրեալ Կաթողիկոս 5 Մայիս 1892. Օծեալ 26 Սեպտեմբեր 1893։

Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ, Պատրիարք Ս. Երուսաղէմի։ Ծնեալ Եգիպտոս 1819։ Ձեռնադրեալ Եպիսկոպոս 1860։ Պատրիարք 1888։

Տ. ՄԱՂԱԿԻԱ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ, Պատրիարք Կ. Պոլսոյ։ Ծնեալ Կ. Պոլիս 1841։ Ձեռնադրեալ Եպիսկոպոս 1886։ Պատրիարք 1896։

Տ. ՄԱՏԹԷՈՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ, Նախորդ Պատրիարք։ Ծնեալ Կ. Պոլիս 1845։ Ձեռնադրեալ Եպիսկոպոս 1876։ Պատրիարք 1894։ Հրաժարեալ 1896։

Տ. ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍՈՒՔԻԱՍԵԱՆ, Նախորդ Առաջնորդ Էմիրնէի։ Ծնեալ Էմիրնէ 1834։ Ձեռն. 1864։

Տ. ՍՏԵՓԱՆՈՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԱՆՏԱԼՃԵԱՆ, Վանահայր Պելեկէսի։ Ծնեալ Պրուսա 1837։ Ձեռնադրեալ 1868։

Տ. ԲԱՐԹՈՂԻՄԷՈՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՁԱՄՃԵԱՆ, Նախորդ Առաջ. Պրուսայի։ Ծնեալ Կ. Պոլիս 1838։ Ձեռն. 1868։

Տ. ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍՄԲԱՏԵԱՆ, Վանահայր Երնջակայ։ Ծնեալ Երեւան 1837։ Ձեռն. 1872։

Տ. ԳՐԻԳՈՐԻՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ, Առենապետ Կրօն. Ժողովոյ։ Ծնեալ Ֆիլիպէ 1837։ Ձեռն. 1872։

Տ. ՍՈՒՔԻԱՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՊԱՐՁԵԱՆ, Փոխ. Թեմական Երեւանայ։ Ծն. Աստապատ 1838։ Ձեռն. 1875։

Տ. ՎԱՀԲԱՄ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄԱՆԿՈՒՆԻ, *Դեր-Ատենապետ Կրօն. Ժողովոյ։ Ծնեալ Պրուսա* 1846։ *Ձեռն.* 1875։

Տ. ՆԵՐՍԷՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԳԷՈՐԳԵԱՆ, *Պատր. Փոխանորդ Երուսաղէմի։ Ծնեալ Ռոտոսթօ* 1829։ *Ձեռն.* 1876։

Տ. ԽՈՐԷՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ, *Նախորդ Առաջնորդ Ուրֆայի։ Ծնեալ Սեբաստ* 1823։ *Ձեռն.* 1876։

Տ. ՏԻՄՈԹԷՈՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԱՓԵՐԻՋԵԱՆ, *Նախկին Առաջնորդ Պալը-քէսիրի։ Ծնեալ Կ. Պոլիս* 1821։ *Ձեռն.* 1878։

Տ. ՊԵՏՐՈՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԹԱՀՄԻԶԵԱՆ, *Առաջնորդ Սըվազի։ Ծնեալ Սըվազ* 1816։ *Ձեռն.* 1879։

Տ. ՄԵԼՔԻՍԵԴԵԿ ԱՐՔԵՊԻՍԿ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ, *Առաջնորդ Իզմիրի։ Ծնեալ Շամչատին* 1836։ *Ձեռն.* 1879։

Տ. ՆԵՐՍԷՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿ. ԽՈՒԴԱՎԷՐԴԵԱՆ, *Առաջնորդ Պեսարապիոյ։ Ծնեալ Վաղարշապատ* 1844։ *Ձեռն.* 1879։

Տ. ԵՂՆԻԿ ԵՊԻՍԿ. ԱՊԱՀՈՒՆԻ, *Քարոզիչ Դումդալուի դուրսի։ Ծնեալ Կ. Պոլիս* 1843։ *Ձեռն.* 1879։

Տ. ՀՄԱՅԵԱԿ ԵՊԻՍԿ. ԳԻՄԱՔՍԵԱՆ, *Քարոզիչ Բերայի։ Ծնեալ Կ. Պոլիս՝* 1839։ *Ձեռն.* 1880։

Տ. ԳԵՈՆԴ ԵՊԻՍԿ. ՇԻՇՄԱՆԵԱՆ, *Նախկին Առաջնորդ Էրզրումի։ Ծնեալ Կ. Պոլիս՝* 1846։ *Ձեռն.* 1880։

Տ. ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿ. ՍԵՊՐԱԿԵԱՆ, *Առաջնորդ Սեբաստիայի։ Ծնեալ Ղալֆալու* 1843։ *Ձեռն.* 1882։

Տ. ԳԷՈՐԳ ԱՐՔԵՊԻՍԿ. ՍՈՒՐԷՆԵԱՆ, *Նախորդ Առաջնորդ Տփղիսու։ Ծնեալ Տփղիս* 1846։ *Ձեռն.* 1882։

Տ. ՄԱՄԲՐԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ, *Տնօրէն Ժողովական Երուսաղէմի։ Ծնեալ Արաբկիր* 1835։ *Ձեռն.* 1885։

Տ. ՍԱՀԱԿ ԱՐՔԵՊԻՍԿ. ԽԱՊԱԼԵԱՆ, *Լուսարարապետ Երուսաղէմի։ Ծնեալ Խարբերդ* 1849։ *Ձեռն.* 1885։

Տ. ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿ. ԳԱԼԹԵԱՆ, *Նախանդամ Սինոդի Էջմիածնի։ Ծնեալ Լոռի* 1838։ *Ձեռն.* 1886։

Տ. ՍՏԵՓԱՆՈՍ ԵՊԻՍԿ. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ, *Առաջնորդ Իզմիտի։ Ծնեալ Իզմիտ* 1846։ *Ձեռն* 1886։

Տ. ԳՐԻԳՈՐ ԵՊԻՍԿ. ԳԱՌՆԱԿԵՐԵԱՆ, *Առաջնորդ Ղարապաղու։ Ծնեալ Էջմիածին* 1836։ *Ձեռն.* 1890։

Տ. ՄԱԿԱՐ ԵՊԻՍԿ. ԲԱՐԽՈՒԴԱՐԵԱՆ, *Սինոդական Էջմիածնի։ Ծնեալ Շուշի* 1836։ *Ձեռնադրեալ* 1894։

Տ. ԱՆԱՆԻԱ ԵՊԻՍԿ. ՀԱՄԱԶԱՍՊԵԱՆ, *Յաջորդ Գանձակու։ Ծնեալ Տաթև* 1838։ *Ձեռնադրեալ* 1894։

Տ. ԳԷՈՐԳ ԵՊԻՍԿ. ԵՐԻՑԵԱՆ, *Պատր Փոխ. Երուսաղէմի ի Կ. Պոլիս։ Ծն. Իսմայիլ* 1852։ *Ձեռն.* 1898։

Տ. ՄԱԳԱՔԻԱ ԵՊԻՍԿ. ՏԷՐՈՒՆԵԱՆ, *Նախ. Առաջնորդ Պարսկաստանի։ Ծն. Տիարպէքիր* 1848։ *Ձեռն.* 1898։

Տ. ՅՈՎՍԷՓ ԵՊԻՍԿ. ՍԱՐԱՖԵԱՆ, *Առաջնորդ Ամերիկայի։ Ծն. Կ. Պոլիս* 1849։ *Ձեռնադրեալ* 1898։

Տ. ՍԱՀԱԿ ԱՐՔԵՊԻՍԿ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ, *Առաջնորդ Ատրպատականի, Ծնեալ Կ. Պոլիս* 1853։ *Ձեռնադրեալ* 1898։

Տ. ՆԵՐՍԷՍ ԵՊԻՍԿ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ, *Առաջնորդ Ռոտոսթոյի։ Ծն. Կ. Պոլիս* 1854։ *Ձեռնադրեալ* 1898։

Տ. ԳԱԲՐԻԷԼ ԵՊԻՍԿ. ՃԵՎԱՀԵՐՃԵԱՆ, *Պատրիարքական Փոխ. Կ. Պոլսոյ։ Ծն. Կ. Պոլիս* 1850։ *Ձեռն.* 1898։

Տ. ՅԱԿՈԲ ԵՊԻՍԿ. ԱՇՈՏ ՓԱՓԱԶԵԱՆ, *Առաջնորդ Ճանիկի։ Ծն. Կ. Պոլիս* 1847։ *Ձեռն.* 1898։

Տ. ԳԷՈՐԳ ԵՊԻՍԿ ԻԹԻԻՃԵԱՆ, *Առաջնորդ Եւրոպայի։ Ծնեալ Կ. Պոլիս* 1852։ *Ձեռնադրեալ* 1898։

Տ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՊԻՍ. ՇԻՐԱԿՈՒՆԻ, *Միաբան Էջմիածնի։ Ծնեալ Ախլցխա* 1857։ *Ձեռնադրեալ* 1898։

Տ. ԵՂԻՇԷ ԵՊԻՍԿ ԴՈՒՐԵԱՆ, *Փոխ-Վանահայր և Վերատեսուչ Արմաշու։ Ծն. Կ. Պոլիս* 1860։ *Ձեռն.* 1898։

Տ. ՅՈՎՍԷՓ ԵՊԻՍԿ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ, *Առաջնորդ Եգիպտոսի։ Ծնեալ Էրզրում* 1833։ *Ձեռնադրեալ* 1899։

Տ. ՄՈՎՍԷՍ ԵՊԻՍԿ. ԿԷՕՄԵՐԻՃԵԱՆ, *Առաջնորդ Պիլէճիկի։ Ծնեալ Կ. Պոլիս* 1840։ *Ձեռնադրեալ* 1899։

Տ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՊԻՍԿ. ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ, *Առաջնորդ Պրուսայի։ Ծնեալ Կ. Պոլիս* 1854։ *Ձեռնադրեալ* 1899։

Տ. ՅՈՎՀԱՆ ԵՊԻՍԿ ՊԱԼԵԱՆ, *Առաջնորդ Գայսերիի։ Ծն. Թալաս* 1850։ *Ձեռնադրեալ* 1899։

Տ. ԲԱՐԹՈՂԻՄԷՈՍ ԵՊԻՍԿ. ԳԷՈՐԳԵԱՆ, *Միաբան Էջմիածնի։ Ծնեալ Էջմիածին* 1849։ *Ձեռնադրեալ* 1901։

Տ. ԴԵՒՈՆԴ ԵՊԻՍԿ. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ, *Լուսաբարապետ Էջմիածնի։ Ծնեալ Էջմիածին* 1852։ *Ձեռնադրեալ* 1901։

Տ. ՅՈՒՍԻԿ ԵՊԻՍԿ. ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ, *Սինոդական Էջմիածնի։ Ծնեալ Մարգարա՝* 1853։ *Ձեռնադրեալ* 1901։

Տ. ԳԱԲԵԳԻՆ ԵՊԻՍԿ. ՍԱԹՈՒՆԵԱՆ, *Վանահայր Սանահնի։ Ծնեալ Աշտարակ* 1853։ *Ձեռնադրեալ* 1901։

Տ. ՍԱՐԳԻՍ ԵՊԻՍԿ. ՓԻԼՈՅԵԱՆ, *Վանահայր Սեւանայ։ Ծնեալ Նոր Պայազիտ՝* 1844։ *Ձեռնադրեալ* 1901։

Տ. ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ ԵՊԻՍԿ. ՎԱՆԴԵԱՆ, *Առաջնորդ Ամասիոյ Ծնեալ Պրուսա* 1847։ *Ձեռնադրեալ* 1902։

Տ. ՍԱՀԱԿ ԵՊԻՍԿ. ԲԱԳԴԵՒԱՆԴԵԱՆ։ *Վանահայր Լիմայ և Տեղապահ Վանայ։ Ծնեալ* 1849։ *Ձեռն.* 1902։

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՈՒՆՔ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Տ. ԿԻՐԱԿՈՍ ԵՊԻՍԿ. ԲԵՔՄԷՋԵԱՆ, *Կաթողիկոսական Տեղապահ Կիլիկիոյ։ Ծնեալ Սիս* 1822։ *Ձեռն.* 1880։

Տ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՊԻՍԿ. ԳԱՋԱՆՃԵԱՆ, *Անպաշտօն։ Ծն. Կ. Պոլիս* 1826։ *Ձեռնադրեալ* 1883։

Տ. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊԻՍԿ. ՔԵՉԷՃԵԱՆ, *Վանահայր Ս. Աստուածածնի։ Ծնեալ Զէյթուն* 1836։ *Ձեռն.* 1883։

Տ. ՄԿՐՏԻՉ ԵՊԻՍԿ. ՎԵՀԱՊԵՏԵԱՆ, *Քարոզիչ Սկիւտարու Ս. Խաչի։ Ծնեալ Էնկիւրի* 1842։ *Ձեռն.* 1883։

Տ. ԱԲՐԱՀԱՄ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ, *Անպաշտօն։ Ծն. Մալկարա* 1835։ *Ձեռնադրեալ* 1886։

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՂԹԱՄԱՐԱՑ

Տ. ՅՈՎՍԷՓ ԵՊԻՍԿ. ԽՈՍՏԵՂԵԱՆ, *Նախ. Վանահայր Կըտուցայ անապատի։ Ծն. Նարեկ* 1834։ *Ձեռն.* 1864։

ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒՔԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

Տ. ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՕՐՄԱՆԵԱՆ, *Պատրիարք Կոստանդնուպոլսոյ, Ծնեալ Կոստանդնուպոլիս։ Բերա* 1841 *փետրուար* 11, *Ձեռնադրեալ Եպիսկոպոս* 1886 *յունիս* 8, *Մակար Ա. Սրբազան Կաթողիկոսէ, և ընտրեալ Պատրիարք* 1896 *նոյեմբեր* 6։

Գաբրիել Եպիսկոպոս Ճեվահիրճեան, *Պատրիարքական Փոխանորդ։*

ՀԱՅՈՑ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

1. Մաղաքիա Արքեպ. Օրմանեան, Պ. Կ. Պ. *Նախագահ.*
2. Գրիգորիս Արքեպիսկոպոս Յովհաննիսեան, *Ա. Ատենապետ.*
3. Վահրամ Եպիսկոպոս Մանկունի *Բ. Ատենապետ.*
4. Մելքիսեդեկ Արքեպիսկոպոս Մուրատեան (*Զմիւռնիա*).
5. Գաբրիել Եպիսկոպոս Ճեվահիրճեան.
6. Գէորգ Եպիսկոպոս Իւթիւճեան, (*Եւրոպա*).
7. Եղիշէ Եպիսկոպոս Դուրեան, (*Արմաշ*).
8. Յովսէփ Եպիսկոպոս Այվազեան, (*Եգիպտոս*).
9. Կարապետ Աւագ-Քահանայ Սէրեան.
10. Յովհաննէս Աւագ-Քահանայ Շահպազեան.
11. Գաբրիել Աւագ-Քահանայ Խանճեան.
12. Կարապետ Աւագ-Քահանայ Սանտալճեան.

---

13. Գարեգին Ծ. Վարդապետ Թաքարեան (*վախճանեալ*).
14. Խաչատուր Քահանայ Տէր Գաբրիէլեան (*վախճանեալ*)։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

1. Տիգրան Էֆէնտի Եուսուֆեան, *Ատենապետ*
2. Մինաս » Սէրեան, *Ատենադպիր.*
3. Գաբրիել » Նորատունկեան.
4. Գրիգոր » Խտրեան.

5. Զարեհ Էֆենտի Տիլպէր.
6. Տիգրան » Տէր-Ներսէսեան,
7. Սենեքերիմ » Մանուկեան,
8. Գրիգոր » Գարակէօզեան,
9. Սեպուհ » Տէմիրճիպաշեան,
10. Մկրտիչ » Ասասեան,
11. Կարապետ » Գարամանեան,

---

12. Յարութիւն բաշա Տատեան (*վախճանեալ*).
13. Ստեփան » Ասլանեան (*վախճանեալ*).
14. Էլիաս Էֆենտի Զայեան (*վախճանեալ*).

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

1. Գարրիէլ Եպ. Ճէվահիրճեան, *Նախագահ*.
2. Յովհաննէս Ա. Քահ. Մերկէրեան.
3. Ներսէս Քահ. Նազիկեան.
4. Արիստակէս Քահ. Հիսարլեան.
5. Հմայեակ Քահ. Էքսէրճեան. *Ատենադպիր*
6. Տոքթ. Տիգրան Էֆենտի Ալլահվէրտեան, *Ատենապետ*
7. Յովհաննէս Էֆենտի Մարգարեան.
8. Մկրտիչ Էֆենտի Ուզունեան.
9. Բարսեղ Էֆենտի Ղազարոսեան.

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

1. Տոքթ. Վահրամ Էֆ. Թորգոմեան, *Ատենապետ*.
2. Պօղոս Էֆենտի Քեռէստէճեան, *Ատենադպիր*.
3. Բարսեղ » Աւետիսեան.
4. Հրանտ » Աստուր.
5. Յակոբ » Գուրգէն.
6. Պետրոս » Կարապետեան.
7. Ստեփան » Կուրտիկեան.

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

1. Գէորգ Էֆենտի Ասլանեան, *Ատենապետ*.
2. Կարապետ » Մալխասեան, *Ատենադպիր*.
3. Կարապետ » Քիւրքճիխանլեան.
4. Համբարձում » Էօմիւրեան.
5. Մինրան » Շիրինեան.
6. Սարգիս » Տանճիկեան.
7. Վահան » Սուրէնեան.

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ՊԱՇՏՕՆԵԱՑՔ

Անձնական Դիւան. — Գնէլ Վարդապետ Գալեմքեարեան՝ և Տիրայր Վարդապետ Մարգարեան *Քարտուղարք*.

Գործակատար Բ. Դրան. — Տիգրան Էֆ. Տէր-Ներսէսեան՝ *Ա. Գործակատար*. Յարութիւն Էֆ. Գասպարեան՝ *Բ. Գործակատար*.

Կրօնական Դիւան. — Խորէն Ա. Քհ. Փէշիվանեան՝ *Տեսուչ*. Տիրայր Վրդ. Մարգարեան՝ *Օգնական*. Հմայեակ Քհ. Էքսէրճեան՝ *Ամուսնութեանց Դիւանադպիր*. Եփրեմ Էֆ. Փափազեան՝ *Փոխանորդարանի Դիւանադպիր*.

Վարչական Դիւան. — Բարքոդ Էֆ. Թէլեան՝ *Դիւանապետ*. Նշան Էֆ. Փափազեան՝ *Դիւանադպիր*. Գառնիկ Էֆ. Հայկեան՝ *Դիւանադպիր*. Մինրան Էֆ. Զուխաճեան՝ *Դիւանադպիր*. Հրանտ Էֆ. Մարգարեան՝ *Դիւանադպիր*. Յակոբ Էֆ. Նորհատեան՝ *Դրագիր*.

Յարաբերական Դիւան. — Կարապետ Էֆ. Խաչատուրեան՝ *Դիւանապետ*. Միւռոն Էֆ. Զաքարեան՝ *Դիւանադպիր*. Գէորգ Էֆ. Իւթիւճեան՝ *Դրագիր*.

Արձանագրութեան Դիւան. — Մկրտիչ Էֆ. Մելիքեան՝ *Տեսուչ*. Նշան Էֆ. Կիւրճեան՝ *Դիւանադպիր*. Արմենակ Էֆ. Թէլլալեան՝ *Դրագիր*.

Ազգահամարի Դիւան. — Սեպուհ Էֆ. Բլատեան՝ *Տեսուչ*. Տիգրան Էֆ. Նշատուանեան՝ *Դիւանադպիր*. Շահէն Էֆ. Գասպարեան՝ *Դրագիր*.

Գլխաւոր Դիւան. — Մինրան Էֆ. Զօպանեան՝ *Տեսուչ*. Լեւոն Էֆ. Քիւրքճեան՝ *Դիւանադպիր*. Խաչիկ Էֆ. Մարգարեան՝ *Արիղակալ*. Յարեթ Էֆ. Հայրապետեան՝ *Համարակալ*.

Բարապանք. — Մարտիրոս աղա Խաչատուրեան՝ *Բարապանապետ*. Կարապետ աղա Սրապեան, Մելքոն աղա Օտապաշեան, Թադէոս աղա Էրզրումլեան, Պօղոս աղա Սրապեան.

Սենեկապանք. — Ատոմ աղա Ատոմեան՝ *Դռնապան*. Պօղոս աղա Պուէլեան, Սեդրաք աղա Օտապաշեան, Մելքոն աղա Պլէճեան, Գրիգոր աղա Սուրեան, Սարգիս աղա Օտապաշեան.

ՆՊԱՍՏԻՑ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Նպաստից Յանձնաժողովը որուն պաշտօնն է օգնել հայ կարօտեալներու, որբանոցներու և դաւառական վարժարաններու՝ կազմուած է 1898ին և նորոգուած 1902ին։ Անդամներն են.

Ամեն. Պատրիարք Սրբազան, *Նախագահ*
Բարդող էֆ. Թէլեան
Գառնիկ » Կիւլպէնկեան
Եդուարդ » Դարակէօզեան
Երուանդ » Էսաեան
Սիմոն » Գայսէրլեան
Տիրան » Կիւմիւշկերեան

ՆՊԱՍՏԱՒՈՐԵԱԼ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐ. — *Այն դաւառային վարժարանները որոնց կ'օգնէ Նպաստից Յանձնաժողովը, հետեւեալներն են.* — *Պայպուրդի վիճակին մէջ,* **Բաղաք,** *և* **Բանցրա** *ու* **Լանգիֆ** *գիւղեր։* — *Բասենի վիճակին մէջ* **Իշխու** *և* **Գոմանոր** *գիւղեր։* — *Դերջանի վիճակին մէջ* **Բազարիկ** *և* **Փիրիզ** *գիւղեր։* — *Խնուսայ Գեմին մէջ* **Հարամիկ** *և* **Բարամէօփրիւ** *գիւղեր։* — *Բղիի վիճակին մէջ,* **Բաղաք,** *և* **Առիկնձ, Մելիքան, Քերբոս** *և* **Մեզրէ** *գիւղեր։* — *Ալաշկերտի Գեմին մէջ* **Թորբազգալէ** *աւան, և* **Խասուր** *գիւղ։* — *Էրզինկեանի վիճակին մէջ* **Մէլիքէրիճ** *և* **Խնձորիկ** *գիւղեր։* — *Աղձամարայ վիճակին մէջ* **Արտամեռ, Ուրանց, Խակեւ** *և* **Շատախ** *գիւղեր։* — *Պիթլիսի վիճակին մէջ* **Դուլրիկ, Թեղուս, Դասվան** *և* **Փարխանդ** *գիւղեր։* — *Մշոյ վիճակին մէջ* **Հազգոյ** *գիւղ։* — *Կինճի վիճակին մէջ* **Արէկն** *և* **Զէվրէկ** *գիւղեր։* — *Սղերդի վիճակին մէջ* **Բաղաք,** *և* **Թրնցվան** *և* **Պիմեր** *և* **Դուպին** *գիւղեր։* — *Տիարպէքիրի վիճակին մէջ* **Հազրոյ** *և* **Սասի** *և* **Մուճարդին** *գիւղեր։* — *Բալուայ վիճակին մէջ* **Բաղաք** *և* **Խոշմաթ** *և* **Հաւաւ** *և* **Սղամ** *և* **Զնֆուշ** *գիւղեր։* — *Զարսանճաքի վիճակին մէջ* **Բերրի, Մազկերտ,**

Խոզաթ *և* **Բերդիկ** *գիւղեր։* — *Զմշկածագի վիճակին մէջ* **Ցաղրուկ, Մեզրէ, Բազաբոյն, Միասուն** *և* **Կապան** *գիւղեր։* — *Շապին Գարահիսարի վիճակին մէջ* **Ածպտեր, Ալամոնիկ, Ծիպեռի** *և* **Պուսէյիս** *գիւղեր։* — *Ուրֆայի վիճակին մէջ* **Էհնիէ** *և* **Պիրենիկ** *գիւղեր։* — *Սսոյ վիճակին մէջ* **Ֆէրէ** *և* **Եէրէպազան** *գիւղեր։* — *Ատանայի վիճակին մէջ* **Էֆպէզ** *և* **Ֆասըլ** *գիւղեր։* — *Զէյթունի վիճակին մէջ բաղաքին չորս բաղեր և* **Ալապաշ, Ալպասան, Եարբուզ** *և* **Ֆռնուզ** *գիւղեր։* — *Կոկիսոնի Գեմին մէջ* **Կէօսքսու, Թաշոլուզ, Քիրէնբուլար, Տէրէքէոյ, Տէօնկէլ. Տէյիրմէնտէրէ, Կէօլբուլար, Եէնիճեֆալէ.Զիւրիւֆֆօզ** *և* **Եղիտաշպասը** *գիւղեր։* — *Մալաթիոյ վիճակին մէջ* **Հիւսնիմանսուր, Պեհէսնի** *և* **Իլպիս** *գիւղեր։* — *Տիվրիկի վիճակին մէջ* **Սինճան, Միրվանա, Սուրբակոր** *և* **Արմուրաղ** *գիւղեր։* — *Կիւրինի վիճակին մէջ* **Գարահիսար** *գիւղ։* — *Տարենտէ վիճակին մէջ* **Բաղաք** *և* **Աշոտի** *գիւղ։*

ԱՐՄԱՇՈՒ ԴՊՐԵՎԱՆՔ

1900ի Ընդարձակ Օրացոյցին մէջ մանրամասնօրէն խօսուած է Արմաշու Դպրեվանքին վրայ (տե՛ս էջ 175—186)։

Դպրեվանքին խնամակալութեան անդամներն են.

Ամեն. Պատրիարք Սրբազան, *Նախագահ*
Եղիշէ Եպիսկ. Դուրեան, *Վերատեսուչ*
Տիգրան էֆ. Նուսուճեան, *Ատենապետ*
Գաբրիէլ » Գաբրիէլեան, *Ատենադպիր*
Գէորգ Եպիսկ. Երեցեան
Աբիկ էֆ. Ունճեան
Տիգրան » Բարաղամեան

Դպրեվանքին Նպաստակն է եկեղեցականութեան փափագ ունեցող երիտասարդները նոյն կոչման համար կրթել և պատրաստել։ Ընդունուելու համար գոնէ 18 տարեկան ըլլալու է։ Ուսմանց ընթացքը վեց տարի է։

1902 Նոյեմբերին՝ աշակերտներուն թիւն էր 30, այսինքն Զորրորդ դասարանի 4 սարկաւագներ և 6 դպիրներ, որոնց փոխ-տեսուչն է Թորգոմ վրդ. Պիլիճեան, և առաջին դասարանի 20 նոր առնուած աշակերտներ, որոց փոխ-տեսուչն է Մեսրոպ վրդ. Նարոյեան։

Դպրեվանքին ուսուցիչներն են Վերատեսուչը՝ Եղիշէ Եպիսկ. Դուրեան, վերոյիշեալ երկու վարդապետները, թուրքերէնի ուսուցիչ Ստեփան էֆ. Թապադեան, գիտութեանց ուսուցիչ Բառնաբաս էֆ. Զաքարեան և Ֆրանսերէնի ուսուցիչ Ֆրանսացի Մ. Ֆլակէ։

ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐ

ԴԱԼԱԹԻՈՅ ԿԵԴՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ. — Դալաթիոյ Կեդրոնական Վարժարանը բացուած է 1886 փետրուար 1ին. 1896ին կազմուած է արդի Խնամակալութիւնը որուն անդամներն են.

Յակոբ	էֆ.	Էսաեան,	Ստեփանակ
Յովհաննէս	»	Մուրատեան,	Ստեփանդպիր
Մագուս	»	Հարենց,	Դանիանակ
Հրանտ	»	Ասատուր	
Մկրտիչ	»	Ասատեան	
Յակոբ	»	Յակոբեան	
Յովսէփ	»	Եուսուֆեան	

1900ի Ընդարձակ Օրացոյցին մէջ խօսուած է արդէն Կեդրոնական Վարպարանի մէջ աւանդուած ուսմանց և վարժարանին ցարդ հասցուցած շրջանաւարտներուն վրայ (տե՛ս էջ 209—211)։

Կեդրոնական վարժարանը ունի այս տարի (1901-1902ի շրջան) չորս դասարան։ Աշակերտներուն թիւն է 83, հետեւեալ կերպով բաժնուած չորս կարգերու մէջ. Ա. Դասարան 44, Բ. Դասարան 19, Գ. Դասարան 10 և Դ. Դասարան 10։

Վարժարանը ունի այս տարի 20 ուսուցիչ որոնց անունները և աւանդած առարկաներն են — Կրօնագիտութիւն և եկեղեցական պատմութիւն՝ Տէր Սահակ Աւագ Քհ. Տէր Սարգսեան։ — Հայերէն գրաբար և հայ մատենագրութեան պատմութիւն՝ Յակոբ էֆ. Գուրգէն։ — Հայերէն աշխարհաբար, գրագիտութիւն և օտար մատենագրութեանց պատմութիւն Հրանտ էֆ. Ասատուր։ — Օսմաներէն, պարսկերէն, արաբերէն՝ Ստեփան էֆ. Կուրտիկեան։ — Օսմաներէնէ ֆրանսերէն և ֆրանսերէնէ օսմաներէն թարգմանութիւն՝ Պօղոս էֆ. Քերեստեճեան։ — Օսմաներէն գեղագրութիւն, ընթերցանութիւն և ուղղագրութիւն՝ Դանիել էֆ. Բարունակեան։ — Ֆրանսերէն լեզու՝ Պ. Շիրզէ։ — Ֆրանսերէն լեզու և թարգմանութիւն՝ Յովհաննէս էֆ. Հինդլեան։ — Անգլիերէն՝ Միհրան էֆ. Ճենճիզեան։ — Գերմաներէն, նաև քաղաքակրթութեան պատմութիւն՝ Միքայէլ էֆ. Շամտանճեան։ — Իմաստասիրութիւն՝ Աբրահամ էֆ. Տէր Յակոբեան։ — Պատմութիւն և աշխարհագրութիւն՝ Մարկոս էֆ. Նաթանեան։ — Ուսողութիւն և բնական գիտութիւններ՝ Պ. Մաֆ Մակնիւս, Յովհաննէս էֆ. Մուրատեան, Յովսէփ էֆ. Գոյումճեան, Իգնատիոս էֆ. Մուրատեան։ — Տոմարակալութիւն՝ Ստեփան էֆ. Սիրուն։ — Գծագրութիւն՝ Խաչիկ էֆ. Թանիրճեան։

Վարժարանին ընդհանուր հսկողն է Դանիել էֆ. Բարունակեան։

Կեդրոնական վարժարանի առաջին դասարանն ըն-

դունուելու համար աշակերտները պէտք է գրաւոր քննութիւն անցընեն հետեւեալ առարկաներուն վրայ.

Կրօնք. Քրիստոնէական գիտելիք։ — **Հայերէն.** Աւետարանէ Թարգմանութիւն. — Գրաբար քերականական հարցումներ. — Աշխարհաբար պարզ նիւթի մը շարադրութիւն։ — **Օսմաներէն.** Հասարակ ընթերցանութիւն. — Ուղղագրութիւն. — Օսմաներէնէ հայերէն պարզ Թարգմանութիւն։ — **Ֆրանսերէն.** Ֆրանսերէնէ հայերէն Թարգմանութիւն.— Հայերէնէ ֆրանսերէն պարզ Թարգմանութիւն. — Քերականական հարցումներ։ — **Ընդհանուր պատմութիւն.** Ցունաց և Հռոմայեցւոց պատմութիւն։ — **Աշխարհագրութիւն.** Բաղաքական և բնական աշխարհագրութիւն հինգ մասերու։ — **Թուաբանութիւն։ — Երկրաչափութիւն.** — Գիծերու, անկիւններու և շրջանակի վրայ գործնական գիտելիք։ — **Բնագիտութիւն.** Բնական գիտութեանց վրայ նախնական ծանօթութիւններ։ — **Դիծագրութիւն։ — Դեղագրութիւն։**

Մուտքի քննութիւնները կը կատարուին գրաւոր կերպով ամէն տարուոյ օգոստոսին։

Աշակերտի մը տարեկան թոշակն է 12 օսմ. ոսկի, եռամսեան կանխիկ վճարելի։ Այն ծնողքներն, որոնք չատ համեստ դիրք ունենալով կարող չեն վճարել ամբողջ թոշակ, վստահելի վկայութիւններէ յետոյ՝ կիսաթոշակ կրնան տալ իրենց զաւակները, եռամսեան միշտ կանխիկ։

Իսկ այն աշակերտները որոնց բոլորովին աղքատ ու անկարող ըլլալը Պատրիարքարանի կողմէ կը վկայուի, ձրի կ'ընդունուին. սակայն Խնամակալութիւնը իրեն վերապահած է աղքատ ուսանողներու մէջ ընտրութիւն ընել և մուտքի քննութեան մէջ բաղդատաբար յաջողագոյն հանդիսացողները ձրի ընդունիլ վարժարան։

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ. — Սանասարեան վարժարանը հաստատուած է Էրզրում 1881ին ձեռամբ բարեյիշատակ Մկրտիչ Սանասարեանի որ անոր գոյութիւնն ու յարատեւութիւնը ապահոված է իր նուիրած և կտակած դրամագլխով։ Սանասարեանի 1886 յուլիս 10ի կտակագրին համաձայն՝ կտակակատարներն են Վսեմ. Պ. Կարապետ Եզեանց, Պ. Գէորգ Եւանգուլեանց (վախճանեալ 1901 սեպտ. 16ին ի Տփխիս) և Պ. Լեւոն Տիգրանեանց (վերջը հրաժարած)։

Սանասարեան Վարժարանի Կ. Պոլսոյ Խնամակալութիւնը հետեւեալ կերպով կազմուած է.

Ամեն. Պատրիարք		Սրբազան, Նախագահ
Աբիկ	էֆ.	Ունենեան
Գաբրիէլ	»	Նորատունկեան
Գէորգ	»	Ասլանեան
Գրիգոր	»	Կիւմիւշկերտեան
Պատրիկ	»	Կիւլպէնկեան
Վահան	»	Էսաեան
Արշակ	»	Գարակէօզեան Օժանդակ
Հրանտ	»	Ասատուր »

Վարժարանն ունի Էրզրումի մէջ տեղական Հոգաբարձութիւն մը, իսկ վարժարանին տեսչութիւնը կը վարեն Մկրտիչ Սանասարեանի երեք սանները Գէորգ էֆ. Ադուլեան, Յովսէփ էֆ. Մատաթեան, Սարգիս էֆ. Սողիկեան։

1900ի Ընդարձակ Օրացոյցին մէջ մանրամասնօրէն խօսուած է արդէն Սանասարեան վարժարանի վրայ (տե՛ս էջ 211-217)։

Վարժարանը կը բաժնուի երկու մասի, Ուսումնական և Տրհեւական, առաջինը եօթը տարուան ընթացքով, երկրորդն՝ երեք տարուան։

Ուսումնական բաժնի նախապատրաստական դասարանին մէջ ընդունուելիք աշակերտը պէտք է ըլլայ 11-13 տարեկան, ուշիմ ու առողջ, և ունենայ սա

ծանօթութիւնները. Հայերէն վարժ կարդալ, ընթեռնլի կերպով գրել։ Քերականութեան Մատենիք բանին գիտնալ, թելադրութիւն մը գրի առնել՝ առանց ուղղագրական խոշոր սխալներու, և թուաբանական չորս գործողութիւնները վարժ կերպով կատարել։

Արհեստագիտական բաժնին մէջ ընդունուելիք աշակերտը պէտք է ըլլայ 13-15 տարեկան, ուշիմ ու առողջ, և ունենայ այն ծանօթութիւններն՝ որոնք Հայ վարժարաններու յատուկ Կազմական Կանոնագրով սահմանուած են Տարրական Նախակրթարաններու համար։

Վարժարանն ընդունուելիք ամէն աշակերտ պէտք է ներկայացնէ իր ծննդեան ու մկրտութեան, պատուաստի ու առողջութեան վկայականները, ինչպէս և Օսմանիյէ թեզքերէին։

Թէ՛ Ուսումնական և թէ՛ Արհեստագիտական բաժնի իւրաքանչիւր գիշերօթիկ աշակերտի համար, պէտք է իբր տարեթոշակ վճարուի 20 օսմ. ոսկի որ կը պարունակէ աշակերտին մնուցդի, հագուստի, լուացքի ու մաքրութեան, բժիշկի ու դեղի, ուսման ու դասագիրքերու և այլ ուսումնական պիտոյքներու ծախքերը։ Կարելի է նաև տարեկան 12 օսմ. ոսկի միայն վճարել աշակերտի մը համար, պայմանաւ սակայն որ անոր զգեստի, կօշիկի, դասագիրքերու և դպրոցական ուրիշ պիտոյքներու, մահճակալի և անկողնի, ինչպէս նաև դեղերու ծախքը աշակերտին վրայ ըլլալով, վարժարանն անոր տայ մնուցդ, ուսում և հոգայ միայն լուացքի, բժիշկի և այլ ծախքերը։

Թէ՛ Ուսումնական և թէ՛ Արհեստագիտական բաժնի իւրաքանչիւր ցորեկօթիկ աշակերտի համար, պէտք է տարեթոշակ վճարուի 6 օսմ. ոսկի, որ կը պարունակէ միմիայն ուսման և ցորեկուան ճաշի ծախքերը։

Իւրաքանչիւր նորեկ գիշերօթիկ աշակերտի համար

պէտք է վարժարանի արկղին յանձնուի միանուագ 3 օսմ. ոսկւոյ պահեստի գումար մը՝ իբր աշակերտին ճանապարհածախք՝ երբ ընթացաւարտ ըլլայ և կամ եթէ որ և է պատճառաւ հարկ դատուի վարժարանէն արձակել զինքը։ Պահեստի գումարին ամբողջը կամ մնացորդն ետ կը տրուի՝ երբ աշակերտը մեկնի վարժարանէն։ Ըստ Կանոնագրին վարժարանը պէտք է ունենայ առնուազն 30 ձրիավարժ գիշերօթիկ աշակերտ։

Հիմայ վարժարանին Ուսումնական բաժնին ուսուցչական մարմինը կը բաղկանայ հետեւեալներէն. երեք տեսուչներէ որոնք կ՝աւանդեն կրօնագիտութիւն, պատմութիւն, բնական գիտութիւններ, գերմաներէն, գծագրութիւն և երաժշտութիւն։ Ուսուցիչ հայերէնի՝ Ա. Խաչատուրեան, ուսուցիչ ուսողութեան՝ Դ. Ռամիկեան և Ս. Աղապալեան, ուսուցիչ տաճկերէնի՝ Ն. Թոքվայեան, ուսուցիչ ֆրանսերէնի՝ Ժ. Քրէսքէ, ուսուցիչ բնական գիտութեանց՝ Գ. Ճիլերճեան, օգնական ուսուցիչ՝ Տ. Բրուտեան, օգնական ուսուցիչ և հսկող՝ Գ. Ղոյինեան և Ս. Սողոմոնեան։

Արհեստանոցի ուսուցչութիւնը կը վարեն Սանասարեան երկու սաներ՝ Գէորգ էֆ. Ճիլէրճեան և Սիմոն էֆ. Աղապալեան որոնք իրենց մասնագիտական ուսմանց ընթացքը հիմնադիր բարերարին ծախքով կատարած են գերմանական արհեստագիտական բարձրագոյն վարժարաններու մէջ, և առաջինն ընդունած է բնական գիտութեանց մասնագէտ-ուսուցչի վկայագիր և երկրորդը կահագործութեան ու երկաթագործութեան արհեստապետի վկայագիր։ Արհեստանոցին մէջ ուսուցչութիւն կ՝ընեն նաև երկու ուրիշ արհեստապետներ ալ, Ա. էֆ. Վահանեան և Գ. էֆ. Գասնակերեան որոնք արտասահմանի մէջ կատարելագործած են իրենց արհեստագիտական կրթութիւնը և վկայագիր ստացած են։

Վարժարանը 1902 օգոստոսին ունէր 190 աշակերտ հետեւեալ բաշխմամբ.

Սանասարեան դիշերօթիկ սաներ	11
Սանասարեան ցորեկօթիկ սաներ	23
Զանազաններէ պաշտպանեալ սաներ	72
Թոշակաւոր դիշերօթիկ աշակերտներ	32
Թոշակաւոր ցորեկօթիկ աշակերտներ	52
	190

Սանասարեան վարժարանը 1899-1900 շրջանին ունեցած է 12 շրջանաւարտ, 9 ուսումնական բաժնէն և 3ը արհեստագիտական բաժնէն։

Վարժարանի տարեկան ծախքն է, ըստ ելմտացոյցի, գրեթէ 4000 օսմ. ոսկիի գումար մը որ կը հայթայթուի կտակեալ արժէքներու և Պոլսոյ ու Էրզրումի մէջ գտնուած կալուածներու հասոյթներով, և աշակերտներու թոշակներով։

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿՆԵՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆ. — 1876ի Հոկտեմբեր 1ին բացուած է այս ցերեկեայ և դիշերօթիկ վարժարանը, հիմնադիր-տնօրէնութեամբ Ռ. Յ. Պէրպէրեանի։ Գատրգիւղի մէջ հաստատուած, երկու տարի հոն մնալէ ետքը՝ փոխադրուած է Սկիւտար, նախ Իճատիէ, և ետքը Սէլամսըզ, Էքմէքճի պաշի փողոց, ուր կը մնայ 23 տարիներէ ի վեր։ Արդի վարժարանն որ ընդարձակ տուն մըն է ընդարձակ պարտէզով շրջապատուած՝ սեփականութիւնն է Հիմնադիր-Տնօրէնին։ 1901 Հոկտեմբեր 28ին կատարուած քսանեւհինգամեակին նուէրներով վարժարանին շէնքը աւելի ընդարձակուած և բոլորովին նորոգուած է։

Առաջին օրէն հիմնուած է նախնական և երկրորդական ուսմանց ծրագրով։ Վարժարանին նպատակն է, ըստ ծրագրին, պատրաստել լուսամիտ և աղնուասիրտ Հայ անհատներ։

Ուսմանց շրջանն ութամեայ տեւողութիւն ունի։ Ութը կարգերուն առաջին երեքը՝ այսինքն «Երախայից երեք կարգերը» Նախակրթական կամ նախապատրաստական շրջանը կը կազմեն, ու վերջին հինգ տարիները՝ Ուսումնարանական շրջանը, որուն հինգ դասարանները Կրտսերագունից, Կրտսերաց, Երիցանց, Երիցագունից և Աւագաց դասարան անունը կը կրեն։

Ուսումնական ծրագիրը կը պարունակէ. 1. Լեզուներ (Արդի և հին Հայերէն, Օսմաներէն՝ Արաբերէնի և Պարսկերէնի տարերքով, Ֆրանսերէն՝ Լատիներէնի տարերքով, Անգղիերէն, Գերմաներէն, Յունարէն). 2. Բնական գիտութիւններ (Բնական պատմութիւն, Բնագիտութիւն, Բնալուծութիւն հանքային և գործարանական, Բնախօսութիւն և Առողջաբանութիւն)։ 3. Ուսողական գիտութիւններ (Թուաբանութիւն գործնական և տեսական, Գրահաշիւ, Երկրաչափութիւն, Եռանկիւնաչափութիւն, Գծագրական Երկրաչափութիւն, Տարերք Մեքենագիտութեան և Տիեզերագրութեան)։ 4. Աշխարհագրութիւն եւ Պատմութիւն ընդհանուր։ 5. Առեւտրական ուսմունք (Տոմարակալութիւն և Վաճառականական թղթակցութիւն)։ 6. Գրագիտական ուսմունք (Գրագիտութիւն, Պատմ. հայ և հին ու նոր դասական դպրութեանց)։ 7. Բարոյական եւ ընկերական գիտութիւնք (Կրօնագիտութիւն, Հոգեբանութիւն, Տրամաբանութիւն, Պատմ. Իմաստասիրութեան, Բարոյագիտութիւն, Քաղ. Տնտեսութիւն և Տարերք Օսմ. Օրէնսդիտութեան)։ 8. Գեղարուեստական ուսմունք (Գծագրութիւն, Երաժշտութիւն և ձեռական աշխատութիւն)։ Ուսմանց զանազան ճիւղեր վերին կարգերուն մէջ կ'աւանդուին օսմաներէն և ֆրանսերէն լեզուներով։

Վարժարանը կը մատակարարուի ցորեկեայ և դիշերօթիկ աշակերտներու վճարած թոշակներով, և չունի

բնաւ ուրիշ ո՛ր և է հասոյթի աղբիւր։ Կանոնական թոշակը գիշերօթիկներու համար տարեկան 32 օսմ. ոսկի է, ցորեկեայներէն նախապատրաստական կարգերու աշակերտներուն համար տարեկան 8. իսկ Ուսումնարանական շրջանի ուսանողներուն համար տարեկան 10 Օսմ. ոսկի. այսու հանդերձ վարժարանն ունեցած է միշտ բաւական թուով թերաթոշակ ունաւ ձրիավարժ աշակերտներ։

Վարժարանին ուսուցչական մարմինը բաղկացած է այսօր 17 հայ և օտար ուսուցիչներէ, բաց ի Տնօրէնէն, որ կ՚աւանդէ անձամբ ոչ սակաւ դասեր, մասնաւորապէս լեզուագիտական, գրական և իմաստասիրական ուսումներ և բարոյագիտութիւն։

Վարժարանն իր առաջին շրջանաւարտներն ընծայած է 1878 օգոստոսին և ցարդ ունեցած է 145 շրջանաւարտներ. իսկ աւելի կամ նուազ շրջանաւարտութեան մօտեցած մեկնելով գործի մանողներու թիւը շատ աւելի մեծ է։ Ընթացաւարտները գրկած են այլ և այլ ասպարէզներ, առեւտրական, պետական, գրական, ուսուցչական, բժշկական, ճարտարապետական, գեղարուեստական, փաստաբանական։

Պէրպէրեան վարժարանը 1902-1903 դպրոցական տարեշրջանի հետ թեւակոխած է իր Իվ. տարեշրջանը։

ՄԵԶՊՈՒՐԵԱՆ ԱՂՋԿԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ. — Այս վարժարանն՝ որ 36 տարի առաջ հիմնուած և քանի տարիէ ի վեր փակուած էր, 1900 հոկտեմբերի մէջ բացուեցաւ նորէն՝ Գատըգիւղ։ Յովհան էֆ. Փալագաշեան և իր երկու քոյրերը, աշխատակցութեամբ Հիմնադիր Մեզպուրեան էֆէնտիի, կը վարեն վարժարանն՝ ուր կ՚ընդունուին գիշերօթիկներ ալ որոնք կը վճարեն 30 օսմ. ոսկի, դաշնակի դրամով՝ 36 ոսկի,

վեցամսեան կանխիկ։ Վարժարանը կ՚ուսուցանէ, հայերէնէ և ֆրանսերէնէ զատ, փափագողներու թուրքերէն լեզուն, կար, ձեւ ու ձեռագործ, դաշնակ, գործիական ու ձայնական երաժշտութիւն, և առանձին անտեսութիւն տեսական ու գործնական։

ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆ

1900ի Ընդարձակ Օրացոյցին մէջ (էջ 202-204 բացատրուած է թէ ուսուցչական թեկնածուներն ի՞նչ պայմաններու մէջ կրնան ուսուցչական վկայական ստանալ և թէ մինչև 1899 ապրիլ 1 քանի՛ ուսուցիչ և ուսուցչուհի վկայական ստացած են։ Հոս կը դնենք 1900ի 1901ի և 1902ի տարեշրջաններուն՝ Կ. Պոլսոյ մէջ ուսուցչական վկայական ստացողներուն վիճակագրութիւնը. նախորդ տարիներու մէջ ոմանք Թենիչ Ցանձնաժողովին միջոցաւ ներկայուած են Ուսումնական Խորհուրդին և ոմանք ալ ուղղակի Խորհուրդէն վկայուած են։

	1900ին	1901ին	1902ին
Օգնական ուսուցիչ	4	32	3
» վարժուհի	11	10	11
Դաստիարակ ուսուցիչ	1	5	1
» վարժուհի	—	2	—
Օգնական Մասնագէտ ուսուցիչ	6	6	10
» » վարժուհի	1	1	1
Մասնագէտ ուսուցիչ	—	3	—
» վարժուհի	—	—	16
	23	59	42

ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐ

1901ի Ընդարձակ Օրացոյցին մէջ (էջ 205) գրուած է մանրամասնօրէն թէ տարրական ու բարձրագոյն նախակրթարաններու շրջանաւարտներն ի՞նչ կերպով կըրնան ստանալ Ռուսական Խորհուրդէն վաւերացուած վկայական, և թէ մինչև 1898ի վերջը ի՞նչ եղած է շրջանաւարտի քննութեանց արդիւնքը։ Գալով վերջին չորս տարեշրջաններուն, 1899ին ունեցանք 15 շրջանաւարտ, 13ը աղջիկ և 2ը մանչ և 1900ին՝ 37 շրջանաւարտ, 19ը աղջիկ և 18ը մանչ։ 1901ին՝ 65 շրջանաւարտ, 24 աղջիկ և 41 մանչ։ Իսկ 1902ին 117 շրջանաւարտ, 57 մանչ ու 60 աղջիկ։

ԱՐՇԵՍՏԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

1880ի Սովելոց Յանձնաժողովին իբր շարունակութիւն՝ մնացորդ գումարը մատակարարելու և ամեցնելու, և յետոյ Արհեստական վարժարանի մը ծախքին յատկացնելու նպատակով կազմուած է Յանձնաժողով մը որուն անդամներն են.

Ամեն. Պատրիարք Սրբազան,		Նախագահ
Սահակ	Եպ.	Ղազարոսեան, Ատենապետ
Մկրտիչ	»	Մանուկեան, Ատենադպիր
Աբիկ	»	Ունենեան
Աբէլ	»	Կիւլպէնկեան (Վահանանեաց)
Գառնիկ	»	Յովակիմեան
Պատրիկ	»	Կիւլպէնկեան

Այս Յանձնաժողովը գաւառներէն եկած որբերուն արհեստական կրթութեան համար յատկացուցած է Ս. Փ. Հիւանդանոցին ամսական 50 ոսկւոյ գումար մը, մինչև որ նոր Որբանոցի շինութեամբ արհեստական վարժարանը հաստատուի։

ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ ԱՂՋԿԱՆՑ ՈՐԲԱՆՈՑ

Հաստատուած է 1866 յունուարին Կ. Պոլսոյ Խասքէօյի մէջ։ Որբանոցին հիմնադիր և Մայր հանգուցեալ Սրբուհի Մայրապետ Գալֆայեանի յաջորդած է՝ 1889 յուլիսին՝ Երանուհի Մայրապետ Յովհաննէսեան, որուն տեղակալն է Փրիտինէ Մայրապետ Փափազեան։ Որբանոցն ունի խնամակալութիւն մը.—Ամեն. Պատրիարք Սրբազան՝ Նախագահ։ Ամենամ՝ Բարթող Թէլեան և Կարապետ Խաչատուրեան։ Տեսուչ՝ Ռեթէոս Թադէոսեան։

Որբանոցին նպատակն է անոք և անօգնական հայ որբ աղջիկ զաւակներ պատսպարել խնամել և դաստիարակել։ Մինչև հիմայ, 34 տարուան մէջ, Որբանոցը կրցած է 460 անհայր, անմայր, փողոցները թափառող որբուհիներ պատսպարել, որոնցմէ 35ը տակաւին պատսպարեալ կը մնան, 3ը՝ մեռած են, 1ը կուսակրօնութիւն ուխտած է, 17ը՝ անզաւակ հայոց որդեգրութեան տրուած և 407ն ալ ամուսնացած ու ընտանիք կազմած են։ Այս 478ը որբուհիներուն 3ը՝ Եգիպտոսէն, 1ը՝ Ռումանիայէն, 170ը՝ Կ. Պոլսոյ զանազան թաղերէն, իսկ 304ը՝ գաւառացի են։ Առոնցմէ շատերը թէ՛ Կ. Պոլսոյ և թէ՛ գաւառներուն մէջ դաստիարակուհւոյ և ուսուցչուհւոյ պաշտօններ վարած են։

Որբանոցին պատսպարեալները՝ կ'ուսնին Հայերէն և Ֆրանսերէն, Կրօնք, Թուաբանութիւն, Աշխարհագրութիւն, Առանին տնտեսութիւն. առոնցմէ զատ կը սորվին նաև կար, ձև, ձեռագործ։ Նոյնպէս վարժուելու համար, շաբաթական շրջանով, կը կատարեն Որբանոցին տնական ծառայութիւնները՝ ինչպէս կերակուր

երիել, լուացք ընել, տախտակ սրբել, աւել ածել, և այլն։

Որբանոցին մէջ հիմայ կը պաշտօնավարեն 6 պաշտօնեայ։ Տարեկան ծախքն է 750—800 օսմ. ոսկի։ Այսօր փոխարէն իր հաստատուն եկամուտ ունի միմիայն Վեհ. Սուլթան Ա.Պ.Տ-Իլ-Համիտ Բ. Գթառատ Հայեր չնորհած հացի և մսի պարէնն, որ կը տրուի Կայսերական Անձնական Գանձէն և որուն տարեկանը կ'արժէ գրեթէ 20,000 ղրուշ։ Սակէ զատ ունի նաև տարին 6000—7000 ղրշ.ի կալուածական հասոյթ։ Իսկ մնացեալ ծախքը կը հայթայթուի մասամբ բանուած ձեռագործներու արդիւնքով, և գլխաւորաբար Թուրքիոյ և արտասահմանի բարեսէր Հայերու կամաւոր նուէրներով՝ որոնք վերջին տարիները պակասած ըլլալով՝ Որբանոցը այսօր 60,000 ղրշ.ի չափ պարտքի տակ ինկած է։

ՅՈՎՍԷՓ ԻԶՄԻՐԵԱՆՑ ԳՐԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Բարեյիշատակ Յովսէփ Իզմիրեանց, ընիկ Ղզլարցի, իր 1884 ապրիլ 3 թուականիր կտակագրով 10,000 ռուպլի նուիրած է Հայոց և սահմանած է որ տոկոսը, տարեկան 600 ռուպլի, Կ. Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքարանի միջոցաւ իր մրցանակ պարգև տրուի ամէն տարի Հայոց գրականութեան, և պատմութեան վերաբերեալ լաւագոյն երկասիրութեանց հեղինակներուն։

Այս կտակին գործադրութեան համար Վերջին անգամ 1897ին Կեդր. Վարչութեան Խառն Ժողովը Մնայուն Յանձնաժողով մը կազմած է «Յովսէփ Իզմիրեանց Գրական Յանձնաժողով» անունով, որուն անդամներն են.

Ամեն. Պատրիարք	Սրբազան,	Նախագահ
Գաբրիել էֆ.	Նորատունկեան,	Ատենապետ
Յովհաննէս Ա. Քհ.	Մկրտեան,	Ատենադպիր
Վահան էֆ.	Էսատեան,	Գանձապետ
Գէորգ Եպիսկոպոս	Երէցեան	
Եղիշէ »	Դուրեան	
Տոքթ. Վահրամ էֆ.	Թորգոմեան	

1900ի Ընդարձակ Օրացոյցին մէջ մանրամասն տեղեկութիւններ տրուած են մրցանակի պայմաններուն վրայ (էջ 217-219)։

Մրցանակի նոր բաշխումը տեղի պիտի ունենայ 1903ին։

Յովսէփ Իզմիրեանց, Գրական մրցանակի մը հաստատութեան համար կտակած 10,000 ռուպլիէն զատ, կտակած է նաև 10,000 ռուպլի ուրիշ դումար մը ալ որուն տոկոսը, 600 ռուպլի, յատկացած է Էրզրումի կամ Մշոյ աղջկանց վարժարանին։ Յանձնաժողովը 1897 սեպտ. 1էն սկսեալ այդ նպաստը յատկացուց Մշոյ աղջկանց վարժարանին՝ որ հիմայ «Յ. Իզմիրեանց աղջկանց վարժարան» անունը կը կրէ։

Գրական Յանձնաժողովոյ յանձնուած է նաև Վանայ Սանդխտեան աղջկանց վարժարանին մատակարարութիւնը՝ հանգուցեալ Սանասարեանի կողմէ թողուած նպաստով, — Շահնազարեան վարժարանի դոյքերուն մատակարարութիւնը՝ յատկացնելու համար զանոնք հանգուցեալ Կարապետ վարդապետի կտակի գործադրութեան, — Աստուածատուր Զունդի կտակի գործադրութեան հսկողութիւնը, — և վերջապէս Ղալաթիոյ Հայոց Մատենադարանին հոգը զոր 1900 սեպտեմբերին Կեդր. Վարչութիւնը յանձնեց անոր։

Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ ՀԱՅՈՑ

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ. — *Սուրբ Փրկչեան Հիւանդանոցի արդի Հոգաբարձութիւնն որ ընտրուած է 1898 օգոստոս 4ին՝ հետեւեալ կերպով կազմուած է.*

Պատրիկ	էֆ.	Կիւլպէնկեան, *Ատենապետ*
Գրիգոր	»	Ալեանագեան, *Ատենադպիր*
Տէր. Աբրահամ պէյ		Նազարեան
Գրիգոր	էֆ.	Էվրենեան
Գրիգոր	»	Կիւմիւշկերտան
Տոմբ. Միքայէլ	»	Խորասանեան
Յակոբ	»	Սթամպուլեան
Տիգրան	»	Մանուկեան
Պօղոս	»	Էֆսէրեան *(Վախճանեալ)*

ՈՐԲԱՆՈՅՑ. — *Հոգաբարձութիւնը յատուկ Խնամակալութեան մը միջոցաւ կը վարէ Որբանոցի ուսումնական եւ արհեստական վարչութիւնը։ Այս Խնամակալութիւնը կազմուած է հետեւեալ կերպով.*

Գրիգոր	էֆ.	Ալեանաֆեան, *Ատենապետ.*
Զարմայր	»	Ճըմարտախօսեան
Լեւոն	»	Բանիկեան.
Յակոբ	»	Գորեան
Պօղոս	»	Քէրէստէճեան.

ՊԱՇՏՕՆԵԱՑՔ. — **Դրասենեակի պաշտօնեաներ.** — *Մախուռ էֆ. Խիտարէրտեան՝ Տեսուչ դրասենեկի։ Հայրապետ էֆ. Շնորհիկեան՝ Համարակալ։*

Հիւանդանոցի պաշտօնեայք. — *Վարդան Վրդ. Բրոխորոնեան, հոգեւոր պաշտօնեայ։ Տոմբ. Յոհան էֆ. Շիրինեան, անօրէն։ Տոմբ. Մինաս էֆ. Զարդարեան, վիրաբոյժ-բժիշկ։ Տոմբ. Նազարէթ էֆ. Տաղաւարեան, բժիշկ ներքին հիւանդութեանց։ Տոմբ. Լուիճի Մոնճէրի, յիմարաբոյժ բժիշկ։ Տոմբ. Կարապետ էֆ. Իրիֆճեան, Տոմբ. Արշակ էֆ. Գազազեան, Տոմբ. Խաչիկ էֆ. Պողոսեան ներքին բժիշկներ։ Յարութիւն էֆ. Ֆէրհատեան, դեղագործ։*

Որբանոցի պաշտօնեայք. — *Տոմբ. Դաբրիէլ էֆ. Նահապետեան, այցելու բժիշկ։ Յակոբ էֆ. Նիկողոսեան, տեսուչ։ Օր. Փուրուշ Զայեան, ընդհանուր դատարակուսի Աղջկանց Որբանոցին։*

Ա. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ՁԱՆԱՁԱՆ ՄԱՍԵՐԸ

Այս Հաստատութիւնն՝ որ ընդհանրապէս Ս.ՓՐԿՉԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ անուան տակ ծանօթ է հասարակութեան՝ զանազան անջատ ճիւղեր ունի, որք են Հիւանդանոց, Ծերանոց, Անկեղանոց, Որբանոց, Ուսանողներու յարկ եւ Մամարան։

Ա. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ. — *Հիւանդանոցն երկու ճիւղի բաժնուած է, Բժշկական եւ Վիրաբուժական. առաջինը 140 (100ը այր եւ 40ը կին) եւ երկրորդը 85 (60ը այր եւ 25ը կին) անկողին ունի։ Ուռականութեամբ վարակուածները (Tuberculeux), յիմար հիւանդները, թարախաւորները, եւ աղաք՝ թէ՛ արանց եւ թէ կանանց կողմը՝ յատուկ սրահներ ունին, կան եւ մանուաորներու համար մէկ երկու անկողիններու սենեակներ։*

Հիւանդանոցի երկու ճիւղերն ունին իրենց բժշկապետն եւ իւրաքանչիւրն իր օժանդակ բժիշկը։ Առաջինները չարաթն երեք անգամ՝ իսկ վերջինները ամէն օր կ'այցելեն ու կարգաւ գիշերները կը մնան Հիւանդանոցին մէջ։

Հիւանդանոցն ունի 4 հակող մայրապետներ (2 էրիկ մարդոց եւ 2 կիներուն կողմը), 3 վիրադարման (2 էրիկ մարդոց եւ միւսը կիներու), 13 հիւանդապահ (10 էրիկ մարդոց եւ 3ը կիներու կողմը) եւ 10 ուրիշ պաշտօնեայներ (գիշերապահ, մատակարար, անուշդներու բաշխող, լոգանքի պաշտօնեայ, սափրիչ, գռնապան, հանդերձապահ), ընդ ամէնը 30 պաշտօնեայ, առանց հաշուելու բժիշկները եւ դեղագործները։ Դեղագործները երկու են եւ ունին չորս աշակերտներ։

Հիւանդանոցն ունի Վիրաբուժական ընտիր սրահ մը, Վիրադարմանի երկու խուցեր, Ջրաբուժական կրկին լոգարաններ (մին արանց եւ միւսը կանանց կողմը), բժշկական եւ հիւանդներու ընթերցանութեան կրկին մատենադարաններ եւ երկու հիւրանոց, մէկը արանց եւ միւսը կանանց կողմը։

Տարեկան 1600—1800 հիւանդներ կը դարմանուին հոն, որոնց $^3/_4$ը այր եւ $^1/_4$ը կիներ են։ Այս հիւանդներուն 1000—1100ը ներքին հիւանդութեանց ճիւղին կը վերաբերին, 600ը—700ը վիրաբուժական բաժնին։

Ամէն կարգի հիւանդներ կ'ընդունուին. Ափրոդիտեան հիւանդութեամբ վարակուածներ չէին ընդունուիր մինչեւ վերջին տարիներս, այժմ անոնցմէ միայն անոնք կ'ընդունուին որոնց ոտքի վրայ դարմանումը հնար չէ։

Աչքի, ականջի եւ կոկորդի հիւանդութեանց յատուկ ճիւղեր կային երբեմն, հիմա ջնջուած են. երբ անոնցմէ ընդունուիլ հարկ ըլլայ, քաղաքիս հայ մասնագէտներու կը ղրկուին դարմանելու համար։

Ցեսադայ կրկին ցուցակները, քաղուած 1901 տարւոյ բժշկական կրկին ճիւղերու տեղեկագրէն, յատակ գաղափար մը կուտան Հիւանդանոցի գործունէութեան վրայ։

Ա. Ներքին հիւանդութեանց բաժին

					Գումար
Պատրաստ 1901 Յունր. 1		Այր 69	Կին 38		107
Մուտք	Դրսէն	» 671	» 169		840
	Որբանոց	» 77	» 78		155
	Պաշտօնեայ	» 12	» 6		18
	Ծերանոցէն	» 64	» 26		90
	Ցիմարանոցէն	» 82	» 49		131
	Ուսանողներէն	» 17			17
					1358
Ելք	Բժշկուած	Այր 478	Կին 122		600
	Բարւոքուած	» 257	» 73		330
	Արձանագրուած	» 77	» 23		100
	Մեռած	» 159	» 75		234
					1264
Պատրաստ 31 Դեկտ. 1901		» 67	» 27		94
					1358

Բ. Վիրաբուժական բաժին

Պատրաստ 1901 Յունր. 1		62
Մուտք		631
		693
Ելք	Բժշկուած	364
	Բարւոքուած	125
	Արձակուած	120
	Մեռած	38
		647
Պատրաստ 31 Դեկտ. 1901		46
		693

Այս ցուցակներէն կը տեսնուի որ ներքին հիւանդութեանց 1264 հիւանդները 234 մահ եւ վիրաբուժական բաժնի 647 հիւանդները 38 մահ տուած են, այսինքն 1911 հիւանդներու 272ը մեռած են, որով Հիւանդանոցիս մահականութիւնն է 1901 տարւոյ համար % 14,19 : Եթէ ի հաշիւ առնենք եւ 20 հոգեւարք վիճակաւ Հիւանդանոցս եկողները՝ ունեցած կ'ըլլանք 1931 հիւանդի վրայ 292 մահ կամ 15,12 : Բաղդատութեան դնենք այս միջինը նախորդ քանի մը տարիներուն միջինին հետ :

1897ին %	16,51
1898ին %	19,37
1899ին %	16,97
1900ին %	15,10
1901ին %	15,12

1901 տարւոյ մէջ պատսպարուած հիւանդներէն դանձուած է 33441 ղրուշ :

Բ. ՑԻՄԱՐԱՆՈՑ. — Ցիմարանոցը գրեթէ 300 պատսպարեալներ ունի որոնց 200ը այր եւ 100ը կիներ են : Սոնց թիւը դժբախտաբար աւելնալու վրայ է, որով եւ վերջին տարիներս Ցիմարանոցի արանց եւ կանանց բաժիններուն յաւելուածական շէնքերն արդէն լեցուած են ու ցիմարները սկսած են նեղուիլ :

Ցիմարանոցն ունի ցիմարաբոյժ մը եւ օգնական բժիշկ մը. առաջինը շաբաթն երկու անգամ կ'այցելէ, իսկ իր օժանդակը ամէն օր : Արանց եւ կանանց բաժիններն ունին իրենց ընդհանուր հակոզ պետերէ զատ 15 ցիմարապահ (10 արանց եւ 5ը կիներու բաժնին մէջ) :

Ցիմարները երեք դասի բաժնուած են.

Ա. Տեւական, անդարմանելի եւ հանդարտ ցիմարներ որոնք աշխատաւոր կ'անուանուին եւ Հատատութեանս

աշխատութեանց կը գործածուին : Բ. Ցուզման ենթականեր : Գ. Շռաններները, ապուշներն եւ տղայք : Այս երեք կարգն ալ արանց կողմն ունին իրենց յատուկ յարկերը. կանանց կողմը այս բաժանումները զոնացուցիչ չեն տեղւոյ անձկութեան պատճառաւ :

Ցուզեալ ցիմարները մասնաւոր խուցերու մէջ կը դրուին կամ բռնազգեստ հագցընել կուտան (camisole de force). դանակոծումն ի սպառ արգիլուած է :

Ցուցակ Ցիմարանոցի 1901 տարւոյ

						Գումար
Պատրաստ 1901 Յունր. 1ին .	Այր	194	Կին	97		291
Մուտ.	»	87	»	32		119
						410
Ելք — Բժշկուած	Այր	28	Կին	7		35
Բարւոքած	»	23	»	3		26
Արձակուած	»	0	»	9		9
Մեռած	»	28	»	13		41
						111
Պատրաստ 1901 Յունր. 1ին .	»	202	»	97		299
						410

Այս տարուան չրջանին պատսպարուած ցիմարներէ իբր ամսաթոշակ 55,043 ղրշ. դանձուած է :

Գ. ԾԵՐԱՆՈՑ ԵՒ ԱՆԿԵԼԱՆՈՑ. — Ծերանոցը անոք և ծեր աղգայիններու յատկացուած յարկ մըն է, իսկ Անկելանոցը անկարող և անտէր անձերու, փոքրաներուր աղջկանց ու լքեալ կիներու յատուկ է :

Այս յարկերու մէջ պատսպարեալներն առօրեայ 3 ժամ մնունդէ զատ կ'ընդունին ծխախոտ եւ սուրճ պատրաստելու համար սուրճ ու չաքար :

Ծերունիներն եւ անկեալներն իրենց տրամադրութեան տակ ունին մատենադարան մը, եւ կրնան Հաստատութեան մատուռին ժամերգութիւններուն ներկայ գտնուիլ եւ պարտէզներու մէջ ժուռ գալ։

1901ի Յունր. 1ին ունէինք 146 ծեր եւ անկեալ որոնց 14ը արու են եւ 32ը կին կամ աղջիկ. ասոնցմէ՝ այս տարուան մէջ, իբր ամսական գանձուած է 5796 ղրուշ։

Դ. ՈՐԲԱՆՈՑ. — Որբանոցն ունի Հոգաբարձութիւնէն ընտրուած մատնաւոր Խնամակալութիւն մը որուն ատենապետն է Հոգաբարձութեան անդամներէն մէկը, եւ Տեսուչի մը ձեռքով կը վարէ Որբանոցը։ Հաստատութեանս Որբանոցի սաներու թիւն է գրեթէ 308 որոնց 230ը մանչ եւ 78 աղջիկ են։ Աղջիկները 78 եւ մինչեւ 7 տարեկան պզտիկ մանչերը 36 են եւ Հաստատութեանս մէկ յարկին մէջ կը գտնուին իսկ 7 տարեկանէն վեր մանչերը մօտակայ Ս. Յակոբայ վանուց մէջ կը մնան։

Սանուց չուրջ $^3/_4$ը գաւառացի եւ $^1/_4$ը պոլսեցի են կամ աւելի ճիշդ ըսելու համար 74ը պոլսեցի են եւ 234ը գաւառացի։ Կ. Պոլսեցիներու 7ը ցորեկեայ են ամէնն ալ մանչ, 4ը մնծ եւ 3ը եօթ տարեկանէն վար։

Այս տարուան չրջանին մէջ թոշակաւորներէ գանձուած է 14326$^1/_2$ ղրշ.։

Որբանոցի ծրագիրն է Ուսումնական Խորհրդոյ կազմական կանոնագրի Նախակրթարանի ամբողջ դասընթացքը։

Նախորդ տարուան մէջ աւելցաւ նաեւ երկրագործական դաս մը մանչերու Որբանոցի երկու վերջին տարիներու մէջ աւանդելի։

Աշակերտներն օրը 4 ժամ դաս ունին։

Երեք տարիէ ի վեր հաստատուած են կօշկակարու-

թեան, դերձակութեան, կահագործութեան եւ ատաղձագործութեան արհեստանոցներ որոնց կը հետեւին յատուկ որոշեալ պատանիներ. ասոնց օրական 1—2 ժամ դաս ալ կը տրուի։

Որբանոցը տեսուչէն զատ ունի 13 մնայուն դասատուներ որոնց 7ը մանչերու եւ 5ն աղջիկներու կոչմը. կան նաեւ 6 այցելու ուսուցիչներ եւ 1 այցելու բժիշկ։

Որբանոցի պաշտօնէից եւ դպրոցական պիտոյից տարեկան ծախքն է գրեթէ 750 ոսկի։ 1901 տարուոյն ծախուց գումարն եղած է 78528$^3/_4$ ղրշ.։

Ե. Ուսանողք. — Այս դասակարգը չփոթելու չէ Որբանոցի սաներուն հետ։ «Ուսանող» կ'անուանենք այն ամէն արական տեղ որք եւ անպաշտպան պատանիներն որոնք կա՛մ մայրաքաղաքիս մէջ բարձրագոյն վարժարան մը կը յաճախեն եւ կամ արհեստի մը կը հետեւին քաղաքիս կամ Հաստատութեանս մէջ։

Այս պատանիներն ընդհանրապէս որբանոցիս չրջանաւարտներ են, երբեմն ալ ուսման արհեստաւոր որբեր եւ կամ դրսէն եկողներ։

Վարժարաններ յաճախող ուսանողներն երբ չրջանաւարտ եղին, եւ արհեստաւորներն երբ Դաշքայի աստիճանին հասնին՝ կը հեռանան Հաստատութենէն։ 1902 Յունր. 1ին կային 30 ուսանող որոնց 2ը բժշկական, 3ը դեղագործական, 4ը Կեդրոնական Վարժարանի կը հետեւին. իսկ 5ը մսագործութիւն, 4ը դեղագործութիւն, 4ը թիթեղագործութիւն, 2ը դերձակութիւն, 2ը ատաղձագործութիւն, 1ը մելանավարութիւն կ'ուսանին եւ 3ը Հաստատութեանս Տնօրէնութեան դիւանի օժանդակ գրագիրներ են։

Զ. Մոմարան. — Հաստատութիւնս ի վաղուց անտի ունի իր մէջ Մոմարան մը ուր կը պատրաստուին Մայ-

բաքաղաքիս եկեղեցիներուն եւ հարսանիքներուն մոմերը։ Հաստատութեանս Մոմարանը մայրաքաղաքիս նոյնատեսակ գործարաններու առաջինը կրնայ համարուիլ եւ ամէն կերպով կրնայ գերազանցել զանոնք։

Մոմարանը տարեկան գրեթէ 200—250 ոսկի չահ մը կուտայ Հաստատութեանս։ 1901 տարւոյ Մոմարանի զուտ չահն եղած է 24654 7/8 ղրուշ։

Բ. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆՍ ՕԺԱՆԴԱԿ ՄԱՍԵՐԸ

Ա. Դեղարան. — Հաստատութիւնս ունի դեղարան մը ուր կան 2 վկայուած վարպետներ եւ 4 աշակերտներ։ Դեղարանի տարեկան ծախքն է 336 30 1/2 ղրշ.։

Բ. Հանդերձատուն. — Հաստատութիւնս ունի հանդերձատուն մը ուր կը պատրաստուին Հաստատութեանս պատասպարեալներուն ճերմակեղէններն ու զգեստները։ եւ ուր մասնաւոր քանակաւ ճերմակեղէն եւ զգեստեղէն պատրաստ կը գտնուին։ Հանդերձատունը լաւ հսկողութեան մը ենթարկուած է եւ ունի մասնաւոր պաշտօնեայ մը։ Հանդերձատան տարեկան սպառումն է 900—1000 ոսկի։

Գ. Լուացարան. — Պետ լուացարարուհւոյ մը լուացարանը յանձնուած է՝ ուր կ'աշխատին ամսականաւոր լուացարարուհիներէ զատ Անկեղանոցէն աշխատելու կարող կիներ։ Ճերմակեղէնները մասնաւոր ջեռոցի մը միջոցաւ կ'եռացուին։ Լուացքը շատ մաքուր է։

Դ. Բաղնիք. — Հաստատութիւնս Հիւանդանոցի յատուկ լոգարաններէ զատ ունի նաեւ ասիական բաղնիք մը ուր կարգաւ կը լուացուին ծերերը, անկեալները, յիմարները, ուսանողները, որբերն եւ պաշտօնեաները։

Ե. Մառան եւ Մթերանոց. — Մասնաւոր պաշտօնեայի մը հսկողութեան յանձնուած է Հաստատութեանս մառանը, եւ փայտի, ածուխի ու քարիւղի մթերանոցները։

Մառանէն եւ Մթերանոցէն որ եւ է պարէն կամ նիւթ դուրս չելլեր առանց Տնօրէնութեան գրաւոր հրամանին։

Մենդեան մասին տարեկան գրեթէ 5000 ոսկի կը ծախսուի։ Լուսաւորութեան, ջեռուցման եւ մաքրութեան համար տարեկան սպառումն է 600—700 ոսկի։

Զ. Խոհանոց. — Խոհանոցը Հաստատութեանս ամէնէն աւելի վայելուչ, մաքուր ու լաւ սկսուած մասերէն մէկը կրնայ համարուիլ։ Խոհանոցը ունի վարպետ խոհարար մը եւ երեք օգնականներ։

Է. Անասնարան. — Անասնարանն երկու ուրոյն մասերէ կը բաղկանայ, 1. Գոմ ուր կը գտնուին Հաստատութեանս կաթ մատակարարող կովերն ու իրենց հորթերը, 2. Ախոռ ուր կը գտնուին Հաստատութեանս պիտոյից տեղափոխութեան յատկացուած ձիերը։

1902ի սկիզբը գոմը ունէր 22 կով, 2 ցուլ, 6 հորթ. իսկ ախոռը 3 ձի։

Տարեկան գրեթէ 17,500 օխա կաթ կ'առնուի գոմէ եւ գրեթէ 7,000 օխա ալ դուրսէն կը գնուի։

Ը. Արհեստաւորներ. — Հաստատութեանս մէջ կը գտնուի արհեստաւորներու խումբ մը, ատաղձագործ, թիթեղագործ, երկաթագործ, դերձակ, հնակարկատ-կօշկակար, մեքենավար, որմնաշէն-հիւսն, որոնք միակ Հաստատութեանս պիտոյից կը ծառայեն։

Այս արհեստաւորներուն ոմանց քով աշակերտներ կը դրուին ուսանողներու դասակարգէն։

Թ. Մատենադարան եւ Դիւան. — Հաստատութիւնս ունի գլխաւոր մատենադարան մը եւ 4 մասնական մատենադարաններ. 1. Բժշկական, 2. Հիւանդանոցի, 3. Ծերանոց Անկեւանոցի, եւ 4. Որբանոցի. ընդամէնը գրեթէ 47800 կտոր գիրք պարունակելով։

Հաստատութիւնս ունի դիւան մը ուր կը պահուին Հաստատութեանս տոմարներն եւ թղթեղէնները։

Ժ. Պարտեզներ. — Արանց եւ կանանց կրկին Ցիմարանոցներն ունին մասնաւոր պարտէզներ, իսկ ապաքինած հիւանդները, ծերունիները ու անկեւները կեդրոնական մեծ պարտէզին մէջ ժուռ կուգան։

ԺԱ. Մատուռ. — Հաստատութեանս մէջ կը գտնուի Ս. Փրկչի մատուռը ուր ամէն օր ժամերգութիւն կ'ըլլայ ու Հոգաբարձութեան կողմէ ընդունուած Հոգւոյ պատարագներ եւ պաշտօններ կը կատարուին։

Մատուռն ունի մէկ հոգեւոր հովիւ, օգնական քահանայ եւ մէկ լուսարար։

Ս. Յակոբայ Վանուց մէջ, ուր կը գտնուի մանչերու Որբանոցը, կայ Ս. Յակոբայ մատուռը։

Գ. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆՍ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐԸ, ՎԱԳՖՆԵՐԸ ԵՒ ԳՈՅՔԸ

Հաստատութիւնս 178 կտոր վագֆէ գատ ունի նաեւ 100է աւելի մեծ ու փոքր կալուածներ, գրեթէ 14,000 ոսկի արժողութեամբ. ասոնց տարեկան եկամուտն է գրեթէ 750 ոսկի։

Հաստատութիւնս կ'ընդունի տարեկան 15 հաստատուն կտակէ 3518 դրչ. եւ 2 կտակներու արամադրութեան համաձայն կը վճարէ 1650 դրուշ։

Հաստատութիւնս ունի 181 հատ երկաթուղւոյ արժեթուղթ, 7 հատ Ռուսական պարտատոմս, 4 Բրէսի ֆոնսիէ էժիբսիէն, 1 Պուլկարական պարտաթուղթ, 1 Վիլ սը Լիոն, 7 Վիլ սը Պրիքսէլ, 1 Էմվալի լիթամ եւ 300 հատ Օսմ. Բոնոպիա գրեթէ 122,968³/₄ դրչ. արժէքով։

Ցուցակ եկեւմէջ 1901 տարւոյ

Մուտք

1.	Կալուածք	Կալուածք	81,385¹/₂
		Պարտէզի վարձք	2,680
		Ջիթատան	2,160
		Պոստանի միւլքի վարձք .	500
2.	Վագֆի հասոյթ		3,523¹/₄
3.	Նպաստ կառավարութեան հաց եւ միս		376,885
4.	Թոշակ Մալիէի		23,421
5.	Կտակեալ դրամ		19,183
6.	Արհեստական վարժ. խնամ. (600 ոսկի)		64,800
7.	Պահանջներու տոկոս		108,00
8.	Արժեթղթոյ կտրներէ եւ իլթամի տոկ.		2,904
9.	Մոմարանի շահ		24,654⁷/₈
10.	Ցնցոտատան հասոյթ		4,208¹/₂
11.	Սիկառի թուղթի հասոյթ		16,021
12.	Դպրոցական տետրակներու կնքում .		78
13.	Օրացոյցի հասոյթ	Պարզ . 55,874³/₄	
		Ընդ. . 40,362	96,236³/₄
14.	Անցագրատուն		13,356
15.	Նշանաւութենէ		19,176
16.	Եկեղեցիներու եւ Հաստատութեանս դանձանակներէ		18,228¹/₂

17.	Եկեղեցեաց պնակներէ			25,175½
18.	Առանձին զանձանակներէ			13,358
19.	Ս. Փրկչի մատուռի հասոյթ	Բանկայ	2,908	
		Թղթն. նուէր	2,690	5,598
20.	Ննջեցելոց աւանդներէ			1,916½
21.	Տօնական այցելութեանց փոխարէն			9,119
22.	Ծաղկեպսակ յուղարկաւորութեան			50,109½
23.	Ծաղկեփունջ հարսանեաց			20,286½
24.	Տարեկան նուագահանդէս			116,041
25.	Պատսպարելոց թոշակք	Ծեր	5,796	
		Ցիմար	55,043	
		Որբ	14,326½	
		Հիւանդ	33,441	108,606½
26.	Մոմից տուրք հիւանդաց			14,593
27.	Ցկեանս մուտք			1,620
28.	Դրամական նուէրներ	Պարբերական	4,380	
		Միանուագ	133,682¾	
		Տար. հանդ.	23,597	161,659¾
29.	Նիւթական նուէրներ			102,575
30.	Զանազան հասոյթ			4,037
31.	Կահագործ Հիւանդանոցի			1,270
32.	Թիթեղագործ			1,168
33.	Զուլհակ Հիւանդանոցի			563¾
34.	Անասնարանէ			7,251¼
35.	Որբանոցի Արհեստարաններէ			14,362¼
36.	Դրամական չահ			3,229
37.	«Փունջ» գրքի հասոյթ			489
38.	Կանկառանոց			1,747½
				1,542,181⅜

Ելք

1.	Մնունդք			529,046½
2.	Վառելանիւթ, լուսաւորութեան նիւթ եւ օճառ			76,742¾
3.	Հանդերձեղէն	Մաշած	107,091½	
		Նորոգութ.	577¾	107,669¼
4.	Դեղօրայք			33,630½
5.	Որբանոցի պաշտօնէից ամսական եւ գպրոցի պիտոյք			78,528¾
6.	Պաշտօնէութեան ամսական			257,996½
7.	Կարասիք	Հինցած	26,285¼	
		Նորոգութիւն	14,408½	40,693¾
8.	Շինութիւնք եւ նորոգութիւնք	Հիւանդ.	42,666½	
		Ս. Ցակ.	7,586	50,252½
9.	Զանազան ծախք (ողորմութիւն, պարգեւ եւայլն)			56,813½
10.	Տպագրական ծախք			6,135½
11.	Դրասենեկաց ծախք, Հոգաբարձութեան, Տնօրէնութեան			2,176
12.	Վարձք Հոգաբարձութ. գրասենեկի			2,470
13.	Պարտիզի յարդարում			42,598¼
14.	Կալուածական ծախս			46,068½
15.	Կալուածական տուրք			15,195¾
16.	Ապահովագրութիւն			9,995½
17.	Անցագրատան ամսական			6,000
18.	Վճարելի կտակ			2,050
19.	Բժշկական եւ վիրաբուժական պիտոյք			6,858½

20.	Յատկացեալ ամսականաց	10,098
21.	Գանձանակաց համար տասանորդ . .	4,032¹/₄
22.	Վագֆի համար տասանորդ եւ ծախք	3,348¹/₂
23.	Բաժանորդագրութեան հաւաքչին . .	480
24.	Նշանաւութեան ծախք	3,433
25.	Զէն ու չահ	852³/₄
26.	Պարզ օրացոյցներու ծախք	22,954
27.	Ընդ. օրացոյցներու ծախք	18,384³/₄
28.	Հասոյթից առաւելութիւն	107,676¹/₈
		1,542,181³/₈

ԹԱՂՕՐԱՅՔ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

1. ԳՈՒՄ–ԳԱԲՈՒ

Մայր եկեղեցի Ս. Աստուածածին

Առաջին շինութեան թուականն անորոշ. վերաշինուած 1645, այրած 1718 և վերաշինուած 1719, վերանորոգուած 1819 և երեք տաճարներու օծումը կատարուած 1820, Փետր. 26։ Նորէն այրած 1826, Օգոստ. 18 Պատրիարքարանն ալ ի միասին։ Նոր հիմնարկութիւն կը կատարուի 1828 Փետր. 10, և կը շինուին երեք մեծ եկեղեցիներ և մատուռներ։ Օծումը տեղի կ'ունենայ 1828 Հոկտ. 14։ Աւագ եկեղեցին՝ Ս. Աստուածածին նորոգուեցաւ 1902. հիւսիսային տաճար՝ Ս. Խաչ, հարաւային տաճար՝ Ս. Որդիք Որոտման։

Գլխ. մատուռներ. — Ս. Յարութիւն և Ս. Ծնունդ։

Քարոզչութիւնը կը վարէ Պատրիարքը։

Ժամօրհնող. — Տ. Եղրաս վրդ. Սաչլեան։

Քանանայք. — Տ. Հարոն Ա. քհնյ. Խարշահեան (ձեռն. 1849) Աւագերեց, Տ. Միքայէլ Աշճեան (1882) Փոխ-աւագերեց, Տ. Խաչատուր Դերձակեան (1879) Լուսարարապետ, Տ. Եղիշէ Սէրէնեան (1859), Տ. Արիստակէս Ճիզմէճեան (1866), Տ. Գարեգին Ղազարոսեան (1873), Տ. Ոսկի Օհանեան (1873), Տ. Պօղոս Պէյազեան (1882), Տ. Կարապետ Ստեփանեան (1888), Տ. Գէորգ Պագալեան (1895), Տ. Եղիազար Պօղոսեան (1895)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Յակոբ Ամատեան՝ Ատենապետ, Մկրտիչ Մելիքեան՝ Դեր-ատենապետ, Գրիգոր Մեհտէրեան՝ Ատենադպիր, Յարութիւն Իւթիւճեան՝ Գան-

ձապես, Խաչիկ Խանճեան, Դաւնիկ Գալաֆեան, Յակոբ Նշանեան, Մկրտիչ Պեզազեան, Գրիգոր Բարազեան, Կարապետ Հալաճեան։

Դպրաց դաս. — Մինրան Տէր Անարոնեան՝ Դպրապետ, Խաչիկ Խանճեան՝ Փոխ-դպրապետ, Գրիգոր Մեհտէրեան՝ Դասապետ-ուսուցիչ, Ներսէս Բէօշէեան՝ Ստեւնապետ, Յարութիւն Շիշմանեան՝ Ստեւնադպիր, Խորէն Մկրտիչեան՝ Դանձապետ։

Զորից-բաղից Աղքատաց խնամակալութիւն. — Մինրան Գարագաշեան՝ Ստեւնապետ, Հայկ Խոճասարեան՝ Ստեւնադպիր, Կարապետ Սրապճեան՝ Դանձապետ, Անդրէաս Տէր Անդրէասեան՝ Մատակարար, Ղազարոս Ճերահեան, Տիգրան Օհանեան, Արտաշէս Թաշճեան, Գրիգոր Պարոն-Վարդանեան։

Վարժարանք. — Պեզճեան և Լուսաւորչեան։ Աշակերտ 450, Աշակերտուհի 250։ — Տեսուչ՝ Հայկ Խոճասարեան։

—

2. ԴՈՒՄ-ԳԱԲՈՒԻ ԴՈՒՐՍ

Ս. Յարութիւն

Այս եկեղեցւոյն վերջին շինութիւնն եղած է 1855ին։

Քարոզիչ. — Տ. Եղնիկ եպ. Ապահունի։

Քահանայք. — Տ. Խորէն Նորատունկեան (1894) Փոխ-աւագերէց, Տ. Իգնատիոս Խաչատուրեան (1859), Տ. Գարեգին Տ. Գէորգեան (1885), Տ. Սուքիաս Սրիստակէսեան (1895)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Յովհ. Աղնաւուրեան՝ Ստեւնապետ, Ստեփան Բարազեան՝ Ստեւնադպիր, Անդրանիկ Կարապետեան՝ Դանձապետ, Եղիա Մինասեան, Լեւոն

Եղիսէեան, Մագսուտ Պասմաճեան, Տաքէս Բենիրճեան։

Դպրաց դաս. — Գրիգոր Զուհաճեան՝ Դպրապետ և Դասապետ-ուսուցիչ։

Վարժարանք. — Պօղոսեան և Վառվառեան։ Հսկող՝ Մկրտիչ Կարապետեան։ — Աշակերտ 126, Աշակերտուհի, 89։

—

3. ԿԵՏԻՔ-ԲԱՇ

Ս. Յովհաննէս Աւետարանիչ

Այս եկեղեցին առաջին անգամ կառուցուած է 1849ին և Կետիք-Բաշայի հրդեհէն այրելով վերաշինուած է 1876ին։

Քարոզիչ. —

Քահանայք. — Տ. Յովհ. Մերկերեան (1877) Աւագերէց, Տ. Յակոբ Բարազեան (1874), Տ. Եղիա Կարապետեան (1888), Տ. Տրդատ Պոյաճեան (1895), Տ. Պետրոս Զարզաւաթճեան (1895), Տ. Մարտիրոս Գալֆայեան (1899)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Մարտիրոս Էնքսերճեան՝ Ստեւնապետ, Կարապետ Բարազեան՝ Ստեւնադպիր, Գալուստ Եէկէնեան՝ Դանձապետ, Կարապետ Մագուլեան, Նիքոթ Պարոնեան։

Դպրաց դաս. — Գրիգոր Մեհտէրեան՝ Դպրապետ, Յովհ. Մեհտէրեան՝ Դասապետ ուսուցիչ, Յովհ. Բարազեան՝ Ստեւնապետ, Երուանդ Բէօսէեան՝ Ստեւնադպիր, Վահան Երէցեան՝ Դանձապետ։

Վարժարան. — Ս. Մեսրոպեան։ Աշակերտ 134, Աշակերտուհի 125։ — Տեսուչ՝ Կարապետ Տէմիրեան։

—

4. ԵԷՆԻ-ԳԱԲՈՒ

Ս. Թադէոս եւ Ս. Բարթողիմէոս առաքեալք

1846 Ապրիլ 6ին կատարուած է այս եկեղեցւոյ հիմնարկութիւնը, շինութիւնը Յունիս 9ին կ'աւարտի և Յունիս 18ին կ'օծուի։

Քահանայք. — Տ. Բարթողիմէոս Պօղոսեան (1859) Փոխ-Աւագերեց, Տ. Արիստակէս Վարժապետեան (1889), Տ. Յուսիկ Քաջունի (1886)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Մարուքէ Ցրէնկեան՝ Ատենապետ, Գառնիկ Վանլեան, Նշան Ազարեան, Մկրտիչ Բարմաքսիզեան, Պետրոս Անդրանիկեան։

Վարժարանք. — Ս. Առաքելոց և Հայկանուշեան։ Աշակերտ 115, Աշակերտուհի 49։ — Տեսուչ Գրիգոր Գուլումճեան։

—

5. ՍՍՄԹԻՍ

Ս. Գէորգ

Ս. Գէորգ որ վաղեմի եկեղեցի մըն է ԺԶ. դարուն եղած է Հայոց Ազգ. Պատրիարքարանի աթոռ, մինչեւ 1640։ 1722ին Յովհաննէս Կոլոտ Պատրիարք նորոգեց այս եկեղեցին, և անոր կից տաճար մըն ալ կառոյց յանուն Ս. Երրորդութեան։ Կար նաև ասոնց կից ուրիշ տաճար մըն ալ յանուն Ս. Աստուածածնի։ 1782ի մեծ հրդեհին այրեցան այս երեք եկեղեցիները։ 1804ին դարձեալ վերաշինուեցաւ Ս. Գէորգ, և 1832ին նորոգուելէ ետք, 1866ին Սամաթիոյ մեծ հրդեհին կրկին այրեցաւ այս եկեղեցին, որ և հիմէն կառուցաւ 1886-1887։ Օծումը կատարուեցաւ 1887 Փետր. 8։

Քարոզիչ. —

Քահանայք. — Տ. Յովհաննէս Շահպազեան (1867) Աւագերեց, Տ. Թադէոս Սիմոնեան (1869) Փոխ-Աւագերեց, Տ. Ներսէս Տ. Եղիշէեան (1869), Տ. Փիլիպոս Տ. Յակոբեան (1869), Տ. Կարապետ Յակոբեան (1878), Տ. Աբգար Արապեան (1884), Տ. Անանիա Յակոբեան (1887), Տ. Արիստակէս Հիսարլեան (1896), Տ. Եղիշէ Մանուկեան (1899), Տ. Սերովբէ Ներշապուհեան (1899)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Մինրան Կարապետեան՝ Ատենապետ, Ոսկիան Յակոբեան՝ Ատենադպիր, Մանուկ Վարդանեան, Թորոս Մկրտիչեան, Տիգրան Նշանթաճեան։

Աղքատախնամ. — Յարութիւն Մինչարեան՝ Ատենապետ, Ենովք Թէյեան՝ Ատենադպիր, Մինրան Զանայեան՝ Դանձապետ, Ոսկիան Յակոբեան, Սեփոն Թոփուզեան, Լեւոն Թերզեան, Մկրտիչ Զարմայրեան։

Դպրաց դաս. — Կարապետ Տէր-Անդրէասեան՝ Դպրապետ և Դասապետ-ուսուցիչ։

Վարժարանք. — Ս. Սահակեան, Նունեան-Վարդուհեան։ Աշակերտ 189, Աշակերտուհի 168։ — Տեսուչ Իսրայէլ Հայկազն։

—

6. ԱԼԹԸ ՄԵՐՄԷՐ

Գլխաւոր Ս. Յակոբ

Այս եկեղեցին շինուած է Ս. անգամ 1858ին։ Օծումը տեղի ունեցաւ նոյն տարին Յուլիս 13ին, Յակոբ Պատրիարքի օրով։ Կրկին կառուցուեցաւ 1892ին և օծուեցաւ Տ. Խորէն Աշրգեան Պատրիարքէն։

Առաջնայ Քարոզիչ. — Տ. Կորիւն վրդ. Եսայեան։

Քահանայք. — Սամաթիոյ։

Թաղ. Խորհուրդ. — Գէորգ Ճիվանեան՝ Ատենապետ, Ար-

չակ Բիրբէճեան՝ Ատենադպիր, Գրիգոր Ադամեան՝ Գանձապետ, Սիմեոն Նիկողոսեան, Մարտիրոս Յակոբեան, Տիրան Լոգմաեան։

Վարժարան. — Ներսէսեան։ — Աշակերտ 22, Աշակերտուհի 7։

—

7. ՆԱՐԼԸ ԳԱԲՈՒ

Ս. Յովհաննէս Առաքելոյ

Այժմեան եկեղեցին կառուցուած է 1807ին, հոս կը գտնուէր Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցը՝ անցեալ դարուն սկիզբը։

Քարոզիչ. — Տ. Տաճատ Ծ. վրդ. Ոսկանեան։

Քահանայք. — Սամաթիոյ։

Թաղ. Խորհուրդ. — Յակոբ Գրիգորեան՝ Ատենապետ, Իսրայէլ Հայկազն՝ Ատենադպիր, Լեւոն Սարաֆեան՝ Գանձապետ, Աթանիկ Գալֆայեան, Յարութիւն Ֆերհատեան, Կարապետ Բաբաղեան։

Վարժարան. — Խորենեան և Վարվառեան։ — Աշակերտ 67, Աշակերտուհի 39։

—

8. ԹՈՓ ԳԱԲՈՒ

Ս. Նիկողայոս

Այժմեան եկեղեցին հիմնուած է 1832ին։

Քարոզիչ. —

Քահանայ. — Տ. Ատոմ Խաչատուրեան (1899)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Սիմոն Ալթունեան՝ Ատենապետ, Արտաշէս Վարդանեան՝ Ատենադպիր, Պետրոս Զիմենեան՝ Գանձապետ, Լեւոն Մխիթարեան, Գրիգոր Ալեքսանդրեան։

Վարժարան. — Լեւոնեան և Վարդուհեան։ — Աշակերտ 66, Աշակերտուհի 28։

—

9. ՊԱԼԱԹ

Ս. Հրեշտակապետ

Այս եկեղեցին որ Պոլսոյ նշանաւոր հայ եկեղեցիներէն է, յունական եկեղեցի մըն էր և հայոց յանձնուեցաւ 1631ին՝ ըստ Երուսաղէմի Գրիգոր Պարոն-Տէր Պատրիարքի յիշատակարանին և 1636ին՝ ըստ Երեմիա Չելեպիի ժամանակագրութեան։ Եկեղեցին Հայոց յանձնուելէն ետքը, նորոգուեցաւ Նորին Երուսաղէմի յիշեալ Գրիգոր Պատրիարքին, Արիստակէս վարդապետի և Պոլսոյ Ատուածատուրին։ 1729ին Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցին այրելով՝ Յովհաննէս Կոլոս Պատրիարք վերաշինեց զայն անմիջապէս, Սեղբոս ամիրայի ձեռնտուութեամբ։ 1835ին, Ստեփաննոս Աղաւնի Պատրիարքին օրով, վերջին անգամ նորոգուեցաւ այս եկեղեցին։

Քարոզիչ. — Տ. Թաթուլ Ծ. Վրդ. Դուրեան։

Քահանայք. — Տ. Միքայէլ Ա. Քհնյ. Վարժապետեան (1859) Աւագերեց, Տ. Վահան Գրիգորեան (1876) Փոխ-աւագերեց, Տ. Արել Երեցեան (1886) Լուսարարապետ, Տ. Գրիգոր Աբրահամեան (1894)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Համբարձում Եէմէնիճեան, Գրիգոր Զորաեան, Միսաք Յովնանեան, Հայկասէր Սրբիկեան, Մանուկ Ճեվահիրճեան, Սահակ Գրլճեան, Յարութիւն Ճաֆճաֆեան, Հայկ Ճանիկեան, Մարտիրոս Էօքսիւզեան։

Դպրաց դաս. — Կարապետ Առաքել Պաղտասարեան՝ Դրպրապետ՝ Մինրան Ճերահեան՝ Դասապետ-ուսուցիչ, Սրչակ Տողրամաճեան՝ Ատենապետ։

Աղքատախնամ. — Տ. Արել քհնյ.՝ Ատենապետ, Յարու-

Թիւն Սահաթճեան՝ Ստեւանպիր, Տ. Վահան քնյ. Գանձապետ, Գարեգին Բամպագճեան, Գէորգ Գաբիպեան, Պօղոս Իւթիւճեան, Սահակ Գլճեան։

Վարժարան. — Խորենեան։ — Աշակերտ 84, Աշակերտուհի 70։ — Տեսուչ՝ Գէորգ Սիմքէշեան։

---

10. ԷՑՈՒՊ-ՏԵՊԹԵՐՏԱՐ

Ս. Եղիա

Այս եկեղեցին կը յիշուի ԺԸ. դարէն սկսելով։ Ժողովրդային հանգանակութեամբ նորոգուած է 1800ին և Դանիէլ Պատրիարքի օրով օծումը կատարուած Մարտ 26ին։ 1832ին հիմէն նորոգուած է Պեզճեան Յարութիւն ամիրայի քրոջ՝ Մերկերեան Գէորգ աղայի կողակից Տիկին Համասիւռի ծախքով։

Քահանայ. — Տ. Գրիգոր Թեվեքելեան։

Թաղ. Խորհուրդ. — Սեպուհ Ալեքսանդրեան՝ Ստեւանպեկ, Մկրտիչ Նարլեան՝ Ստեւանպիր. Գէորգ Յովակիմեան՝ Գանձապետ. Մկրտիչ Սերովբեան։

Վարժարան. — Պեզճեան։ — Աշակերտ 29, Աշակերտուհի, 10։

---

11. ԷՑՈՒՊ

Ս. Աստուածածին

Այս եկեղեցին ալ կը յիշուի ԺԸ. դարէն. 1855ին հիմէն նորոգուած է հանգանակութեամբ։

Քահանայ. — Տ. Յարութիւն Դերձակեան (1880)։

Առժամ. Թաղ. Խորհուրդ. — Գէորգ Վարժապետեան՝ Ստեւանպեկ, Կարապետ Լալիկեան՝ Ստեւանպիր, Գառնիկ Մամասեան։

Վարժարան. —

---

12. ԽԱՍԿԷՕՑ

Ս. Ստեփանոս

Խասքէօյի հայերը նախ կը վերաբերէին Պալաթու Թաղին, բայց յետոյ 1729ին ունեցան փայտաշէն եկեղեցի մը։ 1804ին վերաշինուեցաւ և 1831ին այժմեան եկեղեցին կառուցուեցաւ։

Քարոզիչ. — Տ. Տիրայր վրդ. Մարգարեան։

Քահանայք. — Տ. Մինաս աւագ քնյ. Պեզազեան (1862) Աւագերեց, Տ. Աբրահամ Տ. Կիւրեղեան (1878) Փոխ աւագերեց, Տ. Համբարձում Դերձակեան (1884)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Եղիա Շահպազ՝ Ստեւանպեկ, Գրիգոր Ադամեան՝ Ստեւանպիր, Կարապետ Թիրեաքեան՝ Գանձապետ, Տոքթ. Յակոբ Քեմհաճեան, Յովսէփ Մերտումեան, Գրիգոր Պալըգճեան և Յակոբ Կիւրճեան։

Աղքատախնամ. — Տ. Աբրահամ քնյ. Տ. Կիւրեղեան՝ Ստեւանպեկ, Թագւոր Քերեստեճեան՝ Ստեւանպիր, Մաքսուտ Սիւնկիւճեան՝ Գանձապետ, Մինրան Ճիզմեճեան, Գրիգոր Տէօվլէթեան, Միքայէլ Գայլոնճեան, Կարապետ Ճիվանեան։

Վարժարան. — Ս. Ներսէսեան։ — Աշակերտ 99, Աշակերտուհի 80։

---

13. ԳԱՍՄՄԱՇԱ

Ս. Յակոբ Մծբնայ

Գասմ բաչայի մէջ մատուռ մը կառուցուած է 1811ին և օծուած նոյն տարուան սեպտեմբեր 29ին։ Արդի եկեղեցւոյն հողը գնած ու նուիրած է Տօնիկ ամիրա։ 1854ին Միսաք ամիրա ձեռնարկած է հանգանակութեամբ կառուցանել զայն և հաղիւ հիմերը շինելով

կիսաւարտ թողած է։ Էքմէքճիպաշի Յակոբ Նորատունկեան ժողովրդէն դրամ հանգանակելով և ինքն ալ նպաստելով շարունակած և ամբողջացուցած է եկեղեցոյն շինութիւնը 1857ին։

Քահանայ. — Կարապետ Քէնյ.։

Թաղ. Խորհուրդ. — Զենոբ Եէմենիճեան, Մանուկ Ալթըբարմադեան, Նաղարէթ Դարագաշեան, Սարգիս Կիւլերեան, Սրապ Պայթարեան։

Վարժարան. — Ս. Մեսրոպեան։ — Աշակերտ 14, Աշակերտուհի 29։

—

14. ՂԱԼԱԹԻԱ

Ս. Լուսաւորիչ

Կ. Պոլսոյ արդի հայ եկեղեցիներուն հնագոյնն է ասիկա։ Այս եկեղեցոյն շինութեան բուն թուականը հին ձեռագրի մը մէջ գրուած է սապէս. «Ի թուին «Փրկչի 1391, ի Հայրապետութեան Տեառն Թէոդորոսի «ոմն վաճառական Կոմս անուն Կաֆայէ եկեալ ի Կ. «պոլիս, հրաման առեալ շինելոյ զԵկեղեցի մի ի Ղա«լաթիա, կոչելով զանուն Ս. Լուսաւորիչ, և զմա«տուռ Ս. Խաչին Աւետ ոմն դարբին շինեաց»։ 1731ի Ղալաթիոյ մեծ հրդեհին այս եկեղեցին այրեցաւ։ Յովհաննէս Կոլոտ Պատրիարք փութաց իսկոյն վերաշինութեան արտօնագիրը ձեռք բերել, և 1732 Դեկտ. 13ին հիմնադրութիւնը տեղի ունեցաւ։ Եկեղեցին հիմէն շինուեցաւ Սարգիս Խալֆայի ձեռքով, կամարակապ և փառաւոր։ Եկեղեցոյն ներքին որմերը զարդարուեցան պատկերներով զոր նկարեց Կեսարացի Եսայի ծաղկարար, եղբայր ԺԸ դարու նշանաւոր Հայ նկարիչ Բարսեղի։ Միջին տաճարին երկու քովերը շինուեցան նաեւ երկու փայտակերտ եկեղեցիներ։ Այս

եկեղեցւոյն բակը թաղուեցաւ Յովհաննէս Կոլոտ Պատրիարք 1741ին, իսկ 1771 Փետր 7ի մեծ հրդեհին եկեղեցին նորէն այրեցաւ և միայն միջին քարաշէն տաճարը մնաց։ 1799ի վերջերը եկեղեցին նորոգուեցաւ նորէն Դանիէլ Պատրիարքի օրով։ Իսկ Ստեփանոս Ազաւնի Պատրիարքի օրով, 1834ին նորոգուած և օծուած հինգ եկեղեցիներէն մէկն էր նաեւ Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչը, որուն վերջին նորոգութիւնը տեղի ունեցաւ 1888ին, երեք տաճարներու մէջ իրարու հաղորդակցութիւններ բանալով։

Քարոզիչ. — Տ. Բարդէն Ծ. Վրդ. Կիւլեսերեան։

Քահանայք. — Տ. Մեսրոպ Տ. Մեսրոպեան (1886) Փոխ-Ազգերեց, Տ. Գարեգին Յովակիմեան (1884), Տ. Թադէոս Տ. Մեսրոպեան (1900)։

Խնամակալութիւն. — Տես առանձին։

Վարժարան. — Կեդրոնական։ (Տես առանձին)։ Նախակրթարան Լուսաւորչեան։ — Աշակերտ 121, Աշակերտուհի 20։

—

15. ԲԵՐԱ

Ս. Երրորդութիւն, Ս. Յարութիւն եւ Ս. Լուսաւորիչ

Անցեալ դարուն սկիզբներէն կը յիշուի Բերայի մէջ Ս. Աստուածածին անուն եկեղեցի մը որ հաւանօրէն Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյն տեղը կը բարձրանար։ 1814ին Բերայի հայերը կը դիմեն Աբրահամ Պատրիարքին եկեղեցւոյն նորոգութեան ձեռնարկելու համար, որովհետեւ շատ ատենէ ի վեր եկեղեցին այրելով, աւեր և անչէն մնացած էր։ Վերջապէս 1838ին եկեղեցին կը կառուցուի ժամանակին ամիրաներուն ջանքով և Ստեփանոս Պատրիարք կ՚օծէ զայն նոյն տարւոյն Յունիս 18ին։ Ս. Յարութիւն յառաջ Հիւանդանոցի մատուռ

էր, փայտաշէն և խարխուլ լինելուն, նորէն չինուեցաւ 1895ին արդեամբ Էսահան Յ. և Մ. Եղբարց։ Իսկ Ս. Լուսաւորիչ Բանկալթիի գերեզմանատան մէջ չինուեցաւ 1865ին և փայտաշէն։

Քարոզիչ. — Տ. Հմայեակ Եպիսկ. Դիմաքսեան։

Քահանայք. — Տ. Յովհաննէս Ս. Քնյ. Մկրեան (1866) Աւագերէց, Տ. Թադէոս Թաթարեան (1857) Փոխ-Աւագերէց, Տ. Գէորգ Անդրանիկեան (1869), Տ. Ներսէս Նաղիկեան (1885), Տ. Կոմիտաս Սպեան (1887), Տ. Խորէն Յարութիւնեան (1889), Տ. Յակոբոս Տէլեճեքեան (1893), Տ. Գրիգոր Ճեպեճեան (1898), Տ. Սահակ Բաբաղեան (1898), Տ. Մեսրոպ Տ. Մեսրոպեան (1892), Տ. Արիստակէս Թաշճեան (1893)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Միքայէլ Մամիկոնեան՝ Ատենապետ, Տոքթ. Եդուարդ Մասիս՝ Ատենադպիր, Տիրան Կիւմիւշկերտան՝ Գանձապետ, Յարութիւն Ինճիճեան, Տոքթ. Յակոբ Պէկեան, Գրիգոր Սէլիմիէճեան, Վահան Էսահան, Խաչիկ Ղազարոսեան։

Պարտուց Բարձեան եւ Կալուածոց Յանձնաժողով. — Տիգրան Թոգատեան՝ Ատենապետ, Արտաշէս Մկրեան՝ Ատենադպիր, Միհրան Մուրատեան՝ Գանձապետ, Միհրան Թնկրեան, Յակոբ Սթամպուլեան։

Շիշլիի Գերեզմանատան Յանձնաժողով. — Տ. Յովհաննէս Ս. Քնյ. Մկրեան՝ Նախագահ, Տիգրան Թոգատեան՝ Ատենապետ, Տ. Խորէն Յարութիւնեան՝ Ատենադպիր, Խաչիկ Ղազարոսեան՝ Գանձապետ, Միհրան Մուրատեան, Օննիկ Տէրունեան, Տոքթ. Մագսուտ Շերպէթճեան։

Աղքատախնամ. — Տոքթ. Տիգրան Պէյ Ամէրեան՝ Ատենապետ, Տոքթ. Տիրան Գաբամաճեան՝ Ատենադպիր, Տոքթ. Սեղբոսեան, Մագսուտ Նարկիլեճեան, Տկն.

Տիրուհի Մամիկոնեան, Տկն. Զարուհի Խաչերեան։

Վարժարանք. — Էսահան, Նարեկեան, Լուսաւորչեան Արշակունեան։ Աշակերտ 478, Աշակերտուհի 263։ — Տեսուչ՝ Գրիգոր Մարգարեան։

—

16. ՖԵՐԻՔԷՕՅ

Ս. Վարդան

Այս եկեղեցւոյն հողը 1858ին Ֆէյթուլլահ անուն Ասորիէ մը նուիրուելով, եկեղեցին չինուած է 1860-61ին։ Օծումը կատարուած է 1866 Ապրիլ 30ին։

Քարոզիչ. — Տ. Գրիգոր Ծ. Վրդ. Սարգեան։

Քահանայք. — Տ. Գէորգ Անանեան (1894), Տ. Ղեւոնդ Սուքիասեան (1894)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Աղնիւ Տէր Ահարոնեան՝ Ատենապետ, Տոքթ. Սարգիս Արզուեան, Պիմէն Տ. Գասպարեան։

Վարժարան. — Ս. Մեսրոպեան։ — Աշակերտ 13, Աշակերտուհի 16։

—

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆԿԵԼԱՆՈՑ

Ս. Աստուածածին

Խասքէօյի և Բերայի բարձունքին վրայ Կայսերական հրամանով կառուցուած համազգային անկելանոցին մէջ Հայոց և Յունաց յատուկ երկու եկեղեցիներ ալ չինուած են։ Հայոց եկեղեցին օծուած է յանուն Ս. Աստուածածնի 1898, Մայիս 17ին։

Քարոզիչ. — Տ. Վրթանէս Վրդ. Գալբաճեան։

Խնամակալ. — Յովհաննէս Պոյաճեան։

—

17. ՊԵՇԻԿԹԱՇ

Ս. Աստուածածին

Պեշիկթաշի եկեղեցին կը յիշուի ԺԸ. դարէն։ Դարուս սկիզբները փայտաշէն շինուած է, և 1838ին քարուկիր կառուցուած Պալեան Կարապետ Ամիրայի ձեռամբ և արդեամբ։

Քարոզիչ. — Տ. Գնել Վրդ. Գալէմքեարեան։

Քահանայք. — Տ. Յովհան. Ս. Քհնյ. Սրսէնեան (1866)՝ Աւագերէց, Տ. Սահակ Պետրոսեան (1870), Տ. Պարգև Ամատունի (1898)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Տրդատ Տատեան՝ Ատենապետ, Յովհաննէս Ալալեմեան՝ Ատենադպիր, Բարսեղ Կիւլպենկեան՝ Գանձապետ, Տոքթ. Ճանիկ Քրիսեան, Զենոբ Հիսարլեան, Յակոբ Սարաֆեան, Խաչիկ Խորասանճեան, Դանիէլ Հանէսեան, Զգօն Խորասանճեան։

Վարժարան. — Մաքրուհեան։ — Աշակերտ 101, Աշակերտուհի 79։

---

18. ՕՐԹԱՔԷՕՅ

Խնդրակատար Ս. Աստուածածին

Այս եկեղեցին նախ կառուցուած էր յանուն Ս. Կիրակոսի, սակայն Յովհաննէս Կոլոտ Պատրիարք 1726-27ին նորոգ կառուցած է զայն և օծումը տեղի ունեցած է Կարապետ Կաթողիկոսի ներկայութեամբ, ինչպէս կը պատմէ Ինճիճեան։ Կարապետ Պատրիարքի օրով այս եկեղեցին կը նորոգուի և օծումը փառաւոր հանդէսով տեղի կ'ունենայ 1824 Դեկտ. 15ին։

Քարոզիչ. — Տ. Վահրամ Եպ. Մանկունի։

Քահանայք. — Տ. Սահակ Ա. Քհնյ. Տ. Սարգսեան (1854)

Աւագերէց, Տ. Վրդանէս Պալեան (1863), Տ. Ղեւոնդ Մուրատեան (1898)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Սոսաքել Համամճեան, Լեւոն Յակոբեան, Մկրտիչ Գաղանճեան, Մկրտիչ Նիկողոսեան, Միհրան Խանճեան, Յակոբ Գուրդէն, Յարութիւն Զէյքի Մանուկեան։

Վարժարանք. — Ս. Թարգմանչաց և Հռիփսիմեանց Նեկտարիտեան։ Աշակերտ 85, Աշակերտուհի 75։ — Տեսուչ՝ Արիստակէս Պոյաճեան։

---

19. ԴՈՒՐՈՒ ՁԵՇՄԷ

Ս. Խաչ

Կաղզուանցի Զաքարիա Պատրիարք 1797ին ձեռնարկած է նորոգել, մեծ մասամբ իր ծախքով, Դուրու Զեշմէի Ս. Նշան եկեղեցին։ Եկեղեցւոյն օծումը տեղի ունեցած է 1798 Փետր. 28ին յանուն Ս. Խաչի։ Այս եկեղեցին նորոգուած է 1834ին և օծումը կատարուած է նոյն տարւոյն Նոյեմբեր 16ին։

Քարոզիչ. — Տ. Գրիգորիս Սրբեպ. Յովհաննիսեան։

Քահանայ. — Տ. Սուքիաս Պալրդճեան (1892)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Սարգիս Սրապեան՝ Ատենապետ, Սեպուհ Նաւասարդեան՝ Ատենադպիր, Խաչիկ Գէորգեան, Անտոն Բերտեճեան, Եղիա Կիւմիւշճեան։

Վարժարան. — Ս. Թարգմանչաց։ — Աշակերտ 38, Աշակերտուհի 19։

---

20. ՌՈՒՄԵԼԻ ՀԻՍԱՐ

Ս. Սանդուխտ

Անցեալ դարուն վերջերը շինուած էր արդէն Ռումելի Հիսարի եկեղեցին՝ յանուն Սրբուհի Սանդուխտի։

1856ին Յակոբոս Պատրիարքի օրով նորէն կառուցուած է ճանիկ Ամիրայի կտակին համաձայն՝ Մուպահեաճեան Յակոբ աղայի ձեռքով։ Օծումը տեղի ունեցած է նոյն տարուան Յուլիս 29ին։

Քարոզիչ. —

Քահանայ. — Տ. Մկրտիչ Նախնիքեան (1882)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Միքայէլ Շիշմանեան՝ Ատենապետ, Երուանդ Զավուշեան՝ Ատենադպիր, Եղնա Պէօրէկեան, Կարապետ Տ. Աբրահամեան, Պարթև Յակոբեան։

Վարժարան. — Ս. Թադէոսեան։ — Աշակերտ 16, Աշակերտուհի 18։

—

21. ՊՈՅԱՃԸՔԷՕՅ

Ս. Երեք Մանկունք

Այս եկեղեցին կառուցած է Միսաք Ամիրա, իբր 60 տարի առաջ, փայտաշէն։ Նորէն շինուած է քարուկիր 15 տարիի չափ առաջ և օծուած է 1885 Սեպտ. 8ին։

Քարոզիչ. —

Քահանայ. — Տ. Պետրոս Յակոբեան (1882)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Գէորգ Աբրահամեան՝ Ատենապետ, Գասպար Ֆենէրճեան՝ Ատենադպիր, Մինրան Աբամաղանեան՝ Գանձապետ, Պետրոս Յովակիմեան, Կոստանդ Գալչինեան։

Վարժարան. — Ս. Երից Մանկանց։ — Աշակերտ 10, Աշակերտուհի 9։

—

22. ՍԹԵՆԻԱ

Ս. Յովհաննէս Կարապետ

Այս փոքրիկ եկեղեցին ալ կառուցած է Միսաք Ամիրան 1857ին։

Քահանայ. —

Առժամ. Թաղ. Խորհուրդ. — Քերովբէ Մարգարեան՝ Ատենապետ, Ստեփան Գաբրիէլեան՝ Ատենադպիր, Ալիքսան Յարութիւնեան՝ Գանձապետ, Աւետիս Պողաճեան, Պապիկ Պապիկեան, Յովհաննէս Գէորգեան, Մկրտիչ Սարգսեան։

—

23. ԵԷՆԻՔԷՕՅ

Ս. Աստուածածին

Հ. Ինճիճեան 1796ին կը գրէ թէ Եէնիքէօյի մէջ Հայերն ունին Ս. Աստուածածին անունով եկեղեցի մը։ 1834ին այս եկեղեցին կը նորոգուի Նէվրուզեանց արդեամբ և Ստեփանոս Պատրիարք կ'օծէ զայն Յունիս 27ին։

Քարոզիչ. — Տ. Յակոբոս Ծ. Վրդ. Շահպաղլեան։

Քահանայ. — Տ. Բարսեղ Կարմրուկեան (1886)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Տիգրան Եուսուֆեան՝ Ատենապետ, Սեղուհ Տեմիրճիպաշեան՝ Ատենադպիր, Պետրոս Պերպերեան՝ Գանձապետ, Յակոբ Թոմաեան, Գալուստ Ծերունեան։

Վարժարան. — Մամիկոնեան։ — Աշակերտ 11, Աշակերտուհի 13։

—

24. ՊԷՕՅԻԻՔՏԷՐԷ

Ս. Հռիփսիմէ

Այս եկեղեցւոյն հիմնադիրներն են Գէորգ պէյ և

Կարապետ պէյ Երամեան, թէև չինութեան տեղը, եկեղեցւոյն մօտ գտնուած աղօրիքին Հայ գործաւորներն ալ մասնակցած են չինութեան ծախքերուն։
Քարոզիչ. — Յակոբոս Ծ. Վրդ. Շահպաղեան։
Քահանայ. — Տ. Գրիգոր Երէցեան (1886)։
Թաղ. Խորհուրդ. —
Վարժարանք. — Ս. Հռիփսիմեանց և Ս. Մեսրոպեան։ — Աշակերտ 12, Աշակերտուհի 15։

—

25. ՊԷՅԳՈՂ

Ս. Նիկողայոս

Պէյգողի Ս. Նիկողայոս եկեղեցին կը յիշէ Ինճիճեան որ 1796էն առաջ այցելած է Պէյգող։ 1334ին Ստեփանոս Աղաւնի Պատրիարքի օրով նորոգուած և օծուած է նոյն տարուան Սեպտ. 16ին։
Քահանայ. — Տ. Համազասպ Պասմաճեան (1886)։
Թաղ. Խորհուրդ. — Սլիքսան Նշանեան՝ Աստենապետ, Եղիա Կարապետեան՝ Աստենադպիր, Գաբրիէլ Կարապետեան՝ Դանձապետ, Կարապետ Գրիգորեան, Աւետիս Գէորգեան։
Վարժարան. — Ս. Նիկողայոսեան։ — Աշակերտ 13, Աշակերտուհի 4։

—

26. ԳԱՆՏԻԼԻ

Երկոտասան Առաքեալք

Այս եկեղեցին կառուցուած է 1846ին, և Մատթէոս Պատրիարք օծած է զայն նոյն տարին, Սեպտ. 22ին։ Վերջերս հիմէն նորոգուեցաւ 1894ին։
Քահանայ. —

Թաղ. Խորհուրդ. — Եղիազար Մելիքեան՝ Աստենապետ, Միհրան Միրիճանեան, Առաքել Աբիկեան, Յարութիւն Բէիզեան, Մարգար Խանճեան։
Վարժարան. — Ս. Առաքելոց։ — Աշակերտ 3, Աշակերտուհի 1։

—

27. ԳՈՒՉԿՈՒՆՃՈՒԳ ԵՒ ԻՃԱՏԻՔ

Ս. Լուսաւորիչ

Այս եկեղեցին հիմնած է 1835ին Յովհաննէս ամիրա Սերվերեան, Սկիւտարի Ճեմարանին բարերարը։ Ստեփանոս Աղաւնի Պատրիարք նոյն տարին օծած է Մայիս 11ին։ Յետոյ նորոգուած է 1861ին։
Քարոզիչ. —
Քահանայք. — Տ. Կարապետ Ա. Քհնյ. Սէթեան (1857) Աւագերէց, Տ. Գրիգորիս Յակոբեան (1899)։
Թաղ. Խորհուրդ. — Տիգրան Տ. Ներսէսեան՝ Ա. Աստենապետ, Յարութիւն Մուրատեան՝ Բ. Աստենապետ, Յակոբ Գորեան՝ Աստենադպիր, Համբարձում Գազազեան՝ Դանձապետ, Տիրան Նազարեան, Կարապետ Պասմաճեան, Գրիգոր Էրմէնեան, Կիրակոս Մալխասեան, Յարութիւն Բաչիկեան։
Վարժարանք. — Ներսէսեան և Երմոնեան։ Աշակերտ 143, Աշակերտուհի 130։ — Տեսուչ՝ Գալուստ Մալթեան։

—

28. ՍԿԻՒՏԱՐ—ՍԵԼԱՄԻՔ

Ս. Խաչ

Ս. Խաչ եկեղեցին 1697ին հիմնած է Տ. Աբրահամ Քհնյ. որուն գերեզմանը կը գտնուի եկեղեցւոյ աջակողմեան բակի պարտէզին մէջ։ Յովհաննէս Կոլոտ Պատրիարքը 1727ին նորոգած է այս եկեղեցին որ նորէն

կառուցուած է 1830ին, ժողովրդային հանգանակութեամբ, Կարապետ Պատրիարքի օրով։

Քարոզիչ. — Տ. Մկրտիչ Եպ. Վեհապետեան։

Քահանայ. — Տ. Գաբրիէլ Ա. Քհնյ. Խանճեան (1868) Աւագերէց, Տ. Արսէն Պապաեան (1873), Տ. Խորէն Բաբաղեան (1873), Տ. Հմայեակ Եքսէրճեան (1893), Տ. Վահրամ Յակոբեան (1893), Տ. Տաճատ Բաչայեան (1898), Տ. Աբրահամ Էպէեան (1900)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Գէորգ Թորգոմեան՝ Ատենապետ, Գարեգին Տեմիրճիպաշեան՝ Ատենադպիր, Բարթող Թէլեան, Մագսուտ Նարլեան, Սարգիս Տանճիկեան, Յարութիւն Ալթըբարմագեան, Գրիգոր Աբրապեան, Մկրտիչ Եաղմաճեան, Սիմոն Մաղլմեան։

Աղքատախնամ. — Գրիգոր Ֆերհատեան, Աւետիս Տէր Միքայէլեան, Բարթամ Լոգմակէօղեան, Միհրան Զիթճեան։

Վարժարան. — Ս. Խաչ։ Աշակերտ 146, Աշակերտուհի 166։ — Տեսուչ՝ Գարեգին Գալաֆեան։

—

29. ՍԿԻՒՏԱՐ—ԵԷՆԻ ՄԱՀԱԼԼԷ

Ս. Կարապետ

Վանեցի Զաքարիա Վարդապետ շինած է այս եկեղեցին ԺԷ. դարուն և Յովհաննէս Կոլոտ Պատրիարք նորոգած է զայն 1727ին։ Ս. Կարապետի դիմացը կառուցուած է նոյն ատենները Ս. Երուսաղէմի Պոլիս գտնուող միաբաններու համար վանք մը։ Երուսաղէմի Պատրիարք Գրիգոր Շղթայակիր երբ Պոլիս եկաւ 1736ին, այս վանքին մէջ նոր սենեակներ շինել տուաւ։ Այս վանքին տեղին վրայ շինուեցաւ յետոյ Ճեմարանը։ 1844ին նորոգուած, 1887ին այրած և

1888ին վերստին նորոգուած է Ս. Կարապետ եկեղեցին Մ. և Ս. Ունճեան եղբարց արդեամբ և նորոգ օծուած Նոյեմբեր 20ին։

Քարոզիչ. — Տ. Ներսէս Ծ. Վրդ. Դանիէլեան։

Քահանայ. — Տ. Խորէն Ս. Քհնյ. Փէշլիվանեան (1868) Աւագերէց, Տ. Բարթողիմէոս Թադէոսեան (1888), Տ. Վարդան Պաղտատլեան (1890), Տ. Եղիշէ Գալշընեան (1899)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Տիգրան Եղեկիէլեան՝ Ատենապետ, Թումիկ Սուրէնեան՝ Ատենադպիր, Սթանիկ Իւթիւճեան՝ Գանձապետ, Ալիքսան Սագաեան, Անիկտոս Ահարոնեան, Մագսուտ Մարտիկեան, Միհրան Աբծիւեան, Միհրան Ուղուրիկեան, Յովհաննէս Ունճեան։

Վարժարան. — Ճեմարան։ — Աշակերտ 84, Աշակերտուհի 65։

—

30. ԳԱՏՐԻՕՑ

Ս. Թագաւոր

Առաջին անգամ 1814ին կը գտնենք այս եկեղեցւոյն յիշատակութիւնը։ Այդ տարին նորոգ կը շինուի այս եկեղեցին և փառաւոր հանդէսով կ'օծուի Յուլիս 4ին, Աբրահամ Պատրիարքի օրով։ Յետոյ 1858ին հիմէն կը կառուցուի նորէն։

Քարոզիչ. — Տ. Աղան Ծ. Վրդ. Համամեան։

Քահանայ. — Տ. Կարապետ Ա. քհնյ. Սանտալճան (1872) Աւագերէց, Տ. Խոսրով Գալբաքճեան (1887), Տ. Վարդան Դերձակեան (1894)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Տոքթ. Յակոբ Սահաթճեան՝ Ատենապետ, Ռուբէն Քեմհաճեան՝ Ատենադպիր, Գառնիկ Համբարձումեան, Գրիգոր Գառնակերեան, Գա-

րեգին Զերքէզեան, Գրիգոր Նազաշեան, Աստուածատուր Հարենց։

Վարժարան. — Աշակերտ 123, Աշակերտուհի 80։ Տեսուչ՝ Նշան Թորոսեան։

—

31. ԳԱՐԹԱԼ

Ս. Նշան

Գարթալի Ս. Նշան եկեղեցին դարուս սկիզբները խարխուլ վիճակի մէջ ըլլալով, Պէղճեան ամիրա կառուցած է իր ծախքով։ 1857ին նորէն կը կառուցուի այս տաճարը։

Քահանայ. — Տ. Մուշեղ Նաւարարեան (1896)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Լեւոն Նշանեան՝ Աստեղապետ, Մագսուտ Իսրայէլեան՝ Աստեղապիր, Մնտ. Բիւզանդ Մկրեան՝ Գանձապետ, Կարապետ Քերիմեան, Նշան Մարտիրոսեան։

Վարժարան. — Պէղճեան։ — Աշակերտ 32, աշակերտուհի 36։

—

32. ԱԼԷՄ ՏԱՂԻ

Ս. Նշան

Այս եկեղեցին չինուած է 1835ին։

Քահանայ. — Տ. Մուշեղ Մարտիրոսեան (1898)։

Թաղ. Խորհուրդ. —

Վարժարան. — Ս. Նշան։ — Աշակերտ 10, Աշակերտուհի 8։

—

33. ԳԸՆԱԼԸ ԿՂՋԻ

Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ

1855 Յուլիս 8ին տեղի ունեցաւ այս եկեղեցւոյն հիմերուն օծման հանդէսը, և 1858 Սեպտ. 22ին ալ եկեղեցւոյն օծումը զոր կատարեց Յակոբ Պատրիարք։

Քահանայք. — Տ. Դիոնեսիոս Ս. Քհնյ. Ճիզմէճեան (1857) Աւագերէց, Տ. Վահան Խոյեան (1882)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Մինրան Սէթեան՝ Աստեղապետ, Արսէն Արսէնեան, Տոքթ. Տիրան Բաբաղեան, Նշան Անդրէասեան, Նազարէթ Եաղըճեան, Լեւոն Հաճեան։

Վարժարան. — Ս. Ներսէսեան։ — Աշակերտ 27, Աշակերտուհի 13։

—

34. ՄՍԳՐԻՔԷՕՑ

Ս. Աստուածածին

«Կառուցուեցաւ յանուն ծնունդ Ս. Աստուածածնայ եկեղեցիս արդեամբ Տատեան Աղնուազարմ Յովհ. պէյի, յամի Տեառն 1844 Ապրիլ 7։»

Քարոզիչ. — Տ. Վահրիճ Վրդ. Շահլամեան։

Քահանայք. — Տ. Սարգիս Զոհրապեան (1888) Փոխ-Աւագերէց, Տ. Միքայէլ Ոսկերիչեան (1878), Տ. Պետրոս Տ. Պետրոսեան 1894)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Յակոբ Դաղաղեան, Հայկ Անտոնեան։ (Մեռ անդամ՝ Գէորգ յաելուածին մէջ)։

Դպրաց Դաս. — Գրիգոր Մեհտէրեան՝ Դպրապետ, Միքայէլ Քեռբատէճեան՝ Դասապետ ուսուցիչ, Սրմենակ Թելլալեան՝ Աստեղապետ։

Վարժարան. — Տատեան։ Աշակերտ 180, Աշակերտուհի 100։ — Տեսուչ՝ Պօղոս Պեղաղեան։

—

35. ԱՅՍԹԷՖԱՆՈՅ

Ս. Ստեփանոս

Այս եկեղեցին կառուցած է վառօդապետ Սիմոն ամիրա Տատեան 1826ին, յետոյ իր որդին Տատեան Պօղոս պէյ նորէն շինած է զայն 1845ին։ Օծումը տեղի ունեցած է 1846 Յուն. 13ին, Աստուածատուր Պատրիարքի օրով։

Քահանայ. — Տ. Խորէն Քիւրքճեան։

Թաղ. Խորհուրդ. — Գէորգ Ասլանեան՝ Ատենապետ։

Վարժարան. — Գաբամաճեան։ — Աշակերտ 16, Աշակերտուհի 8։

—

36. ԱՂԱՏԼՐ

Ս. Աստուածածին

Այս եկեղեցւոյն հիմնարկութիւնը տեղի ունեցած է 1835 Յուլ. 28ին Ստեփանոս Աղաւնի Պատրիարքին օրով։ Յովհաննէս ամիրա Տատեան ի յիշատակ իր հօրը՝ Տատեան Առաքել Ամիրայի, տուաւ շինութեան բոլոր ծախքերը։ Օծումը կատարուած է 1837 Ապրիլ 25ին։

Քահանայք. — Տ. Դաւիթ Ճանիկեան (1869), Տ. Յովհաննէս Տ. Ստեփանեան (1900)։

Թաղ. Խորհուրդ. — Կարապետ Քիւրքճիխանլեան։

—

ԳԱՂԼԸ ՉԵՇՄԷ, ԵԷՏԻ ԴՈՒԼԷԷ ԴՈՒՐՍ

Ս. Փրկիչ

Աղգ. Հիւանդանոցին հետ շինուեցաւ այս փայտաշէն մատուռն ալ 1832-33ին։

Քարոզիչ. — Տ. Վահան Ծ. Վրդ. Բրոխորոնեան։

Խնամակալութիւն. — Աղգ. Հիւանդանոցի։

Վարժարան. — Ս. Փրկչեան Որբանոց աղջկանց և մանկանց։

—

ՉԷՅԹԻՆ ՊՈՒՐՆՈՒ, ԵԷՏԻ ԴՈՒԼԷԷ ԴՈՒՐՍ

Ս. Յակոբ

Այս մատուռը շինուած է Ս. Յակոբայ վանքին մէջ, 1832ին, Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցէն 5 վայրկեան հեռու։ Հիւանդանոցի 1848-52ի Հոգաբարձութեան միջոցին այս մատուռը ընդարձակեց Տատեան Պօղոս պէյ, իր անձնագրին՝ Գաբամաճեան Անտոն աղայի ձեռքով։ Պալեան Կարապետ ամիրա նորոգեց և զարդարեց զայն 1859ին։

Խնամակալութիւն. — Ս. Փ. Հիւանդանոցի։

Վարժարան. — Ս. Փրկչեան Որբանոցի նախակրթարան։

ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿՆԵՐ

1. ԷՏԻՐՆԷ

Առաջն. Տեղապահ. — Տ. Արսէն Քհնյ. Դերձակեան։

Կրօն. Ժողով. — Տ. Արսէն Դերձակեան, Տ. Մկրտիչ Պասմաճեան, Տ. Մարտիրոս Թոլայեան։

Քաղ. Ժողով. — Գրիգոր Ստեփանեան, Գրիգոր Զաքրեան, Յակոբ Աւետիսեան, Յակոբ Բիլիճեան, Մկրտիչ Սահակեան, Յարութիւն Ջիլճեան, Սարգիս Սարգիսեան։

Եկեղեցիք. — Էսքիշեհիր՝ Ս. Թորոս, Ս. Կարապետ. — Տիմոթեոքա՝ Ս. Գէորգ. — Կիւմիւլճինա՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Տեռէ-աղաճ՝ Ս. Կարապետ։ Ընդամէնը 5 եկեղեցի։

—

2. ԹԵՐԻՐՏԱՂ

Առաջնորդ. — Տ. Ներսէս Եպիսկ. Աւանեան։
Փոխանորդ. — Տ. Մամբրէ Քհնյ. Քիրազեան։
Կրօն. Ժողով. —
Քաղ. Ժողով. — Աստուածատուր Փափազեան, Գրիգոր Շուշանեան, Մհտ. Յակոբ Գալուստեան, Մհտ. Յակոբ Բոստանճեան, Յարութիւն Թէէմինեան, Յարութիւն Մեհտէրեան, Սեդրակ Փափազեան,
Եկեղեցիք. — Թէքիրտաղ՝ Ս. Թադաւոր, Ս. Խաչ. — Մալկարա. — Զորլու. — Սիլիվրի. — Կելիպոլու. — Չանադգալէ. — Եզինէ. — Պիղա։ Ընդամէնը 8 եկեղեցի։

—

3. ԻԶՄԻՏ

Առաջնորդ. — Տ. Սահակ Եպիսկ. Յովակիմեան։
Փոխանորդ. — Տ. Վահան Քհնյ Նաւասարդեան։
Կրօն. Ժողով. — Կարապետ Վրդ. Մաղլիմեան, Ներսէս Ա. Քհնյ. Տոպրաշեան, Վահան Քհնյ. Նաւասարդեան, Ոսկի Քհնյ. Պիպիեան, Կարապետ Ա. Քհնյ. Մխալեան, Մկրտիչ Քհնյ. Աղարեան, Գաբրիէլ Քհնյ. Երամեան։
Քաղ. Ժողով. Յովհաննէս Աբրահամեան, Յարութիւն Պէյազեան, Գէորգ Ղազարոսեան, Յակոբ Պիպիեան Գրիգոր Կուաճեան, Մելգոն Գասպարեան, Գրիգոր Հելվաճեան։

Եկեղեցիք. — Իզմիտ՝ Ս. Աստուածածին. — Պահճէճիկ՝ Ս. Յակոբ. — Տէօնկէլ Ս. Սարգիս. — Օվաճրգ՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Արվանպէկ՝ Ս. Աստուածածին. Տաղքէօյ՝ Ս. Նշան. — Սապանճա՝ Ս. Աստուածածին. — Ատաբազար Ս. Կարապետ, Ս. Հրեշտակապետ, Ս. Լուսաւորիչ, Ս. Սահակոս. — Կէյվէ Օրթաքէօյ՝ Ս. Աստուածածին. — Էջմէ (Կէյվէ). — Գուրտպէլէն՝ Ս. Աստուածածին. — Գընճրլար՝ Ս. Աստուածածին. — Ագիսար՝ Ս. Երրորդութիւն, Ս. Աստուածածին. — Թամլրգ Ս. Ստեփանոս. — Եէնիքէօյ (Թամլրգ). — Ֆընտրգլը՝ Ս. Գէորգ. — Ալմալը՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Գըզըլճրգ. — Գովուգ բէլիտ. — Սէօքքէօյ՝ Ս. Աստուածածին. — Զոսան եաթագ. — Մենէմէն՝ Ս. Աստուածածին. — Պրչկը. — Պոլու՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Կարապետ. — Մերտէկէօղ՝ Ս. Կարապետ. — Եալագտերէ՝ Ս. Հրեշտակապետ — Բէրբէմէթ՝ Ս. Աստուածածին. — Բազար Մեծ Նոր գիւղ՝ Ս. Կարապետ. — Բազար Օրթաքէօյ՝ Ս. Աստուածածին, Զենկիլէր՝ Ս. Մինաս. — Քարցի՝ Ս. Աստուածածին. — Զուգուրքէօյ՝ Ս. Աստուածածին. — Շագշագ՝ Ս. Նիկողոս. — Գրլըճ՝ Ս. Սարգիս։ Ընդամէնը 40 եկեղեցի։

—

4. ՊՐՈՒՍԱ

Առաջնորդ. — Տ. Յովհաննէս Եպիսկ. Սրշարունի։
Փոխանորդ. — Տ. Եփրեմ Ս. Քհնյ։
Կրօն. Ժողով. —
Քաղ. Ժողով. — Գէորգ Պէքմէզեան, Գրիգոր Թութիւնճեան, Թովմաս Տ. Յովակիմեան, Թորոս Փի-

լիպպոսեան, Համբարձում Ամէմեան, Մկրտիչ Հաճըլարեան, Յակոբ Ալթըբարմադեան։

Եկեղեցիք. — Պրուսա՝ Ս. Աստուածածին. — Պէնկի՝ Ս. Յակոբ Մծբնայ. — Սէօլէօզ՝ Ս. Հրեշտակապետ. — Կէմլէյիկ՝ Ս. Թադէոս Բարթողիմէոս. — Եէնիշէհիր. — Եէնիճէ. — Ճերան. — Իզնիք. — Իզնիքի Նոր գիւղ։ Ընդամէնը 11 եկեղեցի։

—

5. ՊԱԼԸԲԷՍԻՐ–ՊԱՆՏՐՄԱ

Տեղապահ. — Տ. Թաթուլ Ծ. Վ. Դուրեան։

Փոխանորդ. — Պալըքէսիր՝ Տ. Ղեւոնդ Քհնյ. Աչճեան. — Պանտրմա՝ Տ. Պետրոս Քհնյ. Վարդանեան։

Կրօն. Ժողով. — Մուշեղ Քհնյ. Տապանեան, Մարտիրոս Քհնյ. Պողոսեան, Նշան Քհնյ. Բարունակեան.

Քաղ. Ժողով. — Գէորգ Գուշեան, Համբարձում Սրապեան, Թադէոս Տատուրեան, Աբրահամ Պահարեան, Յակոբ Պագըրճեան, Մելգոն Վարդանեան, Կարապետ Արեւեան։

Եկեղեցիք. — Պալըքէսիր՝ Ս. Աստուածածին. — Պանտրմա՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Մինաս. — Քիրմասդը՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Միխալըճ՝ Ս. Սարգիս. — Էմինճիկ՝ Ս. Յարութիւն.— Հայ գիւղ՝ Ս. Սարգիս. — Պիղա՝ Ս. Գէորգ։ Ընդամէնը 8 եկեղեցի։

—

6. ՊԻԼԷՃԻԿ

Առաջնորդ. — Տ. Մովսէս Եպ. Կէօմրիւքճեան։

Փոխանորդ. — Տ. Գրիգորիս Վրդ. Պալաքեան։

Կրօն. Ժողով. — Խորէն Քհնյ. Աւագեան, Յովհաննէս

Քհնյ. Աւետիսեան, Սիմոն Քհնյ. Մատթէոսեան, Թորոս Քհնյ. Պողոսեան։

Քաղ. Ժողով. — Գրիգոր Աբգարեան, Գրիգոր Կիրակոսեան, Թորոս Համբարձումեան, Յակոբ Գոճա-Յակոբեան, Սարգիս Ալթըբարմադեան, Տիգրան Հէքիմեան, Օհանիկ Պարսամեան։

Եկեղեցիք. — Պիլէճիկ. — Կէօլտաղ. — Նոր գիւղ. — Թիւրքմէն. — Ասարլըգ. — Եէնի Բազար. — Մուրատչայ. — Զալկարա. — Սլընճա։ Ընդամէնը 10 եկեղեցի։

—

7. ԹԵՕԹԱՀԵԱ

Առաջ. Տեղապահ. — Մկրտիչ Վրդ. Աղաւնունի։

Փոխանորդ. —

Կրօն. Ժողով. —

Քաղ. Ժողով. —

Եկեղեցիք. — Թեօթահեա՝ Ս. Աստուածածին. — Աֆիոն Գարահիսար՝ Ս. Աստուածածին. — Էսկիշէհիր՝ Ս. Երրորդութիւն. — Ուշակ՝ Ս. Աստուածածին. — Թաւշանլու՝ Ս. Ստեփանոս. — Արսլանպէյ՝ Ս. Յարութիւն. — Եէնիճէ՝ Ս. Խաչ. — Զիֆթլիկ։ Ընդամէնը 11 եկեղեցի։

—

8. ԻԶՄԻՐ

Առաջնորդ. — Տ. Մելքիսեդեկ Արքեպիսկ. Մուրատեան։

Փոխանորդ. —

Կրօն. Ժողով. —

Քաղ. Ժողով. — Աւետիս Աւետիքեան, Զարեհ Թագ-թագեան, Կարապետ Արապեան, Կիւլպէնկ Կիւ-

ղեղեան, Ղուկաս Եսայեան, Յակոբ Հարենց, Ստեփան Սպարթալեան։

Եկեղեցիք. — Իզմիր՝ Ս. Ստեփանոս, Ս. Յարութիւն. Մանիսա (վարի)՝ Ս. Սիոն. — Մանիսա (վերի)՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Գասապա՝ Ս. Աստուածածին. — Ադ-Հիսար՝ Ս. Աստուածածին. — Գըրգաղաճ. — Ս. Աստուածածին. — Տենիզլի՝ Ս. Աստուածածին. — Նազիլլի՝ Ս. Աստուածածին. — Պայընտըր՝ Ս. Աստուածածին. — Էօտեմիշ՝ Ս. Հռիփսիմէ. — Այտըն՝ Ս. Աստուածածին. — Սէօքէ՝ Ս. Աստուածածին. — Գընըգ՝ Ս. Աստուածածին. — Պերկամա՝ Ս. Աստուածածին. — Մենեմէն՝ Ս. Սարգիս. — Ադչէհիր՝ Ս. Պօղոս, Ս. Երրորդութիւն. — Գարաթաշ՝ Ս. Կարապետ. — Գորտիլլիոյ՝ Ս. Աստուածածին. — Կէօղթեփէ՝ Ս. Երրորդութիւն. — Պրնովա՝ Ս. Խաչ. — Գուշատա՝ Ս. Աստուածածին։ Ընդամէնը 24 եկեղեցի։

Ս. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հաստատեալ 1801ին։

Եկեղեցի. — Ս. Լուսաւորիչ։

Հոգաբարձութիւն. — Նշան Յ. Հարենց՝ Ատենապետ, Յովհաննէս Գ. Բաբազեան՝ Ատենադպիր, Վաղարշակ Ոսկանեան՝ Գանձապետ, Յովհաննէս Գազուազեան՝ Մատակարար, Տոքթ. Տիգրան Սպարթալի՝ Բժշկապետ, Մագուտ Գալատեան։

Խնամակալութիւն. — Տիկնայք՝ Վառվառէ Ս. Իփլիքճեան, Թագուհի Յ. Պալըգճեան, Շողակաթ Մ. Գալուստեան։ Օրիորդք՝ Զապէլ Սվազլեան, Մարի Սիմոնեան։

Բժշկ. Մարմին. — Տոքթ. Տիգրան Սպարթալի, Տոքթ. Ռ. Ունճեան, Տոքթ. Էմիլ Մաճար, Տոքթ. Է. Բեթիսիս, Տոքթ. Շ. Զանէլի, Տոքթ. Մալուքաթի, Տոքթ. Արոնի։

Պաշտօնեայք. — Տեսուչ՝ Սարգիս Մերճանեան, չորս այր հիւանդապահ, չորս կին հիւանդապահ, մէկ դեղագործ, մէկ վիրաբոյժի օգնական, մէկ խոհարար և մէկ դռնապան։

—

9. ԷՆԿԻԻՐԻԻ

Առաջնորդ. — Եղիշէ Ծ. Վրդ. Գալֆեան։

Փոխանորդ. — Խորէն Բ. Ն. Գղիրեան։

Կրօն. Ժողով. —

Քաղ. Ժողով. —

Եկեղեցիք. — Էնկիւրիւ՝ Ս. Նշան, Ս. Կղեմէս, Ս. Սարգիս, Ս. Լուսաւորիչ, Ս. Հոգի, Ս. Քառասունք. — Սթանոզ՝ Ս. Փրկիչ. — Նալը խան՝ Ս. Կարապետ. — Գալէճիկ. — Տենէք Մատէն. — Գոնիա՝ Ս. Յակոբ. — Գարաման. — Պուրսուր. — Էլմալու. — Սպարդա. — Ատալիա. — Տէվրէկ. — Հայմանա։ Ընդամէնը 23 եկեղեցի։

Վանք. — Էնկիւրիի Ս. Աստուածածին։

—

10. ԳԱՅՍԵՐԻ

Առաջնորդ. — Տ. Տրդատ Եպ. Պալեան։

Փոխանորդ. —

Կրօն. Ժողով. —

Քաղ. Ժողով. — Թադէոս Մնտիկեան, Միքայէլ Շիմշիրեան, Ճիվան Գալբաղճեան, Յովհաննէս Քեահեաեան, Կարապետ Ճամճեան, Կարապետ Գուլումճեան։

Եկեղեցիք. — Կեսարիա՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Սարգիս, Ս. Լուսաւորիչ. — Թալաս՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Երրորդութիւն.—Բիւշիւք-քէօյ՝ Ս. Ստեփանոս. — Տէրէվանք՝ Ս. Թորոս. — Նիրզէ՝ Ս. Թորոս. — Սարմբսագլը՝ Ս. Աստուածածին. — Էֆքէրէ՝ Ս. Ստեփանոս. — Մանճբսրն՝ Ս. Խաչ. — Էվէրէկ՝ Ս. Թորոս.— Ֆենեսէ՝ Ս. Աստուածածին. — Էրքիլէթ՝ Ս. Գէորգ. — Զոմագլը՝ Ս. Թորոս, Ս. Յակոբ. — Ճիւճիւն՝ Ս. Աստուածածին. — Ինճէսու՝ Ս. Թորոս. — Թոմարզա՝ Ս. Պօղոս Պետրոս. — Գաբաճավերէն՝ Ս. Աստուածածին. — Նիյտէ՝ Ս. Աստուածածին. — Պոր՝ Ս. Աստուածածին. —Էրէյլի՝ Ս. Աստուածածին. — Ագսերայ՝ Ս. Աստուածածին. — Նէվշէհիր՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Գըրշէհիր՝ Ս. Գէորգ. — Եէնիճէ. — Սէօյիւտլիւ. — Կէօմէտ. — Թաշխան. — Սաչագ. — Իլիպէ. — Եաղտը պրուն։ Ընդամէնը 28 եկեղեցի։

Վանք. — Կեսարիոյ՝ Ս. Կարապետ. — Թոմարզայի՝ Ս. Աստուածածին. — Տէրէվանքի՝ Ս. Սարգիս. — Նիրզէի՝ Ս. Գրիգոր։

—

11. ՍՎԱՋ

Առաջնորդ. — Տ. Պետրոս Արքեպիսկ. Թանմիզեան։
Փոխանորդ. — Տ. Սահակ Վրդ. Օտապաշեան։
Կրօն. ժողով. — Եսայի Քհնյ. Կարապետեան, Սահակ Քհնյ. Տ. Մարկոսեան, Գրիգոր Քհնյ. Մեծատուրեան, Փառներսեհ Քհնյ. Պէյլէրեան, Կրօնիդէս Քհնյ. Նալպանտեան, Մարտիրոս Քհնյ. Կէտիկեան։
Քաղ. ժողով. — Նշան Անդրէասեան, Սրապիոն Պագդալեան, Խաչատուր Թանտրճեան, Գէորգ Մեծատուրեան, Յակոբ Մեսիկեան, Կարապետ Շահինեան, Աւետիս Շահինեան։

Եկեղեցիք. — Սվազ՝ Մայր եկեղեցի, Ս. Սարգիս, Ս. Մինաս, Ս. Փրկիչ, Ս. Յակոբ, Ս. Գէորգ. — Դաւրա՝ Ս. Աստուածածին. — Եէնի խան՝ Ս. Խաչ. — Զարա՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Ալաքիլիսէ՝ Ս. Մինաս. — Քարահատ՝ Ս. Աստուածածին, Գարապողազ՝ Ս. Խաչ. — Թէքելի՝ Ս. Գէորգ. — Քոթնի՝ Ս. Սարգիս. — Տէվէքլի՝ Ս. Գէորգ. — Իշխանի՝ Ս. Նիկողոս. — Եէնիճէ (Քէօթէ)՝ Ս. Գէորգ. — Խորսանա՝ Ս. Սարգիս. — Կովտուն՝ Ս. Աստուածածին. — Խանկաս՝ Ս. Սարգիս. — Գոչասար՝ Ս. Յակոբ. — Կամիս՝ Ս. Աստուածածին. — Եարասար՝ Ս. Սարգիս.—Ճանճին՝ Ս. Խաչ. — Թոսորակ Ս. Յակոբ. — Դաւշանլու՝ Ս. Թորոս. — Աղտ (Թուզլասար)՝ Ս. Կարապետ. — Զայքէօյ՝ Ս. Աստուածածին. — Պաղչէճիկ՝ Ս. Գէորգ. — Խորոխան՝ Ս. Հրեշտակապետ. — Ղաւրաղ՝ Ս. Փրկիչ. — Կաւրա՝ Ս. Սարգիս. — Ղալդի՝ Ս. Սարգիս. — Դղմաճ՝ Ս. Սարգիս. — Սարը Հասան՝ Ս. Գէորգ. Շնքուրակ՝ Ս. Սարգիս. — Պինկէօլ՝ Ս. Մինաս. — Պետրոսի՝ Ս. Յակոբ. — Ստանոզ՝ Ս. Թորոս. — Տէոցա՝ Ս. Կարապետ. — Բրաբերդ՝ Ս. Թորոս. — Ողնողիա՝ Ս. Յակոբ. — Թոզորակ՝ Ս. Յակոբ, եւն.։ Ընդամէնը 46 եկեղեցի։

Վանքորայք. — Ս. Նշան, Ս. Հրեշտակապետ, Ս. Անապատ, Ս. Խնդրակատար, եւն.։ Ընդամէնը 6 վանք

—

12. ԹՈԴԱԹ

Առաջնորդ. — Տ. Պետրոս արքեպ. Թանմիզեան։
Առաջն. փոխանորդ. — Տ. Ներսէս վրդ. Մկրտիչեան։

Կրօն. Ժողով. — Գէորգ Վրդ. Իպրանոսեան, Գաբրիէլ Քհնյ. Տէրտէրեան, Մարտիրոս Քհնյ. Կիւմիւշեան Պետրոս Քհնյ. Եղեկիէլեան։

Քաղ. Ժողով. — Աւետիս Զրաստունեան, Մհտ. Գէորգ Տ. Պօղոսեան, Կարապետ Շիրինեան, Մարտիրոս Ապտալեան, Պօղոս Եաղմայեան, Սուքիաս Սուքիասեան։

Եկեղեցիք. — Թոգաթ՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Երրորդութիւն, Ս. Մինաս, Ս. Լուսաւորիչ. Ս. Ստեփանոս, Ս. Գէորգ, Ս. Քառասուն Մանուկ. — Զիլէ՝ Ս. Յակոբ. — Նիկսար՝ Ս. Աստուածածին. — Հերէք՝ Ս. Աստուածածին. — Զիթթիկ՝ Ս. Յակոբ. — Պոլիս՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Գրիգորիա՝ Ս. Աստուածածին. — Պիսկինճիկ՝ Ս. Յակոբ. — Բերվանտէրայ՝ Ս. Աստուածածին. — Վարաղ՝ Ս. Սարգիս. — Էնտիզ՝ Ս. Փրկիչ։ Ընդամէնը 17 եկեղեցի։

Վանօրայք. — Ս. Յովակիմ Անա. — Ս. Յովհան Ոսկերերան։

—

13. ԱՄԱՍԻԱ - ՄԱՐԶՈՒԱՆ

Առաջնորդ. — Տ. Արիստակէս Եպիսկ. Վանքեան։

Փոխանորդ. — Տ. Ամասիա Քհնյ. Սաատէթեան։

Կրօն. Ժողով. — Ամասիա Քհնյ. Սաատէթեան, Ղեւոնդ Քհնյ. Տիլիկեան, Յովհաննէս Բահանայ Սարաճեան, Ուխտանէս Քհնյ. Աճէմեան, Մամբրէ Քհնյ. Ֆախրբեան։

Քաղ. Ժողով. — Գէորգ Թուլումպաճեան, Թադէոս Սրապեան, Յովհաննէս Եաղբճեան, Յովհաննէս Միւսպահեաճեան, Մարուքէ Պէկտեմիրեան։

Եկեղեցիք. — Ամասիա՝ Ս. Նիկողայոս, Ս. Յակոբ, Ս.

Աստուածածին. — Մարզուան՝ Ս. Աստուածածին. — Սիմ-Հաճի քէօյ՝ Ս. Յակոբ. — Վեղիր Քէօրրիւ՝ Ս. Գէորգ. — Ախլատ-Հաճիքէօյ՝ Ս. Գէորգ. — Լատիկ՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Եէնիճէ՝ Ս. Սարգիս։ Ընդամէնը 25 եկեղեցի։

Վանք. — Մարզուանու Զարխափան Ս. Աստուածածին

—

14, 15. ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱ ՀԻՍԱՐ ԵՒ ԱԾՊՏԵՐ

Առաջնորդ. — Տ. Սմբատ Ծ. Վրդ. Սաատէթեան.

Փոխանորդ. — Տ. Մկրտիչ Քհնյ. Գալեոնճեան։

Կրօն. Ժողով. — Մկրտիչ Քհնյ. Գալեոնճեան, Ռեթէոս Քհնյ. Տ. Գէորգեան, Վարդան Քհնյ. Տէրտէրեան Նաթան Քհնյ. Տատեան, Սոփոնիա Քհնյ. Կարինեան։

Քաղ. Ժողով. — Գէորգ Քեմալեան, Թադէոս Պաունասեան, Նշան Մերճինեան, Երեմիա Ղուկասեան, Առաքել Գարակէօզեան, Յարութիւն Օզանեան, Նահապետ Կուլասեան։

Եկեղեցիք. — Շ. Գարահիսար՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Փրկիչ. — Թամզարա՝ Ս. Թադաւոր. — Անեղրի՝ Ս. Աստուածածին. — Ծիպերի՝ Ս. Յակոբ. — Պուսէյիտ՝ Ս. Գէորգ. — Զրտաղ՝ Ս. Գէորգ. — Սիս՝ Ս. Երկոտասան Առաքեալք. — Անդրէաս՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Սարգիս. — Եէնի-Քէօյ՝ Ս. Կարապետ Մկրտիչ. — Բիւրք՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Յակոբ. — Իսկիշէհիր՝ Ս. Մինաս. — Համամ՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Մշակնոց՝ Ս. Սարգիս, Ս. Յակոբ. — Կթանոց՝ Ս. Գէորգ. — Գոմէշտուն՝ Ս. Աստուածածին. — Աղրաբիս՝ Ս. Աստուածածին. — Ալամունիկ՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Վարի Ածպտեր՝ Ս. Կարապետ. — Վերի Ածպտեր՝ . Աստուածածին. — Ղըրաճ՝ Ս

Համբարձում. — Սէվինտիկ՝ Ս. Ոսկերերան. — Սասունդու — Դմլուճ՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Ապանա՝ Ս. Պօղոս Պետրոս. — Աղուանիս՝ Ս. Գէորգ. — Մանմէտ՝ Ս. Աստուածածին. — Քէչէյիւրտ՝ Ս. Աստուածածին։ Ընդամէնը 32 եկեղեցի։

Վանօրայք. — Վարի Ամպատեր՝ Ս. Նշան. — Թամզարա՝ Ս. Գէորգ. — Սիս՝ ԺԲ. Առաքեալք։

Նպաստընկալ Վարժարանք. — Ամպատեր, Ալամոնիկ, Ծիպեր, Պուսէյիտ։

—

16. ՃԱՆԻԿ

Առաջնորդ. — Տ. Յակոբ Եպ. Աշոտ Փափազեան։

Փոխանորդ. — Տ. Խորէն Քհնյ. Տիրատուրեան։

Կրօն. Ժողով. — Արիստակէս Քհյ. Թիւրեան, Եղիշէ քհյ. Ամատունի, Խորէն Քհյ. Տիրատուրեան։

Քաղ. Ժողով. — Կարապետ Թիւրապեան, Մնտ. Յաբեթ Գարագաշեան, Յարութիւն Տիլսիզեան, Յովհաննէս Կէօվշէնեան, Մնտ. Սիմոն Զաֆրազեան, Օհան Ասլանեան, Յարութիւն Գամպերեան, Նազարէթ Ղազարոսեան։

Եկեղեցիք. — Սամսոն՝ Ս. Նիկողայոս. — Պաֆրա՝ Ս. Կարապետ. — Զարշամպա՝ Ս. Աստուածածին. — Ալազամ. — Իւնիէ՝ Ս. Մինաս. — Ֆաթսա՝ Զարխափան Ս. Աստուածածին. — Զաթագ՝ Ս. Մինաս. — Օրթաօյմագ՝ Ս. Կարապետ. — Մարթիլ՝ Ս. Յակոբ Մծբնայ. — Թէքիւր՝ Ս. Աստուածածին. — Էօրէյիպէլ՝ Ս. Աստուածածին. — Գոնուգլուգ՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Գապալագ՝ Ս. Էջմիածին. — Գուրշունլու՝ Ս. Գէորգ. — Գարաճալը կամ Գոճանամ պաշը՝ Ս. Յակոբ Մծբնայ. — Է-

քինճիք՝ Ս. Կարապետ. — Սուլուճա՝ Ս. Նշան. — Էլէմտաղի՝ Ս. Գէորգ. — Ֆիլիաս՝ Ս. Գէորգ. — Էօքիւզքէօյ՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Աղուլուճ՝ Ս. Յակոբ Մծբնայ. — Գապաճէվիզ՝ Ս. Կարապետ.— Էյրի տէրէ՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Կէօվճէքէօյ՝ Ս. Աստուածածին. — Աղճակիւնէ՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Սթմասու՝ Ս. Խաչ. — Իւչքունար՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Լուսաւորիչ. — Քէօքլիւկ՝ Ս. Կարապետ. — Պալչըգ՝ Ս. Աստուածածին. — Զըպըգլըգ՝ Ս. Յակոբ Գլխաղիր. — Եաղպասան՝ Ս. Յակոբ Մծբնայ։ Ընդամէնը 22 եկեղեցի։

—

17. ԹՐԱՊՈՒԶԱՆ

Առաջնորդ. — Տ. Եղնիկ Վրդ. Պապեան։

Փոխանորդ. — Տ. Բարթողիմէոս Քհնյ. Սարաճեան։

Կրօն. Ժողով. —

Քաղ. Ժողով. — Կարապետ Պոյաճեան, Մեսրոպ Ելմանեան, Միսաք Կիւրճեան, Մկրտիչ Գարակէօզեան, Մկրտիչ Մինասեան, Յակոբ Գրիգորեան, Օննիկ Մախոխեան։

Եկեղեցիք. — Թրապուզան՝ Ս. Օգսենտիոս, Ս. Յովհաննէս. — Զեֆանոս՝ Ս. Թորոս. — Կոմոկլա՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Ս. Փրկիչ.—Վերանա՝ Ս. Սարգիս, Ս. Աստուածածին.—Շանա՝ Ս. Գէորգ, Ս. Թորոս, Ս. Սարգիս.— Ղալինոս՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Յովհան, Ս. Կարապետ. — Երեմոնաս՝ Ս. Լուսաւորիչ, Նորաշէն. — Կալաֆկա՝ Ս. Գէորգ, Ս. Լուսաւորիչ. — Ասպին՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Սնիֆա՝ Ս. Գէորգ, Ս. Լուսաւորիչ, Ս. Յարութիւն. — Մալա՝ Ս. Լուսաւորիչ, Ս. Սարգիս. — Կիւ-

միւշխանէ՝ Ս. Աստուածածին. — Էլէվլու՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Դրիպոլի՝ Ս. Աստուածածին. — Կիրասոն՝ Ս. Սարգիս, Ս. Լուսաւորիչ. — Դէլգիտ՝ Ս. Աստուածածին. — Շէյրան՝ Ս. Զարխափան. — Օրտու՝ Ս. Աստուածածին. — Զամաշ՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Մուսագրբդ՝ Ս. Կիրակոս. — Քելթեփէ՝ Ս. Անտոն. — Խոճօղլու՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Սալլար՝ Ս. Լուսաւորիչ ու Ս. Սարգիս. — Խոչկէլիր՝ Ս. Յովհաննէս. — Պաղարսու՝ Ս. Յակոբ. — Գուշճի էօրէն՝ Ս. Թորոս. — Ալաճատաս՝ Ս. Սարգիս. — Սայաճա՝ Ս. Աստուածածին. — Գրմա՝ Ս. Յակոբ. — Պուլթան՝ Ս. Անտոն. — Գադըր՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Զաթաղ՝ Ս. Յակոբ. — Ֆոտանա՝ Ս. Աստուածածին. — Թեքէքէօյ Ս. Թորոս։ Ընդամէնը 36 եկեղեցի։

Վանորայք. — Թրապուզան՝ Ս. Փրկիչ. — Կիւմիւշխանէ՝ Ս. Փրկիչ. — Դէլգիտ՝ Ս. Սարգիս։

—

18. 19. 20. ԷՐԶՐՈՒՄ—ԲԱՍԵՆ—ԴԵՐՋԱՆ

Առաջնորդ. — Զաւէն Ծ. Վրդ. Տէր-Եղիսեան։

Փոխանորդ. — Տ. Ներսէս Քհնյ. Վահանեան։

Կրօն. Ժողով. — Գաբրիէլ Քհնյ. Զմոյեան, Եղնիկ Քհնյ. Գէորգեան, Ներսէս Քհնյ. Վահանեան, Վահրամ Քհնյ. Պոտոսեան, Զարեհ Քհնյ. Շիշէեան, Հմայեակ Քհնյ. Մուրատեան։

Քաղ. Ժողով. — Առաքել Աւետիսեան, Բարսեղ Տ. Ազարեան, Խաչատուր Ինճիճեան, Մարտիրոս Գավաֆեան, Մկրտիչ Տ. Աստուածատուրեան, Յակոբ Էպէկեան, Սարգիս Հանէսեան։

Եկեղեցիք. — Էրզրում՝ Ս. Աստուածածին. — Կան՝

Ս. Ամենափրկիչ. — Զիֆթլիկ՝ Ս. Հրեշտակապետ. — Շինոց՝ Ս. Յովհաննէս. — Սօուգ-Ջերմուկ՝ Ս. Հրեշտակապետ. — Կէզ՝ Ս. Մինաս. — Արչունի՝ Ս. Մինաս. — Պատիշէն՝ Ս. Գէորգ. — Օձնի՝ Ս. Երրորդութիւն. — Գոմք՝ Ս. Յակոբ. — Ըղտաճոր՝ Ս. Յակոբ. — Երկնիսա՝ Ս. Հրեշտակապետ. — Ուսմուտում՝ Ս. Յակոբ. — Դըլնիկ՝ Ս. Աստուածածին. — Արծաթի՝ Ս. Նշան. — Դինարիգոմ՝ Ս. Մինաս. — Հինճք՝ Ս. Խաչ. — Գրդրլքիլիսէ՝ Ս. Նշան. — Շիփէկ՝ Ս. Մինաս. — Զիթող՝ Ս. Աստուածածին. — Խարարդ՝ Ս. Աստուածածին. — Մուսուրկա՝ Ս. Յակոբ. — Իլիճէ՝ Ս. Աստուածածին. — Գարահասան՝ Ս. Աստուածածին. — Թուանջք՝ Ս. Ամենափրկիչ. — Գեղախոռ՝ Ս. Սարգիս. — Ճինխ՝ Ս. Գէորգ. — Ապըլհինտի՝ Ս. Աստուածածին. — Կրիճք՝ Ս. Խաչ. — Բլուր՝ Ս. Գէորգ. — Նորչէն՝ Ս. Յակոբ. — Սէօյիւտլի՝ Ս. Յարութիւն. — Մնկառիճ՝ Ս. Մինաս. — Սալաճոր՝ Ս. Սարգիս. — Էօզպէկ՝ Ս. Թադէոս Բարթուղիմէոս. — Թոփալ չաւուշ՝ Ս. Յովհաննէս. — Վերին գեղ՝ Ս. Աստուածածին։

Վանորայք. — Մուսուրկա՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Հինճք՝ Կարմիր վանք. — Խաչկայ վանք՝ Ս. Խաչ։

Դերջան. Բաղառիճ՝ Ս. Յակոբ. — Խաչիկեան գոմ՝ Ս. Նշան. — Փիրիզ՝ Ս. Ստեփանոս. — Հողէք՝ Ս. Փրկիչ. — Վարդուկ՝ Ս. Գէորգ. — Ղուլար՝ Ս. Նշան. — Կոթեր՝ Ս. Գէորգ. — Սարբգայա՝ Ս. Աստուածածին. — Ապրանք՝ Ս. Փրկիչ. — Ղուրուղղ՝ Ս. Գէորգ. — Զինրս՝ Ս. Յովհաննէս. — Զանաքճի՝ Ս. Մինաս. — Ազադեր՝ Ս. Կարապետ. — Ծաղկարի՝ Ս. Աստուածածին. — Վժան՝ Ս. Աստուածածին. — Խազախ վերի՝ Ս. Յակոբ. — Խազախ վարի՝ Ս. Աստուածածին. — Խարխին՝ Ս.

Աստուածածին. — Դըլնիկ՝ Ս. Սարգիս. — Սառնբերդակ՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Մանց՝ Ս. Սարգիս. — Ագրակ՝ Ս. Թէոդորոս. — Բիւլբ՝ Ս. Գէորգ. — Գարա դուլաք՝ Ս. Վարդանանք. — Խնձրի՝ Ս. Թադէոս. — Զամուրտերէ՝ Ս. Աստուածածին. — Աստոյիդոմ՝ Ս. Սարգիս. — Խաչգեղ՝ Ս. Յովհաննէս։

Վանորայք. — Ապրանք՝ Ս. Դաւիթ, Սրբգլը Ս. Թորոս կամ Սորոր Սեղեմուտ վանք։

Բասեն. Հասան գալէ՝ Ս. Փրկիչ. — Թորդան՝ Ս. Սարգիս. — Հերթև՝ Ս. Աստուածածին. — Կուտապաղ՝ Ս. Սարգիս. — Հրատոն՝ Ս. Աստուածածին. — Տոտի՝ Մայր-Աստուածածին. — Ալիճեքրէկ՝ Մայր-Աստուածածին. — Խոսրովերան՝ Ս. Աստուածածին. — Թոսեվերէն՝ Ս. Աստուածածին. — Իշխու՝ Ս. Յարութիւն. — Եկուեր՝ Ս. Աստուածածին։ Ընդամէնը 133 եկեղեցի։

Վանք. — Բասենի Ս. Աստուածածին։

—

21. ԵՐԶԻՆԿԵԱՆ

Առաջնորդ. — Տ. Դանիէլ Ծ. Վրդ. Յակոբեան։

Փոխանորդ. — Տ. Վարդան Քհնյ. Զաքարեան։

Կրօն. Ժողով. — Եղեկիէլ Ա. Քհնյ. Տ. Կարապետեան, Թովմաս Քհնյ Թովմասեան, Վարդան Քհնյ. Զաքարեան, Ղեւոնդ Քհնյ. Աւետիսեան, Ղեւոնդ Քհնյ. Ժամակոչեան։

Քաղ. Ժողով. — Աւագ Զէօկիւրեան, Մարուքէ Կապուտիկեան, Միքայէլ Դանիէլեան, Յովհաննէս Լեփեան, Նշան Քաջեան։

Եկեղեցիք. — Երզինկեան՝ Ս. Նշան, Ս. Երրորդութիւն, Ս. Փրկիչ, Ս. Սարգիս, Ս. Աստուածածին. — Ղարաթուչ՝ Ս. Աստուածամայր. — Մեղուցիք՝ Ս. Նշան, Ս. Կարապետ. — Մեծ-Ագրակ՝ Ս. Գէորգ. — Հոռոմ-Ագրակ՝ Ս. Կիրակոս. — Ծաթեր՝ Ս. Աստուածածին. — Մոլլաքէօյ՝ Եղնաբեր Ս. Աստուածածին. — Երկան՝ Ս. Աստուածածին. — Կէօլէնցիք՝ Ս. Թադէոս. — Տաճրակ՝ Ս. Աստուածածին. — Խնձորիկ՝ Ս. Գէորգ. — Վերի Զիգիթլիկ՝ Ս. Աստուածածին. — Վարի Զիգիթլիկ՝ Մայր-Աստուածածին. — Գարատիկին՝ Ս. Հրեշտակապետ. — Մահմուտիյէ՝ Ս. Ստեփանոս. — Կիւլիճէ՝ Ս. Գէորգ. — Մթնի Ս. Յակոբ. — Գոլչէքէն՝ Ս. Հռիփսիմէ. — Սրպիհան՝ Ս. Օհան. — Հայրապետ՝ Ս. Լուսաւորիչ։

Գուզիջան. Տանձիկ՝ Ս. Սարգիս. — Բերկրի՝ Ս. Մինաս. — Կերանուտ՝ Ս. Սարգիս։

Կերճանիս = Բիգահիյէ. Մելիքչերիք՝ Ս. Աստուածածին. — Հոռոփուլ՝ Ս. Աստուածածին։

Գուրուչայ. Մեծ-Արմտան՝ Ս. Աստուածածին. — Փոքր-Արմտան՝ Ս. Աստուածածին. — Թեղուտ՝ Ս. Գէորգ. — Հասանովա՝ Ս. Աստուածածին. — Սպուչտա՝ Ս. Թորոս. — Տանձի։ Ընդամէնը 33 եկեղեցի։

Վանորայք. — Երզինկեան՝ Զարչարանաց Ս. Լուսաւորիչ. — Թիլայ Ս. Հայրապետ, Շողակաթ Ս. Աստուածածին, Տիրաշէն Ս. Ներսէս, Ս. Նիկողայոս, Ս. Գէորգ, Միաւոր Ս. Կարապետ, Ս. Կիրակոս, Կայիփոսի Ս. Յակոբ։ Ղարաթուչ՝ Ս. Թադէոս-Բարթողիմէոս. — Գուզիջան՝ Ս. Թադէոս առաքեալ, Ս. Աստուածածին, Քառասուն մանկունք։ Ընդամէնը 11 վանք։

Նպաստընկալ Վարժարանք. — Մելիքչերիք, Խնձորիկ։

—

22. ՊԱՑՊՈՒՐԴ

Առաջնորդ. Տեղապահ. — Տ. Աբրահամիէս Վրդ. Խաչատուրեան։

Փոխանորդ.

Կրօն. Ժողով. — Գրիգոր Բհնյ. Յակոբեան, Դաւիթ Բհնյ. Կիւրեղեան, Ղեւոնդ Բհնյ. Խաչատուրեան, Միքայէլ Բհնյ. Մարտիրոսեան, Յովհաննէս Բհնյ. Տ. Յովհաննէսեան, Նազարէթ Բհնյ. Յակոբեան, Վահրիճ Բհնյ. Տ. Բենիամինեան։

Քաղ. Ժողով. — Դաւիթ Մինասեան, Առաքել Մարգարեան, Եփրեմ Ներսէսեան, Խաչատուր Փիլիպոսեան, Յարութիւն Սիմոնեան, Սիմոն Կարապետեան։

Եկեղեցիք. — Պայպուրդ՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Հրեշտակապետ, Ս. Յակոբոս, Ս. Նշան, Ճիկրաշէնի Ս. Աստուածածին. — Վարդահան՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Համբարձում. — Թոմնա՝ Ս. Համբարձում. — — Փնչրկա՝ Ս. Աստուածածին. — Խնձաւերակ՝ Ս. Գէորգ. — Երկ՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Պալախոր՝ Ս. Կարապետ, Ս. Լուսաւորիչ. — Օձաեղ՝ Ս. Յակոբ, Ս. Թորոս, Ս. Աստուածածին. — Բուռմէլ՝ Ս. Աստուածածին. — Ալմկա՝ Ս. Աստուածածին. — Ղոփուզ՝ Ս. Փրկիչ. — Բուչտի՝ Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ. — Բլրակ՝ Ս. Աստուածածին. — Քանդա՝ Ս, Աստուածածին. — Բլուր՝ Ս. Գէորգ. — Կիւ՝ Ս. Աստուածածին. — Խայէք՝ Ս. Աստուածածին. — Ջարմանց՝ Ս. Աթանագինէ. — Մալասա՝ Ս. Յովհաննէս. — Աւերակ՝ Ս. Աստուածածին. — Քարավրաք՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Գէորգ. — Հոտէ՝ Ս. Աստուածածին. — Սարաճուզ՝ Ս. Սարգիս. — Առիւծկայ՝ Ս. Աստուածա-

ծին. — Գրչի՝ Ս. Պօղոս. — Լուսահոնք՝ Ս. Աստուածածին. — Սըղբրճի՝ Ս. Խաչ. — Նիւ՝ Ս. Աստուածածին։ Ընդամէնը 30 եկեղեցի։

Վանորայք. — Ս. Քրիստափոր, Ս. Լուսաւորիչ։

Նպաստընկալ վարժարանք. — Պայպուրդ, Քանդա, Լուսահոնք։

—

23. ՔՂԻ

Առաջնորդ ընտրեալ. — Տ. Գնել Վրդ. Գալէմքեարեան։

Առաջն. Փոխանորդ. — Բարսեղ Բհյ. Օհանեան։

Կրօն. Ժողով. —

Քաղ. Ժողով. — Թովմաս Մ. Խարբուրդլեան. — Յակոբ Ե. Սամուէլեան, Յովհաննէս Հ. Աճէմեան, Աւետիս Քաջբերունի, Թորոս Տ. Խաչատուրեան, Մարտիրոս Ալէմեան, Մկրտիչ Խաչմաթեան։

Եկեղեցիք. — Քղի-Գասապա՝ Ս. Յակոբ, Ս. Սարգիս. — Ճրպր՝ Ս. Աստուածամայր. — Ղաղի՝ Ս. Եղիա. — Ալփըզուտ՝ Ս. Սարգիս. — Առէք՝ Ս. Յովհաննէս, Ս. Գէորգ. — Ծերմակ՝ Ս. Գէորգ. — Դարման՝ Ս. Սարգիս. — Ապոզնակ՝ Ս. Յակոբ. — Յոռնակ՝ Ս. Մինաս. — Աստիսերդ՝ Ս. Սարգիս. — Օրոր՝ Ս. Աստուածածին. — Զարիոլաշ՝ Ս. Յովհաննէս. — Զանագճի՝ Ս. Կիրակոս. — Զան՝ Ս. Մինաս. — Քերբոս՝ Ս. Սարգիս. — Աւրանիկ՝ Ս. Երրորդութիւն. — Զեւլէպի՝ Ս. Թորոս. — Հոզաս՝ Ս. Աստուածամայր. — Խուփա՝ Ս. Կարապետ. — Սերկեւիլ՝ Ս. Աստուածածին. — Սեղանք՝ Ս. Մինաս. — Ալթուն-Հիւսէյնիկ՝ Ս. Սարգիս. — Հերտիճ՝ Ս. Գէորգ. — Սագաճոր՝ Ս. Սարգիս. — Հագստուն՝ Ս. Խաչ. — Տինէկ՝ Ս. Աստուածածին. — Սաինճ՝ Ս. Փրկիչ. — Գարապէյ՝ Ս. Մինաս. — Մելիքան՝ Ս. Աստուա-

ծածին. — Զերման՝ Ս. Գէորգ. — Ամառիճ՝ Ս. Վարդան. — Խուպէկ՝ Ս. Աստուածածին. — Ագրակ՝ Ս. Մինաս. Խոչքար՝ Ս. Նիկողոս. — Շէն՝ Ս. Յակոբ. — Գլըչպուդ՝ Ս. Սարգիս. — Լճիկ՝ Ս. Սարգիս. — Զիֆթլիք՝ Ս. Աստուածածին. Ընդամէնը 47 եկեղեցի։

Վանորայք. — Յոսնակ՝ Ս. Կիրակոս, Առէք՝ Գեղանայեաց Ս. Աստուածածին, Հաղբատուն՝ Ս. Կարապետ, Սերկեւիլ՝ Ս. Փրկիչ։

Նպաստընկալ վարժարանք. Բղի-Գասապա, Սոլնճ, Մելիքան, Քերբոս, Զելէպի։

—

24. ԲԵՄԱԽ

Առաջնորդ. — Տ. Դանիէլ Ծ. Վրդ. Յակոբեան։

Առաջ. Փոխանորդ. — Տ. Մարկոս Քհնյ. Ուզունեան։

Կրօն. Ժողով. —

Քաղ. Բողով. —

Եկեղեցիք. — Բեմախ՝ Ս. Աստուածածին. — Վերի Բաղարիճ՝ Ս. Աստուածածին։ — Յուսի՝ Ս. Աստուածածին. — Հաղարք՝ Ս. Աստուածածին. — Գոմեր՝ Ս. Աստուածամայր. — Թաւկներ՝ Ս. Աստուածածին. — Կառնի՝ Ս. Թորոս. — Թորդան՝ Ս. Յարութիւն։ Ընդամէնը 11 եկեղեցի։

Վանորայք. — Ս. Թադէոս, Ս. Լուսաւորիչ, Ս. Փրկիչ, Սերովբէ-Քերովբէ, Արեգակ Ս. Նշան։

—

25. ՊԱՅԱԶԻՏ - ԱԼԱՇԿԵՐՏ

Առաջ. Տեղապահ. — Տ. Էմմանուէլ վրդ. Պալեան։

Փոխանորդ. — Տ. Ներսէս Քհնյ. Քաջբերունի։

Կրօն. Ժողով. —

Քաղ. Ժողով. —

Եկեղեցիք. — Պայազիտ՝ Ս. Կարապետ, Ս. Ծիրանաւոր. — Ալաշկերտ. Թոփրագ գալէ՝ Ս. Աստուածածին. — Մէյրամանէ՝ Ս. Աստուածածին. — Սրծաք՝ Ս. Աստուածածին. — Գորուն՝ Ս. Սարգիս. — Մուսուն՝ Ս. Ստեփանոս. — Շուշան՝ Ս. Աստուածածին. — Գումլու պուլաղ՝ Ս. Կարապետ. — Զիրոյ՝ Ս. Յարութիւն. — Բիւփրան՝ Ս. Ստեփանոս. — Մանկասար՝ Ս. Յարութիւն. — Համատ՝ Երեք խորան Ս. Աստուածածին. — Խաչլու՝ Ս. Աստուածածին. — Մոլլա Սիւլէյման՝ Ս. Յակոբ. — Զեռական՝ Ս. Գէորգ. — Խաստուբ՝ Ս. Աստուածածին. — Եահնիթեբէ՝ Ս. Ստեփանոս. — Գայապէկ՝ Ս. Աստուածածին. — Բաղնոց՝ Ս. Ստեփանոս. — Գըզըլգայա. — Խըտրբ. — Սչխալի. — Երանոս՝ Ս. Յակոբ. — Խոչեան՝ Ս. Յակոբ. — Սարբպէղ՝ Ս. Մինաս։ Ընդամէնը 32 եկեղեցի։

Վանորայք. — Ս. Յովհաննէս Բագրեւանդայ։

Նպաստընկալ Վարժարանք. — Թոփրագ գալէ, Խաստուբ գիւղ։

—

26. ՎԱՆ

Առաջնորդ. — Տ. Սահակ եպ. Բագրեւանդեան։

Փոխանորդ. —

Կրօն. Ժողով. —

Քաղ. Ժողով. — Գալուստ Ճիտեճեան. — Վահան Մուրքեան, Մկրտիչ Մաքսապետեան, Կարապետ Իսահանեան, Աւետիս Թէրզիպաշեան, Համբարձում Հիւսեան, Սահակ Գալճեան։

Եկեղեցիք. — Վան՝ Ս. Էջմիածին, Ս. Պօղոս, Ս. Առաք-

եալ , Ս. Տիրատայր , Ս. Վարդան , Ս. Սահակ , Ս. Ծիրանաւոր , Ս. Աստուածածին , Ս. Յակոբ . — Արտամէտ՝ Ս. Աստուածածին . — Ծովքստան՝ Ս. Գէորգ . — Բերդակ՝ Ս. Յովհաննէս . — Կենդանանց՝ Ս. Աստուածածին . — Դուրու պաշ՝ Ս. Ստեփանոս . — Շուշանց՝ Ս. Գէորգ . Սիսակ՝ Ս. Աստուածածին . — Լամզկերտ՝ Ս. Յովհաննէս . — Կողպանց՝ Ս. Գէորգ. — Դարման՝ Ս. Սարգիս . — Ոսկերակ՝ Ս. Աստուածածին . — Սեւան՝ Ս. Ստեփանոս . — Կարդալան՝ Ս. Աստուածածին . — Ղասպիտան՝ Ս. Աստուածածին . — Պողազքեսան՝ Ս. Աստուածածին . — Շաւշատէն՝ Ս. Ստեփանոս . — Զագմագ՝ Ս. Աստուածածին . — Խարակոնիս՝ Ս. Թորոս . — Արջուկ՝ Ս. Գէորգ . — Մինկեր՝ Ս. Յարութիւն . — Զոպանօղլու՝ Ս. Յովհաննէս . — Գուանինց՝ Ս. Ստեփանոս. — Շահպաղի՝ Ս. Ստեփանոս. — Լեզք՝ Ս. Ամենափրկիչ. — Աւանց՝ Ս. Աստուածածին . — Ճուաշէն՝ Ս. Աստուածածին ։

Նորsուզ . Մաքօշք՝ Ս. Սարգիս . — Շէֆրալ՝ Ս. Գէորգ. — Բիրպատեղէն՝ Ս. Սարգիս . — Հոստեան՝ Ս. Ստեփանոս , Կողա՝ Ս. Խաչ. — Կանկուտ՝ Ս. Թադէոս ։

Աsիլեւվազ՝ Ս. Աստուածածին , Ս. Սարգիս . — Նորշէն՝ Ս. Ամենափրկիչ . — Ներքին Սիսիան՝ Ս. Յարութիւն . — Վերին Սիսիան՝ Ս. Յարութիւն . — Յաղէն՝ Ս. Լուսաւորիչ . — Անդկուս՝ Ս. Գէորգ , Ս. Յարութիւն . — Աւգրայ՝ Ս. Աստուածածին . — Գարաքէշիշ՝ Ս. Գողգոթա . — Գազուխ՝ Ս. Աստուածածին ։

Բերկրի՝ Ս. Աստուածածին . — Յաւեղ՝ Ս. Աստուածածին . — Անձաւ՝ Ս. Աստուածածին ։

Արեհ . Ականց՝ Ս. Գէորգ , Ս. Թադէոս . — Իրիշատ՝ Ս. Աստուածածին . — Յաստիանակ՝ Ս. Ստեփանոս .

— Բերթազ՝ Ս. Աստուածածին . — Թոնտրակ՝ Ս. Յովհաննէս . — Ծագծագ՝ Ս. Յովհաննէս ։ Ընդամէնը 114 եկեղեցի ։

Վանօրայք. — Վարագայ Ս. Նշան , Կարմրուոր Ս. Աստուածածին , Սալնապատու Ս. Գրիգոր, Ս. Աստուածածին , Ս. Ամենափրկիչ , Ս. Սահակ , Ս. Էջմիածին , Ստիլճիվազի Սքանչելագործ Ս. Յարութիւն , Ս. Յովհաննէս եւն. ։ Ընդամէնը 25 վանք ։

—

27. ԼԻՄ-ԿՏՈՒՑ

Վանահայր Լիմայ . — Տ. Սահակ Եպ. Բագրեւանդեան ։

Վանահայր Կտուցայ . — Տ. Ստեփան Վրդ. Աղազատեան ։

Եկեղեցիք . — Կտուց Անապատ . — Ալիւր՝ Ս. Լուսաւորիչ . — Խաւենց՝ Ս. Աստուածածին . — Անանավանք՝ Ս. Աստուածածին . — Ամենաչատ՝ Ս. Աստուածածին . — Եիմազ . — Մարմէտ՝ Ս. Գէորգ . — Ճիկրաչէն ։ Ընդամէնը 24 եկեղեցի ։

Վանօրայք . — Լիմայ Ս. Գէորգ . — Կտուցայ Ս. Կարապետ . — Ալիւրի Ս. Աստուածածին , եւն. ։ Վանք 8 ։

—

28. ՊԻԹԼԻՍ

Առաջնորդ ընտրեալ.—Տ. Եղնիկ Ծ. Վրդ. Գալիազեան ։

Փոխանորդ . — Տ. Պետրոս Վրդ. Շահինեան ։

Կրօն. Ժողով . — Բարսեղ Քհնյ. Սարգիսեան , Գէորգ Քհնյ. Գէորգեան , Գէորգ Քհնյ. Տուրնեան , Մեսրոպ Քհնյ. Տ. Սարգիսեան , Ղազարոս Քհնյ. Յովհաննէսեան ։

Քաղ. Ժողով . — Խաչմանուկ Պասմաճեան , Ճերճիզ

Գրիգոեան, Մովսէս Բոպիկեան, Մուշեղ Մխեան, Սարգիս Քենտէրեան, Կարապետ Խաչմանուկեան, Սերովբէ Շողիկեան, Աղաճան Պաղդալեան, Մովսէս Բարիկեան։

Եկեղեցիք. — Պիթլիս՝ Կարմրակ Ս. Կիրակոս, Ս. Սարգիս, Հինգիսրան Ս. Աստուածածին. — Պոռ՝ Ս. Աստուածածին. — Բարչէն՝ Ս. Ամենափրկիչ. — Կամախ՝ Ս. Քառասուն Մանուկ. — Կորվու՝ Մայր Աստուածածին, Ս. Յովհաննէս. — Խարտկոզ՝ Ս. Գէորգ. — Սմպ՝ Ս. Գէորգ. — Խմելջուր՝ Ս. Անտոն. — Մարգորդ՝ Ս. Գէորգ. — Փարխանդ՝ Ս. Աստոմ. — Հէօրմիւզ՝ Ս. Քրիստափոր. — Դատուան՝ Ս. Թէոդորոս. — Շամիրամ՝ Ս. Սարգիս. — Զրնոր՝ Ս. Աստուածածին. — Ուրտափ՝ Ս. Գէորգ, Ս. Աստուածածին. — Սլամէք՝ Ս Կարապետ. Թուխ՝ Ս. Աստուածածին. — Աղքձոր՝ Ս. Սարգիս. — Ծուար՝ Ս. Աստուածածին. — Խախու՝ Ս. Յակոբ. — Տատիկ՝ Ս. Աստուածածին. — Վանրկ՝ Ս. Գէորգ. — Ծղկամ՝ Ս. Թէոդորոս. — Կեխոր՝ Ս. Եղիշէ. Կալհոկ՝ Ս. Գէորգ. — Պաս՝ Ս. Գէորգ, Ս. Աստուածածին. — Ոսոին՝ Ս. Գէորգ. — Մոճկոնք՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Յովհաննէս. — Խուլթիկ՝ Ս. Գէորգ.—Ծղակ՝ Ս. Յովհաննէս. — Կծուակ՝ Ս. Գէորգ. — Կոչտեան՝ Ս. Նիկողայոս. — Մեծք՝ Ս. Ստեփանոս. — Թեղուտ՝ Ս. Ստեփանոս, Ս. Գէորգ.— Սոխորդ՝ Ս. Աստուածածին. — Խարապաչէկիր՝ Ս. Աստուածածին. — Սգրակ՝ Երեք խորան. — Յերսունք՝ Ս. Թէոդորոս. — Սփռաձոր՝ Ս. Ստեփանոս. — Ծաղկէ՝ Ս. Դանիէլ. — Կամուրջ՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Դանիէլ. — Խուլիկ՝ Ս. Սարգիս. — Զղիրէ՝ Ս. Մինաս. — Մատնավանք՝ Ս. Գէորգ. — Փրխուս՝ Ս. Ստեփանոս. — Խարթ՝ Ս.

Գէորգ. — Յորձուկ՝ Ս. Խաչ. — Կարբ՝ Ս. Սիմէոն. — Տոփ՝ Ս. Սարգիս. — Սագ՝ Ս. Գէորգ. — Կատոմ՝ Ս. Սարգիս. — Տաչտոփ՝ Ս. Յովհաննէս. — Ցանդ՝ Ս. Ստեփանոս. — Մուշաղչէն՝ Ս. Գէորգ.— Քրսխամ՝ Ս. Աստուածածին. — Վանրկ՝ Ս. Քառասուն մանուկ.—Խնձորգին՝ Ս. Սարգիս. — Ծապոր՝ Ս. Գէորգ. — Տափավանք՝ Ս. Աստուածածին։ Ընդամէնը 100 եկեղեցի։

Վանորայք. — Պիթլիս՝ Խնդրակատար Ս. Աստուածածին. —Սէլերդոյ Ս. Յովհաննէս. — Գոմոց Ս. Աստուածածին. — Սեւեխի Ս. Թադէոս առաքեալ. — Ծապրիկորի Ս. Կարապետ. — Տաթիկի Ս. Աթանագինէ. — Սխլաթ-Թեղուտի Ս. Յովհաննէս. — Մատնավանքի Ս. Աստուածածին. — Պորի Ս. Նարեկ, եւն.։ Ընդամէնը 11 Վանք։

Նպաստընկալ վարժարանք. Խուլթիկ, Թեղուտ, Դատուան ու Փարխանդ։

—

29. ՄՈՒՇ

Ընդհ. վանահայր և Պատր. փոխանորդ. — Տ. Խոսրով Ծ. Վրդ. Պէհրիկեան։

Կրօն. Ժողով. — Վահան Վրդ. Երէցեան, Եղիշէ Քնդ. Ալամշարեան, Մուշեղ Քնդ. Տօնապետեան, Յովհաննէս Քնդ. Յովհաննէսեան, Յովհաննէս Քնդ. Տ. Աստուածատուրեան, Սահակ Քնդ. Բոստանեան, Քերովբէ Քնդ. Տ. Սերովբեան։

Քաղ. Ժողով. Արմենակ Խանաղայեան, Դասապար Զոլիկեան, Մնա. Կարապետ Բալեան, Մարտիրոս Սահակեան, Յովհաննէս Սէրունի, Նազարէթ Քէշիշեան, Պողոս Մովսէսեան։

Եկեղեցիք. — Մուշ՝ Ս. Մարինէ, Ս. Յարութիւն, Ս.

Աստուածածին, Ս. Սարգիս, Ս. Գէորգ, Ս. Կիրակոս. — Մոկունք՝ Ս. Աստուածածին. — Տերկևանք՝ Ս. Թորոս. — Խոբեր՝ Ս. Աստուածածին. — Բքլից՝ Ս. Գէորգ. — Ալիճան՝ Ս. Աստուածածին. — Ցրոնք՝ Ս. Սարգիս, Ս. Յակոբ. — Դըմնիկ՝ Ս. Դաւիթ. — Ուշտամ՝ Ս. Աստուածածին. — Սրտոնք՝ Ս. Աստուածածին. — Ղարձ՝ Ս. Աստուածածին. — Սրքավանք՝ Ս. Թովմաս, Ս. Լուսաւորիչ. — Սուլուք՝ Ս. Պօղոս Պետրոս. — Կուրավու՝ Ս. Աստուածածին. — Տէրըք՝ Ս. Սահակ Հայրապետ. — Զիարէթ՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Ստեփանոս. — Ղէյպեան՝ Ս. Թուխմանուկ. — Գոմ՝ Ս. Յակոբ. — Շէյխլան՝ Ս. Աստուածածին. — Գըզլլ աղաճ՝ Ս. Գէորգ. — Շէնըք՝ Ս. Յակոբ. — Գոմեր՝ Ս. Քառասուն Մանուկ. — Բիթմէյտան՝ Ս. Մինաս. — Մեղտի՝ Ս. Միանձունք. — Սալըքան՝ Ս. Յակոբ. — Այիբունան՝ Ս. Յակոբ. — Սոխգոմ՝ Ս. Սահակ. — Արաղ՝ Ս. Սահակ. — Մկրադոմ՝ Ս. Կիրակոս. — Խասքէօ Ս. Ստեփանոս, Ս. Երրորդութիւն, Ս. Թալիա. — Վարդենիս՝ Ս. Աստուածածին. — Թիլն՝ Ս. Աստուածածին. — Խորոնք՝ Ս. Աստուածածին։

Վանորայք. — Մշոյ Ս. Կարապետ, Ս. Յովհաննէս, Ս. Առաքելք, Մանավանք, Կոփայ, Ս. Դանիէլ, Ս. Աղբերիկ, Ս. Մատին Առաքեալ։

Պուլանըգ. Եռնճալու՝ Ս. Աստուածածին. — Թեղուտ՝ Ս. Յակոբ. — Համզաշէյխ՝ Ս. Թուխմանուկ. — Խարագլը՝ Ս. Յակոբ. — Լաթար՝ Ս. Թադէոս. — Լիզ՝ Ս. Աստուածածին. — Խոշկերտ՝ Ս. Աստուածածին. — Մոլլաքար՝ Ս. Յակոբ. — Մալազկերտ՝ Ս. Աստուածածին. — Ռոտամգիրուկ՝ Ս. Կարապետ. — Նորաշէն՝ Ս. Ստեփանոս. — Սրտանուտ՝ Ս. Աստուածածին. — Ռանջուր՝ Ս. Յովհաննէս.

— Գեղանք՝ Ս. Աստուածածին — Թաղաւան Ս. Յակոբ։ Ընդամէնը 102 եկեղեցի եւ 9 վանք։

Նպաստընկալ վարժարան. — Հաղզոյ գիւղ։

—

30. ՍԱՂԵՐԴ

Առաջնորդ. — Տ. Փառէն Վրդ. Մելգոնեան։

Կրօն. ժողով. — Եղիշէ Բ.ինդ. Մուրատեան, Զաքարիա Բ.ինդ. Յովհաննէսեան, Յարութիւն Բ.ինդ. Մալխասեան։

Քաղ. ժողով. — Յակոբ Փանոսեան, Յովսէփ Գէորգեան, Յակոբ Ամսէեան, Յակոբ Պասմաճեան, Մելգոն Նազիկանեան, Մուսա Զերաէլեան, Օհան Ղարիպճանեան։

Եկեղեցիք. — Սղերդ՝ Ս. Աստուածածին. — Պէքէնդ՝ Ս. Քառասուն Մանուկ. — Պերուարի՝ Ս. Աստուածածին. — Հէշէդ՝ Ս. Գէորգ. — Դաշտրգ՝ Ս. Ստեփանոս. — Հաքուք՝ Ս. Գէորգ. — Ռապանոքա՝ Ս. Աստուածածին. — Հաբիլանս՝ Ս. Աստուածածին. — Մալրգ՝ Ս. Գէորգ. — Սանս՝ Ս. Վարդան. Ուզիմ՝ Ս. Աստուածածին. — Տէհ՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Յովհաննէս. — Միլիանս՝ Ս. Աստուածածին. — Բլվեկա՝ Ս. Գէորգ. — Քիւֆրէ՝ Ս. Յովհաննէս. — Քիքան՝ Ս. Աստուածածին. — Տէրզէն՝ Ս. Յովհաննէս. — Շմիլան՝ Ս. Աստուածածին. — Պէյթհարուն՝ Ս. Յարութիւն. — Տէրբապան՝ Ս. Աստուածածին — Սեմատար՝ Ս. Աստուածածին. — Տէրըք՝ Ս. Վարդավառ ու Ս. Էջմիածին. — Պըրք՝ Ս. Սարգիս. — Կէլին՝ Ս. Սարգիս. — Կիւրէնա՝ Ս. Գէորգ. — Սեռէրս՝ Ս. Յովհաննէս — Ճուտ՝ Ս. Կարապետ. — Նալին՝ Ս. Սարգիս. — Սէին՝ Ս.

Աստուածածին. — Զոգ՝ Ս. Աստուածածին. — Պերա՝ Ս. Կիրակոս. — Ճուվէզ՝ Ս. Աստուածածին. — Ճիմարիպ՝ Ս. Աստուածածին. — Տիւսէտիկ՝ Ս. Աստուածածին. — Ռնատուան՝ Ս. Գէորգ. Վանսըդ՝ Ս. Յակոբ. — Խենտուք՝ Ս. Գէորգ. — Պիմէր՝ Ս. Կարապետ. — Ճիֆֆան Ս. Եղիա. — Նորչէն՝ Ս. Կոնստանդին վանք։ Ընդ ամէնը 32 եկեղեցի։

Նպաստընկալ Վարժարանք. — Սղերդ, Ռնատուան, Պիմեր, Գուպին։

—

31. ՏԻԱՐՊԵՔԻՐ

Առաջնորդ. — Տ. Եղեկիել Ծ. Վրդ. Արշակունի։

Փոխանորդ. — Տ. Յովհաննէս Քհյ. Շահինեան։

Կրօն. Ժողով. —

Քաղ. Ժողով. —

Եկեղեցիք. — Տիարպէքիր՝ Ս. Կիրակոս, Ս. Սարգիս. — Հայնի՝ Ս. Աստուածածին. — Գարապաշ՝ Ս. Սիմէոն Սիւնակեաց. — Լրճէ՝ Ս. Աստուածածին. — Յոբաւ. — Ղարպ. — Ալիբունար՝ Ս. Աստուածածին. — Քեապի՝ Ս. Քրիստափոր. — Հայեղիկ՝ Ս. Եղիա. — Շամ՝ Ս. Յովկան. — Մուֆարղին՝ Ս. Սարգիս. — Հաղրոյ՝ Ս. Աստուածածին եւն։ Ընդ ամէնը 25 եկեղեցի։

Վանքեր. — Մակաբայեցիք, Ս. Թովմաս։ Ընդամէնը 5 վանք։

Նպաստընկալ վարժարանք. — Հաղրոյ, Սադի, Մուֆարղին։

—

32. 33. 34. ԲԱԼՈՒ - ԱՐՂՆԻ - ՉՆԲՈՒՇ

Առաջ. ընտրեալ. — Տ. Աղան Ծ. Վրդ. Համամեան։

Առաջն. Փոխանորդ. — Տ. Սուրէն Քհյ. Տիրոյեան։

Կրօն. Ժողով. —

Քաղ. Ժողով. —

Եկեղեցիք. — Բալու՝ Ս. Լուսաւորիչ, Ս. Աստուածածին, Ս. Կիրակոս, Ս. Սահակ. — Հաւաւ՝ Ս. Կարապետ, Ս. Աստուածածին. — Նիպչի՝ Ս. Կարապետ. — Նեխրի՝ Ս. Աստուածածին. — Խոչմաթ՝ Ս. Աստուածածին. — Ապրանք՝ Ս. Աստուածածին. — Իսապէկ՝ Ս. Գէորգ. — Արթբխան՝ Ս. Մինաս. — Զէթ՝ Ս. Թորոս. — Մրջում-Մեղրէ՝ Ս. Գէորգ. Սագրաթ՝ Ս. Թորոս. — Սղամ՝ Ս. Խաչ. — Շնալ՝ Ս. Յակոբ. — Թեփէ՝ Ս. Մինաս. — Օխոռ՝ Ս. Կարապետ. — Թրիէ՝ Ս. Սարգիս. — Նաճորան՝ Ս. Մինաս. — Թիլ՝ Ս. Կարապետ. — Պաղին՝ Ս. Սարգիս. — Սրին՝ Ս. Աստուածածին. — Խամբշլը՝ Ս. Գէորգ. — Գարապայք՝ Ս. Աստուածածին. — Գումպէթ՝ Ս. Աստուածածին. — Նորգեղ՝ Ս. Կարապետ. — Նոր Մեղրէ՝ Ս. Յակոբ. — Եարբմճա՝ Ս. Սարգիս. — Կիւլիչկիր՝ Ս. Խաչ. — Հալալգոմ՝ Ս. Սարգիս. — Դաւթի Մեղրէ՝ Ս. Կիրակոս. — Խարակէրիկ՝ Ս. Աստուածածին. — Ուզունօպայ՝ Ս. Աստուածածին. — Ուզուն Մեղրէ՝ Ս. Սարգիս. — Քենկէրլի՝ Ս. Աստուածածին. — Ս.լաւու՝ Ս. Կարապետ. — Զայիր Մեղրէ՝ Ս. Խաչ. — Պաշարաթ՝ Ս. Աստուածածին. — Տէվէճի՝ Ս. Նիկողոս։ Աւրնի-Մատեն՝ Ս. Աստուածածին. — Արղնի՝ Ս. Սարգիս. — Բայարլի՝ Ս. Աստուածածին. — Ակիլ՝ Ս. Ծչան. — Փիրան՝ Ս. Աստուածածին. — Հրեռան՝ Ս. Աստուածածին. — Ջերմուկ՝ Ս. Արքլմսեհ։ Ջեֆուշ՝ Ս. Կարապետ. — Ատիչ՝ Ս. Կարապետ։ Ընդ ամէնը 54 եկեղեցի։

Վանքեր. — Բալուի Քաղցրահայեաց Ս. Աստուածա-

ծին, Հաւաւի Ս. Խաչ, Զնքուշի Միրահայեաց Ս. Աստուածածին, Արղնի Բարձրահայեաց Ս. Աստուածածին, ընդ ամենը 5։

Նպաստընկալ վարժարանք. — Բալու քաղաք, Խոչմաթ, Հաւաւ, Սղամ ու Զնքուշ։

—

35. ԽԱՐԲՈՒՐԴ

Պատր. Փոխանորդ. — Տ. Եղնիկ Ծ. Վրդ. Գալբաղճեան։

Կրօն. ժողով. — Սարգիս Քհնյ. Թաչճեան, Գարեգին Քհնյ. Վարդանեան, Ղեւոնդ Քհնյ. Ստեփանեան, Վահան Քհնյ. Պիւլպիւլեան։

Քաղ. ժողով. — Խաչատուր Թերվէզեան, Յակոբ Տէմիրճեան, Յակոբ Գուլյումճեան, Միհրան Միսաքեան, Սողոմոն Ստեփանեան, Աստուր Ժամկոչեան, Պօղոս Միսաքեան։

Եկեղեցիք. — Խարբուրդ՝ Ս. Յակոբ, Ս. Կարապետ, Ս. Ստեփանոս, Ս. Նշան. — Արփաւուտ՝ Ս. Գէորգ. — Ախոռ՝ Ս. Աստուածածին. — Ազ Մեղրէ՝ Ս. Սարգիս. — Աղընսի՝ Ս. Կարապետ. — Այվոզ՝ Ս. Աստուածածին. — Աշուան՝ Ս. Կարապետ. — Արոզիկ՝ Ս. Գէորգ. — Բազմաշէն՝ Ս. Աստուածածին. — Գայլու՝ Ս. Կիրակոս. — Գեղուանք՝ Ս. Նշան. — Գրաճ՝ Ս. Գէորգ. — Գոմք՝ Ս. Փրկիչ. — Գոնագալմազ՝ Ս. Աստուածածին. — Դատեմ՝ Ս. Աստուածածին. — Եղեգի՝ Ս. Նշան։ — Երգմնիկ՝ Ս. Աստուածածին. — Էլէմելիկ՝ Ս. Գէորգ. — Թելանզիկ Ս. Սարգիս. — Իւմրիւ. — Իչմէ՝ Ս. Նիկողոս. — Խոխ՝ Ս. Աստուածածին. — Խոյլու՝ Ս. Ստեփանոս. — Խուլէ՝ Ս. Ստեփանոս. — Ծառուկ՝ Ս. Սարգիս. — Կարմրի՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Հարսիկ՝ Ս. Գէորգ. — Հապուսի՝

Ս. Աստուածածին. — Հիւսէյինիկ՝ Ս. Վառվառէ. — Հողէ՝ Ս. Գէորգ. — Մամուրէդ-իւլ-Ազիզ՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Սարգիս. Մեզրէ (վերի)՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Մութք՝ Ս. Աստուածածին. — Մուղուրօղլու՝ Ս. Մինաս. — Մորենիկ՝ Ս. Պարսամ. — Նեքերեկ՝ Ս. Գէորգ. — Շամուչի՝ Ս. Աստուածածին. — Շրխ հաճի (վերի)՝ Ս. Աստուածածին. — Շրխ հաճի (վարի)՝ Ս. Փրկիչ. — Շնթիլ՝ Ս. Աստուածածին. — Զէօթէլի՝ Ս. Սարգիս. — Հոր գիւղ՝ Ս. Գէորգ. — Սարբխարիչ՝ Ս. Աստուածածին. — Սարբուլի՝ Ս. Աստուածածին. — Սորսորի՝ Ս. Կարապետ. — Վարդաթել՝ Ս. Գէորգ. — Փերչինճ՝ Ս. Փրկիչ. — Քեսրիկ՝ Ս. Աստուածածին. — Քէօրփէ՝ Ս. Աստուածածին, և.ն.։ Ընդամէնը 72 եկեղեցի։

Վանքերայք. — Սորսորի՝ Ս. Գէորգ. — Դատեմի Ս. Աստուածածին. — Գուլէի Ս. Գէորգ. — Զարդարիչի Ս. Արքլմսեհ, և.ն.։ Վանք 5։

—

36. ԷԿԻՆ

Առաջն. Տեղապահ. — Տ. Գէորգ Վրդ. Արսլանեան։

Կրօն. ժողով. — Գրիգոր Քհնյ. Գալայճեան, Մուշեղ Քհնյ. Տ. Պօղոսեան, Յովհաննէս Քհնյ. Դերձակեան, Յովհաննէս Քհնյ. Նալպանտեան։

Քաղ. ժողով. Աստուածատուր Սարբեան, Գասպար Էսկիճեան, Գրիգոր Մաղմանեան, Եղիա Գալուստեան, Մելքոն Էմիրզեան, Յարութիւն Շիրիկեան, Պօղոս Պէշիրեան։

Եկեղեցիք. — Ակն՝ Ս. Գէորգ, Ս. Աստուածածին. — Ապուչեխ՝ Ս. Նշան. — Կամարկապ՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Գէորգ. — Բինկեան՝ Ս. Հրեշտակա-

պետ , Ս. Աստուածածին . — Կարուշլա՝ Զարխա-
փան Ս. Աստուածածին . — Լիճ՝ Ս. Աստուածածին.
— Նարվեր՝ Ս. Մինաս : Ընդամէնը 10 եկեղեցի :
Վանքեր՝ Ս. Երեւումն , Ս. Գրիգոր Նարեկացի , Ս.
Կոզմաս Դամիանոս , Ս. Երեք-Մանկունք , եւն. :
Վանք 5 :

—

37. ԱՐԱԲԿԻՐ

Առաջնորդ . — Տ. Մուշեղ Ծ. Վրդ. Սերոբեան :
Փոխանորդ . — Տ. Վաղարշակ Քհնյ. Եկաւեան :
Կրօն. Ժողով . — Թոռնիկ Քհնյ. Պաղտիկեան , Կորիւն
Քհնյ. Երամեան, Վաղարշակ Քհնյ. Եկաւեան :
Քաղ. Ժողով. — Թովմաս Զուրիկեան , Կարապետ Գա-
զանճեան , Նիկողոս Բեհտաեան , Նաղարէթ Գաս-
պարեան , Պօղոս Տ. Յակոբեան , Սարգիս Օտա-
պաշեան :
Եկեղեցիք . — Արաբկիր՝ Ս. Աստուածածին , Ս. Լուսա-
ւորիչ , Ս. Գէորգ , Ս. Յակոբ . — Անջրդի՝ Ս.
Նշան , Սաղմկա՝ Ս. Աստուածածին . — Մաչկերտ՝
Ս. Աստուածածին. — Էհնէցիկ՝ Ս. Աստուածածին .—
Քուշնա՝ Ս. Աստուածածին . — Վաղչէն՝ Ս. Նշան .
— Հացկնի՝ Ս. Նշան. — Աղբն՝ Ս. Աստուածա-
ծին . — Ծագ՝ Ս. Նշան . — Խոռոչ՝ Ս. Աստ-
ուածածին . — Շեբիկ՝ Ս. Աստուածածին . — Կռա-
նի՝ Ս. Կարապետ . — Ամպրկա՝ Ս. Նշան : Ընդա-
մէնը 19 եկեղեցի :

—

38. ՁԱՐՍԱՆՃԱԳ - ՁՄՇԿԱԾԱԳ

Առաջնորդ . — Տ. Կորիւն Վրդ. Էլլիսարեան :
Փոխանորդ . —
Կրօն. Ժողով . — Կարապետ Քհնյ. Մազմանեան , Պօղոս
Քհնյ. Տ. Կարապետեան , Ներսէս Քհնյ. Զիթճեան :
Քաղ. Ժողով . — Աւետիս Հոլոփիկեան , Գէորգ Տէ-
միրճեան , Ստեփան Հապալմազեան , Պետրոս
Նալպանտեան :
Եկեղեցիք . — Բերրի՝ Ս. Աստուածածին . — Բաղպակ՝
Ս. Սարգիս . — Խուզուլճուխ՝ Ս. Աստուածածին .
— Ուռէկ՝ Ս. Գէորգ . — Սգճով՝ Ս. Յակոբ . —
Սորփիան՝ Ս. Գէորգ . — Խարեսիկ՝ Ս. Աստուածա-
մայր . — Լուսատուռիճ՝ Ս. Յակոբ . — Խոնեկ՝ Ս.
Յակոբ . — Խալաճուզ՝ Ս. Աստուածածին . — Իս-
մայէլցիք՝ Ս. Աստուածածին . — Զորակ՝ Ս. Կա-
րապետ . — Վասկերտ՝ Ս. Թորոս . — Աղմեզրէ՝
Ս. Քառասուն Մանուկ.—Յոչէ՝ Ս. Աստուածածին. -
Կորճան՝ Ս. Աստուածածին . — Ուրճ՝ Ս. Մինաս .
— Խուչի՝ Ս. Աստուածածին . — Մեզրէ՝ Ս. Կա-
րապետ . — Գոտառիճ՝ Ս. Գէորգ . — Մաս-
տան՝ Ս. Սարգիս . — Ճանիկ՝ Ս. Սարգիս . — Կէօկ-
թեբէ՝ Ս. Կարապետ . — Վերի Խաճար՝ Ս. Սարգիս.
— Թանձ՝ Ս. Գէորգ . — Նոր գեղ՝ Ս. Գէորգ . —
Պալչիր՝ Ս. Սարգիս . — Բերդակ՝ Ս. Թորոս . —
Բերդակի թիլ՝ Ս. Սարգիս :
Տեռսիմ . — Խոզաթ՝ Ս. Փրկիչ .—Ծագ՝ Ս. Գէորգ .
— Երկան՝ Ս. Յակոբ . — Ընճղկա՝ Ս. Մինաս . —
Աղզունիք՝ Ս. Գէորգ . — Սորփեան՝ Ս. Գէորգ . —
Հաւշաքար՝ Ս. Յովհաննէս. — Սակոդիկ.— Զմպէղ՝
Ս. Թորոս .—Տաչտի՝ Ս. Գէորգ. — Սին՝ Ս. Գէորգ .

— Հալէորի՝ Ս. Գրիգոր. — Ս. Աղեւոր՝ Ս. Կարապետ։
Մազկերs՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Յակոբ.—Դամուրտաղ՝ Ս. Գրիգոր. — Շորդան՝ Ս. Սարգիս. — Լաղուան՝ Ս. Անտոն։
Զմշկածագ՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Թորոս. — Մամոա՝ Ս. Գէորգ. — Հազարի՝ Ս. Երրորդութիւն. — Սիսնա՝ Ս. Յովհաննէս. — Միատուն՝ Ս. Յովհաննէս. —Երէց-Ագրակ՝ Ս. Խաչ. — Բազարոն՝ Ս. Աստուածածին. — Մարբշխա՝ Ս. Աստուածածին. — Խարասար. — Մեզրա. —Պաղչէճիկ. — Պետրէթէլ. —Կապան-Մատէն. — Մեզրա բաշա. — Խաչտուն. —Վասկաւան. — Պրատ.— Պրասդիկ.—Յաղթուկ. — Խաչքար. — Զնձոտ. — Պրեխի՝ Ս. Գէորգ. — Տեքքէ. — Օձգեղ՝ Ս. Փրկիչ. — Պողոսի գիւղ՝ Ս. Աստուածածին. — Ագրակ։ Ընդ ամէնը 89 եկեղեցի։

Վանորայք. — Հալէորիկի Ս. Կարապետ, Զմշկածագի Կարմրակ Ս. Աստուածածին եւն. ընդ ամէնը 5։

Նպաստընկալ վարժարանք. — Բերրի, Մազկերտ, Խոզաթ, Բերդակ, Յաղթուկ, Մեզրէ, Բազարոն, Միատուն, Կապան-Մատէն։

—

39. ՈՒՐՖԱ

Առաջնորդ. — Տ. Անանիա Վրդ. Հազարապետեան։
Փոխանորդ. —
Կրօն. ժողով. — Ներսէս Քհնյ. Բէօսէեան, Մեսրոպ Քհնյ. Մեսրոպեան, Խաչիկ Քհնյ. Սահակեան, Հայրապետ Քհնյ. Քիւրքճեան, Կարապետ Քհնյ. Նիկողոսեան։

Քաղ. ժողով. — Աղաճան Տ. Պետրոսեան, Յովհաննէս Գարագաշեան, Յակոբ Բիլօղլուեան, Մկրտիչ Զալեան, Սարգիս Մերճիմէկեան, Մարգար Պիրիճիքլեան, Յովհաննէս Թափթափեան։

Եկեղեցիք. — Ուրֆա՝ Ս. Աստուածածին. — Պիրէճիք՝ Ս. Աստուածածին.—Կարմունջ՝ Ս. Աստուածածին — Ճիպլին՝ Ս. Նիկողոս. — Էննէշ՝ Ս. Մերկերիոս, —Սեւերեկ՝ Ս. Թորոս.—Նզիպին՝ Ս. Աստուածածին։ Ընդամէնը 7 եկեղեցի։

Վանորայք. — Ուրֆա՝ Ս. Սարգիս, Ս. Դաստառակ, Խաչավանք։

Նպաստընկալ Վարժարանք. — Պիրէճիկ, Էննէշ։

—

40. ՊԱՂՏԱՏ

Պատրք. Փոխանորդ. — Տ. Գաբրիէլ Ծ. Վրդ. Անուշեան։
Փոխանորդ. — Տ. Աւետիս Քհնյ. Տ. Եղեսեան։
Քաղ. ժողով. — Բարթող Մինասեան, Գրիգոր Աղեքսանդրեան, Դաւիթ Թադէոսեան, Յարութիւն Սինանեան, Սահակ Պողոսեան, Սերովբէ Մատթէոսեան։

Եկեղեցիք. — Պաղտատ՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Երրորդութիւն. — Մուսուլ՝ Ս. Էջմիածին. — Պասրա՝ Ս. Աստուածածին։

—

41. ԵԴԻՊՏՈՍ

Առաջնորդ. — Տ. Յովսէփ Եպիսկ. Այվազեան։
Փոխանորդ. —
Կրօն. ժողով. —

Քաղ. Ժողով. — Յարութիւն պէյ Պէյլերեան, Բարթողիմէոս Նահապետեան, Մովսէս Անանեան, Արմենակ Պէյլերեան։

Եկեղեցիք. — Գահիրէ՝ Ս. Սարգիս և Ս. Մինաս. — Աղեքսանդրիա։

—

42. ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Այցելու Հովիւ. —

Եկեղեցիք. — 1. Սոֆիա, Ս. Աստուածածին. — Քհնյ. Տ. Յովհան Մանդակունի։ — 2. Ֆիլիպէ՝ Ս. Գէորգ ու Ս. Վառվառէ։ — 3. Թաթար-Պազարճըգ՝ Ս. Ստեփանոս։ — 4. Վառնա՝ Ս. Աստուածածին. — Քհնյ. Տ. Մարտիրոս Տ. Մարտիրոսեան, Տ. Սարգիս Ղարիպեան։ — 5. Պուրկաս՝ Ս. Խաչ։ — 6. Սիլիսարէ՝ Ս. Աստուածածին. — Քհնյ. Տ. Աստուածատուր Դերձակեան։ — 7. Շումլու՝ Ս. Աստուածածին. — Քհնյ. Տ. Խորէն Քիւչիւքեան։ — 8. Ռուսճուգ՝ Ս. Աստուածածին. — Քհնյ. Տ. Կարապետ Ա. Պոյաճեան։ — 9. Իսլիմիէ՝ Ս. Ստեփանոս։ — 10. Տոպրիչ։

—

43. ՌՈՒՄԱՆԻԱ

Աւագերեցներ իւրաքանչիւր եկեղեցւոյ։

Եկեղեցիք. — Ֆոքչան՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Գէորգ. — Պուգրէչ՝ Ս. Հրեշտակապետ. Քհնյ. Տ. Յարութիւն Անդրէասեան. — Պոթուչան՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Երրորդութիւն. — Եաչ՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Լուսաւորիչ. — Թրկաոքնա՝ Ս. Աստուածածին. Քհնյ. Տ. Յարութիւն Սարգսեան. — Կալաց՝ Ս. Աստուածածին. Քհնյ. Տ. Ղեւոնդ Փափազեան։ — Պրայլա՝ Ս. Աստուածածին. — Պաքով՝ Ս. Հրեշտակապետ. — Ռոման՝ Ս. Աստուածածին. — Քէօսէնճէ՝ Ս. Աստուածածին. Քհնյ. Տ. Յակոբ Դատաւորեան։ — Սուլինա՝ Խաչատուր քհնյ. Տ. Խաչատուրեան. — Իպրայիլ՝ Ս. Աստուածածին. — Թուլչա՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Պապատաղ՝ Ս. Աստուածածին։

—

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԹԵՄԵՐ

1. ԱՐՄԱՇ

Փոխ. Վանահայր. — Տ. Եղիշէ Եպ. Դուրեան։

Եկեղեցիք. — Արմաշ՝ Զարխանփան Ս. Աստուածածին։ — Խասկալ՝ Ս. Յակոբ։ — Պըչկըտէրէ՝ Ս. Խաչ։

Դպրեվանք. — Տե՛ս առանձինն։

—

2. ԳԱՄԴԵՄՈՒՆԻ

Առաջ. Փոխանորդ. —

Քաղ. Խորհուրդ. — Գաբրիէլ Թիւրապեան, Սարգիս Իւզպաշեան, Մհտ. Մատթէոս Փանոսեան, Յովհաննէս Իշխէճեան, Բենիամին Հալաճեան, Մարտիրոս Ճիվէլէկեան, Յովհաննէս Թիւֆէնկճեան, Կարապետ Տ. Աբրահամեան։

Եկեղեցի. — Գասդեմունի, Պոյապատ, Դաշքէօրրիւ։

—

3. ՊԻԼԵԿԻՍ

Վանահայր. — Տ. Ստեփան Եպիսկ. Սանտալճեան։
Եկեղեցիք. — Կերմիր՝ Ս. Ստեփաննոս. — Մունճուսու՝ Ս. Աստուածածին. — Պելեկես՝ Ս. Խաչ։
Վանք. — Ս. Դանիէլ, Ս. Թադէոս։

—

4. ԿԼՆՃ

Առաջ. Փոխանորդ. — Տ. Վարդան Վրդ. Յակոբեան։

—

5. ԱՂԲԱԿ

Առաջ. Փոխանորդ. — Տ. Արսէն Վրդ. Գէորգեան։
Կրօն Ժողով. —
Քաղ. Ժողով. —
Եկեղեցիք. — Պաչգալէ.—Բազ՝ Ս. Յովհաննէս, Ս. Յակոբ. — Առակ՝ Ս. Ստեփաննոս. — Հերիսան՝ Ս. Աստուածածին. — Խարատուն՝ Ս. Աստուածածին. — Յասպիսան՝ Ս. Յարութիւն. — Պժնկերտ. Փարսու. — Սորսէր՝ Ս. Էջմիածին. — Տիզէ (Կաւառ)՝ Ս. Յովհաննէս. — Կարպիլ՝ (Կաւառ)՝ Ս. Աստուածածին. — Միական (Ճուլամերկ)։
Վանք. — Ս. Բարթողիմէոս։

—

6. ՍԵԼԱՆԻԿ

Հովիւ. — Մկրտիչ Քհնյ. Ջլղատեան։
Մատուռ. —

Թաղ. Խորհուրդ. — Գրիգոր Բաչալեան, Գրիգոր Պոյաճեան, Թէոդորոս Բարամնսեան, Լեւոն Իթիւճեան, Յովհաննէս Մարգարեան, Կարապետ Ղազարոսեան, Թադեոս Փիւսկիւլճեան։

—

7. ԿՐԵՏԷ

Հոգեւոր Հովիւ. — Սեւախս Քհնյ. Թափայէլեան։
Թաղ. Խորհուրդ. —
Եկեղեցի. — Գանտիա՝ Ս. Կարապետ։

ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԻՒՆ Ս. ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

ԱՄԵՆ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐՔԵՊ. ՎԵՀԱՊԵՏԵԱՆ, Ծն. Եգիպտոս 1819, ձեռնադրեալ եպիսկոպոս 1860 Յունիս 2, Մատթէոս Կաթողիկոսէ, կ'ընտրուի Պատրիարք 1885 Նոյ. 15, կը մտնէ պաշտօնի 1888 Յուլիս։

ՏՆՕՐԻՆ ԺՈՂՈՎ

Սահակ Արքեպիսկ. Խապաեան՝ Լուսաւորչական, Ներսէս Արքեպիսկ. Գէորգեան, Մամբրէ Եպիսկ. Մարկոսեան, Եղիա Վրդ. Յովհաննիսեան, Ղեւոնդ Վրդ. Մաղսուտեան։

Պատր. Փոխանորդ. — Ներսէս Արքեպիսկ. Գէորգեան.
Պատր. Փոխանորդ Կ. Պոլսոյ. — Գէորգ Եպիսկ. Երէցեան.
Աւագ քարգման. — Սարգիս Վրդ. Տէմիրճեան.
Տեսուչ դպրոցներու. — Եղիշէ Վրդ. Չիլինկիրեան.
Հիւրընկալ. — Համազասպ Վրդ. Ղազարոսեան։

ՎԻՃԱԿՆԵՐ

1. Երուսաղէմ. — *Պատրիարք*, *Տ. Յարութիւն Արքեպ. Վեհապետեան*, *Եկ.* 9, *Վանք* 8։
2. Շամ. — *Տեսուչ*, *Սերովբէ Վրդ. Սամուէլեան։ Եկ.* 1։
3. Եաֆա. — *Տեսուչ*, *Մատթէոս Վրդ. Գայրգեան։ Եկ.* 1, *Վանք* 1։
4. Պէյրութ. — *Տեսուչ*, *Ներսէս Վրդ. Խապայեան։ Եկ.* 1։
5. Կիպրոս. — *Տեսուչ*, *Պետրոս Վրդ. Սարաճեան։ Եկ.* 2, *Վանք* 1։

ՏԵՍՉՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ս. Յարութիւն. — *Պօղոս Վրդ. Շահնազարեան։*
Ս. Աստուածածին. — *Հմայեակ Վրդ. Եղիկեան։*
Ս. Հրեշտակապետ. — *Սամուէլ Վրդ. Կիրակոսեան։*
Բեթղեհեմ. — *Մկրտիչ Վրդ. Կիրակոսեան։*
Ռամլէ. — *Բարթուղիմէոս Վրդ. Գրիգորեան։*
Լաբաֆիա. — *Թադէոս Վրդ. Եկաւեան։*

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Տ. ԿԻՐԱԿՈՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԲԷՔՄԷՋԵԱՆ

Կաթողիկոսական տեղապահ

ՎԻՃԱԿՆԵՐ

Ի. ՍԻՍ

Կաթ. տեղապահ. — *Տ. Կիրակոս Եպ. Բէքմէզեան։*
Կրօն. Ժողով. —
Քաղ. Ժողով. —

Տ. Տ. ՍԱՀԱԿ Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Ընտրեալ ի Կաթողիկոսութիւն Տանն Կիլիկիոյ

Եկեղեցիք. — Սիս՝ Ս. Սոփիա. — Ֆեքէ. — Եէրէպատան. —

Վանքերայք. — Ս. Աստուածածին։

Նպաստընկալք վարժարանք. — Ֆեքէ. — Եէրէպատան գիւղեր։

2. ԱՏԱՆԱ—ՊԵՐԵՔԷԹ

Առաջն. Փոխանորդ. — Տ. Գրիգոր Քհյ. Ներկարարեան։

Կրօն. ժողով. —

Քաղ. ժողով. —

Եկեղեցիք. — Ատանա՝ Ս. Ստեփանոս, Ս. Աստուածածին. — Թարսուս՝ Ս. Աստուածածին. — Մերսին՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Միսիս. — Գոզուլուզ. — Շէյխմուրադ՝ Ս. Գէորգ։ Ընդամէնը 23 եկեղեցի։

Նպաստընկալ վարժարանք. — Էքպէզ ու Ֆասըլ գիւղեր։

3. ՀԱՃԸՆ

Առաջն. Փոխանորդ. — Տ. Վահան Քհյ. Մանուկեան։

Կրօն. ժողով. —

Քաղ. ժողով. —

Եկեղեցիք. — Հաճըն՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Գէորգ, Ս. Թորոս. — Շառուերէ՝ Ս. Նշան. — Քէօսէլէր. — Սողանլը. — Եայլաճը. — Ղարսավրան. — Բումլու՝ Ս. Լուսաւորիչ։ Ընդամէնը 6 եկեղեցի։

Վանք. — Ս. Յակոբ Մծբնայ Հայրապետ։

4. ՀԱԼԷՊ—ԻՍՔԵՆՏԵՐՈՒՆ—ՔԻԼԻՍ

Առաջն. Տեղապահ. — Տ. Մեսրոպ Ա. Քհյ. Աճէմեան։

Կրօն. ժողով. — Մարկոս Քհյ., Յակոբ Քհյ. Ա. Յովհաննէսեան, Ղեւոնդ Քհյ. Տ. Նահապետեան։

Քաղ. ժողով. — Յակոբ Գուլյումճեան, Աւետիս Գաբրաճեան, Ղազարոս Ստեփանեան, Պօղոս Պապիկ-

եան, Յովհաննէս Թոփճեան, Սրգար Միրաքեան, Յակոբ Պարսամեան։

Եկեղեցիք. — Հալէպ՝ Ս. Քառասուն Մանուկ, Ս. Աստուածածին. — Քիլիս՝ Ս. Յովհաննէս Կարապետ. — Պելան. — Գրբրգխան. — Աթրգ. — Իսքենտերուն՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Ղնիէ (Ճեսր Շղուր) Ս. Կիպրիանոս. — Եագուպիյէ՝ Ս. Թորոս. — Քեսապ. — Որֆալիէ. — Կոզի. — Մեչթէ. — Ճեսր Շղուր։ Ընդ ամէնը 8 եկեղեցի։

5. ԱՅՆԹԱՊ

Առաջն. Փոխանորդ. — Կարապետ Քհն. Կիւլիւզեան։

Կրօն. Ժողով. —

Քաղ. Ժողով. — Արմենակ Նազարէթեան, Աւետիս Միրիճանեան, Գալուստ Ղազարոսեան, Գրիգոր Լէյլէկեան, Կարապետ Եաղսըզեան, Կարապետ Նազարէթեան, Հրանտ Սիւլահեան, Սմբատ Տէմիրճեան, Փիլիպպոս Սարգսեան։

Եկեղեցիք. — Այնթապ՝ Ս. Աստուածածին, Օրուլ գիւղ (Սրըլ) Ս. Աստուածածին։ Ընդամէնը 8 եկեղեցի։

6. ԱՆԹԱՔԻԱ

Առաջն. Տեղապահ. — Տ. Թադէոս Վրդ. Եկաւեան։

Կրօն. Ժողով. —

Քաղ. Ժողով. —

Եկեղեցի. — Անթաքիա՝ Ս. Աստուածածին. — Պեթիաս՝ Ս. Մելիտոս. — Հաճի հապիպ՝ Ս. Աստուածածին, Եօղուն օլուգ՝ Ս. Աստուածածին. — Խարպէյ վաղըֆ՝ Ս. Փրկիչ. — Քեպուսիյէ՝ Նորաշէն. — Քեսապ՝ Ս. Աստուածածին. — Գալատուրան՝ Ս. Աստուածածին. — Եագուպիէ՝ Ս. Աստուածածին. — Արամոյ՝ Ս. Աստուածածին. — Ղըմէմիյէ՝ Ս.

Տիրամայր. — Էքիզօլուգ. — Քէօրքիւտ. — Զինարճըգ. Ներքի. — Սեւ աղբիւր. — Արֆալը. Պաղճըղազ։ Ընդամէնը 13 եկեղեցի։

7. ՄԱՐԱՇ

Առաջն. Տեղապահ. — Տ. Յովհաննէս Ս. Քհնյ. Վարժապետեան։

Կրօն. Ժողով. —

Քաղ. Ժողով. —

Եկեղեցիք. — Մարաշ՝ Ս. Քառասուն Մանուկ, Ս. Ստեփաննոս, Ս. Կարապետ, Ս. Գէորգ Ս. Աստուածածին, Ս. Սարգիս. — Սարըլար. — Գըզըլ-Աղաճ. — Ֆընտագճախ՝ Ս. Աստուածածին։

8. ՋԷՅԹՈՒՆ — ՖՈՒՌՆՈՒԶ

Առաջ. Տեղապահ.—Տ. Կարապետ Ս. Քհնյ. Երկանեան։

Կրօն. Ժողով. —

Քաղ. Ժողով. —

Եկեղեցիք. — Զէյթուն՝ Ս. Լուսաւորիչ, Ս. Աստուածածին, Ս. Յակոբ, Ս. Յովհաննէս, Ս. Սարգիս. — Ալապաշ՝ Ս. Կարապետ, Մխալ՝ Ս. Սարգիս. — Ալպիստան՝ Ս. Գէորգ, Ս. Յակոբ. — Եարփուզ. — Էյլէնճէ՝ Ս. Աստուածածին. — Ֆրոնուզ. — Կէօքսու. — Թաշօլուգ՝ Ս. Գէորգ. — Բունար՝ Ս. Ստեփաննոս. — Տերէ քէօյ. — Տէօնկէլ՝ Ս. Աստուածածին. — Տէյիրմէն տերէ. — Եէնիճէ Գալէ. Զիւրիւգոզ. — Եղիաօպասը։ Ընդամէնը 30 եկեղեցի։

Վանօրայք. — Զէյթունի՝ Ս. Փրկիչ, Ս. Աստուածածին, Ֆոնուզի Ս. Կարապետ. 4։

Նպաստնկալ Վարժարանք. — Զէյթունի չորս թաղեր, Ալապաշ, Ալպստան, Եարբուզ, Ֆոնուզ, Կէօքսու, Թաշօլուգ, Քիրէճբունար, Տէրէքէօյ, Տէօնկէլ,

Տէյիրմէնտէրէ , Եէնիճէ գալէ , Զիւրիւք գոզ, Եղիա օղասը ։

9. ՄԱԼԱԹԻԱ

Առաջն. Տեղապահ . — Տ. Խաչատուր Վրդ. Տէր Ղազարեան ։

Կրօն. Ժողով. —

Քաղ. Ժողով .—

Եկեղեցիք . —Մալաթիա՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Յարութիւն , Ս. Երրորդութիւն . — Օրտուզ՝ Ս. Փրկիչ . — Էսկի՝ Ս. Ստեփանոս . — Զրմուխտի՝ Ս. Էջմիածին . — Մուշովկա՝ Ս. Աստուածածին . — Հէքիմ խան՝ Ս. Աստուածածին . — Հիւանի Մանսուր՝ Ս. Աստուածածին . — Պեհեանի՝ Ս. Փրկիչ . —Քեսխատա՝ Ս. Գէորգ , եւն. ։ Ընդամէնը 20 եկեղեցի ։

Վանօրայք . — Ս. Փրկիչ, Ս. Լուսաւորիչ , Ս. Անարծաթ բժիշկ ։

Նպաստընկալ Վարժարանք . — Հիւանի Մանսուր , Պեհէանի , Իւլպիշ ։

10. ԵՈԶԿԱԴ

Առաջ. Փոխանորդ. — Տ. Ղեւոնդ Վրդ. Թուրսարգսեան։

Կրօն. Ժողով . —

Քաղ. Ժողով . — Եփրեմ Ասլանեան , Դասպար Բաբաղեան , Արամ Արամեան , Կարապետ Արրահամեան , Յակոբճան Փափաղեան , Բեմզի Գուլումճեան , Գալուստ Անիպաղեան , Օննիկ Ամեմեան , Միսաք Կեվհերեան, Մատթէոս Եսայեան, Ռուբէն Պերպերեան։

Եկեղեցիք . — Եոզկադ՝ Ս. Աստուածածին . — Սարայ՝ Ս. Աստուածածին . — Մազար օղլու՝ Ս. Աստուածածին . — Ինճիրլի՝ Ս. Աստուածածին . — Գարապըրդ՝ Ս. Լուսաւորիչ . — Սաչլը՝ Ս. Աստուածածին . — Քեսիլէր՝ Ս. Գէորգ . — Սաթլը՝ Ս. Աստուածածին . — Գուլ Գուլյու՝ Ս. Աստուածածին . — Էյլէնճէ՝ Ս. Աստուածածին . — Քէլլէր՝ Ս. Աստուածածին . — Պրուն Գչլա՝ Ս. Աստուածածին . — Զագմագ՝ Ս. Աստուածածին . — Պողազլաեան՝ Ս. Միսնաս . — Կէօվէճլի՝ Ս. Յակոբ . — Ուզունլու՝ Ս. Աստուածածին . — Զաթաք՝ Ս. Աստուածածին . — Գարահալլի՝ Ս. Յակոբ . — Կիւրտէ՝ Ս. Աստուածածին . — Պելէօրէն՝ Ս. Գէորգ . — Իյտէլի՝ Ս. Փրկիչ . — Բուլ-տիկին՝ Ս. Աստուածածին . — Զոխրատան՝ Ս. Թէոդորոս . — Ֆախրալու՝ Ս. Աստուածածին . — Իւրնէճ՝ Ս. Աստուածածին . — Մենթեշէ՝ Ս. Աստուածածին . — Զաթ՝ Ս. Թորոս. — Տէլի Համզա՝ Ս. Նիկողոս . — Գարա Զայիր՝ Ս. Աստուածածին . — Գարա Եագուպ՝ Ս. Յակոբ ։ — Թերզիլի՝ Ս. Թէոդորոս . — Պեպէք՝ Ս. Աստուածածին . — Սգատաղմատէն՝ Ս. Աստուածածին. — Բէօնրէնկ՝ Ս. Յակոբ . — Զորում՝ Ս. Գէորգ . — Սունկուրլու՝ Ս. Աստուածածին ։ Ընդամէնը 43 եկեղեցի։

11. ԿԻՒՐԻՆ—ՄԱՆՃԼԼԳ

Առաջ. Տեղապահ . — Տ. Յակոբ Վրդ. Կէօնիւլեան ։

Առաջ. Փոխանորդ . — Տ. Ադդէ Քհ. Մանուկեան ։

Կրօն Ժողով . — Յեսու Քհնյ. Վարդապետեան , Մկրտիչ Քհնյ. Թորոսեան , Սահակ Քհնյ.Եաղուպեան , Ոնեսիմոս Քհնյ. ։

Քաղ. Ժողով . — Մկրտիչ Տէր Նահապետեան , Յակոբ Խրտիկեան , Մանասէ Կրլոզեան , Կիւրեղ Արզոնեան , Յակոբ Աղտալեան , Սարգիս Աֆատեան , Աբգար Բահմազեան ։

Եկեղեցիք . — Կիւրին՝ Մայր եկեղեցի . — Զախնոր՝ Ս. Փրկիչ . — Շուղուլ՝ Ս. Յակոբ . — Էօրէն թաղ՝ Ս.

Գէորգ. — Գարահիսար՝ Ս. Սարգիս։ Ընդամէնը 25 եկեղեցի, վանք 1։

Նպաստընկալ վարժարան. — Գարահիսար գիւղ։

13. ՏԻՎՐԻԿ

Առաջ. Փոխանորդ. — Գրիգոր Քհնյ. Զարդարեան։

Կրօն. Ժողով. —

Քաղաք. Ժողով. —

Եկեղեցիք. — Տիվրիկ՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Երրորդութիւն. — Խուռնավիլ՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Կասմա՝ Ս. Աստուածածին. — Զմմարա՝ Ս. Երրորդութիւն. — Աշուչէն՝ Ս. Թադեոս. — Օտուր՝ Ս. Թովմաս. — Կիւրեսին՝ Ս. Կարապետ. — Սրմու Թաղ՝ Ս. Գէորգ. — Մրրուանա՝ Ս. Աստուածածին. — Բարդամ՝ Ս. Աստուածածին. — Սինջան՝ Ս. Գէորգ. — Բալանկա՝ Ս. Գէորգ։ Ընդամէնը 14 եկեղեցի, վանք 2։

Նպաստընկալ վարժարանք. — Սինճան, Միրվանա, Ս. Յակոբ, Սրմութաղ։

13. ՏԱՐԵՆՏԷ

Առաջն. Փոխանորդ. — Ղեւոնդ Ա. Քհնյ. Մուրատեան։

Թաղ. Խորհուրդ. — Խաչեր Թաթարեան, Մկրտիչ Դուրեան։

Եկեղեցիք. — Տարենտէ՝ Ս. Երրորդութիւն, Ս. Աստուածածին. — Աշոտի՝ Ս. Աստուածածին։ Ընդամէնը 6 եկեղեցի։

Վանք. — Ս. Յակոբ։

Նպաստընկալ վարժարանք. — Քաղաք և Աշոտի գիւղ։

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆ ԱՂԹԱՄԱՐԱՅ

Տ. ԱՐՍԷՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

Կաթողիկոսական տեղապահ

ՎԻՃԱԿՆԵՐ

1. ԱՂԹԱՄԱՐ

Կաթ. Տեղապահ. — Տ. Արսէն Վրդ. Մարգարեան։

Տնօրէն Ժողով. — Եղնիկ Վրդ. Ներկարարեան՝ Ստեփանպէս, Դանիէլ Վրդ. Զատոյեան՝ Ստեփանդպիր, Յովհաննէս Վրդ. Յակոբեան, Երեմիա Վրդ. Խաչատուրեան։

Եկեղեցիք. — Աղթամար կղզի՝ Ս. Խաչ։

1. Կարճկան. — Մոխրբերդ՝ Ս. Սարգիս. — Քարադաշտ՝ Ս. Աստուածածին. — Պատականց՝ Ս. Աստուածածին. — Տրշոզ՝ Ս. Աստուածածին. — Յարբերդ՝ Ս. Յովհաննէս. — Պողանիս՝ Ս. Աստուածածին. — Քարախներ՝ Ս. Ստեփանոս, Ս. Աստուածածին — Թիմար՝ Ս. Աստուածածին. — Ղատուն՝ Ս. Աստուածածին. — Փշավանք՝ Ս. Յովհաննէս. — Զիվայ՝ Ս. Սարգիս. — Պաղ՝ Ս. Թովմաս. Գոմս՝ Ս. Թովմաս. — Օղվանց՝ Ս. Գէորգ. — Բեկանիս՝ Ս. Յարութիւն. — Խումս՝ Ս. Պետրոս ու Ս. Գէորգ. — Սորթ՝ Ս. Գէորգ ու Ս. Սահակ. — Կաւառվանիկ՝ Ս. Գէորգ. — Ծապուր՝ Ս. Վարդան. — Բելու՝ Ս. Թորոս ու Ս. Կարապետ։

2. Ոստան՝ Ս. Աստուածածին. — Աթանաց՝ Ս. Գէորգ. — Ս. Վարդան՝ համանուն եկեղեցի. — Թորգում՝

Ս. Աստուածածին. — Բէօշք՝ Ս. Գէորգ. — Մաշկակտակ՝ Ս. Աստուածածին. — Անդղ՝ Ս. Գէորգ. — Դեմ՝ Ս. Թադէոս. — Խարականց՝ Ս. Աստուածածին։

3. Կիցան. Սմբան՝ Ս. Աստուածածին. — Կանդռուան՝ Ս. Գէորգ. — Սրնատուն՝ Ս. Աստուածածին. — Կապուտակ՝ Ս. Ստեփան։

4. Կարկառ. Ցաղթ՝ Ս. Աստուածածին, Ս. Գէորգ. — Դիճի՝ Ս. Սարգիս. — Մճկանց՝ Ս. Սարգիս. — Ծողկու՝ Ս. Յովհաննէս, Ս. Ստեփանոս. — Եղեգնիս՝ Ս. Աստուածածին. — Թացու՝ Ս. Գէորգ, Ս. Աստուածածին։

5. Կեւեռ. Դեզոյ՝ Ս. Լուսաւորիչ. — Կարպկլ՝ Ս. Թադէոս։

6. Խեմի Զոր. Վերին Պժնկերա՝ Ս. Դանիէլ. — Անկըշտոնց՝ Ս. Ստեփանոս. — Էրէմերու՝ Ս. Աստուածածին. — Աստուածաշէն՝ Ս. Ստեփանոս. — Խէք՝ Ս. Սարգիս. — Ցնտատան՝ Ս. Աստուածածին։

7. Շատաղ. Շատաղու Թաղ՝ Ս. Աստուածածին. — Շատաղ՝ Ս. Ստեփանոս. — Վախրաթ՝ Ս. Շմաւոն. — Սոլմանց՝ Ս. Ամենափրկիչ։ Ընդամէնը 193 եկ.։

Վանօրայք. — Աղթամարայ Ս. Խաչ. Նարեկայ Ս. Սանդուխտ, Կապուտկողայ Ս. Յակոբ. Ոստանի Ս. Նշան, Սպիտակ Ս. Աստուածածին, Անդղայ Ս. Աստուածածին, Խեքայ Ս. Գէորգ, Փուխկու Ս. Գէորգ։ Ընդամէնը 41 վանք։

Նպաստընկալ վարժարան. — Շատաղ։

2. ԽԻԶԱՆ

Առաջն. Փոխանորդ. — Տ. Պետրոս Վրդ. Գրիգորեան։

Եկեղեցիք. — 1. Ստորին Կարկառ, Արզու, Արբենց, Հուկուրծու, Հալս, Խնձորուտ։

2. Շինիթոռս, Խարխոյ, Խաչէ, Մանտուենց, Մանմտենց, Պռոչենց, Կարենակ, Նամ, Խածուս, Պահար, Անապատ, Եզոնց, Տի։

3. Սպարկերս, Ճաժուան, Կողենց, Բաղենց, Լուար, Թաղ, Տանձիս, Հողանդ, Վերին Հիւրիւք, Ստորին Հիւրիւք, Ուսպ, Խոյթ, Տոսու, Յարգին, Դալարս, Սուզանց, Առնջեկ, Մաթ, Կռան, Ներքան։

4. Մարտաւիք, Դոչենց, Շնաղբերդ, Յարութ, Կոնիս, Բարկանց, Հաւընտան. Միջա, Ապարանք։

5. Նզար, Բուտ, Սորի, Բերդակ, Ներքին Գարատու, Վերին Գարատու, Բրուենց, Դարոնց, Խուփ, Անդենց, Եկու։

6. Խորոռս, Շէն գիւղ, Խարէթ, Լայլն։ Ընդամէնը 109 եկեղեցի.

Վանօրայք. — Խիզանու Աւագ Ս. Խաչ, Յեկուայ Ս. Գամաղիէլ, Ուրուանից Ս. Աստուածածին, Ընձորուտի Ս. Գէորգ, Ծկարայ Երաշխաւոր Ս. Աստուածածին, Բաղենից Ս. Աստուածածին, Ապարանից Ս. Խաչ։ Ընդամէնը 17 վանք։

Ս. ԷՋՄԻԱՄԾԻՆ

ՍԻՆՈԴ

Ն. Ս. ՕԾՈՒԹԻՒՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ՝ Նախագահ
Տ. Արիստակէս Արքեպիսկ. Դաւթեան՝ Նախանդամ
Տ. Մակար Եպիսկ. Բարխուդարեան
Տ. Յուսիկ Եպիսկ. Մովսիսեան
Տ. Աշոտ Վրդ. Շախեան
Տ. Մխիթար Վրդ. Տ. Մկրտչեան
(Կը պակսին երեք անդամներ)

ՄԱՏԱԿԱՐԱՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Յովհաննէս Եպիսկոպոս Շիրակունի
Համազասպ Վրդ. Համազասպեան
Կարապետ Վրդ. Տ. Մկրտչեան
Եղիշէ Վրդ. Ահարոնեան

ՏՊԱՐԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Մատթէոս Վրդ. Մատթէոսեան
Եղնիկ Վրդ. Գեանջեցեան
Ընձակ Վրդ. Եաղճեան
Լուսարարապետ՝ Ղեւոնդ Եպիսկ. Յովակիմեան
Տեսուչ Ճեմարանի՝ Պ. Կարապետ Կոստանեան
Մատենադարանապետ՝ Յուսիկ Վրդ. Զոհրաբեան
Գանձապետ՝ Եղիշէ Վրդ. Ահարոնեան
Դիւանապետ՝ Կորիւն Վրդ. Սահակեան

ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆՔ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ

1. ԵՐԵՒԱՆ

Ա. Երեւան. — Թեմական, Սուրբիս Արքեպիսկոպոս Պարզեան. — Եկեղեցիք՝ 92. — Վանօրայք՝ 10. — Վարժարան 1, թեմական դպրանոց։

Բ. Հին-Նախիջեւան. — Յաջորդ. Սիմոն Վրդ. Տէր Մանուէլեան. — Եկեղեցիք 94. — Վանօրայք 12։
Գ. Աղեքսանդրապոլ. — Յաջորդ. Մամբրէ Վրդ. Մելիք-Ադամեան. — Եկեղեցիք 48. — Վանօրայք 2. — Սուրմալի եկ. 23. — Նոր-Պայազիտ՝ եկ. 60. — Վանք 8։
Դ. Կարս. — Յաջորդ. Կիւրեղ Վրդ. Կիւրեղեան. — Եկեղեցիք 89. — Վանք՝ 4։
Ե. Տաքեւ. — Յաջորդ. Խոսրով Վրդ. Փելիթակեան։ Եկեղեցիք 89. — Վանք 11։

2. ՎՐԱՍՏԱՆ ՈՒ ԻՄԷՐԵԹ

Ա. Տփղիս. — Նախանդամ եւ Վարիչ. Տ. Արսէն Վրդ. Ղլտճեան. — Եկեղեցիք 135. — Վանօրայք 3. — Վարժարան 1 Թեմական դպրոց։ — Քութայիս, Փոթի, Բաթում, Արտուին, Արտանուշ, Սոխում, 13։
Բ. Գորի. — Յաջորդ. Յովհաննէս Վրդ. Տ. Գէորգեան. — Եկեղեցիք՝ 22 — Թելաւ՝ 24. — Սղնախ՝ 16. — Զաքաթալա՝ 13։
Գ. Ախալցխա. — Յաջորդ. Բարգէն Վրդ. Աղաւելեան. — Եկեղեցիք 14. — Ախալքալաք 51։
Դ. Գանձակ. — Յաջորդ. Անանիա Եպս. Համազասպեան. — Եկեղեցիք 29. — Վանք 9. — Ղազախ 52 եկեղեցի. — Վանք 3։

3. ՂԱՐԱՊԱՂ

Ա. Շուշի. — Առաջնորդ. Գրիգոր Եպս. Գառնակերեան. — Եկեղեցիք 157. — Վանօրայք 11. — Վարժարան 1. Թեմական դպրոց։
Բ. Նուխի. — Յաջորդ. Սահակ Վրդ. Տէր Միքայէլեան։ Եկեղեցիք 51. — Վանօրայք 2։

4. ՇԱՄԱԽԻ

Ա. Շամախի. — Նախանդամ. Եփրեմ Վրդ. Սուքիասեան. — Եկեղեցիք 27. — Վանօրայք 2։ — Գէօքզայ՝ 17, Ղուբայ՝ 3, Դերբէնտ՝ 1։

Բ. Բագու. — Գործակալ. Եղիշէ Ա. քհյ. Գեղամեան. — Եկեղեցիք 2։

5. ԱՍՏՐԱԽԱՆ

Ա. Աստրախան. — Առաջնորդ. Արիստակէս Արքեպիսկոպոս Սեդրաքեան. — Եկեղեցիք՝ 5. — Անկելանոց՝ 1. — Նիժնի Նովկորոտ՝ 1, Սդաւրոպոլ՝ 6. Թերեկեան շրջան՝ 12, Կուբանեան շրջան 6, Դաղըստան՝ 2, Անդրկասպեան երկիր՝ 4, Թուրքաստան 1. Սարատով 1, Սիբերիա 1։ Ընդ ամէնը 40 եկեղեցի։

Բ. Ղրզար. — Նախանդամ. Թովմաս Վրդ. Բաղտասարեան։ Եկ. 1։

6. ՊԵՍԱՐԱՊԻԱ

Ա. Պեսարապիա. — Առաջնորդ. Ներսէս Արքեպիսկոպոս Խուդավէրդեան. — Եկեղեցիք 6. — Բերսոն՝ 3, Խարքով՝ 1, Տաւրեկեան նահանգ՝ 14 Եկատարինոսլաւ՝ 1։ — Վանք 3. — Թեմական դպրոց 1։

Բ. Նոր Նախիջեւան. — Ցաջորդ. Մուշէ Վրդ. Եղազեան. — Եկ. 14, Վանք 1։

Գ. Պետրբուրգ. — Նախանդամ. Գէորգ Ա. Քհ. Խանթարճեան. — Եկ. 2։

Դ. Մոսկուա. — Նախանդամ. Յարութիւն Ա. Քհ. Պոպովեան. — Եկ. 3։

ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆՔ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ

1. ԱՍՊԱՀԱՆ

Ա. Ասպահան. — Առաջնորդ՝ Սահակ Արքեպիսկ. Այվազեան. — Եկեղ. 15, Վանք 2։

Բ. Թեհրան. — Փոխանորդ՝ Բագարատ Վրդ. Վարդազարեան. — Եկեղեցիք։

Գ. Կալկաթա. — Հովիւ՝ Անդրէաս Քհնյ. Աբգարեան. — Եկեղեցի՝ Ս. Նազարէթ։

Դ. Մաստաս. — Հովիւ՝ Մաշթոց Քհնյ. Իսրայէլեան. — Եկեղեցի՝ Ս. Աստուածածին։

Ե. Պոմպա. — Հովիւ՝ Գրիգոր քհյ. Ղեւոնդեան. — Եկեղեցի՝ Ս. Պետրոս։

Զ. Պադաւիա. — Հովիւ՝ Եղիշէ քհյ. Մկրտումեան. — Եկեղեցի՝ Ս. Յովհաննէս։

2. ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆ

Ա. Ատրպատական. — Առաջնորդ. Եղիշէ Վրդ. Մուրատեան. — Եկեղեցիք՝ Դաւրէժ Ս. Աստուածածին, Ս. Սարգիս։

Բ. Սալմաս. — Փոխանորդ. Եզնիկ Վրդ. Երկարակեցեան. — Եկեղեցիք։

ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆ ԵՒՐՈՊԻՈՅ

Ա. Եւրոպա. — Առաջնորդ. — Տ. Գէորգ Եպիսկ. Իւթիւճեան։

Բ. Բարիզ. — Հովիւ՝ Վռամշապուհ Քհնյ. Քիպարեան. Մատուռ. և Եկեղեցի նոր հիմնարկեալ։

Գ. Մարսիլիա. — Հովիւ՝ Գէորգ Եպիսկ. Իւթիւճեան. — Մատուռ՝ Ս. Յարութիւն։

Դ. Մանչեսդր. — *Առժ. Հովիւ՝ Մկրտիչ Քհնյ. Մրչիկեան. — Եկեղեցի՝ Ս. Յարութիւն։*

Ե. Սուչովա. — *Հովիւ՝ Կարապետ Քհնյ. Կայնաեան. — Եկեղեցիք՝ Ս. Խաչ, Ս. Սիմէոն։*

ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ

Ա. Ուսբբր. — *Առաջնորդ՝ Յովսէփ Եպիսկ. Սարաճեան. — Եկեղեցի՝ Ս. Փրկիչ։*

Բ. Նիւ-Եորք. — *Հովիւ՝ Մաչթոց Վրդ. Փափազեան. — Եկեղեցի՝ Ս. Յովհաննէս։*

Գ. Պոսբրն. — *Հովիւ՝ Ղեւոնդ Վրդ. Մարդուկէսեան. — Մատուռ։*

Դ. Բրովիտենս. — *Հովիւ՝ Խատ Վրդ. Մարգարեան. — Մատուռ։*

Ե. Լորենս. — *Հովիւ՝ Արսէն Վրդ. Վեհունի. — Մատուռ։*

Զ. Ջիքակոյ. — *Հովիւ՝ Վահրամ Քհնյ. Մսրլեան. — Մատուռ։*

Է. Ֆրեզնոյ. — *Հովիւ՝ Ահարոն Վրդ. Սահրոյեան. — Եկեղեցի՝ Ս. Փրկիչ։*

ՀԱՅ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱԲՐԱՀԱՄ ՊԵՏՐՈՍ Ա. 1740—1749։

ՅԱԿՈԲ ՊԵՏՐՈՍ Բ. 1749—1753։

ՄԻՔԱՅԷԼ ՊԵՏՐՈՍ Գ. 1753—1780։

ԲԱՐՍԵՂ ՊԵՏՐՈՍ Դ. 1780—1788։

ԳՐԻԳՈՐ ՊԵՏՐՈՍ Ե. 1788—1812։

ԳՐԻԳՈՐ ՊԵՏՐՈՍ Զ. 1812—1841։

ՅԱԿՈԲ ՊԵՏՐՈՍ Է. 1841—1843։

ԳՐԻԳՈՐ ՊԵՏՐՈՍ Ը. 1843—1866։

ԱՆՏՈՆ ՊԵՏՐՈՍ Թ. (ՀԱՍՈՒՆԵԱՆ) 1866—1886։

ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՊԵՏՐՈՍ Ժ. (ԱԶԱՐԵԱՆ) 1886—1899։

ՊՕՂՈՍ ՊԵՏՐՈՍ ԺԱ. ԷՄՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆ. Կաթողիկոս-Պատրիարք, ծն. Թիլերմէն (Մերտին) 4 *յունուար* 1829, *ընտրեալ* 14 *յուլիս* 1899։

Պատր. փոխանորդ. Աւետիս Արքեպիսկոպոս Արփիարեան։

Պատր. դիւանապետ. Սահակ վրդ. Ճիզմէճեան։

Գործակատար. Յովսէփ Էֆ. Շեհրիեան։

Կրօնական Ժողով

ԳԱՀԵՐԷՑ՝ Կաթողիկոս-Պատրիարք։

ԴԵՐ-ԳԱՀԵՐԷՑ՝ Փոխանորդ։

Սահակ Ծ.վրդ. Ճիզմէճեան, Պօղոս Գեր. Գաղրիկեան, Արսէն Գեր. Իւսիւֆեան, Յովսէփ Ծ.վրդ. Արիկեան, Ստեփան վրդ. Արիկեան, Բառնաբաս վրդ. Սամանճեան, Յովսէփ վրդ. Ռոքոսեան, Ներսէս վրդ. Ա.ճէմեան, Գէորգ Ծ.վրդ. Թերզիպաշեան, Հ. Եղիա վրդ. Քիլճեան, Հ. Գր. վրդ. Գալէմքեարեան։

Ատենադպիր՝ Կոմիտաս վրդ. Իաքենտէրեան։

Վարչական Ժողով

ԳԱՀԵՐԷՑ՝ Կաթողիկոս-Պատրիարք։

ԴԵՐ-ԳԱՀԵՐԷՑ՝ Պատր. Փոխանորդ։

Պօղոս Գեր. Դաղբիկեան, Նիկողոս Ծ.վրդ. Պագշեան, Անտոն Ազնաւոր, Յովհաննէս Գարտաշեան, Վիէն Գասապեան, Մկրտիչ Էնքսէրճեան, Միհրան Երազեան, Գրիգոր Ոսկեան, Զարեհ Շիշմանեան, Մանուէլ Շաշեան, Յովհաննէս Փիլիպոսեան, Սահակ Զիլբոշեան։

Ատենադպիր՝ Կոմիտաս վրդ. Խաչենաէրեան։

Հրահանգչական Խորհուրդ

Զարեհ Շիշմանեան՝ Ատենապետ։ Գէորգ վրդ. Թերզիպաշեան, Յովհաննէս Ոսկեան։

Դատաստանական Խորհուրդ

Սահակ վրդ. Ճիզմէճեան՝ Ատենապետ, Հ. Եղիա վրդ. Քիլճեան, Յովհաննէս պէյ Ալիքսանեան, Յովհաննէս Գարտաշեան, Գէորգ Մարտիրոսեան, Ատենադպիր՝ Սերովբէ Ֆերհատեան։

Հոգաբարձ. Ս. Յակոբայ անկիւնացոցին

Բառնաբաս Ծ.վրդ. Սամանճեան՝ Ատենապետ։ Սահակ Զիլբոշեան, Պօղոս Շերպեթճեան, Գրիգոր Պըյրդեան, Գրիգոր Միհրան։ Հոգեւոր պաշտօնեայ . . . ։ Բժշկապետ՝ Տոքթ. Գէորգ Զոհրապ, Վիրաբուժապետ՝ Տոքթ. Միհրան Զարդարեան։

ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐ ԵՒ ՄԵԾԱՒՈՐՆԵՐ

Ղալաթիա, ս. Փրկիչ. Յովսէփ Ծ.վրդ. Աբիկեան։
Բերա, ս. Յովհ. ՈՍԿԵԲԵՐԱՆ, Նիկ. Ծ.վրդ. Պագշեան։
Բերա, ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ. (ԱԹՈՌԱՆԻՍ)։
Բերա, ս. ԵՐԵՐԴՈՒԹԻՒՆ. Պօղոս Գեր. Դաղբիկեան։
Բանկալթի, ՍՆԱՐԱՏ ՅԱՂՈՒԹԻՒՆ. Հ. Գր. վրդ. Դալէմքեարեան։
Օրթաքէօյ ս. Գր. ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ, Բարսեղ Ծ.վրդ. Զատոյեան։
Սամաթիա, ԱՆԱՐԱՏ ՅԱՂՈՒԹԻՒՆ. Ստեփան վրդ. Արագեան։
Եէնիքէօյ ս. Յովհ. ՄԿՐՏԻՉ. Հ. Եփրեմ Վ. Զագրճեան։
Պէշիկթաշ, ս. ՊՕՂՈՍ. Յովհ. վրդ. Աբիկեան։

Մեծ կղզի, ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ. Ներսէս վրդ. Բաբաղեան։
Թարապիա, ս. ԱՆՏՈՆ, Ալիքսան վրդ. Սիրունեան։
Գանտիլլի, ս. ՅՈՎՍԷՓ. Յովսէփ Ծ.վրդ. Աբիկեան։
Գատրքէօյ, ս. ԼԵՒՈՆ. Անտոն վրդ. Խաչենաէրեան։

ՎԻՃԱԿՆԵՐ ԵՒ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆԵՐ

ՍՎԱԶ. Սահակ Աբբեպիսկ. Հաճեան	եկեղեցի	4
ՀԱԼԷՊ. Օքսենտիոս Աբբեպ. Սայեղեան	»	4
ՄԵՐՏԻՆ. Յուսիկ Աբբեպ. Կիւլեան	»	3
ԱՏԱՆԱ. Պօղոս Եպ. Թերզեան	»	5
ԷՐԶՐՈՒՄ. Կարապետ Եպ. Քզուբեան	»	5
ԽԱՐԲԵՐԴ. Ստեփան Եպ. Խաչատրեան	»	3
ՄԱԼԱԹԻԱ. Միքայէլ Եպ. Խաչատուրեան	»	4
ՄՈՒՇ. Ներսէս Եպ. Հնտոյեան	»	6
ՊՐՈՒՍԱ. Յարութիւն Եպ. Համճեան	»	2
ՏԻԱՐՊԵԿԻՐ. Անդրէաս Եպ. Զելէպեան	»	4
ԳԱՑՍԵՐԻ. Մատթէոս Եպ. Սիսլեան	»	1
ԵԴԻՊՏՈՍ. Պօղոս Եպ. Սապպաղեան	»	2
ԷՆԿԻՒՐԻՒ. Կղեմէս Եպ. Ղազարոսեան	»	4
ՄԱՐԱՇ. Յովհաննէս Եպ. Մուրատեան	»	3
ԴՐԱՊԻԶԱՆ. Յովհ. վրդ. Ղազարոսեան՝ Կաթ. Փոխ.	»	4
ՋՄՄԱՐ. Անդրէաս վրդ. Ալեքսանդրեան՝ Վանանայր	»	1
ՊՈԼԵՍԼԻԿ. Յուսիկ Ծ.վրդ. Պաղտասարեան՝ Կաթ. Փոխ.	»	2
ՊԻՏԵՐՈՒԹ. Պետրոս Ծ.վրդ. Աբելեան՝	» »	1
ԻԶՄԻՏ Հ. Դաւիթ վրդ. Նազարեթեան	» » »	2
ԻԶՄԻՐ. Հ. Նիկողոս Ծ.վրդ. Աւդերեան	» » »	2
ՊԱՂԵՏԱՏ. Փիլիպպոս վրդ. Մաղաքեան	» » »	1

ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

1. ՎԻԵՆՆԱՅԻ Մխիթարեանց Աբբահայր, Հ. ԻԳՆԱՏԻՈՍ ԱՐՔԵՊ. ԿԻՒՐԵՂԵԱՆ։

2. ՎԻԵՆՆԱՅԻ Մխիթարեանց Աբբայական փոխանորդ, Հ. ԹԱԴԷՈՍ ՎՐԴ. ԹՈՌՆԵԱՆ։

3. ՎԱՆՏՈՒԵԱՆՑ Աբբահայր, Հ. ՌԱՓԱԷԼ Ծ. ՎՐԴ ՄԻԱՍԼԻԲԵԱՆ։

ՀԱՅ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՍՏԵՓԱՆ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ. 1850—1865։
ԴԱՎԱԹԻՈՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ. 1865—1884։
ՅԱԿՈԲ ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ. 1868—1884։

ՅԱԿՈԲ ԷՖ. ՊՈՅԱՃԵԱՆ. Ազգապետ, ընտրեալ 1884։
Իրաւագէտ-խորհրդական՝ Աբշակ Շմաւոնեան։
Քարտուղար՝ Կարապետ Սենեքերիմեան։
Ա. Գործակատար Առաքել Կէօզիւպէօյլիքեան։
Բ. Գործակատար՝ Գաբրիէլ Մինասեան։

Վարչ. Ժողով

Բրոֆ. Յակոբոս Ճեճիլեան, Գէորգ Խաբբուդլեան, Մեհրան Յովհաննէսեան, Յովհաննէս Մինասեան, Աբշակ Շմաւոնեան, Կարապետ Սենեքերիմեան, Պետրոս Տոնճեան, Յարութիւն Կոստիկեան, Յովհաննէս Թելճիէեան, Պատ. Յովհաննէս Գրիգորեան։

Եկեղց. Միութիւնք

ԲԻԹԱՆԻԱ. Պատ. Յակոբ Թաշճեան՝ Նախագահ Ժողով. Ժող. 16
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ. Պատ. Սիմոն Պապասիմեան » » » 43
ԽԱՐԲԵՐԴ. Պատ. Աստուածատուր Անդրէասեան » » » 47
ԿԻԼԻԿԻԱ. Պատ. Ահարոն Շիրաճեան » » » 50

ԹՈՒՐՔԻՈՅ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ
ՀՈԳԵՒՈՐ ԳԼՈՒԽՆԵՐԸ

Տ. ՅՈՎԱԿԻՄ Գ. Արքեպիսկոպոս և տիեզերական Պատրիարք Յունաց Կոստանդնուպոլսոյ. աթոռ ի Կոստանդնուպոլիս. ունի 12 Մետրոպոլիտներու Սինոդոս, և 72 մետրոպոլտական վիճակներ Եւրոպական և Ասիական Թուրքիոյ մէջ։

Տ. ՓՈՏԻՈՍ, Պատրիարք և Պապ Յունաց Աղեքսանդրիոյ. աթոռն յԱղեքսանդրիա. ունի 3 մետրոպոլտական վիճակներ Եգիպտոսի մէջ։

Տ. ՄԵԼԵՏԻՈՍ, Պատրիարք Յունաց Անտիոքայ. աթոռն ի Դամասկոս. ունի 14 Մետրոպոլիտական վիճակներ Սուրիոյ և մերձաւոր նահանգաց մէջ։

Տ. ԴԱՄԻԱՆՈՍ, Պատրիարք Յունաց Երուսաղէմի. աթոռն յԵրուսաղէմ. ունի 10 մետրոպոլտական վիճակներ Պաղեստինի մէջ։

Տ. ՅՈՎՍԷՓ, Եքզարք Պուլկարայ. աթոռն ի Կոստանդնուպոլիս. ունի 22 մետրոպոլտական վիճակներ Եւրոպական Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ մէջ։

Տ. ԻԳՆԱՏԻՈՍ ԱԲԴԼՄՍԵՀ, Պատրիարք Ասորւոց Անտիոքայ. աթոռն ի Տէյրէզ-ղաֆրան, Մէրտինի մօտ. ունի 12 առաջնորդական վիճակներ Ասիական Թուրքիոյ հարաւային նահանգաց մէջ։

Տ. ՇՄԱՒՈՆ (ՄԱՐ ՇԻՄՈՒՆ), Պատրիարք Նեստորի Քաղդէացւոց. Աթոռն ի Շէմտինան՝ Հեքքեարիի մէջ, ուր է իր ժողովրդեան մեծագոյն մասը, և ունի Առաջնորդական վիճակներ նաև Պաղտատի և Մուսուլի նահանգներուն մէջ։

Տ. ԱՄՊԱ ԿԻՒՐՂՈՍ, Պատրիարք Ղպտեաց Աղեքսանդրիոյ. աթոռն ի Գահիրէ. ունի մետրոպոլտական վիճակներ Եգիպտոսի և Եթոպիոյ մէջ։

Տ. ԵՂԻՍ. ՊԵՏՐՈՍ ՀՕՑԷՔ, Պատրիարք Հռովմէական Մարոնեաց Անտիոքայ. աթոռն ի Քէսրուվան՝ Լիբանանու մէջ. ունի 7 եպիսկոպոսական վիճակներ Լիբանանու և Սուրիոյ մէջ։

Տ. ԿԻՒՐԵՂ ՊԵՏՐՈՍ ՃԵՀԱ, Պատրիարք Հռովմէական Մելքիդեաց Անտիոքայ և Աղեքսանդրիոյ. Աթոռն ի Պէյրութ, ունի 11 եպիսկոպոսական վիճակներ Հալեպի և Սուրիոյ նահանգայ մէջ։

Տ. ԵՓՐԵՄ ԻԳՆԱՏԻՈՍ ՐԱՀՄԱՆԻ, Պատրիարք Հռովմէական Ասորւոց Անտիոքայ. աթոռն ի Մերսին. ունի 7 եպիսկոպոսական վիճակներ Ասիական Թուրքիոյ հարաւային նահանգներուն մէջ։

Տ. ՅՈՎՍԷՓ ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԹՈՒՄԱՍ, Պատրիարք Հռովմէական Քաղդէացւոց Բաբելոնի. աթոռն ի Մուսուլ. ունի 10 եպիսկոպոսական վիճակներ Ասիական Թուրքիոյ հարաւային նահանգներուն մէջ։

Տ. ԿԻՒՐՂՈՍ ՄԱԿԱՐ, Պատրիարք Հռոմէական Ղփտեաց Աղեքսանդրիոյ, աթոռն ի Գահիրէ. ունի 2 եպիսկոպոսական վիճակներ Եգիպտոսի մէջ։

ԱԶԳԱՊԵՏՆԵՐ

ՄՈՇԷ ԼԷՎԻ ԷՖԷՆԴի, Հրէից ընդհանուր Խախամապետի տեղակալ ի Կոստանդնուպոլիս, ունի 5 Խախամներէ բաղկացեալ ժողով կրօնական գործոց համար, և 24 Մեծ Խախամներ Եւրոպական և Ասիական Թուրքիոյ մէջ։

ՕԹՕՆ ՎԱՐԹԱԼԻԹԻ ԷՖԷՆԴի, վարիչ ազգապետական դիւանի օսմանեան հպատակ լատինածէս Կաթոլիկներու ի Կոստանդնուպոլիս։

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՔ

Դրամատունները չատ մեծ ծառայութիւններ կը մատուցանեն տնտեսական աշխարհին և կարեւոր դեր մը կը կատարեն առեւտրական գործառնութեանց մէջ։ Մինչեան գիծն են դրամագլուխներու խնդրանքին ու մատուցման, կամ ուրիշ խօսքով, միջնորդ մըն են դրամատէրներու միջև որոնք իրենց դրամը չահագործել կը փափաքին, և առեւտրական ու ճարտարարուեստական ձեռնարկուներու՝ որոնք այդ դրամէն օգտուիլ կ'ուզեն։ Դրամատուններն երեք կարգի կը բաժնուին.

Ա. Շահադիտականները, տէրութեանց և ճարտարարուեստական ընկերութեանց հաշւոյն փոխառութիւններ հրապարակ կը հանեն, բայց յաճախ իրենց միջնորդչէքով գոհ չմնալով՝ այդ թուղթերու անկման կամ բարձրացման մէջ ալ չահ կը փնտռեն։

Բ. Առեւտրական դրամատուններն ապահով և ընթացիկ գործողութիւններ կը կատարեն, օրինակի համար, ուրիշի հաշւոյն գանձումներ կամ վճարումներ կ'ընեն, առեւտրական թուղթեր կը զեղչեն, վարձագիր կը ծախեն ընթացիկ հաշիւներ կը բանան, արժեթուղթերու, ապրանքներու կամ ապրանքի գոնեսը-մանեներու վրայ կանխավճար կ'ընեն, թանկագին մետաղներ (ոսկի, արծաթ) կը գնեն ու կը վաճառեն, իրենց կամ ուրիշներուն հաշւոյն փոխանակութիւններ կ'ընեն, արպիդրաժի գործողութիւններ կը կատարեն և այլն։

Գ. Իսկ Շրջաբերութեան դրամատունները յատուկ արտօնութեամբ դրամատոմսեր շրջաբերութեան կը հանեն։

Դրամատուններու դրամագլուխը քիչ անգամ մասնաւորներու դրամով կը կազմուի. բաժնեթուղթերով դրամատուն կազմելու սովորութիւնն ընդհանրացած է հիմա։

Բաժնեթուղթն ընկերային փոխանցելի բաժին մըն է, անանուն կամ գոնանիդ ընկերութեան մը մասնակցողներուն յատուկ։ Բաժնեթուղթը կրնայ կամ անուանական ըլլալ կամ օրորդեօr, կամ նոյն իսկ երբեմն ի հրամանի։ Դրամատուններու կամ ապահովագրական կարգ մը ընկերութիւններու բաժնեթուղթերն անուանական են։ Բաժնեթուղթերը հաւասար դումարներ կը ներկայացնեն և իրենց տէրերուն հաւասար իրաւունքներ կ'ուտան՝ ընկերութեան շահուն կամ դրամագլխի վրայ։ Այսու հանդերձ կան սակաւաթիւ ընկերութիւններ որոնք սովորականներէն զատ, առանձնաշնորհեալ բաժնեթուղթեր ալ հրապարակ հանած են։ Բաժնեթուղթը ըստ օրինի անբաժանելի է, այսինքն չի կտորակուիր։ Օրինակի համար, բաժնետիրոջ մը ժառանգորդները չեն կրնար պահանջել որ նոյն բաժնեթուղթէն իրենց ինկած բաժինը ներկայացնող թուղթեր տրուին զատ զատ։ Բաժնետէր մը իրաւունք ունի, 1. Ընկերութեան զուտ շահէն համեմատական բաժին մը առնել և 2. Մասնակցիլ բաժնետերաց ընդհանուր ժողովներուն, Վարչական Խորհուրդը ընտրելու կամ ընկերութեան հաշիւները քննելու համար։ Սակայն այս իրաւունքն առ հասարակ ամէն բաժնետէր չի վայելեր։ Օրէնքը կ'արտօնէ ընկերութիւնն որոշել որ այսչափ բաժնեթուղթ ունեցողները միայն մասնակցին ժողովներուն։ Ընկերային դրամագլխին առ նուազն $^1/_{20}$ը ներկայացնող բաժնետերաբ կրնան իրենց ծախքով և միւս բաժնետերաց անունով դատ բանալ Վարչական Խորհրդոյ անդամներուն դէմ, եթէ զեղծում մը կամ խարդախութիւն մը տեսնեն։

Դրամատոմսը (Պանքնոդ) տեսակ մը թղթադրամ է որուն արժէքը մետաղադրամով կը վճարուի ներկայացնողին։ Դրամատոմսը, շրջաբերութեան հանող դրամատան համար, աւանդ մըն է որ կրնայ ամէն վայրկեան պահանջուիլ։ Ասոր համար է որ պանքան պարտաւոր է անոր փոխարէնն ունենալ իր տնտուկին մէջ, ըլլայ մետաղադրամ, ըլլայ առեւտրական թուղթ։

Դրամատուն մը պարտաւոր է հատուցանել իր շրջաբերութեան հանած այն տոմսերն որոնք հինցած կամ աւրուած են, մինչ այս պարտաւորութենէն ազատ է, երբ թուղթերը կորսուած, գողցուած կամ այրած ըլլան։ Նոյնպէս պարտաւոր չէ վճարել կեղծ դրամատոմսերը, նոյն իսկ եթէ ներկայացնողին պատուաւորութիւնը խնդրոյ առարկայ չըլլայ։ Բայց ընդհանրապէս կ'ընդունի այն դրամատոմսերն որոնց ճարտար նմանութիւնը կրնար խաբել ամէնէն ազէկ ճանչցողներն իսկ։ Դրամատոմս կեղծողները ցկեանս բանտարկութեան կը դատապարտուին։

Արպիդրաժն ընտրութիւն մըն է և կը կայանայ վճարելու մասին ամէնէն խնայողական և ծախելու մասին ամէնէն շահաւոր եղանակը գտնելու մէջ։ Արպիդրաժի գործողութիւնները կը կատարուին փոխանակագրերու, արժէթուղթերու, թանկագին մետաղներու և նմի վրայ։ Այս գործողութիւնները կատարող շահագէտներ այս ինչ հրապարակէն գնելով և այն ինչ հրապարակին վրայ ծախելով՝ յաճախ կարեւոր շահեր կ'ընեն, բայց ամէն բանէ առաջ հարկ է ճիշտ ծանօթութիւններ ունենալ զանազան հրապարակներու սովորութեանց վրայ։ Արպիդրաժի մէկ ուրիշ ձեւն ալ կը կատարուի ապրանքի վրայ։

Զեղչ. — Զեղչն որ առեւտուրի մէջ յաճախագէպ գործողութիւն մըն է՝ այն դումարն է որ վար կը դրուի

պայմանաժամէն առաջ վճարուող առեւտրական թուղթի մը արժէքն։

Երկու տեսակ զեղչ կայ. 1. Արտաքին կամ Առեւտրական և 2. Ներքին։ Առեւտրական զեղչն է թուղթին մէջ յիշատակուած գումարին տոկոսը մինչեւ պայմանաժամ եղած օրերուն համար։ Այս զեղչը նախամեծար կը համարուի, որովհետեւ հաշիւը դիւրին է եւ զեղչողին համար չահաւոր։ Իսկ ներքին զեղչն ալ սա է. եթէ թուղթին վճարման պահուն տոկոսի դրուեր, պայմանաժամին ճշդիւ պիտի արտադրէր այնչափ գումար որչափ պէտք էր իրեն՝ հաւասարակշռելու համար թուղթին անուանական գումարը։

Զեւ = Ֆորմիւլ առեւտրական զեղչի $= \frac{Ա.Օ}{3700} = \frac{Ա.Օ}{Բ}$

Ա. = Անուանական արժէք։ Ս = Սակ։ Հ = Հիմակուան արժէք։ Օ = Օրերու թիւը։ Զ = Զեղչ։ Բ = Զեղչի սակին համապատասխանող բաժանարար։

Թուղթին գումարը Ա. ըլլալով կ'ունենանք.

$$Հ = Ա. - \frac{Ա.Օ}{Բ} = \frac{Ա.(Բ - Օ)}{Բ}$$

Ներքին զեղչի հաշիւներու համար վերը նշանակուած ձեւերը կը գործածուին երբ մէկ թուղթի վրայ է գործողութիւնը։ Բայց երբ միեւնոյն առեն մէկէ աւելի թուղթեր պիտի զեղչուին, մէկ գործողութիւն միայն կը բաւէ։ Ասոր համար չինուած է Զեղչի ցուցակն, ուր կը գրուին թուականը, զեղչողին ու զեղչել տուողին անունները, վճարման տեղը, մէն մի թուղթի անուանական արժէքը, պայմանաժամը, զեղչման օրերը եւայլն։ Թուղթերն իրարու տակ կը գրուին պայմանաժամի կարգով։ Երբ միեւնոյն պայմանաժամն ունեցող քանի մը թուղթեր գտնուին, գումարներու կարեւորութեան կարգով կը գրուին։ Զեղչի

ցուցակին մէջ կը նշանակուի նաեւ զեղչի սակը, յանձնարարողէքը, դրոշմատուրքը եւայլն։ Դիւրութեան համար կը զեղչուին դրամագլխին և օրերու արտադրութեան վերջին երկու զերոները։ Ինչպէս նաեւ զեղչի սակին համապատասխանող բաժանարարին երկու զերոները. զոր օրինակ եթէ սակը 4% ըլլայ՝ 90ով կը բաժնուի փոխանակ 9000ի։

ՕՐԻՆԱԿ ԶԵՂՉԻ ՑՈՒՑԱԿԻ

ԱՆՈՒԱՆԱԿԱՆ ԱՐԺԷՔ		ՇՐԱՊԱՐԱԿ	ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄ			ԹԻՒ
540	75	Բարիզ	Դեկտ.	25	40	216
2600	—	»	Յունր.	2	48	1248
5754	25	Մարսիլիա	Փետր.	10	87	5006
6330	—	»	»	12	89	5634
15225		134·48 զեղչ 4 % 25·37 Յանձնառողէքի 1/6 % 7 Դրոշմատուրք				
166	85	16 Նոյեմբեր				
15058	15					

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին Պոլիս է, բայց ընդհանուր ժողովները Լոնտոնի կամ Բարիզի մէջ կը գումարուին։ Բարիզի ու Լոնտոնի մասնաճիւղերէն զատ, Օսմ. Պանքան Թուրքիոյ բոլոր առևտրական կեդրոններուն մէջ բազմաթիւ մասնաճիւղեր ունի։ Դրամագլուխն որ նախապէս 67,500,000 ֆրանք էր, 1874 Օգոստոս 31ին բարձրացաւ 250,000,000 ֆրանքի, 500 ֆրանքնոց 500,000 բաժնեթուղթերով։ Պանքային վարչութիւնը յանձնուած է 7 անդամէ բաղկացած Վարչական Խորհուրդի մը որոնց 4ը Տնօրէն և 3ը Վարիչ։ Ասոնք կ'ընտրուին Լոնտոն կամ Բարիզ գումարող յանձնաժողովի մը կողմէ որու կ'անդամակցին 10 Ֆրանսացի, 10 Անգլիացի ու 6 Աւստրիացի։ Զորս տնօրէններէն մին «Ընդհանուր Տնօրէն» տիտղոսն ունի և կը նախագահէ Վարչական Խորհուրդին։ Օսմ. Կառավարութիւնը վերին հսկողութիւն ի գործ կը դնէ Կայս. Գոմիսէրի մը միջոցաւ զոր ինք կ'անուանէ՝ Վարչական Խորհուրդին հետ համաձայն, և Մուհասէպէճիի (Հաշուակալ) մը միջոցաւ որուն պաշտօնն է հսկել պանքային հետ պետական գանձուն կատարած ելմտական գործառնութիւններուն վրայ։ Օսմ. Կայս. պանքան առանձնաշնորհում ունի դրամատոմս շրջաբերութեան հանելու։ Տոմսերու փոխարժէքը կը հաստատուի այն տեղւոյն մէջ ուր շրջաբերութեան հանուած են։ Այսու հանդերձ, մասնաճիւղերու տոմսերը կրնան հաստատուիլ Պոլիս, եթէ պանքային վարչութիւնը յարմար դատէ։ Պանքային մնացուկին մէջ գտնուած պատրաստ դրամն իր շրջաբերութեան հանած տոմսերուն գէթ $^1/_3$ին հաւասար ըլլալու է։

Օսմ. Պանքային գործառնութիւնները կրկին են 1. Հասարակութեան հետ և 2. Պետական գանձուն հետ։

Հասարակութեան հետ. Օսմ. Պանքան Պետական Պանքայի առանձնաշնորհում կը վայելէ Թուրքիոյ մէջ, կը զեղչէ ամէն առևտրական թուղթեր, առնուազն երկու ստորագրութեամբ և առ առաւելն 90 օր պայմանաժամով։ Իր կամ երրորդի հաշուոյն փոխառութիւններ կը հանէ և ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ։ Դրամներու թանկագին մետաղներ կը գնէ ու կը վաճառէ և այս նիւթերու վրայ կանխավճարներ կ'ընէ։ Արժէթուղթերու, ապրանքներու և ապրանքի Գոնեսրամաններու վրայ փոխատուութիւններ կ'ընէ և փոխանակութեան ամէն գործողութիւններ կը կատարէ իր կամ երրորդի մը հաշուոյն։ Վերջապէս պանքայի յատուկ ամէն գործողութիւն կը կատարէ։

Պետական գանձուն հետ. — Օսմ. Պանքան վճարումներ կ'ընէ ի հաշիւ կառավարութեան և կանխավճարներ կուտայ, 1888 Մարտի պայմանագրին համաձայն։

Տարուէ տարի, զուտ շահէն 5% վար կը դրուի ի նպաստ բաժնետէրերու և մնացեալին վրայ 10% կամ ընդհանուր ժողովին որոշած սաչափ առ հարիւրը կ'աւելնայ պահեստի գումարին վրայ, մինչև որ այդ գումարը վճարուած դրամագլխին $^1/_4$ին հասնի։ Շահուն մնացորդը հետեւեալ կերպով կը բաժնուի, $^1/_{10}$ը շահաբաժին կը տրուի և $^1/_{10}$ը կէս առ կէս կը բաժնուի հիմնադիրներուն և Վարչական Ժողովոյ անդամներուն միջև։

ԲԱՂԴԱՏԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԵՒ ՕՏԱՐ

Ա. ՑՈՒՑԱԿ. —

Ծանրութիւն	Զուտ ոսկի	Աստ.	Դրամներուն անուններր
Կրամ	Կրամ		
7,98[3]	7,31[1]	916[2]	Սդլ.=20ղշ. 1 ղշ.=20 բէն. 1բէն.=4ֆթ.
6,77[2]	6 09[3]	900	Ոսկի 8 ֆիոբին. 1 ֆիոբին=100 քրէշյց
3,49	3 44[1]	686	Քրքմից . . . . .
17 73[2]	16,25[3]	916[2]	Գոդոնա = 10 միլրէյ . . . . .
7,96[5]	7,16[3]	900	Ոսկի = 20 մարք. 1 մարք = 100 ֆէնիք
8,96	8,06[2]	900	Ոսկի = 20 քրաուն . . . . .
8,50	7,43[3]	875	Ոսկի = 100 ղրշ. . . . .
7,21[2]	6,61[2]	916	Ոսկի = 100 ղրշ. 1 ղրշ. = 40 փարա .
11,66[1]	10,69[1]	916	Մէօհիւբ = 15 բուպլիյէ . . . . .
6,72	6,05	900	Ոսկի = 10 կիլիյիմ տ'օռ. . . . .
1,66[2]	1 50	900	Ոսկի = 20 եէն . . . . .
33 43[2]	30,08	900	Ակծիս = 10 տոլար. 1 տոլար=100 սէնթ
8,96	8,06[2]	900	Ոսկի = 20 քրաուն . . . . .
3,22[2]	2,90[1]	900	Թուման=100 դրան. 1 դրան=20 շահի
6,45[1]	5,80[4]	900	Բոլ=5 բուպլի ոսկի 1 բուպլի=100 քրէք
3,92[2]	3,59[3]	916	Բոլ=3 բուպլի ոսկի . . . . .
6,45	5,80[5]	900	Ոսկի = 20 ֆրանք. 1 ֆր.=100 սանդիմ

Բ. ՑՈՒՑԱԿ. —

Ծանրութիւն	Զուտ արծթ.	Աստ.	Դրամներուն անուններր
Կրամ	Կրամ		
28[1]/4	26	925	Քրօշն 5 շիլին (2[1]/2, 2, 1, [1]/2նոց) . .
5	4[1]/2	900	Քրէնա . . . . .
29[1]/2	26[1]/2	916	Միլրայն ([1]/2, [1]/4, [1]/8) . . . . .
5[1]/2	5	900	Մարք (100 բֆ. 5, 2[1]/2, 2, 1նոց) . .
12[1]/2	11[1]/4	900	10 ղրշ.նոց . . . . .
24	20	830	Մեճիտիյէ (20 ղրշ. [1]/2, [1]/4նոց) . . .
11[5]/8	10[3]/4	916	Ռուպլիյէ (16 աննա 2, [1]/2, [1]/4, [1]/8) . .
10	9[1]/3	945	Կուլտ (100 սանդիմ) . . . . .
27	24[1]/4	900	Եէն (100 սէն) . . . . .
13[3]/8	12[1]/4	900	[1]/2 տոլար (50 սէնդ [1]/4, [1]/5, [1]/10) . .
5	4[1]/2	900	Գրան (100 օրէ) . . . . .
—	—	—	Թուէլ (1000 քալ) . . . . .
5	4[1]/2	900	Գրան (1000 տինար) . . . . .
20[3]/4	18	868	Ռուպլի (100 քրէք) . . . . .
5	4[1]/2	900	Ֆրանք (100 սանդիմ 2, 2, 1, [1]/2նոց) .

(*) Ֆրանսացիք 1788ին ուզեցին իրենց չափական դրութիւնը հաստատ

ՑՈՒՑԱԿ

ՏԷՐՈՒԹԵԱՆՑ ԴՐԱՄՆԵՐՈՒՆ

ՈՍԿԻ ԴՐԱՄՆԵՐ

Երկիր	Ղրշ.	Փր.	Ֆր.	Սդ.	Շիլ.	Բն.	Մրք.	Բֆ.	Ֆիոր.	Քր
Անգլիա . . .	110	—	25	—	20	—	20	40	10	—
Աւստրիա . . .	88	—	20	—	16	—	16	20	8	—
Աւստրիա . . .	51	20	11	68	9	5	9	50	4	68
Բորդուկալ . .	246	20	56	—	44	9	45	35	22	50
Գերմանիա . . .	107	20	24	70	19	7	20	—	9	80
Դանիա	122	05	27	77	22	3	22	50	11	15
Եգիպտոս . . .	113	20	25	90	20	7	20	75	10	35
Թուրքիա . . .	100	—	22	72	18	2	18	44	9	09
Հնդկաստան . .	162	—	36	85	30	—	29	82	45	15
Հոլանտա . . .	91	25	20	84	16	8	16	88	8	35
Ճաբոն	22	35	5	20	4	8	4	18	2	08
Միաց.-Նահանգներ	227	35	51	80	41	6	41	96	20	55
Շուէտ-Նորվեկիա	122	05	27	77	22	3	22	50	11	15
Պարսկաստան . .	50	—	11	37	9	1	9	22	4	55
Ռուսիա . . .	95	—	20	—	16	—	16	20	8	—
Ռուսիա . . .	56	20	12	85	10	3	10	40	5	10
Ֆրանսա (*) . .	88	—	20	—	16	—	16	20	8	

ԱՐԾԱԹ ԴՐԱՄՆԵՐ

Երկիր	Ղրշ.	Փր.	Ֆր.	Սդ.			Մրք.	Բֆ.		
Անգլիա . . .	30	—	6	25			5	—		
Աւստրիա . . .	4	75	1	06			0	85		
Բորդուկալ . .	25	50	5	66			4	53		
Գերմանիա . . .	6	—	1	25			1			
Եգիպտոս . . .	12	50	2	62			2	10		
Թուրքիա . . .	20	—	4	50			3	60		
Հնդկաստան . .	11	75	2	50			2	—		
Հոլանտա . . .	10	25	2	11			1	70		
Ճաբոն	25	—	5	50			4	40		
Միաց.-Նահանգներ	11	75	2	50			2	—		
Շուէտ-Նորվեկիա	4	50	1	—			0	80		
Չին	36	—	8	—			6	40		
Պարսկաստան . .	4	50	1	—			0	80		
Ռուսիա . . .	16	50	4	05			3	25		
Ֆրանսա . . .	4	60	1	—			0	80		

հիման մը վրայ դնել։ 1792ին, Բարիզի Դիտաւորեանց Ակադեմիան 26 գիտուններ

Գ. ՑՈՒՅՑԱԿ. — ԱՐԾԱԹ ԴՐԱՄՆԵՐ

Անգլիա	1 շիլին = 20 բէն
Անամ	1 քուան = 2 ֆր. 11 սանդիմ
Արճենդինա	1 բեսո = 100 չինդաւոյ
Աւստրիա-Հունգարիա	1 գրաւուն = 1 ֆր. 5 սանդիմ
Աֆղանստան	Հնդկական և պարսկական դրամներ
Բարակուա	1 բեսո = 100 չինդաւոյ
Բերու	1 սոլ = 100 չինդաւոյ
Բորդուկալ	1 միլրայն = 100 բէի. 5 դոռոդսէ=100 բէի = ֆր. 80 սանդիմ
Գերմանիա	1 մարք = 1 ֆր. 15 սանդիմ
Գոլոմպիա	1 բեսո = 100 չինդաւոյ
Գոնկոյ	Անգլ. դրամ
Գորէա	1 եանկ = 10 մուն
Գոստարիքա	1 բէսո = 100 զինդաւոյ
Եգիպտոս	1 Մարի Թերեզա = 2 ֆր. 50 սանդիմ
Զուիցերի	1 ֆր. = 100 ռաբէն
Էքուադոր	1 շուքր = 100 չինդաւոյ
Իտալիա	1 լիր = 1 ֆրանք
Լիպերիա	Անգլ. դրամ
Լիխդենշթայն	Աւստրիական դրամ
Լիւքսեմպուրկ	Հոլանտական և գերմանական դրամ
Խիվա	Ռուսական
Կուադեմալա	1 բեսո = 100 սանդիմ
Հայիդի	1 կուրա = 100 սանդիմ

հրաւիրեց խնդիրն ուսումնասիրելու համար։ Ասոնք, երկու տարի աշխատելով, որոշեցին երկրագունան իրը հիմ բռնել և Բեւեռէն մինչև Հասարակած եղած միջոցն որ Բարիզի Միջօրէականին $^1/_4$ է, բաժնեցին 10 միլիոն մասի, և անոր մէկ մասը — մեդր — ընդունեցին իբրև երկայնութեան չափ և միւս չափերն ալ մեդրէն առին, կոչելով զայն Մեդրական դրութիւն։ Միջազգային փոխանակութիւնը դիւրացնելու համար Ֆրանսացիք դիմում ըրին ուրիշ Տէրութեանց՝ այս դրութիւնը ընդունել տալու համար։ Եւ արդարև 1863էն ի վեր հետզհետէ ընդունած են Իտալիա, Ցունաստան, Զուիցերիա, Պելճիքա, Ռումանիա, Սպանիա, Սերվիա։ Ֆրանսա իբր դրամի չափ ընդունած է ֆրանքը, Իտալիա՝ լիրան (իտալական ֆրանքը), Ցունաստան՝ տրախմին, Սպանիա՝ բեզեդան, Ռումանիա՝ լէյը, Սերվիա՝ դենարը, և Պուլկարիա՝ լէֆը։

Հնդկաստան	1 ռուպիյէ = 1 ֆր. 5 սանդիմ
Հոլանտա	1 կուլտրն = 100 սանդիմ
Հոնտուրաս	1 տոլար = 100 սանդիմ
Ճաբոն	1 եէն = 2 ֆր. 60 սանդիմ
Մարոք	1 միտոքալ = 10 ուքի
Մէքսիկոյ	1 բեսոյ տուրոյ = 100 սանդիմ
Յունաստան	1 տրահմի = 100 լեպթա
Նեբալ	Հնդկական ու չինական
Նիքարակուա	1 բեսոյ = 100 սանդիմ
Շուէտ-Նորվեկիա	1 գրաւուն = 100 էօրէ
Ուրուկուա	1 բեսոյ = 100 սանդիմ
Զեռնակորա	Աւստրիական, Թրքական և ռուսական
Զին	1 հայքաւուն = դայէլ = 3 ֆր. 65 սանդիմ
Զիլի	1 բեսոյ = 100 սանդիմ
Պարսկաստան	1 դրան = 100 սանդիմ
Պելճիքա	Ֆրանսական
Պելուճիստան	Հնդկական ու պարսկական
Պոլիվիա	1 պոլիվեանոյ = 100 սանդիմ
Պուլկարիա	1 լէֆ՝ ֆրանք = 100 սդոդինք
Պուխարա	Պարսկական, ռուսական և Հնդկական
Պութան	Հնդկական ու չինական
Պրազիլիա	1 միլրէի = 100 բէի = 1 ֆր. 25 սանդիմ
Սալվատոր	1 շուքր = 100 սանդիմ
Սիամ	1 թիքալ = 1 ֆր. 36 սանդիմ
Սպանիա	1 բեզեդա = 100 սանդիմ
Վենեզուելա	1 բեսոյ = 5 պոլիվար = 100 սանդիմ
Տանիմարքա	1 գրաւուն = 105 էօրէ
Տոմինիք	1 կուրա = 100 սանդիմ
Ռումանիա	1 լէյ = 100 սանդիմ
Ռուսիա	1 ռուպլի = 100 քոբէք
Օման	Պարսկական ու Հնդկական
Ֆրանսա	1 ֆր. = սանդիմ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԻՒՆ

Արծաթ մեճիտիյէ	=	20	ղրուշ	= 4	ֆր.	= 44	սանդիմ
Կէս »	=	10	»	= 2	»	= 22	»
Քառորդ »	=	5	»	= 1	»	= 11	»
Երկու ղրուշնոց	=	2	»	= 0	»	= 44	»
Մէկ »	=	1	»	= 0	»	= 22	»
Կէս »	=	20	փարա	= 0	»	= 11	»

ՉԱՆԱՉԱՆ ՏԻՐՈՒԹԵԱՆՑ ՉԱՓԵՐ ԵՒ ԿՇԻՌՆԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԿՇԻՌՆԵՐ. — 1 քանքար = 44 *օխա* (*քիլոյ* 56,15)։ — Պաքման = 6 *օխա* (*քիլոյ* 7,692)։ —1 օխա = 400 *տիրէմ* (*քիլոյ* 1,282)։— 1 տիրէմ = 4 *տէնկ* (*կրամ* 3,205)։ — 1 տէնկ = 4 *բրաթ կամ կուտ*։ — 1 քրաթ = 4 *ցորեն*։— *Փայտի և բարի համար կը գործածուի չէքին*=176 *օխա* (*քիլոյ* 225,80). *սակայն հիմայ գործածուած չէքին* 250 *քիլոյ է։ 1871էն ի վեր Թուրքիա ընդունած էր մեզրական գրութիւնը, սակայն 1898էն ի վեր սովորական առեւտուրներու մէջ հին օխան կը գործածուի։*

ԵՐԿԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ՉԱՓԵՐ. — 1 *մէյմար կամ ճարտարապետական արշըն* = 24 *մատ* (*սանդիմեդր* 75,8)։ — 1 *մատ* = 12 *գիծ* (*ս.* 3,16)։ — 1 *գիծ* = 12 *կէտ*։ — 1 *չուխաճ կամ կերպասի արշըն* = 8 *բուպ*, 16 *կիրաճ* (*ս.* 68,6)։ — 1 *էնտազէ* = 8 *բուպ*, 16 *կիրաճ* (*ս.* 65,2)։

ՄԱԿԵՐԵՒՈՅԹԻ ՉԱՓԵՐ. — *Բառակուսի զիրա* = 576 *բառակուսի մատ* (*բառակուսի մեդր* 0,574)։ — *Բառակուսի արշըն* = 64 *բառակուսի բուպ* (*բառակուսի մեդր* 0,462)։ — *Բառակուսի էնտազէ* = 64 *բառակուսի բուպ* (*բառակուսի մեդր* (3,423)։ — Տեօնիւմ (*արտավար*) = 1600 *բառակուսի արշըն* (*բառակուսի մեդր* 918)։

ՏԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆ ՉԱՓԵՐ. — *Արմտիքի համար կը գործածուի քիլէն* = 6 *խուճի* (1 *դիդա* 33,158)։ — *Մէկ խորանարդ զիրա* = 13,824 *մատ* (*խորանարդ մեդր* 0,435)։ — *Կաթի համար կը գործածուին օխանոց, կէս օխանոց, հարիւր տրամոց, յիսուն տրամոց ամաններ իբր չափ։*

ՖՐԱՆՍԱ

ԿՇԻՌՆԵՐ.— 1 *թոնոյ* (*ծովային բառ*) = 1000 *քիլոյ*։ — *Քենթալ* = 100 *քիլոյ*։ — *Քիլոկրամ* = 1000 *կրամ*։ — *Էքթոկրամ* = 100 *կրամ*։ — Տէքակրամ = 10 *կրամ*։ — Կրամ = 1 *խորանարդ մեդր ջուր՝ պարապին մէջ կշռուած*։ — Տեսիկրամ = 0,1 *կրամ*։ — Սանդիկրամ = 0,01 *կրամ*։ — Միլիկրամ = 0,001 *կրամ*։

ԵՐԿԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ՉԱՓԵՐ. — Միրիամեդր = 10,000 *մեդր*։ — *քիլոմեդր* = 1000 *մեդր*։ — Էքզոմեդր = 100 *մեդր*։ — Տէքամեդր = 10

մեդր։ — Մեդր = *Երկրիս միջօրէականին* $^1/_{40,000,000}$ *մասը*։ — Տեսիմեդր = 0,1 *մեդր*։ — Սանդիմեդր = 0,01 *մեդր*։ — Միլիմեդր = 0,001 *մեդր*։

ՄԱԿԵՐԵՒՈՅԹԻ ՉԱՓԵՐ — Էքդառ. = 10,000 *բառակուսի մեդր*։— Առ. = 100 *բառակուսի մեդր*։ — Սանդիառ. = 1 *բառակուսի մեդր*։

ՀԱՍՏԱՏՈՒՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ ՉԱՓԵՐ. — Տէքասդէռ. = 16 *մեդր խորանարդ*։ — Սդէռ. = 1 *մեդր խորանարդ*։ — Տեսիսդէռ. = 0,10 *խորանարդ մեդր*։

ՏԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆ ՉԱՓԵՐ. — *Քիլոլիդր* = 1000 *լիդր*։ — Էքթոլիդր = 100 *լիդր*։ — Տէքալիդր = 10 *լիդր*։ — Լիդր = 1։ — Տեսիլիդր = 0,1 *լիդր*։ — Սանդիլիդր = 0,01 *լիդր*։ — Միլիլիդր = 0,001 *լիդր*։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՄԻԱՑԵԱԼ-ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ԿՇԻՌՆԵՐ. — Թոնոյ (*տակառաչափ*) = 20 *կենդինար* (1016 *քիլոյ*, 048 *կրամ*)։ — Կենդինար = 112 *լիպրա* (50 *քիլոյ*, 802 *կրամ*)։ — Գուորդրը = 28 *լիպրա* (12 *քիլոյ*, 700 *կրամ*)։ — Լիպրա = 16 *տունս* (453 *կրամ* 593) *որ սովորական ապրանքներ կշռելու կը ծառայէ։ — Կայ նաև Թրոյ լիպրան որ կը ծառայէ ծանրագին նիւթեր և դեղ կշռելու և հաւասար է* 373 *կրամ* 242*ի*։ — Ունս = $^1/_{12}$ *Թրոյ լիպրայի* (31 *կրամ* 103)։ — Բէնիուայդ = 1 *կրամ* 55։

ԵՐԿԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ՉԱՓԵՐ. — Մայլ *կամ մղոն* = 1760 *եարտա* (1609 *մէդր* 315)։ — Ֆէրլոն = 220 *եարտա* (201 *մէդր* 164)։ — Բոլ *կամ* բրրչ = $^{51}/_2$ *եարտա* (5 *մէդր* 029)։ — Ֆէքնրմ = 2 *եարտա* (1 *մէդր* 829)։ — Եարտա = 3 *ոտք* (0 *մէդր* 914)։ — Ոտք = $^1/_{13}$ *եարտա* (0 *մէդր* 305)։ — Ինչէզ = $^1/_{36}$ *եարտա* (0 *մէդր* 025)։

ՄԱԿԵՐԵՒՈՅԹԻ ՉԱՓԵՐ. — Էքր = 4840 *բառակուսի եարտա* (4046 *բառակուսի մեդր* 71)։ — Բուտ = 1210 *բառակուսի եարտա* (1011 *բառակուսի մեդր* 6775)։ — Բոտ = $^{301}/_4$ *բառակուսի եարտա* (25 *մէդր* 239)։ — Եարտա = 9 *բառակուսի ոտք* (0 *բառակուսի մեդր* 8361)։ — Բառակուսի ոտք = 0 *բառակուսի մեդր* 0929։

ՀԱՍՏԱՏՈՒՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ ՉԱՓԵՐ. — Խորանարդ Ֆէդրմ = 6 *խորանարդ մեդր* 116։ — Ծովային տակառաչափ = 1 *խորանարդ մեդր* 132։ — Խորանարդ ոտք = 28 *բառակուսի տէսիմեդր* 315։

ՏԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆ ՉԱՓԵՐ. — *Հեղուկի համար*. Թոնոյ = 252 *կալոն* (1140 *լիդր*)։ — Գուորդրը = 64 *կալոն* (290 *լիդր* 7)։ — Տակառ. = 36 *ալոն* (163 *լիդր*)։ — *Արմտիքի համար*. Պրշրլ, 8 *կալոն* (36 *լիդր* 36)։ —

Սէք, 24 *կալոն* (109 *լիդր*)։ — Քուորդրը = 64 *կալոն* (290 *լիդր* 7)։ — *Հեղուկի համար.* Կայս. *կալոն* = 4 *քուորդրը* (4 *լիդր* 543)։ — Քուորդրը = $^1/_4$ *կալոն* (1 *լիդր* 136)։ — Բայնք = $^1/_8$ *կալոն* (0 *լիդր* 568)։ — Էիլ = $^1/_3$ *կալոն* (0 *լիդր* 142)։

Ռ Ո Ի Մ Ի Ա

ԿՇԻՌՆԵՐ. — Լիպրա = 96 *սոլոՁնիք* (409 *կրամ* 512)։ — Լօդ = 3 *սոլոՁնիք* (12 *կրամ* 7968)։ — ՍոլոՁնիք = 96 *տոլիա* 4 *կրամ* 266)։ — Տոլիա = 0 *կրամ* 044։ — Պէրքուվից = 400 *լիպրա* (163 *քիլ*ο 806)։ — Բուտ = 40 *լիպրա* (16 *քիլոյ* 380)։

ԵՐԿԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ԶԱՓԵՐ. — Վէրսդ = 500 *սաժէն* (1066 *մէդր* 78)։ — Սաժէն = *արշին* (2 *մէդր* 134)։ — Արշին = $^1/_3$ *սաժէն* (0 *մէդր* 711)։ — Վերշոք = $^1/_{48}$ *սաժէն* (0 *մէդր* 044)։ — Ուտք, 0 *մէդր* 305։

ՄԱԿԵՐԵՒՈՅԹԻ ԶԱՓԵՐ. — Տեսիաղին = 2400 *քառակուսի սաժէն* (109 *ար* 25)։

ՀԱՍՏԱՏՈՒՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ ԶԱՓԵՐ. — Խորանարդ սաժէն = 9 *խորանարդ մեդր* 712։ — Խորանարդ արշին = 0 *խորանարդ մեդր* 360։

ՏԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆ ԶԱՓԵՐ. — *Հեղուկներ.* Պոշքա = 4 *վէտրոյ* (491 *լիդր* 947)։ — Վէտրոյ = 10 *քրուշքա* (12 *լիդր* 299)։ — Շքոֆ = $^1/_8$ *վէտրոյ* (1 *լիդր* 537)։ — Քրուշքա = $^1/_{10}$ *վէտրոյ* (1 *լիդր* 230)։ — Զարքա = $^1/_{100}$ *վէտրոյ* (0 *լիդր* 123)։ — *Արմտիք.* Զէքվէրդ = 8 *չէՁվէրիք* (209 *լիդր* 902)։ — Օսմին = 4 *չէՁվէրիք* (104 *լիդր* 950)։ — Զէքվէրիք = 26 *լիդր* 237։ — Կարնիդ = $^1/_8$ *չէՁվէրիք* (3 *լիդր* 280)։

Պ Ա Ր Ս Կ Ա Ս Տ Ա Ն

ԿՇԻՌՆԵՐ. — Դաւրէժի պաքման = 2 *քիլ*ο 790։ — Թազաւորական պաքման = 5 *քիլոյ* 580։ — Մրսկալ = 4 *կրամ* 64։

ԵՐԿԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ԶԱՓԵՐ. — Զէր = 1 *մէդր* 20։ — Թէհրանի զէր = 1 *մեդր* 12։ — Դաւրէժի զէր = 1 *մէդր* 04։

ՄԱԿԵՐԵՒՈՅԹԻ ԶԱՓԵՐ. — Զէրի էրաք (*գորգեր չափելու համար*) = 0 *մեդր* 99։ — Փարսախ = 6 *քիլոմէդր*։

ՏԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆ ԶԱՓԵՐ. — *Հեղուկները կշիռով կը ծախուին։* — *Արմտիք.* — Արբապա = 66 *լիդր*։ — Շէնիքա = 1 *լիդր* 32։

ԶԱՆԱԶԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՔ

Արճենդինա, Աւստրիա-Հունգարիա, Բարակուա, Բերու, Բորդուկալ, Գերմանիա, Գոլոմպիա, Գոնկոյ, Դոսդա-Ռիքա, Զուիցերիա, Էքուադէոր, Իտալիա, Լիխդենշդայն, Լուքսեմպուրկ, Կուադեմալա, Հայիդի. Հոլանտա, Հոնտուրաս, Մեքսիկոյ, Յունաստան, Նիքարակուա, Շուէտ-Նորվեկիա, Ուրուկուա, Շիլի, Պելճիգա, Պոլիվիա, Ռումանիա, Պրեզիլ, Սալվատոր, Սպանիա և Տոմինիք մեդրական դրութիւնը կը գործածեն։

Իսկ

Ա.Ֆղանստան. — 1 *մահն* = 4 *թիլոկրամ* 18։ 1 *արշըն* = 1 *մէդր* 12։

Գորէա, *Զինական*։

Եթովպիա, 1 *բոՁէլ* = 0 *թիլոկրամ* 3. — 1 *աւն* = 0 *մէդր* 46. — 1 *մեյտա* = 8 *լիպրա*։

Լիպերիա 1 *ուսչէ* = 20 *քիլոկրամ* 4. — 1 *բիք* = 1 *մէդր*. — 1 *քուդա* = 1 *լիպրա* 62։

Խիվա, *Ռուսական*։

Ճարոն, 1 *բ'ռուալ* = 60 *քիլոկրամ* 47. — 1 *շաքէրքէն* = 0 *մեդր*, 303. — 1 *շինկալայ* = 1 *լիպրա* 81։

Մարոք, 1 *քինդար* = 50 *քիլոկրամ* 8։ 1 *տրա* = 0 *մէդր* 57. — 1 *սահ* = 57 *լիպրա* 8։

Ներալ, *Հնդկական ու Զինական*։

Զեռնակորա, *Թրքական, Ռուսական, Աւստրիական*։

Զին, 1 *եէնաՁին* = 3 *մեդր* 58. — 1 *շինկ* = 10 *լիպրա* 31։

Սիամ, 1 *բեքուլ* = 60 *քիլոկրամ* 5. — 1 *վա* = 1 *մեդր* 98. — 1 *խանոն* = 0 *լիպրա* 5։

Օման, 1 *բանդի* = 4 *քիլոկրամ* 85. — 1 *զովէր* = 0 *մեդր* 99. — 1 *ֆեբրոն* = 30 *լիպրա*։

ՀԱՅՏԱՐ ԲԱՇԱ, ԷՆԿԻՒՐԻՒ, ԳՈՆԻԱ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՈՅ ՎԱՃԱՌԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՍԱԿԱՑՈՅՑ

Վաճառեղէններու Ընդհանուր սակացոյցի գիները 3 դասակարգի բաժնուած են, և մէն մի դասակարգ իրեն յատկացեալ վաճառեղէններու տեսակներն ունի։

Ա. Դասակարգի վաճառեղէնք. — 35 փարա փոխադրութեան ծախք կը վճարուի մէն մի տկ. համար քմ. գլուխ հետեւեալ ապրանքներու։ Անիսոն, ապակի, ատաղձ և ուրիշ արժէքաւոր փայտ, ափիոնի հունտ, բաժակ, բամպակ, բրդեղէն, գաղթաբերք, գինի, գիրք, գործուած և անտաշ մետաղ, գործուած երկաթ և կապար, գրավաճառի նիւթեր, դեղօրայք, երաժշտական գործիք, երկաթէ գրիչ, զէնք, թէյ, խոտ, ծխախոտ, կառագործի նիւթեր, կարասի, կերպաս, հայելի, ձէթ, ձկան սոսինձ, ձուլածոյ, ճարպ, մետաքսեղէն, մոմ, մուշտակ, մորթ, յախճապակեղէնք, ներկ, նպարեղէնք, շուշմայ, շաքար, ոգելից ըմպելիք, պղինձ, պտուղ, սուրճ, սունկ, քացախ։

Բ. Դասակարգի վաճառեղէնք. — Մէն մի թոնոյի համար քիլոմեդր գլուխ 28 փարա փոխադրութեան ծախք կը վճարուի հետեւեալներուն։ Աղած ձուկ և ապած միս, երկաթ և ձուլածոյ չգործածուած, երկաթէ ցող և կամ տախտակ, կանեփ, կուպր, կտաւ, կապարի ձոյլ, հանքանիւթ, մարմարիոն անտաշ, հերձաքար (դայլան թաշը), պահուած բանջարեղէն, փայտածուխ, քանդակաքար։

Գ. Դասակարգի վաճառեղէնք. — Ալիւր, աղբ, աղիւս, աղ, աւազ, բրինձ, դաճ, թարմ բանջարեղէն, թեփ, կայծքար, կրային հող, կիր, կղմինար, կրաքար, հանքածուխ, մոխիր, յատակաքար (pavés), յարդ չինուածոյ քար (pierre de maçonnerie), վառելափայտ, ցորենեղէն։ Այս երրորդ դասակարգի վաճառեղէններու մէն մի թոնոյի համար քիլոմեդր գլուխ 22 փարա փոխադրութեան ծախք կը վճարուի։

Սոյն սակացոյցի գիներէն զատ կը գանձուի նաև Ա. Մէն մի ուղարկման համար 20 փարա արձանագրութեան ծախք։ Բ. 9 դրչ. մէն մի թոնոյի համար բեռնաւորելու և պարպելու ծախք։ Գ. մէն մի 50 քիլոյի օրական 10 փարա մթերանոցի վարձք եթէ վաճառքներու յուղարկման ղեկուցագիրը թղթատարին յանձնուելէն 48 ժամ ետքը վաճառքները չվերցուին կայարանէն։ Դ. Մէն մի 100 քիլոյի համար 20 փարա եթէ ուղարկողին կամ ստացողին առաջարկութեամբը վաճառքներն երկրորդ անգամ կշռուին։

Դիտողութիւն. — 300էն 5000 քիլոյ կշռող կտորներու համար գիներուն վրայ % 50 յաւելում և 5000 քիլոյէն աւելի կշռող կտորներու համար զատ սակարգութիւն պէտք է ըլլայ։

ՔԱՐԱՓ

Քարափը չինող և շահագործող Օսմանեան ընկերութիւնը կազմուած է բաժնետէրերէ։ Բաժիններու հատը հիմայ կ'արժէ 460—470 ֆրանք։

Ընկերութիւնը քարափ ելլող նաւերէ տուրք մը կ'առնէ ապրանքներու համար։

Ա. Մետաքսեղէն կերպասներ և ափիոն, 1000 քիլոյին $55^1/_2$ դրուշ։

Բ. Պատրաստ զգեստ, զարդեղէն, նորաձեւութեան ապրանք, դուլպայ, թաշկինակ, փողկապ, ձեռ-

նոց ալն. գործուած կաշի այսինքն կլասէ և լուսթրին, գործուած այծեմորթ ալն. բժշկական գեղեր, լամբաներ և գործիքներ, 1000ին $44^1/_4$ ղրուշ։

Գ. Թիֆթիք, խահուէ, գունաւոր կերպասներ այսինքն պասմա, տոքումա, ասուեղէն, շրջազգեստի կերպասներ, շոքսլա, 1000ին $33^1/_2$ ղրուշ։

Դ. Ներկի նիւթեր, 1000 քիլոյին 11-$33^1/_2$ ղրուշ։

Ե. Ճերմակ կերպասներ այսինքն խասա, ամերիքան, թիւլպէնտ, մատամբոլամ ու նպարեղէն, եւրոպական շաքարեղէն. քէօսէլէ. 1000 քիլոյին 28 ղրուշ։

Զ. Ապակեայ գաւաթ, շիշ, պնակ ալն. բրինձ, շաքար, 1000 քիլոյին 16 կէս ղրուշ։

Է. Երկաթ, ցնցոտի, ոսկերոտի, 1000 քիլոյին 11 ղրշ.։

Ը. Ալիւր, 100 քիլոին 10 ղրուշ։

Թ. Փութրէլ երկաթ, 1000 քիլոին 9 ղրուշ։

Ժ. Ցորեն » » $6^1/_2$ »

ԺԱ. Աղբ » » $4^1/_2$ »

ԺԲ. Հանքածուխ » » $1^1/_2$ »

Զի, ջորի, կով, եզ, անասուն գլուխ 10 ղրշ. (և միայն 5 ղրշ. եթէ 10 հատ են)

Ողջ հաւազգիներու իւրաքանչիւր վանդակին համար 3 »

Էշ, գառնուկ, հորթ 5

» » » (20 կենդանիէ բաղկացած խումբի մը համար) $2^1/_2$ ղրշ.։

Էշ, գառնուկ, հորթ. — (20 կենդանիէ աւելի բաղկացած խումբի մը համար 2 ղշ.

Խոզ, ոչխար, այծ, գառնուկ 2 »

» » » » (10էն 20 հատէ բաղկացեալ խումբի մը համար 1 »

» » » » (20էն 100 հատէ բաղկացեալ խումբի մը համար 5 փր.

» » » » (100էն վեր խումբի համար.) 4 »

Դրամի ծրարներ (ոսկի և արծաթ). — Մինչ 5000 ոսկի արժէքով ծրարի համար հազարին $^1/_{10}$=5000էն 10,000 ոսկի արժէքով ծրարներու համար 50 ղրշ. և աւելի $^1/_2$ առ 10,000՝ հինգ հազարէ աւելորդին համար։ Իսկ 10,000 ոսկիէն աւելի համար 75 ղրշ. և աւելի $^1/_4$ առ 10,000՝ տասը հազարէն աւելորդին համար։

Գոհարեղէններու և թանկագին քարերու սակերը դրամածրարներու սակերու յար և նման են։

Գոհարեղէններն և դրամածրարները քիլոյի հաշուով չեն, այլ իրենց արժէքին համեմատ տուրք կը վճարուի։

Ասոնք Պոլիս ներածուածներուն համար է, իսկ Պոլսէն դուրս ղրկուելիք ապրանքներուն քարափի տուրքն է վերեւի սակերուն կէսը։

ՏՕՆԱՎԱՃԱՌՆԵՐ

	Տեւողութիւն		
Սիրոզի Քերուան	22 օր	Փետր.	19
Լուլէ պուրկազ	8 »	Մարտ	14
Զորլու	10 »	Ապրիլ	1
Մենլիք	3 »	»	9
Եամպոլու	3 »	»	22
Թեքէօշ	3 »	Ապրիլ	23
Մանասդիր	3 »	»	23
Ֆլորինա	8 »	»	23
Ճեսրի Էրկենէ	4 »	»	29
Բրեշթինա	15 »	Մայիս	1
Զառնապատ	8 »	»	2
Գարտիճա	7 »	»	2
Սյոոս	8 »	»	5

Էյրի պուչաղ	20 օր	Մայիս	12
Ալի պունայի	15 »	»	15
Եամպոլու	3 »	»	17
Այտոս	8 »	Յունիս	21
Մանիաս	5 »	»	23
Սլիւնոյ	31 »	»	12
Կէօնէն	2 »	»	22
Ոխրի	2 »	»	22
Քեսենտերէ	2 »	Օգոստ.	1
Գարաֆէրիյէ	3 »	»	1
Բերլեբէ	15 »	»	5
Ֆրեճիք	3 »	»	5
Գչլա տիրունու (Էնկիւրիւ)	15 »	»	10
Քեչան	8 »	»	14
Թեքիրտաղ	8 »	»	15
Եանեա	15 »	»	15
Սիրոզ	15 »	»	25
Հեչիլէր (Պրուսա)	15 »	Սեպտ.	1
Եէնիճէ	5 »	»	1
Զրբան	8 »	»	3
Սիլիվրի	7 »	»	8
Սերֆիճէ	5 »	»	10
Ուզունճովա	8 »	»	15
Այտընատ	9 »	»	15
Գայսերի	10 »	Հոկտ.	1
Սամսիա	15 »	»	15
Գումլուգ մէյտան (Ատանա)	10 »	»	15
Նեբրոգոր	8 »	»	20
Զիլէ	15 »	Նոյեմ.	1
Հայրապոլու	5 »	Դեկտ.	5
Գղանլըգ	13 »	»	15

ԹՂԹԱՏԱՐ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ՍԵՒ ԾՈՎ.—ՀԻՒՍ. ԵԶԵՐԸ

Երկուշաբթի. — Մեսաժըրի. *Իրիկուան* 3½ին Ը. Ե. *ամէն չաբաթ կ'երթայ Քէօսթենճէ, Սուլինա։* — Իտալական, *իրիկուան ժամը* 3½ին Ը. Ե. *ամէն չաբաթ կ'երթայ Քէօսթէնճէ։*

Երեքշաբթի. — Ռումանական. *Առաւուն ժամը* 9½ին Ը. Ե. *ամէն չաբաթ Քէօսթենճէ։* Նոյն *իրիկուան ժամը* 3½ին Ը. Ե. *ամէն չաբաթ կ'երթայ Օտեսա։* — Ճոն Մաքսովալ եւ Ընկ. *իրիկուան ժամը* 2½ին Ը. Ե. *ամէն չաբաթ կ'երթայ Պուրկազ, Վառնա։* — Պուլկարական. *իրիկուան ժամը* 2½ին Ը. Ե. *ամէն չաբաթ կ'երթայ Վառնա, Պուրկազ։*

Չորեքշաբթի. — Ռուսական. *իրիկուան ժամը* 2½ին Ը. Ե. 15 *օրը անգամ մը կ'երթայ Պուրկազ, Վառնա, Օտեսա։* — Աւստրիական. *իրիկուան ժամը* 1½ին Ը. Ե. 15 *օրը անգամ մը Վառնա, Քէօսթենճէ, Սուլինա, Կալաց, Իպրայիլ։*

Հինգշաբթի. — Իտալական. *իրիկուան ժամը* 2½ին Ը. Ե. *ամէն չաբաթ կ'երթայ Օտեսա։* — Նոյն. *իրիկուան ժամը* 1½ին Ը. Ե. 15 *օրը անգամ մը կ'երթայ Վառնա, Քէօսթենճէ, Սուլինա։* — Կուրճի եւ Ընկ. *Իրիկուան ժամը* 2½ին Ը. Ե. *ամէն չաբաթ կ'երթայ Պուկազ, Վառնա Սուլինա։* — Ռուսական *ժամը* 9½ին Ը. Ե. *ամէն Շաբաթ կ'երթայ Սեւաստապոլ։*

Շաբաթ. — Աւստրիական. *Առաւուն ժամը* 8½ին Ը. Ե. *կ'երթայ Քէօսթենճէ։* — Ռումանական. *Առաւուն ժամը* 9½ին Ը. Ե. *ամէն չաբաթ կ'երթայ Քէօսթենճէ։*

ՍԵՒ ԾՈՎ. — ՀԱՐԱՒԱՑԻՆ ԵՋԵՐՔ

Երկուշաբթի. — Իտալական. *Իրիկուան ժամը* $2^1/_2$*ին Ը. Ե. ամէն շաբաթ կ'երթայ Պուրկազ։* — Բանելլենիֆ. *Իրիկուան ժամը* $3^1/_2$*ին Ը. Ե. ամէն շաբաթ կ'երթայ Սամսուն, Դրապուզան. ի դարձին կը հանդիպի Կիրասուն և Օրտու։*

Երեքշաբթի. — Իտարեի Մախսուսի. *Իրիկուան* $9^1/_2$*ին Ը. Թ. ամէն շաբաթ կ'երթայ Էրէյլի, Զունկուլտագ, Պարթըն, Ամասիա։*

Չորեքշաբթի. — Իտարեի Մախսուսի. *Իրիկուան ժամը* $9^1/$*ին Ը. Թ. ամէն շաբաթ կ'երթայ Էրէյլի Սինոպ, Իունեա, Օրտու, Ցաղձա, Թիրէպոլու, Բիզէ։* — Բաֆէ. *Իրիկուան ժամը* $3^1/_2$*ին Ը. Ե. 15 օրն անգամ մը կ'երթայ Սամսուն, Դրապուզան, Պաթում։*

Հինգշաբթի. — Ռուսական. *Առաւուն ժամը* $7^1/_2$*ին Ը. Ե. 15 օրն անգամ մը կ'երթայ Ինէպոլու, Սամսուն, Օրտու, Կիրասուն, Դրապուզան, Բիզէ, Պաթում։* — Կուրճի եւ Ընկ. *Առաւուն ժամը* $11^1/_2$*ին Ը. Ե. ամէն շաբթու կ'երթայ Ինէպոլու, Սամսուն, Դրապուզան։*

Շաբաթ. — Աւստրիական. *առաւուն ժամը* 11 *ին Ը. Ե.* 15 *օրն անգամ մը Ինէպոլու, Սամսուն, Կիրասուն, Դրապուզան, Բիզէ, Պաթում, Բոթի։* — Իտարեի Մախսուսի. *Իրիկուան ժամը* $9^1/_2$*ին Ը. Թ. ամէն շաբաթ կ'երթայ Շիլէ, Քեֆկէն, Էրէյլի, Դոզլը, Զունկուլտագ, Պարթըն։*

ՄԱՐՄԱՐԱ—ԱՐԳԻՊԵՂԱՏՐՈՍ—ՄԻՋԵՐԿՐԱՆԱՆ

Երկուշաբթի. — Իտալական. *Իրիկուան ժամը* $3^1/_2$*ին Ը. Ե. 15 օրը անգամ մը կ'երթայ Զանագ-Գալէ, Իզմիր, Սագըզ, Ղարպ-Դարապլուս։* — Նոյն. *Իրիկուան ժամը* $3^1/_4$*ին Ը. Ե. 15 օրը անգամ մը կ'երթայ Զանագ-Գալէ.* — Աւստրիական. *Իրիկուան ժամը* $3^1/_2$ *Ը. Ե. 15 օրը անգամ մը Զանագ-Գալէ, Միտիլլի, Սամոս, Զեշմէ, Սագըզ, Իզմիր։* — Բանդալէոն. *Իրիկուան ժամը* $3^1/_2$*ին Ը. Ե. ամէն շաբաթ կ'երթայ Կելիպոլու, Զանագ-Գալէ, Պոռնա աստ, Այվալըգ, Միտիլլի, Իզմիր. ի դարձին Քեմէր-Էարէմիա կը հանդիպի։* — Իտարեի Մախսուսի *առաւուան ժամը* 3*ին Ը. Թ. ամէն շաբաթ Մուսանիա, Կեմլէյիկ։*

Երեքշաբթի. — Իտարեի Մախսուսի. *Իրիկուան ժամը* $9^1/_2$*ին Ը. Թ. ամէն շաբաթ կ'երթայ Պիզատիճ, Սիլիվրի, Էրէյլի, Թեքֆուրտաղ։* — Կուրճի եւ Ընկ. *Իրիկուան ժամը* $3^1/_2$*ին Ը. Ե. ամէն շաբաթ կ'երթայ Կելիպոլու, Զանագ-գալէ, Միտիլլի, Իզմիր, Սագըզ, Հանիա, Բեթիմոյ ու Գանտիա։*

Չորեքշաբթի. — Խտիվիյէ. *Իրիկուան ժամը* $2^1/_2$*ին Ը. Ե. ամէն շաբաթ կ'երթայ Միտիլլի, Իզմիր, Իսքէնտերիէ, Ճիտտէ, Հոտէյտա։* — Մարմարա. *Իրիկուան ժամը* $3^1/_2$*ին Ը. Ե. ամէն շաբաթ կ'երթայ Մուսանիա ու Պանտրմա։* — Նոյն. *Իրիկուան ժամը* $9^1/_2$*ին Ը. Թ. ամէն շաբաթ կ'երթայ Թեքֆուրտաղ, Ղանոս, Խուսրա, Միւրէֆթէ, Բաշա լիման, Էկինլիք, Մարմարա, Էրտէք։* — Կուրճի եւ Ընկ. *Իրիկուան ժամը* $3^1/_2$*ին Ը. Ե. 15 օրն անգամ մը Զանագ-Գալէ ու Այնորոզ։* — Իտարեի Մախսուսի. *Իրիկուան ժամը* $9^1/_2$*ին Ը. Թ. ամէն շաբաթ կերթայ Պանտրմա։* — Նոյն. *Իրիկուան ժամը* $9^1/_2$*ին Ը. Թ. ամէն շաբաթ կ'երթայ Թեքֆուրտաղ, Ղանոս, Խուսրա, Միւրեֆթէ, Շարքէոյ, Բաշալիման, Էկինլիք, Մարմարա, Էրտէք։* — Ռուսական. *առաւուն ժամը* $9^1/_2$*ին Ը. Ե. ամէն շաբաթ կ'երթայ Իզմիր, Իսքէնտերիէ, Ճիտտէ։*

Հինգշաբթի. — Մեսաժրի. *Իրիկուան ժամը* $3^1/_2$*ին*

Ը. Ե. ամէն չաբաթ կ'երթայ Զանագ-գալէ, Իզմիր։— Նոյն. իրիկուան ժամը 3½ին Ը. Ե. 15 օրն անգամ մը կ'երթայ Զանագ-գալէ, Իզմիր, Սամոս, Հոդոս, Մերսին, Իսքենտերուն, Կիպրոս, Պէյրութ, Աքքիա, Լաթաքիա, Շամ Դարապլուս, Եաֆա, Բոր-Սաիտ, Հոտէյտա։ — Իտարէի Մախսուսէ. առտուան ժամը 3ին Ը. Թ. ամէն չաբաթ կ'երթայ Արմուտը, Թրիլիա, Մուտանիա, Կեմլէյիկ։

Ուրբաթ. — Իտարէի Մախսուսէ. առտուան ժամը 3 ին Ը. Թ. ամէն չաբաթ կ'երթայ Մուտանիա, Կեմլէյիկ։ — Հանի Տավուս. իրիկուան ժամը 9½ին Ը. Թ. ամէն չաբաթ կ'երթայ Կելիպոլու, Զանագ-գալէ, Միտիլլի, Սագըզ, Հոդոս, Ատալիա, Ալայա, Սելէֆքէ, Մերսին, Իսքենտերուն։ Իզմիրէն ազատարկա Հանիա, Ռեթիմոյ, Գանտիա, Իզմիրէն ազատարկա Հոդոս, Ատալիա, Ալայա, Սելեֆքէ, Մերսին, Իսքենտերուն։

Շաբաթ. — Իտարէի Մախսուսէ. իրիկուան ժամը 9½ին Ը. Թ. ամէն չաբաթ կ'երթայ Կելիպոլու, Զանագ-գալէ, Լիմնոս։— Նոյն. իրիկուան ժամը 9½ին Ը. Թ. ամէն չաբաթ կ'երթայ Թէքֆուրտաղ, Ղանոս, Միւրեֆթէ, Բաչա-Լիմանը, Շարքէոյ Էկինլիք, Էրտէք, Մարմարա։ Նոյն. իրիկուան ժամը 9½ին Ը. Թ. ամէն չաբաթ կ'երթայ Պանտրմա։— Անատոլու. իրիկուան ժամը 3½ին Ը. Ե. ամէն չաբաթ կ'երթայ Կելիպոլու, Զանագ-գալէ, Միտիլլի, Այվալըգ, Իզմիր, Սագըզ, Հանեա, Ռեթիմոյ, Գանտիա։— Աւստրիական. առտուան ժամը 9½ին Ը. Ե. ամէն չաբաթ կ'երթայ Բրիւեզա, Աւլոնա, Սերանտոզ, Տրաչ, Շէնկին (Շգոտրա)։— Կուրճի եւ ընկ. իրիկուան ժամը 3½ին Ը. Ե. ամէն չաբաթ կ'երթայ Կելիպոլու, Զանագ-գալէ, Այվալըգ, Էտրեմիտ, Միտիլլի, ի դարձին կը հանդիպի Պոնչա Ատա։— Մարմարա. իրիկուան ժամը 9½ին Ը. Թ. ամէն չաբաթ կ'երթայ

Թէքֆուրտաղ, Էրտէք, Միւրեֆթէ, Մարմարա, Ղանոս, Բաչա Լիմանը, Էկինլիք։—Նոյն. իրիկուան ժամը 9½ին Ը. Թ. ամէն չաբաթ կ'երթայ Պանտրմա։—Ձոն Մազոտվա. իրիկուան ժամը 3½ին Ը. Ե. ամէն չաբթու կ'երթայ Զանագ-գալէ, Բրիւեզա, Սերանտոզ (Եանեա), Հանեա, Ռեթիմոյ և Գանտիա։

Կիրակի. — Իտարէի Մախսուսէ. առտուան ժամը 3½ին Ը. Թ. ամէն չաբաթ կ'երթայ Մուտանիա, Կեմլէյիք։— Աւստրիական. առտուան ժամը 9½ին Ը. Ե. 15 օրը անգամ մը կ'երթայ Զանագ-գալէ, Միտիլլի, Իզմիր, Հոդոս, Մերսին, Իսքենտէրուն, Լաթաքիա, Շամ Դարապլուս, Եաֆա։

ՀԵՌԱԳԻՐԸ

ԿԱՆՈՆՆԵՐ

Հեռագրին ժամը. — Թուրքիոյ քաղաքներուն միջև թուրք տառերով փոխանակուած հեռագիրներուն համար՝ թրքական ժամը կը գործածուի Թուրքիոյ հեռագրատուներուն մէջ։ Իսկ միջազգային հեռագիրներուն և լատին տառերով զարնուած ներքին հեռագիրներուն համար՝ Կ. Պոլսոյ Միջօրէականին ժամը կը գործածուի, որ 1 ժամ, 47 վայրկեան, 32 երկվայրկեան առաջ է Բարիզի Միջօրէականին ժամէն։

Հեռագրին ամսաթիւը. — Թուրք տառերով քաշուած հեռագիրներուն համար՝ Թուրքիոյ հեռագրատուները հին տոմարը կը գործածեն. և լատին տառերով քաշուած հեռագիրներուն համար՝ նոր տոմարը։

Հեռագրին ղեզուն. — Միջազգային և ներքին հեռագիրներուն համար Օսմաներէնէ և ֆրանսերէնէ զատ կարելի է նաև հեռագրել լատին տառերով և արաբերէն, պարսկերէն, հայերէն, յունարէն, սերվերէն,

ռումաներէն, պուլկարերէն, սուսերէն, անգլիերէն, գերմաներէն, իտալերէն, սպաներէն, լատիներէն և ուրիշ 222 ծանօթ լեզուներու վերաբերեալ բառերով։

Ստորագրութիւն. — Հեռագրատուներուն յանձնուած հեռագիրները, թէ՛ ներքին և թէ՛ միջազգային, պէտք է ստորագրուած ըլլան. ներքին հեռագիրները իրենց ստորագրութեամբ կը զարնուին, իսկ միջազգայինները կրնան առանց ստորագրութեան զարնուիլ, եթէ ղրկողն այնպէս ուզէ։

Կարճ կամ պայմանադրական հասցէ. — Այն անձերն որոնք չատ հեռագիր կը ստանան, կրնան դիմել իրենց գտնուած քաղաքին հեռագրատան և անոր հետ համաձայնութեամբ որոշել կարճ կամ պայմանադրական (*) հասցէ մը. ասոր համար պէտք է վճարել 100 ֆրանք տարեկան, 50 ֆրանք վեցամսեայ կամ 25 ֆրանք եռամսեայ։

Ստացագիր. — Հեռագրատան կողմէ ստացագիր կը տրուի որով կը հաստատուի թէ հեռագիրը յանձնուած է։ Այս ստացագրին համար 10 փարայի սովորական դրոշմատուրք կ'առնուի։

Հեռագրին յանձնումը. — Հեռագրատան ցրուիչները ստիպուած չեն հեռագիրը յանձնել բուն իսկ այն անձին ձեռքն որուն ուղղուած է հեռագիրը. կրնան յանձնել զայն իրեն կամ իր տունը, ազգականներուն, ծառաներու, կայլն՝ անոնցմէ ստացագիր առնելով։

Ստիպողական (urgent) *հեռագիր.* — Կարելի է ստիպողական հեռագիր մը զարնել, թէ՛ միջազգային և թէ՛ ներքին, եռապատիկ գին վճարելով։ Ասոր համար հեռագրին վրայ հասցէէն առաջ պէտք է գրել վիւսքանել տիր կամ urgent բառերը։

(*) Օրինակի համար՝ Առաքել Մարգարեանի տեղ՝ Առմարգ, Մարտիրոս Յակոբեանի տեղ՝ Յակմար, կայլն։

Պատասխանը վճարուած հեռագիր (réponse payée). — Հեռագիր զարնող մը կրնայ հեռագրատան յանձնել իր սպասած պատասխանին գինը մինչև 30 բառ, և այսպէս վճարուած պատասխանով հեռագիր ստացողը կրնայ պատասխանել առանց ոչէ գումար մը վճարելու։

Ստացական զեկուցագիր (վիւսուլ իլմուխապէրի, accusé de réception). — Երբ հեռագիր մը զարնողն ուզէ հասկընալ թէ իր զարկած հեռագիրը ե՞րբ յանձնուած է անոր որուն ուղղուած է, կրնայ այս տեղեկութիւնը առնել հեռագրատունէն, վճարելով 10 բառի գին և հասցէէն առաջ գրելով վիւսուլ իլմուխապէրի կամ accusé de réception։

Հեռագրի մը զանազան օրինակները. — Եթէ ուզուի մի և նոյն հեռագիրը քանի մը օրինակ ընել տալ և զանազան անձերու հաղորդել մէկ քաղաքի մէջ, պէտք է վճարել ներքին հեռագիրներու համար իւրաքանչիւր օրինակին (ի բաց առեալ բնագիրը), 20 բառի $2^1/_2$ ղրշ., և 5 ղրշ. երբ ստիպողական են։

Հեռագրատուն չեղած տեղեր. — Կարելի է հեռագիր ղրկել այնպիսի տեղ մը ուր հեռագրատուն չկայ, տեղւոյն մերձաւորագոյն հեռագրատան ուղղելով. հոնկէ թղթատարութեան կը յանձնուի հեռագիրն և առանց ոչ է ծախքի կը ղրկուի հասցէին։ Սակայն եթէ հեռագիր զարնողը պահանջէ, կարելի է մատնաւոր թղթատարի միջոցաւ հեռագիրը ղրկել տալ իր հասցէին։ Թուրքիոյ հեռագրատուները ստիպուած են ընդունիլ այս կարգի ներքին հեռագիրները, գանձելով հեռագիրը ղրկողէն 7 ղրուշ իւրաքանչիւր ժամ հեռաւորութեան համար՝ հեռագրատունէն մինչև հեռագրին ղրկուած տեղը։ Այս հեռագիրներուն մէջ պէտք է նշանակուի, հասցէէն առաջ, իբր մատնաւոր թղթատարի ծախք վճարուած գումարին քանակութիւնը։

ՍԱԿԱԳԻՆՆԵՐ

Սակագին Կ. Պոլսոյ համար. — Կոստանդնուպոլսոյ հեռագրատանց միջև փոխանակուած իւրաքանչիւր հեռագրի համար կ'առնուի 100 փարա, երբ 20 բառը չ'անցնիր. քան բառէն վեր իւրաքանչիւր տասը բառի համար կ'առնուի 50 փարա։

Ներքին սակագին. — Մի և նոյն նահանգին և դրացի նահանգներուն հեռագրական կայարաններուն միջև քաշուած հեռագրի մը իւրաքանչիւր բառին համար պէտք է վճարել 20 փարա, և առնուազն 15 բառ։

Հեռաւոր նահանգներու հեռագրական կայաններուն միջև քաշուած հեռագրի մը իւրաքանչիւր բառին համար պէտք է վճարել 40 փարա, և առնուազն 10 բառ։

Այս սակագինն այն հեռագիրներուն համար է որոնք չեն անցնիր Իպղրև ընկերութեան ներքին ընդծովեայ պարաններէն։ Գալով անոնց որոնք այդ պարաններէն կ'անցնին՝ սոյն սակագնին վրայ դարձեալ իւրաքանչիւր բառի 20 բարա և հեռագրին վրայ 100 փարա տուրք մը կ'առնուի։

Եւրոպական Թուրքիայէն և Ասիական Թուրքիայէն Արեւելեան Ռումէլի քաշուած հեռագիրներուն, Մուսթաֆա փաշայի ուղիղ ճամբով, կը վճարուի 60 փարա, առանց յաւելուածական տուրքի։

Կիպրոսի հետ փոխանակուած հեռագիրները ներքին սակագնին ենթակայ են երբ ղրկուին Լաթաքիոյ ճամբով։

Հիճազ, Ղարպ-Դարաալլուս և Եէմէն կուսակալութեանց միջև և այդ կուսակալութեանց իւրաքանչիւրին ու Թուրքիոյ միւս կուսակալութեանց միջև փոխանակուած հեռագիրները ենթարկուած են միջազգային սակագնին։

Միջազգային սակագին. — Եւրոպական և Ասիական Թուրքիոյ քաղաքներէն՝ հետեւեալ տեղերը զարնուելիք հեռագիրներէն՝ իւրաքանչիւր բառին համար կը գանձուի։

		Սովորական համար	Թեմեստա Գերագոյն վարչութեան	Օսմանի Գերագոյն վարչութեան
		Ֆր. Սն.	Ֆր. Սն.	Ֆր. Սն.
Ալճերիա		0 67	—	1 19
Ատէն, Եւրոպական Թուրքիայէն		4 50	4 50	5 83
» Ասիական »		4 00	4 00	5 33
Աւստրիա-Հունգարիա	Ե.Թ.	0 34	0 44	0 98
» »	Ա.Թ.	0 46	0 46	1 00
Բորթուկալ		0 69	0 69	1 22
Գերմանիա		0 55	0 58	1 00
Եգիպ. Ստորին — Աղեքսանդրիա	Ե.Թ.	1 25	1 40	2 73
Եգիպ. Ստորին — Աղեքսանդրիա	Ա.Թ.	1 00	1 90	3 23
Եգիպ. Ստորին — Միւս քաղաքները	Ե.Թ.	1 25	1 65	2 98
Եգիպ. Ստորին — Միւս քաղաքները	Ա.Թ.	1 00	2 15	3 48
Եէմէն Ե.Թ.		3 75	3 75	—
Եէմէն Ա.Թ.		3 50	5 00	—
Զուիցերիա		0 51	0 51	1 05
Թունուզ		0 67	0 67	1 19
Իտալիա		0 48	0 48	1 14
Հիճազ Ե.Թ.		2 75	2 75	—
» Ա.Թ.		2 50	3 25	—
Հնդկաստան Ե.Թ.		3 48	5 00	5 18
» Ա.Թ.		3 23	5 50	5 68
Հոլանտա		0 60	0 60	1 05
Ղարպ-Դարաալլուս		0 88	0 88	1 40
Ճարոն Ե.Թ.		7 70	9 70	7 70
» Ա.Թ.		8 20	10 20	8 20
Ճիպրալթար		0 69	0 69	1 22
Մալթա		0 69	0 69	1 30
Մեծն Բրիտանիա		0 71	0 71	1 19
Յունաստան ու Եւրէա	Ե.Թ.	0 28	0 38	1 24
» »	Ա.Թ.	0 28	0 38	1 24
» միւս կղզիները		0 42	0 42	1 28
Նորվեկիա		0 72	0 72	1 08
Շուէտ		0 69	0 69	1 05
Չին Ե.Թ.		5 89	7 00	7 18

	Սովորական նամակով	Թեթեւցուցիչ լրագրի համար	Օտարոտի լրագրի համար
	Ֆր. Սն.	Ֆր. Սն.	Ֆր. Սն.
Զեռնակորան Ե.Թ.	0 27	0 51	1 05
Զին Ա.Թ.	5 64	7 50	7 68
Պարսկաստան (Պուշիրէ զատ) Ե.Թ.	1 74	2 03	2 00
» » » Ա.Թ.	2 25	2 53	2 50
Պելճիքա	0 60	0 60	1 05
Պուլկարիա	0 38	0 54	0 99
Պոսնա-Հէրսէք Ե.Թ.	0 27	0 51	1 04
» » Ա.Թ.	0 38	0 51	1 05
Ռումանիա Ե.Թ.	0 26	0 51	0 73
» Ա.Թ.	0 43	0 51	0 73
Ռուսիա (Եւրոպական) և Կովկաս	0 72	0 72	0 72
Սերվիա Ե.Թ.	0 27	0 51	1 00
» Ա.Թ.	0 38	0 51	1 00
Սպանիա	0 65	0 65	1 17
Տանիմարգա	0 60	0 60	1 00
» Ա.Թ.	0 38	0 51	1 05
Ֆրանսա	0 56	0 56	1 08

Եւրոպական և Ասիական Թուրքիայէն Ամերիկայի զանազան կողմերը զրկուած հեռագիրներու սակագին-ները գտնելու համար՝ հարկ է աչքի առջև ունենալ բազմաթիւ ցուցակներ. կը բաւականանանք նշանակելով Եւրոպական Թուրքիայէ Նիւ Եորք քաշուած հեռագրին սակագինն որ է 1 ֆրանք 85 սանթիմ իւրաքանչիւր բառը։

ԹՂԹԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Սովորական նամակներ. — Պէտք է գրել նամակին հասցէն շատ յստակ կերպով և մեկնելով։ Խոհեմութիւն է պահարանին նաեւ գրել ձեր իսկ հասցէն։ Այս կերպով, եթէ այն անձը, որուն ուղղած էք ձեր նամակը, չգտնուի, թղթատարութիւնը կը վերադարձնէ ձեզի ձեր նամակն որով կորսուելու վտանգէն ազատ կը մնայ։

Թղթատարական Միութեան (= Ippphias, Union postale) երկիրներուն համար 15 կրամ կամ աւելի պակաս կշռող նամակի մը վրայ պէտք է դնել 1 ղրուշի թղթադրոշմ. 15 կրամէն աւելի կշռող նամակներուն վրայ իւրաքանչիւր 15 կրամի կամ աւելի պակաս քանակութեան համար՝ պէտք է աւելցնել 1 ղրշի թղթադրոշմ։ Նոյնպէս Թուրքիոյ ներքին թղթատարութեան մէջ նամակները ենթակայ են 1 ղրուշ թղթադրոշմի՝ իւրաքանչիւր 15 կրամի համար։ Բացառիկ են նաւահանգիստներն որոնց համար 20 փարայի թղթադրոշմ միայն պէտք է փակցնել։

Եթէ նամակի մը վրայ թղթադրոշմ չդնելով յանձնուի թղթատարին, թղթատարութիւնը տեղը կը հասցնէ զայն և նամակը ընդունողը կը հարկադրուի վճարել կրկինը. իսկ եթէ դրուած թղթադրոշմը պէտք եղածէն պակաս է, պակաս մասին միայն կրկինը կը վճարէ։

Թղթատարական քարտեր (=Cartes postales). — Պարզ թղթատարական քարտի մը գինն է 20 փարա, իսկ վճարուած պատասխանով թղթատարական քարտերու գինը 1 ղրուշ։

Վաճառքի նմոյշներ (=էմբաաի թիւնարիյ նիւմունեէրի, échantillons de marchandises). — Վաճառքի նմոյշ կը նկատուին ապրանքի մը այն փոքրիկ մասերը որոնք կը ծառայեն ապրանքին տեսակն ու յատկութիւն ճանչցնելու, և որոնք չեն կրնար ինքնին առուտուրի առարկայ ըլլալ իրենց փոքր քանակութեան պատճառաւ։ Այսպէս են ցորենի հատիկներ, սերմեր, պղպեղ, ալիւր, թէյի տերեւներ, բամպակ, բուրդ, երկաթ, զինկ, կերպաս, ասուի, և այլն, և այլն։ Հեղուկներն ալ ինչպէս իւղերը, և այլն, կրնան զրկուիլ իբր նմոյշ, ի բաց առեալ Ռուսիա, Պարսկաստան, Ամերիկա, Մեծն Բրիտանիա։

Թղթատարական միութեան համար վաճառքի նմոյշներէն կ'առնուի 20 փարա, 1 կրամէն մինչեւ 100 կրամ, և 100 կրամէն վեր իւրաքանչիւր 50 կրամի՝ 10 փարա։ Եթէ նմոյշին ծանրութիւնը 350 կրամը անցնի, կամ եթէ 30 սանտիմեդր երկայնութենէ 20 սանտիմեդր լայնքէ և 10 սանտիմեդր թանձրութենէ աւելի ըլլայ, կը մերժուի։ Թուրքիոյ մէջ վաճառքի նմոյշներուն համար նոյն բանն է, սա տարբերութեամբ որ մինչեւ 2000 կրամ կ'ընդունուին։ Ծովեզերեայ քաղաքներուն համար անձնիւր 75 կրամի համար 10 փարա աւելի կ'առնուի, փոխանակ 50 կրամի։ Եթէ նմոյշին ծանրութիւնը 250 կրամը անցնի, անձնիւր 50 կրամի համար 20 փարա կ'առնուի մինչեւ 2 քիլոկրամ։

Եթէ վաճառքի նմոյշի մը վրայ թղթադրոշմ դրուած չէ, չի զրկուիր։ Եթէ պակաս դրուած է, կը զրկուի և պակաս դրուածին կրկինը կ'առնուի ընդունողէն։

Տպագիրներ (=էվրազը մաթպուա imprimés).— Հեռուեւաղները տպագիրներու կարգը դասուած են և զեղչուած դիներով կը զրկուին. լրագիրներ եւ պարբերականներ, կազմուած կամ անկազմ գիրքեր, տետրակներ, երաժշտական հատուածներ, այցագիրներ, տպագրական փորձեր (ձեռագրով կամ առանց ձեռագրի), վիմագրութիւններ, լուսանկարներ, պատկերներ, զծագրութիւններ, յատակագիծեր, աշխարհագրական քարտեզներ, ցուցակներ, զանազան ազդեր, և ընդհանրապէս բոլոր ինչ որ տպագրուած է։

Թղթատարական Միութեան երկիրներուն համար 50 կրամ կամ աւելի պակաս կշռող տպագիրներուն կը վճարուի 10 փարա. 50 կրամէ աւելի կշռող տպագիրներուն վրայ մէն մի 50 կրամի կամ աւելի պակաս քանակութեան համար պէտք է աւելցնել 10 փարա։ Նոյնպէս Թուրքիոյ ներքին թղթատարութեան համար տպագիրները ենթակայ են 10 փարա թղթադրոշմի, իւրաքանչիւր 50 կրամի։ Երբ ծրարը 30 կրամէ պակաս կը կշռէ, 5 փարա միայն կը վճարուի։ Ծովեզերեայ քաղաքներու համար իւրաքանչիւր 75 կրամի 10 փարա կ'առնուի։

2000 կրամէ աւելի կշռող կամ 45 սանտիմեդրէ աւելի երկայնութիւն, լայնութիւն կամ թանձրութիւն ունեցող ծրարներ չեն ընդունուիր. 10 սանտիմեդր տրամագիծ և 75 սանտիմեդր երկայնութեամբ պլորուած տպագիրներ կ'ընդունուին։

Եթէ տպագրի մը վրայ բնաւ թղթադրոշմ դրուած չէ, չի զրկուիր. եթէ պակաս դրուած է, կը զրկուի և պակաս դրուածին կրկինը կ'առնուի ընդունողէն։

Երբ տպագիրներու ծրար մը կը պարունակէ նամակ կամ ձեռագիր նօթագրութիւններ, չի յանձնուիր, և եւ կը զրկուի։ Բացառութիւն. 1. Գրքի մը հեղինակը կրնայ ձօն մը գրել այդ գրքին վրայ. 2. Ղրկողը կրնայ ստորագրել եւ իր հասցեն գրել ձեռքով. 3. Գիներու ցուցակի մը կամ ուրիշ նմանօրինակ գրուածքի մը վրայ կարելի է փոխել կամ աւելցնել բուանշաններ կամ բա-

ռեր. 4. Կարելի է գիծ քաշելով ուշադրութիւն գրաւել մասնաւոր հատուածի մը վրայ. 5. Ներելի է տպագրական սխալները ձեռքով ուղղել, և այլն։

Գործի թուղթեր (Էվրազը մեսալին, papiers d'affaires). — Գործի թուղթեր *կը կոչուին այն բոլոր թուղթերը, գրուած կամ գծագրուած, որոնք անմիջական թղթակցութեան մը նկարագիրը չունին, ինչպէս դատավարութեան թուղթեր, վկայագիրներ, կալուածագիրներ, փոխանակագիրներ, բեռնագիրներ (=բեռնագրեր), հաշուեցուցակներ (=ֆաքտուրա), ապահովագրական ընկերութեանց վերաբերեալ կարգ մը թուղթեր, ձեռագիր երաժշտական հատուածներ, գիրքերու ձեռագիրներ՝ անջատաբար դրկուած, և այլն և այլն։*

Թղթատարական միութեան բոլոր երկիրներուն համար գործի թուղթերէ կը ստացուի 1 գրուշ 1 կրամէ մինչեւ 200 կրամ կշռող ծրարներէ։ Իսկ 200 կրամէ աւելի կշռող ծրարները ենթակայ են տասնական փարայ յաւելուածի՝ ամէն 50 կրամի յաւելման. առաւաւելն 2000 կրամ կշռող գործի թուղթերու ծրարներ միայն կ'ընդունուին։ Թուրքիոյ ներքին թղթատարութեան համար նոյն բանն է։

Եթէ գործի թուղթերու վրայ բնաւ թղթադրոշմ դրուած չէ, չեն դրկուիր. եթէ պակաս դրուած է, կը դրկուին և պակաս դրուածին կրկինը կ'առնուի ընդունողէն։

Ծրարներու մէջ նամակ կամ նօթագրութիւն չպարունակելու պայմանները, ինչպէս ծրարներու ծանրութեան և ընդարձակութեան պայմանները, գործի թուղթերու համար ալ տպագիրներու յար և նման են։

Թանկագին նիւթեր. — Արդիլուած է թղթատարի յանձնել մասնը չվճարուած թանկագին նիւթեր, և այլն։

Դրամի եւ արժեքաւոր նիւթերու փոխադրութիւն. —

Թղթատարական միութեան երկիրներուն համար Օսմանեան թղթատարութիւնը կ'ընդունի աւանդ (էմանէթ), և մանտա-բոսդ։

Թուրքիոյ ներքին թղթատարութեանց մէջ ընդունուած է դրամի եւ արժէքաւոր նիւթերու փոխադրութիւնը աւանդի ձեւին տակ։ Այս պարագային թղթատարական վարչութիւնը կը ստանայ թանկագին նիւթերու համար արժէքին համաձայն տակագին մը, իսկ հասարակ նիւթերու համար ծանրութեան չափով տակագին մը։ Այս տակագինը հինգ աստիճան է, հեռաւորութեան հինգ շրջանակներու համաձայն, որոնք հետեւեալներն են։

Ա. Շրջանակ. — *Կ. Պոլիս և շրջակաները. կը վճարուի արժեքաւոր նիւթերու համար, 1էն 1000 գրուշի՝ $2^1/_2$ գրուշ. 1000 գրուշէն 2000 գրուշի՝ 5 գրուշ, և ամէն 1000 գրուշի $2^1/_2$ գրուշ։ Ծանրութիւն ունեցող նիւթերու համար 1էն 500 կրամի՝ $2^1/_2$ գրուշ, և 501էն 1000 կրամի 5 գրուշ, և ամէն 500 կրամի $2^1/_2$ գրուշ։*

Բ. Շրջանակ. — *Պրուսա, Դանդեմունի, Այտին, Սատնա, Ճեպէլի-Լիբնան, Հալէպ, Դոնիա, Շգոտրա, Կարմիր Ծովի եղերքներ, Պենկազի, Պիզա, Սրքիսլեզազոսի կղզիներ։ Այս վայրերը կը փոխադրուին արժեքաւոր նիւթեր. 1էն 250 գրուշ՝ $2^1/_2$ գրուշի, 251էն 500՝ 3 գրուշի, 501էն 1000՝ 7 գրուշի. ասկէ վեր հազարներու համար իւրաքանչիւրին վրայ կ'աւելցնայ $3^1/_2$ գրուշ։ Ծանրութիւն ունեցող նիւթեր. 1է 100 կրամ $2^1/_2$ գրուշի, 101էն 250 կրամ 3 գրուշի, 251էն 500՝ 4 գրուշի, և 501էն 1000 կրամ 7 գրուշի՝ և իւրաքանչիւր 500 կրամի՝ $3^1/_2$ գրուշի յաւելում։*

Գ. Շրջանակ. — *Դամասկոս, Էրզրում, Հիճազ, Էնդարէ, Սվազ, Դոսովա, Մանասթիր, Եէմէն, Տիարպեքիր. Խարբուրդ։ Արժէք. 1էն 250 գրուշ՝ 3 գրուշի, 251էն 500՝ 4 գրուշի, 501էն 1000՝ 6 գրուշի և իւրա-*

քանչիւր 1000ի վրայ 5 ղրուշի յաւելում։ Ծանրութիւն 1էն 100 կրամ 3 ղրուշի, 101էն 250 կրամ 4 ղրուշի, 251էն 500՝ 6 ղրուշի, 501էն 1000՝ 10 ղրուշի, և իւրաքանչիւր 500ի վրայ 5 ղրուշի յաւելում։

Դ. Շրջանակ. — Վան, Պիթլիս, Մուսուլ։ Արժէք. 1էն 250 ղրուշ՝ $3^1/_2$ ղրուշի, 251էն 500՝ 5 ղրուշի, 501էն 1000՝ 8 ղրուշի և իւրաքանչիւր 1000ի վրայ $6^1/_2$ ղրուշի յաւելում։ Ծանրութիւն. 1էն 100 կրամ՝ 3 ղրուշի, 101էն 250՝ 5 ղրուշի, 251էն 500՝ 8 ղրուշի, 501էն 1000՝ 13 ղրուշի, և իւրաքանչիւր 500 կրամի վրայ $6^1/_2$ ղրուշ յաւելում։

Ե, Շրջանակ. — Պաղտատ, Պասրա։ Արժէք. 1էն 250 կրամ՝ 4 ղրուշի, 251էն 500՝ 6 ղրուշի, 501էն 1000՝ 10 ղրուշի, և իւրաքանչիւր 1000ի վրայ 8 ղրուշի յաւելում։ Ծանրութիւն. 1էն 100 կրամ 4 ղրուշի, 101էն 250՝ 6 ղրուշի, 251էն 500՝ 10 ղրուշի, 501էն 1000՝ 16 ղրուշի, և իւրաքանչիւր 500ի վրայ 8 ղրուշ յաւելում։ Ծովեղերեայ քաղաքները 1000ին 2 ղրուշ կ'առնուի, իսկ երկաթուղի բանած քաղաքները 1000ին 3 ղրուշ։ Առնոյ մէջ երբեք ծանրութիւնը նկատողութեան չ'առնուիր։

Ընդունելութեան զեկուցագիր (=Բաsեի իրմուխապերի, avis de réception). — Ընդունելութեան զեկուցագիր կը կոչուի թուղթ մը զոր կը ստորագրէ այն անձը որուն ուղղուած է նամակը և որով կը հաստատուի թէ նամակն որուն ձեռքը հասած է։ Ընդունելութեան զեկուցագիրը, ընդունողէն ստորագրուելէ ետքը, կը վերադարձուի նամակը դրողին։ Ընդունելութեան զեկուցագիրներու, թէ՛ Թղթատարական Միութեան չրջանակին և թէ՛ Թուրքիոյ համար, պէտք է վճարել միօրինակ կերպով 1 ղրուշ, յանձնարարման համար վճարուած մէկ ղրուշէն զատ։

Յանձնարարութիւն (=ԹաՆիս, recommandation). — Թղթատարի միջոցաւ փոխադրելի բոլոր առարկաները ինչպէս նամակներ, Թղթատարական քարտեր, տպագիրներ, գործի թուղթեր, ապրանքի նմոյշներ կրնան յանձնարարուիլ։

Յանձնարարեալ առարկաներուն համար պէտք է վճարել նախ ինչ որ պիտի վճարուէր, եթէ յանձնարարեալ չըլլային. յետոյ միօրինակ կերպով պէտք է վճարել 1 ղրուշ իր յանձնարարման գին։

Յանձնարարեալ առարկայներու համար՝ յանձնարարման պահուն իսկ պէտք է վճարել փոխադրութեան բոլոր ծախքերը։

Երբ յանձնարարեալ նամակ մը կորսուի, եթէ կը վերաբերի Թղթատարական Միութեան, 50 ֆրանք փոխարինութիւն կը վճարուի Թղթատարութեան կողմէ, իսկ եթէ կը վերաբերի Թուրքիոյ ներքին Թղթատարութեան՝ 200 ղրուշ։

Մանտաքոսս. — Մանտաքոսի դրութիւնը 1900 Օգոստոս 1էն սկսած է ի գործ դրուիլ Թուրքիոյ ծովեղերեայ քաղաքներու, և երկաթուղւոյ գիծերու վրայի քաղաքներու նամակատուններուն մէջ։ Դրկողին տուելիք ստացագրին վրայ 10 փարանոց դրոշմաթուղթ պիտի փակցուի. իսկ մանտա-բոսդերն ու անոնց յարակից թուղթերը ղրկած պիտի ըլլան դրոշմաթուղթէ։ — Երկու հազար ղրուշէն աւելի գումարի համար մանտաբոսդ պիտի չարուի։ Մինչև 100 ղրուշի համար 20 փարա վարձք պիտի առնուի։ Իւրաքանչիւր 100 ղրուշէն քան փարայի հաչուով՝ 500 ղրուշէն հարիւր փարա պիտի առնուի. իսկ 500էն մինչև 1900 ղրուշ, իւրաքանչիւր 200ին քսանական փարա պիտի աւելցուի որով 1900էն մինչև 2000 ղրուշ վարձք պիտի ըլլայ $6^1/_2$ ղրուշ։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ԳԻՆԵՐՈՒ ՑՈՒՑԱԿ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ					ՏՊԱԳԻՐՆԵՐ ԵՒ ԳՈՐԾԻ ԹՈՒՂԹԵՐ				ՎԱՃԱՌՔԻ		ՆՄՈՅՇՆԵՐ					ՏՊԱԳԻՐՆԵՐ			ԳՈՐԾԻ ԹՈՒՂԹԵՐ		
ԺՈՎԵԶՐ			ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ		ԺՈՎԵԶՐ	ՆԵՐՔԻՆ			ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ		ԺՈՎԵԶՐ	ՆԵՐՔԻՆ			ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ			ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ		
Կրամ	Ղրշ.	Փր.	Ղրշ.	Փր.	Կրամ	Կրամ	Ղրշ.	Փր.	Կրամ	Ղրշ.	Փր.	Կրամ	Կրամ	Ղրշ.	Փր.	Կրամ	Ղրշ.	Փր.	Կրամ	Ղրշ.	Փր.
15		20	1		30	30		5	20		20	30	30		5	50		10	50	1	
30	1		2		75	50		10	100		20	75	50		10	100		20	100	1	
45	1	20	3		150	100		20	150		30	150	100		20	150		30	150	1	
60	2		4		225	150		30	200	1		225	150		30	200	1		200	1	
75	2	20	5		300	200	1		250	1	10		200	1		250	1	10	250	1	10
90	3		6		375	250	1	10	300	1		250	250	1	10	300	1	20	300	1	20
105	3	20	7		450	300	1	20	350	1		300	300	3		350	1	30	350	1	30
120	4		8		525	350	1	30	Առատաբելի			350	350	3	20	400	2		400	2	
135	4	20	9		600	400	2					400	400	4		450	2	10	450	2	10
150	5		10		675	450	2	10				450	450	4	20	500	2	20	500	2	20
165	5	20	11		750	500	2	20				500	500	5		550	2	30	550	2	30
180	6		12		825	550	2	30				550	550	5	20	600	3		600	3	
195	6	20	13		900	600	3					600	600	6		650	3	10	650	3	10
210	7		14		975	650	3	10				650	650	6	20	700	3	20	700	3	20
225	7	20	15		1050	700	3	20				700	700	7		750	3	30	750	3	30
240	8		16		1125	750	3	30				750	750	7	20	800	4		800	4	
255	8	20	17		1200	800	4					800	800	8		850	4	10	850	4	10
270	9		18		1275	850	4	10				850	850	8	20	900	4	20	900	4	20
285	9	20	19		1350	900	4	20				900	900	9		950	4	30	950	4	30
300	10		20		1425	950	4	30				950	950	9	20	1000	5		1000	5	
315	10	20	21		1500	1000	5					1000	1000	10		1050	5	10	1050	5	10
330	11		22		1575	1050	5	10				1050	1050	10	20	1100	5	20	1100	5	20
345	11	20	23		1650	1100	5	20				1100	1100	11		1150	5	30	1150	5	30
360	12		24		1725	1150	5	30				1150	1150	11	20	1200	6		1200	6	
375	12	20	25		1800	1200	6					1200	1200	12		1250	6	10	1250	6	10
390	13		26		1875	1250	6	10				1250	1250	12	20	1300	6	20	1300	6	20
405	13	20	27		1950	1300	6	20				1300	1300	13		1350	6	30	1350	6	30
420	14		28		2000	1350	6	30				1350	1350	13	20	1400	7		1400	7	
435	14	20	29			1400	7					1400	1400	14		1450	7	10	1450	7	10
450	15		30			1450	7	10				1450	1450	14	20	1500	7	20	1500	7	20
465	15	20	31			1500	7	20				1500	1500	15		1550	7	30	1550	7	30
480	16		32			1550	7	30				1550	1550	15	20	1600	8		1600	8	
495	16	20	33			1600	8					1600	1600	16		1650	8	10	1650	8	10
510	17		34			1650	8	10				1650	1650	16	20	1700	8	20	1700	8	20
525	17	20	35			1700	8	20				1700	1700	17		1750	8	30	1750	8	30
540	18		36			1750	8	30				1750	1750	17	20	1800	9		1800	9	
555	18	20	37			1800	9					1800	1800	18		1850	9	10	1850	9	10
570	19		38			1850	9	20				1850	1850	18	20	1900	9	20	1900	9	20
585	19	20	39			1900	9	20				1900	1900	19		1950	9	30	1950	9	30
600	20		40			1950	9	30				1950	1950	19	20	2000	10		2000	10	
615	20	20	41			2000	10					2000	2000	20	20						
630	21		42			Առատաբելի						Առատաբելի	Առատաբելի			Առատաբելի			Առատաբելի		
645	21	20	43																		
Նաւաբելի																					

Արժէքը յայտարարուած պարունակութեամբ նամակներ (=Գրյմէքի մուգաssտրէլի մէֆեաթիպ) . — 1900 *տարւոյ մէջ Օսմանեան թղթատարութիւնը , ծովեզերեայ քաղաքներու , ինչպէս նաեւ երկաթուղւոյ դիծերուն վրայի քաղաքներու նամակատուներուն մէջ , սկսած է ընդունիլ այս կարգի նամակներ . սոնք կը պարունակեն պանքնոտներ , արժէթուղթեր եւ այս կարգի թուղթեր որոնց արժէքը նշանակուած պէտք է ըլլայ թուանշանով եւ գրով՝ պահարանին վրայ : Այս նամակներն առ նուազն 3 տեղէ կնքուելու են զրկողին անձնական կնիքով եւ կամ մասնաւոր նշան կրող կնիքով մը : Իւրաքանչիւր նամակի պարունակութիւնը* 50,000 *ղրուշէ աւելի չի կրնար ըլլալ* (*ոսկի* 100 *ղրուշի հաշուով*) , *սակայն միեւնոյն թղթատարով միեւնոյն անձը կրնայ մէկէ աւելի նամակներ ղրկել : Այս նամակներուն համար նախ կը վճարուի նամակին ծանրութեան համեմատ թղթադրոշմ* 1 *ղրշ. ապահովագրութեան համար եւ յայտարարուած արժէքին իւրաքանչիւր* 1000 *ղրուշին ու կոտորակին համար* 1 *ղրուշ : Այս նամակներուն փոխարէն՝ ղրկողին ստացագիր պիտի տրուի : Երբ արժէքը յայտարարուած պարունակութեամբ նամակ մը կորսուի , կամ վնասուի կամ գողցուի , այդ արժէքին փոխարէնը Օսմանեան թղթատարութեան կողմէ պիտի վճարուի , իբրեւ առեալ անխուսափելի կերպով հարկեցուցիչ պարագաներէ* (=տէֆ ու իզալէսի ղայրը գասպիլ էսպապը մուճպիրէ, cas de force majeure)։ *Այս մասին ըլլալիք յայտարարութիւններն առ նուազն մէկ տարուան մէջ պէտք է տեղի ունենան , որովհետեւ անկէ ետքը նկատողութեան չեն առնուիր :*

Գոլի բոսդաղ. — *Գոլի բոսդալի դրութիւնը հաստատուած է Օսմ. նամակատուններու մէջ* 1901 *Յունր.* 1*էն սկսեալ : Երկու տեսակ կ՚ըլլայ . արժեքաւոր եւ անարժէք :*

Թէ՛ արժէքաւոր եւ թէ անարժէք առարկաներու համար ղրկուած Գոլի բոսդալը 5 *քիլոյէն աւելի ըլլալու չէ :*

Ստակը կրնայ մինչեւ 10 *քիլոյ ծանրութիւն ունենալ եւ եթէ ստակ կամ կարասի որոշեալ կշիռէն աւելի ըլլայ երկու մասի կը բաժնուի , թէ՛ ստակի եւ թէ կարասիի :*

Ս. Շրջանակի համար 5 *քիլոյին պէտք է տալ* 4 *ղրշ.*
Բ. » » » » » » » 8 »
Գ. » » » » » » » 12 »

Իւրաքանչիւր շրջանակի ամէն 1000 *ղրուշին համար պէտք է վճարել* 2 *ղրուշ իբր ապահովագին :*

Ստակ. — *Ստակը եթէ* 5 *քիլոյէն աւելի ըլլայ . քիլոյ գլուխ Ս. շրջանակի համար պիտի առնուի* 1 *ղրշ. Բ. շրջանակի համար* 2 *ղրշ. եւ Գ. շրջանակի համար* 3 *ղրշ.։*

Էնանեթի մէջ սկզբունքը այն է թէ երբ ստակ ղրկուի , իրենց ստակին համեմատ պէտք է զատել եւ այնպէս ղրկել . օրինակի համար , Օսմանեան ոսկի պարունակող ծրարի մը մէջ պէտք չէ բնաւ մէճիտ կամ ղրուշ խառն ըլլայ , այլ զուտ ոսկեղրամ , բայց Գոլի բոսդալի մէջ անսնկ չէ , ուզած տեսակ ստակդ կրնաս դնել , ոսկի , մէճիտ , ղրուշ , եւայլն խառն , պայմանաւոր եւ ետքը ծրարին վրայ թէ՛ թուանշանով եւ թէ՛ գրով գրուի որչափ ոսկի , որչափ մէճիտ , որչափ ղրուշ պարունակելը :

Անձեր կը գտնուին սակայն որ օգտուելով թղթատարութեան տուած կանոնէն՝ կը շահագործեն զայն եւ ահագին քանակութեամբ դրամներ արժեթուղթի վերածելով Գոլի բոսդալ կ՚ընեն եւ կը ղրկեն առանց իսկ որոշեալ 10 *քիլոյ ծանրութիւնն անցնելու։ Ասոր համար թղթատարական վարչութիւնը կանոն դրած է որ ամէն մէկ դրամածրար առ առաւելն* 50,000 *ղրշ. պարունակէ,*

աւելի պարունակածները պէտք է կիսել և ծրարի վերածել։

Մէկ օրուան մէջ մէկու մը հասցէին կրնանք չատ մը անգամներ Գողի բոդաղ ղրկել։

Թղթատարական աշխատութեանց համար, իւրաքանչիւր ծրարին իր կապողէն կ'առնուի 60 բարա և ղրկողին արուելիք ստացագրին վրայ 10 բարանոց փուլ կը փակցուի։

Գողի բոդաղը պէտք է recommandé ընել, որով իրաւունք կ'ունենայ Գողի բոդաղ ընդունողը, առնելուն համար ստացագիր մը տալու ղրկողին։

Կարասի. — Շոգենաւով կամ երկաթուղիով ղրկուած կարասիները կամ ապրանքները պէտք է առառաւելն 60 սնդ. երկայն և 20 սնդ. լայն ըլլան։ Այն առարկաները զորոնք կարելի չէ կիսել, ինչպէս հոլանոց, գաւազան և ն. 1 մեդր երկայնութիւն պէտք է ունենան։

Այն ապրանքներն որոնք ուղղակի երկաթուղիով կամ շոգենաւով չեն կրնար երթալ ղրկուելիք տեղը երկրին ներսերը ըլլալուն պատճառաւ, պէտք է որ 40 սնդ. երկայն և 30 սնդ. լայնք ու 20 սնդ. խորութիւն ունենան։

Հեղուկ և պայթուցիկ նիւթերն արգիլուած է Գողի բոդաղով ղրկել, ի բաց առեալ զեղերէն որոնք նախ փայտէ մնտուկի մը, յետոյ փայտի սղոցուկով (=paille) լեցուն թիթեղէ տուփի մը մէջ դրուած ըլլալու են։

Գողի բոդաղին հասցէն չատ յստակ պէտք է գրուի որուն որ կ'ուղղուի, անոր բնակութեան տեղը, թաղը, փողոցը, տան թիւը, և այլն։

Եւրոպական կամ Ասիական Թուրքիոյ չատ մը կուսակալութիւններու կամ նահանգներու գիւղերը իրարու նման անուններ ունենալնուն, և այս անուան նմանութենէն առաջ գալիք չփոթութիւններուն առաջքն առնուելու համար պէտք է գրուի յստակօրէն թէ այդ գիւղն ո՞ր կուսակալութեան կամ նահանգին կը պատկանի։

Գարդ բոդաղներ. — Թղթատարական պաշտօնական քարդերէն զատ (carte postale) արհեստական շքեղաներութեան հանուած պարզ կամ պատկերազարդ գարդերուն մնծութիւնը պաշտօնականին չափ ըլլալու է։

Արգիլուած է բարոյականի դէմ կամ ազատ պատկերներ կրող Գարթ բոդաղները։

Գարդին վրայ պէտք է 20 փարայի բուլ փակցուի. եթէ այդ գինէն պակաս կ'արժէ փակուած ղրոշմաթուղթը, մնացեալին կրկինը կը վճարուի իր գացած տեղը. և երբ առանց դրոշմաթուղթի թղթատարութեան յանձնուի, այն ատեն իրրև նամակ 2 ղրուշ taxeի գին կ'առնուի։

Պատասխանը վճարուած (=réponse payée) գարդ բոդաղներուն եթէ կէսը կտրուելով այդ գարդին պատկանած կառավարութենէ մը զատ՝ ուրիշ կառավարութեան մը երկիրը ղրկուի, հինգէ 2 ղրուշ կ'առնուի. օրինակի համար, եթէ տաճկական Գարդ բոդաղ մը Ֆրանսա ղրկուի, և հոն այդ գարդը կէսը կտրելով Իտալիա ղրկէ, Իտալիա անկէ 2 ղրշ. կ'առնէ, իսկ եթէ Թուրքիա ղրկուի, հարկաւ բան մը չի վճարուիր և այսպէս փոխադարձաբար ամէն երկիրներու համար։

Տպագրուած թուղթեր. — Տպագրուած առարկաներ ինչպէս լրագիր, գիրք և ն եթէ դրոշմաթուղթ փակցուած չըլլայ վրանին, անընդունելի կը նկատուին. եթէ առանց օտար երկրի մը հոս ղրկուած ըլլան, օրէնքը վրան դրուելով կը վերադարձուի։ Իսկ եթէ նամակատուփին մէջ նետուած են առանց դրոշմաթուղթ կրելու, կ'ոչնչացուին։

Գիրքերուն կամ լրագիրներուն մէջ նամակ եթէ գրուած ըլլայ, չի գրկուիր իր հասցէին։

Նամակներու և մանաւանդ յանձնարարական նամակներու հասցէները եթէ մատիտով գրուած ըլլան, չեն ընդունուիր։

Արժէքաւոր թուղթերը, ինչպէս promesse և այլն պէտք է որ իրր նամակ ներփակեալ գրկուին, կշռուելով և տալով ամէն մէկ կրամին 40 փարա, ինչպէս որ օրէնք է։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՆՆԵՐ

1. ՕՍՄ. ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՆՆԵՐ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Կեդրոնական նամակատուն Եէնի-Ճամիի բակը։

Գլխաւոր ճիւղեր են Ղալաթիա Օսմ. Պանքային դէմ և Բերա Թեփէ-Պաշի, Ստանպոլ Սօուք Ջէշմէ։

Երկրորդական մասնաճիւղեր կան Մահմուտ-բաշա, Սյասոֆիա, Օգճըլար-Պաշը, Գում-Գարու, Տիրէքլէր-Արասը, Ագսէրայ, Սուլթան Ֆաթիհ, Էյուպ, Պալաթ, Խասքէօյ, Ղալաթիա՝ Կամուրջին գլուխը, Բերա Տէօրթ-եօլ-Սոկը, Բանկալթի, Վոսիորի բոլոր գիւղերն և Կղզիները։

---

2. ՕՏԱՐ ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՆՆԵՐ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԹՂԹԱՏԱՐ

Ղալաթիա, Քարաքէօյ, Եէնի խան

Բաց է առաւօտեան $8^1/_2$ էն մինչև իրիկուան 6. կիրակիները $9^1/_2$էն $10^1/_2$ առաւուն և 3 էն 4 կէս օրէն ետքը։

Թղթատարական փոխանակագիր կ'ընդունուի Մեծն Բրիտանիոյ, Մալթայի, Ճիպրալթարի, Կիպրոսի, Միացեալ-Նահանգաց, Գանատայի, Հնդկաստանի և Բրիտանական գաղթականութեանց համար։

Թղթատարական մեծ ծրարներ (=Colis postaux) կ'ընդունուին, ամէն հինգշաբթի, Մեծն Բրիտանիոյ, Մալթայի և Կիպրոսի համար։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ԹՂԹԱՏԱՐ

Կեդրոնատեղի Ղալաթիա- Եօրկանճլար փողոց, Գամանդոյ խան. — Մասնաճիւղեր. Բերա, 438, Բասաժ Օրիանթալի մօտ, և Պոլիս, Գամանդոյ խան։

Նամակ, տպագիր, և այլն կ'ընդունուին բոլանդակ Եւրոպայի համար. նոյնպէս Փոքր Ասիոյ ծովեզերեայ քաղաքներուն, Արքիպեղագոսի կղզիներուն համար, և այլն։

Թղթատարական մեծ ծրարները պէտք չէ կշռեն 3 քիլոկրամէ աւելի և չունենան 60 սանտիմեդրէ աւելի երկայնութիւն, լայնք և թանձրութիւն։

Կ'ընդունուին նաև թղթատարական փոխանակագիրներ։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԹՂԹԱՏԱՐ

Ղալաթիա, Վոյվոտա փողոց, թիւ 28. — Մասնաճիւղեր. Բերա, Պոլիս, Հավուզլու խան։

Բաց է առաւօտեան եւրոպական ժամը 8էն մինչև իրիկուան ժամ 6. կիրակիները առաւուն 9էն 11 կէս օրէն ետքը 2էն 4։

Կարելի է գերմանական թղթատարին դրամ յանձնել և թղթատարական փոխանակագիր մը ստանալով ղրկել Գերմանիա, Աւստրիա, Պելճիգա, Պուլկարիա, Եգիպտոս, Միացեալ-Նահանգներ, Յունաստան, Իտալիա, Ռումանիա, Զուիցերիա, Թունուզ, Հայկն. ի բաց առեալ Անգլիա, Ֆրանսա, Ռուսիա և Թուրքիա։

Թղթատարական մեծ ծրարներ կ'ընդունուին որոնք կը ղրկուին Բէօսթէնճէի չոգենաւով, շաբաթը երկու անգամ, երեքշաբթի (եւրոպական ժամը 9ին, կէս օրէն առաջ) և շաբաթ (եւրոպական ժամը 2ին, կէս օրէն ետքը)։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԹՂԹԱՏԱՐ

Կեդրոնատեղի, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթիա. — Մասնաճիւղեր. Բերա, 15—16 Բասամ Օրիանքալ, և Պոլիս, Դամանղոյ խան։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԹՂԹԱՏԱՐ

Կեդրոնատեղի, Քիրեճ գափու, Ղալաթիա. — Մասնաճիւղ- Պոլիս, Պահճէ գարու փողոց, Մաքսին դիմացը։

Բոլոր այս թղթատարութիւնները գրեթէ նոյն գիներով կը փոխադրեն նամակները, տպագիրները, և. և այդ գիները համաձայն են Միջազգային Թղթատարութեան գիներուն որոնց վրայ խօսած ենք։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

ՀԱՅ ՌԺԻԹԵՆԵՐԸ

Ալահվերտի Տիգրան	Վկայեալ	Կ. Պոլիս
Ամիրեան Տիգրան պէյ	»	Կ. Պոլիս և Վիեննա
Այվազեան Նշան	»	Իտալիա
Անանեան Ճիվան պէյ	»	Կ. Պոլիս
Արապեան Ալէքսանդր պէյ	»	Կ. Պոլիս
Արզումանեան Մկրտիչ	»	Կ. Պոլիս
Արզուեան Սարգիս	»	Նանսի
Բարաղամեան Մկրտիչ	»	Կ. Պոլիս
Բաբազեան Տիրան պէյ	»	Կ. Պոլիս
Գաբամանճեան Տիգրան	»	Կ. Պոլիս
Գաբամանճեան Տիրան	»	Կ. Պոլիս
Գաբամանճեան Օնոիկ	»	Կ. Պոլիս
Գազազեան Արշակ	»	Կ. Պոլիս
Գասպարեան Գասպար	»	Կ. Պոլիս
Գարագոչ	»	Կ. Պոլիս
Գավաֆեան Արշակ	»	Կ. Պոլիս
Գրիգճեան Յովհաննէս պէյ	»	Կ. Պոլիս
Եաղուպեան Կարապետ	»	Բարիզ
Զարդարեան Միհրան	»	»
Զոհրապեան Գէորգ	»	Լիոն
Էլմասեան	»	Բարիզ
Իսմերեան Նիկողոս	»	Կ. Պոլիս
Թագաւորեան	»	Բարիզ
Թաշճեան Գաբրիել պէյ	»	Կ. Պոլիս
Թիւլեան Նէրսէս	»	Նանսի
Թերզեան	»	Կ. Պոլիս
Թիւրապեան Պետրոս	»	Բարիզ
Թորգոմեան Վահրամ	»	Բարիզ
Ինճէեան Պօղոս	»	Կ. Պոլիս
Իշլէմէճեան Երուանդ	»	Կ. Պոլիս
Իրլիքճեան Կարապետ	»	Կ. Պոլիս

Լապճինճեան Սամուել	Վկայեալ	Կ. Պոլիս
Խնդիրեան Խնդիր	»	Բարիզ
Խորասանճեան Միքայէլ	»	Բարիզ
Խորխորունի Գրիգոր	»	Կ. Պոլիս
Հէքիմեան Միքայէլ	»	Բարիզ
Ղազարոսեան	»	Բարիզ
Ճելալեան Ռուբէն	»	Պրուսել
Ճելալ Գրիգոր	»	Բարիզ
Ճեվահիրճեան Միսաք	»	Կ. Պոլիս
Մատթէոսեան Պարոնիկ	»	Ֆիլատէլֆիա (Ամերիկա)
Մարաշեան	»	Կ. Պոլիս
Մասիս Եդուարդ	»	Կ. Պոլիս
Մինասեան Կոմիտաս	»	Կ. Պոլիս
Մինասեան Մատթէոս	»	Նիւ-Եորք
Մինասեան Վահէ	»	Վիեննա
Մինէճեան Բարթողիմէոս	»	Կ. Պոլիս
Միսքճեան Ստեփան	»	Կ. Պոլիս
Մուրատեան Կարապետ	»	Կ. Պոլիս
Յակոբեան Ստեփան	»	Կ. Պոլիս
Նազարաշեան Համբարձում	»	Բարիզ
Նազարեան Աբրահամ Պէյ	»	Կ. Պոլիս
Նազարէթեան Կարապետ	»	Լիոն
Նալչանտեան Ստեփան	»	Կ. Պոլիս
Նահապետեան Գաբրիէլ	»	Կ. Պոլիս
Նաֆիլեան Անտոն բաշա	»	Բարիզ
Շահնազարեան Բենիամին	»	Կ. Պոլիս
Շերիթճեան Գրիգոր	»	Կ. Պոլիս
Շիրինեան Յարութիւն	»	Կ. Պոլիս
Շիրինեան Յովհան	»	Կ. Պոլիս
Ոսկեան Յովհաննէս	»	Կ. Պոլիս
Չիլինկիրեան	»	Կ. Պոլիս
Չոպանեան Անտոն	»	Կ. Պոլիս
Պալիկեան Յակոբ	»	Կ. Պոլիս
Փաղչեանեան Աշոտ	»	Կ. Պոլիս
Պապասեան Տիգրան բաշա	»	Կ. Պոլիս
Պէկեան Յակոբ	»	Կ. Պոլիս
Ռափայէլեան Սիմոն	»	Կ. Պոլիս
Սեղբոսեան Սիմոն	»	Կ. Պոլիս

Սեւեան Գաբրիէլ բաշա	Վկայեալ	Կ. Պոլիս
Սիմոնոֆ Յակոբ	»	Բարիզ
Վարդապետեան Միհրան	»	Կ. Պոլիս
Վարդանեան Կարապետ	»	Նիւ-Եորք
Տաղաւարեան Նազարէթ	»	Բարիզ
Տատուր Յակոբ	»	Կ. Պոլիս
Տոնճեան	»	Ամերիկա
Քեմանճեան Յակոբ	»	Կ. Պոլիս
Քեսէճեան Վարդան	»	Կ. Պոլիս
Քրիստեան Ճանիկ	»	Կ. Պոլիս
Օրմանեան Կոմիտաս	»	Կ. Պոլիս

ՀԱՅ ՃԱՐՏԱՐԱՐՈՒԵՍՏՆԵՐ

ԵՒՍՐԻՉՔ

Ակայեան Յակոբ	Զրագեան Պ.
Աղանեան Վ.	Ոսկան Երուանդ
Խարեան Ս.	Պալճեան Ռ.
Մարտիկեան Տ.	Պալագեան
Նշանեան Ե.	Պապայեան Ա.

ԵՐԱԺՇՏԱԳԻՏՔ

Խորասանճեան Աւետիս — Մերճան Անտոն — Սինանեան Կ.

ՀԱՐՏԱՐԱՊԵՏՔ

Անանեան Ա.	Ճիւպէտեան Տիգրան
Անանեան Յ.	Մարկոսեան Ս.
Գրագմանճեան Ա.	Մելիտոսեան
Թահմազեան Արամ	Մերհամէթճեան Զենոբ
Թագւորեան Յովսէփ	Սրապեան Երուանդ
Թեկրեան Միհրան	Քերեռտէճեան Մ.
Համամճեան Ստեփան	

ՀԱՐՑԱՐԱԳԻՏՐ

Գասապեան Նասիպ
Գալֆայեան Ս.
Թադեորեան Թ.
Կէվրէկեան Լեւոն

ՓՈՐԱԳՐԻՉՔ

Բաբաղեան Ե.
Գաղաղեան Մ.
Գալեմքեար Կարապետ
Գոլանճեան Ա.
Գոյունճեան Ա.
Թերզեան Վ.
Իւթիւճեան Գ.
Կարկառեան Սեդրակ
Մէքաէլեան Ն.
Մկրտիչեան Գ.
Մոսկոֆեան Յ.
Պերպերեան Ն.
Սարգսեան Յովհ.
Տէվլէթեան Ս.
Քիւչիւքեան Պօղոս

ՓԱՍՏԱԲԱՆՔ

Ալիքսանեան Յովհաննէս
Այճեան Կարապետ
Այճեան Սարգիս
Ապահունի Ա.
Առասեան Մկրտիչ
Աւետիսեան Ս.
Աւագեան Յովհաննէս
Բագլայեան Բ.
Բաբաղեան Ռ.
Բեմիկեան Ն.
Գաբամնճեան Յակոբ
Գայսերլեան Ա.
Գասպարեան Արիստակէս
Գալաֆեան Ն.
Գոլոլեան Ա.
Գուլումճեան Կ.
Գուլումճեան Ռ.
Եաղլճեան Թ.
Եաղմնճեան Գ.
Եալտղճեան Պօղոս
Զաքարեան Գրիգոր
Զէքեան Կ.
Զոհրապ Գրիգոր
Էսմերեան Սարգիս
Թերճիմանեան Օ.
Թընկըր Սիմոն
Թորոսեան Մ.
Խոսրովեան Հմայեակ
Կէօղիւպէօյիւքեան Ա.
Կիւրեղեան Գէորգ
Ղազարոսեան Գ.
Մանուկեան Վռամշապուհ
Մանուէլեան Մ.
Մարտիկեան Մ.
Մարտիրոսեան Գէորգ
Մելիքեան Գարեգին
Մինէճեան Գ.
Մովսէսեան Դաւիթ

Պօշնաղեան Յակոբ
Սարայդարեան Խ.
Սարաֆեան Յ.
Սեֆերեան Կ.
Սինապեան Գրիգոր
Սուրէնեան Աւետիս
Սդամպուլեան Յակոբ
Ստեփանեան Ս.
Վարդանեան Ս.
Քեռթիպեան Ս.
Քէօրփէեան Մ.
Յակոբեան Յ.
Նաւասարդեան Ս.
Նարլեան Ս.
Նուրիճան Ե.
Շմաւոնեան Աբշալ
Չերպաղեան Գասպար
Պառաւեան Յովհաննէս
Պիւլպիւլեան Յովհաննէս
Պոյաճեան Ս.
Պուլկուրեան Ռ.
Պողոսեան Ա.

ՎԿԱՅԵԱԼ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ

Աբիկեան Միհրան մնդ. Օսմն. 1886
Ադամեան Մերկերիոս մնդ. Օսմն. 1886
Ալան Շահին օգմն. Ֆրնս. Անգլ. Գերմ. 1897
Աղասեան Մանտակ Օգմն. Հ.յ. Ֆրնս. Պոմ. Թիւ. 1900
Աճէմեան Թովմաս Օգմն. Հ.յ. 1887
Ամատունի Համբարձում (Մեսրոպ վրդ. Փափազեան) մնդ. Հ.յ. Թիւ. Պոմ. Աշխ. 1887
Ամատունի Սարգիս մնդ. Հ.յ. Օսմն. 1897
Աշճեան Միհրան Օգմն. Հ.յ. Ֆրնս. 1892
Առանձար Աւետիս մնդ. Ֆրնս. Պոմ. Աշխ. 1887
Ալանեան Վարդան (Վարդան քհնյ. Ալանեան) Օգմն. Հ.յ. Պոմ. 1886
Արշարունի Նաշիտ Օգն. Հ.յ. 1886
Աւագեան Կարապետ Դասց. 1897
Բագրատունի Յակոբ մնդ. Տմրկլ. 1897
Բարանեան Եղիշէ մնդ. Բնդ. 1901
Բարաղեան Օր. Արմաւենի դասհ. 1901
Բալագաշեան Յոմնան մնդ. Թիւ. Երկչփ. Աշխ. Իրդտ. 1887
Բաշալեան Տիգրան (այժմ Տ. Տաճատ) օգմն. Պոմ. Աշխր. 1887
Բիշտոճեան Դաւիթ մնդ. Հ.յ. Պոմ. 1887
Գաբամնճեան Օր. Եւգինէ օգմն. Զեւ. 1901

Գասամանճեան Սիմոն մնդ. Հ.յ. 1886
Գազազեան Օր Հայկանոյշ օգմն. ձեռ. կար. 1899
Գալենտէրեան Մելքոն մնդ. Ձեռ. 1887
Գարագաշեան Նազարէթ մնդ. Օսմն. 1887
Գարակէօզեան Յակոբ դասաց. 1894
Գարթալեան Երուանդ օգմն. Թիւ. 1892
Գույումճեան Գրիգոր մնդ. Գր. 1887
Գուրգէն Յակոբ մնդ. Հ.յ. 1886
Դաւթեան Սմբատ մնդ. Հ.յ. Ֆրնս. Պամ. Աշխ. Տմրկլ. 1887
Դերձակեան Ազարիա մնդ. Հ.յ. Ֆրնս. Գր. 1887
Եկեղեան Յովհաննէս օգմն. Հ.յ. Պամ. Թիւ. 1892
Եսայեան Օր. Վասիլաւ Օգն. Կար. Ձեռ. 1889
Երէցեան Մարտիրոս Օգմն. Հ.յ. 1897
Եփրանոսեան Գրիգոր Օգմն. Ձփգտ. 1900
Էնքսէրճեան Բարսեղ (Հմայեակ Ֆէն) օգմն. Հայ. 1892
Թադէոսեան Ռեթէոս մնդ. Հ.յ. Ֆրնս. 1886
Թահատճեան Խաչիկ մնդ. Գր. 1887
Թաշճեան օր. Մաքրուհի դասրկհ. 1898
Թապագեան Ստեփան մնդ. Օսմն. 1898
Թապիպեան Սեպուհ օգմն. Ֆրնս. 1894
Թէյեան Եռովք մնդ. Բն. Պամ. 1886
Թորթվայեան Նիկողոս մնդ. Օսմն. 1899
Թորոսեան Նշան մնդ. Հ.յ. Օսմն. Տմրկլ. 1889
Թորոսեան Օր. Տիրուհի օգմն. Ձեռ. 1900
Թուխմանեան Կարապետ օգմն. Հ.յ. Օսմ. 1887
Իզմիրլեան Օր. Արաքսի օգմն. Հ.յ. Ֆրնս. 1892
Ինկիլիզեան Խաչիկ օգմն. գծգր. գր. 1799
Խրայէլեան Թորոս օգմն. Օսմն. 1897
Լուսինեան Արմեն մնդ. Հ.յ. 1890
Խանճեան Սահակ մնդ. Հ.յ. 1887
Խաչկոնց Դաւիթ Պամ. Աշխ. 1886
Խոճասարեան Հայկ դասաց. 1900
Կարապետեան Պետրոս մնդ. Օսմն. 1901
Կելիպոլեան Յարութիւն օգմն. Ֆրնս. Երկրչփ. Բն. Պամ. 1892
Կիւմիւշեան Մկրտիչ մնդ. Ֆրնս. 1887
Կուրտիկեան Ստեփան մնդ. Օսմն. 1901
Հանէսեան Մարտիրոս դասաց. 1901
Հեքիմեան Միսաք Օգմն. Օսմն. 1894

Ճիզմէճեան Օր. Մարգարիտ դասրկհ. 1900
Ճինճիհանեան Պօղոս մնդ. Հ.յ. Ֆրնս. 1887
Մարգարեան Գրիգոր մնդ. Պամ. Տնտպ. 1886
Մարկոսեան Պարգեւ օգմն. Աշխ. Իրգտ. 1892
Մարտիրոսեան Տիգրան օգմն. Օսմն. 1899
Մեզպուրեան Մկրտիչ մնդ. Հ.յ. Պամ. 1892
Մելիքեան Նշան օգմն. Գր. 1897
Մինասեան Օր. Արմաւենի օգմն. Ֆրնս. Ձեռ. 1900
Մխիթարեան Ստեփան դասաց. 1900
Մուրատեան Աբրահամ մնդ. Հ.յ. Օսմն. 1887
Շամոնանճեան Միքայէլ օգմն. Գերմ. Պամ. 1899
Ուզրիկեան Մկրտիչ մնդ. Հ.յ. Ֆրնս. 1889
Ունճեան Յարութիւն օգմն. Հ.յ. Ֆրնս. 1889
Յակոբեան Կարապետ մնդ. Հ.յ. 1900
» Սիմոն մնդ. Գծ. 1887
Յարութիւնեան Սահակ օգմն. Իրգտ. 1892
Յովասափեան Արամ օգմն. Հ.յ. Թրք. 1894
Նամանեան Մարկոս մնդ. Հ.յ. Պամ. Աշխ. 1900
Նայպանտեան Միքայէլ օգմն. Թիւ. Բնգ. 1899
Ներշապուհ Օր. Զարուհի օգմն. Ձեռ. 1897
Նիքոթեան Օր. Եւդինէ օգմն. Հ.յ. Թիւ. Իրգտ. 1892
Նիկողոսեան Յակոբ օգմն. Հ.յ. Պամ. Ֆրնս Անգղ. 1891
Նշասթաճեան Տիգրան օգմն. օսմն. 1897
Ոսկան Յակոբ մնդ. Հ.յ. Ֆրնս. 1892
Զայեան Օր. Բուբուլ օգմն. Հ.յ. Ֆրնս. Պամ. Կար. Ձեռ 1892
Զիլիճեան Միհրան օգմն. Օսմն. Ֆրնս. 1896
Պաղտասարեան Խաչատուր մնդ. Հ.յ. 1894
Պայիկեան Սերովբէ մնդ. Հ.յ. 1892
Պապիկեան Արշակ Օգն. Ֆրնս. 1900
Պապոնեան Մարտիրոս մնդ. Հ.յ. Ֆրնս. 1887
Պառաւեան Յովհաննէս (փատարան) մնդ. Օսմն. 1888
Պասմաճեան Գրիգոր Օգմն. Հ.յ. Թրք. Պամ. Աշխ. 1892
Պերպերեան Ռեթէոս ուսուցչապետ 1901
Պոզաճեան Տիգրան մնդ. Թիւ. Աշխ. 1887
Սարգսեան Արիստակէս օգմն. Աշխ. Իրգտ. 1892
Սիւքերեան Գրիգոր օգմն. Թրք. Ֆրնս. Բնպամ. Թիւ. Աշխ. 1892
Սիմքէշեան Դէորգ մնդ. Օսմն. 1901
Սուլթանեան Մանասէ օգմն. Հ.յ. Ֆր. Թիւ. 1892

Սպանդարեան Կոստանդին օգմն. Բնպտմ. Աշխ. 1891
Ստեփանեան Օր. Վ.ՀԱՆՈՒՇ օգմն. Ֆրնս. 1897
Սվաճեան Միհրան օգմն. Հյ. Ֆրնս. Պտմ. Աշխ. 1894
Վասիլեան Յովսէփ մնգ. Գր. 1887
Վարժապետեան Արիստակէս (Ինդ.) մնգ. Թիւ և Չափտ. 1887
Վարժապետեան Մամիկոն դստց. 1901
Տարխանեան Պաղտասար օգմն. Հյ. Ֆրնս. 1887
Տեմիրեան Կարապետ օգմն. Հյ. Ֆրնս. Թիւ. 1892
Տեպաղեան Ստեփան օգմն. Օսմն. 1892
Տէր-Աբրահամեան Օր. Սիրանուշ. օգմն. Ձեռ. 1898
Տէր-Անդրէասեան Երուանդ մնգ. Հյ. 1897
Տէր-Արիստակէսեան Գարեգին մնգ. Հյ. 1889
Տեվլէթեան Եղիազար մնգ. Հյ. 1889
Տէօքմէճեան Միհրան մնգ. Գր. 1887
Փանոսեան Միսաք օգմն. Հյ. 1900
» Պետրոս դստց. 1901
Քէրեստէճեան Պօղոս մնգ. Օսմն. Ֆրնս. 1892
Քէօսէեան Միհրան օգմն. Հյ. Թիւ. Իրգտ. 1894
Քիւրքճեան Լեւոն մնգ. Գր. 1886
Ֆինճանճեան Օր. Ռամելա օգմն. Կար. Ձեռ. 1901

ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՔ

ԵՒ

ՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆՔ

Ընդհանուր կերպով դիտել կուտանք թէ նկատի չենք առներ տպագրութեան յայտնի տառասխալները զորս ընթերցողն իւրովի կրնայ իմանալ և ուղղել։

Այդ կարգէն է նաև տեղ տեղ հանդիպած բառերու յետ և յառաջ դրուիլը, որ առաջին նայուածքով կը տեսնուի թէ պարզապէս տպագրական սխալանքի արդիւնք է։

Պէտք է դիտել ևս թէ տաճկերէն և եւրոպացերէն բառերու տառադարձութեան կանոնը հաստատուն չըլլալով՝ մի և նոյն անունը տարբեր տառերով գրուած կը գտնուի՝ գրողներու կամ սրբագրողներու տարբեր սովորութեան հետեւանօք։

Հետեւեալ յաւելուածներու մէջ ուղղութիւններէ աւելի մտադրութիւն դարձուցած ենք այն փոփոխութեանց որոնք իւրաքանչիւր թերթի տպագրութենէ ետքը տեղի ունեցած են, և որոնց տպագրութեան թուականները մէն մի թերթի սկիզբը յատկապէս նշանակուած են։

Էջ

9. Համառօտագրութեանց վրայ աւելցնել. աշխ.= աշխարհագրութիւն, գերմ.=գերմաներէն, դաստչ.= դաստիարակ-ուսուցիչ, երկչփ.=երկրաչափութիւն, թկն.=թուական, թիւ.=թուաբանութիւն, իրգտ.=

իրագիտութիւն, մանագ.=մանագէտ, չիգս.=չափագիտութիւն, տնտս.=տնտեսագիտութիւն, տմրկ.=տոմարակալութիւն, օգնն.=օգնական մանագէտ, օսմն.=օսմաներէն, ֆրնս.=ֆրանսերէն։

էջ

15. Սպանիոյ Ալֆոնսոյ թագաւորին ծննդեան թուականն ուղղել 1886։

47. Անուններու մէջ Վերգինէ՝ ուղղել Վիրգինէ, Զուիթոս ուղղել Զուիթա, Թէոդորա ուղղել Թէոդորոս։

48. Նոյնպէս Փիլիպէ ուղղել Փիլիկ։

60. Տող 20. հիմրէթի տարեմուտքն մարտ 16, ուղղել 17։

66. Տող 3. Անդրէասեան, պէտք է ուղղել Էասեան։

129. Սաքսոնիոյ թագաւոր Կէորկ ծնած է 1840ին. և ոչ 1865ին։

146. Պելճիգայի Մարի Հանրիէդ թագուհին մեռաւ։

184. Գոնիայի կուսակալը փոխուեցաւ և եղաւ Թէվֆիգ պէյ։

205. Բաղրպ պէյ Վեզիրութեան բարձրացաւ և Բ. թարգմանիչ անուանեցաւ։

206. Գոսդաքի բաշա մեռաւ։

209. Ռուսիոյ դեսպանատան խորհրդական Զերպաչէֆ Աթէնքի դեսպան անուանուեցաւ, և Ս. թարգման Պ. Մաքսիմոֆի յաջորդեց Պ. Մայքոֆ։

210. Տոքթ. Մ. էֆ. Խորասանճեան Պալա աստիճանին բարձրացաւ։

212. Արմենակ էֆ. Սագըզի Մճ. 2 շնորհեցաւ։

212. Կարապետ Գարագաշ մեռաւ։

213. Մատթէոս Պալէոզեան մեռաւ։

216. Նշան էֆ. Ղուկասեան՝ ուսուցիչ Տարր. բժշկ. Բաղ. և Միլքիէ Վրժ. Օսմ. 4, Մճ. 4։

էջ

218. Յակոբ էֆ Համամճեան Կինճի կառավարիչի օգնական է։

Վարդան էֆ. Երլաբզեան՝ Եունտայի և Յարութիւն էֆ. Աբարդեան՝ Իրսարայի փոխ-կառավարիչներ, դադրեցան պաշտօններնուն ջնջուելովը։

Շիրվանի՝ Սարգիս էֆ. Քիւրճեան։

Գաւաշի՝ Վարդան էֆ. Ղարասէֆերեան։

Շատախի՝ Յարութիւն էֆ. Գալճեան։

Էրտէկի փոխ-կառավարիչ անուանուեցաւ Նազարէթ էֆ.։

Բազարքէօյի՝ Արմենակ էֆ. Քիրէճճեան։

Պետրոս էֆ.— Սեղայիի յաջորդեց Գ. գոմիսէր Տիգրան էֆ. Բ. գոմիսէր Կարապետ էֆ. Գ. գոմիսէր անուանուեցաւ։

219. Պուքրէշի դեսպանատան քարտուղար Մկրտիչ էֆ.՝ Արտաքին գործոց դիւանի արձանագրիչ եղաւ։

221. Գաբրիէլ էֆ. Նեշտէրճեան՝ Մ.իլ-Աղիզի դատական քննիչ անուանուեցաւ։

Նոյն. Տէտէ-աղաճի ընդհ. դատախազի օգն. անուանուեցաւ Սրթուր էֆ. Մաղաքեան։

240. Սահակ Սրբազ. Խապայեան Կիլիկիոյ Կաթողիկոս ընտրուեցաւ։

271. Գալֆայեան Որբանոցի Խնամակալութի ընտրուեցան Տկնք. Սրբուհի Կ. Գարակէօզեան՝ Ատենապետ, Բրաբ Աղասեան, Վասիլուհի Ն. Գարակէօզեան, Իսկուհի Փափազեան, Էլիզա Տէր Յարութիւնեան, Յուստիանէ Զ. Տիլպէր, Սոֆի Եաղըճեան, Երանուհի Տ. Տ. Նէվրուզ։

Նոյն. Երանուհի Մայրապետ մեռաւ։

293. Սամաթիոյ Թաղ. Խորհուրդը փոխուեցաւ և ընտրուեցան Մանուկ Վարդանեան, Լեւոն Սաաթճեան, Յարութիւն Զիլճեան, Միքայէլ Ճգնաւոր-

Էջ

եան, Գառնիկ Հայոցեան, Յակոբ Վարդանեան, Ենովք Բուլճեան, Յովհ. Գալֆայեան, Յովհ. Անտոնեան, Լեւոն Էքմէքճեան, Կարապետ Բնարեան, Անտոն Ասլանեան։

Նոյն. Ալթը Մէրմէրի քարոզիչ Կորիւն Վրդ. դադրեցաւ։

298. Գասրմ-բաշայի՝ Նազարէթ Գարագաշեան՝ Ատպ. Սարգիս Կիւլերեան՝ Ատդ. Զենոբ Եէմենիճեան՝ Գնձ։

300. Տոքթ. Աղեքսանդր պէյ Արապեան անուանեցաւ Բերայի Թաղ. Խորհրդի անդամ։

305. Եէնի-քէօյի Պետրոս Պերպերեան՝ Ատդ. Սեպուհ Տէմիրճիպաշեան՝ Գնձ. և Գալուստ Մերունեանի տեղ Արմենակ Իւթիւճեան ընտրուեցաւ։

318. Ալէմ տաղի Թաղ. Խորհուրդ ընտրուեցաւ, Օննիկ Թահմիզճեան, Օննիկ Տիգրանեան, Յարութիւն Մանուկեան, Պետրոս Կամացուկեան, Նշան Մանուկեան, Յարութիւն Թաչճեան։

311. Մագրիքէօյի Թաղ. Խորհրդի միւս անդամներն են Յարութիւն Ունճեան, Կարապետ Եավրուեան, Գրիգոր Բարունակեան, Միքայէլ Յարութիւնեան, Գրիգոր Մարգարեան։

Նոյն. Մագրիքէօյի Դպրաց դաս. Սարգիս Սարգիսեան՝ Ատդ. Դանիէլ Բերեստէճեան՝ Գնձ.։

366. Խաթ Վրդ. Մարգարեան կարգաթող եղաւ։

ՅԱՆԿ ՆԻՒԹՈՑ

Էջ

Զեկոյց 5
Դիտողագիր 7
Համառօտագրութիւնք 9

Տոմարի չարժականք 10
Օրացոյց 18
Եկեղեցեաց տօնախմբութիւնք 17
Անուանց տօնախմբութիւնք 42
Տոմարներ 49

Նշանաւոր թուականներ 69
Եկեղեցական եւն. թուականներ 78
Վիճակագրութիւնք պետութեանց 120
Վեհապետք աշխարհի 14

Օսմանեան ինքնակալք 173
Օսմանեան երկիրներ 178
Օսմանեան պաշտօնէութիւնք 205
Հայ աստիճանաւորներ 209
Հայ պաշտօնեայներ 217

Կաթողիկոսութիւն ամենայն Հայոց 227
Աթոռ Կիլիկիոյ 237
Աթոռ Աղթամարայ 240

Էջ
Աթոռ Երուսաղէմի 242
Աթոռ Կոստանդնուպոլսոյ 245
Պատրիարքարան Հայոց Թուրքիոյ 265
Ս. Փրկչեան Հիւանդանոց 274
Թաղօրայք Կ. Պոլսոյ 289
Առաջնորդական վիճակներ 313
Ս. Էջմիածին 362
Հայ Հռոմէական հասարակութիւն 367
Հայ Բողոքական հասարակութիւն 370
Թուրքիոյ Հոգեւոր Պետեր 371

Դրամատունք 373
Օսմանեան Կայս. Պանքա 378
Բաղդատական ցուցակ դրամներու 380
Չափեր ու կշիռներ 384
Վաճառականներու սակացոյց 388
Բարափ 389
Տօնավաճառներ 391
Թղթատար շոգենաւներ 393
Հեռագիր 397
Թղթատարութիւն 403
Նամակատուններ 416
Կ. Պոլսոյ հայ բժիշկներ 419
» հայ ճարտարարուեստք 421
» հայ փաստաբաններ 422
Վկայեալ ուսուցիչներ 423
Փոփոխութիւնք և ուղղութիւնք 427
Ցանկ նիւթոց 431
Այբուբենական ցուցակ 433

ԱՅԲՈՒԲԵՆԱԿԱՆ
ՑՈՒՑԱԿ ՆԻՒԹՈՑ

Ազատը 312
Ազարիայի տոմար 67
Ալաշկերտ 332
Ակռաս Լորէն 137
Ակէմնադը 310
Ակթենպուրկ 133
Ակթը մերմէր 293
Ածպետ 323
Աղբակ 350
Աղթամար, ամթոռ 240
Աղթամար, վիճակ 359
Ամասիա, 322
Ամերիկա, վիճակ 366
Այրուբենական թկն. 114
Անթապ 354
Այտեկեանոյ 312
Այտրն 185
Անգղիա 149
» դրամ 380, 382
» թղթատար 416
» կշիռ 385
» չափ 385
Անթաքիա 354
Անհալթ 134
Անամ, դրամ 382
Անշարժ տոմար 65
Անուանց տօներ 42
Անտոբէ 144
Անցած 5 տարիներ 53
Ապրիլ 24
Ապահան 365
Ատիճանաւորք 209
Ատրախան 364
Ատանա կուս. 191
Ատանա վիճ. 353
Ատրպատական 365
Արարական տոմար 58
Արաբկիր 344
Արական անուններ 42
Արհեստական վրժ. 270
Արզնի 340
Արճենթինա 163
» դրամ 383
Արմաշ 349
Արուեստագիտական թկն. 78
Արքիպեղագոս 197
Արքունիք Կայս. 205
Արեւելեան Ռումելի 204
Աւստրիա 138
» դրամ 380, 382
» թղթատար 417
Աֆղանիստան 167
» դրամ 382

Բալու 340
Բաղդատական դրամներ 380
Բասէն 326
Բարակուա 164
» դրամ 382
Բարեգործական թկն. 78
Բերա 299
Բերու 161
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Բուն տոմար 63
Բրուսիա 128

Գազիր չէշմէ 312
Գալիք 5 տարիներ 54
Գալիպոլեան որբ. 271
Գահակալութիւն վեհ. 15
Գայսերի 319
Գանտիլլի 306
Դասմիրաշա 297

Գասդեմունի կուս. 186
Գասդեմունի վիճ. 349
Գասոքէզ 309
Գաբատաղ 121
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Գարթալ 310
Գերմանիա 127
» դրամ 381, 382
» չափ, կշիռ 387
» թղթատար 417
Գինալը 311
Գիտական թկն. 78
Գոլոմպիա 159
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Գոնեա 184
Գոնկոյ 166
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Գոպուրկ 133
Գոսվա 199
Գոստարիկա 158
Գորէա 169
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Գուլկունճուք 307
Գումդաբու 239
Գումդաբուի դուրս 290
Գուպա 155
Գուտոբ շէրիֆ, 195
Գրական թկն. 78
Գրական յիշնժ. 272
Գրիգորեան տոմար 55

Դաբապլուսը Ղարպ 196
Դեկտեմբեր 40
Դեսպաններ 206
Դերջան 326
Դիտողագիր 9
Դպրեվանք 259
Դպրոցական թկն. 78
Դրամատունք 373
Դրապզոն կուս. 187
Դրապզոն վիճ. 325

Եանեա 201
Եգիպտոս 202
» դրամ 381
» վիճ. 347
Եէմէն 196
Եէնիմահալլէ 308
Եէնի գաբու 292
Եէնիքէզ 305
Եէտի գուլէ 312
Եթովպիա 166
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Եղլադա 120
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Եկեղեցական թկն. 78
Եկեղեցեաց տօներ 17
Եղանակք տարս 11
Եոզկատ 356
Երեւան 362
Երկաթուղիք 199
Երուսաղէմ ամթոս. 242
Երուսաղէմ կառավ. 195
Երուսաղէմ Պարքրն 351
Եւրոպա վիճ. 365

Զանզիպար 166
Զեկոյց 5
Զէյթինպուրնու 313
Զէյթուն 355
Զոր. կովրչ. 193
Զուիցերի 140
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387

Էլզաս Լոթրինկէն 137
Էկին 343
Էյուպ 296
Էնկիւրիւ կուս. 186
» վիճակ 319
Էջմիածին 362
Էրզինկեան 328
Էրզրում կուս. 188
» վիճ. 326
Էտիրնէ կուս. 198
» վիճ. 313
Էքսուսթոր 160
» դրամ 382

Էքսուսթոր կշիռ, չափ 387
Թաղօրպէք 289
Թէքիրտաղ 314
Թղթատարութիւն 403
Թղթատար շոգենաւեր 393
Թուիգաբու 294
Թոքատ 321
Թուրքիա 178
Թուրքիոյ արեւել. քրիստոնեայ հասարակութիւնք 371

Ժամանակի չափեր 49

Իգական անուններ 46
Իզմիտ վիճ. 314
Իզմիր կուս. 185
» վիճ. 317
Իճատիյէ 307
Իտալիա 140
» դրամ 381, 382
» չափ, կշիռ 387

Լիբանան 195
Լիբիէ 136
Լիխթենշթայն 138
Լիմ 335
Լիսկերիա 165
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Լիւքսէմպուրկ 148

Խաքէզ 297
Խարբուրթ կուս. 190
» վիճ. 342
Խաւարմունք 12
Խիղան 360
Խիւտավենտիկեար 183

Ծնունդ Վ. Հայրապետաց 14

Կաթողիկոսաց ցուցակ 227
Կեդրոնական վարչ. 255
» վարժ. 260
Կեռիք բաշա 291
Կիլիկիա ամթոս. 238
» կենդրոն. 352
Կինճ 350
Կիպրոս 202
Կիւրին 357
Կշիռներ 384
Կոթա 133
Կոստանդնուպոլիս ամթոս. 245
» կուս. 183
Կուամենալա 156
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Կուց 335
Կրայց 135
Կրետէ կուս. 198
Կրետէ վիճ. 350

Հաիթի 155
» դրամ 384
» կշիռ, չափ 387
Հալէպ կուս. 191
» վիճակ 353
Հաճըն 353
Համանգային անկել. 301
Համառօտագրութիւնք 9
Համպուրկ 137
Հայ աստիճանաւորք 209
Հայ բժիշկներ 419
Հայ բողոքականք 370
Հայ երաժշտագէտք 421
Հայ հռոմէականք 367
Հայ ճարտարապետք 421
Հայ նկարիչք 421
Հայ ուսուցիչներ 423
Հայ պաշտօնեայք 217
Հայ փաստաբանք 422
Հայ փորագրիչք 421
Հայրապետական ամթոս. 227
Հապէշիստան 166
Հեռագիր 397
Հէս 130
Հերսէք 202
Հիճազ 195
Հիճրէթի տոմար 58
Հին տոմար 50
Հիւանդանոց 274
Հոլանտա 146
» դրամ 381, 382
» կշիռ, չափ 387
Հոկտեմբեր 36

Հոնտուրաս 156
» դրամ 382
» կշիռ., չափ 387
Հունգարիա 138
Հռոմէական Հայք 367
Հրէական տոմար 61

Ղալաթիա 298
Ղարապաղ 363
Ղարպ Թարապլուս 196

Ճաբան 168
» դրամ 381, 382
» կշիռ, չափ 387
Ճանիկ 324
Ճեղայիրը պահը Սէֆիա 197
Ճեպէլ Լիպնան 195

Մագրիբէց 311
Մալաթիա 356
Մամուրէթ իւլ Ազիզ 190
Մայիս 26
Մայնինկէն 133
Մայր եկեղեցի 289
Մանասդիր 200
Մանճբլրգ 357
Մաշկաթ 167
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 367
Մարաշ 355
Մարզուան 322
Մարոք 165
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Մարտ 22
Մեծն Բրիտանիա 149
Մէքլենպուրկ 131
Մէքսիկա 154
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Միացեալ Նահանգք 153
» » դրամ 381, 382
» » կշիռ, չափ 385
Միբալայ 215
Միբիկիվա 211
Միբիմիրան 212
Միւթէմայիլ 215

Մոնագոյ 141
Մոնթենեկրոյ 121
Մուշ 337
Մուսուլ 192

Յովսէփ Իզմ. Դր. Ցնձ. 272
Յուլեան տոմար 50
Յուլիս 30
Յունաստան 120
Յունիս 28
Յունուար 18

Նախարարք 205
Նամակատուններ 416
Նարլրգաբու 294
Նեբալ 171
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Նիքարակուա 157
» դրամ 383
» կշիռ, չափ 387
Նշանաւոր թիկն. 69
Նոյեմբեր 38
Նորվեկիա 125
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Նոր տոմար 55
Նպաստից Ցնձնժ. 258

Շամ 193
Շամախի 364
Շապին Գրիգոր. 323
Շաուամպերկ 136
Շարժական ժամք 13
Շարժական տոմար 63
Շարժական տօնք 10
Շգոտրա 201
Շեթբելից 131
Շլեսյց 136
Շուարցպուրկ 134
Շուէտ 125
Շուէրին 131
Շրջանաւարտներ 270

Ուլա Լվվէլի 210
Ուլա սանիսի 212
Ուսուցչական մնաբմին 269

Ուրուկուա 164
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Ուրֆա 346

Զարսանճադ 345
Զափեր 384
Զեռնակոբա 121
Զիլի 162
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Զինաստան 170
» դրամ 381, 382
» կշիռ, չափ 387
Զմշկածագ 345
Զնքուշ 340

Պալա 209
Պալաթ 295
Պալրքէսիր 316
Պաղտատ կուս. 192
Պաղտատ վիճ. 347
Պայազիտ 332
Պայպուրդ 330
Պանտրմա 316
Պաշտօնեաներ 217
Պասրա 193
Պատէն 130
Պատմական թիկն. 69
Պատրիարքարան 255
Պարսկաստան 172
» դրամ 381
» կշիռ, չափ 386
Պարսկաստան վիճ. 365
Պաւիերա 123
Պելէկէս 350
Պելճիքա 146
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Պեկրութ 194
Պենկալի 197
Պեշիկթաշ 302
Պեսարապիա 364
Պերէքէթ տաղ 353
Պերպերեան վրժ. 266
Պէյլէրպէյ 211
Պէյգոզ 306
Պէյիւքտէրէ 305
Պիթլիս կուս. 189
Պիթլիս վիճ. 335
Պիլեճիկ 316
Պոլիվիա 162
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Պոյաճքէզ 304
Պոնտա 202
Պուդան 171
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Պուլկարիա 203
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Պուլկարիա վիճ. 348
Պրազիլիա 160
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Պրեմա 137
Պրունսվիք 132
Պրուսա կուս. 183
Պրուսա վիճ. 315

Ջուղայեցւոց տոմար 67

Ռայս 135
Ռումանիա 122
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Ռումանիա վիճ. 348
Ռումելի արեւելեան 204
Ռումելի Հիսար 303
Ռուսիա 123
» դրամ 381, 382
» կշիռ, չափ 386
Ռուսոլշդատ 135

Սալվադոր 157
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Սամսթիա 292
Սամս 202
Սանասարեան վրժ. 262
Սանմարինոյ 141
Սաքս Ալթենպուրկ 133
Սաքս Գոպուրկ 133

Սաքս Մայնինկէն 133
Սաքսոնիա 129
Սաքս Վայմար 131
Սելամիէ 307
Սելանիկ կուս. 199
Սելանիկ վիճ. 350
Սեպտեմբեր 34
Սերվիա 122
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Սըվազ կուս. 187
Սըվազ վիճ. 320
Սթենիա 305
Սիամ 168
Սիս 352
Սկիւտար 307
Սղերդ 339
Սոնդերհաուզէն 134
Սովորական տոմար 65
Սուրիա 193
Սպանիա 142
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387

Վալտէք 135
Վաճառականներու սկզբ. 388
Վայմար 131
Վան կուս. 189
Վան վիճ. 333
Վարժարաններ 250
Վեզիր 209
Վեհապետաց գհկլ. 15
Վեհապետաց ծնունդ 14
Վենեցուէլա 150
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Վերջին դարերու թ-կն. 78
Վիճակագրական 120
Վիւրթեմպերկ 129
Վրաստան վիճ. 363

Տանիմարքա 126
» դրամ 382
Տանիմարքա կշիռ, չափ 387
Տարեմուտք 11
Տարենոյ 358
Տիարպէքիր կուս. 190
Տիարպէքիր վիճ. 340
Տիեզերական պտմ. թ-կն. 69
Տիվրիկ 358
Տոմարներ 49
Տոմենիքանա 155
» դրամ 382
» կշիռ, չափ 387
Տփղիս 363
Տօնավաճառներ 391
Տօնք եկեղեցեաց 17

Ռումելի արեւելեան 204

Փետրուար 20
Փոխուած անուններ 47
Փրկիչ Հիւանդանոց 274

Քարափ 389
Քեմախ 332
Քէօթահիա 317
Քղի 331

Օգոստոս 32
Օլենպուրկ 132
Օման 167
Օսմանեան երկիրք 178
Օսմանեան Կայսերք 173
Օսմ. Կայս. Պանքա 378
Օտար դեսպաններ 207
Օրացոյց 18
Օրթաքէշ 302

Ֆերիք 210
Ֆերիքէշ 301
Ֆունտ 355
Ֆրանսա 144
» դրամ 381, 384
» կշիռ, չափ 384
» նամակատուն 418

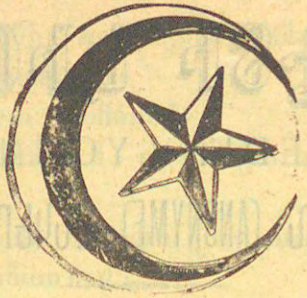

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՖԷՐՄԱՆՈՎ ՀԻՄՆՈՒԱԾ

20 Սեպտեմբեր 1310, 2/14 Օգոստոս 1892թին

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ, ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳՆԵՐՈՒ ԴԷՄ

ԵՒ

ԿԵՍԱՐԻՈՅ ՎՐԱՑ

ՏՆՕՐԷՆ

Մ. ՄԱԼԹԱՍ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ, Կ. ՊՈԼԻՍ

Դալաթիա, Գարաքէօյ, Եէնի խան

ԿՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ

CRÉDIT LYONNAIS

ԱՆԱՆՈՒՆ (ANONYME) ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ 250,000,000 Ֆրանք ամբողջապէս վճարեալ։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՃԻՒՂ

Հալանեան խան, Գարամէոյ, Կամուրջին մօտ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Սրամպոլ, Սուլթան Համամ
Ալլահվէրտի խան

ԿՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ դրամական ամէն տեսակ գործողութիւններ կը կատարէ։ Նոյնպէս փոխատուութիւններ կ'ընէ արժեթուղթերու վրայ։

Արժեթղթերու փոխարէն ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ։

Ֆրանսայի եւ Օտար երկիրներու զանազան հրապարակներու վրայ փոխանակագիրներ կը տայ։

Վարկի թուղթեր (lettres de Crédit) կուտայ։

Վաճառանի գործողութիւններ (ordre de Bourse) կը կատարէ։

Կտրոններու գանձում։

Պահպանութիւն արժեթղթերու եւ բաժնեթուղթերու։

Օտարներեն երկարուղոյ արժեթղթոց *բրոմեսներու* վաճառում։

Ի պահ դրամներ կ'ընդունի չէքերու փոխարէն վճարելի։

Որոշելի պայմաններով եւ պայմանաժամով մուրհակներ կուտայ։

Վարկի թուղթեր ներկայացնողներու դիւրութեան եւ հանգստութեան համար յատուկ սրահ ունի։

Մասնաւոր դրամարկղներ վարձու կուտայ։

Առեւտրական մուրհակներ, փոխանակագիրներ կը գանձէ, ինչպէս նաեւ բեռնագրերու (connaissement) փոխարէն գանձումներ կ'ընէ։

Սրամպոլի մասնաճիւղը եւս դրամատան բոլոր գործառնութիւնները կը կատարէ եւ ապրանքի վրայ փոխատուութիւններ կ'ընէ։

Վաճառքներ կ'ընդունի, թէ՛ իբր ազատ առանդ (dépôt libre) մթերանոցի վարձքի (*արտիէ*) վճարմամբ եւ թէ՛ իբր վաճառելի ապրանք Կ. Պոլսոյ եւ օտար երկիրներու մէջ ծախուելու համար։

ԼԱ ՆԻԻ ԵՕՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԵՆԱՑ ՎՐԱՅ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ ՅԵՒՐՈՊԱ.

Բարիզ 1 եւ 3 Լը Բէլթիէ փողոց (Պուլվար տէզ' Իթալիէնի անկիւնը) Ընկերութեան նոր ապարանիին մէջ

1902 Յունուար 1ին ամբողջովին իրականացած հաշխաւորութեան պատրաստ գումարն է ՄԻԿ ՄԻԼԻՈՆ 506 միլիոն Ֆրանք: Ապահովագրութիւն որ կը բանի 7,076,000,000 Ֆրանք: Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր՝ 1845, ապահովագրեալներու վնարուած մեկ միլիառ 547 միլիոն:

1900ին հնչուն դրամով վնարեալ տահերն են՝ 15,017,254 Ֆրանք, 1899ին 617,254 Ֆրանք աւելի:

Լ. Ն. ԵՕՐՔ ունի 437,776 է աւելի անդամ, որոնք Ընկերութիւնը կը կազմեն, որոնց կը պատկանի ընկերութիւնը և որոց կը վերաբերին ընկերութեան բոլոր շահերը: Եթէ մասնակից է, և կամ տակաւին չէ, խիստ շահեկան է ձեզի համար ճանչնալ Ընկերութեան մասնաւոր կարգադրութիւնները: Օրինակի համար մանրամասն տեղեկութիւններ ուզեցէք իրեն հասութաբեր գործ ապահովագրութեան վրայ որ հարիւրին չորս երաշխաւորեալ տոկոս ունի. նոյնպէս տարեվճարներու եւ տրուելու ձեւով ապահովագրութեան վրայ, ի դէպ մահու որոշեալ ժամանակամիջոցի մէջ:

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել առ

Քննիչ-Պատուիրակ — **Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա**

Ա. ՉՈՒՀԱՃԵԱՆ — **Ճ. ՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ եւ ԸՆԿ.**

Վօյվօտա փողոց, Վիթալիս խան, Ղալաթիա:

ԻԻՆԻՕՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԲԱՐԻՋ 1828—1829

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Դրամագլուխ և պահեստ	119,000,000 Ֆր.
1901 գանձուած ապահովագին . . .	23,000,000 »
Մինչև 1901ի վերջը հատուցեալ վնասք .	266,000,000 »

ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ

Դրամագլուխ և պահեստ	170,000,000 »
1901 գանձուած ապահովագին . . .	17,000,000 »
Մինչև 1901ի վերջը հատուցեալ վնասք .	125,000,000 »
Ընթացիկ ապահովագրութիւնք	263,000,000 »

որ ընթացիկ ապահովագրութեանց գումարին հետ կը համեմատի 65% — ինչ որ «Իւնիոն»ի ապահովագրեալց կ'ընծայէ հսկայ երաշխաւորութիւն մը **ՈՐՈՒՆ ՆՄԱՆԸ ԿԱՐԵԼԻ ՉԷ ԳՏՆԵԼ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ ԳՈՐԾՈՂ ՈՒՐԻՇ Ո' ԵՒ Է ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՊԷՍ:**

1828
L'UNION
DE PARIS

Արեւելքի համար **մասնաւոր սակացոյց գեղչեալ գիներով:** Նպաստաւոր պայմաններ անհամեմատ կերպով աւելի գերազանց քան ուրիշ ո' և է ընկերութեան պայմանները: Շահարաժիններու տարուէ տարի անմիջական վճարում, որով «**ԻՒՆԻՕՆ**»ի ապահովագրողը **ԶԱՐԹ** են այն վնասներէն եւ յուսախաբութիւններէն, որոնց կ'ենթարկուին միշտ այն անձինք, որ Շահարաժիններու բարդման (accumulation des bénéfices) **ՅՈՒՍԻ** և **ՎՆԱՍԱԿԱՆ** դրութեամբ գործող ընկերութեանց կ'ապահովագրուին:

Ընկերութեան դրամատունն է՝

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Կենաց ճիւղին Տնտուչ — *Թուրքիոյ եւ Արեւելքի Տնօրէն*

ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ — **ՍԻՄՕՆ ՔԱՅՍԷՐԼԵԱՆ**

Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ, Բասամ Քարրբշի օղլու

Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ

Խորհուրդ կուտանք մեր ընթերցուհիներուն և ընթերցողներուն գնել

ՍԻՆԿԷՐԻ

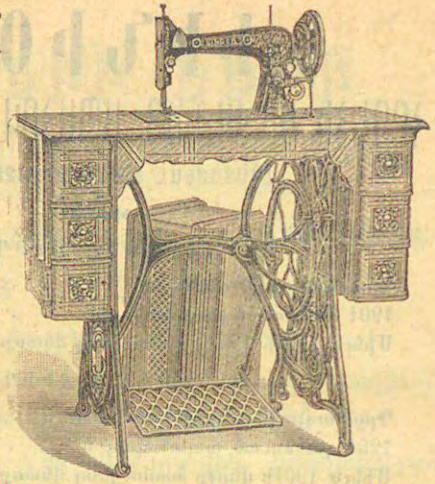

կարի մեքենայ մը, որովհետև կարի մեքենայ մը տան մը մէջ ամէնէն օգտակար առարկան է, և ՍԻՆԿԷՐԻ մեքենաները աշխարհիս մէջ լաւագոյններն են։

Ապահով ըլլալու համար թէ, առնուած մեքենան ՍԻՆԿԷՐ է այսինքն թէ՝ Սինկէրի համբաւաւոր ընկերութեան գործարանաց մէջ շինուած է, պէտք է ուշադրութիւն ընել որ,

1. Ատ նշանակուած գործատան յատկանիշը,
2. Ընկերութեան անունն եղող

The Siuger Manufacturing Co.

արձանագրութիւնը՝ մեքենային վրայ դնուին։

The Singer Manufacturing Company.

Հայրապետական Վեհարան Սուլթանին

Ընդհ. Վարչութիւն Թուրքիոյ, Եգիպտոսի, Յունաստանի եւ Պուլկարիոյ համար, Բերա, Տէօրթ Եօլ աղգի։

Կեդր. Մթերատնց: Սինկէր խան, Գալաթիա, Պիլլոր փողոց:

ՓՈՔՐԱԳԱՆԿ ԴՈՒՄՈՒՄՆԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

ԲԵՐԱ՝ Մեծ փողոց, Պօն Մառշէի դէմ, Թիւ 343 և 343 կրկին.
» Մեծ փողոց, Կալաթա Սերայի Լիսէին դէմ.
ՂԱԼԱԹԻԱ՝ Սինկէր խան 120. Թիւնէլին եռերը.
» Գարաքէոյ 120, Թրամուէյին կայարանին դէմ.
ՊՈԼԻՍ՝ Սուլթան Համամ, Թիւ 2.
» Սուլթան Պայազիտ, Թրամուէյի կայարանին դէմ, Թ. 13
ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ՝ Զարշը Պոյու, Թիւ 120.

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ ԿԵՐՈՆՆԵՐ

ՏԻԿԻՆ Պ. Մ. ՀԻՒՍԷԻՆՃԵԱՆ

Վ. Ս. ՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՄՈՄԵՐՈՒ ԶԱՐԴԱՐԱՆԱՑ

Կ. ՊՈԼԻՍ

Զաքմաքճրլար Եօղուշու

Մեծ Նոր խան վարի յարկ թիւ 47

Նախկին վաճառատեղի

ՄԵՍՐՈՊ ՀԻՒՍԷԻՆՃԵԱՆԻ

Հարսանեաց մոմերու փառաւոր զարդարուններովն համբաւաւոր եղած սոյն վաճառատան մէջ պատրաստ կը գտնուին տարբեր ձեւերով զարդարուած հարսանեկան մոմեր, մեռաքս երիզ, լեմոն ծաղիկ, քաղք, կրլանդ, ձեռնոց, մնտուկ, արծաթապատ ափսէ և մկրտութեան հագուստ։

Անգամ մը միայն բաւական է այցելել սոյն վաճառատունն ուր գտնուած ապրանաց աղնութիւնն, տեսակներու ճոխութիւնն ամէնէն դժուարահաճ ճաշակներն անգամ կը գոհացնեն։

Մասնաւոր յանձնարարութիւնք կը կատարուին խնամով եւ ճշդութեամբ։

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ

ՆՈՐՔԶ ՊՐԻՔԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐԲԸՆՔԱՑԼ

Հիմնեալ 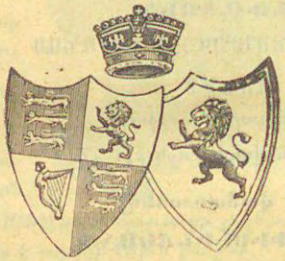 ի 1809

Դրամագլուխ	Ամբող. Ոսկի	3,000,000
Պահեստի դրամ	» »	15,722,693
Հասոյթ 1901 տարւոյ	» »	3,308,106

ՆՈՐՔԶԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

Հիմնեալ ի 1836

Դրամագլուխ	Ամբող. Ոսկի	3,000,000
Պահեստի դրամ	» »	5,898,800
Հասոյթ 1901 տարւոյ	» »	1,332,600

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մարիպայ Հիվրրբուլի

Դրամագլուխ Ամբող. Ոսկի 500,000 Պահեստի դրամ Ամբող. Ոսկի 130,000

ԸՆԴ Հ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ

Կալարա, Մէհմէտ Ալի Փաշա խան, Թիւ 22 եւ 22 կրկին:

Տ. ԳԱՌՆԻԿ ՍԵՐՈԲԵԱՆ ընդհանուր գործակալ ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ, ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԵՒ ՄԱՐԻԹԱՅՄ ընկերութեանց, կը ծանուցանէ արգոյ հասարակութեան թէ սոյն ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ հաւասարար ընծայած բացառակ ապահովութեան՝ հսկայ դրամագլխի ու տեղագիր պահեստի գումարաց տեսակէտով՝ կ'ընդունի հրդեհի դէմ ապահովագրութիւնք մայրաքաղաքիս, գիւղօրէից եւ գաւառաց մէջ ԽԻՍՏ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳՆՈՎ ԵՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ ՔԱՆ ՈՐ ԵՒ Է ԱՅԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ. նաեւ ի հաշիւ վերջնոյն կ'ապահովագրէ շոգենաւուց եւ առագաստանաւուց մէջ բեռցուած ապրանքներն ու դրամածրարներն, ինչպէս նաեւ ամենուրեք թղթատարով ուղարկուած ինչքերը ԽԻՍՏ ՇԱՀԱՒԷՏ ԵՒ ՕԳՏԱԿԱՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ։

Վնասուց վճարումն անմիջական, առատաձեռնօրէն եւ կատարեալ արդարութեամբ կը կատարուի:

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԵՒ

ՆՈՐԹՀԸՐՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Ապահովագրութեան առ հասարակ օգտակարութիւնն և կարեւորութիւնն հարիւրաւոր ընկերութեանց ըրած գործառնութեանց մեծութենէն յայտնի է։ Հրդեհի դէմ ապահովագրութիւնն իւր դասակարգին մէջ ամենակարեւոր ճիւղն է։ Այս դրութեամբ ընկերութիւնք կ'ստանձնեն տուժել հրդեհէ յառաջ եկած ջնջումներն ի փոխարէն կանխավճար սակագնոյ մը զոր ապահովագրեալը կը վճարէ։

Հրդեհի դէմ կ'ապահովագրուին շէնք, կարասիք, ապրանք և ցան վարձք ըստ հետեւեալ պայմանաց.

Ա. — Ով որ կ'ապահովագրէ՝ պարտի տէր լինիլ ապահովագրելի ստացուածոց մասամբ կամ ամբողջովին։

Բ. — Ոչ ոք կրնայ ստացուածքն իւր արժէքէն աւելի ապահովագրել և այրելէն վերջ ստացուածոց իրական արժէքէն աւելի բան մը պահանջել։

Գ. — Շէնքի մը շինութեան տեսակն և շրջապատող շինուածոց նկատմամբ ունեցած դիրքը պարտին ճշգրտիւ նկարագրուիլ ապահովագրին մէջ. հարկ չէ ըսել թէ սխալ նկարագրութեամբ մը ի՞նչ վէճերու առիթ կը տրուի ապագային։

Դ. — Հետեւեալ պարագայները պարտի ապահովագրեալն իմաց տալ ընկերութեան.

1. Եթէ իւր մտ ուրիշ շէնքի մը շինութեամբ կամ գործարանի մը հաստատութեամբ վտանգն աւելնայ։

2. Եթէ կարասիք կամ ապրանք փոխադրուին մէկ շէնքէ մը միւսն։

3. Եթէ իւր ստացուածքն ուրիշի ծախէ։

4. Եթէ իւր բնակած տունը վարձու տայ կամ վարձակալին տեղ ինք բնակի։

5. Եթէ հրդեհն յառաջ եկած է ապահովագրեալին ուղղակի կամ անուղղակի մասնակցութեամբ՝ ընկերութիւնը կը մերժէ որ և է հատուցում վնասուց։

6. Ընկերութիւնն ըստ իւր կամաց կրնայ այրեալ ստացուածքն իւր նախկին վիճակին մէջ վերահաստատել կամ վնասուց արժէքը վճարել։

7. Եթէ որ իւր ստացուածքն ապահովագրած է ընկերութեան մը և նոյն ստացուածոց վրայ ուրիշ գումար մ՚ալ այլ ընկերութեան կ՚ապահովագրէ՝ պարտի երկու կողմանց ծանուցանել զայդ. հակառակ պարագային մէջ երկու ընկերութեանց ապահովագիրը (բոլիս) չեղեալ կը համարուին։

8. Ապահովագրեալը պարտական է հրդեհի ժամանակ, եթէ ներկայ է, ձեռքէն եկածն ընել իւր ստացուածքն ազատելու համար. այս առթիւ յառաջ եկած ծախքերը և վնասներն ընկերութիւնը կը տուժէ ապահովագրած գումարին համեմատութեամբ։

9. Տան մը վարձքն, ինչպէս յիշուեցաւ, կարելի է ապահովագրել եթէ վարձակալը գոնէ եռամսեայն կանխիկ վճարած է։ Ի դէպ հրդեհի ընկերութիւնը պարտի վճարել մինչև վճարման պայմանաժամը լրանալի աւուրց համեմատութիւնը միայն։

Ապահովագրեալը պարտի մեծ խնամով ընել ընկերութեան մը ընտրութիւնն. երբ մէկն իւր ստացուածքը կ՚ապահովագրէ՝ պէտք է ապահով ըլլալ թէ իւր կրած վնասը պիտի ստանայ. քանի՞ դառն է յուսախաբ լինելը։ Տնտեսագիտութեան սխալ առմամբ է որ, շատեր կը թողուն գնոց չնչին տարբերութեան մը համար, հաստատուն, փորձառու և հարուստ ընկերութիւններն և կը դիմեն փոքր ընկերութեանց որք ինքնաբերաբար կ՚ընեն այդ ղէղէ գնոց վրայ՝ տեսնելով որ եթէ գործեն նոյն հիման վրայ որպէս մեծ ընկերութիւնք, յաւերժական անգործութեան պիտի դատապարտուին։ Ապահովագրութեան ասպարէզին վրայ Նորթ Պրիթիշ էնտ Մերքընթայլ և Նորթերն ընկերութիւնք առաջնակարգ դիրք մը գրաւած են իրենց դրամական բարգաւաճ վիճակաւ, և իրը ապացոյց նոցա գործոց ընդարձակութեան և մեծահռչակ առատաձեռնութեան զանազան հրդեհներու միջոցին իւրաքանչիւրն 180 հազարէն մինչև 350 հազար Անգղ. ոսկի վճարած են հրդեհի վնասուց համար և ցարդ հրդեհի դէմ միայն իրենց տուժած վնասը 36,000,000 Անգղ. ոսկին կ՚անցնի։

1887 ին

Հիմնեալ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԴԵՂՕՐԷԻՔ

Հ Ա Յ Թ Ա Յ Ի Զ Ի

Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՀԱՅՈՑ

ԵՒ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆ ԵՒ ՄԻՆԹԱՆՃԵԱՆ

ՃՈԽ ՄՔԵՐՔ
ՔԻՄԻԱԿԱՆ
Ե Ւ
ԴԵՂԱՊՈՐԾԱԿԱՆ
ԱՆԽԱՐԴԱԽ ՆԻՒԹԵՐՈՒ

ՈՒՂՂԱԿԻ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՔ
ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ
ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՑ ՀԵՏ

ՆՈՐՎԵԳԻՈՅ
ԱՆԱՐԱՏ ՉԱԱՆ ԻՍՂ.
Ուղղակի և սեպհական ներածութիւն

ՄԻԱԿ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ
Վիրաբուժական ընտրելագոյն
բամպակներու

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐ C. Ash. & Son ՏԱՆ

Ցրանասական եւ Տր. Վիոլիի թարմ պատուաստ

Ընտիր հոտեղէնքներ
Եւայլն, Եւայլն։

Վաճառատունս դաւառաց հետ ամենէն աւելի ընդարձակ գործառնութեանց մէջ ըլլալով՝ մասնաւոր միջոցներ ձեռք առած է իր Պատ. յաճախորդները գոհացնելու համար թէ՝ ուղարկմանց կանոնաւորութեան և թէ՝ ամպալաժի անստգիւտ խնամոց մասին։ Նոյնպէս փոխադրութեան ընկերութեանց հետ մասնաւոր համաձայնութեան մը յանգած ըլլալով՝ ապրանքներն ԱՌԱՆՑ ՆԱԻՈՂԷԻՔԻ կը յանձնուին Թուրքիոյ բոլոր նաւահանգիստները։

Վաճառատունս կ՚երաշխաւորէ միայն այն ապրանքները, որք իր մարքան կը կրեն։

ԸՆՏԻՐ, ՀՈՏԱՒԷՏ, ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ԹԷՅ

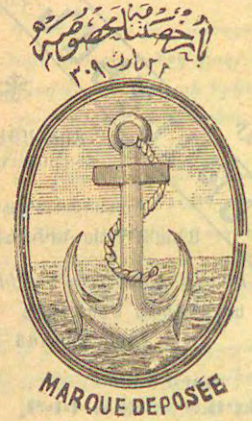

Գաւառներու յանախորդք Թէյ գնելու համար պէտք չունին անձամբ գալու, նամակով Թող դիմեն ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ-ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ վաճառատունը, ուր ամենամեծ խնամով, զգուշաւորութեամբ կը գործածուին ամէն կարգի յանձնարարութիւն մեծաքանակ և փոքրաքանակ։ Դիւրութեան համար՝ Թէյերուն փոխարէնը կարելի է վճարել նաև երբ ապրանքները բեռցուին ու **Fonochimiçoն** ներկայացուի գնողին։ Կեղծ Թէյ չգտնելու համար հաճեցէք ուշադրութիւն ընել մարքային և ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ-ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ անուան։ Կեդրոնատեղին՝ Կ. Պոլիս, Պահճէ-Գափու, Ճէլալ Պէյ խանի դրան կից, Թիւ 10, Կ. Եավրուեան և Ց Իսագուլեան մեծ վաճառատունը։

ՀԻԻԱՆԴԱՆՈՑԻ ԱՐՀԵՍՏԱՐԱՆՆԵՐԸ

ԱԹՈՌԱԳՈՐԾԻ ԱՐՇԵՍՏԱՐԱՆ

1900 ԻՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ

Այս արհեստարանին մէջ պատրաստուած աթոռները լաւ ընդունելութիւն գտած են, և շատ մը յանձնարարութիւններ կ'ըլլան Հոդաբարձութեան ամէն կողմէ։

ԿՕՇԻԿԻ ԱՐՇԵՍՏԱՐԱՆ

1899ԻՆ ՆՈՐԷՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ

Այս արհեստարանին շինած կօշիկները կը բաւեն ոչ միայն Ազգ. Հիւանդանոցի պատսպարելոց այլ և դուրսէն յանձնարարութիւնք ալ կ'ընդունուին և փութով կը կատարուին։

ԴԵՐՁԱԿՈՒՔԵԱՆ ԱՐՇԵՍՏԱՐԱՆ

1900 ԻՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ

Այս արհեստարանը սկսած է արդէն դուրսէն շատ մը յանձնարարութիւններ ընդունիլ և ամենայն յաջողութեամբ գործադրել։

Արհեստարանը կը դանուի վարպետ դերձակի մը տեսչական հսկողութեան տակ։

ՋՈՒԼՀԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՐՇԵՍՏԱՐԱՆ

1899 ԻՆ ՆՈՐԷՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ

Կ'արտադրէ տօգուտա և փասօնի կերպաս, բէշկիր ու խավլու :

Այս արհեստարանը Հիւանդանոցի պատապարելոց պէտքերը լիուլի կը գոհացնէ. ասկէ զատ դուրսէն եղած յանձնարարութիւններն ալ կը գործադրէ :

Այս արհեստարանին արտադրութիւնները արժանացած են շատերու գնահատութեան :

ԿԱՇԱԳՈՐԾԻ ԱՐՇԵՍՏԱՐԱՆ

1901 ԻՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ

Այս արհեստարանին մէջ կը պատրաստուին գրասեղան, թաղիին, սեղան, և ն :

Բոլոր արտադրութիւնք կը վաճառուին

Զափաւոր գիներով

Մեծ Նոր խան 51 թիւ սենեակը

ԼԱ ՔՕՆՖԻԱՆՍ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ,

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԲԱՐԻԶ **1844**

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Դրամագլուխ . . . . . ՏԱՍԸ ՄԻԼԻՕՆ
Վճարուած դրամ . . . . ՀԱՐԻՒՐ ՄԻԼԻՕՆ

ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ

Դրամագլուխ . . . . . ՎԵՑ ՄԻԼԻՕՆ
Երաշխաւորեալ դրամ . . ՔՍԱՆԵԻԻՆԸ ՄԻԼԻՕՆ

ԼԱ ՔՕՆՖԻԱՆՍ Ընկերութիւնը հրդեհի և կեանքի ամէն կերպը կ'ապահովագրէ, վնասները անմիջապէս կը հատուցանէ :

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ

Կ. Պոլսոյ գործակալ

ԴԱՌՆԻԻ ԱՃԱՌԵԱՆ

Մահմուտ Բաշա Պէօյիւք Երլրդզ խան

Ընդհանուր գործակալ Կալաթա,

C. JEFFREDY H. FRÉDÉRICI.

Սրվանձի օղլը խան Ն. 2

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

COMPAGNIE D'ASSURANCE GÉNÉRAL MARITIME

ՍԻԿԱՌԻ ԹՈՒՂԹ
Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցի

Ծանօթ է արդէն Պատ. Հասարակութեան թէ տարիներէ ի վեր ի նպաստ Ս. Փրկչի Հասատութեանս սիկառի թղթեր շրջաբերութեան հանուած են, որոյ հասոյթէն կ'օգտուին անխտիր սոյն յարկի բոլոր պատսպարեալներն, և ուրախ եմք յայտնելու թէ այս հասոյթը բաւական կարեւոր գումար մը արտադրած է մինչև ցարդ, ինչպէս յետագայ ցուցակէն կ'երեւի։

Հոգաբարձութիւնս փափաքելով որ սոյն ձեռնարկութիւնն աւելի արդիւնաւոր ըլլայ, զանազան միջոցներ ձեռք առած է սիկառի թղթին սպառումը ընդհանրացնելու և ամէն կարգի ծխողաց ճաշակը գոհացնելու համար, ինչպէս նաև վերջերս շրջաբերութեան հանած է նոր կողքերով ընտիր թղթեր՝ զորս գործածողներ ջերմապէս գնահատած են։

Հոգաբարձութիւնս այս առթիւ իրաւամբ կը սպասէ թէ՝ Պոլսոյ և թէ՝ Դաւառաց պատուարժան մերայնոց քաջալերութեան, զի Հիւանդանոցիս սիկառի թղթերէն գործածողներն ոչ միայն կարգ մը ատորէն թղթերէն աղատելով սոյն առողջապահիկ թղթերէն պիտի օգտուին՝ այլ և պիտի նպաստեն բազմակարօտ Հասատութեան մը նիւթական ամենօրեայ պիտոյից։ Ահա այս պատճառաւ իսկ և վստահութեամբ ի նորոյ հրաւէր կը կարդամք ընդհանուր ծխողներուն՝ անպատճառ սոյն սիկառի թղթերէն գործածել։

Գնողք պարտին ուշադրութիւն ընել Հիւանդանոցիս կնքոյն՝ որով իւրաքանչիւր կողքերն ու տուփերը կնքուած են։ Մեծաքանակ և փոքրաքանակ գնողք պարտին դիմել կամ յանձնարարել առ Մարտիկ էֆ. Շիրինեան, Եէնիճամի, Բօսֆանէ փողոց, Շիրին խան։ Գիներն խիստ չափաւոր և գոհացուցիչ են։

Ցուցակ տարեկան հասութից

1894	Տարւոյ զուտ շահն . . .	43,974½
1895	„ „ „ . . .	53,779¾
1896	„ „ „ . . .	57,239½
1897	„ „ „ . . .	51,352
1898	„ „ „ . . .	44,227
1899	„ „ „ . . .	23,553¼
1900	„ „ „ . . .	26,399
1901	„ „ „ . . .	16,021
		316,543

ԹԱՇՃԵԱՆ ԵՒ ԵՐԷՑԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԿԱՆԱՆՑ ԶԳԵՍՏՆԵՐՈՒ

ԵՒ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՊԻՏՈՅԻՑ

Բերա, Մեծ փողոց, Թիւ 322, Բօնֆորտիայի դէմ

Թաշճեան հանրածանօթ տունը, որ 30 տարիէ ի վեր իր յարգելի յաճախորդաց համակրութիւնը գրաւած է իր ապրանաց լաւութեան, տոկունութեան և ճաշակի մասին, իր բազմաթիւ յաճախորդները գոհացնելու նպատակաւ Երէցեան եղբարց հետ միացած, նոր և աւելի մեծ ուժերով, յիշեալ եղբարց Եւրոպա ընակեալ եղբօր և ներկայացուցչին միջոցաւ բերել տուած են անգլիական, ֆրանսական և գերմանական կանանց զարդեղէնի ամէն նիւթեր և ստորև նշանակեալ կանացի զգեստներու յատուկ ամէն պիտոյք։ Յաճախորդաց փափաքին գոհացում տալու համար վերջին գինի (Prix fixe) լաւդրութիւնն ալ մոցուցած են վաճառատան մէջ չափաւորելով ապրանաց գինը, որով կը խնդրուի յաճախորդներէն որ ձմեռնամուտի պիտոյքն հոգալու համար հաճին այցելել սոյն վաճառատունը, վստահ ըլլալով որ խիստ գոհ պիտի մնան։ Վաճառատան մէջ կը գտնուին ձմեռուան հովանոցներ խիստ աժան գիներով, քթան և մետաքս թաշկինակներ, բուրդէ, բամբակէ և ֆիլտիքօսէ գուլպայ, ֆանէլա և քաշ քօռսէներ, բամբակէ, բուրդէ, մետաքսէ և այծեմորթէ ձեռնոցներ, ուսի պօներ և վրի էշարք քուավթներ, սեղմիրան (corset), օձիքներ՝ մուէն և պուսէ, գլխու ֆիւշն, քարիւշն, շալ և անոտալուզներ, թաֆթա, թաֆթալին, ատլազ, բօնժէ, բօլոնէզ և մուսուլէն սուա, կազ և քուէր անկլէ, թիւլ և վուալ, թաւիշ, ժիլէցու ըլինէներ, քարիթօնէ և վաթկա, նանդուք և թաուլաթան, սուպլէթի, սաթինէթի, ֆրուֆրուի, խպինաթոյի, քրուազէի և տուպլը ֆանի ճոխ մթերք, ըլքէ, միսօցու մուարէներ, շրջազգեստի համար ֆանէլա, ֆանէլա միսօներ, տանթէլ լէղ, շանթիյեր, վալանսիէն և անթրրատօ, մետաքսեայ կայծոներ, բասմանթրրի, ամէն տեսակ պրօտրրիներ, մետաքս (double face, moirée, taile) և թաւշեայ ժապաւէններ, ֆանթէզի գօտիներ, եայլն, եայլն։

ՅՈՒՑԱԿ ԳՈՐԾՈՅ

Տոքթ. Ն. Տաղաւարեանի

Գիտական չարժում	Ա. Տարի	(1885)	(Սպառեալ)	Դրչ.
» »	Բ. »	(1886)	. . . .	20
» »	Գ. »	(1887)	. . . .	20
Բնական պատմութիւն Ա. Հատոր (Կենդանական Հիւսուածաբանութիւն և Մարդկային Կազմախօսութիւն ու Բնախօսութիւն) Դասագիրք երկրորդական վարժարանաց			. . . . .	40
Նախորդին համառօտը, Դասագիրք Նախակրթարանաց				8
Ուսումնասիրութիւն միջային քարերու պատճառաբանութեան և կազմութեան վրայ (Ժրանս.)				10
Մագուսն հայ սառից (Պատկեալ Իզմիրեանց մրցանակաւ			. . . . .	10
Մանրէաբանութիւն			. . . . .	10
Տիեզերք և իւր կազմութիւնը (Ժրանսերեն)			. .	10
Գրիգոր Աղթօն (Մագուսմ և կենսագր.)			Բ. Տպ.	$2^1/_2$
Առողջապահութիւն			. . . . .	25
Ծննդական գործարանք (Կազմախօսութիւն, Բնախօսութիւն և Առողջապահութիւն)			. . .	25
Մարդկային սաղմնախօսութիւն			. . . . .	6
Բառացուցակ ախտանուանց,			Բ. Տիպ	. . . 3
Տարուբնականութիւն			Գ. Տիպ	 3

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՔ

Կ. Պոլիս — Նշան Պապիկեան Դրավաճառանոց (Խակի Զապթիէ)
Զմիւռնիա — Մամուրեան »
Տիգրիս — Կեդրոնական »

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԻԼՎԱՆԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ—ԳՕՄԻՍԻՕՆԷՐ

Շեֆիրմի խանի դիմաց, թիւ 58

Մանիֆաթուրայի եւ ամէն տեսակ ներմակեղինաց վրայ
յանձնարարութիւններ կ'ընդունի
զոհացուցիչ պայմաններով

Յակոբ Յ. Թէրզեան

ԴԵՂԱԳՈՐԾ ԵՒ ՉՄՈՍՈՂ

ՀԱՃԸՆ (Կիլիկիա)

Վկայեալ Կայս. Քաղաքական Բժշկական Վարժարանէն
արժանացած արհեստական Շեմադրամի

ԿԱՐԱՊԵՏ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

ԴԵՂԱԳՈՐԾ

ԿԷՏԻԿ ԲԱՇԱՅԻ ԳԼՈՒԽԸ

Թարմ եւ անկեղծ դեղերու պատրաստութիւն
դիւրամատչելի գին

ՄԻՀՐԱՆ ՔԷՄԱՃԵԱՆ

Վաճառատուն Ադանց եւ Տղայոց հանդերձեղինաց
պատրաստ եւ չափու վրայ

Մահմուտ Բաբա Պաբը, Թիւ 297. Կ. Պոլիս

ԳԱԲՐԻԷԼ Մ. ԻԲԷՔՃԵԱՆ

Գորգերու նորոգիչ. Մերնան, Իմամ Ալի խան, Թիւ 8

ՇԷՆՔԵՐՈՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ԵՒ ՆԵՐՔԻՆ ՄԱՍԵՐՈՒ

ԻՆՉՊԷՍ ԵՒ ՊԱՏԱՆԱՅԻ ՑԱՏՈՒԿ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՉՐԱՆԵՐԿԵՐ

Իւղաներկերեն % 60 ամրան, տոկուն եւ բնաւ հոտ չունին,
պատրաստութիւն եւ գործածութիւն խիստ դիւրին

Պոլսոյ միակ մթերանոցը, Կալաթա Ինայէթ խան

ԳՐԻԳՈՐ Ա. ՃԷՄԵԱՆ

Կը վաճառուին նաեւ նանանասպան թուղթ,
եւ մէկ տոպէի մէջ ամէն տեսակ մեսաղ
մաքրող հեղուկ, եւայլն.

ՆԻՔՕԹ ՊԱՐՈՆԵԱՆ

ԴԵՂԱԳՈՐԾ

ԿԷՏԻԿ–ԲԱՇԱ

Դիւրամատչելի գիներով կը պատրաստէ ամէն տեսակ
դեղագիր, կը վաճառէ ձկան իւղ
եւ միջատասպան փոշի

ՄԻՍԱՔ Գ. ՄԱՏՂԱՃԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

ԲԱՐՁԱՃԻ–ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱՃԻ

Զամանճիրար, Եհնի խանի դիմ, թիւ 36

Ամէն տեսակ բարձա եւ մանիֆաթուրայի վրայ
յանձնարարութիւններ կ'ընդունուին
զոհացուցիչ պայմաններով

ՈՒԷՍԴԸՐՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ.

ՀԻՄՆԵԱԼ 1851ԻՆ

	Անգլ. ոսկի
Հատուցուած վնասներու գումարը	6,000,000
Պատրաստ դրամ և տարեկան հասոյթ	1,250,000
Վճարեալ դրամագլուխ	410,000

Հրապարակիս ծանօթ Ֆրաս. եւ գերմ. ընկերութեանց վճարեալ դրամագլուխը 100,000ենց աւելի չէ

ՈՒԷՍԴԸՐՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ հրդեհի դեմ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ գործեր կ'ապահովագրէ

Վնասները տեղւոյն վրայ եւ ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ կը հատուցանէ

Տնօրէն Թուրքիոյ գործակալութեան

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Պոլիս, Պահնէ Դարբ Անանիասիս խան թիւ 20-21-22

Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ

ԾԱՆՕԹ. — Տեղւոյս Էն ծանօթ Ֆրանս. և Գերմ. ընկերութեանց պատրաստ դրամը՝ իրենց հասոյթին հետ բաղդատմամբ 100% էն աւելի չէ, մինչդեռ «Ուէսդրբնսթին» 125% է, ինչ որ գերազանց երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ իր մրցակցաց վրայ։

0021857
2013
4918
<< Ազգային գրադարան >>
NL0021857